

tempore ad sanitatem pristinam revocatur. Qui enim adulterans dicit se postea pœnitentiam acturum, quare non timet ne eum subita febricula superveniens rapiat, et pereat illi dilatio, succedat æterna damnatio.

CAPUT C

De duobus altaribus in homine, quorum alterum in corpore est, et alterum in corde.

(August in Anivers. dedicat. serm. 4.) Duo sunt in nobis altaria constituta, corporis videlicet et cordis nostri. Denique duplex a nobis sacrificium querit Deus: unum, ut simus casti corpore, alterum, ut mundi corde. Ergo in exteriori, id est corpore nostro, offerantur opera bona; in corde, odores suavitatis

reddat cogitatio sancta. In altari cordis nostri cogitemus semper quod bonum est; in altari vero corporis nostri jugiter quod Deo heneplicitum est operemur. Tunc enim ordine legitimo consecrationem altaris cum gaudio celebramus, quando altaria cordis et corporis nostri munda et pura in conspectu divinæ majestatis offerimus. Nam nescio qua fronte aut qua conscientia, optat in altaris consecratione gaudere, qui in cordis sui altari non studet munditiam custodire. Nos vero, fratres charissimi, ita agere studeamus, ut semper festivitatem duplicem celebrare mereamur. Et quomodo visibiliter de templi altaris consecratione gaudemus, sic invisibiliter de corporis castita e vel animi puritate spirituale gaudium habere mereamur.

SMARAGDI ABBATIS

COMMENTARIA IN REGULAM SANCTI BENEDICTI

[Opp. Rabani Mauri, tom. IV, pag. 246.]

INCIPIT PRÆFATIO

METRICE DICTATA.

Quisquis ad æternum mavult conscendere regnum,
Debet ad astrigerum mente subire polum;
Relligione pia vitæ perquirere callem
Scandere quo valeat aurea regna celer.
Est monachis sancti Benedicti Regula Patris
Perfectis palma suavis et ampla via,
Aspera sed pueris nec non tironibus arcta
Quos aluit gremio lactea vita diu.
Hæc est sancta via prælucida semita cœli,
Carpere quam cupiunt castra beata Dei.
Admonet hæc monachos sublimis Regula cunctos,
Ut rebus careant, regna superna petant:
Propria dimittant, habeant ut propria cuncta,
Prospera quæ sociis cœlica regna manent.
Patribus a nostris in sacro carmine legis
Regia rectegradis dicitur ista via.
Hæc est vita bonis, nec non et norma salutis,
Arcus et arma piis, fulgida tela malis:
Hanc nullus nolens cupiens implebit, et omnis
Esto gravis gravibus, suavis et apta bonis.
Altigeri monachis ostendit hæc paradisi
Regula lucifluum desiderare locum.
Hæc bene materno natos castigat amore,
Arguit erudiens et sine felle manens.
Hæc patienter eos tenero cum verbere nutrit.
Candida post obitum præmia multa dabit.
Pandit iter nostris, cœlestia pandit amicus
Currere ne pigeat, sed patienter eant.
Examinat vitam, mores componit et ornat,
Vibrat et æquiparat, et moderando minat;
Annihilat pravum, justum conflagrat ut aurum,
Limat et examinat, et poliendo librat.

B Est ovibus virga gracilis, moderatio justa,
Lima piacula pians, regna beata parans.
Arguit, obsecrat, increpat, atque libenter emendat
Quos sibi germano fœdere consociat.
Novit ad æternum monachos perducere regnum,
Et sociare choro dulciter angelico.
Quamvis hæc socios cœli deducat ad alta,
Est tamen angustus callis, et arcta via:
Arcta pios celsi deducit ad atria regni,
Ampla malos putei mergit in ima nigri.
Nemo viam timeat monachus intrare per arctam,
Ducit ad astrigerum, castra beata, polum.
Ille poli poterit leviter conscendere celsa,
Quem nocuo nulla pondere culpa gravat.
Aliger æthereus gravido cum corpore nullus
C Verberat æthereas sæpe volando vias:
Nullus enim monachus peccati pondere pressus
Stelligeri poterit regna subire poli:
Omnis enim monachus lacrymis commissa lavare
Debet, et ulterius nulla lavanda pati.
Temperet interea monachi discretio mentem
Et via per medium regia ducat eum.
Ut caveat dextram solers timeatque sinistram,
Hortantur sacræ munia legis eum.
Tristia non timeat, timeat sed prospera mundi,
Scandere tunc poterit regna beata poli.
Quisquis amat rutilos sanctorum carpere fructus
Actibus in cunctis consocietur eis.
Moribus ornatus et casto corpore comptus
Vivat, et a Domino semper amatus erit.
D Sit tacitus, humilis, mitissimus atque benignus,
Sit patiens, sobrius, providus atque pius.
Indolis et docilis, sapiens, et mente pusillus
Compunctus, placidus et bene cautus eat
Excitat interea cordis compunctio fontem

Qui sordes animæ illuviesque lavet.
 Chrysmate perfuso lacrymarum fusio fonti
 Æquiparat, maculas tergit ut ille nigras,
 Tergit et ablutos paradisi rite colonos;
 Efficit ut habeant jam sine fine cives,
 Qui jugiter laudis possint persolvere grates
 Vivere cum Domino semper et esse suo.

INCIPIT PROOEMIUM.

Cum turbas plurimorum cernerem monachorum in beati Regula Benedicti, interpretationes verborum, et intellectum diversarum sententiarum, discretionemque judiciorum sagaciter querere plurimorum, quæ variante modulo varia sit culparum, ut expositioni ejus operam darem, et a meipso motus, et ab aliis sum coactus. Et quamvis ejus expositione non indigeant docti, tamen simplex simplicibus grata est ejus expositio monachis, qui per ejus observantiam ad cœlestia cupiunt scandere regna, de ea frequenter audire vel modica desiderant verba: et qui ejus tenentes rectitudinem, æterna sperant perfrui beatitudine, crebro regularem gaudent audire sermonem. Cujus Domini opitulante gratia jam ordinatim incipiam exponere verba.

EXPOSITIO

IN REGULAM B. BENEDICTI.

INCIPIT

PROLOGUS REGULÆ B. BENEDICTI

PATRIS MONACHORUM.

Obsculta. Hæc nos hortantis beati verba sunt Benedicti. Ille etenim, Spiritu sancto repletus, ut nos ad meliora proficiscamur, hortatur. Sunt enim qui eum ausu temerario reprehendere conantur dicentes: *Ausculta* debuit dicere, non *obscura*, nescientes quia sicut recte dicitur obaudi, et obtempera, et obsecunda, et alia multa talia, ita rectissime dici potest, *obscura*.

O fili. *O* interjectio pro diversis sensibus diversas habet significationes. Aliquoties admirantis, ut illud: *O quam pulchra est casta generatio* (Sap. iv). Aliquoties dolentis, ut illud: *O vos omnes, qui transitis per viam, videte si est dolor ut est dolor meus* (Thren. i. c.). Aliquoties optantis continet significationem, ut illud: *O Domine, salvos nos fac. O Domine, bene prospere* (Psal. cxvii). Quam et hic rationabiliter obtinet vim. Nam et filii nomine eum placuit appellare, quem voluit habere imitatore. Quatuor enim modis filii appellantur: natura, imitatione, adoptione, doctrina. Hic autem non natura, non adoptione, sed doctrina vel imitatione filius appellatur, qui ad obscultanda magistri præcepta hortatur.

Præcepta. Præcepta sunt quæ aut quid faciendum, aut quid non faciendum sit docent: faciendum, ut, *dilige Dominum Deum tuum, et honora patrem tuum, et reliqua*; non faciendum, ut, *Non occides, Non mæchaberis, Non furtum facies* (Exod. xx), et similia.

Quod autem dicit Magistri, subintelligitur Christi.

A Quamvis enim abusive plures vocentur magistri, ut est illud in Ecclesiasten de lege legisque latoribus dictum, Quæ per magistrorum consilium data sunt a pastore uno, unus tamen per naturam est Deus magister et Pater. Ipse enim ait: *Et Patrem nolite vocare super terram. Unus est enim Pater vester, qui in cælis est* (Matth. xxiii). Ne vocemini magistri, quia magister vester unus est Christus. Nos vero quando patrem vocamus hominem, honorem ætati deferimus, non auctorem nostræ vitæ ostendimus. Magister vero ex consortio veri magistri veraciter dici potest: quia sicut per naturam unus Deus, et filius non præjudicat cæteris, ne per adoptionem dii vocentur et filii, ita unus pater et magister non præjudicat aliis ut abusive patres appellantur et magistri. **B** Magister dux, gubernator, præceptor, vel doctor intelligitur. Cujus etymologia a Græco sermone *steron* descendit: Græce enim *steron* statio dicitur. Ergo magister Latino sermone major visitatione [in statione] vocatur

Et inclina aurem cordis tui. Auris enim cordis nostri tunc ad audiendum veraciter inclinatur, quando admonitio pii patris, id est, Domini, a nobis libenter auditur et efficaciter impletur, quando humiliter excipitur, et puro corde tenetur. Hanc aurem Dominus quærens dicebat: *Qui habet aurem audiendi audiat* (Matth. xi). Auris enim ab audiendo vel hauriendo vocatur. Auris enim corporis hominis voces, cordis autem auris intellectum haurit sermonis.

Et admonitionem. Admonitio proprie dicitur, quando ea in quibus exciderat homo, ad memoriam reducuntur. A paradisi enim gaudio, exultatione et gloria per inobedientiam Adæ generaliter omnes recessimus, sed ad ea quæ per inobedientiam perdidimus, imitando Christi obedientiam, qui factus est *obediens Patri usque ad mortem* (Philip. ii), redire debemus.

Pii Patris. Pius enim Pater proprie ille dicitur, qui cordium aliorum impietates valenter remittit. Cui Psalmista ait: *Dixi, Confitebor adversum me injustitias meas Domino, et tu remisisti impietatem cordis mei* (Psal. xxxi). Pius enim Deus dicitur propter clementiam, benignitatem et misericordiam. Pietas enim Patris est justitia, quæ proprie, ut ait Augustinus, Dei cultus intelligitur. Pater enim proprie Deus solus dicitur, quia, ut ait Apostolus, *ex illo omnis paternitas in cælo et in terra nominatur* (Ephes. iii). Nam et ille in Evangelio dicit: *Et patrem nolite vocare super terram. Unus est enim Pater vester, qui est in cælis* (Matth. xxiii). Et per prophetam ipse loquitur dicens: *Patrem vocabis me, et post me ingredi non cessabis. Et cui generaliter omnis, Pater noster qui es in cælis, clamat Ecclesia. Quod autem dicit libenter excipe, intelligitur studiose, summopere et summa voluntate. Excipere enim dicitur accipere, vel suscipere.*

Addit: *Et efficaciter comple.* Efficaciter autem faciliter, expedite, velociter, perseveranter vel vigilantanter intelligitur. Venit enim hoc adverbium a

nomine *efficax*, quia nullam habet difficultatem in **A** faciendo.

Ut ad eum per obedientiæ laborem redeas, a quo per inobedientiæ desidiâ recesseris. Quod autem dicit, *ut ad eum*, subauditur *Deum*. A Deo enim, sicut supra dictum est, sive generaliter in Adam omnes et Evam, sive specialiter unusquisque nostrum per inobedientiæ vitium desidiûmque cordis recessimus. Ad quem nos per obedientiæ humilitatem laboremque beatus Benedictus hortatur redire. Obedientia enim dicitur humilitas, obtemperantia, eo quod humiliter obediat vel obtemperet imperanti. Labor enim obedientiæ vocatur omnis humana actio nostra, quæ juste a Domino imperata, ab auditoribus est secundum distributionis gratiam humiliter adimpleta. De honore autem obedientiæ per Salomonem dicitur: *Vir obediens loquitur victorias* (Prov. xxi). Vir quippe obediens victorias loquitur, quia dum unusquisque electorum per obedientiæ humilitatem Deo se toto animo subdit, et ejus præcepta humiliter implet, et pro his omnibus non sibi, sed Deo gratias agit, et ab inobedientiæ culpa miserante Deo liber efficitur, et de inobedienti triumphans diabolo in cælum victor ascendit. *Vir enim obediens victorias loquitur*, quando unusquisque vitia calcat, vitiarumque bella fortiter superat, ita ut cum Paulo dicat: *Sed in his omnibus superamus propter eum, qui dilexit nos* (Rom. viii). Et pro tanti triumpho victoria non sibi, sed Deo tribuit gloriam. Ad Deum enim per obedientiæ laborem redimus, quando ea quæ nobis sunt præcepta, totis viribus humiliter adimplemus, quando propriam voluntatem odimus, et desideria carnis non perficimus (Gal. v); quando persecutionem pro justitia patienter toleramus (Matth. v, Rom. xii); quando nec malum pro malo, nec maledictum reddimus pro maledicto (I Petr. iii); quando nec dolum in corde tenemus, nec iracundiæ tempus reservamus (Ephes. iv); quando præcepta Domini factis quotidie adimplemus (Jac. i), et seniorum nostrorum jussionibus in omnibus obedimus; quando orationi frequenter insistimus (Rom. xii), vigiliis, jejuniis, lacrymisque, et multis laboribus, diversisque afflictionibus castigatum corpus in servitutem redigimus; crucem nostram tollimus, et abnegantes nosmetipsos post Christum currere festinamus (I Cor. vii, Coloss. iv, I Cor. ix). Labor prorsus obedientiæ est omnis pro Deo castigatio corporis, et afflictio cordis, vilitas, omnis despectio, et abjectio monachorum. Hæc enim est arcta et angusta via quæ per se gradientes ad vitam perducit æternam (Matth. xvi, Marc. viii, Luc. ix). In hac etenim fideliter laborantes, et usque in finem perseverantes ad æternitatis satietatem refectionemque invitati merebuntur audire: *Venite ad me omnes qui laboratis, et onerati estis, et ego reficiam vos*, dicit Dominus (Matth. xi). Sicut enim humilitas obediendo obedientia dicitur, ita superbia inobediendo inobedientia dicitur. Desidia autem, pigritia vel tarditas dicitur. Unde et hi qui ad bonum opus tardi pigrique inveniuntur desides vocantur. Quo

vicio mala omnia nutriente concresecunt, et bona omnia ne perficiant mala soporata quiescunt. De hoc enim vitio per Salomonem dicitur: *Pigredo immittit soporem* (Prov. xix). Pigredo enim torpenti animo soporem immittit, quod quem in bonis operibus tepidum tardumque invenerit, ne in bonis crescat, et oculos cordis claudit, et manus ligat. Per eundem enim Salomonem dicitur: *Propter frigus piger arare noluit* (Prov. xx). Propter frigus quippe piger non arat, quia desidiæ tempore constrictus agere quæ debet bona dissimulat. Et dum parva mala metuit, operari bona maxima prætermittit. De pigro quoque recte subditur: *Medicabit æstate, et non dabitur ei* (Ibid.). Quia qui in præsentis sæculo in bonis operibus non desudat, cum tempus retributionis advenerit, a mercædis munere mente vacua jejunit. E contrario de formica idem Salomon ait: *Formicæ populus infirmus parat in messe cibum sibi* (Prov. xxx). Et per formicas nisi strenua vita monachorum signatur, quia ad comparisonem amatorum sæculi hujus, per humilitatis gratiam velut formicæ ulnivi videntur. Ii enim præsentis in vita velut in messe fructum bonorum operum, unde in futuro gaudeant, congregare non cessant. Item de obedientibus et inobedientibus scriptum est: *Mens justi meditabitur obedientiam, os impiorum parvosa* (Prov. xv, x). Monachus enim humilis dum seniorum suorum imperio ob amorem æternæ vitæ studet parere, prius obedientiam meditatur in cogitatione. Inobediens vero dum majorum jussa contemnit implere, verbis procacibus contradicit. Iste enim talis Adæ inobedientiam imitando recedit a Deo. Humilis autem monachus Christi obedientiam imitando redit ad Dominum. Adam enim peccavit, sed nec peccatum suum cognovit, nec peccati veniam postulavit. Christus autem peccatum non fecit, nec dolum inventus est in ore ejus (I Petr. ii), sed ut nos a peccato redimeret, factus est obediens Patri usque ad mortem (Phil. ii); et innocens pro nobis passionem mortemque sustinuit, nobis relinquens exemplum, ut imitantes eum sequamur vestigia ejus (I Petr. ii). In Adam enim cadente omnes cecidimus, et omnia bona opera perdidimus. In Christo autem resurreximus (I Cor. xv), et majora et sine fine mansura recepimus: ita tamen, si perseveranter ejus vestigia tenemus. Adam nos obnoxiauit malis omnibus per propriam culpam, sed Christi nos liberavit adventus per gratiam. Et ut totum dicam, inobedientia Adæ nobis abstulit paradysum, obedientia Christi donavit et regnum. Ergo qui per inobedientiæ desidiâ recessimus a Deo, per obedientiæ laborem redeamus ad Deum, ut implicatur in nobis: *Per aliam viam reversi sunt in regionem suam* (Luc. ii).

Ad te ergo mihi sermo dirigitur. Multi hoc in loco meus, pro mihi quasi emendantes commutare conantur, nescientes quod hoc genere locutionis multi scholasticorum doctores usi sunt: sicut quodam loco beatus Gregorius ait: Hæc mihi ad eos dicta sint. Et alibi: Jam enim mihi ad vos sermo con-

vertitur. Sermo enim a serendo nomen accepit. Est enim dissertio, vel collatio, quod non est unius verbi tantum, sed a multis verbis serendo vocatur, ut sermo Hilarii, sermo Augustini et reliquorum.

Quisquis abrenuntians propriis voluntatibus. Abrenuntiare enim poni solet pro eo quod est spernere, rejicere, vel contradicere, sive aliqui aliud quod hoc verbo in hoc sensu exprimi potest. Duabus etenim vicibus fit abrenuntiatio monachorum, sive omnium debet esse fidelium. Satanæ enim, qui et diabolus nuncupatur, primo in baptismo ab omnibus fidelibus abrenuntiat, ut liberius Domino Salvatore serviat: quia juxta ejusdem Domini vocem *nemo potest duobus dominis servire* (Matth. vi). Abrenuntiat operibus ejus, quia opera illius contraria sunt operibus Salvatoris. Abrenuntiat pompis ejus, quæ utique opera sunt Satanæ, sed eo quasi discerni videntur a cæteris operibus ejus, quod in eis superbia, cujus ille auctor est, et quæ cum deiecit de cælo, quodammodo designatur. Pompæ ergo ejus sunt ambitio, arrogantia, vanæ gloria, et cætera hujusmodi, quæ de fonte superbiæ procedunt. Secundum autem a monachis, et a fidelibus Christianis abrenuntiat propriis voluntatibus, exemplo Domini, qui ait: *Non veni facere voluntatem meam, sed ejus qui misit me* (Joan. vi, vii). Nam et Scriptura ait: *Et a voluntatibus tuis avertere* (Eccli. xviii.) Propria enim unicuique dicitur vernaculi, privata, vel peculiaris voluntas. Voluntas autem ab eo quod est velle nomen accepit. Est enim arbitrium mentis potestas consilii sui, atque propositum sensus sui. Et hoc est secundum hominem, non secundum Deum vivere. Ille enim secundum hominem vivit, qui secundum seipsum et secundum voluntatem suam vivit, qui cum quibus vult et ubi vult pergit, quantum vult et quando vult dormit, quando et quando vult loquitur, quæ vult et ubi vult, quantum et quando vult, manducat et bibit, quando et quantum vult ridet, postremo, quidquid oculis delectabile, quidquid naribus suave, quidquid cæteris est sensibus carnis suæ jucundum, exercet et sequitur. Qui autem secundum Deum vivit, non eum carnaliter hæc omnia delectant, sed quæ spiritalia sunt spiritaliter eum ædificant, et omnia desideria carnis spiritalis desiderii delectatione compescit. Futura presentibus anteponit, carnem spiritui subdit; et quidquid agit, non vult ex sua, sed ex Dei sui voluntate procedere, cui placere totis viribus concupiscit.

Domino Christo vero Regi militaturus. Dominus dicitur eo quod dominetur universæ creaturæ suæ, vel certe quod omnis creatura dominatui ejus deserviat. Christus enim a chrismate appellatur. Chrismata enim Græcè, Latine unctio dicitur. Quod nomen etiam Domino Jesu Christo accommodatur, quem Deus Pater non utique visibili, sed invisibili et spiritali perunxit oleo. Unde et in Actibus apostolorum ad Patrem dicitur: *Collecti sunt in hac civitate adversus Filium tuum quem unxisti* (Act. iv). Ad ipsum Psalmographus Filium: *Unxit te Deus Deus*

tuus oleo exultationis, etc. (Psal. xliiv). Qui ideo rex verus appellatur, quia omnia condidit, recte sustinet, gubernat, protegit, atque regit. Quamvis enim sancti abusive reges dicantur, ut est illud in psalmo: *Et nunc reges, intelligite* (Psal. ii); et in Job: *Et reges in solio collocat*; tamen Christus Dominus est verus et Rex, quia veri Regis Filius. Unde et Psalmista ait: *Deus, judicium tuum Regi da, et justitiam tuam Filio Regis* (Psal. lxxi). Reges ergo sunt sæculi, quia tentationum suarum motibus non succumbere, sed regendo præesse noverunt. Reges sunt sæculi, quia prælati cunctis motibus carnis, modo luxuriæ appetitum frenant, modo æstum avaritiæ temperant, modo gloriam elationis inclinant, modo suggestiones livoris obruunt, modo ignem furoris extinguunt. Sed hæc omnia non suis viribus, sed Domino operante perficiunt. Et quia, ut hæc operentur, a Domino accipiunt, non proprie, sed abusive reges dicuntur. *Christus enim Dominus verus, Rex regum et Dominus dominorum* (I Tim. vi) veraciter esse probatur: quia sicut *omnis creatura per illum facta cognoscitur* (Sap. xiii), ita per illum recta et gubernata esse probatur. Sunt enim milites sæculi, sunt et milites Christi: sed milites sæculi infirma et lubrica arma; milites autem Christi fortissima sumunt atque præclara. Pugnant illi contra hostes, ut se et interfectos æternam perducant ad penam: pugnant isti contra vitia, ut post mortem æternam vitam consequi possint ad præmia: illi ut descendant ad tartara, isti ut ascendant ad gloriam; illi ut post mortem cum dæmonibus mancipentur in inferno, isti ut cum angelis in perpetuo possideant regnum; illi ut dæmoniis socientur semper, isti ut cum angelis semper lætentur; illi ut cum diabolo semper lugeant, isti cum Christo exsultent. Utrumque militum genus una sententia comprehendit Paulus apostolus, ait enim: *Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus* (II Tim. ii), ostendens esse milites Dei, sicut sunt etiam milites sæculi. Duplex ergo militia duo genera militum signat. Alios militia spiritalis ad cælestia castra per gratuitam gratiam cælestis imperatoris adducit, alios militia corporalis laborare cum mundo secundum voluntatem terreni regis astringit. Milites sæculi passionibus et desideriis tenentur obnoxii, milites Dei carnem suam crucifigunt cum vitiis et concupiscentiis. Illi dapibus nutriuntur, isti virtutibus. Illi rapere aliena conantur, isti autem propria vel patienter perdere, vel misericorditer capiunt erogare. Illi gerunt unde laudibus falsis extollantur, isti quærunt unde sempiternis præmiis honorentur. Illis tribuit imaginem vanitas letitiæ, istis vera confert gaudia veritas. Illi suis utilitatibus consulunt; isti communibus. Illi peritura perituri salvare festinant, isti nunquam peritura, ne in æternum pereant, possidere desiderant. Illis vivere labor est, et mori supplicium; istis vivere Christus est, et mori lucrum. Illi præliantur contra visibiles, isti contra invisibiles inimicos. Illos avaritia facit crudeles, istos misericordia benignos. Illos invidia

contentiosos, istos facit mansuetudo pacificos. Illi per superbiam pro suis honoribus litigant, isti per humilitatem alter alterum existimant superiorem sibi. Per illos Babylonia regitur, per istos et in istos a Domino Jerusalem cœlestis administratur. Milites sæculi prosperitas extollit, adversitas dejecit, milites autem Dei sive in adversitate, sive in prosperitate immobiles perseverant.

Obedientiæ fortissima atque præclara arma sumis.

Arma enim obedientiæ ideo fortissima beatus nominavit Benedictus, quia omnes humanos labores, qui voluntarie fiunt, obedientiæ labor exsuperat. Quid enim fortius esse potest quam ut se homo ex omnibus servum faciat homini? Et ut, cum sit liber et honoratus, velut vile mancipium despectumque se cunctis exhibeat et abjectum; ita ut dicat: *Ego autem sum vermis, et non homo, opprobrium hominum, et abjectio plebis.* Quid fortius quam ut percussus in maxilla præbeat aliam; auferenti tunicam dimittat et pallium; angariatus milliario, vadat et duo? Et in his omnibus gaudeat, quod dignus est habitus pro nomine Domini contumelias pati. Quid enim fortius aut durius esse potest quam ut homo homini voluntarie se in omni subdat obedientia? et duras et contrarias in ipsa obedientia patienter illatas sustineat injurias? quam ut omni villitate et extremitate contentus sit, et ad omnia quæ illi injunguntur paratus, et omnibus se inferiorem et viliozem non solum sua lingua pronuntiet, sed etiam corde existimet? et ubicunque fuerit, seclerit vel ambularit, inclinato sit semper capite et fixis semper in terram oculis; reum se de peccatis suis existimet dicens: Domine, non sum dignus aspicere et videre altitudinem cœli præ injustitiis meis. Videamus cur beatus Benedictus obedientiæ arma fortissima dixerit atque præclara. Ideo fortissima, quia omnes humani generis labores, qui voluntarie fiunt, et supra diximus, obedientiæ labor exsuperat: Fortissima sunt enim obedientiæ arma, ut abneget homo semetipsum sibi; præclara, ut sequatur Christum. Fortissima, ut declinet a malo; præclara, ut faciat bonum. Fortissima, ne reddat malum pro malo; præclara, ut reddat pro malo bonum. Fortissima, ne maledicentem maledicat; præclara, ut etiam benedicat. Fortissima, ne in corde teneat odium; præclara, ut tanquam semetipsum diligat inimicum et proximum. Fortissima in abjectione; præclara in operatione. Fortissima in tolerantia; præclara in obedientia. Fortissima in continuato jejunio; præclara in recreatione pauperum. Fortissima, Sint lumbi vestri præcincti; præclara, Et lucernæ ardentes. In infirmitatis tolerantia fortissima, in visitatione aliorum infirmorum præclara. Ne vanitatis mendacio resolvatur fortissima; ut veritatem corde et ore loquatur præclara. In tolerando patienter injurias fortissima; in non faciendo tolerandas præclara. In refrenando appetitum gulæ fortissima; in frugalitatis et parcitatis amore præclara. In corporis castigatione fortissima; in castitatis amore præclara. Sed et hoc veraciter dicere possu-

mus quia quantum in præsentî vitæ obedientiæ arma fortissima sunt in operatione, tantum præclara erunt in æterna remuneratione. Et quantum in exercitacione præsentis vitæ fuerint fortissima, tantum in futura requie erunt præclara. Quantum in via aspera et gravia, tantum in perventione erunt amœna et levia. Quantum in præsentî despecta, tantum in futuro erunt honorata. Obedientibus enim Apostolus ait: *Mortui enim estis, et vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Cum enim Christus apparuerit vita vestra, tunc et vos apparebitis cum illo in gloria (Colos. III).* De iisdem ipsis et Dominus Patri dicit: *Pater, quos dedisti mihi, volo ut, ubi ego sum, et illi sint mecum, ut videant claritatem meam. Et ego claritatem, quam dedisti mihi, dedi eis (Joan. XVII).* Et cum apostolis audiunt: *Amen dico vobis quod vos, qui reliquistis omnia, et secuti estis me, in regeneratione cum sederit Filius hominis in sede majestatis suæ, sedebitis et vos super duodecim sedes judicantes duodecim tribus Israel (Matth. XIX).*

In primis ut quidquid agendum inchoas bonum. In primis, id est in initio conversationis vel inchoationis boni operis dicit. Insidias inter te et antiquum serpentem esse intellige, monache. Tu illius, quantum prævalet, nocivum contere caput; quia ille, quantum valuerit, non cessabit insidiari calcaneo. Tunc enim prudenter caput serpentis conteras, si initium male suggestionis ejus nec consentis, nec recipis, et si cogitando recipis, meditando non nutris. Ille, inquam, caput serpentis bene conterit, qui suggestiones ejus nec cogitando ruminat, nec delectando fovet, nec meditando nutrit, nec consentiendo, nec nutriendo ad peccati perpetrationem perducit. Et hoc modo qui caput serpentis conterit, totum a se diaboli corpus repellit. Callidus enim serpens et lubricus, ubi caput suggestionis suæ merserit, totus conatur illahi, ut a quo male receptus est totus, male recipiat totum, et male receptum male possideat vinctum. Caput ergo serpentis, id est suggestionem diaboli, bonus monachus in initio conterat, ne ejus in fine possessio fiat. Bene conterat, ne male conteratur; feriat, ne feriat; occidat, ne occidatur. Et in his omnibus fortis victor existens, non sibi laudes, sed creatori suo referat gratias, a quo accepit ut vinceret, ne victus periret. Ergo totam sollicitudinis suæ custodiam ad calcaneum extremæ vitæ suæ providus monachus convertat, ne venenato morsu serpentis improvidus pereat. Quid enim per hominis calcaneum? num tempus vitæ significatur extremum? Quid callidus insidians inimicus pestifero dente percudit, si a custodia sui animus male sanus recedit? Ergo, monache, salutis tuæ audi consilium, et operis tui sollicite serva calcaneum, ne in fine vitæ tuæ deceptus alicujus erroris labaris in devium. Et ubi sperabas recipere præmium, ibi deceptus invenias detrimentum; et ubi sperabas letus scandere cœlum, ibi tristis mergaris in tartarum, et incautus subito perclaus quod diu acquisitum in æternum habere poteras. Quid enim

prodest homini opus bonum inchoare, et non perficere? *Non enim*, ait Scriptura, *qui inchoaverit, sed qui perseveraverit, salvus erit* (Matth. x et xxiv). Inter cetera enim sacrificiorum genera Domino jubetur offerri cauda. Sicut enim in c. leaneo, ita finis corporis ostenditur in cauda. Et ille bene caudam in sacrificio Domino immolat, qui in bono opere usque in finem perseverat. Caudam enim hostiæ Domino offerimus, quando opus bonum perseveranti fine complemus. Nam et Joseph, qui auctus interpretatur, talari tunica vestitus esse describitur. Tunica enim qua indutus erat perseverantiam bonis operibus significat. Ille autem talari tunica vivens ornatus incedit, qui virtutibus actus in bono, quod cœpit, ad perseverantiam tendit, et bonum quod agere cœpit, imperfectum non relinquit. Extendat ergo prudens monachus tunicam boni operis sui usque ad talem, ne inimicum humani generis patiatur infestum, et perseverantiæ tunica nudum in profundum mergat infernum, aut partim vestitum partimque truncatum ad ignominiam in æternum conservet damnandum. Talaris ergo pedes monachorum perseveranter ornet et muniat, ut in fine vitæ Deo illos feliciter reddat, ubi cum felicitatis gloria æterna consequatur et præmia.

Ab eo perfici instantissima oratione deposcas. Sed ut hæc tibi, quisquis es, monache, Deo largiente proveniant, non tarde, non tepide, sed instantissima oratione deposce. Audi Apostolum de instantia orationis nos monentem. Ait enim: *Instate orationi vigilantes in ea* (Coloss. iv, 2). Et iterum: *Vigilate et orate* (Matth. xxvi; Marc. xiii). Et alibi dicit: *Oportet enim semper orare, et nunquam deficere* (Luc. xviii). *Multum enim valet*, ait Apostolus, *oratio iusti assidua* (Jac. v). Oratio Eliæ cœli cardines clausit, oratio Danielis leonum ora conclusit, oratio trium puerorum caminum ignis exstinxit, oratio ecclesiastica Petri vincula solvit, oratio Cornelii aures Domini penetravit, oratio in cruce latroni paradisum aperuit. Non enim pigeat instanter orare monachum, quia quem orat habitatorem inter se habet Dominum. Sic enim ait Apostolus: *Templum Dei estis: et Spiritus Domini habitat in vobis* (I Cor. iii; II Cor. vi). Cito enim ab habitatore exaudiuntur Domino, qui ejus habitationis templum et habitaculum fiunt. Infra se enim portat quem rogat, imo ab illo exauditur a quo portatur. Qui vult ergo opus bonum ad perfectionem perducere, orationi frequenter debet incumbere. Oratio enim supplicatio vel petitio dicitur. Dicta autem oratio, quasi oris ratio. Contextus autem verborum sine sensu, quia non oris ratio.

Ut qui nos in filiorum numero dignatus est computare. Tunc enim nos Dominus primum misericorditer in filiorum dignatus est numero computare, quando eum per fidem meminerimus recipere, sicut evangelista Joannes ait: *Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri* (Joan. i): quando non spiritum servitutis in timore, sed spiritum accipimus adoptionis filiorum, in quo clamamus,

A *Abba Pater* (Rom. viii). Et adoptione recepta filiorum abrenuntiamus diabolo, et operibus ejus, et pompis ejus in baptismo; postea autem in filiorum numero computati sumus, quando per conversionis gratiam relinquimus mundum, et secuti sumus Christum, audientes Prophetæ vocem dicentis: *Audi, filia, et vide, et obliviscere populum tuum, et domum patris tui* (Psal. xlii). Quando obliti sumus patrem mundum, qui nos male lactando nutrit, et secuti sumus patrem Christum, qui nos bene castigando lactavit, et bene lactator hortatus est dicens: *Patrem invocabis me, et post me ingredi non cessabis* (Jerem. iii). Magna dignatio Dei Patris! Nos in servorum esse numero non meremur, ille nos in filiorum numero computare non dedignatur. Grandis, inquam, dignatio est, ut, cum simus naturaliter filii iræ, et ab infantia peccatores, filii Dei misericorditer vocemur, et hæredes. *Hæredes quidem Dei, coheredes autem Christi* (Ephes. ii; Rom. viii). Magna honorum est apud Deum Patrem exaltatio monachorum, quibus permissum est, ut fulgeant sicut sol in regno celorum (Matth. xiii), et sedeant super duodecim thronos, judicantes duodecim tribus Israel (Matth. xii), qui a Domino cum apostolis audient: *Sicut dilexit me Pater, dilexi vos, manete in dilectione mea* (Joan. xv). Et dicitur: *Jam non dicam vos servos, sed amicos: et videbo vos, et gaudebit cor vestrum, et gaudium vestrum nemo tollet a vobis. Et quodcumque petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis* (Joan. xvi). Grandis dignatio est, pro quibus Filius Patrem exorat dicens: *Pater sancte, serva eos in nomine tuo, ut sint unum, sicut et nos unum sumus: et volo, ut, ubi ego sum, et illi sint mecum, ut videant claritatem meam: et ego claritatem, quam dedisti mihi, dedi eis* (Joan. xvii).

Non debeat aliquando de malis actibus nostris contristari. Actus ab agendo et actione nomen accipit. Opera enim nostra, sive bona sive mala, actus nostri significant. Si enim recta fuerint opera nostra, de his actibus nostris Dominus lætatus exultat. Si autem fuerint prava, contristatus de illis punit illa, et nos condemnat et judicat. Sicut enim Deus Pater in filiis lætatur electis, ita tristatur in reprobis. Ait enim Salomon in Proverbiis: *Filius sapiens lætificat patrem, filius autem stultus mœstitia est matris suæ* (Prov. x). Quia non solum Deus Pater in filio nequam, sed et mater sancta contristatur Ecclesia. Nam et Apostolus ait: *Nolite contristari Spiritum sanctum, in quo signati estis* (Eph. iv). Spiritum enim sanctum contristamus, quando ea quæ non sunt illi placita agimus, et quæ placita sunt illi agere recusamus. Omnium enim bonorum auctor est Christus, malorum autem diabolus. De his autem quos in suis sanctis actibus perficere cernit, et crescere lætatur; de his autem quos in diaboli actibus irretitos videt et deditos contristatur. Contristari enim Deus dicitur non proprie, sed abusive. A nostro enim usu tractum est. Nam Deus, qui semper idem ipse est, nunquam contristatur, quia nunquam mutatur.

Ita enim ei omni tempore de bonis suis in nobis parendum est. Tempora autem a motu siderum sunt dicta. Unde et Deus, cum hæc institueret, dixit: *Ut sint in signa et tempora et dies et annos* (Gen. 1), id est in aliquo mutabili motu, cujus aliud prius, aliud posterius præterit, eo quod simul esse non possunt. Tempora enim momentis, horis, diebus, annis, lus:ris, sæculis et actibus dividuntur. Nam proprie nec centum anni sunt unum tempus, nec unus mensis, nec dies, nec hora; quia cum aliud transit, aliud advenit, simul unum esse non potest. Quod autem dicit, *ita ei parendum est*, subintelligitur vero regi Christo, cui superius obedientia armatum militaturum dixit esse monachum. *Parendum* dicit, id est obediendum, obsequendum vel obtemperandum. Quod vero dicit, *omni tempore*, in prosperis et in adversis intellige dictum. Quod ergo intulit *de suis bonis ei esse parendum*, ostendit quod nihil unde ei parere possimus, habemus de nostro. Ergo qui nec velle possumus habere de nostro, festinemus illi *omni tempore* parere de suo. Tunc enim Deo de bonis suis paremus, quando de acceptis virtutibus non nobis, sed illi gratias agimus, quando illius mandata prædicantes ore complemus et opere, sicut ipse ait: *Si diligitis me, mandata mea servate* (Joan. xiv); quando nosmetipsos abnegantes crucemque ferentes sequimur Dominum toto corde lætantes; quando accepto semine verbi corde bono, et optimo et ab omni malitiæ læce purgato, aliud tricesimum, aliud sexagesimum, aliud vero centesimum reddimus fructum (Matth. xiii; Marc. iv); quando accepto pecuniæ talento, ad Dominum cum magno redimus lucro (Luc. xvi; Matth. xviii); quando peccanti in nobis non solum septies dimittimus, sed usque septuagies septies (Luc. xviii); quando in summi regis nuptiis invitati cum veste recumbimus nuptiali (Matth. xxii), ne aut cum illo qui fratri in se peccanti dimittere noluit, aut cum illo qui pecuniam domini sui fodiens in terram abscondit, aut cum illo qui in nuptiis non habens vestem nuptialem interfuit, pedibus et manibus ligati in tenebris exterioribus inclusi, et in pœnam perpetuam mereamur esse damnati. Unde et sequitur,

Ut non solum iratus pater non aliquando filios suos exhæredet, sed nec ut metuendus dominus iratus a malis nostris, ut nequissimos servos perpetuam tradat ad pœnam, qui eum sequi no:uerint ad gl'oriam. Quod autem dicit *iratus pater* non hoc proprie in Domino, sed abusive intellige dictum. Humano enim usu hæc et his similia in Scripturis sacris de Domino plurimum inveniunt dicta. Iratus enim dicitur ira actus, id est, ira agitatus, quæ duobus modis in Domino dicitur, aut cum flagellat omnem filium quem recipit ad gloriam, aut cum percutit omnem iniquum quem tradit ad pœnam. Pater enim noster ideo dicitur, quod ille nos, ut essemus, creavit, et per baptismi gratiam iterum recreavit, et in renatis Spiritum sanctum, in quo clamamus, *Abba Pater* (Rom. viii), tradidit, et, *Pater noster qui es in cælis* (Matth. vi), idem nos

A orare præcepit. Pater enim dignitatis et honoris est nomen. Quod veraciter in ipso Deo constat esse perfectum. De illo enim Apostolus ait: *Ex quo omnis paternitas in cælis, et in terra nominatur* (Ephes. iii). *Et ipse spiritus, quem accepimus in baptismo, testimonium reddit spiritui nostro, quod sumus filii Dei. Si autem filii Dei, et hæredes: hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi* (Rom. viii). Quam hæreditatem alio loco Apostolus incorruptam, et incontaminatam, et immarcescibilem appellat; et nobis eam in cælis conservatam esse promittit. Ipse enim qui dedit nobis potestatem filios Dei fieri, ipse etiam dedit nobis potestatem hæreditatem in cælis accipere: si tamen salvi perseveraverimus usque in finem. Incorruptibilem ideo cælestem dixit hæreditatem, quia nec senio tangitur, nec fœdatur, nec morte corrumpitur, nec pœnitentiæ mœstitia, nec sorde, nec parcitatis continentia coarctatur. Nihil enim exterius recipit a quo corrumpi aut violari possit. Incontaminatam ideo eam narravit; quia semper in semetipsa integra et inviolata perseverat, et nec hæredum termino, nec fune coarctatur extento. Non eam occultus contaminat latro, non violentus diripit prælo: semper incontaminata, semper enim incorrupta perseverat. Ideo immarcescibilem eam dicit, quia nec sectione falcis, nec caumate solis violenter oppressa marcescit. Semper enim viridis, semper perseverat immortalis. Est enim in filiis florida, in virtutibus secunda, in deliciis amœna, in hæreditibus præclara, in possessoribus gloriosa, et in præmiorum donis semper excelsa. In illa enim est vita æterna, immortalitas sempiterna, potestas perpetua, pax longa, sanctificatio certa, justificatio vera. Et, ut breviter dicam, Christus est hæreditas nostra, in quo est bonitas tota. Unde summopere cavendum est ne nos *iratus pater* ab hac tam clarissima claritate eliminet, et ut *metuendus dominus irritatus a malis nostris ut nequissimos servos perpetuam tradat ad pœnam*. Notandum quia qui primum recte credendo et bene vivendo vocati sunt filii, iidem ipsi postea male vivendo vocantur nequissimi servi. Duo enim servorum genera in Scripturis inveniuntur divinis: unum bonorum, aliud vero malorum. Bonorum, de quibus per Isaiam Dominus dicit: *Ecce servi mei comedent, et vos esurietis. Ecce servi mei bibent, et vos sitiatis. Ecce servi mei latabuntur, et vos confundemini. Ecce servi mei laudabunt præ exultatione cordis, et vos clamabitis præ dolore cordis, et præ contritione spiritus ululabitis* (Isa. lxv). Et de quibus Dominus in Evangelio ait: *Euge, serve bone et fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam* (Matth. xxv). Malorum autem genus servorum est, de quibus scriptum est: *Omnis qui peccat, servus est peccati: servus autem non manet in domo in æternum* (Joan. viii). Et, *serve nequam, omne debitum dimisi tibi*, etc. (Matth. xviii). De quibus et hic ait, *ut nequissimos servos perpetuam tradat ad pœnam*. Non enim Dominus aliquem, sed ipse se tradit ad pœnam qui peccare non dubitat. Scriptum est enim: *Quis*

a facie serpentis, sic fuge peccatum (Eccli. xxi). Ergo ipse se cruciandum serpenti tradit diabolo, qui nec metuit nec fugit peccatum. Ipse se perpetuam tradit ad pœnam, qui mollis et dissolutus vivens peccare non cessat. Pœna dicta est, eo quod peccatores in tormentis constringat et puniat. Intelligitur enim pœna, immanis peccatorum gehenna, tormenta perpetua, supplicia sempiterna, concrematio infinita, consummatio certa, mors vera, cruciatus æternus, dolor perpetuus, continuus gemitus, interitus sempiternus. Ubi, secundum Isaiam, *impiorum vermis non moritur, nec ignis eorum exstinguitur (Isa. LXVI)*. Vermem dicunt diabolum et angelos ejus, qui animas reproborum, velut vermes, dente malitiæ rodunt, et igni inextinguibili et æterno semper ardeudas et semper cruciandas tradunt. Ad hanc enim merito terribilem traduntur pœnam, qui Christum sequi nolunt ad gloriam. Ad illam, videlicet, de qua Psalmista ait: *Exsultabunt sancti in gloria (Ps. cxlii)*. Et bene positum est, *sequi*, quia vocatur, ut Apostolus ait: *Deus autem omnis gratiæ, qui vocavit nos ad æternam gloriam suam, ut cum Christus apparuerit vita nostra, tunc et nos appareamus cum illo in gloria (I Petr. v; Col. iii, 4)*. Gloriam dicit vitam æternam, gaudium plenum et sempiternum. Ubi est certa securitas, securam tranquillitas, tranquilla jucunditas, felix æternitas, æterna felicitas. Ubi est amor perfectus, timor nullus, dies æternus, alacer motus. Unde fulgentibus meritis sanctorum congregatio micat, æterna salus exuberat, veritas regnat. Ubi est intellectus sine errore, memoria sine oblivione, cogitatio sine perturbatione, charitas sine simulatione, sensus sine offensione, incolumitas sine debilitate, salus sine dolore, vita sine morte, facilitas sine impedimento, saturitas sine fastidio, et tota sanitas sine morbo.

Exsurgamus ergo tandem aliquando. Otiosis enim et ignaviæ sopore depressis *exsurgamus* recte dicitur, quia anima somno dedita negligentiae et tarditatis inertia pressa, quasi dormiens in otiositatis lecto male soporata quiescit. *Exsurgamus* enim dicit, id est, erigamus nos ab illo negligentiae loco providi, in quo diu jacuimus nociva segnitia pressi. Levemus corda nostra cum manibus, id est cum bonis operibus ad Dominum, qui malis actibus pressi, pravisque moribus incurvati longo jam tempore adhæsimus sæculo. Maligni enim spiritus molli dissoluteque viventi animæ dicunt: *Incurvare, ut transeamus. Quæ si malis eorum suggestionibus acquieverit, sub pedibus eorum male calcata peribit. Si vero recta in opere Dei perseveraverit, cum Elia dicere poterit: Vivit Dominus, in cujus conspectu sto (III Reg. xvii)*. Et cum Paulo: *Nostra autem conversatio in cælis est (Phil. iii)*. Quod autem dicit *tandem aliquando*, nisi fallor temporis tarditatem significat. Ex duobus enim adverbis temporum unum composuit: idem est enim *tandem* quod et *aliquando*. Ac si dicat: Et si in primævæ ætatis tempore, id est, in juventute, in bonis operibus nos exercere nolumus, saltem in se-

nectute respiscamus, et ad vias vitæ vel tarde conversi, remedia salutaria non perdamus.

Excitante nos Scriptura ac dicente. Non enim vigilans, sed dormiens anima excitatur. Dormit enim anima, quæ Domini sui obliviscitur, et mandata ejus non recordatur. Vigilat, quæ Domini sui memoriam semper tenet in corde, et ejus mandata servat in opere. Dormit anima, quæ commissa præterita non emendat, et de futuris nil cogitat. Vigilat, quæ præterita peccata plangit, et plangenda ulterius non committit. Dormit anima, quæ perlatam et spatiosam progrediens viam, de futura vita vel gloria nil cogitat, sed clausos oculos vel dormiens quotidie pejor effecta, ad æternum interitum properat. Vigilat, quæ de æterna vita et futura cogitans gloria per arctam et angustam gradiens viam, virtutibus quotidie crescit et innovatur, et ut ad creatoris sui cognitionem perveniat laborare non cessat.

Hora est jam nos de somno surgere. Hora hic pro tempore posuit. Cujuscunque enim temporis quantitas convenienter hora vocatur, ut in Evangelio scribitur: *Exiit paterfamilias hora tertia, sexta, nona, et undecima invitare operarios in vineam suam (Math. xx)*. Horæ enim ibi pro temporibus positæ sunt. Dicit enim: *Hora est jam nos de somno surgere*, id est, tempus est ut nos de gravitate mentis et torpore negligentiae ad observanda Domini præcepta vigilemus. Hortatur nos de hac re Salomon dicens: *Noli diligere somnum, ne te egestas opprimat (Prov. xx)*. Somnum diligere est torporem mentis per desidiam amplecti, et de futuro nil cogitare, quoniam egestas, id est, æterna miseria, male securam opprimit animam.

Et apertis oculis nostris. Illis videlicet, de quibus Salomon ait: *Aperi oculos tuos, et saturare panibus. Aperire oculos est intellectum mentis ad justitiæ lumen rescare. Saturare panibus est spiritalibus cibis divinæ scientiæ mentem reficere.*

Ad deificum lumen. Id est, divinum, quod animæ tribuit intellectum.

Attonitis auribus. Id est, attentis mentibus

Audiamus divina. Id est, Deo plena, divinitate referta.

Quotidie clamans quid nos vox admonet, dicens: Hodie si vocem ejus audieritis. Hodie habet etymologia hoc die. Sed et hoc in loco semper, vel in omni tempore significat, quia jugiter et omni hora audiendum est, qui salutariter monet, et misericorditer docet. Cujus sermonis vim Apostolus potenter dicens expressit: *sed adhortamini vosmetipsos per singulos dies (Hebr. iii)*. Donec hodie cognominatur.

Si vocem ejus audieritis. Ejus dicit, id est, illius boni pastoris, qui ait: *Ego sum pastor bonus; et oves meæ vocem meam audiunt, et sequuntur me, et ego cognosco eas; et nullus rapit eas de manu mea. Sed et vitam æternam dabo eis (Joan. x)*. In lege enim et prophetis, in Evangelio et apostolis vox Domini multis modis sonans auditur, sed a corde bono et optimo auditur et exauditur. A duris vero et lapideis cordibus auditur quidem, sed non exauditur. Ergo animæ

quæ obdurant corda sua ne vocem illius boni verique pastoris audiant, nec sequuntur eum, nec oves illius sunt, nec cognoscunt eum, nec cognoscuntur ab eo. Qui enim ignorat, ignorabitur. Et nec de manu raptoris liberabuntur, nec in locis pascuis collocabuntur, nec vitam accipient sempiternam.

Nolite obdurare corda vestra. Sic enim alibi Apostolus ait : *Non obduretur quis ex vobis fallacia peccati* (Hebr. iii). Illi enim corda sua obdurant, qui quod de mandatis Dei recte intelligunt, operari recusant. De quibus per Salomonem dicitur : *Pigredo immittit saporem* (Prov. xix). Piger enim recte sentiendo quasi vigilat, sed nil boni operando corde obdurato sensuque soporato in tarditatis suæ dormitat lectulo. Illi, inquam, obdurant corda sua, qui audiunt quidem prædicantem, sed imitari nolunt operantem. Qui non obediunt voci Domini dicentis : *Diverte a malo, et fac bonum* (Psal. xxxiii). Qui non audiunt, Deponentes veterem hominem cum actibus suis, induite novum, qui secundum Deum creatus est in iustitia et sanctificatione veritatis. Qui non renuntiant sæculo et crucem portantem sequuntur Christum.

Et iterum : Qui habet aures audiendi (Matth. xiii, Marc. iv, Luc. viii). Aures hic cordis, non corporis requirit. Ille enim aures audiendi habet, qui quod corde intelligit opere implet. Ille aures audiendi habet in corde, qui memoriæ suæ præcepta Domini commendat, et commendata cum multiplici fenore Domino reddenda reservat. Ille audiendi non habet aures, qui Domini mandata nec memoria retinet, nec operibus implet, nec recondit in corde, nec exercet in opere.

Audiat quid Spiritus dicat Ecclesiis (Apoc. ii). *Audiat* dicit, id est, intelligat. *Quid Spiritus*, id est, Spiritus omnipotens, Spiritus sanctus, Spiritus ille qui testimonium reddit spiritui nostro quod sumus filii Dei, et de quo Apostolus ait : *Templum Dei estis, et Spiritus sanctus habitat in vobis* (I Cor. iii ; II Cor. vi). Spiritus sanctus dicitur secundum id quod aliquid spirat. Ideo autem Spiritus Dei sanctus vocatur, quia Patris et Filii sanctitas est. Nam cum sit et Pater spiritus, et Filius spiritus, et Pater sanctus, et Filius sanctus, proprie tamen ipse vocatur Spiritus sanctus, tanquam sanctitas et consubstantialis amborum. Ecclesia Græcum est, quod in Latinum vertitur convocatio, propterea quod omnes ad se vocet. Quæ cum una sit, universalis, id est catholica, a Joanne in Apocalypsi (Cap. i) septem scribuntur Ecclesiæ propter uniformem spiritus plenitudinem, id est spiritus, sapientiæ et intellectus, consilii et fortitudinis, scientiæ et pietatis, et timoris Domini.

Et quid dicit? Venite, filii, audite me. Magna pietas et misericordia Spiritus sancti, qui ante conversionis habitum unumquemque ad se audiendum invitat. Et quos ad conversionis gratiam invitat, filios vocat. Ipse est enim qui per prophetam ait : *Patrem invocabis me, et post me ingredi non cessabis* (Jerem. iii).

Timorem Domini docebo vos (Psal. xxxiii). De hoc timore et alibi Psalmista ait : *Timor Domini sanctus*

A permanet in sæculum sæculi (Psal. xviii). Quantum enim quis attentius Dominum diligit, tanto eum diligentius offendere pertimescit. Vox paterna est, vox pietatis, quæ nos admonet ne pavescamus quod audivimus timorem. Non est enim timor iste qui formidetur, sed qui diligatur. Timor humanus amaritudinem habet, iste dulcedinem. Ille ad servitium cogit iste ad libertatem trahit. Postremo ille claustra metuit, hic cælorum regna patefacit. In timoris etenim laude Salomon ait : *Timor Domini apponit dies* (Prov. x). Time ergo Dominum, o monache! sed illo timore qui sanctus permanet in sæculum sæculi; illo casto amore qui tibi ad dies temporis hujus adjiciet dies æternos, dies perpetuos, dies immortales et dies perennes. Imo diem unum sine vespera et insinitum : diem felici gaudio plenum, indeficiente luce refertum, angelico comitatu suffultum, diem quem nox non interpellat, tenebræ non obscurant, nubilum non obfuscat, quem importabilem non efficit calor ætatis, pigrum non reddit frigus hiemis; dies qui tibi met unus erit cum sanctis, communis cum angelis, æternus cum utrisque, qui tibi cum felici gaudio consortium tribuat angelorum, et socium faciat patriarcharum, in numero computet prophetarum, in exultatione socium faciat apostolorum. Scriptum est enim : *Qui timent Dominum speraverunt in Domino, adjutor eorum, et protector eorum est* (Psal. cxiii). Et alibi : *Plenitudo sapientiæ timere Deum; et corona sapientiæ timor Domini replens pace, et salutis fructu* (Eccli. i) Et : *Qui timetis Dominum credite illi, et non evacuabitur merces vestra. Qui timentis Dominum, diligite illum, et illuminabuntur corda vestra* (Eccli. ii). Et, *quam magnus, qui invenit sapientiam? sed non est super timentem Deum* (Eccli. xxxv). Beatus cui datum est habere timorem Dei, *Timor autem Domini sicut paradusus benedictionis* (Eccli. xl), quia in illa est fiducia fortitudinis; per illum fructus pullulat salutis et pacis. Audi adhuc et diligenter attende, o monache! quid Dominus per prophetam timentibus se promittat : *Orietur, inquit, vobis timentibus nomen meum sol justitiæ, et sanitas in penis ejus, et egrediimini et salietis sicut vituli de armento, etc.* (Malach. iv). Et tibi, o monache, timendum est nomen Domini, ut sol justitiæ tibi oriatur Christus, qui mentis tuæ tenebras expellat, ignorantiam cordis auferat, et lucem intelligentiæ infundat. Hic juste vivere tribuat, et post mortem vitam æternam concedat.

Currite dum lumen vitæ habetis. Non hic cursum corporis, sed profectum quærit animarum. Unde Psalmista ait : *Ibunt de virtute in virtutem, et videbitur Deus deorum in Sion* (Psal. lxxxiii). Et alibi : *Viam mandatorum cucurri, dum dilatares cor meum* (Psal. cxviii). Nam et hic cursus observationem mandatorum et profectum significat animarum. *Dum lumen vitæ habetis*, inquit, id est, dum vivitis, dum vobis vitæ hujus spatium tribuitur. Nam et ille lumen vitæ in se habet qui, relicto prioris conversationis errore, ad meliores vias convertitur vitæ, dicente

Apostolo : *Eratis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino* (Eph. v). Sed et ille lumen vitæ in se habet, qui illum habet et qui dixit : *Ego sum lux mundi; qui sequitur me, non ambulat in tenebris* (Joan. viii). Unde et hic aperte sequitur :

Ne tenebræ mortis vos comprehendant. Hoc in loco tenebræ mors sive diabolus intelligitur. Possumus et illas hic non inconvenienter intelligere tenebras quas in Evangelio Dominus exteriores appellat. Qui vero, dum vivunt, a vitiis se separare non satagunt, et virtutibus crescere nolunt, merito a mortis tenebris comprehensi in inferno lugent damnati. Interiores quippe tenebras dicimus cæcitatem cordis, exteriores vero tenebras æternam noctem damnationis. Tunc ergo damnatus quisque non in interiores, sed in exteriores tenebras mittitur, quia illic invitus projicitur in nocte damnationis, qui hic sponte cecidit in cæcitatem cordis. Ubi fletus et stridor dentium esse perhibetur, ut illic dentes strideant qui hic edacitate gaudebant; illic oculi defleant qui hic per illicitas concupiscentias versabantur : quatenus quæque singula membra supplicio subjaceant, quæ hic singulis quibusque vitiis subjecta serviebant. In fletu quoque oculorum et stridore dentium per metaphoram membrorum corporalium, magnitudo ostenditur tormentorum. Tenebræ autem dicuntur eo quod teneant umbras. Non aliquid sunt tenebræ, sed ubi lux est, tenebræ fiunt. Sicut enim tenebræ nihil sunt nisi absentia lucis, ita mors nihil est nisi privatio vitæ. Mors dicta vel a morsu, vel quia amara est.

Et quærens Dominus in multitudine populi, cui hæc clamat, operarium suum, iterum dicit. In multitudine enim Dominus paucos operarios quærit, quia multi sunt vocati, pauci autem electi (Matth. xx). Quærit utique operarios modo præsentem in vita, quibus postea misericorditer clamans dicat : *Venite ad me omnes qui laboratis, et onerati estis, et ego reficiam vos*, dicit Dominus (Matth. xi). Scriptum est enim : *Qui operatur terram suam saturabitur panibus. Qui autem sectatur otium, in egestate erit* (Prov. xii). Ille terram suam strenue operatur, qui arcana cordis sui per quotidiana exercitia, per legis meditationem, per vigilantiam mentis, velut per agriculturam instanter erudit, atque spiritalibus cibus, velut panibus, ne fame ignorantie periclitetur, interioris hominis sui sensum invisibili alimento reficere non desistit. Ille, inquam, qui in terra corporis sui operando nocturnas exercet vigilias uberesque pro peccatis effundit lacrymas, corpus suum servituti redigens castigat, carnem suam jejuniis macerat et variis afflictionibus cruciat, ille panibus supernis et præmiis saturabitur æternis.

Quis est homo qui vult vitam, et cupit videre dies bonos (Psal. xxxiii) ? Talis interrogatio posita est, quam omnium sequitur assensus. Quis est enim qui possit dicere, aut vitam nolo, aut dies bonos videre non cupio ? Sed utinam sic vitam perpetuam quæreremus, sicut in ista temporali corda defigi-

mus. Bonos autem dies non istos dicit in quibus caducis delectationibus occupamur, sed illos qui vere boni sunt et in summa sanctitate versantur. *Quasi est homo, dicit, qui vult vitam*, id est, vitam beatam, perpetuam, immortalem, sine morte, sine fine et sine labore, quia in hac vita homo ad laborem nascitur. Ad illam, ut sine labore, et, ut in æternum vivat, pervenit. Illa est enim vita beata ad quam qui cum bonorum operum consummatione pervenerint, beatis angelis similes erunt, et simul cum Deo suo sine fine regnabunt. Quod hic crediderant, ibi videbunt sui creatoris substantiam mundis cordibus contemplantes, æterna exultatione gaudebunt divinæ dilectionis et mutua dilectione possessi in æternum, et invicem sibi feliciter adhærebunt. Receptis cum incorruptione atque immortalitate corporibus municipatum patriæ cælestis accipient, atque ejus in æternum cives effecti promissa præmia reportabunt. Ibi eis exulabit tanta lætitia, tanta cælestium gratia gaudiorum, ut remuneratori suo pio pro tantis muneribus gratias agant, et nullum fastidium ex ipsa affluentium bonorum perfectione sustineant.

Quod si tu audiens, respondeas : Ego, dicit tibi Deus. Quid sit Deus ? Deus hoc est quod nulla attingit opinio. Plus est enim quam quod dici potest aut cogitari. Nam unaqueque natura pro capacitate sua suspicatur de Deo. Et quantum natura distat a natura, tantum sententia distat a sententia. Quia enim super omnia est, necesse est ut omnium mentes excedat. Homines enim quantum possunt aciem mentis extendere, aspiciunt quid Deus sit, opinione, non definitione. Angeli autem, qui superiores hominibus sunt, quia plus aliquid de Deo sentiunt non est dubium. Archangeli vero eo ipso amplius. Cherubim autem et seraphim, qui proxime juxta Deum esse dicuntur, majora de Deo sentiunt : non tamen comprehendunt penitus quid Deus sit, quia nemo novit Patrem nisi Filius, nec Filium quis novit nisi Pater. Igitur est Deus, sicut hominibus videtur, spiritus, natura simplex, lux inaccessibilis, invisibilis, inæstimabilis, infinitus, perfectus, nullius egens, æternus, immortalis omnimodo, a quo initium omnia consecuta sunt, venerandus diligentibus, metuendus, extra quem nihil est, imo in quo sunt omnia, quæque sunt sursum, deorsum, summa et ima ; omnipotens, omnia tenens, vere in omnibus dives, quia nihil est quod non ejus sit ; bonus, justus, misericors. Est et severus, ut terrore, quæ ab eo bene condita sunt, conserventur, ne negligentia pareret vitæ præcipitium. Et, ne quod mirabilius est prætermittam, tanta est clementia ejus, ut contumelias passus ab his quos fecit, sufferat et prior vocet eos ad pacem.

Si vis habere veram et perpetuam vitam. Vita dicitur propter vigorem, vel quod teneat vim nascendi atque crescendi. Quæ vera et perpetua dicitur, vel pro Christo, qui dixit : *Ego sum via, veritas, et vita* (Joan. xiv) ; vel propter æternitatem, qua vivitur in

ea. Isti enim vite mors succedit, illi nunquam. Propterea ista fallax, illa vero vocatur verax. Ista breviter terminata, illa vocatur perpetua. Ista mortalis, illa vocatur æterna. Ista misera, illa autem est gloriosa. Ista doloribus et laboribus plena, illa sanitate et quiete manet jucunda. Ista odiis et defectibus languida, illa charitate et virtutibus lætatur secunda semper. De his beatus Augustinus in Expositione Evangelii ait : Duas itaque vitas sibi divinitus prædictas novit Ecclesia. Quarum una est in fide, altera in specie. Una in peregrinatione, altera in æternitate. Una in labore, altera in requie. Una in via, altera in patria. Una cum hoste pugnat, altera sine hoste regnat. Ergo una bona est, sed adhuc misera, altera melior, et beata. Ad quam qui felix venerit, felici gaudio æterno perfructur in regno.

Prohibe linguam tuam a malo (Psal. xxxiii). Prohibe, dicit, abstinē, cōhibe, coerce, vel comprime. *A malo*, subauditur omni, videlicet detractionis, maledictionis, murmurationis, irrisionis, vituperationis, injuste increpationis, a verbis mendacibus et sermonibus otiosis, et similia. Scriptum est enim : *Detrahentem secreto proximo suo hunc persequar (Psal. c).* Et, *Neque maledici regnum Dei possidebunt (I Cor. vi).* Et, *Qui murmuraverunt, a serpentibus perierunt (I Cor. x).* Et, *Os quod mentitur, occidit animam (Sap. i).* Et, *Perdes omnes qui loquuntur mendacium (Psal. v),* et his similia. Ecce, monache ! cur dicitur *prohibe linguam tuam a malo*. Si enim detrahentem Dominus persequitur, et maledici regnum Dei non possident, et murmuratores a serpentibus, id est a dæmonibus, perierunt, et perdet Deus omnes qui loquuntur mendacium, cum omni vigilantia prohibere debemus linguam nostram a malo, ne cum his pereuntibus et nos pereamus in æternum. Et adhuc de malo linguæ audiamus quid Jacobus apostolus dicat, ait enim : *Lingua ignis est, et universitas iniquitatis (Jac. iii).* Lingua constituitur in membris nostris, quæ maculat totum corpus, et inflammat rotam navitatis nostræ, inflammata a gehenna. Omnis enim natura bestiarum, et volucrum, et serpentium, etiam cæterorum domantur et domata sunt a natura humana, linguam autem nullus hominum domare potest : inquietum malum, plena veneno mortifero ; in ipsa benedicimus Deum et Patrem, et in ipsa maledicimus homines, qui ad similitudinem Dei facti sunt : ex ipso ore procedit benedictio et maledictio, non oportet hæc ita fieri, etc.

Et labia tua ne loquantur dolum. Imitetur bonus, quantum potest, monachus Dominum, et nec in corde teneat, nec in labiis loquatur dolum. Quia *Dominus malum non fecit, nec dolum inventus est in ore ejus (Isa. lxxiii ; I Petri ii).* Disperdet enim Deus labia dolosa, eorum videlicet qui in corde et de corde locuti sunt mala. Dolus autem vocatur occulta malitia blandis sermonibus adornata, quæ proprie fraudis, insidiæ seu fallacia nuncupatur ; quando fal-

linus audientem, ut quod creditur ad auxilium inferre videatur impedimentum. Quod merito prohibetur, quia puræ conscientie constat semper adversum.

Diverte a malo et fac bonum (Psal. xxxiii). Multi enim faciunt bonum, sed non declinant a malo. In die celebrant jejunium, et in nocte committunt adulterium. Pauperibus tribuunt elemosynam, et a pauperibus accipiunt prædām. Pauperi porrigunt calicem, et bibunt illi usque ad ebrietatem. Tribuunt esurienti buccellam, et comedunt usque ad crapulam. Et ut breviter dicam, in publico fas, et in occulto non cessant agere nefas. Et taliter agentes a dextra nolunt segregare sinistram. Aliud vero genus hominum et valde monachorum est, quod divertit a malo et operatur minime bonum. Terrenos in sæculo relinquit labores, et in monasterio sectatur otiositates. De talibus enim Dominus ait : *Arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur, et in ignem mittetur (Matth. vii ; Luc. iii).* Et in Apocalypsi : *Quia nec frigidus, nec calidus, sed tepidus es, et nauseam facis, incipiam te evomere de ore meo (Apoc. iii),* dicit Dominus. Unde et otiositas inimica esse describitur animæ. Ergo divertere a malo, et facere bonum singulariter, et proprie est electorum. Non enim super spinas, tribulos vel urticas agricola vel horticola frugum suarum serit semina, sed prius ab his purgat agrum, et sic jactat congruentis seminis granum. Ita et electorum quisque prius cordis et corporis sui agrum a vitis purgat, et postea virtutum semina jactat : et hoc modo divertit a malo, et facit bonum omnis homo.

Inquire pacem, et sequere eam (Psal. xxxiii). Sciens autem Propheta in hoc agone sæculi cum corpore pacem fidelissimos non habere, et cum suis vitis hic illis continuum esse certamen, pulcherrime dicit, *inquire pacem* ; ut quamvis eam hic non habeant, tamen semper ab eis studiosissime perquiratur ; hic imperat, *sequere eam*, quasi præcedentem. Quæramus ergo seduli, sequamur intenti, quia illic eam invenire non possumus, nisi hic diligentius inquiramus. Quæ tunc comprehendi dabitur, quando ipsum conspiciemus pacis auctorem. Pax est serenitas mentis, tranquillitas animi, simplicitas cordis, amoris vinculum, consortium charitatis. Hæc est quæ similitates tollit, bella compescit, comprimit iras, superbos calcit, humiles amat, discordes sedat, inimicos concordat ; cunctis est placida, non quærit aliena, nihil deputat suum, docet amare quæ odisse non novit, nescit extolli, nescit inflari. Hanc ergo qui accepit teneat, qui percipit repetat, qui amisit requirat ; quoniam qui in eadem re non fuit inventus, abdicatur a Patre, exheredatur a Filio, nihilominus a Spiritu sancto alienus efficitur.

Et cum hæc feceritis. Id est, supradicta.

Oculi mei super vos. Hæc vox Domini est, vox misericordiæ, vox pietatis, qui ut hæc ab homine fiant misericorditer præstat, quia nihil potest hu-

mana fragilitas nisi quod posse dederit divina majestas. *Et cum hæc feceritis*, dicit, id est, cum prohibueritis linguam vestram a malo, et labia vestra non fuerint locuta dolum; cum diverteritis a malo, et feceritis bonum; cum inquisieritis pacem, et secuti fueritis eam, tunc *oculi mei super vos*. Hic oculi Domini respectio divina vocatur, quæ super justos misericorditer aperitur. Respexit enim Dominus Petrum, et ille verbi Domini recordatus est illico, et amare flevit (*Luc. xxii*), quia ter Dominum negavit. Ergo oculi Domini, id est respectio divina, et memoriam justis tribuit et intelligentiam, et a morte eos æterna et a fame literat sempiterna. Sic enim et in alio scribitur psalmo: *Oculi Domini super metuentes eum, ut eruat a morte animas eorum, et alat eos in fame* (*Psal. xxxii*).

Adidit: *Et aures meæ ad preces vestras* (*Psal. xxxiii*). Aures Domini hoc in loco exauditio intelligitur divina, quam Psalmista totis viribus postulabat dicens: *Inclina, Deus meus, aurem tuam, et audi me* (*Psal. xlii et lxxxv*). Et, *Auribus, percipe, Domine, orationem meam* (*Psal. xvi*). Et, *Fiant aures tuæ intendentes ad orationem servi tui* (*Psal. cxxxix, 2*), et mille talia. Sed et Salomon utrumque in oratione sua, id est oculos et aures Domini simul comprehendit dicens: *Ut sint oculi tui aperti et aures tuæ intentæ ad orationes servorum tuorum*. Sed licet frequenter Dominus audiat peccatores, justis tamen multo amplius exauditio et celerius promittitur, quando in preces eorum paratas aures habere monstratur. Noli ergo timere, o juste inonache, hominum persecutiones sæculique labores. Oculi enim Domini super te sunt, ut liberent te, et aures ejus, ut audiant te. Tu autem tene vias ejus, et spera in eum, et dic cum Apostolo: *Si Deus pro nobis, quis contra nos* (*Rom. viii*)? Deus pro nobis, ut oculi ejus respicerent nos. Deus pro nobis, ut aures ejus audirent nos. Deus pro nobis, ut prædestinaret nos. Deus pro nobis, ut vocaret nos. Deus pro nobis, ut justificaret nos. Deus pro nobis, ut glorificaret nos. Si Deus pro nobis, quis contra nos? Prædestinavit, antequam essemus; vocavit, cum aversi essemus; justificavit, cum peccatores essemus; glorificavit, cum mortales essemus. Si Deus pro nobis, quis contra nos? prædestinatis, a Deo vocatis, justificatis, glorificatis? Qui vult adversari, paret se, si potest bellare adversus Deum. Ubi enim audivimus: *Si Deus pro nobis, quis contra nos? nisi quis Deum vincit, non lædit nos*.

Et antequam me invocetis dicam vobis: Ecce adsum. O sermo mansuetudine et benignitate plenus! Non expectat consummari orationem, sed ante tribuit petitionem. Novit enim Dominus, antequam petamus eum, quid opus sit nobis. Et hoc ideo, quia templum Dei sumus, et spiritus Domini habitat in nobis. Velocissime enim habitaculum suum habitator exaudit Deus.

Quid dulcius nobis hac voce Domini invitantis nos, fratres charissimi? Vere enim dulcis hæc vox Do-

mini sanctis monachis est, quia eos ad eam magnam multitudinem dulcedinis suæ, quam abscondit timentibus se, invitat. Factus est illis habitator, ut eos etiam non invocatus exaudiat. Factus via et patria, ut per illum ad illum veniant. Factus pastor, et ostium et pascua, ut ab illo gubernati per eum intrent, et ingrediantur, et egrediantur, et pascua inveniant.

Ecce pietate sua demonstrat nobis Dominus viam vitæ. Ipse ergo Dominus, ut prædictum est, factus est nobis via, veritas, et vita. Via scilicet regia, ut per eum gradientes, non declinemus ad dexteram, aut ad sinistram, sed ad vitam, quæ ipse est, perveniamus æternam: ubi non fletus ullus potest esse, nec gemitus; ubi habebunt omnes sancti amorem perfectum, timorem nullum et gaudium sempiternum. Ibi enim erit eis voluntas certa, cupiditas nulla, quoniam fruendo cœlestibus bonis, ad quæ pervenire cupiebant, nihil eis deerit quid ulterius concupiscant, et in illa regione perpetuæ securitatis ac pacis perfecte beati, nec timoris stimulos passuri sunt nec doloris.

Succinctis ergo fide vel observantia bonorum actuum lumbis nostris (*Eph. vi*). Elegantissime enim, et more prophetico beatus Pater Benedictus duplicem hic monachorum posuit cingulum. Cognovit autem quia fides sine operibus mortua est, et opera sine fide vacua. Et ideo non simplum sed ex utroque textum monachorum voluit esse cingulum. Isaias autem hoc ipsum dupliciter in Domino posuit, dicens: *Et erit justitia cingulum lumborum, et fides cinctorium renum ejus* (*Isa. xi*). Ut enim ille fidem, et iste posuit fidem. Ut ille justitiam, et iste bonorum actuum observantiam. Omnis autem bonorum actuum observantia non incongrue vocatur justitia, sicut scriptum est: *Juste, quod justum est, exæqueris* (*Deut. xvi*). Fide enim lumbos mentis nostræ succingimus, si de sancta Trinitate recte sentimus, et eam fideliter credimus. Bonorum actuum observantia lumbos succingimus, si nos in bonis operibus seduli exercemus, sicut Apostolus ait: *State ergo lumbos mentis vestræ succincti* (*Eph. vi*), id est, in omni prælio viriliter præparati, et ab omnibus curis sæculi expediti. Et ad Job Dominus ait: *Accinge sicut vir lumbos tuos* (*Job xxxviii*). Scriptura enim sacra illos viros vocat qui via Domini fortibus et non dissolutis gressibus ambulant. Lumbos vero viriliter accingere est, vel in opere vel in cogitatione carnis et mentis luxuriam refrenare. Sed cur beato Job dicitur? *Accinge lumbos tuos sicut vir*, nisi quia alia est carnis luxuria, qua castitatem corrumpimus, alia vero luxuria cordis est, qua de castitate gloriamur. Dicitur ergo ei: *Accinge sicut vir lumbos tuos*, ut qui prius luxuriam corruptionis vicerat, nunc luxuriam stringat elationis, ne de patientia vel de castitate superbiat. In Veteri Testamento zona pellicea legimus circa lumbos, in Novo autem zona aurea circa pectus. Ut enim adulterium non committatur, zona pellicea adhibenda

est circa lumbos, ut non videatur mulier ad concupiscendum : zona aurea circa pectus, ut per ducatum Evangelii pergamus itinera ejus. Ducatum Evangelii, id est, ducatum Christi ; neque enim aliorum Christus, aliorum ducit Evangelium ; sed ipsa Domini gesta, vel sanctissima verba, vocantur Evangelia, quæ sequentes per itinera recta perducunt ad cœlestia regna. Sed diligenter nobis est intendum qui sunt, aut qui sequuntur, vel quo tendunt hi qui per ducatum Evangelii pergunt. Hi sunt utique quibus Dominus ait : *Amen dico vobis, quia vos, qui reliquistis omnia et secuti estis me, in regeneratione, cum sederit filius hominis in sede majestatis suæ, sedebitis et vos super duodecim sedes, judicantes duodecim tribus Israel* (Matth. xix). Et ille, cui dicit : *Vade, et vende omnia quæ habes, et da pauperibus, et habebis thesauros in cœlis, et veni, sequere me* (Marc. x). Et : *Qui vult post me venire, abneget semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me* (Matth. xvi), et similia. Cognovimus qui sunt, scilicet qui relinquunt omnia, et qui vendunt, et dant pauperibus, et qui abnegant semetipsos, et tollunt crucem suam. Quem sequuntur Christum ? videlicet qui dicit eis : *et secuti estis me ; et, veni, sequere me*. Quomodo sequuntur, videamus. Sequitur autem Christum, qui præceptis ejus insistit, qui per magisterii ejus vestigia graditur, qui vestigia ejus et itinera sectatur, qui quod Christus docuit et fecit imitatur, sicut Petrus hortatur dicens : *Christus passus est pro nobis, relinquens nobis exemplum ut sequamur vestigia ejus* (I Petr. ii) ; exemplum scilicet tribulationum, non deliciarum ; contumeliarum, non gaudiorum ; flagellorum, dolorum, opprobriorum, spinarum, crucis et mortis. Quo vero isti tendunt qui per Evangelii ducatum currant, melius videbimus, si prius vocantem eos Dominum audiamus ; ait enim Dominus : *Venite ad me, omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos* (Matth. xi). Iterum dicit : *Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi* (Matth. xxv), et similia. Liquet, ecce, ubi tendunt qui per Evangelii ducatum pergunt, videlicet ad tantam gloriam, ut cum sederit filius hominis in sede majestatis suæ, sedcant et illi super duodecim sedes, et judicent duodecim tribus Israel ; et ut refectionem æternam accipiant ; et ut regnum a constitutione mundi paratum percipiant. Unde et apte verba beati Benedicti sequuntur dicentis :

Ut mereamur eum, qui nos vocavit, in regno suo ridere. De vocationis gratia sic apostolus Paulus ad Galatas ait : Miror, quod tam cito transferimini ab eo, qui vos vocavit in gratiam Christi (Galat. i). Et de se idem ait : *Qui me segregavit de utero matris meæ, et vocavit per gratiam suam* (Ibid.). Et iterum alibi dicit : *Obsecro itaque vos, ego vincus in Domino, ne digne ambuletis vocatione qua vocati estis, cum omni humilitate et mansuetudine, cum patientia supportantes invicem in charitate, solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis. Unum corpus, et unus*

A spiritus, sicut et vocati estis in una spe vocationis vestræ (Ephes. iv). Hic autem qui nos vocavit beatus Benedictus dicit, et subauditur vel ad gratiam fidei primum, vel ad religionis postea et conversionis habitum.

In cujus regni tabernaculo si volumus habitare, nisi illuc bonis actibus currendo minime pervenitur. Manifestum est enim quia beneficientes et non malefacientes cœlestis regni tabernacula possidebunt. Sic enim de malis Paulus apostolus ait : Quia neque adulteri, neque molles, neque matorum concubitores, neque fures, neque avari, neque maledici, neque ebriosi, neque rapaces, regnum Dei possidebunt (I Cor. vi). Nos autem si cupimus regnum Dei possidere, *in omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros, in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis, in plagis, in carceribus, in seditionibus, in laboribus, in vigiliis, in jejuniis, in castitate, in scientia, in longanimitate, in suavitate, in Spiritu sancto, in charitate non ficta, in verbo veritatis, in virtute Dei. Per arma justitiæ a dextris, et a sinistris. Per gloriam, et ignobilitatem. Per infamiam, et bonam famam. Ut seductores, et veraces. Sicut qui ignoti, et cogniti. Quasi morientes, et ecce vivimus : ut castigati, et non mortificati. Quasi tristes, semper autem gaudentes : sicut egentes, multos autem locupletantes. Tanquam nihil habentes, et omnia possidentes* (II Cor. vi). Et sic per istos et alios bonos actus currentes tabernaculi regni cœlestis esse merebimur habitatores.

Sed interrogemus cum Propheta Dominum, dicentes : Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo ? aut quis requiescet in monte sancto tuo (Psal. xiv) ? Quamvis alii doctores hoc in loco tabernaculum presentem intelligant Ecclesiam, beatus tamen Benedictus non minus repletus Spiritu sancto habitationem cœlestem, quod est regnum æternum, per hoc voluit intelligere tabernaculum. Unde et Dominus ait : *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut, cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula* (Luc. xvi). Mons autem ipse Dominus noster Jesus Christus intelligitur, de quo Isaias ait : *In novissimis diebus erit præparatus mons domus Domini in verticem montium* (Isa. ii). In quo omnes electorum animæ perpetuo requiescent ; sicut idem illis Dominus ait : *Tollite jugum meum super vos, et discite a me quia mitis sum et humilis corde : et invenietis requiem animabus vestris* (Matth. xi).

Post hanc interrogationem, fratres, audiamus Dominum respondentem, et ostendentem nobis viam ipsius tabernaculi, et dicentem : Qui ingreditur sine macula, et operatur justitiam : qui loquitur veritatem in corde suo, qui non egit dolum in lingua sua ; qui non fecit proximo suo malum, et opprobrium non accepit adversus proximum suum (Psal. xiv). Qui malignum diabolus aliqua suadentem sibi, cum ipsa suasionem sua a conspectibus cordis sui respuens, deduxit ad nihilum, et parvulos cogitatus ejus tenuit, et allisit ad Christum. Qui timentes Dominum, de

bona observantia sua non se reddunt elatos; sed ipsa in se bona, non a se posse, sed a Domino fieri existimantes, operantem in se Dominum magnificant, illud cum Propheta dicentes: Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam (Ps. cxiii). Videamus per singula, et de omnibus, ut Dominus dederit, disputemus. Qui ingreditur sine macula. Hanc sententiam beatus Augustinus Prophetae interrogationem, beatus autem Benedictus Domini esse dixit responsonem; sed quia secundum Ezechiel rotæ animalia sequuntur, uterque bene, uterque rectissime hanc sententiam intellexit. Interrogatus enim Dominus quis habitaret in tabernaculo suo, respondit: Qui ingreditur sine macula; ac si diceret: Qui vivit sine culpa, et custodit se a peccati contagione, ipse in meum intrabit tabernaculum. Macula intelligitur peccatum. Nam et in Domini holocausto animal non offerebatur, nisi immaculatum: Domini enim sacrificium nil recipit maculatum. Unde et sponsus sponsæ, Pulchra es, inquit, amica mea, et macula in te non est (Cant. iv). Et operatur justitiam. Dicta autem justitia, quia juris status. Est enim justitia æquitas vel rectitudo. Sed quia justitia ex operibus constat et fide, ille pleniter justitiam operatur qui recte credens, totum se in bonis operibus exercet. Ingreditur sine macula, qui vivit sine culpa. Operatur justitiam, qui sedulus quæ prævalet agit bona. Ingreditur sine macula, qui plangit commissa, et plangenda ulterius non committit peccata. Operatur justitiam, qui diligenter in omnibus Domini custodit præcepta. Qui loquitur veritatem in corde suo. Homo enim lingua loquitur, et ore, non corde; sed quia os non loquitur, nisi quod ei a corde ministratur, recte hic dicitur, qui loquitur veritatem in corde suo. Ac si diceret: Non sufficit linguæ ut tantum veritatem loquatur ore, nisi eam a sincero susceperit corde. Sive enim bonum, sive malum loquatur lingua, fons illius hoc ipsum cordi ministrat, sicut scriptum est: Ex abundantia enim cordis os loquitur (Luc. vi). Sunt enim alii qui, maligno spiritu repleti, aliud simulate loquuntur ore, aliud meditantur in corde. De quibus Salomon ait: Simulator ore decipit amicum suum (Prov. xi). Ideo Dominus ait: Qui loquitur veritatem in corde suo, hic habitabit in tabernaculo meo. Qui non egit dolum in lingua sua. Idem ipsum est enim in lingua dolum non agere, quod est in corde loqui veritatem. Aliquoties enim dolum profertur in lingua, sicut hic dicitur per Psalmistam; aliquoties labiis pariter meditatur et corde, sicut habes in Salomone: Labiis suis, inquit, intelligitur inimicus, cum in corde tractaverit dolos (Prov. xxvi). In lingua tantum profertur dolum ab homine, ut amicus videatur in sermone, hostis in corde. In labiis pariter meditatur dolum et corde, ut inimicum se esse corde simul demonstret et ore. Qui non fecit proximo suo malum. Proximus hoc in loco intelligendus est omnis homo. Unde scriptum est: Non adulterabis cum uxore proximi tui (Levit. xviii), id est, cum nullius hominis. Propter proximitatem enim sanguinis, omnis homo homini proximus vocatur. Sanguis enim hominum ab aliorum segregatur sanguine animalium. Qui opprobrium non accepit adversus proximum suum. Non accepit, dixit, id est, gratum non habuit, nec libenter audivit. Accepta enim illa dicimus, quæ nobis grata esse monstramus. Ille enim opprobrium adversus proximum suum accipit, qui detrahentia verba libenti animo accipit. Et hoc illis solet contingere, qui proximum sicut semetipsum nolunt diligere. De hoc enim fomite procedit, ut detrahentia verba libenter possint audiri. Ille vero qui sicut semetipsum sic diligit et proximum, quantum nec de se, tantum nec de proximo vult audiri opprobrium. Quod si quis corde cogitans dicat: Qui est homo qui sic inter homines sine macula vivat, ut nec proximo faciat malum, nec labiis loquatur dolum cum scriptum sit: Non est homo qui vivit, et non peccet (III Reg. viii); audiat sibi Paulum apostolum respondentem: Et hæc quidem fuistis, sed obtuli estis; sed sanctificati estis, etc. (I Cor. vi). Qui malignum diabolus. Diabolus Hebraice deorsum fluens interpretatur, eo quod superbiæ pondere pressus deorsum cornens cecidit. Græce autem diabolus criminator dicitur, quia sicut a crimine criminator, et a superbia superbus, et ab iniquitate iniquus; ita a malignitate malignus vocatur. Aliqua suadentem sibi, id est, peccata et vitia. Cum ipsa suasionem, id est, ahortationem, vel incitationem. A conspectibus cordis sui respuens deduxit ad nihilum. Diabolus enim justus respuat, quando nec illi, nec suasioni ejus consentit. Ad nihilum cum deducit, quando nec recipit suggestiones ejus, nec nutrit. Annihilatio ergo diaboli perfectio est monachi. Tunc enim in semetipso fortis esse diabolus æstimatur, quando ab illo miser monachus vincitur. Tunc vero annihilatur, quando a perfecto monacho ut inermis vincitur et respuatur. Et parvulus cogitatus ejus tenuit, et allisit ad Christum. Parvulus cogitatus ejus, id est, diaboli: mala sunt ejus initia suggestionum, quæ bene sunt tenenda, ne male crescant, et ad petram, id est ad Christum, sunt elidenda, ut percant, ne forte robur fortitudinis faciant, et contra nos nociva bella committant. Qui timentes Dominum de bona observantia non se reddunt elatos, id est, non se ponunt sive existimant elatos, quia viribus suis aliquid boni agere possint, præsertim cum Dominus apostolis dixerit: Sine me nihil potestis facere (Joan. xv). Nam velle bonum et posse a Domino accipit homo. Elatus enim dicitur pro eo quod seipsum super mensuram suam elevet, dum magnus sibi videtur de his quæ agit operibus. Sed ipsa in se bona non a se posse, sed a Domino fieri existimantes. Superbi cupiunt in se quod non faciunt prædicari. Humiles refugiunt quidquid boni operantur agnosci. Illi vitia sua a se facta esse recusant, et bona suis viribus facta turpiter jactant. Humiles, quia peccata commiserint voluntarie confitendo semetipsos accusant; et omnia bona sua non a se facta

esse, sed divino munere deputant : et non a se, sed a Domino in se facta esse confirmant. Operantem in se Dominum magnificant illum cum Propheta dicentes : *Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam (Psal. cxiii)*. Ille in se Dominum operantem magnificat, qui de bonis suis actibus non sibi, sed Domino gloriam tribuit. Operantem in se Dominum magnificare debet, qui sine illo nihil boni agere valet. Cognovit enim Propheta quia non est hominis dirigere vias suas, sed illo disponente Domini est dirigere gressus ejus. Ideo illi tribuit gloriam, a quo se cognovit accepisse omnia bona ; ait enim Apostolus : *Omnia quaecunque facitis, in nomine Domini facite (Coloss. iii)*. Ergo totum nomini illi tribuat Ecclesia, a quo et in quo nomine virtutem accipit operandi recta, et humiliter veraciterque dicat cum Propheta : *Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam*.

Sicut nec Paulus apostolus de prædicatione sua sibi aliquid imputabat, dicens : *Gratia Dei sum id quod sum (I Cor. xv)*. Fuerat enim antea blasphemus et persecutor Ecclesiæ Paulus, sed gratia Dei vocatus, et a Synagogæ utero segregatus, jam prædicator factus erat in Ecclesia fidelis et rectus ; ideo dicebat : *Gratia Dei sum id quod sum*, id est, per memetipsum fui pravus, gratia Dei sum rectus. Per memetipsum persecutor, per gratiam Domini sum modo Ecclesiæ defensor. Per memetipsum blasphemus et impius, per Domini gratiam fidelis factus sum et pius. Et hoc est *gratia Dei sum id quod sum*, id est, non meritis meis, sed gratia Dei factus sum de infideli fidelis et de lupo pastor, de persecutore defensor et de pravo rectus, et de impio pius, Christianus de Judæo et apostolus de Pharisæo ; et hoc est, *gratia Dei sum id quod sum* ; id est, non sum qualem dudum me fecit malitia, sed qualem me modo Domini voluit esse gratia.

Et iterum ipse dicit : *Qui gloriatur, in Domino gloriatur (I Cor. i)*. Nihil enim, ut prædictum est, homo habet aliquid boni, nisi quod accipit a Domino. Si ergo accipit, non gloriatur, quasi non acceperit, ne forte subtrahat quod dedit largitor, ut remaneat vacuus qui gloriabatur de alieno. Et alibi Apostolus : *Non ex nobis, Dei enim donum est ; non ex operibus, ne quis gloriatur (Eph. ii)*. Non ergo nobis, sed nomini Domini totis viribus gloriam demus : quo nomine salvati sumus, et in æternum salvari fideliter speramus. Non enim est aliud nomen in toto mundo, in quo salvus fiat populus. Unde et Apostolus ait : *Ipsi gloria in Ecclesia et Christo Jesu, in omnibus generationibus sæculi sæculorum, amen (Eph. iii)*. Istud est ergo nomen cui omnia genua flectunt, cælestium, terrestrium et infernorum : Et, *omnis lingua confitetur, quia hoc nomen*, id est, Dominus Jesus Christus, *in gloria est Dei Patris (Phil. ii)*.

Unde et Dominus in Evangelio ait : *Qui audit verba mea hæc, et facit ea, similabo eum viro sapienti, qui ædificavit domum suam supra petram : venerunt*

flumina, flaverunt venti, et impegerunt in domum illam, et non cecidit, fundata enim erat supra petram (Matth. vii). Sapiens enim vir non super arenam, id est super semetipsum, quia pulvis est et revertetur in pulverem, sed super petram, illam videlicet de qua Apostolus ait : *Petra autem erat Christus (I Cor. x)*, domum suam ædificat, id est, initium primæ conversationis, quasi fundamentum domus suæ, et medietatem bonæ actionis, quasi medium parietis sui ; et perseverantiam perfectionis, quasi consummationis perseverantiæ suæ super fundamentum illud ponit : de quo alibi Apostolus ait : *Fundamentum aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est, qui est Christus Jesus (I Cor. iii)*. Ab hoc enim fundamento accipit vires, ut ædificetur domus, id est omne monachi opus ; et fortitudinem, ne pulsata tempestatibus, id est tribulationibus tentationum, destruat. Stultus autem ædificat super arenam, quia de opere suo non Deo, sed sibi tribuit gloriam. Sapiens autem ædificat super petram, quia de omnibus operibus bonis suis non sibi laudes tribuit, sed Deo gratias agit ; et largitori suo humiliter cuncta tribuit, quia ab illo se accepisse cuncta cognoscit. Alio enim sensu hæc parabola maxime ad inobedientes respicit. Sic enim legimus : *Omnis qui audit verba mea, et non facit ea, similabo eum viro stulto qui ædificavit domum suam super arenam, et reliqua (Matth. vii)* : id est, cum influxerint stillicidia passionum, cum advenerint flumina, et torrentes, atque impetus tribulationum ex multitudine negligentiarum : *cum flaverint venti*, illi utique qui per istum aerem volitant, parati ad Christi aream ventilandum, sicuti inveniunt paleas quas ad ludibrium suum rapiant atque dispergant, tunc irruent in domum illam quæ sine obedientiæ fundamento ædificata est, et fiet ruina illius magna. Non ergo pluvia neque flumina cum impetu descendenti ; neque venti validissimi commovere poterunt domum super petram fundatam, ut ex hoc intelligas quia qui seipsum non prodiderit, nec a seipso fuerit motus, nulla superveniens tentatio dejicere eum poterit aut movere. Illud vero aliud ædificium facile subvertitur, non præ tentatione violentiæ, alioquin et illud ædificium dejecisset, sed propter fundamenti, id est propositi, infirmitatem. Arena est res mobilis et infructuosa, quæ sine dubio instabilitatem atque inconstantiam designat animarum.

Hæc complens Dominus, expectat nos quotidie his suis sanctis monitis factis nos respondere debere. Quod autem hæc complens Dominus, ad superiora bona, quæ de habitatore tabernaculi dixerat, respicit ; implevit enim Christus Dominus superius dicta ; sermone implevit et opere. Prædicavit verbo, quod implevit et actu. Ipse enim in se implevit, quod implere tabernaculi habitatorem præcepit. Ipse enim sine peccati macula ingressus est mundum : ipse sine peccato vixit in mundo, et sine contagione peccati ascendit in cælum. Princeps enim mundi ad eum venit, sed in eo nil quod condemnaret invenit.

Ipse quamvis iustus Dominus justitiam diligat et semper ubique justitiam operetur, tamen potissimum justitiam operatus est, quando superbum fortemque diabolus vinxit, et domum ejus ingrediens vasa illius, quæ injuste tenebat, abstulit. Et sibi ea fonte baptismatis lota in perpetua servitia sacravit. Ipse enim loquitur veritatem in corde, quia veritas est; et quod ore promittit, opere complet. Ipse enim ait: *Ego sum via, veritas, et vita (Joan. xiv)* Ipse non egit dolus in lingua sua, quia peccatum non fecit, nec dolus inventus est in ore ejus. Ipse proximo suo non fecit malum, sed e contrario fecit ei bonum, quando eum, id est genus humanum, cujus per carnem factus affinis, et proximus, descendens de Jerusalem in Jericho, id est, de cælo in mundum. Invenit eum a latronibus, id est demonibus multis peccatorum plagis vulneratum; infundit vinum, et oleum, id est austeritatem pœnitentiæ, et refocillationem veniæ imposuit; in jumentum suum, id est, corpori suo sociatum, duxit ad stabulum, id est, fidelem eum faciens corpori Ecclesiæ. Et stabulario, id est, gubernatori præcepit Ecclesiæ, ut curam illius haberet, et de Novo, et Veteri Testamento, quasi de duobus denariis eum prædicans gubernaret. Ecce quomodo Dominus Jesus Christus non fecit proximo suo malum, sed misericordiam in illam faciens præstitit ei bonum. Ipse enim sapiens: quia ipse est sapientia patris. Super petram suam fundavit domum, quia super semetipsum fundavit Ecclesiam. Et hoc est, quod ait: *Hæc complens Dominus: id est, universa superius comprehensa, et verbis prædicando, et operibus implevit complendo. Expectat nos quotidie his suis sanctis montis factis nos respondere debere.* Respondere cuilibet dicimus, cum eis [ejus] factis congrua ad invicem opera reddimus. Deo ergo respondere est, donis ejus præcedentibus nostra obsequia reddere. Tunc Deo vera obsequia reddimus, cum eum propter amoris fiduciam non timeamus.

Ideo nobis propter emendationem malorum hujus vite dies ad inducias relaxantur, dicente Apostolo: An nescis, quia patientia Dei ad pœnitentiam te adducit (Rom. ii)? Nam et Petrus apostolus de hac ipsa re sic ait: *Non tardat Dominus promissionem, sed patienter agit propter vos, nolens aliquem perire, sed omnes ad pœnitentiam reverti (II Petr. iii).* Ipse iterum dicit: *Propter quod, charissimi, hæc expectantes, satis agile immaculati, et inviolati inveniri ei in pace; et Domini nostri longanimitatem, salutem arbitramini (Ibid.).* Non ergo nobis a Domino concessas per corporis negligentiam dierum nostrorum perdamus inducias, sed emendare celeriter festinemus, quod multo tempore negligenter egimus, ne forte post carnis hujus resolutionem cum illis reprobis, qui in libro Sapientiæ scribuntur, infructuosam pœnitentiam agentes, et præ tristitia cordis nostri gementes nobismetipsi reputantes dicamus: *Nos insensati erravimus a via veritatis, et justitiæ lumen non luxit nobis, et sol intelligentiæ non est ortus nobis.*

Lassati sumus in via vanitatis, et perditionis. et ambulavimus vias difficiles; viam autem Domini ignoravimus. Quid nobis profuit superbia? aut quid divitiarum jactantia contulit nobis? Transierunt omnia illa tanquam umbra, et nos in malignitate nostra consumpti sumus (Sap. v). Non enim Dominus letatur in perditione vivorum, sed magis vult salvare pœnitentes, quam perdere delinquentes. Sicut ipse per prophetam ait.

Nam pius Dominus dicit: Nolo mortem peccatoris, sed ut convertatur, et vivat. Cum ergo interrogassemus Dominum, fratres, de habitatore tabernaculi ejus, audivimus habitandi præceptum: sed si compleamus habitatoris officium crimis hæredes regni cælorum (Ezech. xviii, xxxiii). Illic audire beatus Benedictus pro exaudire posuit. Ac si diceret: tunc vere audivimus, si habitatoris officium compleamus; sicut Dominus in Evangelio ait: *Oves meæ vocem meam audiunt (Joan. x)*, id est exaudiunt. Si autem habitatoris officium non compleamus, minime habitandi præceptum audivimus: sicut et idem Dominus Judæis dicit: *Qui est ex Deo verba Dei audit; propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis (Joan. viii).* Unde et alibi anres cordis requirens aiebat: *Qui habet aures audiendi audiat (Math. xi, xiii; Luc. viii).* Ergo non audit vocem Domini, qui corde non retinet, et opere non implet quod audit. Sin autem aliquis hic sub auditionem maluerit intelligere taliter ponenda erit. Sed si compleamus habitatoris officium, et nos ejusdem supradicti tabernaculi habitatores erimus.

Ergo præparanda sunt corda, et corpora nostra sanctæ præceptorum obedientiæ militatura. Quomodo sunt nostra ad militandum præparanda corpora. Audi nos obsecrantem Apostolum, ait enim: *Obsecro itaque vos, fratres, per misericordiam Dei, ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem, sanctam, Deo placentem, rationabile obsequium vestrum. Et nolite conformari huic sæculo, sed reformamini in novitate sensus vestri; ut probetis quæ sit voluntas Dei bona, et bene placens, et perfecta (Rom. xii).* Et alibi dicit: *Non regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut obediatis concupiscentiis ejus; sed neque exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato, sed exhibete vos Deo tanquam ex mortuis viventes, et membra vestra arma justitiæ Deo. Peccatum vobis non dominetur (Rom. vi).* Quomodo nobis iterum corda nostra sint præparanda, idem Apostolus ipse ait: *Dico autem, spiritu ambulate et desideria carnis ne perficiatis. Item ipse: Si spiritu vivimus, spiritu et ambulemus. Non efficiamur inanis gloriæ cupidi, invicem provocantes, invicem invidentes (Galat. v).* Tunc enim corda nostra, et corpora in Domini præparantur militiæ, si abiciamus a nobis opera mortua, id est peccata, opera tenebrarum, opera carnis, et tenebrarum, et induamur arma lucis, et fructus spiritus, qui sunt virtutes animarum. *Opera autem carnis sunt adulteria, fornicationes, immunditia, impudicitia, luxuria, idolorum servitus, veneficia, inimicitia, contentiones,*

armulationes, indignationes, provocationes, dissensiones, sectæ, hereses, invidia, ira, rixæ, homicidia, ebrietates, comessiones, et his similia, quæ prædico vobis, sicut et prædixi, quoniam qui talia agunt regnum Dei non consequentur. Fructus autem spiritus est charitas, gaudium, pax, patientia, longanimitas, bonitas, benignitas, fides, modestia, lenitas, continentia, castitas. Adversus hujusmodi non est lex. Qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitis et concupiscentiis (Ibid.). Et ad Corinthios de cordis pariter, et corporis præparatione sic ait: In omnibus exhibeamus nosmetipsos, sicut Dei ministros. In multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis, in plagis, in carceribus, in seditionibus, in laboribus, in vigiliis, in jejuniis, in castitate, in scientia, in longanimitate, in suavitate, in Spiritu sancto, in charitate non ficta, in verbo veritatis, in virtute Dei, per arma justitiæ a dextris, et a sinistris, per gloriam et ignobilitatem, per infamiam et bonam famam, ut seductores et veraces, sicut qui ignoti et cogniti. Quasi morientes, et ecce vivimus, ut castigati, et non mortificati. Quasi tristes, semper autem gaudentes. Sicut egentes, multos autem locupletantes. Tanquam nihil habentes, et omnia possidentes (II Cor. vi).

Et quod minus habet in nobis natura possibile. Naturam dicit ingenium, mores et astutiam animi. Natura enim dicta ab eo, quod nasci aliquid faciat. Gignendi enim et faciendi potens est: fragilis est enim humana natura: quia quod vult bonum agere, perficere non valet, nisi adiutorium a Domino accipere meruerit. Unde et Apostolus ait: Nam velle adjacet mihi, perficere autem non invenio (Rom. vii). Unde et hic aperte sequitur:

Rogemus Dominum ut gratiæ suæ jubeat nobis adiutorium ministrare. Inter ministrare et subministrare sic dicit distare Fulgentius, quod in uno horum obsequium humilitatis, in altero autem abundantiae judicium ac potestatis ostenditur. A ministrante quippe obsequium redditur, a subministrante vero subsidium prærogatur.

Et si fugientes gehennæ pœnas ad vitam perpetuam volumus pervenire. Gehenna est locus ignis, et sulphuris. Futuri ergo supplicii locus, ubi peccatores cruciandi sunt, hujus loci vocabulo designatur. Nam duplex in gehenna damnatorum est pœna, illorum autem et mentem urit tristitia, et corpus flamma. Nam sicut ille ignis camini non arsit ad trium pœnorum supplicium, et tamen arsit ad comburenda ligamina vinculorum: ita ignis gehennæ et lucebit miseris ad augmenta pœnarum, et non lucebit ad consolationem gaudiorum.

Dum adhuc vacat, et in hoc corpore sumus, et hæc omnia per hanc lucis viam vacat implere, currendum et agendum est modo quod in perpetuum nobis expediat. Ecce nunc tempus acceptabile; ecce nunc dies salutis. Vacemus, et videamus quam suavis est Dominus, et dum tempus est operemur bonum ad omnes. Quia quod seminaverit homo, hoc et metet. Et qui

A in præsentī vita seminaverint in lacrymis, in futuro sæculo in gaudio metent. Currendum est ergo nobis, non pedibus, sed vita, et moribus, ut illud possimus in hac vita conquirere, quod nobis in æternum cognoscimus expedire, id est, illas supradictas virtutes, charitatem videlicet, gaudium, pacem, et cæteras omnes habere in præsentī sæculo, et cum illis, et pro illis vivere possimus in futuro.

Constituenda est ergo nobis Dominici schola servitii. Schola Græco vocabulo dicitur locus, in quo adulescentes litteralibus studiis operam dare et ad audiendos magistros vacare solent. Unde schola vacatio interpretatur. Denique in Psalmo, ubi canimus, Vacate, et videte quoniam ego sum Dominus (Psal. xlv), in Græco habetur σχολάζατε. Ergo sicut in schola pueri cum disciplina, quæ illis necessaria sunt discunt, et quæ in futuro prosint capiunt: ita et monachi in monasterii regularis schola, et quæ eos in præsentī honeste vivere faciant, et quæ in futuro felices reddant, discere sagaciter et efficaciter debent implere.

In qua institutione nihil asperum, nihil grave nos constituturos speramus. Institutio enim regularis vitæ volentibus cum nihil asperum habet, nihil grave. Jugum enim meum, ait Dominus, suave est, et onus meum leve (Matth. xi). Nolentibus enim, et suas voluntates implere volentibus omnia bona sunt aspera, omnia sunt gravia. Institutio enim dispositio, vel ordinatio intelligitur.

Sed et si quid paululum restrictius dictante æquitate ratione. Æquitas est veritas, et veritatis justitia, ratio, motus quidam animi visum mentis acuens, veraque a falsis distinguens. Mens hominis dum recta judicat, ratio est. Dum spirat spiritus.

Propter emendationem vitiorum. Vitia nihil sunt, Sed ubi bonitas deest, vitium est. Omnis enim natura opus Dei est. Opera enim quæ vitia dicuntur actus sunt, non res. Quanquam per se agere dicuntur aliquid cum ea, et per ea totum egit diabolus, vel damnata dicuntur, cum ipse pro his damnatur; et homo cum per liberum arbitrium his allectus, trahit ad sensum. Et ideo in futuro sæculo non erunt vitia, quæ in auctore suo diabolo damnabuntur, cum ille, scilicet damnatus, in gehenna. ut peccent homines, amplius potestatem hæc agere non habebit.

Vel conservationem charitatis processerit. Charitas Græce, Latine dilectio interpretatur, eo quod duos illigat. Unde et Apostolus ad Colossenses ait: Super omnia autem charitatem habete, quod est vinculum perfectionis (Coloss. iii). Nam dilectio a duobus incipit, quod est amor Dei, et proximi. Non enim temporalis debet esse charitas, sed observata continuo. Unde et alibi Petrus apostolus ait: Ante omnia mutuum in vobismetipsis continuam charitatem habentes (I Petr. iv). Perfecta enim charitas, et perpetuo conservata in Deum et proximum amorem completitur æternum.

Non illico pavore perterritus refugias viam salutis.

Sicut scriptum est : *Quia qui ponit manum in aratro, et respicit post tergum, aptus non erit regno cœlorum* (Luc. ix). Pavidum enim in lege non admittuntur ad prælium, ne et illi paventes pereant, et alios pavere faciant. Non enim qui inchoaverit, sed qui perseveraverit, salvus erit. *Nemo militans Deo, ait Apostolus, implicat se negotiis sæcularibus, ut placeat illi, cui se probavit* (II Tim. ii). Nam qui certat in agone, non coronatur, nisi legitime certaverit.

Quæ non est nisi angusto initio incipienda. Arcta et angusta via est quæ ducit ad vitam; lata et spatiosa quæ ducit ad mortem. Sed et Dominus discipulis ait : *Contendite intrare per angustam portam* (Luc. xiii). Oportet enim nos per multas tribulationes intrare in regnum cœlorum.

Processu vero conversationis et fidei. Processu dicitur B conversationis, augmentum virtutum, et profectum animæ, in quibus monachus quotidie augmentari debet, et crescere. Sic enim Apostolus pro nobis orans ait : *Oramus, ut ambuletis digne Deo per omnia placentes, in omni opere bono fructificantes et crescentes* (Coloss. i). Quotidie enim monachus novus, et novus effectus, de virtute crescere debet in virtutem, et quæ retro sunt obliviscens, in ea quæ priora sunt se extendere, donec ad destinatum perveniat bravium supernæ vocationis Dei, in Christo Jesu Domino nostro. Nam et quod fides in homine processum, id est, augmentum, et profectum faciat, apostolorum nobis ostendunt verba, ubi Domino dicunt : *Domine, auge nobis fidem* (Luc. xvi). Fides est divinitatis confessio, et religionis solidum fundamentum. Fides C est credulitas qua Deum confitemur, cultus et religio, quam illi credentes exhibemus. Dicta autem fides ab eo, quod sit illud, quod in utrosque placitum est, quasi inter Deum et hominem. Fides proprie dicitur, quando id creditur quod nondum videtur. Nam credere jam non possumus quod videmus.

Dilatato corde. Dilatato corde dicit, id est, magnificato et spatioso facto; quia quantum homo in servitio Dei proficit, tanto lætior in præceptorum ejus amplitudine crescere satagit; ut Psalmista ait : *Viam mandatorum tuorum cucurri, dum dilatares cor meum* (Psal. cxviii).

Inenarrabili dilectionis dulcedine. Inenarrabilis dulcedo dicitur illa de qua Psalmista ait : *Quam magna multitudo dulcedinis tuæ, Domine, quam abscondisti timentibus te, et perfecisti eis, qui sperant in te* (Psal. xxx). Quam et Apostolus inenarrabilem dicit, ubi ait : *Quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus diligentibus se* (I Cor. ii).

Curritur via mandatorum Dei. Sicut superius de primo dictum est, Viam mandatorum tuorum cucurri, dum dilatares cor meum. Nam et Apostolus ait : *Sic currite, ut comprehendatis* (I Cor. ix). Non hic cursum pedum, sed morum significat. Ambulate enim de virtute in virtutem, donec videatur Deus deorum in Sion; cursus est animæ. Sed ut iste ex-

peditor sit cursus, castigandum est corpus; ut idem Apostolus ait : *Ego sic curro, inquit, non quasi in incertum. Sic pugno, non quasi aerem verberans, sed castigo corpus meum, et in servitulem redigo, ne forte cum aliis prædicaverim, ipse reprobus efficiar* (I Cor. ix). Et alibi ipse Apostolus ait : *Certamen bonum certavi, cursum consummavi, fidem servavi; de reliquo reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die justus iudex* (II Tim. iv).

Ut ab ipsius nunquam magisterio discedentes. Ab ipsius, dicit, id est, Dei. Magisterio, id est doctrina, vel eruditione.

In ejus doctrina usque ad mortem in monasterio perseverantes. Non enim qui inchoaverit, sed qui perseveraverit, salvus erit. Monasterium etiam unius monachi habitatio dici potest. Monos enim apud Græcos solus dicitur; sterium statio vocatur. Ergo monasterium solitaria habitatio dici potest.

Passionibus Christi per patientiam participemus. Petrus apostolus ait : *Christus passus est pro nobis, relinquens nobis exemplum, ut sequamur vestigia ejus* (I Petr. ii). Per patientiam participemus, dicit, quia in passionibus patientia necessaria habetur. Ille enim pro nobis tam patiens in passione exstitit, ut quasi agnus mansuetus duceretur ad victimam, et non aperiret os suum. Participemus, dicit, id est sociemur.

Ut et regni ejus mereamur esse consortes. Consortes, dicit, id est socii, hæredes, vel participes. Consortis dicitur qui sorte se jungit, sicut et concursus qui corde jungit. Dictus concursus eo quod ad eum pertineat pars bonorum. Nam veteres sortem pro parte ponebant. Si enim filii sumus, et hæredes erimus. Si autem hæredes, sine dubio, et consortes erimus. Amen.

Explicit prologus.

Regula appellatur, ut beatus Benedictus ait, ab hoc quod obedientium dirigat mores. Alii vero dicunt, regula dicta, quod recte ducit, nec aliquando aliorum trahit, vel quod regat, vel quod normam recte vivendi præbeat, vel quod distortum pravumque corrigat.

CAPUT PRIMUM.

De quatuor generibus monachorum.

Monachorum quatuor esse genera manifestum est. D Monachus Græca etymologia vocatur, eo quod sit singularis. In libris collationum Alonardi, sive Alonazontai, singularis ac solitariæ vitæ distinctione nominati sunt. Unde consequens fuit, ut ex commanone consortii koino bisatai, cellæque ac diversoria eorum koinobia vocarentur. Istud ergo solum fuit antiquissimum monachorum genus, quod non modo tempore, sed etiam gratia primum est, quod per annos plurimos solum usque abbatibus Pauli vel Antonii duravit ætatem. Cujus etiam nunc adhuc in districtis cœnobiis cernimus residere vestigia. Itaque cœnobarum disciplina a tempore prædicationis apostolicæ sumpsit exordium. Nam talis exstitit omnis in Jerusalem illa credentium multi-

tudo, quæ in actibus Apostolorum ita describitur: *Multi-udinis autem credentium erat cor unum, et anima una, nec quisquam eorum, quæ possidebant, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia. Possessiones et substantias vendebant, et dividebant ea omnibus prout cuique opus erat (Act. iv).* Talis, inquam, erat tunc omnis Ecclesia, quales nunc per paucos in cœnobiis invenire difficile est.

Primum cœnobitarum. Primum, hoc non pro temporis ordine, sed pro gratiæ magnitudine positum intellige. Cœnobiæ, genus monachorum, quos in commune viventes possumus appellare. Cœnobium enim est monasterium plurimorum, id est in commune viventium; quod ex Græco et Latino [in Latinum] videtur esse positum. Cœnon enim Græci commune dicunt. De hoc perfectorum numero, et vita [et ut ita] dixerim fecundissima radice sanctorum, etiam anachoretarum post hæc flores fructusque prolati sunt. Cujus professionis principes hos, quos paulo ante memoravimus, sanctum videlicet Paulum et Antonium, nominis [Forsan, monuimus] existisse. Qui non, ut quidam, pusillanimitatis causa, nec impatientiæ morbo, sed desiderio sublimioris profectus, contemplationisque divini solitudinis secreta sectati sunt.

Militans sub regula, vel abbate. Militans dicit, quia *militia vita est hominis super terram (Job vii)*. Sicut et alibi scriptum est: *Fili, accedens ad serritum Dei, sta in justitia, et prepara animam tuam ad tentationem (Eccli. ii)*. In qua militia positi flagitare cum Propheta debemus Dominum dicentes: *Judica, Domine, nocentes me, expugnantes me. Apprehende arma, et scutum, et exsurge in adjutorium mihi (Psal. xxxiv)*.

Secundum genus est anachoretarum, id est eremitarum. Anachoreasis enim, Græce eremus dicitur. Anachoretarum genus est monachorum qui post cœnobitarum vitam deserta petunt; et ab eo quod procul ab hominibus recesserint, tali nomine nuncupantur. Ergo anachoretæ secessores interpretari possunt.

Horum qui non conversionis fervore novitio. Novitius enim compunctionis fervore coactus omnia regularia observare se promittit præcepta. Sed quia hominis est disponere vias suas, et Domini est dirigere gressus suos, utrum ad perfectionis perveniat calcem ignorat homo.

Sed monasterii probatione diuturna. Diuturnam dicit, id est, multis temporibus, vel diebus probatam. Sicut enim in camino ignis coquendo probatur aurum; ita in monasterii claustro et regulari disciplina tribulando, bonus probatur monachus; ut sicut in diademate veri regis probatum fabricatur aurum, ita in diademate regis Christi bene probatus fabricetur monachus. Sicut scriptum est de ipsius veri regis persona: *Quasi sponsum decoravit me corona (Isai. lxi)*. Corona enim Christi sunt omnes electi, inter quos bene probati computati sunt monachi

Didicerunt contra diabolum multorum solatio jam

docti pugnare. Sicut in luctaminibus hujus sæculi sine agone, seu certamine, non coronatur, ita et in spiritali conversatione, et proposito sancto, nemo sine luctamine potest immarcessibilem coronam accipere, vitæque æternæ hæres existere. Semper enim perfecti athlete sine aliquo metu, et cum magna alacritate in certamine. Sic ergo et perfectissimi luctatores, et continentissimi monachi decertant, habentes semper præ oculis paradisi jucunditatem, et exspectantes deliciis ejus perfrui, et quæ promissa sunt bona, et immortalia sæcula, et lumen sempiternum. Vis in agone certare, et victor existere, indue te armatura Dei, sicut vestimento, id est, scuto fidei, galea salutis, et cæteris, quæ ab Apostolo præcipiuntur.

Et bene instructi fraterna ex acie ad singularem pugnam eremi, securi jam sine consolatione alterius sola manu, vel brachio contra vitia carnis, vel cogitationum Deo auxiliante pugnare sufficiunt. Acies dicitur instructus ordo militum ad bellandum contra diabolum. Ex qua iste solus monachorum ordo egreditur pugnaturus. Pugna vocata eo quod primitus in bello pugnis præliari incipiebant. Nullus enim absque certamine coronabitur; neque gratia Dei deserit quemquam, si cum alacritate et bona voluntate pugnaverit contra vitia carnis. Vitia autem carnis omnibus nota sunt, sicut Apostolus ait: *Manifesta autem sunt, inquit, opera carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia (Galat. v)*, et reliqua, sicut jam supra dicta sunt. Sic dixit contra vitia carnis, vel cogitationum; ac si diceret, contra vitia operis et voluntatum. Aliquoties autem sunt vitia, primum in cogitatione, post egrediuntur in opere. Aliquoties vero sunt tantum in cogitatione, et non procedunt in opere. Unde et ponderosus in lege panis Domino prohibetur offerre. Ponderosus vero est qui vitia turpiter non exercet in opere, ab illis tamen frequenter polluitur in mente. Et quamvis opus nefarium non exerceat in cogitatione, tamen turpia vitia gestat. Contra quæ vitia sola manu vel brachio monachus pugnat, quia propria virtute vel operatione, quæ per brachium significatur et manum, sine fratrum admihiculo, cum Domini tantum adjutorio victor exstitit in eremo.

Tertium vero monachorum teterrimum genus est Sarabaitarum. Tertium dicit nigerrimum, obscurissimum, horribile, agreste vel ferum. Veteres enim pro nimis fero teterrimum dixerunt. Sarabaitæ autem interpretantur Rennuitæ, eo quod majorum exempla vel doctrinam sequi renuant. Emersit enim hoc teterrimum et infidele monachorum genus, vel potius noxius illa plantatio rediviva concrevit, quæ per Ananiam et Saphiram in exordio Ecclesiæ pullulans apostoli Petri severitate succisa est. Quæ inter monachos tam detestabilis execrandaque judicata est, nec a quoquam ulterius usurpata est, quandiu illius tam districtæ formido sententiæ memoriæ fidelium infixæ duravit. Qua beatus Apostolus prædictos novi facinoris principes, non pœnitentia, non ulla passus

est satisfactione curari, sed perniciosissimum germen A
celeri morte succidit.

Qui nulla regula approbati experientia magistri, sicut aurum fornacis. Qui nulla regula approbati, dicit, id est, nullius regulæ examinatione experti vel eruditi. Omnium enim recte viventium vitæ sine dubio regulæ sunt vocatæ. Experientia, notitia, vel doctrina, ab experimento dicta. Quarum omnium exemplar Sarabaitæ non imitantur ut vivant, sed in suis corrupti voluptatibus resolvuntur ut pereant. Non regulari disciplina probantur ut aurum, sed suis desideriis mollescent ut plumbum. Unde et sequitur :

Sed in plumbi natura mollii. Aurum enim in fornace positum, et fortitudinem accipit et fulgorẽ; B
ita et probus monachus in camino regulari positus, et fortitudinem accipit ut adversa æquanimitèr toleret, et fulgorẽ ut honorum operum cunctis exemplar demonstrat. Plumbum vero in igne missum mollescit et deperit, sic quando monachus reprobus in regulari disciplina positus tepescit, perit. De illo dicitur : *Tanquam aurum in fornace probavit cum Dominus (Sapient. iii).* De isto autem : *Quia tepidus es, incipiam te evomere de ore meo, dicit Dominus (Apoc. iii).* Unus auri fulgore recepto cum Christo regnaturus ascendit in cœlum, alter in plumbi natura molliis cum diabolo cruciandus descendit ad tartarum. Unus virtutibus auctus crescit in melius, alter tepidus factus decrescit in pejus. Unus pollet virtutibus sacris, alter tepescit sæculi curis. Unus veraciter C
monachi nomen portat, alius falsatoris monachi nomen gestat propter tonsuram. Unde et sequitur :

Adhuc operibus servantes sæculo fidem mentiri Deo per tonsuram noscuntur. Ille enim fidem sæculo servat, qui ea quæ sæcularis egit in habitu monachi positus agere non cessat. Quid est enim adhuc operibus servare sæculo fidem, nisi ea facere in monasterio monachum, quæ egit in sæculo adhuc in sæculari habitu positus. Sæculo fidem servat, quia ejus voluntatem facere non cessat; sæculo fidem servat, quia se nec desiderio, nec cogitatione, nec opere ab illo separat; sed tantum per tonsuram et religionis habitum Dei sese mentitur filium. In habitu enim et religione exterius a nescientibus videtur esse monachus, operibus tamen a scientibus Domino D
videtur esse mentitus. De talibus enim Dominus ait : *Videbitis eos in vestibus ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces, a fructibus eorum cognoscetis eos (Matth. vii).*

Qui bini aut terni, aut certe singuli sine pastore, non Dominicis, sed suis inclusi ovilibus pro lege eis est desideriorum voluptas. Sine pastore dicit, id est sine abbate, qui in monasterio vicem Christi videtur agere, qui dixit : *Ego sum pastor bonus, qui pasco oves meas, qui cognosco meas, quia cognoscunt me meæ (Joan. x).* Et quia pastorem non habent, non in Dominicis, sed suis inclusi ovilibus manent. Domini enim ovilia sanctorum monachorum sunt monasteria, qui recte a summo pastore Christo regun-

tur, et in loco pascuæ collocantur. A quo isti nec reguntur, nec collocantur, sed desideria sua implentes turpiter in suis cubilibus commorantur. Ubi et pro lege tenent omnia quæ operantur, et desideria suarum implentes voluptatum, omnia quæcunque volunt peragunt. Unde et subditur :

Cum quidquid putaverint vel elegerint, hoc dicunt sanctum; et quod non voluerint, putant non licere. Quidquid putaverint, dixit, non quidquid auctoritate divinarum Scripturarum vel exemplis probaverint patrum. Cum quibus enim voluerint jejunia solvere solvunt, qui dicunt, Bonum, et sanctum est pro hospite jejunia solvere. Illis autem quibus noluerint humanitatem exhibere, Non nobis licet jejunium hodie solvere. Aliter putant in cordibus suis, et eligunt in mente sua potius solitariam vitam ducere, quam cum aliis sub regulari disciplina manere. Dicentes, Sanctius est secreta mente et secreta divisim vivere, quam aut aliis irrogare aut ab aliis irrogatam regularem recipere disciplinam. Nescientes scriptum : *Væ soli, quia cum ceciderit non habet sublevantem (Eccle. iv).* Multa enim pericula sunt solitario proxima. Primum quia sibi metipsi in omnibus actibus suis placet, et nullum alium habet qui opus ejus probeat. Deinde quæque illi vitia abundant, quæque virtutes desint, non cognoscit. In quo humilitatem suam probeat neminem habet, obedientiam fratri non impendit, in jejuniis patientiam non ostendit. Melius est ergo monacho ut vivat in monasterio cum disciplina unius patris multorumque consortio, et ab alio discat humilitatem, ab alio patientiam; unus enim silentium, alter docet mansuetudinem : non faciat quod vult; comedat quod jubetur; habeat quantum acceperit; operis sui pensam persolvat; subiciatur cui non vult. Lassus ad servitium veniat, ambulansque dormitet, necdum expleto somno surgere compellatur. Passus injuriam taceat.

Quartum vero genus est monachorum, quod nominatur gyrovagum, qui tota vita sua per diversas provincias trinis aut quaternis diebus per diversorum cellas hospitantur, semper vagi et nunquam stabiles. Gyro circuitus dicitur. Ergo gyrovagus dicendus est ille qui vagus atque vagando aliorum cellas pariterque casas circuit. Ipsi et alio nomine Circilliones vocantur, qui sub habitu monachorum hac illacque vagantur, venalem circumferentes hypocrisin. Circumeuntes provincias nusquam missi, nusquam fixi, nusquam stantes, nusquam sedentes; semper et ubique.

Propriis voluptatibus et gulæ illecebris servientes. Illecebræ dicuntur delectationes illicitæ, luxuriosæ, voluptuosæ, sive turpissimæ, in quibus mollis et dissolutus monachus frequenter involvitur.

Et cum sint isti per omnia deteriores Sarabaitis, de illorum omnia miserrima conversatione melius est silere, quam loqui.

CAPUT II.

Qualis debeat esse abbas.

Qualitatem enim boni pastoris in subsequentibus ostendere volens beatus Benedictus præmisit, di-

cens : Qualis debet abbas esse? Cui respondendum est affirmative. Bonus utique. Talis, qualem Apostolus describit dicens : *Sine crimine, sicut Dei ministrum, non superbum, non iracundum, non violentum, non percussorem, non temporalis lucri cupidum, sed hospitalem, benignum, sobrium, justum, sanctum, continentem, ut potens sit exhortari in doctrina sana, et eos, qui contradicunt arguere (Tit. 1).* Talis sine dubio, et hujusmodi debet esse.

Abbas, qui praeesse dignus est monasterio, semper meminisse debet quod dicitur. Dicitur enim et vocatur abbas, id est pater. Si enim pater est, paterno more filios, id est, monachos suos nutriat, paterno more diligat, et cum necesse fuerit, paterno more castiget, arguat, obsecret, et cum increpatione corripiat. Et si necessario excommunicationis cauterium, vel virgarum adhibuerit flagellium, non animi odio, sed hoc faciat amore paterno, non causa vindictae, sed amore justitiae. Scriptum est enim : *Iuste quod justum est exsequeris (Deut. xvi).* Et quia justus Dominus justitiam diligit, abbas, qui in monasterio ejus vices videtur agere, justitiam debet amare.

Et nomen majoris factis implere. Multi namque abbatum gaudent habere nomen majoris, id est abbatis, sed tamen sudorem timent adire laboris. Appetunt gloriam temporalem, et non pro mandato exercere laborem. Et si contigerit eos fratribus exhortationis proferre sermonem pro vana gloria, id agunt non pro aeterna mercede. Qui ergo vult praeteris nomen majoris habere, in bonis operibus praeteris debet sudare. Non enim auditores legis justus sunt apud Deum, sed factores legis justificabuntur.

Christi enim vices agere in monasterio creditur, quando ipsius vocatur prae nomine, dicente Apostolo : Accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus : Abba, pater. Tunc enim abbas in monasterio vicem Christi agit, quando gregem sibi commissum provide et juste regit, quando cuncta quae disponenda sunt recte disponit, temperate quae agenda sunt agit, catholice quae docenda sunt docet. Operatur quae operanda sunt, et cum discretionem quae judicanda sunt judicat, et misericorditer quae relaxanda sunt relaxat, et totum sibi gregem commissum in charitatis dilectione conglutinat, et totum, velut pater unicum filium, amat, et tunc juste et rationabiliter pro nomine Christi fungens, ab omnibus, velut a filiis abba pater vocatur.

Ideoque abbas nihil extra praecceptum Domini (quod abbat) debet aut docere, aut constituere, aut jubere. Omnium enim doctrina duobus modis consistit, verbis videlicet et exemplis, sicut idem beatus Benedictus in subsequentibus ait : Cum aliquis, inquit, suscipit nomen abbatis, duplici debet doctrina suis praesse discipulis. Ergo nihil, quod extra praecceptum Domini sit, in hac duplici doctrina debet abbas docere. Scripturarum etenim divinarum plenitudo et exemplis patrum referta, et verbis doctorum est plena. Non ergo quod extra praecceptum Domini sit debet

docere; sed ejus doctrina cum praecceptis Domini debet in omnibus diligentissime concordare. A praecceptis enim Domini debet accipere in omnibus, de quibus discipulos suos vult docere. *Aut constituere;* constituere dicit, diffinire, vel modum ponere, quod extra praecceptum Domini ab abbate fieri non debet. Modus enim et diffinitio abbatum secundum Domini in omnibus debet fieri praecceptum, ne aut remissa viventes mergat in laqueum; aut nimium abstinentes in nocivum compellat murmurium. Abbatis ergo constitutio in via regia rectum facere debet gressum; ne si plus fecerit, gregem suum laborare in ambulando defectionis sustineat detrimentum. Et si remissius quam decet nutriverit eum, luxuriose vivens labatur in tartarum. *Vel jubere;* jubere dicit, praecipere, vel imperare, quae ab abbate extra praecceptum Domini fieri non debent. Si enim quae secundum Domini praeccepta sunt discipulis praecipiens imperaverit, et ab illis gratiam, et a Domino mercedem recipiet sempiternam. Si autem quod extra praecceptum Domini sit imperando praecipit, et discipulis flammam, et animae suae ingerit detrimentum. Et ideo nihil quod extra praecceptum Domini sit, debet aut docere, aut constituere, vel jubere.

Sed jussio ejus, vel doctrina, fermentum divinae justitiae in discipulorum mentibus conspergat. Fermentum enim a fervore nomen accipit. Quod hoc in loco charitatis significat dilectionem, quae ad amorem divinae justitiae fervere facit, et excitat mentes; donec ad tantam eos dilectionis perfectionem perducatur: ut nihil eis, praeter creatorem suum diligere libeat. Ergo jussio, vel doctrina abbatis in monachorum mentibus fermentum debet conspergere charitatis, ut nihil terrenum sapiant, nihil vanum diligant, nihilque caducum concupiscant; sed divinam semper amantes, tenentesque justitiam ad Redemptorem suum, et ad supernam festinent conscendere patriam.

Memor sit semper abbas, quia doctrinae suae, vel discipulorum obedientiae, utrarumque rerum in tremendo judicio Dei facienda erit discussio. Haec verba non indigent expositione, sed potius abbatibus, et monachis fortissimum incutiunt pavorem. Abbatis enim doctrinae in hoc erit in tremendo judicio discussio, utrum de Sanctae Trinitatis mysterii fideli dogmate docuit, et utrum, quae secundum Domini praecceptum discipulos agere praecipit, prior ipse complevit, et quae in aliis arguens emendavit, prius in seipso correxit. Discipulorum enim obedientiae in hoc illo die tremendo erit facienda discussio, utrum vestigia Domini sequentes humilia, utrum se sub manu abbatis sui facti obedientes usque ad mortem, et omnia, quae illis ab abbate imperata sunt, obedientes impleverunt pro amore Christi, et velut Christo, cujus vices abbas agit in monasterio, obdierunt suo abbati ex corde; quia scriptum est : *Quia qui vos audit, me audit (Luc. x).* Et alibi : *Obedite parentibus vestris in Domino (Ephes. vi; Hebr. xiii).*

Sciatque abbas culpa pastoris incumbere, quidquid

in ovibus paterfamilias utilitatis minus potuerit invenire. Hæc enim sententia abbatibus multum fuisset formidanda, nisi a subsequenti sententia fuisset salubriter temperata, qua dicit :

Tantum iterum erit liber. Id est, in tantum a culpa immunis erit, ut :

Si inquieto, vel inobedienti gregi pastoris fuerit omnis diligentia attributa, et morbidis earum actibus universa fuerit cura exhibitæ. Omnem diligentiam abbas monachis suis tribuit, quando eos moribus sacris componit, verbis convenientibus et operibus sanctis instruit. Universam curam exhibet, quando eis quæ necessaria sunt animabus et corporibus, in quantum valet, ministrat. Diligentiam illis pariter exhibet et curam, quando illos internis sanctis virtutibus exornat; et externis rerum substantiis temperanter gubernat, quando pro exterioribus rebus interiorem curam non deserit, et pro interiori sollicitudine exteriori providentiam non relinquit; sed in utroque temperatus existens, et diligentiam animarum, et curam illis exhibet corporum.

Pastor eorum in iudicio Domini absolutus, dicat cum Propheta Domino : Justitiam tuam non abscondi in corde meo : veritatem tuam et salutare tuum dixi. Voluntas enim abbatis talis debet esse ut, quando potest prodesse, a prædicationis sermone non cesset. Debitum quippe illi est superni patris gloriam per vocem prædicationis ostendere; quanta in hujus vitæ itinere tentationum antiqui hostis lateant aperire; et subditorum mala, quæ tolerare non debet, leniter cum magna zeli asperitate corrigere; ne, si minus contra culpas accendatur, culparum omnium reus ipse teneatur. Ipse tamen abbatis sermo, qui propter justitiam, veritatem fit, et salutem, aliquando debet subjectorum vitia durius increpare, aliquando leniter arguere, et quæ, vel quibus, quando, vel qualiter dicat subtili indagatione discernere, et unicuique secundum modum culpæ, cum discretionem tamen, et tranquillitate mentis, iudicium imponere. Sit abbas necesse, ut Paulus apostolus ait, potens exhortari in doctrina sana, et eos qui contradicunt arguere. Clavis enim aperiens est, sermo correptionis, quia increpando culpam detegit, quam sæpe nescit ipse etiam qui perpetravit. Sunt, et erunt plerique monachi, qui per ignorantiam committere culpas non desinunt, et ideo commissas non plangunt, sed potius contra corripientem procaciter contemnentes insurgunt, et sui proterve admonitionem abbatis spernunt. De quibus et subditur :

Ipsi autem contemnentes spreverunt me. Tunc enim mali monachi bonum abbatem suum contemnentes spernunt, quando præceptis ejus humiliter non obediunt, quando salutaria mandata ejus humiles non custodiunt; sed superbi etiam reprehendunt; quando ea quæ jubentur implere despiciunt, et quæ non jubentur implere impudici contendunt; quando in agendis operibus pigri et tepidi, vel etiam desidiiosi, et in actibus suis murmurati efficiuntur pa-

riter et querulosi. Debent enim subjecti abbati suo, velut membra capiti suo deservire, et præcepta ejus velut imperium Domini summo amore custodire, et correctionem objugationis suis negligentis ascribere, non abbatis severitatem aut disciplinam reprehendere.

Et tunc demum inobedientibus curæ suæ quibus pœna sit eis prævalens ipsa scilicet mors. Quæ primis inobedientibus hominibus prævaluit in paradiso, ipsa nunc demum inobedientibus monachis quotidie prævalet in mundo. Reliquerunt enim in paradiso per inobedientiam Adam et Eva Domini præcepta; et tunc primum prævaluit illis fortiter mortis æternæ pœna. Sed Dominus noster Jesus Christus, qui per prophetam suum dixit : *Ero mors tua, o mors, semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, factus obediens usque ad mortem (Osee xiiii; Philipp. ii),* imperium mortis destruxit, et a cordibus obedientium misericorditer illam illuminavit, et penam illis funditus exstinxit. Sed tunc demum in obedientibus ovibus, id est, monachis, qui abbatis sui, imo Domini Salvatoris relinquentes præcepta, sua conantur implere desideria, pœna sit prævalens ipsa mors; ut recte de illis dicatur : *Sicut oves in inferno positi sunt, mors depascat eos (Psal. xlviii).* Merito enim qui boni magistri præcepta contemnunt talem mercedem recipiunt.

Ergo cum aliquis suscipit nomen abbatis, duplici debet doctrina suis præesse discipulis, id est, omnia bona, et sancta, factis amplius quam verbis ostendere. Caput namque sunt subjectorum cuncti qui præsent, ut recta pedes valeant itinerà carpere, per hoc procul dubio prius caput debent incedere. Necesse est ut abbas, qui verbis subditos prædicat, vivendo eis vestigia bonæ actionis ostendat; et cum verba sanctæ prædicationis dicit, prius in studio bonæ actionis semetipsum evigilet, prius semper sublimia facta exerceat, et tunc ad bene vivendum alios sollicitos reddat. Prius se districta animadversione corrigat, et tunc aliorum vitam loquendo componat. Prius punire propria fletibus curet, et tunc aliorum delicta puniendo denuntiet. Et antequam verbis exhortatione insonat, omne quod locuturus est operibus clamet. Illa namque vox libentius auditorum cor penetrat, quam dicentis vita commendat; quia, quod loquendo imperat, ostendendo adjuvat ut fiat.

Ut capacibus discipulus mandata Domini verbis proponere. Subaudis debet. Ut enim adverbium hoc in loco pro et conjunctione posuit. Capacibus dixit, id est, memoriosis, accommo-latis, vel intelligibilibus, qui ea quæ a magistris audiunt velociter capiunt, memoriter retinent, et operibus complent. Propone-re dixit, id est antepone-re; quia capaces et simplices discipuli, quæ prius vivaciter de præceptis Domini intelligentes audiunt, postea sagaciter implere contendunt.

Duris vero corde, et simplicioribus. Duris corde dicit, id est contumacibus, rigidis, vel incorrigibilibus. Simplicioribus autem illitteratis, et pene nullam

in Scripturis divinis vel memoriam, vel intelligentiam, habentibus.

Factis suis divina præcepta monstrare. Ille ergo, ut beatus Gregorius ait, debet ad exemplum bene vivendi cæteris præesse, qui cunctis carnis passionibus moriens jam spiritualiter vivit; qui prospera mundi postposuit; qui nulla adversa pertimescit; qui sola interna desiderat; qui ad aliena concupiscenda non ducitur, sed propria largitur; qui nulla illicita perpetrat, sed perpetrata ab aliis ut propria deplorat; qui ita se imitabilem cæteris in cunctis quæ agit insinuat; qui sic studet vivere, ut monachis suis in omni vita sua bonum exemplum valeat demonstrare; qui lacrymas quas vult a suis auditoribus fandi prius ipse fundat, et sic eos compunctione sui cordis accendat. Et sicut bene operantes subditos honore superat, ita etiam factis et vita transcendat.

Omnia vero quæ discipulis docuerit esse contraria in suis factis iudicet non agenda. Docet enim crapulam, ebrietates et curas hujus sæculi, et omnia simul vitia, atque peccata discipulis esse contraria, a quibus omnibus necesse est ut ille prius se absteineat, et sic alios abstinere operibus et verbis edoceat. Ad hoc enim eligitur abbas, ne dicta sua factis evacuet. Qui enim ad hoc eligitur, ut aliorum culpas corrigat, cavere debet, ne ab aliis reprehendenda committat. Non enim debet prædicationis officium suscipere, qui nescit cæteros bene vivendo præire. Prius ergo abbas pravis operibus omnimodis alienus existat, et sic alios firma auctoritate coerceat. Necesse enim est ut esse munda studeat manus, qui diluere sordes aliorum curat, ne tacta quæque deterius inquinent, si sordida insequens luctum tenet. Hinc per prophetam dicitur: *Mundamini, qui fertis vasa Domini (Isai. LI).* Domini etenim vasa ferunt abbates, qui proximorum animas ad interna sacraria perducendas in suæ conversionis fide susceperunt. Apud semetipsos ergo, quantum debeant mundari, conspiciant qui ad æternitatis templum vasa viventia in sinu propriæ sponsonis portant. Ergo quod non faciendum prædicat abbas, ipse non faciat; et quod faciendum prædicat, prius ipse necesse est operibus impleat.

Ne aliis prædicans ipse reprobis inveniatur. Aliis prædicans prædicator ipse reprobis invenitur, quando aliud loquitur, et aliud operatur. Aliud sermonibus, aliud vero exercet operibus. Quod enim aliis prædicat operandum ipse piger efficitur ad exercendum. Verbo viam rectitudinis ostendit, sed ambulare per eam negligit. Ad prædicandum alacer, ad operandum efficitur piger. Aliis tenendam prædicat viam justitiæ, ipse se non vult salutari subdere disciplinæ. Cui recte convenit, quod subditur.

Nequando dicat illi Deus peccanti: Quare tu enarras justitias meas, et assumis testamentum meum per os tuum (Psal. XLIX). Nec ad unumquemque pertinet quod prædicat aliis, et ipse non operatur quod prædicat. Os enim debet esse justum, quod justitias Domini enar-

A rare, et sanctum audeat assumere testamentum. Qui enim quæ prædicat implere dissimulat, et quæ facienda iudicat implere non cessat, nec justitias Domini enarrare, nec sacrosanctum in prædicationis officium debet assumere testamentum. Scriptum est enim: *Non est digna laus in aure peccatoris (Eccli. xv).*

Tu vero edisti disciplinam, et projecisti sermones meos post te. Tunc enim subditus odit disciplinam, quando ad correctiones justas iniqua præsumptione remurmurat. Sicut scriptum est: *Stulti enim despiciunt disciplinam. Tunc autem sermones Domini post se projicit, quando abbas sui, vel seniorum suorum jussionibus justis obedire contemnit. Prælati autem sanctam disciplinam odit, quando secundum regularia præcepta vivere contemnit, Scripturæ divinæ obliviosus, quæ dicit: *Disciplinam Domini, fili mi, ne abjicias, et audi consilium, et suscipe disciplinam, ut bene sit tibi (Prov. III; Prov. XIX).* Vita etenim regularis tenentibus eam, disciplina est salutaris. Post se sermones Domini prælati projicit, quando quæ de divinis scripturis subditis prædicat implere ipse dissimulat. Qui enim curiose aliena increpare festinat delicta, necesse est ut sua provide considerans per poenitentiam damnet peccata, ne, dum alienum minimum publice corripit delictum, suum inanis tanquam aurum abscondat peccatum. Nam sunt nonnulli qui aliorum semper ante oculos habent errata, sua autem pro nihilo ducunt, et in oblivionem ponunt, et post dorsum projiciunt delicta. De quibus et aperte sequitur:*

Et qui in fratris tui oculo festucam videbas, in tuo trabem non vidisti (Matth. VII). In fratris sui oculo festucam abbas videt, sed in suo trabem non videt, quando vel minimas subjectorum suorum culpas publice et exaggerando iudicat, et sua majora parvipendens occultat, et emendare dissimulat. In fratris oculo festucam videt, quando in corde alterius iracundiæ, pigritiæ, somnolentiæ, et cæterorum talium vitiorum esse vitium reprehendit; in suo trabem non videt, quando odii, ebrietatis, superbiæ, et similibus talium crimen abbas habens in corde habere se minime recognoscit, quando in aliorum cordibus levitia, quæ increpanda sunt, cernit et arguit, et quæ in corde suo sunt gravia, nec videt, nec corrigit.

*Non ab eo persona in monasterio discernatur. Non enim personarum acceptor est Deus (Act. X), sed in omni gente in his qui timent eum, acceptum est illi. Et ideo ab abbate in monasterio persona non discernatur, nec accipitur; quia a Deo nec discernitur persona hominis, nec accipitur, sed tantum opera bona et accipit, et approbat. Accipere enim personam in iudicio non est bonum, dicit Salomon (Prov. XVIII). Et in Levitico scriptum est: *Non facies quod iniquum est, nec injuste iudicabis, nec consideres personam pauperis, nec honores vultum potentis. Juste iudicabis proximo tuo (Levit. XIX).* Postquam vero ad monachatus de sæculo quis venerit habitum, sive liber fuisset antea, sive servus, sive*

pauper, sive dives, sive nobilis, sive ignobilis, non est ab abbate discernendum, sed unanquemque secundum vitæ suæ debet vel castigare, vel amare meritum.

Non unus plus ametur quam alius, nisi quem in bonis actibus aut obedientia invenerit meliorem. Merito ab abbate suo monachus cæteris plus amatur, qui in bonis actibus et obedientia melior cæteris invenitur. Juste etenim ille ab homine diligitur homo, qui bonis operibus et sancta obedientia honoratur a Deo. Necessè est, inquam, ut amore tali diligitur homo, qui ab immortalis diligitur Deo. Pro enim Dei amore se talis monachus præ omnibus obedientiæ subdit, et in bonis omnibus actibus exercet; et ideo ab abbate præ omnibus merito diligitur et amatur.

Non convertenti ex servitio præponatur ingenuus, nisi alia rationabilis causa existat: Quod si ita iustitia dictante abbate visum fuerit, et de cujuslibet ordine id faciat. Sin alias, propria teneant loca. Quod autem dicit, non præponatur ingenuus servo, subintelligitur, in ordine, vel ministerio. Non propterea, quia ingenuus est, aut superiorem ordinis teneat locum, aut præpositi, vel decani teneat ministerium, nisi alia rationabilis causa existat. Rationabilis enim causa est ut is, qui in Ecclesia melius potest cantare et legere, vel omne officium implere, tali congruo constituatur loco, ut digne possit illud implere officium. Et si ita est intelligentia rationali præditus, et verbo, et operibus eruditus, ut decanus possit esse, vel præpositus, nihil illi vel ingenuitas officiat, vel servitus. Sed si rationabilis exigit causa, et in ordine constituatur superior, et in monasterio prior. Hæc autem non tantum de ingenui vel servili ordine faciendum est, sed de cujuslibet ordine, id est, sive de priori, sive de minori, sive de sacerdotali, sive de levitarum, vel reliquorum ordine id faciat. Sin autem propria teneant loca, id est, propter potentiæ vel ingenuitatis dignitatem alter non præponatur alteri, sed unusquisque in quo ordinis loco venit, in ipso permaneat.

Quia sive servus, sive liber, omnes in Christo unum sumus. Omnes in Christo unum sumus, dicit, id est unum corpus Christi. Sic enim alio loco Paulus apostolus ait: *In uno spiritu omnes nos, et in uno corpore baptizati sumus, sive Judæi, sive gentiles, sive servi, sive liberi. et omnes in uno spiritu potati sumus (Ephes. iv, 4, 16; I Cor. xii; I Tim. ii).* Deus autem Dei Filii, qui homines vult salvos fieri, et ad agnitionem veritatis perducere omnem sexum, omnem ætatem, omnem conditionem, de universo genere humano redemit, et ex illis corpori suo electorum numero sociavit, et ideo in Christo, sive servi, sive liberi omnes unum sumus.

Et sub uno Domino æqualem servitutis militiam bajulamus. Bonorum enim monachorum in hoc præsentis sæculo vita in Christi est semper posita servitutis militia. Unde et beatus Job ait: *Militia est vita hominis super terram (Job. vii).* Quam sub uno

Domino æqualiter bajulamus: quia quamvis æqualiter non vivamus, jugum Domini suave et onus ejus leve in regulari vita degentes æqualiter promissimus et sustinemus. Quæ regularis vita, quæ hic vocatur militia, ab omnibus monachis æqualiter est tenenda, et nec a servis, nec a liberis, nec a prioribus, nec a minoribus aliquando licenter est violanda. Et si propter fragilitatem humanam ab ea contigerit deviare, a quoquam una emendetur necesse est pœnitentia, et una teneatur in omnibus disciplina. Unde et aperte sequitur.

Quia non est personarum acceptio apud Deum (Act. x). Nos personas accipientes discernimus, quia venientes in hoc sæculum discretas eas invenimus. Deus autem qui universos in initio de uno homine et una conditione creavit, personas nec accipit, nec discernit, sed unanquemque secundum opera sua vel damnat, vel justificat. Injustos autem juste, et merito damnat. Justos vero misericorditer, et gratuito justificat. Quos in pravis operibus superbe viventes invenit, humiliat, et condemnat. Quos autem in bonis actibus humiliter viventes invenit, remunerat, exultat. Unde et hic sequitur:

Solummodo in hac parte apud ipsum discernimur, si meliores aliis in operibus bonis et humiles inveniamur. In his duabus rebus semper electi a reprobis discernuntur, id est, in vera cordis humilitate, et boni operis actione. Capitis enim et corporis, id est, Christi et Ecclesiæ vox est in Psalmo: *Judica me, Deus, et discerne causam meam de gente non sancta (Psal. xlii).* Non ergo discernit Dominus a personis personas, id est, a servis ingenuos, sed ab operibus discernit opera, et a meritis merita, ut unicuique secundum proprii laboris opera tribuat et præmia. Nam et illos, quos in bonis operibus et virtutum meritis invenerit meliores, et puritate cordis cæteris humiliores, cum præmiorum discretionem congruas in regno cælorum tribuat mansiones. Quam virtutum omnium matrem in omnibus abbas tenere debet discretionem, et non personas discernere, sed uniuscujusque merito approbare, et omnes secundum merita operum sincero corde diligere. Unde et sequitur:

Ergo æqualis sit ab eo omnibus charitas; una præbeatur in omnibus, secundum merita, disciplina. In hoc enim æqualis debet esse ab abbate omnibus charitas, ut in dilectionis habitu non discernat personas. Æqualiter enim debet de nobili diligere monachos, æqualiter de servili conditione creatos. Sic itaque singulorum debet discernere merita, ut alteri alteram non præponat personam. Et si unam eandemque ingenuitas vel servitutis persona commiserit culpam, unam eandemque sustineant disciplinam. Non enim honoris gratia alius in pœnitentia levigetur, alius vero despectionis causa gravetur. Sed ita ab abbate censura judicii temperetur, ut non una persona levius, altera gravius judicetur.

In doctrina namque sua abbas apostolicam debet illam semper formam servare, in qua dicit: Ar-

que, obsecra, increpa (II Tim. iv). In hac itaque apostolica sententia beati Hieronymi et beati Prosperi ponenda sunt verba. Ait enim Hieronymus: **Argue peccantes, contestare ne peccent, increpa resistentes.** Sed hæc omnia cum patientia, et secundum doctrinam. Prosper autem dixit: **Ecclesie quippe doctoribus et censura debet inesse, ut arguant, et patientia, ut emendare volentes fortiter ferant** Apostolico satisfaciens imperio, qui Timotheo præcepit dicens: *Argue, obsecra, increpa in omni patientia, et doctrina.* Quasi diceret: **Argue coæquales, obsecra seniores, increpa juniores.** Sed propterea addidit in omni patientia, et doctrina; quia leniter castigatus exhibet reverentiam castiganti. Asperitate autem nimie increpationis offensus nec increpationem recipit, nec salutem. Possumus et in hac sententia, quam illi in diversis rationaliter intelligunt implendam personis, in una eademque persona per temporum intervalla sine dubio intelligere esse complendam. Primum enim arguendus est peccator, quia peccat. Neque enim alium decet arguere, nisi peccantem. Sicut Dominus in Evangelio ait: *Si peccaverit in te frater tuus, vade, et argue eum inter te et ipsum solum. Si audierit te, lucratus es fratrem tuum* (Matth. xviii). Ecce jam lucratus es arguendo fratrem; quia audiens te, correxit se. Obsecra enim iterum, ut quotidie in bonis actibus vivens, sic in virtutibus crescat, quatenus ad perseverantiam boni operis veniat. Sin autem te non audierit, nec se emendaverit, aut fortasse post emendationem ad vomitum redierit, increpa eum duriter, et si vales, emenda, in omni tamen patientia, et doctrina. Et hoc modo in una eademque persona hæc tota impleri potest sententia. Alio congruo tempore arguendus est peccans monachus, ut declinet a malo. Si emendavit, iterum convenienti tempore obsecrandus est, ut non tepide vivat, sed in virtutibus crescens faciat bonum. Sin autem emendare noluerit, vel obsecratus iterum apto tempore terrendus est valle, et increpandus, ita ut ethnicus et publicanus. Huic sensui beati Benedicti videtur expositio congruere. Cum enim diceret, argue, obsecra, increpa, addidit:

Id est, miscens temporibus tempora, terroribus blandimenta Ac si diceret: temporibus argutionis misce tempora obsecrationis, et temporibus obsecrationis misce tempora increpationis. Et cum peccatrix anima increpationibus magistri rigidis justisque fuerit territa, addantur illi paterno amore, ne in desperationis mergatur foveam, et blandimenta. Hinc et beatus Gregorius ait: **Miscenda est ergo lenitas cum severitate.** Faciendum quoddam ex utroque temperamentum, ut neque multa asperitate exulcerentur subditi, neque nimia benignitate solvantur. Omnis enim ab abbate sagaciter exhibenda est cura, ne aliqua ex ovibus ejus pereat. Unde et subditur:

Dirum magistri, pium patris ostendat affectum. Dirum magistri, dicitur gravitudo ejus, vel magnitudinis, aut dignitas grandis honoris. Aliquoties enim

dirum, magnus, vel dignus intelligitur. Quod autem dicit, pium patris ostendat affectum, subauditur, in se habere. Aliter dirum magistri dicit magnitudinem, vel terrorem increpationis, quæ erga subditos magister exhibet, ut sanentur. Quod dirum, id est, quia terror non olivum, sed habere in se pii patris necesse est ostendat affectum. Non enim in delinquentes discipulos terror de odii fomite, sed de pii patris procedere debet amore. Ut errantes magistri terror providus corrigat, et bene agentes pius patris amor refoveat. Unde et apta expositio beati Benedicti in superiori sententia, qua dicit: **Argue, obsecra, increpa,** lucidissime subditur. Ait enim de argutione: *Id est indisciplinatus, et inquietos debet durius arguere.*

Ait de obsecratione: Obedientes autem, et mites, et patientes, ut in melius proficiant obsecrare.

Ait de increpatione: Negligentes et contemnetes, ut increpet, et corripiat admonemus. Nulla, ut arbitror, lucidior expositio in hac Apostoli, quam beatus Benedictus fecit, poterit inveniri sententia.

Neque dissimulet peccata delinquentium. Non enim dissimulanda sunt peccata delinquentium, ne subditorum noxia diu protelentur delicta. Quam citius enim peccatoris emendanda fuerit culpa, tam citius consequitur et veniam. Celeriter hodie abbas culpam manifestam emendat unam; cras sine dubio quam emendare debeat habebit alteram. Ergo non tardans dissimulet emendare, quasi nesciens, quem tam grandis animarum regiminis premit fascis.

Sed mox ut cæperint oriri, radicitus ea, ut prævalet, amputet. In ortu suo radicitus amputanda sunt vitia, vel peccata, ne, fixis firmatisque radicibus, noxios ramos mittant, et in ramis mali operis fructus ferant. Radicitus amputare peccata, vel vitia jussit, sed tamen ut prævalet dixit. Non enim quantum volumus amputare peccata, vel vitia valemus, sed quantum cum Domini adjutorio possumus amputare peccata delinquentium, festinemus.

Memor periculi Heli sacerdotis de Silo (I Reg. ii). Quia enim falsa pietate superatus ferire Heli delinquentes filios noluit, apud districtum judicem semetipsum cum filiis crudeli damnatione percussit. Pro iniquitate enim filiorum suorum damnatus est, quia non eos severitate, et auctoritate Pontificis increpavit; sed mansuetudine paterna lenivit. Quæ sententia vigilanter ab Abbatibus est timenda, ne forte cum plus quam decet, leniter subditorum suorum palpaverint culpas, a districto judice damnationis feriantur sententia.

Et honestiores quidem, atque intelligibiles animos, prima, vel secunda admonitione verbis corripiat. Honestiores dicit, honorabiliores. Honestus dicitur, quasi honoris status, eo quod nihil habeat turpitudinis. Intelligibiles, ratione capaces, qui ea quæ audiunt a magistris intelligunt, et operibus implere contendunt. Quod si in aliquibus rebus excesserint; quia non est homo qui vivit et non peccet, secu-

dum Domini præceptum, secundo eos verbis admonere præcepit, quia eos taliter emendari credidit.

Improbos autem et duros corde, ac superbos vel inobedientes, verborum, vel corporis castigatione in ipso initio peccati coerceat: sciens scriptum, Stultus verbis non corrigitur (Prov. xviii). Et iterum: Percute filium tuum virga, et liberabis animam ejus a morte (Prov. xxiii). Improbos, imprudentes dicit, prohibere mentis carentes. Duros autem, pertinaces, vel contumaces, et incorrigibiles. Istos autem, ac superbos, et inobedientes, verborum vel corporis castigatione in ipso initio peccati coerere debet, ne peccati malum crescat in altum, et cum consummatum fuerit, auctori suo mortis generet fructum, quia scriptum est: Peccatum cum consummatum fuerit, generat mortem. Castigatio autem, et in excommunicatione, et in verbis, et in verberibus intelligitur. Coerceat, dicit, id est compescat, refrænet, vel reprimat. Et quia scriptum est: *Stultus verbis non corrigitur (Prov. xviii)*, necesse ut exhibeatur ei corporis castigatio in excommunicatione. Et si adhuc necesse fuerit, exhibeatur et in verberibus virga, quia scriptum est: *Percute filium tuum virga, et liberabis animam ejus a morte.* Melius enim ut hic patris percutiatur virga, quam inferni male damnatus sustineat pœnam. Melius hic ad modicum patris correctionem sustineat, quam in inferno perpetuo damnatus gemat. Correctio enim patris in modico videtur esse amara, sed dulcissimos fructus in futuro generat patienter sustinentibus eam.

Memnisse debet semper abbas quod dicitur, et scire, quia cui plus committitur, plus ab eo exigitur. Ne super bene viventes superbia elatus se extollat, et vitiose viventes despiciat. Memnisse debet semper abbas quod dicitur, id est, memorare quia fragile figmentum est, et de molli terræ luto plasmatus. Et ideo fragilitatis suæ semper timeat lapsum; et sic humiliter, et cum discretionem alienum damnet peccatum. Aliena occulta indagacione sagaci perquirat, et inventa discrete atque cautissime feriat. Tentato vero condoleat, timens ne aliquando tentatus et ille succumbat. Audiat Apostolum dicentem: *Si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos, qui spirituales estis, instruite hujusmodi in spiritu mansuetudinis: considerans te ipsum, ne et tu teneris.* Ac si diceret: Cum displicet ex aliena infirmitate quod conspicias, pensa quod es. Et memento quod dicitur: dicitur enim abbas, id est pater. Si vere pater est, amore paterno diligit filios suos, id est monachos suos, et talem se exhibeat natis, ut ametur et timeatur ab illis. Ametur a bonis, timeatur a pravis. In eademque una abbatis persona, et pia matris viscera, et districta patris debet inesse censura; ut quos amore nutrit materno, corrigat rigore paterno. Et quibus matris sugenda præbet ubera, sub patris teneat disciplina. Hinc beatus Gregorius ait: Curandum quippe est ut rectorem subditis et matrem pietas, et patrem exhibeat disciplina et tales se qui

A præsumt exhibeant, quibus subjecti occulta sua prode non erubescant, ut cum tentationum fluctus parvuli tolerant, ad patris mentem quasi ad matris sinum recurrant. Nam et illud scire debet abbas quia cui plus committitur, plus ab eo exigitur. Cui enim plus in cura regiminis commendatur, ab eo requirendi ratio plus exigitur. Quantos enim unusquisque abbas in sua accipit monachos gubernacione, de tantis redditurus est Domino rationem. Et si bene vivendo se salvum fecerit, et illos bene, et juste rexerit, de sua salute gratiam, et de omnibus illis mercedem a Domino recipiet sempiternam.

Sciatque quam difficilem et arduam rem suscepit, regere animas. Difficilem et arduam rem dicit esse regere animam; quia tenuis et laboriosa est, in B comprehendendo subtilissima, et angusta in examinando; et ideo laboriosa, et ardua in gubernando, gravis et pigra in emendando, et propterea periculum imminet omni gubernatori, de illa in rationem reddendo.

Et multorum servire moribus. Quia mores diversorum diversi sunt monachorum, diversis impensionibus indigent curari, quia diversis vulneribus diversa medela impendenda est medicaminum. Et ideo beatus Benedictus diversorum hic morum, diversum hic posuit curacionis modum dicens:

Et alium quidem b'andimentis, alium vero increpationibus, alium suasionibus; et secundum uniuscujusque qualitatem, vel intelligentiam ita se omnibus conformet, et aptet. In expositione hujus sententiæ beati Gregorii ponenda sunt verba. Ait enim: Sciendum quoque est, quod aliquando subjectorum vitia prudenter dissimulanda sunt, sed quia dissimulantur indicanda. Aliquando et aperte cognita mature toleranda. Aliquando vero subtiliter, et occulte perscrutanda. Aliquando leniter arguenda; aliquando autem vehementer increpanda. Sed quia non una eademque cunctis exhortatio congruit, quia nec cunctos par morum qualitas astringit, et ideo pro qualitate audientium formari debet sermo doctorum, ut et ad sua singulis congruat, et tamen a communis ædificationis arte nunquam recedat. Secundum uniuscujusque ergo qualitatem, vel intelligentiam sic se conformet, et aptet abbas, quando cum magno magnus, et cum parvis efficitur parvus. Quando infirmis efficitur infirmus, ut infirmos salvos faciat. Quando forma factus gregi, humilibus humilitatis ostendit formam, et obedientibus obedientiæ præbet exemplar. Similiter abstinentibus, et vigilantibus, et orantibus, et omnibus bonis virtutibus cunctis sibi subjectis normam præbet salutis. Nam et quando cum Paulo veraciter dicit: *Quis infirmatur, et ego non infirmor: quis scandalizatur, et ego non uror (II Cor. xi)*, et simili, sic se omnibus conformat, et aptat, et boni pastoris bonam subditis ostendit formam. Et quando gaudet cum gaudentibus, flet cum fletibus, miseretur infirmis, compatitur tribulantibus, condescendit senibus et infantibus, quando etiam mente infirmos patienter tolerat, fragiles benigne corroborat,

et secundum morum omnium qualitates, et parvulorum, sive stultorum intelligentias omnibus se compositum reddat, et aptum.

Ut non solum detrimenta gregis sui sibi commissi non patitur, verumetiam in augmentatione boni gregis gaudeat. Detrimta, damna, jacturam, vel diminutionem gregis, dixit, quam esse in grege sibi commissio abbas nec pati, nec velle, in quantum valet, nec fieri sinere debet, sed magis in augmentatione, id est, in amplificatione boni gregis gaudeat. Quia in numero boni gregis amplificatio, vel in virtutibus augmentatio, profectus est boni pastoris et exaltatio. Bonorum, inquam, monachorum multiplicatio salus est animarum rectorum, et honor gubernantium. Notandum quia in augmentatione boni non mali gregis gaudium dixit esse pastoris. Malorum enim multiplicatio, bonorum est tribulatio. Magis ergo detrimentum facit eorum multiplicatio, quam diminutio. Et magis justis generant injusti luctum quam gaudium. Multiplicatione enim malorum infirmatur congregatio bonorum; et e contrario, augmentatione bonorum infirmatur conventus malignorum. Et profectibus virtutum fortitudo debilitatur vitiorum.

Ante omnia, ne dissimulans, aut parvipendens salutem animarum sibi commissarum, non plus gerat sollicitudinem de rebus transitoriis et terrenis, atque caducis? Non enim debet abbas dissimulare, id est, nescire se fingere rem, de qua in districto examine rationem debet Domino reddere; neque parvipendere debet salutem monachorum suorum, et pro magno existimare curam rerum terrenarum; neque minus curare debet de salute animarum sibi commissarum, et plus gerere curam de substantia rerum. *Plus est enim,* ait Dominus, *anima, quam esca.* Nam sollicitudine de rebus terrenis curam gerere, et de animabus non curare, non est consilium salutis, sed mortis. Pro magno habere rem transitoriam, et terrenam atque caducam, et parvipendere permanentem et æternam, non est consilium salutis, sed stultitia perditionis. Parvipendere enim dicitur parvum æstimare, vel contemptui habere, sive etiam aliquid magnum animo superbo despiciere. Pendere dicitur enim æstimare. Qui enim aliquid se esse considerat, et alium despiciens, aut parvum, aut nihil existimat, parvipendit in alio, quod in se considerat esse magnum. Nonnulli obliti, quod fratribus animarum causa sunt prælati, toto cordis annisu sæcularibus rebus inserviunt. Hæc cum adsunt, exsultant; ad has etiam, cum desunt, diebus ac noctibus cogitationum æstibus anhelant. Nam ut ratio recta postulat, minus de transitoriis, et plus curare debemus de in æternum mansuris. Minus de terrenis, plus de celestibus; minus de caducis, et plus de manentibus solliciti esse debemus: quia non de terrenis, sed de monachorum nostrorum animabus rationem Deo reddiduri sumus. Unde et sequitur:

Sed semper cogitet quia animus suscepit regendus, de quibus et rationem redditurus est. Quia animæ

substantia incorporea, et invisibilis, atque ignota originis est, ideo ad regendum laboriosa, et difficilis, et ardua res est. Cum multo enim laboris ingenio ad puritatem cogitationis ejus pervenitur, et ideo cum diuturno difficultatis labore peccati ejus vulnus medetur. Multa enim peccatorum vulnera voluntarie suscepit anima, sed ut sanetur, multum invita recipit medicinam. Nam si discer te et rationally animabus vulneratis spiritalia medicamina ab abbate fuerint ministrata, et ille animam medelam, et ille a Deo recipit gratiam. Ac vero, si animabus infirmis spiritalia medicamina neglexerit ministrare, de omnibus sibi subditis cogetur ponere rationem.

Et ne causetur de minore forte substantia. Ne cansetur, dicit, id est, ne querelatur. Causatur enim qui querelatur. Et qui pro paupertate caducarum murmurat rerum, injustam querelam deponit contra Dominum. Nesciens, quia sicut in camino ignis probatur aurum (Prov. xvii), ita in paupertatis fornace probatur vita monachorum. De minori substantia dicit, id est, de paucitate rerum terrenarum. Substantia autem hic abusive pro terrenis posuit rebus. Nam substantia ab eo proprie dicitur, quod omnis res ab ipsa subsistat. Cui insunt octo, id est, quantitas, cognitio, situs, habitus, facere, pati, ubi, quando: quam Græci usiam vocant.

Meminerit scriptum, Primum quærite regnum Dei et justitiam ejus, et hæc omnia adjicientur vobis (Matth. vi). Primum a nobis, id est, summopere, summo studio, et tota cordis intentione Domini quærendum est regnum, et sic ab illo nobis necessarium sperandum est terrenum subsidium. Primum a nobis quærenda ejus justitia et post ab illo nobis necessaria speranda est terrena substantia. A Domino enim quærendum est et regnum æternum, et terrenum subsidium. Illud quasi permanentis bonum, istud quasi transitorium; sed tamen in via hujus vitæ necessarium. De hac enim sententia beatus Augustinus, ait: Quid intersit inter bonum quod appetendum est, et necessarium quod sumendum est. Hanc sententiam declaravit, cum ait: *Quærite primum regnum Dei,* et reliqua. Regnum ergo, et justitiam Dei bonum nostrum est, et hoc appetendum, et ibi finis constituendus, propter quod omnia facimus, quæcunque facimus. Sed quia in hac vita militamus, ut ad illud regnum perveniamus, quæ vita sine his necessariis agi non potest, apponitur hæc nobis, inquit. Sed vos regnum Dei et justitiam ejus primum quærite. Cum enim dixit primum, significavit quia hoc posterius quærendum est non tempore, sed dignitate. Illud tanquam bonum nostrum, hoc tanquam necessarium nostrum. Si hoc necessarium propter illud bonum, quærendum est a vobis.

Et iterum: Nihil deest timentibus eum (Psal. xxxiii). Qui enim Deum habet, per quem cuncta creata sunt, et in quo manent, et constant omnia, nihil minus de spiritali aut terrena potest habere

substantia. Potens est enim Deus et spiritalibus et carnalibus deliciis plenam sanctis suis in sæculi hujus deserto parare mensam. Qui enim casto timore timet Dominum, in quo omnis plenitudo rerum, et copia manet virtutum, nihil minus habere potest de substantia spiritualium et corporalium rerum. Scriptum quippe est: *Timenti Deum bene erit in æternum, et in diebus consummationis illius benedicetur (Eccl. 1)*. Et: *Qui timent Dominum, speraverunt in Domino, adjutor eorum et protector eorum est (Psal. cxiii)*.

Sciatque, quia qui suscipit animas regendas, præparet se ad rationem reddendam. Qui enim suscipit aliorum animas ad regendum, ne cogatur de illis cum Domino ponere rationem, et rectæ prædicationis verbo, et bonorum operum eos docere debet exemplo, quatenus et æterno judici placere bene vivendo studeat, et exemplum bonæ vitæ subditis præbeat, et ea quæ in eis corrigenda sunt sagaciter deprehendat, et velociter, ut prævalet, corrigat, et de hoc consilium Salomonis dicentis audiat: *Fili mi, si sponderis pro amico tuo, defixisti apud extraneum manum tuam, et laqueatus es verbis oris tui, et captus propriis sermonibus. Fac ergo quod dico, fili mi, et teipsum libera. Discurre, festina, suscita amicum tuum, etc. (Prov. vi)*. Spondere namque pro amico, est alienam animam in periculo suæ conversationis accipere. Apud extraneum manus defigitur, quando in alterius cura mens ligatur. Illaqueatur igitur verbis oris sui, dum ratione constringitur, ne ejus vita ad aliud quam admonet relaxetur. Unde apud districtum judicem cogitur tanta in opere exsolvere, quanta eum constat aliis voce præcepisse. Quisquis enim ad vivendum aliis in exemplo præponitur, non solum ut ipse bene vivendo vigilet, sed etiam ut amicum prædicando suscitet admonetur. Et enim vigilare bene vivendo non sufficit, si non et illum, cui præest, a peccati corpore disjungit. Ergo sic abbas et se custodiendo et alios suscitando vivat, ut non pœnalem Domino rationem reddat, sed ab illo lætus præmia æterna recipiat.

Et quantum sub cura sua fratrum se habere scierit numerum, agnoscat pro certo quia in die judicii ipsarum omnium animarum redditurus est Domino rationem, sine dubio addita et suæ animæ. Secundum monachorum suorum numeri quantitatem redditurus est abbas in tremendo Domini judicio rationem. Et si eum justa salvaverit ratio, et salutis propriæ, et fratrum gubernationis accipiet præmium. Sin autem eum iniqua propria acta, et subditorum gubernatio damnarit injusta, secundum malorum quantitatem recipiet damnationem. Sicut enim de animabus subditorum suorum, ita abbas et de sua redditurus est Domino rationem. Et ideo et illorum et suam vigilantem et provide debet gerere curam, et nec pro illorum suam, nec pro sua morum debet negligere vitam. Teneat necesse est abbas exterius quod pro illorum utilitate suscepit; servet interius quod Domino pro sua salute promisit.

Et ita semper timens futuram discussionem pastore de creditis ovibus, cum de alienis ratiociniis cavet, redditur de suis sollicitus. Inferiores enim pastores summi Pastoris, id est Christi, qui dixit, *Ego sum pastor bonus (Joan. x)*, solliciti semper, et de suis artibus, et de creditis ovibus futuram timere debent discussionem, ne quando increpando dicat illis Deus. *Quod fractum erat non alligastis, et quod abjectum, non reduxistis (Ezech. xxxiv)*. Et cum ipsi limpidissimam aquam biberitis, reliquam pedibus vestris turbabatis, et oves meæ quæ conculcata pedibus vestris fuerant pascebant, et quæ pedes vestri turbaverant, hæc bibebant, etc. Hanc autem increpationis vocem abbates ne audiant, et subditorum suorum sagaciter expleant curas, et suas prudenter agere non desistant. Et sic in propriam sollicitudinem ferveant ut a subditorum custodia non recedant. Dignum quippe est ut hi qui præsent sunt aliis, oculos apertos habeant, et hinc inde vigilantem aspiciunt. Intus et foris pleni sint oculis, ut insidias antiqui a longe prospiciant hostis; ut intus se diligenter custodiant, foris ut aliis bene vivendi exemplum præbeant. Et hœmodo, dum de alienis ratiociniis cavet, redditur de suis sollicitus abbas, id est, dum de subditorum suorum ratiociniis cavet, Domino reddit rationem; *redditur, id est fit, de suis, subauditur ratiociniis sollicitus.* Sollicite enim cogitet, quia et de suis actibus sicut et de ovium suarum rationem in tremendo judicio redditurus est Domino. Inter rationem et ratiocinationem ita distinguunt. Ratio enim motus quidam est animi vera a falsis discernens. Ratiocinatio autem rationabilis est [et] subtilis disputatio. Quam bene cavet ille cum Domino ponere rationem, qui et se custodire et subditos bene regere juste novit.

Et cum de admonitionibus suis emendationem aliis subministrat, ipse efficitur a vitis emendatus. Dignum valde est ut qui aliis panem vitæ ministrat, ipse fame non pereat. Qui enim fratribus causa dilectionis verbum præbet salutis, ipsa dilectione efficitur emendatus a vitiis. Caritas enim cooperit multitudinem peccatorum, sicut scriptum est: *Qui converti fecerit peccatorem ab errore vite suæ, salvabit animam ejus a morte. Et cooperit multitudinem peccatorum suorum (Jac. v)*. Juste ergo is qui alios monitionibus suis ab errore liberat vitiorum, prior propriis juvante Domino liberabitur vitiis. Vitia enim dicuntur peccata, quæ per se nihil sunt; sed, ubi bonitas deest, vitium est. Omnis enim natūra opus est. Opera enim mala, quæ vitia dicuntur, actus sunt, non res. Sed privatione boni hoc nomen accipit.

CAPUT III.

De adhibendis ad consilium fratribus.

Ideo ab abbate ad consilium fratres adhibentur, quia scriptum est: *Dissipantur cogitationes, ubi non est consilium. Ubi vero plures sunt consilarii confirmantur (Prov. xv)*. Item, *Unguento et variis odoribus dlectatur cor, et bonis amici consilii animi dulcora-*

bitur (Prov. xxvii). Cum dispositione initur bellum, A deat arbitrio, ut quod salubrius judicaverit esse, ei et erit salus ubi multa consilia sunt (Prov. xxiv) cuncti obediant. Sic enim abbati suo cuncti monachi

debet obedire, ut acta illius nullus ex illis temere audeat reprehendere, sed potius tanquam patri filii vel membra capiti, sic ei cuncti humiliter serviant et obediant subditi. Præcepta quoque ejus, si secundum Domini sunt mandata, velut imperium Domini summopere custodiant et implere toto amore contendant; et hoc esse sanctum, hoc sibi salubre ac necessarium judicent quod abbati suo placuerit, non quod ipsi sibi faciendum elegerint. Et ita obedientiæ ac patientiæ virtute fundati abbatis sui non discutiant constituta, sed faciant. Et quando rigor exigit disciplinæ ut severiter arguantur, acceptam correptionem magnanimitè ferant, nec motibus eorum, a quibus fuerint objurgati, sed suis negligentis, quod castigantur, ascribant.

Convocet abbas omnem congregationem, et dicat ipse unde agitur. Unde agitur, dicitur, id est, unde consiliandum, vel unde requirendum est. Inter congregationem autem et convocationem hoc interesse priores dixerunt. Congregatio et de hominibus, et de brutis animalibus, et de lapidibus, vel aliis quibusvis insensibilibus rebus dici potest, quia congregari vel vocibus vel alio quolibet modo possunt. Convocatio autem non nisi de hominibus rationalibus fieri potest, qui propriis nominibus convocantur, quia convocari proprium est eorum qui audire ac discernere norunt.

*Et audiens consilium fratrum, tractet apud se, et C quod utilius judicaverit, faciat. Prius enim abbas de agendis rebus monasterii vel aliarum quarumcunque rerum agendarum a fratribus omnibus in uno positus pariter consilium petat; et quod consilium unusquisque dederit, libenter audiat, et postea in secreto cum senioribus tantum fratribus, qui utilius, quive inutilius consilium dedit, subtiliter et acute discernat. Et tunc quod melius judicaverit, id est, discreverit, implere satagat. Judicare enim discernere dicitur, ut illud: *Judica me, Deus, et discerne causam meam (Psal. xlii).**

*Ideo autem omnes ad consilium vocari diximus, quia sæpe juniore Dominus revelat quod melius est. Scriptum est enim: Si juniore revelatum fuerit, senior taceat (I Cor. xiv). Sæpe enim propter humilitatis gratiam juniore Dominus revelat quod senioribus celat. Non enim personarum acceptor est Deus (Act. x), sed in omni ætate, conditione, sexu et gente, his qui timent Deum, acceptum est illi, et in quibus vult de omnibus his spiritus Domini misericorditer spirat, et gratiam sapientiæ benignus ministrat. Non enim Daniel et Samuel ætatem discrevit, sed gratiam ministravit. *Cani etenim sunt, dicit Scriptura, sensus hominis, et ætas senectutis vita immaculata (Sap. iv).**

Sic autem dent fratres consilium cum omni humilitatis subjectione, ut non præsumant procaciter defendere quod eis visum fuerit, sed magis in abbatis pen-

Sed sicut discipulis convenit obedire magistro, ita et ipsum provide et juste concedet cuncta disponere. Debet enim abbas subtili semper examinatione bona malaque discernere, et quæ, quibus, quando vel qualiter congruant studiose cogitare, et sic provide et juste cuncta disponere; et propterea a cunctis illi discipulis, ut pote rationali Patri, convenit obediri. Hinc inde ergo, ut beatus ait Gregorius, qui præest se circumspiciat, ut et sibi et subditis vivat, ut bonum quod faciant et intra sinum mentis abscondat, et tamen ex eo ad profectum sequentium exemplar recte operationis impertiat; ut subditorum culpas anima advertens corrigat, nec tamen superbiens intumescat; ut quædam leniter correpta toleret, nec tamen disciplinæ vincula eadem lenitate dissolvat; et quædam tolerando dissimulet, nec tamen ea crescere dissimulando permittat. Unde magnopere curandum sibi est ut qui regendis hominibus præfertur, apud se intra secretarium mentis in cathedra præsideat humilitatis, et vigilantibus oculis incessanter aspiciat cui quandoque judicari ipse de his judicandis assistat; ut quanto nunc ante eum, quem non videt, sollicitus trepidat, tanto eum, cum viderit, securior cernat.

In omnibus igitur omnes magistrum sequantur regulam. Quod dicit in omnibus, subauditur præceptis ejusdem regulæ. In officiis enim divinis et in actionibus humanis, in cibo scilicet et potu, in vestimento et calceamento, in vigiliis et orationibus, in somno et silentio, in horis competentibus, et in laboribus, et in omnibus omnino ejusdem regulæ præceptis, eandem magistrum omnes monachi sequantur regulam, id est, et subditi, et prælati, et discipuli, et magistri, et præpositi, et decani, et omnes omnino ministeriales, insuper et ipse abbas in omnibus, quantum sicut et cæteri monachi, magistrum sequatur regulam. Sicut et subditur:

Neque ab ea temere devietur a quoquam. Id est, ab ipsa regula nec a prælati, neque a subditis temere declinetur, id est inconsiderate vel irrationabiliter. Ideo autem non dixit absolute, Neque ab ea declinetur a quoquam, sed addidit, temere, ut tu

intelligeres, si necessitas postulaverit, ut declinetur rationabiliter, et cum discretionē, et cum magna cautela, et pro necessitate fiat.

Nullus in monasterio proprii sequatur cordis voluntatem. Omnis enim qui compunctus et a Domino missus venit ad monasterium, non proprii cordis arbitrio, sed abbatis sui, et Domini vult vivere consilio, et non sui cordis facere voluntatem, sed Domini et abbatis sui vult obtemperare mandatis, crebro ad memoriam reducens sententiam illam, qua dicitur: *Non veni facere voluntatem meam, sed ejus qui misit me (Joan. vi).* Sunt multi monachi minus intelligentes qui dicunt: Proprii cordis mei voluntas bona est, et ideo volo sequi eam. Cui respondendum est: Interroga abbatem tuum, et spirituales fratres de ea, quia scriptum est: *Omnia fac cum consilio (Eccli. xxxii).* Et si illam judicaverint et consenserint esse bonam, fac illam, quia jam non solum proprii tui cordis, sed omnibus consentientibus est communis. Sin autem non consenserint et eam bonam esse non approbaverint, proprii cordis tui eam esse cognosce. Et si vis salvus fieri, ab ea quasi a facie colubri fuge.

Neque præsumat quisquam cum abbate suo proterve intus vel foris monasterio contendere. Proterve contendere est superbe, contumaciter, temerarie vel præsumptive. Quam contentionem nec frater cum fratre, nec monachus cum abbate suo debet habere. Sed sciendum est quia, cum contentionem cum additamento, proterve, vetuit, amicam vel pacificam contentionem concessit. Est enim amica proficuaque contentio, quæ frequenter inter duos homines pro qualitate intervenientis causæ efficitur: sicut inter beatum Benedictum et Maurum ejus discipulum pro puero Placido quondam fuisse legitur. Dicebat enim beatus Benedictus quod meritum esset discipuli ejus Mauri quod ad eripiendum de flumine puerum super aquam pedibus ambulavit. Et e regione Maurus contendens dicebat non suum, sed magistri sui esse meritum, quod super aquas ambulans de flumine illæsum eripuit puerum. Quam amicam contentionis formam foris esse vetuit, intus sine dubio, si res justa exigit, fieri non prohibuit. Foris enim vel alicubi protervam contentionem damnavit, intus autem, accusationis sui causa, aut pro utilitate aliqua, amicam esse contentionem, ut prædictum est, fieri non vetuit. Foris nec protervam, nec amicam concessit; quia si in publico etiam amica contentio fiat, magistro inde nociva est despectio, et discipulo mortifera nascitur elatio. Unde et beatus Benedictus cum dixisset: *Neque præsumat quisquam cum abbate suo proterve*, non dixit, *intus aut foris*, sicut aliqui codices habent, sed sicut in illo, quem manibus suis scripsit, *proterve intus aut foris monasterium reperitur.* Unde intelligitur quia foris nullam, intus autem esse contentionem permisit amicam.

Quod si præsumpserit, regulari disciplinæ subjaceat. Regularis enim disciplina in spiritalibus vitiis,

id est, in contumacia, in inobedientia, in superbia, in murmuratione, in detractioe, et in cæteris hujusmodi vitiis primo fieri debet, secundum Domini præceptum, in admonitione semel, et secundo a senioribus in secreto. Si non emendaverit, fiat iterum in objurgatione publica loco tertio. Si vero neque sic correxerit, fiat in excommunicationis vindicta in loco quarto. Sin autem ita reprobus est, ut nec sic corrigatur, corporali vindictæ subiaceat in vice quinta. Quod si eum flagellum non emendaverit, adhibeatur pro eo oratio fratrum etiam vice sexta. Quod si nec fratrum ei profuerit oratio, a fratribus ei dolenda separatio, et a monasterio damnosa impingatur expulsio etiam vice septima. Hoc enim modo, exceptis gravioribus culpis et his quæ a bono sunt judicata Benedicto, omnis regularis disciplina cognoscitur esse composita.

Ipse tamen abbas cum timore Dei et observatione regulæ omnia faciat. Cum timore Dei omnia agere debet abbas, quia scriptum est: *Qui timent Dominum, præparabunt corda sua, et in conspectu illius sanctificabunt animas suas, et replebuntur pace et salutis fructu (Eccli. ii).* Et notandum quia cum observatione regulæ omnia agere mandat abbatem, ne, cum aliis ipsam regulam implendam prædicat, ipse non implendo eam reprobus fiat; et ne aliquam excusationem in non implendo eam abbas vel aliquis prælatus inveniat, in hoc capitulo legat, et aperte inveniet quia ut subditus monachus, ita et observatione regulæ constringitur abbas et omnis prælatus.

Sciens se procul dubio de omnibus judiciis suis æquissimo judici Deo rationem redditurum. Ipse enim Dominus iudicibus ait: *In quo iudicio judicaveritis, judicabimini (Matth. vii).* Et ideo diligentissime attendere debet abbas, ut quod sibi non vult fieri, alii ne faciat, quia apud æquissimum iudicem Deo rationem redditurus, quidquid in præsentia vita agens seminaverit, hæc et in futuro procul dubio metet. Hanc enim sententiam ideo cordibus nostris scribens beatus Benedictus frequenter inculcat, ne a nobis in oblivionem posita ducatur neglecta, sed potius teneatur atque iudicetur tremenda.

Si qua vero minora agenda sunt in monasterii utilitatibus, seniorum tantum utatur consilio, sicut scriptum est: Omnia fac cum consilio, et post factum non pœnitebis (Eccli. xxxii). Magna etenim res est consilium, et abbatibus valde pernecessarium, et non parvipendendum, sed super aurum et argentum constituendum; et hoc ipsum divina approbat Scriptura dicens: *Aurum et argentum est constitutio pedum, et super utrumque consilium beneplacitum (Eccli. xl).* *Scientia sapientis tanquam inundatio abundabit, et consilium illius sicut fons vitæ permanet (Eccli. xxi).*

CAPUT IV.

Quæ sint instrumenta bonorum operum.

Sicut sunt fabrorum vel aliorum artificum apta et plurima instrumenta ad illorum opera concinnanda, ita sunt et bonorum monachorum apta et

spiritualium multarum virtutum instrumenta, quibus et in præsentī pulchre et secundum Deum eorum componitur vita, et eadem composita in futuro cum Christo feliciter regnant. Has etenim virtutes, quibus bonorum monachorum caste componitur ordo, in hoc beatus Benedictus ordinatim ponere voluit capitulo, ut his ornatus monachus incedat, et his firmatus hostem fortiter feriat, tentamenta sæculi hujus omnia vincat, et se sanctorum et angelorum omnium societati jungat. De quarum omnium virtutum laude et nos, in quantum Dominus permiserit, conabimur dicere.

Primum instrumentum. In primis Dominum Deum diligere ex toto corde, tota anima, tota virtute (Luc. x). Hæc enim regula dilectionis ita divinitus constituta est, ut omnes cogitationes, et omnem vitam, et omnem intellectum in illo confēras, a quo habes ea ipse quæ confers. Cum autem ex toto corde, et tota anima, et tota virtute Deum jubet diligere, nullam vitæ nostræ partem reliquit quæ vacare debeat a dilectione Dei. Ex ea enim parte quis peccat, ex qua minus diligit Deum. Quem si ex toto corde diligamus, nihil erit in nobis unde peccati desideris serviamus. Et quid est diligere Deum, nisi illi occupare animam, concipere fruendæ visionis ejus affectum, peccati odium, mundi fastidium, diligere proximum, in ipso amore servare legitimum modum, nec pervertere dilectionis ordinem constitutum. Ordinem dilectionis illi pervertunt, nec modum diligendi custodiunt, qui aut mundum qui contemnendus est diligunt, aut proximos sicut seipsos, aut Deum sicut seipsos forte non diligunt. Illi Deum perfecte diligunt qui volendo quod vult Deus, et nolendo quod non vult, nec ullis peccatis, quibus offenditur, acquiescunt, et semper se ad virtutes, quas ipse dignatur donare, diligendas et habendas ostendant: qui verbum Dei studiose observare contendunt, sicut Apostolus ait: *Qui autem servat verbum ejus, vere in eo charitas Dei perfecta est (I Joan. II).* Ille enim vere Deum novit qui ejus mandata servando charitatem se ejus habere comprobat. Hoc est enim Deum nosse quod amare. Nam qui eum non amat, profecto ostendit, quia quam sit amabilis non novit, quam sit suavis et dulcis Dominus gustare et videre non didicit, qui ejus placere conspectibus continua intentione non satagit. Iterum dicit apostolus: *Qui servat mandata ejus, in illo manet, et ipse in eo (I Joan. III).* Sit ergo tibi Deus domus, et esto domus Dei. Mane in Deo, et maneat in te Deus. Maneat in te Deus, ut te contineat; maneat in Deo, ne cadas. Serva mandata ejus, tene charitatem, non divellere a fide illius, ut glorieris in persona ipsius, et securus manebis in eo, juxta illud: *In æternum exultabunt, et habitabis in eis (Psal. v). Deus autem charitas est: et qui manet in charitate, in Deo manet, et Deus in eo (I Joan. IV).*

2. *Deinde proximum, sicut teipsum.* Sic enim Paulus apostolus in Epistola ad Galatas ait: *Omnis lex in uno sermone completur: Diliges proximum tuum*

A sicut teipsum (Galat. v). Et Joannes ait: *Qui diligit proximum, in lumine manet, et scandalum in eo non est. Qui dicit se in luce esse, et fratrem suum odit, in tenebris est usque adhuc (I Joan. II).* Neque enim peccatorum tenebras exuere potuit qui viscera charitatis induere non curavit. Dilectio ergo sola discernit inter filios Dei et filios diaboli. Sicut Joannes apostolus ait: *In hoc enim manifesti sunt filii Dei et filii diaboli (I Joan. III).* Omnis, inquit, qui non est justus, et qui non diligit fratrem suum, non est ex Deo. Qui habent charitatem nati sunt ex Deo. Quidquid vis habere, habe: hoc solum non habeas, nihil tibi prodest. Alia si non habes, hoc habe, et implesti legem. Qui enim diligit alterum, legem implevit. Qui non diligit, manet in morte. Item idem apostolus ait: *Charissimi, diligamus invicem: quoniam charitas ex Deo est: et omnis qui diligit, ex Deo natus est, et cognoscit Deum. Qui non diligit, non novit Deum, quia Deus charitas est. Charissimi, si sic Deus dilexit nos, nos debemus et alterutrum diligere (I Joan. IV).* Si diligamus invicem, Deus in nobis manet, et charitas ejus in nobis perfecta est. Nemo ergo putet hanc dilectionem, in qua Deus manet, et in nobis perfecta est, abjecta et desidiosa quadam remissione et negligentia servari. Non est ista charitas, sed languor. Ferveat charitas ad corrigendum, ad emendandum. Sunt boni mores, delectent; sunt mali, emendentur, corrigantur. Sic ergo diligamus invicem sincera et disciplinabili charitate, et ita charitas ejus in nobis perfecta est. Cœpisti diligere, cœpit in te Deus habitare, ut habitando faciat te perfectum. Ita autem perfecti erimus in charitate, si sicut ille salutis nostræ causa prior nos dilexit, ita eum nos nullius rei causa, nisi tantum sui amoris dilexerimus. Et hoc mandatum habemus a Deo ut qui diligit Deum diligat et fratrem suum. In hoc cognoscimus quoniam diligimus natos Dei, cum Deum diligimus. Ille ergo solus recte proximum diligere probatur, qui in Conditoris amore flagrare cognoscitur.

3. *Deinde non occidere (Matth. v).* Quod autem dicit, *non occidere*, non tantum simpliciter corporis, sed et occisio prohibetur fieri animæ, præsertim cum hoc monachis in regulari habitu, et sanctis in religione positis prohibetur. Non enim armis secularibus, unde homicidia fiunt, sed virtutibus spiritalibus, unde animæ salventur, incedunt accincti. Sed sicut est occisio ferri, est et odii, est et mendacii, est et alicujus gravis peccati. Scriptum est enim: *Qui odit fratrem suum, homicida est (I Joan. III).* Et, *Os quod mentitur, occidit animam (Sap. I).* Et, *Anima quæ peccaverit, ipsa morietur (Lev. IV, Ezech. XVIII).* De horum omnium generibus occisorum beatus Benedictus vult abstineri monachum, cum dicitur, *non occidere*, id est, nec aliorum corpora ferro, nec suam animam odio, vel homicidio, aut quolibet alio peccato, quia scriptum est: *Homo quidem per malitiam occidit animam suam (Sap. XVI).* De omnibus his satis convenit abstineri non solum monachum, sed

etiam omnem hominem Christianum, quia quocumque horum fecerit homicidium, secundum Domini sententiam, *Qui occiderit, reus erit iudicio* (*Matth. v*).

4. *Non adulterari*. Nam et adulterium multis modis et in corpore et in animo et committitur et vocatur. Nam et fornicatio, et adoratio idolorum, et concupiscentia oculorum, et amicitia sæcularium pro concupiscentia et avaritia rerum adulterium vocatur. De adulterio carnis simul et animæ Apostolus ait inter cætera: *Neque adulteri regnum Dei possidebunt* (*I Cor. vi*). Et lex idipsum prohibet dicens: *Non adulterabis* (*Exod. xx*). De concupiscentia oculorum Dominus in Evangelio ait: *Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, jam mæchatus est eam in corde suo* (*Matth. v*). De amicis sæculi hujus et de amatoribus temporalium rerum Jacobus apostolus ait: *Adulteri, nescitis quia amicitia hujus mundi inimicitia est Deo* (*Jacob. iv*). Adulteros recte nuncupat, quos, derelicto amore sapientiæ celestis, ad amplexum potius amicitiae mundalis esse deflexos increpat, quos Conditor contempto mammonæ magis servire cernebat. Ostendit etiam eos esse adulteros, qui, sub fide et confessione nominis Christi, illecebris et amori deserviunt mundi. Est adhuc et aliud adulterii genus, de quo se negat esse Apostolus dicens: *Non enim sumus, sicut plurimi, adulterantes verbum Dei, sed ex sinceritate, sicut ex Deo coram Deo, in Christo loquimur* (*II Cor. ii*). Ex corde enim primum auferenda sunt adulteria, ut non pertrahant ad carnis perpetranda opera. Quia antequam perficiatur adulterium in opere, jam adulterium est in cogitatione. Elias autem et Joannes zonis pelliceis cingebantur circa lumbos; in Apocalypsi autem zona aurea circa pectus. Has duas zonas vult Regula ut habeat monachus, et ejus semper zona pellicea cingat lumbos, et aurea pectus. De una enim Dominus ait: *Sint lumbi vestri præcincti* (*Luc. xii*). De alia propheta nos admonet dicens: *Accingite lumbos vestros super ubera vestra* (*Isa. xxxii*). Hinc et Petrus ait: *Propter quod succincti lumbos mentis vestræ; et reliqua* (*I Pet. i*). Amanda est ergo maxime a monachis pulchritudo castitatis, quæ zonæ aureæ comparatur. Cujus degustata delectatio dulcior invenitur quam omnis delectatio carnis. Castitas enim fructus suavitatis est, et pulchritudo iminolata sanctorum, securitas mentis et sanitas corporis. Per hanc homines levantur ad cælum et choro sociantur angelico.

5. *Non facere furtum*. Et in lege scriptum est: *Non furtum facies* (*Exod. xx*). Et Apostolus ait: *Qui furabatur, jam non furetur* (*Ephes. iv*). Et alibi inter cætera: *Neque fures regnum Dei possidebunt* (*I Cor. vi*). Qui ergo regnum Dei vult possidere, a furti malo se debet omnimode custodire, ne, dum cupit rapere aliena, et propriam animam perdat, et auferat cælestia regna. Non modicum, sed grande committit malum, qui fratri nummum et sibi tollit regna cælorum. Intelligere namque debet monachus quia non semper uniformiter committitur furtum. Qui

enim proprio domino proprium tollit servum et eum alteri non proprio subdit, procul dubio furtum facit. Ergo et qui prave vivendo proprio conditori suo se tollit, et diabolo se subdit, nihilominus furtum facit. Dominus enim Jesus Christus nos de limo terræ creavit, et proprio sanguine redemit, et ideo per conditionem ejus servi, et per redemptionem ejus sumus famuli. Quod si aliquis ex nobis, ut prædictum est, se a servitio Dei male vivendo subtraxerit et diabolo subdiderit, furtum pessimum facit. Se enim a filiorum societate segregavit, et servus factus dæmoniorum, et hæreditatem, et mansionem amisit regni cælorum. Scriptum est enim: *Omnis enim qui peccat, servus est peccati. Servus autem non manet in domo in æternum* (*Joan. viii*). Similiter, et qui tollit membra Christi, et facit ea membra fornicationis et meretricis, furtum facit, et servus factus peccati non manet in domo in æternum, id est in cælo. De qua Dominus dicebat: *In domo Patris mei multe sunt mansiones* (*Joan. xiv*). Nam et ille qui non intrat per ostium sed aliunde ascendit, fur est et latro. Et ideo quia non uno modo fiunt, non uniformiter sed multis modis intelligenda sunt furta: horum omnium nos cavere debemus culpam.

6. *Non concupiscere* (*Exod. xx, Deut. v*). Non de illa concupiscentia dicit de qua David canebat dicens: *Concupivit et defecit anima mea in atria Domini* (*Psal. lxxxiii*). Et: *Concupivit anima mea desiderare justificationes tuas in omni tempore* (*Psal. cxviii*). Et de qua alibi scriptum est: *Concupiscentia itaque sapientiæ deducit ad regnum perpetuum* (*Sap. vi*); hæc enim in virtute est, sed de illa quæ in vitio est, de qua Dominus ait: *Non concupisces rem proximi tui* (*Exod. xx*). Unde et Jacobus ait: *Unusquisque, inquit, tentatur a concupiscentia sua abstractus et illectus* (*Jacob. i*). Et concupiscentia cum conceperit parit peccatum. Petrus quoque ait: *Fugientes ejus, quæ in mundo est, concupiscentiæ corruptionem* (*II Pet. i*), juxta illud: *Quasi a facie colubri, sic fuge peccatum* (*Eccli. xxi*). Et Paulus apostolus ait: *Non regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut obediat concupiscentiis ejus* (*Rom. vi*). Hinc datur intelligi quia per concupiscentiam mortalis corporis maxime peccatum regnat in homine. Joannes quoque ait: *Omne quod est in mundo concupiscentia carnis est, et concupiscentia oculorum, et superbia vitæ* (*I Joan. ii*). His quippe vitiorum vocabulis omnia vitiorum genera comprehendit. Concupiscentia namque carnis est omne quod ad voluptatem et delicias corporis pertinet, in quibus sunt maxime cibus, potus, concubitus, etc. Concupiscentia vero oculorum est omnis curiositas sæculi in acquirendis rebus temporalibus et carnis supervacuis, in dignoscendis bonis et malis, et proximorum carpendis vitiis. Hoc enim concupiscentiæ vitium multum est cavendum a monachis. Facile enim subripit mentem, et infundendo virus cito animam mergit in mortem. Propterea inter decem legis præcepta, sicut homicidium, furtum et adulterium,

ita concupiscentiæ malum prohibetur a Domino; A quia sicut illa trahunt ad pœnam, ita abstractum et illicetum hominem concupiscentia inferni mergit in foveam.

7. *Non falsum testimonium dicere* (Exod. xx; Deut. v). Falsum testimonium dicitur, quo sæpe veritas illudatur, ut quæ facta vel dicta sunt quasi non facta negentur. Est et aliud mendacii genus quod valde monachum facit reum. Omnis enim promissio quæ tantum verbis profertur et operibus non impletur, sine dubio falsum esse testimonium comprobatur. Hinc namque Salomon ait: *Testis mendax peribit, vir autem obediens loquitur victorios* (Prov. xxi); quia qui se Deo servire testatur, nec dicta factis exsequitur, in æternum peribit. Qui autem ut promittit fideliter implere contendit, hujus loquela ad victoriam pervenit, quia dum per obedientiam desideria sua vincere satagit, per justitiam judicis postmodum victoriæ palmam percipit. Nam et ille falsus esse testis probatur, qui non eodem sensu dicta intelligit quo dicuntur. De talibus enim erant illi de quibus Evangelium dicit: *Novissime autem genuerunt duo falsi testes, etc.* (Matth. xxvi). Sed et illud falsitatis genus, de quo Psalmista ait: *Ab utero erraverunt, et a ventre locuti sunt falsa* (Psal. lvi); ab illis summopere cavendum est monachis qui ad superna immunes cupiunt scandere regna, quia, ut Salomon ait, *testis falsus non erit impunitus* (Prov. xix). Testis autem falsidicus tribus invenitur personis obnoxius: primum Deo, quem falsando, perjurando et mentiando contemnit; secundo judici, quem simulando, mentiando et falsando fallit; C postremo innocenti, quem falso testimonio lædit et opprimit. Nam sicut ille apud Deum condemnatur qui adversus innocentem falsum testimonium dicit, fit et ille qui dicentibus facile credit et cito aurem criminibus præbet. Sermo enim justi hominis tantum ad ministerium debet esse salutis, non ad condemnationem fratris.

8. *Honorare omnes homines* (I Pet. ii). Tunc omnes homines monachus honorat, quando se despiciens hominibus præ cunctis humiliat, et omnes superiores æstimans, inferiorem se esse demonstrat; quando non solum humilitatem in corde, sed abjectionem et despectionem suo monstrat in corpore; quando cunctos amore fraterno complectitur, et humiliter, ut D seniores, veneratur; quando se præ cunctis peccatorem pronuntiat et inutilem servum proclamatur; quando seniores honorat ut patres, diligit juniores ut fratres. Hinc enim Petrus apostolus ait: *Omnes honorate, fraternitatem diligite* (I Pet. ii). Hinc Paulus admonet dicens: *Honore invicem prævenientes* (Rom. xii). Honorat ergo omnes homines monachus, quando cunctis subjicitur, utilis omnibus, munificus et gratus habetur. Nam et honor sacris litteris non tantum in salutationibus et obedientiæ officiis deferendis, quantum et in elemosynis, donis ac muneribus intelligitur dandis.

9. *Et quod sibi quis fieri non vult, alii non faciat*

(Matth. vii). Hæc sententia tam refertur ad dilectionem Dei, omnia flagitia moriuntur; cum ad proximi, omnia facinora. Qui enim quod sibi non vult, alteri non facit, fratri malum non ingerit, nec malum pro malo reddit, maledictum pro maledicto non profert, occulte proximo non detrahit, nec ejus bonis operibus invidet, et omnium, ita ut dicam, a se peccatorum aditum claudit, et charitatis et omnium bonarum virtutum januam patefacit. Nam dum alii malum nec vult nec operatur, bonum sine dubio, quantum vires suppetunt, proximo et vult et operatur. Hæc autem sententia et eo modo, sicut superius de futuro dictum est, intelligenda est. Nemo enim vult corrumpi habitaculum suum, nec debet ille corrumpere habitaculum Dei, semetipsum scilicet. Nemo enim vult ut aliquis servum ejus tollat, et alteri, cujus non debet esse, tradat. Nemo vult ut jumentum suum latro abigat et prædoni eum ferat. Nemo vult ut aliquis habitationem ejus diripiat templumque ejus subvertat. Ergo quod sibi non vult fieri homo, non faciat Deo, id est, non tollat se male vivendo Deo, et semetipsum tradat diabolo, sed in bonis operibus perseverans cum David dicat: *Ut jumentum factus sum apud te: et ego semper tecum* (Psal. lxxii). Habitationem Dei in se non subruat, templum subvertat, quia scriptum est: *Templum Dei estis, et spiritus Domini habitat in vobis* (I Cor. iii). Et qui templum Domini in seipso violaverit, disperdet illum Deus. Ergo in semetipso male vivendo monachus, et servum Domini Domino subtrahit, et ejus jumentum abigit, et Spiritus sancti donum subruit, templum subvertit; et hoc modo quod sibi non vult, alteri facit.

10. *Abnegare semetipsum sibi ut sequatur Christum*. Abnegare intelligitur renuere, negare, vel interdiceret; Dominus enim in Evangelio ait: *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum et tollat crucem suam, et sequatur me* (Matth. xvi). Et quid est abnegare semetipsum sibi, nisi deponere veterem hominem cum actibus suis. Et quid est sequi Christum, nisi induere novum hominem, qui secundum Deum creatus est in justitia et sanctificatione; qui spiritualiter, non carnaliter vivat; *Caro enim concupiscit adversus spiritum, spiritus autem adversus carnem*, id est, vetus homo adversus novum, et novus adversus veterem. Interior homo noster exteriori, et exterior interiori repugnat. Caro enim semper inutilia et caduca desiderat, spiritus utilia querit, et semper ad æterna suspirat. Caro frequenter et curis sollicitudinibusque sæculi torquetur, illecebris voluptatum subripitur, carnis desideriis inflammatur, vivere otiose lætatur, lethargiæ vitio gravatur, corporis sopore deprimatur, mentis desidia inficitur, voracitatis ingluvie seducitur, cibi et potus superfluitate distenditur. Et cum in his omnibus luxuriose nutritur, ad fornicationis nefandum opus pertrahitur. Hæc et his similia spiritus, qui operibus sanctis Deo placere desiderat, implere corpori suo vult. Et hoc est abnegare semetipsum sibi, ut se-

quater: Christum, id est, semetipsum prohibet facere A malum, et hortatur facere bonum. *Christus enim passus est pro nobis, nobis relinquens exemplum, ut sequamur vestigia ejus.* Quid est sequi vestigia ejus, nisi ambulare sicut ille ambulavit, id est, contemnere omnia prospera, quæ contempsit; non timere adversa, quæ pertulit; libenter facere quæ fecit, fieri quæ mandavit, sperare quæ promisit, et sequi quo ipse præcessit; præstare beneficium etiam ingratum, non retribuere secundum merita sua malevõlis, et orare pro inimicis; amare bonos, misereri perversis, invitare adversos, et suscipere in charitate conversos, et æquanimitèr pati subdolos et superbos.

11. *Corpus castigare (I Cor. ix).* Corpus dictum a corruptione, eo quod corruptum pereat. Solubile enim caducum atque mortale est. Quod nos castigare oportet, id est, jejuniis emendare, affligere atque corrigere, et, si necesse fuerit, etiam verberibus cædere. Castigare enim dicimus cædere, sicut de Domino Pilatus ait: Castigatum eum dimittam (*Matth. xxvii*). Castigatur enim corpus jejuniis, vigiliis et multis afflictionibus, de quibus Paulus apostolus ait: *Ego autem sic curro, non quasi in incertum, sed castigo corpus meum, et in servitutem redigo, etc. (I Cor. ix).* Quid est enim aliud corpus castigare, nisi vitis et peccato mori? Quid est peccato mori, nisi damnandis operibus omnino non vivere, nihil concupiscere carnaliter, nihil ambire? Hic sicut mortuus carne nulli jam detrahit, nulli adversatur aut displicet, nemini violentus existit, neminem calumniatur aut opprimit, non invidet bonis aut insultat afflictis, non luxuriatur, non inebriatur, non odiorum facibus inardescit, non injusta lucra sectatur, non potentibus aut divitibus adhæret, non inquieta curiositate, non sollicitudinis cura distenditur, non alienis salutationibus delectatur, nec superbiorum injuriis fatigatur; non eum superbia inflat, non ambitio vitiosa præcipitat, non vana gloria turpiter jactat, non contentio exanimat, non facit impudentem audacia, iniquum injustitia, ferum inclementia, varium inconstantia, pertinacem contumacia, deliciosum gula, rebellem inobediencia, vanum jactantia, levem facilitas, sævum crudelitas, manducantem turpis edacitas, impatientem mobilitas, mobilem instabilitas, iracundum animositas, verbosum vanitas, irrisorem malignitas. Qui remotus a sæcularibus illecebris, remotus ab inimicitis, remotus ab insidiis alienis, remotus a rapinis, remotus a mendaciis sive perjuriis; postremo remotus ab omni genere flagitiorum atque facinorum; et sicuti carne mortuus nec facere potest ista quæ dixi, nec pati, ita his et talibus vitis omnino non vivunt qui, ut Deo vivant, corpus suum castigant et carnem suam cum vitis et concupiscentiis crucifigunt.

12. *Delicias non amplecti (II Pet. ii).* Non enim prohibet delicias non tangere, vel gustare, sed cum aviditate sumere, et cum amoris desiderio vetat amplecti. Spernitur enim jejunium, quod in vespere deliciis compensatur, dicente propheta: *Ecce in die*

jejunii vestri invenitur voluntas vestra (Isa. lviii). Voluntas enim hoc in loco deliciæ intelliguntur. Tota die epulas in cogitatione ruminat, qui ad implendam gulam vespere sibi delicias præparat. Et tale jejunium non laudatur, quod in vespere deliciosorum ciborum venter repletionem distenditur. Neque enim reputanda est abstinentia, ubi fuerit ventris deliciosa saturitas subsecuta. Deliciæ enim carnales comesturum reddunt avidum, satiatum autem pigrum et somnolentum; deliciæ vero spiritales satiatum reddunt avidum et jocundum; illæ comestæ generant fastidium, hæ autem comedendi augent desiderium; illæ multam escæ aciem mentis obtundunt, hæ spiritales cordi lumen infundunt; illæ somnolentiam, hæ vigilias subministrant; illæ corpori et animæ præbent torporem, hæ autem mundis corde jugiter Domini ministrant amorem; illæ vero faciunt desiderare lectum, hæ autem cælum; illæ somnum, hæ vero regnum; illæ turpia et obscura quærunt cubilia, hæ sanctam cum sanctis et lucidam in cælo volunt habere gloriam; illæ delectantur in lupanari cum scortis ludere, hæ cum angelis in cælo regnare; illæ luxuriosos amplexus desiderant, hæ ad amplexus Christi venire festinant, ut cum illo, quasi sponsa cum sponso, in æternum quiescant. Deliciæ vero nuncupantur eo quod delicate nutriant comedentem, vel quod his homines delectentur. Faciunt enim hominem in Dei servitio mollem, tenerum et delicatum. Et e regione spiritales deliciæ faciunt hominem pro æterna capescenda gloria mundum, fortem et rigidum. Et ideo istæ appetendæ sunt, illæ vero a monachis amplexandæ non sunt. Sed quid a monachis amandum amplexandumque sit sequentia demonstrant.

13. *Jejunium amare (Dan. ix, Joel ii, Tob. xii).* Multi enim sunt qui jejulant, sed idem ipsum jejunium non amant. Quasi onus impositum sit, necessitate compulsi, portant jejunium, sed non amant illud. More animalis onus portant, sed ejusdem oneris dulcedinem non degustant. Unde non amant ipsum quod portant. Et sicut aliquis onere compressus antequam ad locum perveniat destinatum, vult, quo premitur, deponere onus, ita desidiosus ante horam constitutam jejunium vult solvere monachus. Frequenter aspicit horologium, et sæpius solis considerans cursum oculos levat ad cælum, et pariter vocibus pariterque desiderii jam horam proclamant esse refectiois. Sed non ita bonus facere debet monachus, sed velut animæ medicamentum, sic debet amare jejunium, jejunio enim anima ab omni periculo illecebrarum defenditur; jejunio tentamenta dæmoniorum fugantur, jejunio vires vitiorum franguntur, jejunio carnis delectatio refrenatur, jejunio incentiva libidinum extinguuntur. Per jejunium liberius oratio penetrat cælum, et in compunctionis dono intentius jejunæ mentis acies figit obtutum. Per jejuniorum namque dona, et cælestium mysteriorum occulta, et divinatorum secretorum homini revelantur arcana. Per jejunii donum de car-

nali spiritalis efficitur homo, et sanctorum omnium et angelorum conjungitur choro. Et ideo a bono jejunium amandum est monacho. Sed quia jejunium universam esse diximus corporis castigationem, non est tantummodo jejunandum a concupiscentia ciborum, sed ab omni lætitia temporalium delectationum. Si enim hominem totum hæc virtus, quæ abstinentia dicitur, sanctificat, non solum corpori, sed etiam animæ necessaria est, quia omnis homo ex corpore constat et anima. Ea autem spiritalis atque perfecta est abstinentia, quæ non tam ab illecebris carnalium voluptatum quam a peccatis omnibus facit hominum alicnum. Hæc virtus, cum omnibus necessaria sit, maxime illis familiarior est quorum est cor unum et anima una divinæ charitatis igne conflata. Quibus ita sit una vita, sicut est una substantia, quia ut fieret et esset animorum sancta conjunctio, necessaria est facultatum judicata communio. Cæterum, quid prodest quod facultates abjicimus, si voluptates proprias non relinquinus? Quam abstinentiam si Adam in paradiso voluisset, nec statum felicitatis amitteret, nec corruptionis ac mortalitatis infelicitati subjaceret. Quis enim potest dicere quanta bona illi incontinentia sustulerit, quod intellectualis mentis dignitatem amisit, quod imaginem sui creatoris perdidit? Istud improbat Hieronymus in epistolis suis reprehendens Origenem, qui idem asserebat. Non enim ibi inquietabat molesta sollicitudo, non fatigabat labor anxius, non opprimebat somnus, non timor mortis angebat; habebat facilem victum, corpus sanum, tranquillum motum, communem, ignarus mali, habitator paradisi, expers peccati, capax Dei. Postremo quid eo felicius fuit, cui erat orbis subjectus, nullus infestus, liber animus, et visibilis Deus? Potuit ergo ita videre Deum priusquam peccasset Adam, sicut eum sancti patriarchæ viderunt. Sed postquam illi inobediens fuit, videndi eum licentiam amisit. Et ideo jejunii amanda est abstinentia, ut hæc omnia quæ perdidimus in Adam, in Christo non peritura, sed consequamur æterna.

14. *Pauperes recreare* (Tob. iv). Convenienter enim nos post jejunii amorem de pauperum admonet recreatione, quia tunc optime jejunamus quando ea quæ ventri subtrahimus pauperibus erogamus. Hinc propheta nos admonet dicens: *Sanctificate jejunium* (Joel. i). Ac si diceret: Quod tempore jejunii, ut affligatur, subtrahitur corpori, pro sanctificatione et benedictione animæ porrigite pauperi. Scriptum est enim: *Pauperi porrige manum tuam, ut proficiat propitiatio et benedictio tua* (Eccli. vii). Et iterum: *Fili, eleemosynam pauperis ne fraudes, et oculos tuos ne avertas a paupere. Animam esurientem ne despexeris, et cor inopis ne afflixeris. Non avertas faciem tuam ab egeno, et ab inope oculos tuos. Declina pauperi aurem tuam, et redde debitum tuum. Propter mandatum assume pauperem, et propter inopiam ejus ne dimittas illum vacuum, sed concludere eleemosynam in sinu pauperis, et hic orabit pro te ad Dominum* (Eccli. iv). Raphael quoque angelus, ut a

nobis eleemosyna libenti animo fiat, hortatur nos dicens: *Bona est oratio cum jejunio et eleemosyna, quæ a morte liberat, et peccata purgat* (Tob. xii). Hoc enim habet tantum bonum possessio rerum, si vitam reficiat miserorum. Non ergo nobis oberit divitiarum congregatio justa, si adfuerit distributio larga. Debemus ex illis munus misericordiæ egenis porrigere, pauperum etiam nuditatem operire, peregrinorum inopiam supplere, pupillarum miseriam detergere, esurientium famem repellere, sitiendum sitim fugare, et infirmantium desideria supplere. Cum magna ergo mentis alacritate pauperibus debemus eleemosynam dare, quia ipsi Domino datur quod hilariter pauperibus erogatur. Ipse enim Dominus, qui a dextris ejus erunt, dicturus est in judicio: *Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. Quia esurivi, et dedistis mihi manducare, sitiivi et dedistis mihi bibere, etc.* (Matth. xxv). Christum enim in æternum habemus retributorem, si pro illo pauperibus porreximus panem. Ab illo æternam consequimur misericordiam, si pro illo plenam porrexerimus dexteram. Demus ergo cibum et potum, ut cum Abraham, Isaac et Jacob ad convivium mereamur pervenire æternum, ut illic recipiamus pro terrenis cœlestia, pro temporalibus sempiterna, pro modicis magna, pro caducis permanentia, pro transeuntibus permanentia. Est aliud eleemosynæ genus duale, quo debent maxime monachi pauperes recreare. Quorum unum infirmis et tribulatis, aliud vero stultis et nescientibus est adhibendum. Qui enim infirmis per compassionem communicat, et tribulatis consolationis consilium subministrat, sine dubio pauperes recreat. Similiter et qui doctrinam stultis, et scientiæ verbum ministrat ignaris, eleemosynarii dignus est laudari præconiis.

15. *Nudum vestire* (Isa. lviii, Matth. xxv). Sicut est nuditas corporis, est et nuditas animæ. Nuditas corporis est carere vestibus, nuditas vero animæ carere virtutibus. Ergo sicut corpus vestibus, ita et animam debemus vestire virtutibus. *Justitia indutus sum, ait Job, et vestivit me, sicut vestimentum.* Et propheta dicit: *Induit me vestimento salutis, et indumento jucunditatis circumdedit me* (Isa. lxi). His autem et similibus vestibus et se et alios debet vestire monachus. Adam vero cum peccasset in paradiso, animæ non corporis perdidit vestimentum. Perdidit enim innocentiam, immortalitatem et gloriam. Nam et ille qui de Jerusalem descendebat in Jericho, animæ vestibus spoliatus est a latronibus. Vestiamus ergo corporaliter pauperes nudos cum magna alacritate, quia ipsum Dominum exinde tenebimus creditorem, et fidelem habebimus retributorem. Ipse enim dicturus est inter cætera nobis: *Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi, quia nudus fui, et cooperuistis me* (Matth. xxv). Vestiamus nosmetipsos virtutibus sanctis interiorius, quia nihil prodest vestitus vestire alium, et semetipsum virtutibus re-

linquere nudum. Sic enim debemus aliis misereri, A ut non obliviscamur nostri. Sic enim nos de opere misericordiæ sermo divinus admonet dicens: Fili, miserere animæ tuæ placens Deo. Ergo in quantum valemus misereamur aliis, et solliciti nos semper misereamur nobismetipsis, ut pro aliis mercedem æternam, et pro nostra custodia præmia consequamur perpetua.

16. *Infirmum visitare* (Matth. xxv). Visitare debemus infirmos, quia in ipsis Dominum visitamus. Ipse enim inter cætera nobis dicturus est misericordiæ opera: *Infirmus fui, et visitastis me*. Visitemus et causa compunctionis infirmos, ut cum Paulo, *Quis infirmatur, et ego non infirmor?* (II Cor. xi), dicere possimus. Visitemus et causa vicissitudinis, id est, ut cum fuerimus infirmi, visitemur a sanis. Visitemus et gratia dilectionis, quia scriptum est: *Non tepigent visitare infirmos, ex ipsis enim in dilectione firmaberis* (Eccli. vii). Sed et ille infirmos visitat qui monachis de sua substantia cleemosynas ministrat. De monachis enim scriptum est: *Formicæ populus infirmus, qui parat in messe cibum sibi* (Prov. xxx). Sed et ille veraciter infirmos visitat, qui viduis et pupillis cleemosynas erogat. Viduæ enim et pupilli, qui sunt humiles et pauperes spiritu propter Dominum, procul dubio quia potentes non sunt, infirmi sunt in hoc mundo, et visitationis adiutorio indigent in hoc sæculo. De tali enim visitatione apostolus ait: *Religio munda et immaculata apud Deum et Patrem hæc est: Visitare pupillos et viduas in tribulatione eorum*, etc. (Jac. i). Est et alia infirmitas animæ pro qua monachi debent invicem se visitare æpiissime, illa scilicet de qua David dicebat: *Miserere mihi, Domine, quoniam infirmus sum, sana me, Domine* (Psal. vi). Et ut adverteres de qua infirmitate diceret, addidit: *Et anima mea turbata est valde* (Ibid.). Et alibi: *Ego dixi: Domine, miserere mei, sana animam meam, quia peccavi tibi* (Psal. xl). Ergo ubicunque hujus infirmitatis nevo viderimus fratrem oppressum, tandiu illi visitationis impendamus studium, donec ad salutis pristinum revocetur statum; et ut infirmus corpore nostræ visitationis solatium, et infirmus in anima, donante Christo, remedium inveniat sempiternum. Infirmus dicitur non solum ægrotus, sed etiam animo molestus et contristatus. D

17. *Mortuum sepelire* (Tob. i, ii, xii). Congruè autem postquam nobis præcepit infirmum visitare, præcepit et mortuum sepelire, quia infirmo visitatiõ, sepultura vero debetur mortuo. Scriptum est enim: *Fili, in mortuo produ lacrymas, et quasi dura passus incipe plorare, et secundum iudicium conde corpus illius, et non despicias sepulturam ejus* (Eccli. xxxviii). Valde enim a quibusdam mirandum videtur, cur beatus Benedictus præcepit monachis mortuum sepelire. Nunquid, aiunt, aut suum insepultum relinquere, aut alterius per vicos aut villas ire poterunt monachi mortuos sepelire? Sed quia ista non conveniunt monachis, sermonis hujus convenientiam vi-

deamus. Mortuum enim dicitur peccatum, ut illud: *Qui lavatur a mortuo, et iterum tangit mortuum, nihil proficit ejus lavatio* (Eccl. xxxiv), id est, qui pœnitendo lacrymis lavat peccatum, et iterum committit peccatum, nihil ei pœnitentiæ gemitus vel lacrymarum fusio generat fructus. Anima enim quæ peccaverit, ipsa morietur. Nam et illa puella, quam suscitavit Dominus in domo, peccatum significat latens in animo; et in illo quem foras portam Dominus substituit unico matris filio, peccatum animæ jam egressum foras in publicum. Et Lazarus, quem idem Dominus suscitavit quatruiduanum (Joan. xi), jam multi temporis peccatum demonstrat commissum. De his ergo omnium generibus mortuorum usus sepeliendi debet esse omnium hominum, et maxime monachorum. De hoc enim sepeliendi genere beatus Benedictus præcepit monachis mortuum sepelire, id est, si fuerit sicut puella in domo, adhuc tamen in conscientia latens peccatum, ne in opere appareat ibi sepelire eum; et si jam fuerit in opere manifestum, sicut de illo unico matris filio legitur, jam foras portam elato, ne amplius crescens progrediatur, ibi finem accipiat, et cordis sepulcro condatur. Et si diuturno jam tempore per peccatum, et in omnibus in publicum manifestum, et a cunctis fuerit fetidum judicatum, sicut de quatruiduano Lazaro legitur, ne ultra in homine pullulans crescat, tandem mortificatum pariter et sepultum jaceat. Et hoc modo omnis monachus, et ad Dominum omnis conversus, debet mortuum, id est, suum sepelire peccatum. C

18-19. *In tribulatione subvenire: dolentem consolari* (Eccli. vi). Hæc quoque virtus inter sanctos multum est necessaria monachos, videlicet, ut alteri subveniat alter, et alter consoletur ab altero. Sicut scriptum est: *Invicem onera vestra portate, et sic adimplebitis legem Christi* (Gal. vi), id est, charitatem. Sine dubio enim et tribulato charitas subvenit, et dolentem charitas consolatur. Sciendum tamen quia aliquoties monacho tribulatio suscitatur exterius ab homine, aliquoties vero suscitatur a dæmone, aliquoties autem ipsius tantum proprio suscitatur a corpore. Unde et frequenter in tribulatione valde necessariam habet fratris subventionem, et non solum nobis in invicem subvenire, sed et aliis in quacunque necessitate positis subventionis debemus auxilium ministrare. Secundum enim præceptum Apostoli *debemus gaudere cum gaudentibus, et flere cum flentibus* (Rom. xii). Duobus enim modis omnis efficitur dolens, id est, aut per jacturam temporalium rerum, aut per damna spiritalium virtutum. De hoc enim Salomon ait: *Et addit scientiam, addit dolorem* (Eccl. i). De illo autem Job dixit: *Quid agam? Etsi tacuero, non quiescet dolor meus*, etc. (Job xvi). Unus autem carnaliter dolet, alter vero spiritaliter. Unus dolet quia terrenum amisit solatium, alius quia peccando copiam amisit virtutum; unus dolet quia perdidit patrem et matrem, alius dolet quia su-

perbiendo humilitatem et luxuriando perdidit castitatem; unus dolet quia solatium parentum pariter amisit et subsidium rerum, alius quia peccando regnum pariter æternum amisit et præmiium; unus dolet quia terrenis pauper factus est rebus, alius quia pauper factus est virtutibus; unus dolet quia despicitur a mundo, alius quia separatur a Deo. Et ideo, ne in dolore pereant, fratrum consolationem accipiant ambo. Visitent ergo monachi utrosque, quia æternam mercedem accipient ab utrisque.

20. *A sæculi actibus se facere alienum.* Nemo, ait Apostolus, militans Deo implicat se negotiis secularibus, ut ei placeat cui se probavit (II Tim. II). Hinc Dominus ait: *Qui non dimiserit omnia quæ possidet, non potest meus esse discipulus* (Luc. XIV). Quisquis ergo a sæculi actibus vult effici alienus, necesse est ut sacris obtemperando præceptis ipsi Domino efficiatur propinquus. Præceptum est enim Domini: *Diverte a malo et fac bonum* (Psal. XXXIII). Proinde a sæculi actibus alienus effectus ad conditorem suum illuminandus accedat monachus. Ipsum jugiter concupiscat, toto corde diligit, et pro illius amore omnes nocivas sæculi actiones relinquat, et totam spem suam ex illius delectatione suspendeat. Quotidie in divinarum litterarum se exercent campo, et ibi se, quasi in speculo, diligenter conspiciat totum; et omnia quæ in se de sæcularibus actibus respuenda invenerit, respuat; et quæ tenenda invenerit, libenter et fortiter teneat; quod deforme invenerit, componat; quod pulchrum, excolat; quod sanum, servet; quod infirmum, corroboret. Domini sui præcepta infatigabiliter legat, inexplicabiliter diligit, efficaciter compleat; et quod sibi cavendum quidve sectandum sit, ex eis instructus agnoscat. Futuris promissionibus credat, et a strepitu negotiorum sæcularium remotissimus vivat. In studiis spiritualibus quibus diebus singulis melior ac melior fiat invigilet. Amet otium sanctum, in quo exercent animæ suæ negotium. Mortuum sibi deputet mundum, ac se mundi illecebris exhibeat crucifixum; eo aciem mentis intendat quo pervenire desiderat. Beatitudinem futuræ vitæ ante oculos animæ suæ proponat et diligit; nec metuat aliquid temporale, nec cupiat, nec cupiditas intentionem mentis ejus emolliat. Non gaudeat de temporalibus omnino, nec lugeat, sed semper ad illam beatam et futuram vitam, ubi Dei substantiam, revelata facie, videre possit, extendat.

21. *Nihil amori Christi præponere* (Matth. X). Legimus in beati Antonii Vita quod multos litigantes redegit in amicitiam omnibus dicens: Nihil debere ipsos præponere horum quæ sunt in mundo dilectioni Christi. Et Basilii ait: Unus prospectus sit tibi, fili: si uni Domino servire desideras, omnimodo abscinde a te carnalem amorem, ne a te Dei excludat amorem. Vere enim nihil amori Christi præponere debemus, id est, antepone, vel præferre. Amor enim Christi charitas est. Nam amor cum pravus est, cupiditas vel libido vocatur; cum

A vero rectus est, charitas vel dilectio dicitur. Christi enim est omne quod possumus: illo vivificante vivimus, illoque vegetante movemur et sumus; illo nos prius diligente diligimus, diligens enim nos creavit et vivificavit; nutrit et custodivit, et ad lavacrum regenerationis perduxit; renovavit, gubernavit, et ad intelligibilem ætatem evexit: hæc omnia nobis misericorditer et per dilectionem operatus est Deus. Aperi ergo, o monache, oculos cordis tui, et in tantum te a Jesu Christo cognosce dilectum, ut pro te ejus sanguinem non dubites fustum. Suspende cor tuum ad dilectionem ejus, et non modicum aut ex aliquo, sed ex toto corde, et ex tota anima, et ex tota mente tua dilige Dominum Deum tuum, ita ut nullius rei amorem præponas amori Domini tui, ipso te docente, intellige. Ait enim: *Qui amat patrem aut matrem plus quam me, non est me dignus* (Matth. X). Vere enim si Deum toto corde amamus, omnino amori ejus nec parentum, nec filiorum amorem præferre debemus. Beata est ergo virtus amoris Christi, quæ dilectio vocatur et charitas. Omnes enim diligit Deus, et quasi unius proximi in mentis arcano omnium amorem recondit. Vere beata, quæ nutrit virtutes et delet peccata, opprimit iram, recludit odium, expellit avaritiam, comprimit rixam et fugat omnia pariter vitia. Omnia tolerat, omnia credit, omnia sperat, inter opprobria secure est, inter iras placida, inter odia benigna, et in veritate semper permanet firma. A pravis impugnationibus non vincitur, a raptoribus non diripitur, a latronibus non furatur, ab incendio non crematur, inexpugnabilis manet, inexplicabilis durat, inconcussa perseverat, incorrupta lætatur. Ligamentum est enim omnium virtutum, gluten est animarum, concordia mentium, societas electorum, et sanctorum exultatio angelorum. Ne adversitatibus frangatur, fortiter mentem roborat; ne prosperitatibus elevetur, cor caute temperat. Teneat ergo istam necesse est tam clarissimam virtutem beatus monachus in mente, et cum illa sit semper et cum illa maneat, cum illa surgat et cum ipsa pergat, et hic et in æternum cum illa semper lætus perseverans vivat.

22-23. *Iram non perficere. Iracundiæ tempus non reservare* (Eph. IV). Inter iram et iracundiam ita distinguitur: ira præsens est indignatio, quæ subito ex aliqua commotione animi nascitur; iracundiæ vitium naturale est et perpetuum. Ergo iratus pro tempore concitatur, iracundus autem frequenter et leviter irascitur; de quo scriptum est: Iracundus effodit peccata. Et Apostolus nos per iram peccare prohibet, dicens: *Irascimini, et nolite peccare. Sol non occidat super iracundiam vestram; et nolite locum dare diabolo* (Eph. IV). Considera ergo, beate monache, quia qui per iram in fratrem expetit vindictam, in corde suo diabolo ad habitandum ædificat locum, et Christo, qui verus est sol, quantum in semetipso est, occasum præparat. Fuge ergo, auxiliante Deo, iram, et noli per iram fratri reddere vindictam. Attende diligenter quid nos Paulus admo-

nens dicat. Ait enim: *Deponentes et vos omnem iram, et indignationem, et malitiam (Coloss. 111)*. Jacobus quoque dicit: *Ira enim iri justitiam Dei non operatur (Jac. 1)*. Salomon vero ait: *Zelus et iracundia minuant dies (Eccli. xxx)*. Et alii: *Homo homini servat iram, et a Deo querit medelam (Eccli. xxviii)*. Ipse dum caro sit servat iram, et propitiationem petit a Deo velocem et citam. Qui ergo tardus sibi fratrem reconciliat, tardius Deum sibi placat. Frustra enim propitiari sibi Deum querit, qui cito placare proximum negligit. Ipse quoque Dominus noster, totius Ecclesie sue decus et ornamentum, doctor et prædicator, creator, rector et gubernator, ab ira nos in fratres omnino removens ait: *Omnis qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio (Matth. v)*. Cavendum est ergo maxime monachis qui ad supera feliciter volunt scandere regna ad effectum suam perducere iram, sed magis mansuetos esse ad omnes oportet atque mitissimos. Et si iracundie furor eorum pulsaverit animum, fraternus amor comprimat illum. Fraterna dulcedo temperet iracundiam, fraterna charitas temperet animositatem, fraterna dilectio mitiget indignationem: grande enim vitium est iracundia. Per iram sapientia perditur, per iram justitia relinquitur, per iram societas fraterna dissolvitur, per iram pacis concordia rumpitur, per iram lex veritatis amittitur. Iracundie stimulis agitata corpus totum tremit, lingua balbutit, vultus ignescit, cor palpitans tremulat, et oculi turbati caligant. Hæc ergo ne tibi, monache, contingant, quantum vales, refrena iram, et omnia cum tranquillitate et patientia, ut et hic te modeste et patienter gubernes, et in æternum animæ tuæ possessor læteris.

24. Dolus in corde non tenere (Prov. xii et xxvi; Psal. xiv). Dolus enim dictus ab eo quod alter alium deludat. Aliud enim tenet in corde, aliud se simulat agere in opere. Est enim mentis calliditas, et occulta malitia blandis sermonibus adornata. Quod vitium quanto plus occultatur in corde, tanto amplius crescit in malignitate. Publicatum autem annihilatur atque sanatur. Quid est enim aliud dolus in corde tenere, nisi quodammodo dæmonem in mente recludere? Qui aliter a dolosa non expellitur mente, nisi fraterna dilectione. Scriptum est enim: *Templum Dei estis, et spiritus Domini habitat in vobis (I Cor. 111)*. Ergo si volumus Spiritus sancti templum fieri, dolus in corde nostro non lateat, sed magis publicatus decrescat, et fraternitatis in nobis amore crescente penitus evanescat. Cavendum est autem summopere monachis, ne in corde tenendo dolum, perdant habitorem Spiritum sanctum. Cavendum ne desinant esse Spiritus sancti templum, et fiant, habendo dolum, dæmonis habitaculum. Non enim poterit cor unum Dominum retinere simul et dolum. Non enim Dominus dolosa, sed innocentia possidet corda. Non dolo pollutam, sed innocentem et puram diligit animam. Unde necesse est ut dimittamus in corde tenere dolum, et discamus ut nosmetipsos diligere proximos, ut et in præsentī sæculo mereamur

A habitatorem Spiritum sanctum, et in futuro filiorum gloriam et hæreditatem accipiamus æternam.

25. Pacem falsam non dare (Psal. xxvii, I Pet. 111). Id est, osculum vel veniam. Falsitas appellata a fando aliud quam quod verum est. Negare enim vel maligno animo celare quod verum est, falsitas est: sicut Judas, qui signum pacis in dolum convertit, et quia falsus confessor fuerat, et falsam pacem in Ecclesia figurabat. Quia de falsa pace diximus, quæ sunt veræ pacis commoda videamus. Et si pax vera est, serenitas mentis et tranquillitas animi, quam nos Apostolus hortatur habere dicens: *Pacem sequimini, et sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum (Hebr. xii)*. Ipse quoque Dominus in Evangelio ait: *Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur (Matth. v)*. Et passioni jam proximus hoc nobis mandatum commendavit dicens: *Pacem meam do vobis, pacem meam commendo vobis (Joan. xiv)*. Es addidit: *Non sicut mundus dat, pacem do vobis (ibid.)*, id est, non dolosam, non falsam, sicut Judas et ejus sequaces donant, quam et hic nobis beatus Benedictus invicem dare vetat; sed veram pacem ascendens in cælum tenendam dedit, et in hæreditatem sempiternam habendam reliquit. Quam si sincero corde tenere et sequi voluerimus, filii Dei et hæredes erimus Christi. Ergo si filii Dei et hæredes Christi esse cupimus, in Christi pace versemur. Pacificos enim esse oportet filios Dei, et humiles, mente mites, corde simplices, sermone puros, animo innocentes, affectu concordēs, fideliter sibimet unanimitè cohærentes.

26. Charitatem non derelinquere (Rom. xii, I Cor. xiii). Charitas est perfecta dilectio in Deum et proximum, quam qui derelinquit, et Deum et proximum perdit. Hæc enim virtus dilectionis æternum complectitur amorem. Cui specialis secundum Apostolum inter virtutes traditur principatus et cultus manens in æternum. Quam non derelinquere, nec solum debemus ad tempus habere, sed perpetim eam et feliciter debemus usque in æternum retinere, et nullo tempore nec ad momentum de nostra debemus mente deficere. Scriptum est enim: *Omni tempore sint vestimenta tuæ candida, et oleum de capite tuo non deficiat (Eccli. 1x)*. Oleum in capite est charitas in mente. A capite oleum deficit, cum charitas a mente descendit. Hinc nos Petrus apostolus hortatur dicens: *Ante omnia mutuam in vobis charitatem continuam habentes (I Pet. 1v)*. Hinc Paulus ait: *Charitas fraternitatis maneat in vobis (Heb. xiii)*. Debet ergo manere et permanere cum filiis Dei charitas, ut et in præsentī voluntatem Dei eos facere doceat, et cum illis feliciter in æternum permaneat. Charitas est enim recta voluntas juncta Deo, et inseparabiliter unita igne quodam Spiritus sancti: a quo et ad quem refertur incensa inquinamentis omnibus extranea, corrumpi nescia, nulli vitio obnoxia, supra omnia quæ carnaliter diliguntur excelsa, affectionum omnium potentissima, divinæ contemplationis avida, in omnibus semper invicta, salus morum,

mors criminum, vita virtutum, virtus pugnantium, palma victorum, præmium perfectorum; in peccatis mortuos suscitatur, languentes sanat, perditos instaurat, spem desperatis inspirat, pacificas mentes inhabitat; fructuosa in pœnitentibus, læta in proficientibus, gloriosa in perseverantibus, et operosa in omnibus omnino fidelibus; quam fides concipit, ad quam spes currit, cui profectus omnium servit, ex qua quicquid est boni operis vivit, sub qua obedientia crescit, per quam patientia vincit, sine qua nullus Deo placuit nec placebit, cum qua nec potuit aliquis peccare, nec poterit. Hæc est charitas vera, quam nos non derelinquere, sed fortiter debemus tenere. Hæc enim nobis virtus super omnia necessaria est, quæ nos separat a diabolo, purificat a peccato, reconciliat Deo. Quapropter nihil nobis peccata remanere possunt, nec aliquid boni deerit, si nobis honorum omnium charitas magistra adfuerit. Quoniam si secundum Apostolum *charitas patiens est, benigna est, non emulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non querit quæ sua sunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati, omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet* (I Cor. xiii), omnibus in quibus fuerit hæc bona quæ habet impertit. Et quid illis esse potest in hac vita perfectius, qui tantis abundant charitate in se regnante virtutibus?

27. *Non jurare, ne forte perjuret* (Matth. v). Non est contra Dei præceptum jurare, quia ille dixit: *Per nomen meum jurabitis; sed dum velum jurandi facimus, perjuri crimem incurrimus. Necesse est ergo ut nunquam juret qui perjurare timet. Scriptum est enim: Jurationi non acquiescat os tuum* (Eccli. xxiii). Et, *Vir multum jurans replebitur iniquitate* (Ibid.). Et Jacobus apostolus ne juremus fortiter nos admonet, dicens: *Ante omnia, fratres, nolite jurare, neque per cælum, neque per terram, neque aliud quodcumque juramentum. Sit autem sermo vester est, non non, ut non in judicium incidatis* (Jac. v). Et Dominus noster Jesus Christus, salus omnium et Salvator, qui omnes vult salvos fieri, et a malo perjuri liberare, admonet nos dicens: *Non jurabitis per cælum, quia sedes Dei est: neque per terram, quia scabellum pedum ejus est: neque per caput vestrum jurabitis, quia non potestis unum capitulum album facere, vel nigrum: sed sit sermo vester est, non non, et quod amplius est, a malo est* (Matth. v). Qui autem non jurat, non peccat, et longe est a peccato. Si offenderit, lapsus deorsum, ruit, et excipitur a pœna perjuri. Ergo falsa juratio exitiosa est, vera juratio periculosa. Nulla juratio sana est et segura. Dixit aliquis: Non est juratio quando dico, Testis mihi Deus est, et Testem invoco Deum, vel his similia. Quid est autem jurare, nisi Deum invocare, et jus Deo reddere? Quid est dicere, Testis mihi Deus est, nisi jurare per Deum? Ipse enim Deus, per quem jurat, invisibilis est. Juravit per invisibilem, feritur pœna invisibili. Nam et

A apostolus, quando ait, *Ante omnia nolite jurare* (Jac. v), cautos nos fecit adversus linguam nostram, ut attendamus et vigilemus, ne subrepat nobis consuetudo jurandi. Ante omnia, inquit, ut te adversus consuetudinem jurandi intentissimum redderet, ut omnia tu inspiceres, et omnes motus linguæ tuæ diligentissime custodires. Sequitur: *ut non in judicio decidatis*. Ideo, inquit, vos a jurationis culpa compesco, ne frequenter vera jurando aliquando etiam in perjurium decidatis, sed eo longius a perjurandi vitio stetis, quo nec vera dejerare nisi proxima necessitate velitis. Sed et ille sub judicium reatus decedit, qui etsi nunquam perjurat, crebrius tamen quam opus est dejerat, quia nimirum ipsa superflua locutionis otiositate delinquit, offenditque B judicem, qui et inutile verbum et juramentum omne vetuit.

28. *Veritatem ex corde et ore proferre* (Psal. xiv). Multi aliud tenent in corde, aliud proferunt ex ore. Et cum sint illi vanitate decepti, alios fallaciter decipere gestiunt. Et quia non est in ore eorum veritas, ideo cor eorum vanum est. Monachus autem qui Christi vestigia puro corde sequi desiderat, qui dixit: *Ego sum via, veritas et vita* (Joan. xiv), veritatem debet in corde tenere, et eam simpliciter ex ore debet proferre: quia ille dicitur in tabernaculo Domini habitare, et in monte sancto ejus requiescere, qui loquitur veritatem in corde suo, et non agit dolum in lingua sua. Tunc dolus fit in lingua, quando et in corde celatur veritas et ex ore sonat fallacia. C Vanitas est enim et magna miseria aliud tenere in corde, et aliud fratri proferri sermone. Vanitati enim humana subjecta est creatura, et ideo non stat in veritate ficta, sed semper ad fallendum proximum pronâ. Monachi autem, quos Dominus de fallacia et vanitate sæculi hujus dignatus est segregare, veritatem debent ex corde et ore proferre. Semper enim in corde eorum veritas habitat, et in ore eorum necesse est ut veritas sonet. In cogitatu veritas, in sermone veritas, in facto veritas, et in omnibus, per omnia, illorum actionibus necesse est ut resplendescens luceat et semper in eis fixa permaneat. Est enim in angelis veritas, in patriarchis et prophetis veritas, in apostolis et virginibus veritas, in martyribus et confessoribus veritas, et in omnibus habitantibus in cælo veritas, et in omnibus sanctis commemorantibus in mundo veritas. In his autem et cum his omnibus semper est Dominus noster Jesus Christus, qui est via, veritas et vita, et omnium sanctorum salus et gloria (Joan. xiv).

29. *Malum pro malo non reddere* (I Thess. v). Secundum præceptum sanctæ Regulæ, oblivionem omnino debent monachi fugere, et quid illos per ministros suos Spiritus sanctus admoneat, diligenter audire. Neque enim decet auditorem obliviosum, sed factorem operis esse monachum. Audiamus ergo non solum aure corporis, sed etiam mentis, et operibus exsequamur quid nos per Petrum apostolorum principem admonet, dicens: *Estote, inquit, misericordes,*

humiles, non reddentes malum pro malo (I Pet. iii). A Vides ergo quia in reddendo malum pro malo, et misericordiae opus et humilitatis amittis officium. Scriptum est enim: *Nqli vinci a malo, sed vince in bono malum (Rom. xii).* Vincitur a malo, qui malis provocatus reddit malum. In bono autem vincit malum, qui acceptis malis reddit bonum. Ille enim dicitur vicisse alium, qui eum ad suam adduxerit partem. Si ergo te fecerit sibi reddere vicem, ille te vicit faciendo sibi similem. Paulus quoque apostolus ait: *Nolite esse prudentes apud vosmetipsos, nulli malum pro malo reddentes (Rom. xii).* Si malum inferre peccare est, reddere malum pro malo justum non est, sed simile peccatum est ac gravius. Nam ille qui prior malum intulit, forsitan non meditando, sed subito fecit. Qui autem reddit malum pro malo, voluntarie et meditando reddit. Iterum scriptum est: *Non vos defendentes, charissimi, sed date locum irae (Ibid.).* Ille locum dat irae, qui se non ulciscendo defendit, qui convicio convicium non reddit, qui manum non ingerit, qui injuria injuriam non facit, alapam pro alapa non reddit, sed ad accipiendum alteram maxillam praeparat, et omnia quae illi adversa acciderint in patientia tolerat. Unde et sequitur:

30. *Injuriam non facere, sed et factam patienter sufferre (I Cor. vi).* Injuria est contumelia, convicium vel quaelibet injustitia. Dicta autem injuria eo quod contra juris ordinem fiat. Multis enim modis injuriam facere hominibus solent homines. Aliquoties autem conviciis laescentes, aliquoties accusationibus suggillantes, aliquoties manibus impingentes et exspoliantes, aliquoties vero etiam percutientes. Quas monachus vel omnino omnis catholicus Christianus non solum aliis non facere, sed etiam ab aliis illatas patienter etiam cum dolore debet sufferre. Scriptum est enim: *In dolore sustine, et in humilitate tua patientiam habe, quia in igne probatur aurum, et reliqua (Eccli. ii).* Ut ergo probetur in monacho patientiae virtus, appareat in injuriarum tolerantia fortissimus, quia, ut dictum est, sicut in fornace ignis probatur aurum, ita in tribulationis camino probatur monachus, Paulo teste, qui ait: *Scientes quia tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio vero spem, etc. (Rom. v).* Petrus vero ait: *Ut probatio fidei vestrae multo pretiosior sit auro, quod per ignem probatur (I Pet. i).* Dominus quoque in Evangelio ait: *In patientia vestra possidebitis animas vestras (Luc. xxi).* Salomon quoque ait: *Doctrina viri per patientiam noscitur (Prov. xix).* Paulus quoque ait: *Consolamini pusillanimes, suscipite infirmos, patientes estote ad omnes (I Thess. v).* Jacobus namque dicit: *Patientia autem opus perfectum habemus, ut sitis perfecti et integri, in nullo deficientes (Jacob. i).* Et alibi: *Tanquam aurum in fornace probavit illos, et quasi holocausta accepit illos (Sap. iii);* quia nimirum quos in camino tribulationis probaverit, hos in gaudio retributionis quasi placibilem hostiam assumit. Sicut enim aurum in fornace clausum examina-

tur, probatum autem foras, cujus sit fulgoris, apparebit, ita honorum monachorum constantia in saeculo contemptibilis videtur, sed ubi tempus retributionis advenerit, quantae fuerint facile apparebit. Ergo ut animas nostras possidere valeamus, virtutem patientiae fortiter teneamus. Et ut perfecti et integri possimus in omnibus nostris actionibus esse, patientes simus ad omnes in nullo deficientes. Magna est enim virtus patientiae, quae laedentem se non laedit, sed diligit; quae injurianti injurias remittit, non reddit; cui nocere potest non nocet, sed parcat. Patientia est, quae nos Deo commendat et a malis omnibus in mente tutos conservat. Ipsa est virtus, quae iram temperat, linguam refrenat, mentem gubernat. Ipsa est, quae pacem custodit, disciplinam moderate agit, libidinis impetum fortiter frangit. Ipsa est, quae furoris violentiam comprimit, incendium simultatis extinguit, coercet potentiam tyrannorum, refovet inopiam pauperum. Ipsa est, quae facit humiles in prosperis, et fortes in adversis. Ipsa tentationes expugnat, persecutiones tolerat, et ut tenere possimus viam, Christus nos moderate et juste gubernat. Hanc ergo amare, hanc diligere, et cum gaudio, et totis viribus amplecti debent, non solum monachi, sed et omnes catholici Christiani.

31. *Inimicos diligere (Matth. v).* Quia filii Dei sumus, Patrem nostrum, in quantum possumus, imitari debemus. Ille enim inimicos dilexit, quando pro ipsis crucifigentibus se oravit dicens: *Pater, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt (Luc. xxiii).* Et nobis diligere inimicos et orare pro illis praecipit, ubi ait: *Diligite inimicos vestros, bene facite his qui oderunt vos, et orate pro persequentibus et calumniantibus vobis, ut sitis filii Patris vestri qui est in caelis (Matth. v).* Diligamus ergo inimicos, quia Deus noster, cum adhuc inimici essemus, prior nos dilexit, et per sanguinem Filii sui nos reconciliavit. *Commendat autem Deus, ait Apostolus, suam charitatem in nobis, quoniam cum adhuc peccatores essemus, id est, inimici, Christus pro nobis mortuus est, nos reconcilians Deo (Rom. v).* Grandis enim et spiritalis est virtus diligere inimicos, quam nullus hominum habere potuit, potest vel poterit, nisi cui illam honorum omnium dedit Deus. Diligamus ergo inimicos, sicut praecipit Deus, et humanitatem illis, in quantum possimus, praebemus. Scriptum est enim: *Si esurierit inimicus tuus, ciba illum; si sitit, potum da illi, et reliqua (Prov. xxv).* Tunc enim verissime inimici dilectio custoditur, cum nec de ruina illius gaudemus, nec de profectu tabescimus. Magna est inimicorum dilectio et valde ardua, sed implentibus se aeterna praeparat praemia. Inimicorum ergo dilectio nos Dei filios et angelorum efficit socios; nobis de inimicis facit amicos, et de contrariis charos, et de odiosis dilectissimos fratres. Haec nos fraternitati sociat et in aeternum inseparabili charitate conglutinat, ut et hic unanimiter in fraterna dilectione vivamus, et in aeternum pariter conregnemus. Inimicorum ergo dilectio, quantum in peragendo gravior, tantum erit

in retributione felicior; quantum in adimplendo angustior, tantum erit in recipiendis muneribus largior; quantum hic laboriosa, tantum in futuro erit sine dubio gloriosa. Ipsa enim nos inimicorum dilectio separat a mundo, et conjungit feliciter Deo; ipsa nos ab actionibus sæcularium discriminat hominum, et sanctorum pariter jungit et angelorum consortio.

32. *Maledicentes se non remaledicere, sed magis benedicere* (Luc. vi). Et in hoc nobis impossibile videatur implere, Paulus exemplo suo nos admonet, dicens: *Maledicimur, et benedicimus, persecutionem patimur, et sustinemus* (I Cor. iv). Petrus quoque princeps apostolorum hortando nos præcipit, dicens: *Non reddentes malum pro malo, nec maledictum pro maledicto, sed e contrario benedicentes, quia in hoc vocati estis, ut benedictionem hæreditate possideatis* (I Pet. iii). Qui enim in hæreditate vult possidere æternam benedictionem, inimicum benedicere debet, non maledicere. Grande enim et non parvum est malum maledicentem se maledicere. Leve enim illud a levibus videtur hominibus, sed inter gravia crimina illud Apostolus computat, ait enim: *Neque ebriosi, neque fornicarii, neque maledici regnum Dei possidebunt* (I Cor. vi). Grave enim, ut diximus, maledictio peccatum est, quod possessionem regni adimit, et in inferni tartarum hominem mergit, et ut vaporem fumi in igne æterno perimit. Scriptum est enim: *Ante ignem vapor et fumus, et ante sanguinem maledicta et contumeliæ* (Eccli. xxii). Maledictio enim ubi sedule sederit, de filiis Dei facit filios iræ, et de hæredibus facit extraneos, et de injustis facit injustos. Tollit cælorum regnum et mergit in tartarum. Sanctorum tollit gloriam et inferni premit in foveam. Suam Christo tollit nuptam et diabolo tribuit animam. Sic enim scriptum est: *Dum maledicit impius diabolum, maledicit animam suam* (Eccli. xxi). Hic enim ostendit Scriptura quia diabolus maledici anima est. Dominus autem nobis non ad maledicendum, sed potius ad benedicendum os concessit et linguam. Nos autem, sicut Jacobus apostolus ait, *ex ipsa benedicimus Dominum, et patrem, et ex ipsa maledicimus homines, qui ad similitudinem Dei facti sunt, et ex ipso nostro uno ore procedit maledictio et benedictio* (Jacob. iii). Sed quid ait idem apostolus audiamus: *Non oportet, inquit, hæc ita fieri, fratres. Nunquid fons de eodem foramine emanat dulcem et amaram aquam* (Ibid.)? Ac si diceret: Sicut dulcis et amara aqua non potest de una simul fontis manare vena, sic benedictio et maledictio de una simul non potest emanare cordis rima. Sed quicumque sic Deum benedicere orando vel prædicando consuevit, ut maledicere hominem non cessaverit, sine dubio dulcedinem benedictionis ejus amaritudo maledictionis consumit. Sed quantum malum est maledictionis vitium, tanto magis est benedictionis bonum officium. Per illud enim maledictionis conqueritur poena, per istud benedictionis gratia et gloria. Per illud opprobrium in inferno, per istud in cælo præmium accipitur sempiternum.

33. *Persecutiones pro justitia sustinere* (Matth. v). Dominus in Evangelio ait: *Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum*. Non dixit propter iniquitatem suam patiuntur persecutionem, sed signanter addidit, *propter justitiam*. Multi enim propter sua peccata persecutionem patiuntur, sed nec justi, nec beati dicuntur. Sed illi soli tantum justi habentur qui persecutionem propter justitiam patiuntur. Hinc Petrus apostolus ait: *Sed et si quid patimini propter justitiam, beati eritis* (I Pet. iii). Non solum, inquit, nil nocet, qui vobis bonum facientibus mala irrogat, sed etiam, vos cum hostis insequitur propter bona quæ facitis, causam vobis majoris beatitudinis subministrat, et patientiæ vestræ vires corroborat. Item Petrus ait: *Melius est enim benefacientes, si velit voluntas Dei, pati, quam malefacientes* (I Pet. iii). Hæc sententia illorum stultitiam eleganter arguit, qui cum pro culpis arguuntur, vel etiam pro suis factis dignis pœnis coercentur a fratribus vel senioribus, patienter omnino tolerant. Sed si absque culpa vel verborum contumelias, vel adversa quæque patiuntur a proximis, mox ad iracundiam prorumpunt, et qui hactenus videbantur innocii per impatientiam et murmurationem se noxios reddunt; nescientes quia melius esset illis ut pro justitia quam pro iniquitate sua paterentur injurias. Qui ergo justus patitur, Christum imitatur; qui vero pro suis factis flagellis corrigitur, latronem, qui in cruce Christum cognovit, et post crucem paradisum intravit cum Christo. Qui autem nec inter flagella desistit a culpis, sinistrum imitatur latronem, qui propter peccata ascendit in crucem, et post crucem ruit in tartarum. Ergo multo melius est quamlibet in præsentis sæculo innocentem et pro justitia pati persecutionem, et in futuro cum filiis Dei laboris sui accipere retributionem, quam cum peccatoribus peccatorem flagellari, et post mortem cum reprobis reprobum in infernum mergi.

34. *Non esse superbum*. Per Jeremiam prophetam ad superbum Dominus comminatur, dicens: *Ecce ego ad te, superba, dicit Dominus exercituum, quia veniet dies tuus tempus visitationis tuæ, et cadet superbus, et corruet, et non erit qui suscitet eum, et succendam ignem in urbibus ejus, et devorabit omnia in circuitu ejus* (Jerem. l). Et alibi scriptum est: *Perdet Deus memoriam superborum, et non relinquet memoriam humilium* (Eccli. x). Nam et de ipsa superbia sic loquitur divina Scriptura: *Odi-bilis, inquit, coram Deo et hominibus superbia. Qui autem tenuerit illam, adimplebitur maledictionibus* (Ibid.). Et, *Initium omnis peccati superbia* (Ibid.). Non ait alicujus, sed omnis peccati, ut evidenter ostenderet ipsam esse peccatorum omnium causam; quoniam non solum peccatum est ipsa, sed etiam nullum peccatum fieri potuit, potest aut poterit sine ipsa. Superba voluntas facit Dei præcepta contemni, humilis custodiri. Superbia ex angelis dæmones fecit, humilitas homines sanctis angelis similes reddit. Illa rebelles diabolo subdit, hæc humiles Christo cou-

jungit. De superbia namque sequuntur hæreses, A schismata, detractiones, invidia, verboritas, jactantia, contentiones, animositates, ambitio, elatio, præsumptio, vanitas, inquietudo, mendacium, perjurium, et cætera multa mala. Jam nunc videamus quibus iudiciis possit superbia deprehendi. Omitto illos quos ipse habitus et incessus superbos ostendunt, quorum erecta cervix, facies torva, truces oculi et sermo terribilis nudam superbiam clamant. Illos tantum dolens ostendo, atque eorum exempla cavenda denuntio, quos jam conversos et aliquantulum proficientes superbia occulte captivat, quos in profundum malorum fraudulenta damnatione præcipitat, et ne inde unquam exsurgant jugiter calcat. Hi sunt qui seniorum suorum non observant imperia, sed judicant. De suis negligentis objurgati aut rebellant insolenter, aut murmurant. De loco superiore disputant, præferre etiam se melioribus imprudenter affectant, simplicitatem spiritualium Patrum exaggerant, suas sententias procaciter jactant, non servant senioribus in obsequio reverentiam, in sermone modestiam, nec in moribus disciplinam. Habent in intentione pertinaciam, in corde duritiam, in sermone jactantiam; in humilitate fallaces, odio pertinaces, subjectione impatientes; omnibus bonis odibiles, ad opus bonum pigri, ad obsequium duri, ad loquendum quod nesciunt prompti; temerarii in audiendo, clamosi in loquendo, effrenati in cachinno. Hæc sunt superbiæ grassantis indicia, quibus Deus offenditur et recedit, diabolus invitatur ut veniat; nis malis omnibus diabolus pastus exultat, superbas mentes intrat, ut teneat, erigat, elidat; fovet ut perdat; tenet, ut possideat et omnia mala per illos exerceat. Superbiæ autem gemina est differentia: una quæ spirituales pro virtutibus superbientes dejicit; altera carnalis, quæ erga seniorum imperia inobedientes reddit. Alius namque ex rebus sæcularibus possidet, quos ex virtutibus extollit spiritualibus. Dicta autem superbia, quia super vult quod est.

35. *Non vinolentum* (I Tim. III; Tit. I). Vinolentus dicitur, qui et satis bibit, et difficile inebriatur. Hinc Isaias ait: *Væ! qui potentes estis ad bibendum vinum, et viri fortes ad miscendam ebrietatem* (Isa. V). Hinc sapiens quidam dicit: *Multos exterminavit vinum, quod multum potatum, irritationem, et iram, et ruinas multas facit. Amaritudo animæ, vinum multum potatum. Vinum in jucunditate creatum est, non in ebrietate: sanitas est corporis et animæ sobrius potus: ebrietatis vero animositas, imprudentis offensio* (Eccli. XXXI). Ebrietas autem perturbationem gignit mentis; furorem cordis et flammam suscitatur libidinis, et ita mentem alienat, ut ubi sit nesciat. Unde et malum non sentitur quod per ebrietatem committitur. Hinc beatus Basilius ait: *Multi per vinum a dæmonibus capti sunt. Nec est aliud ebrietas quam manifestissimus dæmon.* Hinc Propheta ait: *Fornicatio et ebrietas auferunt cor* (Ose. IV). Quibus Joel propheta quasi in alienatione mentis dormientibus clamat, dicens: *Expergiscimini, ebrii, et flete, omnes qui bibitis vinum*

in dulcedine, quoniam periit ab ore vestro (Joel. I).

36. *Non multum edacem* (Eccli. XXXI). Quanto amplius edacitas carnalis cibi nimia implet ventrem, tanto a virtutibus spiritualibus vacuum facit mentem. Quanto magis corpus edax pinguescit, tanto anima a virtutibus jejuniis languescit. Edacitas autem carnem facit obesam et mentem vacuum, fortia corporis membra, et languidam facit animam. Edacitas parit pigredinem, pigredo immittit soporem, sopor negligentiam. Negligentia vero generat maledictionem, sicut scriptum est: *Maledictus omnis qui facit opus Domini negligenter* (Jerem. XLVIII). Edacitas vero nimia generat crapulam, crapula autem parit somnolentiam. Somnolentus non amat vigiliis, nec tempore congruo Deo cantat psalmodiam. Mentem ad cælum nec erigit, nec ad compunctionis gratiam ascendit, nec ad contemplationis sublimia elevat animam. Tardus est ad orationem, fastidiosus in lectione, durus ad Domini verbum intelligendum, piger senioribus ad obediendum, et in omnibus bonis tepidus ad operandum. Sed quia non vult Regula monachum multum edacem nec vinolentum, itaque vult in omnibus temperatum. Generalis enim, ut beatus ait Ephræm, hic continentie modus est ut secundum capacitatem virium, vel corporis, vel ætatis, tantum sibi cibi vel potus unusquisque concedat, quantum sustentatio carnis, non quantum desiderium saturitatis exposcit. In utraque enim parte sustinebit magnum detrimentum quisquis inæqualiter tenens nec ventrem jejuniis ariditate constringit, nec escarum nimietate resolvit. Mens enim voracitatis nimietate pressa emittere ad Deum preces non poterit puras. Sancti quandiu in hac vita habitant pro desiderio regni cælorum corpus aridum portant. Unde et Psalmista ait: *Sitit in te anima mea quam multipliciter, et caro mea* (Psal. LXII). Tunc enim caro Deum sitit, quando per abstinentiam arefcit. Nam spernitur, ut supra dictum est, jejuniis, quod in vesperum repletionem ciborum reficitur. Neque enim reputanda est abstinentia, ubi fuerit ventris saturitas obsecuta. Non est ergo corpori adhibenda immoderata abstinentia, ne dum amplius gravatur inedia, quod bonum agere cepit, non perficiat. Sed discrete carnis est moderanda materies, ne aut integre exstinguatur aut immoderate laxetur. Corporis enim debilitas vires animæ frangit, et ingenium mentis marcescere facit. Nam quidquid cum temperamento fit, salutem corporis et animæ nutrit.

37. *Non somnolentum*. Post castigationem autem edacitatis et vinolentiæ congrue sequitur castigatio somnolentiæ. Sicut enim non vult regula multum edacem et vinolentum, sic non vult monachum somnolentum. Sicut enim miles multo onere prægravatus præpeditur ad bellum, ita impeditur monachus ad vigiliis multarum satietate escarum gravatus. Non enim possumus vigilare, cum dapibus fuerit venter noster onustus, sed oppressi somno vigiliarum fructus amittimus, et maxime detrimentum animæ nostræ acquirimus, et egestatem virtutum spiritua-

lium et paupertatem pariter sustinemus, sicut scriptum est : *Usquequo, piger, dormis? quando consurges a somno tuo? Paululum conseres manus, paululum dormitabis, paululum conseres manus, ut dormias, et veniet tibi quasi viator egestas, et pauperies quasi vir armatus (Prov. vi). Item, Noli diligere somnum, ne te egestas opprimat; aperi oculos tuos, et saturare panibus (Prov. xi). Cavere debemus ne ipsa anima nostra dormiat. Somnus animæ est oblivisci Deum suum. Quæcunque anima oblita fuerit Deum suum, dormit; ideo dicit Apostolus : Surge, qui dormis, et illuminabit te Christus (Eph. v). Monachus autem somnolentus in operibus suis mollis est, tepidus et dissolutus. De quo scriptum est : Qui mollis et dissolutus est in opere suo, frater est sua opera dissipantis (Prov. xviii). E contrario de forti operario scriptum est : Qui operatur terram suam, saturabitur panibus (Prov. xii), id est, qui in vita sua subjicit corpus suum, et in Dei servitute redigit, ut illi placeat operando cui se subdidit obediendo, post solutionem corporis satiabitur, præmium sempiternum accipiendo. In bonis enim operibus monachus fortis esse debet et doctus, robustus et validus, non mollis et dissolutus. Hinc Isidorus ait : Qui non rigida intentione monachi professionem sectantur, quanto superni amoris propositum dissolute appetunt, tanto proclivius ad mundi amorem denuo reducuntur. Nam professio non perfecta præsentis vitæ repetit desideria; in quibus etsi nondum se monachus alliget opere, jam tamen alligat cogitationis amore.*

38. *Non pigrum (Prov. xxvi)*. Id est, non tardum, vel lentum, non tepidum vel desidiosum. Dictus autem piger, quasi pedibus æger : est enim tardus ad incedendum. Quod nomen per usum transit et ad animam, ut pigra dicatur, cum fuerit desidiosa. In Proverbiis enim scriptum est : *Desidia occidit pigrum, noluerunt enim quidquam manus ejus operari (Prov. xxi)*. Item ibi scriptum est : *Vult et non vult piger; anima autem operantium impinguabitur (Prov. xiii)*. Recte pigri vocabulo denotatur, qui vult regnare cum Christo, et non vult operari pro illo. Delectant præmia æterna, et refugit laboriosa opera. Vult habere otium temporale, et æternam vult accipere mercedem. Anima autem operantium pro Domino æterno impinguabitur muneribus sempiternis in regno. Qui enim hic piis pro Domino insudant laboribus, cœlesti accepta refectione gaudebunt, et illam desiderabilem vocem Domini audient dicentis : *Venite ad me, omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos (Matth. xi)*. Item scriptum est : *In lapide luteo lapidatus est piger, et omnes loquentur super aspersionem illius (Eccli. xxii)*. Item ibi : *Pigredo immittit soporem (Prov. xix)*. Piger enim dicitur omnis desidiosus, qui recte sentiendo quasi vigilat, quamvis nihil operando torpescat. Sed pigredo soporem immittit, dum recte sentiens vigiliam non bene operando amittit. Item scriptum est : *Propter frigus piger arare noluit (Prov. xx)*. Propter frigus quippe piger non arat, dum desidie torpore præ-

fractas, agere bona dissimulat. Et cum parva adversa metuit operari, maxima prætermittit. De quo bene subditur : *Mendicabit æstate, et non dabitur ei (Ibid.)*. Quia monachus qui nunc in bonis operibus non laborat, in futuro sæculo nihil accipiens quasi æstate mendicat. Hinc scriptum est : *Per agrum hominis pigri transivi, et ecce totum repleverant urticae, etc. (Prov. xxiv)*. Quid est per agrum pigri hominis transire, nisi cujuslibet vitam negligentis monachi inspicere et ejus opera considerare; quam urticae vel spinæ replent, quia in corde negligentium monachorum terrena desideria et compunctiones pullulant vitiorum.

39. *Non marmurosum (I Cor. x, Phil. ii)*. Aut enim murmurat monachus contra Domini flagella, aut contra sibi a senioribus impositam disciplinam, aut contra injunctam sibi a majoribus obedientiam, aut solummodo proprii ventris ingluvie. Qui si auditor obliviosus non esset, de his omnibus consolationem Scripturarum audisset, et non murmurasset. Dicit enim Scriptura : *Flagellat Deus omnem filium quem recipit (Heb. xii)*. Item dicit : *Fili mi, disciplinam Domini ne abjicias, quia qui diligit disciplinam, diligit scientiam (Prov. iiii; Prov. xii)*. Item dicit : *Melior est obedientia quam victima (Eccl. iv)*. Debet ergo monachus has omnes Scripturarum auctoritates attendere, et ita sine murmuratione vivere, ut non in murmuracionis incurrat malum, et laboris sui perdat præmium. Hinc nos cum magno terrore Apostolus prohibet murmurare dicens : *Neque murmuraveritis, sicut quidam murmuraverunt, et a serpentibus perierunt (I Cor. x)*. Ac si diceret : Et custodite vos a murmuracionis malo; quia sicut illi qui in eremo murmuraverunt contra Dominum, et morsibus serpentum dilaniati interierunt, ita et vos a morsibus dilacerati dæmoniorum peribitis, nisi vos a murmuracionis malo custodieritis. Hinc iterum scriptum est : *Custodite ergo vos a murmuracione, quæ nihil prodest (Sap. i)*. Nihil enim prodest monachis injusta murmuratio, quia de inobedienti et contentioso procedit animo. Se enim murmurando condemnat, et illum adversus quem murmurat, non emendat. Murmurando enim magistrum incusat, et sibi pœnas multiplicat. Et si etiam peregerit murmurando opus injunctum, non sibi laboris præmium, sed animæ acquirit detrimentum. Sic enim in hac eadem beati Benedicti scriptum est Regula : Nam cum malo animo, inquit, si obediat disciplinæ, et non solum ore, sed etiam in corde si murmuraverit, etiamsi impleat jussionem, tamen jam acceptum non erit Deo, qui cor ejus respicit murmurantis, et pro tali facto nullam consequitur gratiam, imo pœnam murmuracionum incurrit, si non cum satisfactione emendaverit.

40. *Non detractorem (Prov. iv)*. Id est, non defamatorem, reprehensorem vel vituperatorem. Detrahere enim dicitur, qui bonum mutat in malum. Nam qui dicit malum esse quod malum est, non auctor detractionis, sed amicus dicendus est veritatis.

In eo enim quod virtutes eligit et vitia damnat, divina per omnia voluntati obtemperat. Ipse enim Dominus ait per Psalmistam David : *Detrahentem proximo suo hunc persequerbar* (Psal. c). In tantum ergo non oportet consentire detrahenti, ut etiam, quantum in nobis est, consentiamus Domino, et una cum illo proximi persequamur detractorem, providentes in utroque utilitatem, nostram videlicet et illius qui detrahit, ut nec nos libenter audiamus, nec illum peccare laxemus. Majus enim peccatum est, si fieri potest, detrahere, quam fornicari. Qui enim fornicatur, se tantum occidit. Qui vero detrahit, et se et consentientem sibi in mortis foveam mergit. Hinc in Proverbiis scriptum est : *Remove a te os pravum, et detrahentia labia sint procul a te* (Prov. iv). Quod duobus modis intelligi potest, id est, et os nostrum ne loquatur aliquid pravum, et labia nostra ne detrahant proximo, omni servemus custodia. Et alios quoscumque huic vitio viderimus deditos, non consentiendo proximos, sed a nobis procul expellendo faciamus alienos, ne utrique in detractionis vitio pereamus, quia scriptum est : *Fili, time Deum, et cum detractoribus ne commiscearis, quoniam repente consurgit perditio eorum et ruina utriusque* (Prov. xxiv), id est, et ejus qui detrahit et ejus qui detrahenti consentit. Scriptum est : *Si mordeat serpens in silentio, nihil eo minus habet qui occulte detrahit* (Eccl. x). Hinc Jacobus ait : *Nolite detrahere alterutrum, fratres mei, quia qui detrahit fratri, aut qui judicat fratrem suum, detrahit legi et judicat legem* (Jacob. iv).

41. *Spem suam Deo committere* (Psal. lxi, Psal. lxxvii). Spes enim dicitur honorum expectatio futurorum, quæ exprimit humilitatis affectum et sedulæ servitutis obsequium. Spes autem vocata, quod sit progredienti pes, quasi est pes. Unde e contrario dicta desperatio; deest enim illi progrediendi facultas, quia, dum quisque peccatum amat, futuram gloriam non exspectat. Beatus est enim ille qui spem suam Deo committit, et in æterna felicitate et gloria ponit. Beatus est cujus spes, ut in æternum vivat, in Domino posita jugiter perseverat. Hinc Psalmista ait : *Mihi autem adherere Deo bonum est, ponere in Domino spem meam* (Psal. lxxii). Ille enim bene adheret Deo qui spem suam ponit in illo, quia nihil potest esse beatius quam illi omnia committere qui novit suis cultoribus futura præstare. Hinc Apostolus ait : *Spe gaudentes* (Rom. xii). Sed ille omnino de spe cœlesti debet gaudere, quia auxiliante Deo jam pravum cessat agere. Nam qui malum agere non desistunt, vana spe decepti indulgentiam a Deo et vitam æternam requirunt; quam recte quærent, si ab actione prava cessarent. Omnis quippe justus spem et formidinem debet habere, et nunc illum ad gaudium æternum spes erigere, nunc debet ad formidinem gehennæ terror addicere. Timeat ergo monachus Dominum, et sperans in eo jugiter imploret auxilium, quia scriptum est : *Qui timeant Dominum speraverunt in Domino, adjutor eorum et*

A protector eorum est (Psal. cxiii). Cingi se cingulo quasi justitiæ de misericordia postulet, et de venia non desperet, quia scriptum est : *Sperantes autem in Domino misericordia circumdabit* (Psal. xxxi). Fide recta et sanctis operibus adhæreat Deo, et dicat : *Spes mea Dominus a juventute mea* (Psal. lxx). Et, Memor esto verbi tui servo tuo, in quo mihi spem dedisti : quia melius est sperare in Domino quam sperare in homine.

42. *Bonum aliquod in se cum viderit, Deo applicet, non sibi* (Jacob. i). Quidquid enim boni monachus in se viderit, Deo applicet, dicit, id est, Deo tribuat, Deo exinde gratias agat, et non suum illud dicat, sed Dei esse cognoscat. Omnia enim bona quæ ab hominibus habentur, a solo Deo ministrantur. Deus enim spiritus est : *Et alii per Spiritum datur sermo sapientiæ, alii sermo scientiæ, alii genera linguarum, alii interpretatio sermonum* (I Cor. xii), et cætera his similia ab uno sanctis conceduntur Domino, cui jugiter gratias agere debet omnis homo. Si enim omnia bona a Domino accepimus, non nobis, sed illi de omnibus gratias agere debemus. Quid enim habes, o homo, ait Apostolus, quod non acceperis? Melius ergo, qui gloriatur, in Domino, non in se gloriatur, sicut scriptum est : *Fili mi, in timore Domini sit gloriatio tua* (Eccl. i, et. ix). Cum autem dixisset : *Scio et humiliari, et abundare, et satiari, et esurire, et penuriam pati* (Phil. iv), addidit : *Omnia possum in eo qui me confortavit* (Ibid.). Sibi enim nihil tribuit, quia omne se posse non in suis viribus, sed in illo qui eum confortabat, esse cognovit. Et in alio loco cum diceret : *Plus omnibus laboravi*, ut non illud sibi applicaret, sed Deo, addidit : *Non ego, sed gratia Dei mecum* (I Cor. xv). Deo enim debemus quod sumus, quod vivimus, quod intelligimus, quod homines sumus, quod bene et juste viximus, quod recte et catholice intelligimus, Deo per omnia debemus. Nostrum enim nihil est nisi peccatum et malum quod operati sumus. Unde et sequitur :

43. *Malum vero semper a se factum sciat, et sibi reputet* (Osee xiii). Quidquid ergo in se malum invenit monachus factum, a se illud veraciter credit inventum, aut a diabolo instigatum, non a Deo creatum : quia Deus malum non fecit, nec latetur in perditione vivorum. Diabolus, cum esset angelus bonus, superbiendo factus est malus, et hominem, qui naturaliter erat factus bonus, decipiendo fecit illum malum atque superbum; et sic omne peccati malum per culpam primi hominis introivit in genus humanum. Quod etiam per longum usum quasi naturaliter tenet et operatur; et ut lex naturalis, sic peccatum in membris regnat humanis, et repugnat legi mentis et omnibus virtutibus sanctis. Unde et Apostolus ait : *Video autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, et captivum me ducentem in lege peccati, quæ est in membris meis* (Rom. vii). Cognoscat ergo monachus a se factum malum et omne peccatum, et sibi reputans dicat

Deo : *Tibi soli peccavi, et malum coram te feci* (Psal. 1.). Agnoscat et pœniteat, et lacrymans cum propheta dicat : *Plane hæc iniquitas mea est, et portabo illam. Iterum ingemiscens cum David dicat : Amplius lava me ab iniquitate mea, et a peccato meo munda me, quoniam iniquitatem meam ego cognosco, et delictum meum coram me est semper* (Ibid.). De omni ergo opere pravo nos accusare, nobisque debemus imputare, et ex toto corde pœnitentiam agere. Bonum autem aliquod in nobis, sicut supra dictum est, non viribus nostris neque meritis, sed illi tribuamus qui habitat in cœlis, et de thesauro suo virtutes ministrat omnibus sanctis. In Christo enim omnes thesauri sapientiæ et scientiæ Dei reconditi (Coloss. 11), et in illo donante secundum ejus dispositiones omnes sancti accipiunt portiones. Et ideo non solum de substantia pecuniæ quam pauperibus erogamus, sed etiam de cunctis bonis operibus quæ agimus, et ministracionibus gratiæ quam percepimus, Deum honorare et ejus in omnibus et non nostram laudem querere debemus.

44. *Diem judicii timere.* Timendus est valde dies judicii peccatoribus, quia quamvis mitis sit justis, terribilis valde est peccatoribus et iniquis, qui audituri sunt illo die : *Discedite a me, maledicti, in ignem æternum, qui præparatus est diabolo et angelis suis* (Matth. xxv). De hac enim terribili die in propheta Sophonia scriptum est : *Juxta est dies Domini magnus, juxta, et velox nimis. Vox diei Domini amara, tribulabitur ibi fortis. Dies iræ, dies illa, dies tribulationis et angustie, dies calamitatis et miserie, dies tenebrarum et caliginis, dies nebule et turbinis, dies tubæ et clangoris.* Ibi tribulabuntur homines, et ambulabunt ut cæci, quia Domino peccaverunt, et effundetur sanguis eorum sicut humus, et corpus eorum sicut stercorea (Soph. 1). Timenda est valde dies illa a peccatoribus, quia in tempore et in die illo in igne zeli Domini devorabitur omnis terra in consummatione, cum festinatione consummationem faciet Dominus cunctis habitatoribus terræ in die illa. Hinc et Apostolus ait : *Terribilis namque est expectatio judicii, et ignis æmulatio, quæ consumptura est adversarios in judicio* (Hebr. x). Cogitare modo, fratres, debemus, quid facere poterimus cum ad illud ultimum judicandi judicium venerimus. Quid faciemus, cum ceperit iudex secreta cordis nostri rimari, et non solum actus nostros et verba, sed etiam cogitationes ostendere? Quid faciemus sub tanti judicis majestate positi? Sub cujus fugiemus auxilium, vel cujus queremus adjutorium, aut quid excusationis poterimus obtendere? Qua nos defensionis arte pugnabimus? Quæ nos subventura est pœnitentia, quam agere in hac vita contempsimus? Quæ nos defensura sunt opera bona, quæ in hac carne non fecimus? Ad quos sanctos fugiemus, quorum exempla simul et verba despeximus? Quid ergo responsuri sumus cum nobis Dominus ceperit in judicio dicere : *Si potuistis, quare non bonum egistis, et peccatorum desideria non restitistis? Si vero non potuistis, quare meum*

A contra peccata auxilium non quæsisistis? Unde necesse est modo ut, dum vivimus et valemus, declinemus a malo et faciamus bonum, et in omnibus jugiter ejus quæramus adjutorium, ut in bono, quo cepimus, opere, illo adjuvante perseveremus usque in finem; ut in die judicii cum agnis a dextris positi, *Venite, audiamus, benedicti Patris, percipite regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi* (Matth. xxv). Amen.

45. *Gehennam expavescere.* Gehenna est locus ignis et sulphuris, quem appellari putant a valle idolò consecrata quæ est juxta murum Hierusalem. Ibi Hebræi filios suos immolaverunt dæmonibus. Fuit enim vallis filiorum Hennon, et ab hoc appellabatur gehennon, in qua multa jacuere cadavera mortuorum. B Futuri ergo supplicii locus, ubi peccatores cruciandi sunt, hujus loci vocabulo designatur. Duplex enim damnatorum pœna est in gehenna, quorum et mentes urit tristitia, et corpus flamma. Hunc enim tam terribilem locum non solum monachus, sed omnis debet expavescere Christianus. Illuc enim omnes cruciandi projiciuntur damnati, de quibus Dominus ait : *Ligatis manibus et pedibus, projicite illos in tenebras exteriores, ibi erit fletus et stridor dentium : ubi vermis eorum non morietur, et ignis eorum non extinguetur* (Matth. xxii; Marc. ix). Expavendus est valde jam terribilis locus iste, ubi est grandis et multorum fletus, continuus gemitus, cruciatus æternus, dolor acerrimus et pœnalis sensus. Ibi animæ impiorum torquentur, nec deficiunt; corpora puniuntur, nec finiuntur. Ignis inextinguibilis durat, ut semper animas reproborum exurat, et ad dolendum magis quam ad lucendum contineat, et volentes semper in suis flammis vivacibus occidat. Omnes enim qui in gehenna dicuntur occidi, non hoc cum illis agitur, ut consumpti doloribus aliquando deficiant, sed ut in illis pœnaliter vivant. Hæc et his similia jugiter ante oculos mentis nostræ debemus adducere, et gehennam ignis æterni terribiliter expavescere, et insuper diligentissime et apertis oculis mentis intentissime cogitare debemus, quale malum sit ab illo gaudio divinæ contemplationis excludi, et in inferni tartarum et gehennæ locum demergi, beatissima omnium societate privari sanctorum, et dæmonibus sociari, fieri cœlestis patriæ extorres, et esse inferni habitatores, mori vitæ beatæ, vivere morti sempiternæ. Ibi enim non sentitur quod illuminat, sentitur tamen quod cruciat, et omnia quæ ibi sunt sita non luce vel gaudio referta, sed tenebris, doloribus et cruciatibus sunt plena.

46. *Vitam æternam omni concupiscentia spirituali desiderare* (Phil. 1). Omni spirituali concupiscentia desideranda est a sanctis monachis vita æterna, ad quam cum venerint, multa et inenarrabilia accipient bona. Ibi enim sunt omnia illa diligentibus Deum recondita de quibus Paulus apostolus dicebat : *Quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus diligentibus se* (I Cor. 11). Desiderare enim debent vitam æternam mona-

chi, quia. Ibi a duris laboribus cessabunt, et æternam hæreditatem et perpetuam requiem possidebunt. Ibi cœleste regnum et gloriosum habebunt imperium. Ibi societatem patriarcharum et sedulo obtinebunt consortium prophetarum. Ibi societatem omnium sanctorum et æqualitatem accipient angelorum. Ibi mundo corde Deum videbunt, et de servis facti filii cum Christo regnabunt. Amanda ergo et desideranda est a sanctis monachis vita æterna, qua ibi invenient illam dulcedinem repositam, de qua David propheta dicebat: *Quam magna multitudo dulcedinis tuæ, Domine, quam abscondisti timentibus te, et perfecisti eam sperantibus in te (Psal. xxx)*! Ibi paradisi possessionem amplam et florentia accipient regna. Ibi jucunditatis stola et regali vestientur purpura. Ibi fugient dolor et gemitus, et occurrent sanitas et gaudium sempiternum. Fugient morror et tristitia, et venient pax et æterna lætitia. Ibi audient a Domino: *Venite ad me, omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos (Matth. xi)*. Et: *Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi (Matth. xxv)*; et faciet eos in æterna discumbere gloria; et transiens ministrabit illis ipse Dominus omnia bona. Amen.

47. *Mortem quotidie ante oculos suspectam habere (Matth. xxiv)*. Sollicite, ut beatus ait Isidorus, debet unusquisque vivere, et semper terminum vitæ suæ custodire, quia scriptum est: *In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, et in æternum non peccabis (Eccli. vii)*. Venturi ergo exitus ignorantia incerta est, et dum mori quisque non æstimat, tollitur. Unde unusquisque mortem quotidie ante oculos suspectam debet habere, et ne in iniquitatibus suis subito rapiatur, simulque cum vita ejus culpa finiatur, sollicite debet timere. Nam diabolus eos quos viventes impellit ad vitia, subito morientes pertrahit ad tormenta. Quamvis enim quisque in hac vita sit justus, tamen dum e corpore isto egreditur, pertimescit ne dignus sit supplicio. Nullus est enim homo absque peccato, nec quisquam potest de Dei securus esse judicio, cum etiam de otiosis sermonibus reddenda sit ratio. Brevis est hominis vita, et ideo ante oculos mortem debemus semper habere suspectam. Vita enim præsens, quia quotidie deficit, brevi finitur termino; et ideo timendum est mortis ejus periculum. Non enim vita præsens diu permanet, sed sicut tela filis perficitur, ita et vita hominis quotidie diebus singulis expletur. Propterea debemus sollicite mortem, ne ab illa subito rapiamur, vigilantes timere. Scriptum est enim: *Beatus servus ille, quem cum venerit Dominus, invenerit vigilantem (Matth. xxiv; Luc. xii)*, id est, mortem tinentem et de salute animæ suæ sollicite cogitantem. Beatus est ergo ille monachus qui semper est pavidus, et exitum mortis suæ timendo, semper est vigilans et paratus, ut cum media nocte clamor factus fuerit: Ecce venit sponsus, exite obviam ei (*Matth. xxv*) sine mora cum ornatis lampadibus obviam illi egrediatur, et cum illo ad æternum lætus habitator ingrediatur thalamum,

ubi sponsi circumdatus amplexibus, vivat felix feliciter in æternum. Amen.

48. *Actus vitæ suæ omni hora custodire (Deut. iv)*. Ille monachus actus vitæ suæ omni hora bene custodit, qui se a peccato cogitationis, locutionis et actionis, quantum valet, conservat immunem. Quotidie enim actus suos vigilanter et curiose debet discutere monachus, et si peccati se obnoxium in aliquo horum senserit, ante solis occasum, et si fieri potest, antequam comedat, dormiat aut aliquid operis agat, necesse est ut velociter ad poenitentiam recurat et deinceps ab omni se pravitate opere custodiat. Non enim solummodo factis delinquimus, sed et cogitationibus et locutionibus frequenter peccamus. Vicissim enim et a cogitationibus malis opera mala procedunt, et ab operibus pravis cogitationes malæ erumpunt. Quamvis enim ab opere malo quis vacet, pro solius tamen pravæ cogitationis malitia non erit innocens a nequitia. Hinc enim Dominus clamat populis dicens per Isaiam: *Auferite malum cogitationum vestrarum ab oculis meis (Isa. i)*. Sicut enim vipera a filiis suis in utero positis lacerata perimitur, ita nos cogitationes noxiæ, intra nos nutritæ si fuerint, occidunt et vipereo veneno consumunt; et nisi fuerint adhuc parvuli ad petram, id est Christum, elisæ, animam nostram crudeli vulnere perimunt et occidunt, si tamen eis illicite consentimus et eas infeliciter implere conamur. Magna ergo observantia est adhibenda circa cordis nostri custodiam, quia ab illo et pravæ exeunt cogitationes, et a pravis cogitationibus pravæ procedunt operationes. Et ideo actus vitæ nostræ omni hora sollicite debemus custodire, ne aut cogitatione, aut locutione, aut operatione lapsi, ut insipientes et sine custodia ad peccatum trahamur, et a dæmonibus irrisi et inermes laceremur.

49. *In omni loco Deum se respicere pro certo scire (Prov. v)*. Immensitas divinæ magnitudinis tanta est, ut omnia videat, omnia impleat, et sit super omnia, et subter omnia, et infra omnia, et extra omnia, et nullus sit locus contentus, ubi Deus non sit. Unde et David dicebat: *Si ascendero in cælum, tu illic es, et si descendero ad infernum, ades (Psal. cxxxviii)*. Et ideo omnis creatura Dei, sive in cælo sit, sive in terra, sive subter terram, perspicua est illi et manifesta. Hinc enim Paulus dicit: *Vivus est sermo Dei, et efficax, et penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens usque ad divisionem animæ et spiritus, compagum quoque et medullarum, et discretor cogitationum, et non est ulla creatura invisibilis in conspectu ejus; omnia enim nuda et aperta sunt oculis ejus (Hebr. iv)*. Hinc Salomon ait: *In omni loco oculi Domini contemplantur bonos et malos (Prov. xv)*. Quia enim omni hora et in omni loco nos cognoscimus a Deo respici, non debemus in conspectu ejus et angelorum illius peccare; sed in omni loco, et omni hora, et omni tempore cum justitia et veritate debemus vivere, et timore et tremore in conspectu ejus stare. Et sicut beatus Job timuit eum, et nos

debemus timere, et cum illo veraciter dicere : *Quasi A tumentes fluctus semper super me timui Dominum : et pondus ejus ferre non potui (Job. xxxi).*

50-51. *Cogitationes malas cordi suo advenientes, mox ad Christum allidere : et seniori spirituali patefacere.* Sunt enim cogitationes transeuntes, vanæ atque volaticæ, quæ quanto velociter transeunt, tanto minus cogitantem polluunt. De quibus Salomon ait : *Et otiosæ erunt molentes in minuto numero (Eccles. xii),* id est, cogitationes quæ in hominis vita quasi molentes volvuntur in mente, et exeunte anima e corpore vacuæ remanebunt omnes et otiosæ. Has ergo, quia nemo potest omnes memoriter retinere, nec ab aliquo unquam compellitur dicere. Sunt vero aliæ cogitationes noxiæ, et frequenter delectant animum, et eum suasum volunt mergere in peccatum. Hinc Salomon ait : *Cogitatio stulti peccatum est (Prov. xxiv).* Hinc iterum dicit : *Abominatio Dei cogitationes malæ, et purus sermo pulcherrimus (Prov. xv).* Quas nos cogitationes beatus Benedictus non in cordis sinu abscondere, sed ad Christum allidere, et Patri spirituali adhortatur patefacere. Scriptum est enim : *Qui abscondit scelera sua, non dirigitur; qui autem confessus fuerit et reliquerit ea, misericordiam consequetur (Prov. xxviii).* Ille ergo monachus misericordiam a Domino facillime consequitur, qui pura mente et humili corde cogitationes spirituali non celaverit Patri. Cogitationes malas cordi nostro advenientes ad Christum allidere est contra illarum illecebras delectationam Christi auxilium implorare, et ut victor possit existere, spem suam Christo committere, et in illo fideliter credere, et firmiter sperare, et de triumpho victoria non sibi placere, sed Christo gratias agere. Quas cogitationes in Deo spirituali Patri patefacere jubet, ut ab illo salutis consilium, et a Domino velocissimum inveniat peccati remedium, sicut scriptum est : *Dixi : Pronuntiabo adversum me injustitias meas Domino, et tu remisisti impietatem cordis mei (Psal. xxxi).* Misericors enim Deus eo citius peccata diluit, quo hæc exire ad opera non permittit. Et cogitata nequitia tanto citius solvitur, quanto ad effectum operis restrictius non ligatur. Et quam super hæc sit facilis venia ostendit. Qui dum se promittit adhuc petere, hoc quod se petere promittebat obtinuit, quatenus quia usque ad opus non venerat culpa, usque ad cruciatum non perveniret pœnitentia, sed cogitata afflictio mentem tergeret, quantum modo cogitata iniquitas inquinaret.

52. *Os suum a malo vel pravo eloquio custodire.* Hinc nos Salomon admonet dicens : *Remove a te os pravum, et detrahentia labia sint procul a te (Prov. iv).* Hinc Paulus ait : *Omnis sermo malus ex ore vestro non procedat, sed si quis bonus ad edificationem opportunitatis, ut dei gratiam audientibus (Ephes. iv).* De ore enim monachi non malus vel pravus, sed ædificationis et gratiæ debet procedere sermo. Domino enim trahente post ipsum bonus monachus currit, et ideo, ut et alii sequantur, exhortatorium, non mali-

gnum crebro debet proferre sermonem. Scriptum est enim : *Qui audit dicat : Veni, id est, quisquis monachorum internum fidei vel charitatis lumen accipere meruerit, ad hoc et alios invitare non cesset.* Ideo autem os nostrum a malo vel pravo eloquio custodire debemus, ne nos prius suæ malitiæ veneno inficiat, et postmodum in alios mortiferum virus diffundat. Scriptum est enim : *Flagelli plaga livorem facit (Eccli. xxviii).* Plaga autem linguæ comminuit ossa. *Plena est enim, ut Jacobus apostolus ait, veneno mortifero lingua (Jacob. iii);* et ideo cautissime debemus custodire illam. Scriptum est enim : *Qui custodit os suum, custodit animam suam; qui autem inconsideratus est ad loquendum, sentiet malum (Prov. xiii).* Malum sine dubio sentiet in futuro, qui dum vivit seminare non cessat scandalum. Hinc Salomon ait : *Vir insipiens fodit malum, et in labiis ejus ignis ardescit (Prov. xvi).* Hinc iterum dicit : *Jaculum et gladius et sagitta acuta, homo qui loquitur contra proximum suum malum (Prov. xxv).* Solet enim contingere ut dum quædam parva vitiorum mala non evitamus, in magno linguæ prolabimur crimine. Et dum facta quædam non gravia sine metu committimus, ad pejora scelera peccandi consuetudine labimur. Et dum multa incaute loquimur, sine dubio aut in Deum, aut in fratrem peccamus. Unde et apta nobis admonitio sequitur :

53. *Multum loqui non amare.* Magis enim silentium quam multiloquium debet amare monachus. De silentio enim Isaias ait : *Cultus justitiæ silentium (Isa. xxxii).* Mentis enim justitia desolatur, quando ab immoderata locutione non parcitur. De multiloquio enim Salomon ait : *In multiloquio peccatum non deerit (Prov. x).* Hinc iterum scriptum est : *Sicut urbs patens et absque murorum ambitu, ita vir qui non potest cohibere spiritum suum (Prov. xxv).* Monachus enim qui murum silentii non habet, inimici jaculis patet. Quem tanto inimicus sine labore superat, quanto et ipse contra semetipsum per multiloquium pugnat. Hinc Jacobus dicit : *Si quis putat se religiosum esse, non refrenans linguam suam, sed seducens cor suum, hujus vana est religio (Jacob. i).* Hinc rursus ait : *Sit autem omnis homo velox ad audiendum, tardus ad loquendum (Ibid.).* Admonendi sunt, ut beatus ait Gregorius, multiloquio vacantes, et vigilantes aspiciant a quo rectitudinis statu depercut, dum per multiplicia verba dilabuntur. Humana etenim mens aquæ more, et circumclusa ad superiora colligitur, et relaxata deperit, quia se per infinita inutiliter spargit. Quo enim supervacuis verbis a silentii sui censura dissipatur, quasi tot rivis extra seducitur. Unde et recte interius ad se non sufficit, quia per multiloquium sparsa a secreto se intus considerationis excludit.

54. *Verba vana aut risui apta non loqui (Math. xii).* Vana enim verba sunt illa quæ et otiosa vocantur, scilicet quæ aut ratione justæ necessitatis aut intentione præutilitatis carent. Grande enim vitium est, et omnibus modis cavendum a monachis, vanilo-

quum, quod a vanitatis procedit fomite, et quasi suadendo et leniter levem decipit hominem. Est enim vanitas levitas animi loquacitatis superflue et otiositatis semper in corde portans fomitem, et in ore vanum semper profert sermonem. Est enim simulatio quedam virtutum, appetitio dignitatum, cava, morbida et turbulenta, dulcis miseris, amara perfectis, periculosa duris, imperiosa subjectis; leves captivat, captivos oblectat, ambitiosos vexat, angustos inflat, elatos humiliat: cui serviunt tumidi, sub qua jacent elati, quam inveniunt perditii, ad quam currunt lapsuri. Hæc est vanitas quæ non aliquas virtutes, ut putatur, exangulat, sed licentiam vitiorum cum fuerit recepta, corroborat. Nam mentes virtutibus plenas omnino non penetrat, vacuos virtutibus tentat, dilectores suos præcipitat, eos videlicet qui se turpiter jactant et se ab omnibus prædicari per nefas delectant. Qui salutationibus occurrentium gaudent, suis adulatoribus favent, voluptatibus parent, hominibus turpibus placent, gestiunt docere quod nesciunt, credidisse sublimia volunt, delectabilibus gaudent, appellationes virtutum vitiiis suis imponunt, seipsos fallunt, faventes sibi decipiunt: in promissione veloces, in exhibitione mendaces, in verbo graves, in animo turpes, ubique fallaces, læti ad prospera, fragiles ad adversa, inflati ad obsequia, anxii ad opprobria, immoderati ad gaudia. Hoc est vitium vanitatis, quod omnino non debent habere monachi, sed diligentes et ex corde et ore proferentes veritatem Christum Dominum sequi debent et imitari, ut cum illo feliciter possint in æternum regnare. Hæc autem suprascripta vanitas in vano corde, in vano moratur et peccatore. Semper enim alios ridere, semper aliorum cachinnos facit excutere. Cujus indicium et in vaniloquio, et in multo et excusso sæpe deprehenditur esse risu. Unde et subditur:

55. *Risum multum aut excussum non amare.* Oportet enim monachos amplius flere quam ridere, quia scriptum est: *Risus dolore miscebitur, et extrema gaudii luctus occupat* (Prov. xxiv). In Evangelio autem Dominus ait: *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur* (Matth. v). In valle enim lacrymarum sumus, et ideo non ridere, sed lugere debemus. Lacrymas enim pro peccatis nostris, lacrymas pro dissolutione corporis, lacrymas pro desiderio nostri Redemptoris, et societate omnium angelorum, et omnium habere debemus sanctorum, lacrymas ut a pœnis inferni et a laqueis liberemur diaboli. Qui enim, ait Psalmista, *in lacrymis seminant, in gaudio metent* (Psal. cxxv), id est, qui orationes cum lacrymis et gemitu, dum in mortali corpore vivunt, fundunt ad Dominum, post obitum laboris sui præmium in gaudio metent æterno: in gaudio videlicet illo, de quo discipulis suis Dominus ait: *Iterum videbo vos, et gaudebit cor vestrum, et gaudium vestrum nemo tollet a vobis* (Joan. xvi). Plus ergo monacho salutarem tristitiam quam vanam convenit habere lætitiã. Scriptum est enim: *Cor sapientium ubi tristitia, et*

cor stultorum ubi lætitia (Eccles. vii). Hinc iterum scriptum est: *Melior est ira risu, quia per tristitiam vultus corrigitur animus delinquentis* (Eccles. vii). Hinc nos Jacobus apostolus terribiliter admonet dicens: *Miseri estote, luge et plorate. Risus vester in luctum convertetur, et gaudium in mœrorem* (Jacob. iv). Hinc Dominus ait: *Væ vobis qui ridetis, quoniam plorabitis et flebitis* (Luc. vi). Non multum debet ridere monachus, qui corde contrito et humiliato debet servire Domino. Non excussum risum, id est, qui alta voce excutitur et excutientem se excutit, debet amare monachus, ne stultus notetur ab hominibus, quia scriptum est: *Stultus in risu exaltat vocem suam* (Eccli. xxi). Et, *sicut sonitus spinarum sub olla, sic risus in ore stulti* (Eccles. vii). Naturaliter est enim ridere homini, et ideo non potest homo illi penitus prohibere, sed ut suppressa, caute fiat et honeste licet illi concedere, quod et natura compellente penitus non potest homo relinquere.

56. *Lectiones sanctas libenter audire* (Luc. xi). Lectionis enim sacræ cognitio cultoribus suis sensus acumen ministrat, intellectum multiplicat, torporem excutit, otium amovet, vitam componit, mores corrigit, salubrem gemitum facit et lacrymas compuncto corde producit; loquendi tribuit facundiam et æterna laborantibus promittit præmia; spiritales divitias auget, vaniloquium vanitatesque compescit, et desiderium Christi patriæque cœlestis accendit, quæ semper orationi socia semperque orationi debet esse connexa. Orationibus enim mundanarum, lectionibus autem instruiamur. Et ideo qui vult cum Deo semper esse, frequenter debet orare et frequenter legere. Nam cum oramus ipsi, cum Deo loquimur; cum vero legimus, Deus nobiscum loquitur. Omnis enim perfectus in lectione, oratione et meditatione procedit. Quæ enim nescimus, lectione discimus; quæ autem didicerimus, meditationibus conservamus, et ut conservata a nobis impleantur, oratione adipiscimur. Geminum enim confert donum sanctarum lectio Scripturarum, sive quia intellectam mentis erudit, seu quod a mundi vanitatibus abstractum hominem ad amorem Dei perducit. Hinc Paulus Timotheum admonet dicens: *Dum venio, attende lectioni doctrinæ, hæc meditare, et in his esto, ut profectus tuus manifestus sit omnibus* (I Tim. iv). Nemo enim sensum Scripturæ sacræ pleniter cognoscere poterit, nisi assidue legendo, aut audiendo, ejus familiaritatem habuerit, sicut scriptum est: *Amam illam, et exaltabit te, glorificaberis ab ea, cum eam fueris amplexatus* (Prov. iv).

57. *Orationi frequenter incumbere* (Matth. vi; Luc. xi). Incumbere dicit, instare, vel incubare. Et congrue nos post lectionis auditionem orationi jussit frequenter incumbere. Non enim a lectione dissentit oratio, nec ab oratione aliena est lectio. Aliquoties autem proferunt unum, aliquoties vero diversum. Sed quia oratio dicitur oris ratio, neutra illarum orationis nomine caret, utroque rationabiliter cautæ, utroque vero rationabiliter sunt dictatæ. Multum enim quod

Dominum utraque sibi necessario commendatur, ut a oratione operatio, et opere fulciatur oratio. Unde et Jeremias ait: *Levemus corda nostra cum manibus ad Dominum* (Thren. ii). Cor enim cum manibus levat, qui orationem cum opere sublevat. De instantia enim orationis nos Paulus admonet dicens: *Orationi instantes, et orantes omni tempore in spiritu* (Rom. xii, Ephes. vi). Quia enim omni tempore offendimus, sicut scriptum est: *In multis offendimus omnes* (Jacob. iii); omni tempore pro offensis orare debemus. Hinc iterum Paulus ait: *Sine intermissione orate* (I Thess. v). Hinc Petrus dicit: *Estote itaque prudentes et vigilate in orationibus* (I Petr. iv). Quoties enim cunque vitio quolibet tangimur, ad orationem nos subdere debemus, quia frequens oratio vitiorum est impugnatio. Oratio autem non laborum tantummodo debet esse, sed et cordium. Non enim multiplicia verba Deus attendit, sed orantis cor aspicit. Nunquam est sine gemitu orandum, nam peccatorum recordatio moerorem gignit. Dum enim oramus, ad memoriam reducimus culpam, et magis reos tunc nos esse cognoscimus. Ideoque cum Deo assistimus, gemere et flere debemus, reminiscentes quam gravia sunt scelera quæ commisimus, quamque dira inferni supplicia quæ timemus. Mens qualem se in oratione offert, talem se post orationem conservet. Nam nihil proficit oratio, si denuo committitur unde jam in venia postulatur. Ille enim in precibus desideratum effectum sine dubio percipit, quod orando abluī postulat, delinquendo non iterat.

58. *Mala sua cum lacrymis vel gemitu quotidie in oratione Deo confiteri* (Psal. vi). Confessio duobus modis intelligitur: aut in laude, ut Patri Dominus ait dicens: *Confiteor tibi, Pater cæli et terræ* (Matth. xi; Luc. x), aut dum quis confitetur sua peccata ab eo indulgenda, cujus est indeficiens misericordia. Adhuc enim hoc sæculo positis contentibus Dei misericordia subvenit; post mortem autem poenitentia, dolor et gemitus animas cruciant, sed a peccati supplicio non liberant. Non enim celanda est culpa, quæ animæ post mortem æternam ingerit poenam. Nam, sicut Cassianus ait, non poterit diabolus circumvenire vel dejicere juvenem monachum, nisi eum quem viderit aut per superbiam, aut per verecundiam suas cogitationes celare. Nam evidenter diabolicam cogitationem Patres eam dixerint, quam junior seniori confunditur aperire. Melius est enim Domino confiteri peccata, et de misericordia ejus fiducialiter sperare veniam, quam in modico temporis celare delictum, et æternum animæ recipere detrimentum. Hinc Salomon ait: *Qui abscondit scelera sua, non dirigitur: qui autem confessus fuerit et reliquerit ea, misericordiam consequetur* (Prov. xxviii). Facilius enim sibi Deum placat, qui non humano est victus judicio, sed ultro crimen cognoscit admissum, et factus sibimetipsi iudex et ultor punit lacrymis quod prius commisit operibus, et non erubescit fletibus bene punire quod non erubuit male committere. Hinc iterum scriptum est: *Non confun-*

daris Domino confiteri peccata tua (Eccli. iv). Certius unusquisque nostrum consteatur peccata sua Domino, quia si in poenitentia perseveraverit et confessus fructus dignos poenitentiae fecerit, non solum peccatorum veniam, sed etiam civis supernæ civitatis effectus, præmia recipiet sempiterna.

Et de ipsis malis de cætero emendare. Ille ergo poenitentiam digne agit, qui sic præterita mala deploret, ut futura iterum non committat. Nam qui plangit peccatum, et iterum admittit peccatum, quasi si quis lavet laterem crudum, quem quanto magis laverit, tanto amplius lutum facit. Ille ergo poenitentiam digne agit, qui, quæ commisit, jam non committit, sed cum satisfactione de his quæ gessit, emendationem promittit. Festinare enim debet ad Dominum poenitendo unusquisque dum potest, ne si, dum potest, noluerit, cum tarde voluerit, omnino non possit. Hinc propheta ait: *Quærite Dominum, dum inveniri potest; invocate eum, dum prope est* (Isa. lv). Non enim oportet poenitentem de peccatis suis habere securitatem. Nam securitas negligentiam parit, negligentia autem ad vitia pristina hominem trahit. Sed poenitens prævidere debet callidas contra se hostis insidias, ut nec ad transacta vitia reverti, nec amplius quod malum est ulterius debeat agere.

59. *Desideria carnis non perficere* (Galat. v). Desideria carnis dicit voluptates vel cupiditates corporis. *Non perficere dicit ad effectum non perducere, id est, operibus non implere.* Hinc Paulus ait: *Spiritus ambulate, et desideria carnis non perficietis* (Ibid.). Desideria carnis perficere est carnis concupiscentias et motus corporis temporales ad effectum operis perducere. Hinc Petrus ait: *Charissimi, obsecro vos, tanquam advenas et peregrinos, abstinete vos a carnalibus desideriis, quæ militant adversus animam* (I Petr. ii). Dum enim concupiscentiis blandientibus caro enerviter objurgatur, vitiorum exercitus firmiter adversus animam armatur. Desideria enim carnalia sunt effectus sordidæ delectationis et illecebræ carnalium vitiorum, quibus illectus monachus, vanis fabulis et verbis delectatur supervacuis, et spectaculis rerum terrestrium et terrenis gaudiis delectatur; ingluvie ventris et desiderio gutturis exæstuat, ambitione honorum conficitur, et humanis laudibus vel illecebris vanæ gloriæ delinquit; cor miserum in superbia elevat, et in omnium vitiorum multitudinem malesanum præcipitat. At contra monachus, cui desideria carnis implere minime delectat, virtutibus sacris armatus, contra desideria vel vitia carnis fortiter pugnat, et adversus impetus vitiorum contrariis virtutibus dimicat. Contra luxuriam enim adhibet cordis munditiam, libidinem abstinencia domat. Contra odium dilectionem præparat, contra iram opponit patientiam, contra timorem fiduciam, largitatem contra avaritiam, humilitatem contra superbiam. Et sic singulis vitiis singulas opponit virtutes,

ut non eis superatus succumbat, sed, illis superatis, A victor existat.

Voluntatem propriam odire. Propriam dicit, id est privatam, vel singulariter suam, quam nullus alius approbat, nullus justam esse proclamat, quia etsi bona illi videtur qui eam conatur implere, ideo non est bona, quia propria, et quia nullius Patris consilio approbata. Hinc enim scriptum est: *Post concupiscentias tuas non eas, et a voluntate tua avertere (Eccli. xviii).* Hinc Dominus ait: *Non veni facere voluntatem meam, sed ejus qui me misit (Joan. vi).* Sancti viri, proprias voluntates renuntiantes, sic huic mundo moriuntur, ut soli Deo vivere defectentur. Et quanto se ab hujus voluptatibus subtrahunt, tanto presentiam Dei et angelicæ societatis frequentiam mentis acie contemplantur. Ad perfectum enim, negatis omnibus quæ possidet, non potest pervenire, nisi et proprias abnegaverit voluntates. Quid est enim abnegare semetipsum, nisi proprias voluntates relinquere?

60. *Præceptis abbatis in omnibus obedire (Hebr. xiii).* Abbatis præcepta semper debent esse justa et sancta. Et ideo a discipulis semper et in omnibus debet eis obediri. Nam si aliter quam oportet præcepit discipulis, respondendum est illi quod responderunt et apostoli: *Oportet obedire magis Deo quam hominibus (Act. v).* Abbatis ergo præceptum nunquam a Domini debet discordare mandato, ne, dum præcepto abbatis obeditur, a præceptis Domini discordetur. Obediatur ergo necesse est abbati, ut illem sit et obedientia Christi. Ipse enim discipulis ait: *Qui vos audit, me audit, et qui vos spernit, me spernit (Luc. x).* Hinc Paulus apostolus ait: *Obedite præpositis vestris, et subjacete eis. Ipsi enim pervigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri, ut cum gaudio hoc faciant, et non gementes (Hebr. xiii).* Hinc Salomon ait: *Melior est obedientia quam vitima (Eccl. iv).* Hinc Paulus iterum dicit: *Rogamus vos, fratres, ut noveritis eos qui laborant inter vos, et præsentunt vobis in Domino, et movent vos, ut habeatis illos abundantius in charitate, et propter opus illorum pacem habere cum eis (I Thess. v).* Christi enim vices videtur abbas agere in monasterio, et ideo exhibendum est illi obedientiæ bonum. Si enim, ut decet, opus agit perfectum, necesse est ut a subditis imitetur. Attamen si, pro fragilitate corporis aut animi imbecillitate, quod verbis prædicat, operibus implere recusat, subditi quod sequitur audiant, et præceptum Domini nostri Jesu Christi factis adimpleant, id est:

61. *Etiamsi ipse aliter (quod absit) agat, memores illius Domini præcepti: Quæ dicunt facite, quæ autem faciunt, facere nolite (Matth. xxiii).* Non velle dici sanctum antequam sit, sed prius esse, quo verius dicatur: Cum beatus diceret Benedictus ne jactantiæ vitio se succumbat monachus, prudenter eum et breviter castigat et admonet. Sunt enim aliqui monachi qui non esse, sed dici cupiunt sancti. Nomen

sanctitatis volunt habere, sed sanctitatis opus non cupiunt exercere. Ergo qui sanctitatis nomen habere desiderat, necesse est ut prius sanctitatis opus agere non desistat. Dominus autem filiis Israel non dixit: *Dicimini sancti, quia et ego sanctus dico, sed, Estote, inquit, sancti, quia et ego sanctus sum Dominus Deus vester (Levit. xi, xix et xx).* Unde necesse est ut qui vult dici sanctus, sanctitatis prius festinet agere opus, et spirituales sagaciter quærere fructus, quibus refertur juste possit dici et esse sanctus. Nemo rite poterit dici sanctus, nisi qui Spiritus sancti meruerit accipere fructus. *Fructus autem spiritus est, ut ait Apostolus, charitas, gaudium, pax, longanimitas, bonitas, benignitas, fides, modestia, mansuetudo (Galat. v), et cæterarum omnium congregatio virtutum, quibus omnibus, ut dictum est, monachus repletus, et dici rite poterit et esse sanctus.*

62. *Præcepta Dei factis quotidie adimplere.* Hinc Jacobus ait: *Estote autem factores verbi, et non auditores tantum (Jacob. i).* Hinc Paulus ait: *Non auditores legis justi sunt apud Deum, sed factores legis justificabuntur (Rom. ii).* In Apocalypsi autem sua cum dixisset Joannes: *Beatus qui legit et qui audivit verba prophetiæ hujus libri (Apoc. i et xii),* protinus adjunxit: *et servat ea quæ in illa scripta sunt (Ibid.).* Hinc in Evangelio Dominus dicit: *Si diligitis me, mandata mea servate (Joan. xiv).* Hinc iterum ait: *Qui habet mandata mea, et servat ea, ille est qui diligit me (Ibid.);* id est, qui habet in memoria et servat in vita, qui habet in sermonibus et servat in moribus, qui habet audiendo et servat faciendo, aut qui habet faciendo et servat perseverando. Hinc iterum Dominus ait: *Qui audit verba mea, et facit ea, assimilabitur viro sapienti, qui ædificat domum suam supra petram, etc. (Matth. vii).* Hinc iterum et ipse Dominus dicit: *Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum, sed qui facit voluntatem Patris mei, qui in cælis est, ipse intrabit in regnum cælorum (Ibid.).* Et: *Amen dico vobis, si quis sermonem meum servaverit, mortem non videbit in æternum (Joan. viii).* Hinc nos per Salomonem Dominus admonet dicens: *Fili mi, ne obliviscaris legis meæ, et præcepta mea custodiat cor tuum. Longitudinem enim dierum, et annos vitæ, et pacem apponent tibi (Prov. iii).* Hinc iterum idem Salomon ait: *Fili mi, custodi sermones meos, et præcepta mea reconde tibi serva mandata mea, et vives (Prov. vii).*

63. *Castitatem amare (I Tim. v).* Castitas dicitur corporis et cordis incorruptio. Quidam autem dixerunt castitatem esse in mente, virginitatem in corpore, sed illa est vera et veraciter castitas, quæ nec mentem sinit maculari, nec corpus pollui. Quæ non solum in virginibus, sed et in continentibus fulget, et pulchritudinis suæ candore nitescit. Cujus pulchritudinem admirans Scriptura dicit: *O quam pulchra est casta generatio (Sap. iv)!* Nam virgines feliciores fore in vita æterna Isaias testatur

dicens : *Hæc dicit Dominus eunuchis : Dabo eis in A domo mea et in muris meis locum, et nomen melius a filiis et filiabus, nomen sempiternum dabo eis, quod non peribit (Isa. lvi)*. Amanda est ergo pulchritudo castitatis quæ amatores suos a mundi curis separat, et in Hierusalem cœlesti nomen sublimissimum et lucidissimum locum præparat, quæ suis cultoribus continentię præmium et nomen tribuit filiorum. Donat nomen æternum et choro sociat angelorum. Amanda est ergo pulchritudo castitatis, quæ virgines et continentes angelis facit æquales. Castitas enim corporis humilitate et puritate sanctificatur atque perficitur cordis. Nam nihil prodest incorruptio carnis, ubi non est integritas mentis. Nihilque valet mundum esse corpore eum qui pollutus est mente. Sicut enim castus corde et corpore angelis et homi- B nibus suave facit odorem, ita pollutus corde et corpore ubique horridum spargit fetorem. Castus enim puritatis virtute nitescit, pollutus immundis sordibus fetet. Castus et purus sanctis conjungitur angelis, immundus immundis sociatur dæmonibus. Pollutum polluti dæmones mergunt in tartarum, castum vero sancti angeli suscipiunt in cælum. Ille quia semper in tenebris committere non erubuit malum, juste damnatus in tenebrosum demergitur barathrum; iste quia castitatis nitorem dilexit in luce, lucidus lucidæ æternitatis semper regnabit in lumine. Amemus ergo castitatis munditiam, quæ nos præsentem castos conservet in vita, et in futuro æterna faciet recipere præmia.

64. *Nullum odire*. Flebiliter autem deplorandi C sunt qui odio in fratre tabescunt, et contra alios perniciosum animæ dolum servant. A regno enim Dei separant se, qui semetipsos a charitate fraterna dissociant. Hinc Joannes apostolus ait : *Qui dicit se in luce esse, et fratrem suum odit, in tenebris est usque adhuc (I Joan. ii)*. Item ipse ait : *Qui odit fratrem suum in tenebris est, et in tenebris ambulat, et nescit quo eat, quoniam tenebræ obcæcaverunt oculos ejus (Ibid.)*, id est, propter odium fraternum nescius in inferni gehenna præcipitatur, et ignarus et cæcus in tenebrosam inferni pœnam demergitur. Ipse iterum dicit : *Qui odit fratrem suum, homicida est (I Joan. iii)*. Non movet manus ad occidendum hominem, et homicida jam tenetur a Deo. Nam ubi retributionis tempus advenit, cum Cain, qui ex maligno erat, damnabitur, qui hoc genere homicidii, id est odii, tenetur. Ipse iterum dicit : *Si quis dixerit quoniam diligo Deum, et fratrem suum odit, mendax est (I Joan. iv)*. In hoc enim probatur esse mendax quod diligit Deum, quem non videt, quoniam non diligit, sed odio habet fratrem, quem videt. Hoc enim mandatum accepimus a Deo, ut qui diligit Deum, diligit et fratrem suum.

65. *Zelum et iridiam non habere (Jacob. iii)*. Livor alieni boni suum punit auctorem. Nam unde bonus proficit, inde invidus contabescit. Unde et membrum est diaboli, cujus invidia mors introivit in orbem terrarum. Nam zelare et invidere alterius bono non

est parvum, sed grande et magnum peccatum. Diabolus inter initia mundi statim zeli livore percussus periit primus, et sic perdidit alios. Radix omnium malorum est et fons vitiorum zelari et invidere alterius bono. Inde odium surgit, animositas inde procedit. Avaritiam zelus excitat. Per zelum timor Dei spernitur, iudicii dies non providetur, inflatur superbia, exacerbatur humilitas, perfidia prævaricatur, patientia concutitur, furit discordia, ferocit ira. Hinc omne pacis vinculum rumpitur; hinc fraterna charitas violatur; hinc adulteratur veritas, scinditur unitas; hinc vultus minax, torvus aspectus, pallor in facie, tremor in labiis, stridor in dentibus. Quid plura referam? De zeli livore fons omnium vitiorum consurgit, sicut Jacobus ait : *Ubi est zelus et contentio, ibi inconstantia et omne opus pravum (Jacob. iii)*. Unde et hic apte sequitur :

66. *Contentionem non amare (Phl. ii; Tit. iii)*. Contentio dicitur controversia, pertinacia vel disceptatio contentiosa. Non ergo debet amare monachus contentioneum verborum, sed potius firmiter tenere debet amorem fraternum. Si enim mortui sumus peccato, non debemus vivere mundo, et fratri verbum proferre contentiosum, quoniam omnium malorum fomes est contentio verborum, periculum animarum et subversio est auditorum. Hinc Paulus Timotheo ait : *Noli verbis contendere (II Tim. ii)*. Ad nihil est utile, nisi ad subversionem audientium. Pensandum namque est quomodo contentio inutilis facientes concutit, quando et audientes subvertit. Nisi enim prius concussio prava in corde fuisset, contentio in publicum non venisset. Hinc Paulus iterum ait : *Ne forte contentiones, amulationes, animositates et dissensiones sint inter vos (II Cor. xii)*. Hinc et Jacobus ait : *Quod si zelum amarum habetis et contentionem in cordibus vestris, nolite gloriari (Jacob. iii)*. Inter carnales enim monachos contentio semper consurgere solet, sicut scriptum est : *Semper jurgia quærit malus (Prov. xvii)*. Hinc ipse Paulus ait : *Cum enim sint inter vos zelus et contentio, nonne carnales estis, et secundum carnem ambulatis (I Cor. iii)?* Per contentiones enim inutiles suscitantur iræ, generantur inter fratres discordiæ, nutriuntur animositates, procedunt lites, efficiuntur dissensiones, emergunt amulationes, suscitantur scandala, et, ut breviter dicam, nascuntur inter fratres omnia mala. Unde verum est illud quod Salomon ait dicens : *Honor est homini qui separat se a contentione (Prov. xx)*. Contentionem enim Apostolus inter opera tenebrarum annumerat dicens : *Abjiciamus ergo opera tenebrarum (Rom. xiii)*. De quibus operibus subjicit dicens : *Non in conversationibus et ebrietatibus, non in cubilibus et impudiciis, non in contentione et amulatione (Ibid.)*. Contentio in eis est qui secundum carnem vivunt et qui in tenebris ambulant. Qui autem in luce est, nihil per contentionem aut elationem, neque per gloriam gerit inanem. Unde et sequitur :

67. *Elationem et jactantiam fugere* (Psal. cxxx). A Elatio dicitur jactantia mentis, et audacia cordis, confidentia virtutum, vel temeritas et timor cordium. Nisi enim præcesserit, ut beatus ait Isidorus, occulta elatio mentis, non sequitur aperta jactantia laudis. Utilius est, inquit, ruentibus quocunque vitio labi, et humiles post casum Deo fieri, quam per elationem superbiri. Nonnunquam gemino vitio Christianus a diabolo appetitur, et occulto per elationem, et publico per libidinem. Sed dum vitat quis libidinem, cadit in elationem. Item dum incaute declinat elationem, cadit in libidinem. Sicque ex occulto elationis vitio itur in apertum libidinis, et de aperto libidinis itur in occultum elationis. Sed Dei servus, discrete utrumque pensans, sic cavet libidinem ut non incurrat in elationem, sic vitat elationem ut non resolvat animum ad libidinem.

68. *Seniores venerari* (Levit. xix; I Tim. v). Humilitas enim honorum subditorum veneratio est fratrum seniorum. Neque enim sincere poterit venerari seniore, nisi qui humilem, non tumidam et elatam habuerit mentem. Veneratio enim seniorum in verbis debet esse et in factis: in verbis, ut ei pauca et rationabilia verba humiliter loquatur et cum reverentia; in factis autem, ut illo transeunte junior surgat, illo iterum jubente sedeat, illo loquente audiens taceat, interroganti humiliter respondeat, jubenti obediat, transeunti inclinato capite benedictionem humiliter petat, et in omnibus, ubi rationabiliter res postulat, junior monachus seniori obediat. Hinc Paulus Timotheo ait dicens: *Seniorem ne increpaveris, sed obsecra ut Patrem* (I Tim. v). Et: *Filii, obedite parentibus vestris in Domino* (Coloss. iii). Nam et Dominus descendit de Hierusalem cum parentibus suis in Nazareth, et erat subditus illis (Luc. ii). Hinc per quemdam sapientem dicitur: *In tota anima tua time Deum et sacerdotes illius sanctifica* (Eccli. vii). Ipse iterum dicit: *In omni virtute tua dilige eum qui te fecit, et minis:ros ejus non derelinquas* (Ibid.). Sed et hoc intuentium, ne accepta a juniore senior reverentia, in timore se extollat, et sic scandalum nutriat, sed magis magisque se humilium, ut filios amore paterno diligit, et ita eos ad humilitatis obedientiam compellat. Unde et sequitur:

69. *Juniores diligere*. Geminam enim dilectionem a senioribus debent accipere juniores. Unam, quia fratres sunt. Scriptum est enim: *Hoc mandatum accepimus a Deo, ut qui diligit Deum, diligit et fratrem suum* (I Joan. iv). Alteram, quia obedientes senioribus humiliter serviunt. Hinc enim scriptum est: *Servus sensatus sit tibi dilectus quasi anima tua* (Eccli. vii), quasi fratrem sic eum tracta. Si hoc de servo, quanto magis intelligendum est de filio et fratre dilecto!

70. *In Christi amore pro inimicis orare*. Amor enim Christi facit nos diligere inimicum, facit etiam et orare pro illo, quia si filii ejus sumus, in quan-

tum possumus, imitari eum debemus. Ipse enim pro persecutoribus suis oravit dicens: *Pater, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt* (Luc. xxiii). Ut simus ergo filii ejus imitatione, sicut jam gratia illius sumus adoptione, secundum ejus imperium diligamus inimicos etiam et oremus pro illis. Ipse enim imperator nobis imperans ait: *Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, et orate pro persequentibus et calumniantibus vobis, ut sitis filii Patris vestri, qui in caelis est; qui solem suum oriri facit super bonos et malos, et pluit super justos et injustos* (Math. v). Cum enim dixisset: *Ut sitis filii Patris vestri qui in caelis est*, addidit: *qui solem suum facit oriri super bonos et malos, etc.*, ut nos intelligentes faciamus inimicis nostris bene, et nostram ad eos extendamus dilectionem, et pro illorum salute fundamus orationem, ut qui filii Dei jam facti sumus per adoptionem, efficiamur et nati per imitationem. *Christus pro nobis passus est*, ait apostolus Petrus, *nobis relinquens exemplum, ut sequamur vestigia ejus* (I Petr. ii). Quod non solum de passione, sed et de inimici dilectione, et pro eis facta debemus intelligere oratione.

71. *Cum discordantibus ante solis occasum in pacem redire* (Ephes. iv). Sicut pia mater Ecclesia ab omnibus sive viventibus sive hæreticis premitur, sed tamen eos ad se venientes benigna charitate amplectitur; ita et nos quoscunque inimicos sustinemus, revertentes ad nos materna imitatione amplectari statim debemus, quia qui fratrem tardius sibi reconciliat, Deum sibi tardius placat. Hinc enim Dominus ait: *Si offers munus tuum ad altare, et ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid adversum te, relinque ibi munus tuum ante altare, et vade prius reconciliari fratri tuo, et tunc veniens offeres munus tuum* (Math. v). Hinc Paulus apostolus ait: *Irascimini, et nolite peccare. Sol non occidat super iracundiam vestram* (Ephes. iv). Hinc ostendit quia ante solis occasum et culpatus petendo recipere veniam, et læsus lædenti dimittendo debet indulgere delicta. Cito enim est ignoscendum cuiquam, dum veniam postulat, quia nihil proficit esse immaculatum a culpa, qui non est paratus ad veniam. Creascit enim et augetur culpa, quando tardius relaxantur fraterna delicta.

72. *Et de Dei misericordia nunquam desperare* (Ezech. xviii). Etsi mille sint peccata, non est desperandum de venia. Deus enim et pius est ad ignoscendum, et omnipotens ad salvandum. Tantum est ut unusquisque peccator declinet a malo et faciat bonum (Psal. xxxvi). Confiteatur Domino sua peccata, et secundum modum culpæ faciat poenitentiam, quia omnis peccator qui ad Dominum ex toto corde conversus fuerit, salvus erit, ipso dicente qui peccatoribus ait: *Convertimini ad me, et salvi eritis* (Isa. xliv). Ipse iterum dicit: *Nolo mortem peccatoris, sed ut convertatur et vivat* (Ezech. xviii et xxxiii). Ergo cum pius Dominus non desideret mortem peccatoris, sed vitam, ipse sibi misericordiæ claudit januam,

qui ab eo peccatorum veniam recipere desperat. A refertus non infirmatur in pejus, sed proficit sanus semper in melius. Hinc iterum per prophetam dicit: *Peccator in quacunque die conversus fuerit ex toto corde ad Dominum, desinit esse peccator* (Ezech. xxxiii). Hinc Hieronymus ait: Nemo de Domini indulgentia dubitet, nemo desperet. Ad hoc enim missus advenit ut peccatores constantes non perderet, sed salvaret. Nemo de multitudine suorum desperet criminum, quia pius et misericors Dominus paratus est ad ignoscendum. Si discipulo suo Petro usque septuagies septies iussit fratri dimittere peccatum, multo magis ille fons pietatis et indulgentiæ usque mille millies mille in se peccantibus et veniam petentibus dimittit delictum. Ipse enim totius mundi lavit crimina, quanto magis unius hominis lavabit delicta. Tantum est ut unusquisque convertatur ab impietate sua, et factis dignis penitentiae fructibus vivat in æternum, honorum omnium virtute refertus.

Ecce hæc sunt instrumenta artis spiritualis. Ecce hæc sunt, dicit, id est, hæc supradicta divina mandata quæ sunt singula jam per ordinem superius exposita. Hæc sunt itaque instrumenta artis spiritualis. Ars dicta est, eo quod artis præceptis regulisque constricta bene et juste ducat. Sicut enim est ars corporalis, est et ars spiritualis. Sed sicut est corporali vita spiritualis melior, ita est et ars ejusdem vitæ subtilior. Unde et illa paucis, hæc vero instrumentis indiget plurimis. Sicut enim instrumenta sunt fabricum, scriptorum vel aliorum artificum, quibus opus eorum perficitur, ita sunt et instrumenta virtutum, quibus spiritualis vita componitur. Nisi regendarum suarum et aliorum animarum ars non esset spiritualis, Gregorius non diceret: Ab imperitis ergo pastorale magisterium qua temeritate suscipitur, quando ars est artium regimen animarum. Hinc Paulus apostolus ait: *Scio et humiliari, et abundare, et satiari, et esurire, et penuriam pati* (Phil. iv). Hæc enim omnia minus intuentibus non videntur ars esse spiritualis, sed simpliciter necessitas actionis. Sed si ars non esset, scio, Apostolus non dixisset; sed cum, scio, dixit, in hujus operis actionis artem inesse demonstravit. Quem enim penuria sua non frangit, a gratiarum actione non retrahit, in rerum temporalium desiderium non accendit, scit humiliari. Qui enim acceptis rebus non extollitur, et eas ad usum vanæ gloriæ non intorquet, nec solus possidet, sed cum diligentibus misericorditer dividit, scit abundare. Qui acceptis alimentis non ad ingurgitationem ventris utitur, sed ad reparationem virtutis, scit satiari. Qui alimentorum inopiam sine murmuratione tolerat, nec pro necessitate victus agit aliquid unde anima peccati laqueum incurrat, scit esurire. Quem ergo nec in abundantia superbia elevat, nec in necessitate cupiditas irritat, novit abundare, novit et penuriam pati. Qui ergo in prosperitate non elevatur, in adversitate non frangitur, suasionibus ad malum non trahitur, vituperationibus a bono opere non revocatur, spiritali arte

A refertus non infirmatur in pejus, sed proficit sanus semper in melius.

Quæ cum fuerint a nobis die noctuque incessabiliter adimpleta, et in die judicii reconsignata. Hæc enim sacratissima supradicta Domini præcepta nobis præsentem consignantur in vita, ut operemur in eis et operantes custodiamus illa. Iterum nobis in vita reconsignabuntur æterna, ut laboris nostri digna recipere mereamur præmia, illa videlicet quæ ipse Dominus operariis suis promissit dicens: *Venite ad me, omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos* (Matth. xi). Et, *Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi* (Matth. xv). Et de quo Apostolus dicebat:

Illa merces nobis a Domino recompensabitur, quam ipse promissit, quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus his qui diligunt eum (I Cor. ii). *Officina vero ubi hæc omnia diligenter operemur, claustra sunt monasterii et stabilitas in congregatione.* A faciendo enim officium, et ab officio officina derivatur. Sunt enim operantium domicilia, et omnium monachorum ibidem habitantium claustra. In quibus qui vult habitare, firmitatem in mente et stabilitatem debet habere in congregatione, ne vagari incipiat per diversa terrarum spatia, aut transmigrare de cella ad alteram, et de propriis ad non propria loca, et dicatur de illo quod in Salomonis libro scriptum invenitur: *Sicut avis, inquit, transmigrans de nido suo, sic vir relinquens locum suum* (Prov. xxvii). Quid enim per avem signatur, quæ relinquit nidum suum, nisi monachus qui relinquit locum suum et propositum suum. Melius enim relinquat mentis vagacitatem, et cordis firmiter locique teneat stabilitatem, et ad perfectum ducat bonum quod cœpit agere, quia scriptum est: *Non qui inchoaverit, sed qui perseveraverit, salvus erit* (Matth. x et xxiv). Sequitur de obedientia.

CAPUT V.

De obedientia.

Primus humilitatis gradus est obedientia sine mora. Quæritur a plurimis cur beatus Benedictus in hac Regula duos humilitatis gradus dixerit esse primos: unum, istum quem in manibus tenemus, alterum vero, qui in duodecim gradibus (Cap. vii) ponitur primus. Sed sciendum est quia ille est primus in corde, et iste primus in actione. Sicut enim ille est primus in ordine, ita secundus in cogitatione, voluntate, desiderio et conversione. Iste tamen, qui hic ponitur primus, illic invenitur in ordine esse secundus. Sic enim dicit in isto: *Hi tales relinquentes statim quæ sua sunt, et voluntatem propriam deserentes, illam Domini imitantur sententiam qua dicit: Non veni facere voluntatem meam, sed ejus qui misit me* (Joan. v et vi). In illo vero dicit: *Secundus humilitatis gradus est, si propriam quis non amans voluntatem desideria sua non delectetur implere, vocem illam Domini factis imitetur dicentis: Non veni facere voluntatem meam, sed ejus qui misit me.* Ecce

quomodo probatur quia iste ipse qui hic ponitur primus, illic positus invenitur esse secundus. Sed ille est primus in ordine et cogitatione, iste primus in operis actione. Ille primus in initio conversionis, iste primus in initio actionis. Ille primus in anima spiritualiter, iste primus in obedientia corporaliter. Unde et istius capituli titulus non de humilitate, sed de obedientia discipulorum est prænotatus. In illo autem de cogitatione, voluntate et desiderio tractatur, in isto vero de discipulorum obedientia disputatur. Obedientia vero discipulorum prius Deo in corde, postea exhibenda est magistro in actione. Interius enim unusquisque timore tactus egreditur ad publicum obedire, quasi discipulus magistro. Nisi enim Domini compellente timore, nunquam se in regulari vita alter alteri se subderet, sed Domini compulsus timore pariter et amore, sit ut alter subdat se alteri, et regatur alter ab altero. Postquam enim cor hominis timor Domini penetrat, festinus sibi alium ducem quærit ad vitam, ut quo per se ire non valet, altero ducente perveniat. Unde et hic beatus Benedictus volentibus æternam pervenire ad vitam ordinatissime initium operis viteque demonstrat dicens: Primus humilitatis gradus est obedientia sine mora. De obedientia beatus disputaturus Benedictus, non ordinis, ut prædictum est, gradum, sed laboris rationabiliter hic posuit primum. Quem sine mora convenit implere discipulum, qui sine mora cælorum vult conscendere regnum. Sine tarditatis enim mora monachus debet facere obedientiam, qui sine tarditate laboris sui vult recipere præmia. Sine tarditate enim habet victoriam, qui humiliter obediens contra hostem fortiter dimicat. Scriptum est enim: *Vir obediens loquitur victorias* (Prov. xxi). Quid enim mirum si peccator homo obedientie in presentis vite brevitate se subiecit, quando ipse mediator Dei et hominum semetipsum exinanivit formam servi accipiens, factus est obediens usque ad mortem (Phil. ii). Et charum habens hominem, quem propterea morte redemit, charum se omnibus sanctis suis exhibuit. Unde et sequitur:

Hæc convenit his qui nihil sibi Christo charius aliquid existimant. Nihil omnino ut Christum Christianus debet habere charum, quia idipsum, et non alium suum Creatorem, Redemptorem cognoscit et Dominum. Nihil ergo ut Christum debemus habere charum, quia ille nihil sic charum sicut electorum habuit conventus. Sic enim dignatus est nos charos habere, ut pro nobis non recusaret suum sacrum sanguinem fundere. Sit ergo charus ut Pater, nos illi ut filii. Diligamus ergo Dominum Jesum Christum, quia ille prior dilexit nos, et tradidit semetipsum pro nobis. Nihil enim amoris illius debemus præponere, sed super omnia debemus eum amare atque diligere: quia cum illo speramus in æternum regnare. Ipse enim ait: *Qui amat patrem aut matrem plus quam me, non est me dignus* (Matth. x). Quis enim tam stultus et hebes potest efficere [Al., existere], ut vitam et salutem suam non velit diligere? Christus est enim vita

et salus nostra, qui dixit: *Ego sum via, veritas et vita* (Joan. xiv). Christus est ergo, dum in hoc mortali corpore vivimus, spes nostra: Christus defensio nostra, Christus gubernatio nostra, Christus fortitudo nostra, Christus solatium nostrum, Christus redemptio nostra, Christus pastor, salus et protectio nostra; Christus justificatio, sanctificatio et illuminatio nostra, et in futuro sæculo erit gloria nostra Christus: exultatio nostra Christus, glorificatio nostra Christus, pax nostra Christus, hæreditas nostra Christus, æternitas nostra Christus, lex nostra Christus, claritas nostra Christus, sanitas nostra Christus, corona nostra Christus, sapientia nostra Christus, regnum nostrum Christus, præmium nostrum Christus, gaudium nostrum Christus, munus nostrum Christus, decus nostrum Christus, refectio nostra Christus, requies nostra Christus, omnia bona, omnia sancta, omnia amabilia, omnia desiderabilia nostra Christus; et Deo nihil charius convenit nobis habere quam Christum. In illo enim et per illum vivimus, movemur et sumus. Propterea nihil charius illo aliud aliquid habere debemus. Sed qui volunt in æternum cum Christo regnare, debent sine mora imperantibus obedire, et hoc quod sequitur facere, id est:

Propter servitium sanctum quod professi sunt, seu propter metum gehennæ, vel gloriam vite æternæ, mox ut aliquid imperatum a majore fuerit, ac si divinitus imperetur, moram pati nesciunt in faciendo. Propter servitium sanctum quod professi sunt, dixit, id est, pro illa professione quam monachus coram omnibus promisit ante altare dicens: *Promitte de stabilitate mea et conversione morum meorum, et obedientia, coram Deo et sanctis ejus.* Ista ergo regularis professio, si usque ad calorem vite in monasterio operibus impleatur, recte servitium sanctum vocatur, quia per istam sanctus effectus monachus, sancto Domino sociatur. Et sive pro isto servitio, id est, ut possint implere illud, quia melius est non vovere quam post votum promissa non reddere; seu propter metum gehennæ, id est, ne in gehennam descendant crucienturque æternum; vel gloriam vite æternæ, id est, ut ad illam perveniant gloriam, ut, sicut sol, in conspectu Patris fulgeant, clarescant, luceant. Mox ut aliquid imperatum a majore fuerit, ac si divinitus imperetur, moram pati nesciant in faciendo.

De quibus Dominus dixit: Ab auditu auris obedivi mihi (Psal. xvii; II Reg. xxii). Id est, in ipso auditu, quo vocem meam audivit, statim et sine mora mihi ubtemperavit et obedivit. Hoc enim testimonium de psalmo xvii sumptum est, ubi populus gentium facilitatis credulitatis laudatur a Domino, qui oculis corporeis Dominum nostrum Jesum Christum non viderunt, sed de illo prædicantibus apostolis velociter crediderunt. Quorum exemplar et monachi obediens modo sequuntur, qui senioribus a Deo missis faciliter obediunt. Et ut intelligant non tantum se homini, sed magis Deo obedire, et obedientiam quam majoribus exhibent, retributori omnium bonorum

Domino commendare, audiant Dominum dicentem **A** sic composita: ut per viam angustam, et arctam quod sequitur:

Et iterum dicit doctoribus: Qui vos audit, me audit (Luc. x). Dominum enim probantur audire, qui doctoribus ad obediendum cordis inclinant aurem, et obedientiæ suæ a Domino recipient mercedem qui senioribus non tardant humiliter obedire. Qui ergo talem merentur habere operis sui retributorem, necesse est ut semper obediant cum magna cordis alacritate. De quibus et subditur:

Ergo isti tales relinquentes statim quæ sua sunt, et voluntatem propriam deserentes, mox exoccupatis manibus, et quod agebant imperfectum relinquentes, vicino obedientiæ pede jubentis vocem factis sequuntur. Hi nimirum quæ sua sunt relinquent, qui propter aliorum utilitatem, suam imperfectam dimittunt, et plus proximis quam sibi placere contendunt. Et non propriam voluntatem, sed magis proximorum implere conantur. Et mox exoccupatis manibus, id est, a cunctis operibus quibus operabantur, disjunctis, et ab omnibus actionibus separatis, vel expeditis, quod agebant imperfectum derelinquunt. Propter obedientiæ enim perfectionem omnium aliorum actio relinquenda est operam, quia magis placet Deo obedientia quam victima. Obedientia quippe victimis præponitur, quia per victimas aliena caro, per obedientiam vero voluntas propria mactatur. Vicino obedientiæ pede jubentis vocem factis sequuntur. Propterea appropinquat pes obedientiæ, ut festinanter currere, et quod ei injungitur velociter et sine tarditate possit implere. Cujus non solum corpore, sed et corde est imperanti exhibenda velocitas, ut nec corpori tarditas, nec cordi tepida resistat voluntas. Sed jubentis vocem velox auditor digno compleat opere ut, cum tempus retributionis advenerit, dignam a Domino mercedem possit accipere. Pro cujus mercedis desiderio efficaciter quod sequitur est implendum. Dicit enim:

Et veluti uno momento prædicta magistri jussio, et perfecta discipuli opera, in velocitate timoris Dei ambæ res communiter citius explicantur. Momentum a brevitatis tempore est dictum, eo quod in brevi compleatur obedientiæ opus injunctum. Cum enim charitatis causa boni magistri jussio, et obedientis discipuli operatio unanimiter conjungitur, sine dubio bonum fructum parturiunt, quia non est infructuosa **D** Spiritus sancti conjunctio, ubi non est animarum nociva disjunctio. Corda enim timore Domini copulata velociter parturiunt infirmantibus animabus salutis medelam.

Quibus ad vitam æternam gradiendi amor incumbit, ideo angustam viam arripiunt, unde Dominus dicit: Angusta via est quæ ducit ad vitam (Math. vii). Hoc in loco beatus benedictus hi pronomem in sub-auditione reliquit. Quod si addideris, clarius ea quæ dicuntur advertis, id est, si dixeris: Hi quibus ad vitam æternam gradiendi amor incumbit, ideo angustam viam arripiunt, ut non suo arbitrio viventes, et cætera quæ sequuntur. Miro modo et a Domino

ascendant electi ad cœli latissimam patriam, et per viam amplam atque latissimam descendant reprobi ad Averni angustissima claustra; per iter enim angustissimum veniunt sancti ad amplissimum regnum, et per iter amplum ad angustissimum iniqui perveniunt barathrum. Mutatur enim tempus malignis divitibus, mutatur et sanctis pauperibus. Illis ut de spatiosa voluptatis via ad angustas inferni transeant pœnas; isti ut de præsentis sæculi angustia ad cœli latissimam atque clarissimam transeant gloriam. Illi ut de molli et dissoluta via ad angustum immittantur tartarum; isti ut de angusto et violento corporis actu ad amplum cœli transeant regnum. Hinc Dominus ait: *Regnam cœlorum vim patitur, et violenti rapiunt illud (Math. xi).* Non enim qui molliter et dissolute vivunt, sed regnum Dei possidet is qui pro illo viriliter agit. Hinc beatus Hieronymus ait: *Lata via est sæculi voluptas, quam appetunt homines; angusta quæ per labores et jejunia panditur. Sed per latam multi ambulat, angustam autem pauci inveniunt.*

Ut non suo arbitrio viventes. Periculosum est enim monacho suo proprio vivere arbitrio, ne forte dicat esse bonum quod ab aliis non bonum, sed judicatur et est malum. Et dum se putat per rectam videns currere viam, in damnosam cæcus incidat foveam, sicut scriptum est: *Est via quæ videtur hominibus recta, sed novissima ejus deducunt ad tartara (Prov. xiv).* Et propterea non: *Vel desideris suis servire, sed præceptis Domini debent monachi humiliter obtemperare, Et voluptatibus obedientes servire propriis, sed cum timore Domini humiliter ejus subditi debent mandatis, ut cum David dicere possint: Particeps ego sum omnium timentium te et custodientium mandata tua (Psal. cxviii).*

Sed ambulantes alieno judicio et imperio. Hic judicium pro discretione vel arbitrio posuit. Aliter enim debet discernere opus, quod bonus et mortificatus pro Christo debeat agere monachus, ut operis sui mercedem consequatur a Domino, alterius obedire debet imperio. Suavius enim currit mandatorum Domini viam, cujus opus alter discernit, et judicat.

In cœnobiis degentes abbatem sibi præesse desiderant. Cœnobia enim multorum, et in commune viventium vocantur monasteria monachorum, quæ ex Græco vocabulo nomen videntur habere compositum. Cœnon Græce dicitur quod nos commune vocamus. In cœnobiis ergo degentes, id est in commune cum pluribus habitantes, ideo abbatem sibi præesse desiderant, ut illo gubernante viam mandatorum Domini levius currant, illoque regente levius vivant, et præmia, quæ illis in futuro promissa sunt suavius apprehendant, scientes quia quanto se alterius potestati pro Christi amore subditi consentiunt, tanto in futuro sæculo cum ipso Domino feliciter exultare gaudebunt. Et quia *sine dubio hi tales illam Domini sententiam, qua dicit: Non veni facere voluntatem meam, sed ejus qui misit me (Joan. vi) factis imitan-*

tur, cum illo sine dubio felices in æternum regnabunt. A

Sed hæc ipsa obedientia tunc acceptabilis erit Deo et dulcis hominibus, si quod jubetur, non trepide, non tarde, non tepide, aut cum murmure, vel cum responsione nolentis efficiatur. Acceptabilis est obedientia Deo, si corde puro velociter fit et sine murmure, et dulcis hominibus, si sine pigredine cum alacritate vel jucunditate fit mentis. Unde et subditur : *Non trepide.* Trepidare dicitur timere, vel dubitare. Ille enim obedientiam facere trepidat, qui in Domini adiutorio firmiter non sperat. Qui vero de Christi auxilio confusus fuerit, obedientiam pro Christo facere non trepidabit, quia scriptum est : *Qui timent Dominum speraverunt in Domino ; adjutor eorum et protector eorum est (Psal. cxii).* *Non tarde.* Ille monachus facit obedientiam, qui non ex illa desiderat æterna recipere præmia. Quem enim ad obediendum Dei amor non excitat, corporis otio delectatus obedire senioribus tardat. Ignorans quia qui parce seminat parce metet, et qui seminat in benedictione, id est in abundantia benedictionis, abundanter et in benedictione metet vitam æternam. *Non tepide.* Tepide dicit molliter, segniter, vel dissolute. Ille enim monachus obedientiam tepide facit, qui non timet quod Dominus de tepidis dicit, ait enim : *Quia tepidus es et nauseam facis, incipiam te evomere de ore meo (Apoc. iii).* Nec Paulo accommodat autem dicenti : *Spiritu ferventes, Domino servientes (Rom. xii).* Ferventes enim et non tepidos decet esse in Christi servitio monachos, ut igne charitatis accensi, quæ faciunt non tepide faciant, sed velociter et expedite. Ille enim ignis divinus, quem Dominus volens ut arderet misit in terram, ad obediendum monachorum bonorum velociter excitat corda, ut tanto illi obediendo citius placeant, quanto cum illo citius reguare desiderant. *Aut cum murmure facit.* Qui enim cum murmure facit obedientiam, nec ab imperante laudem, nec a Domino recipit mercedem, sed potius ab abbate corporis disciplinam, et a Domino eam, quæ murmurantibus debetur, justam recipit pœnam. Infeliciter enim perdit utrumque, et pœnaliter conquirat utrumque. Perdit laudis atque mercedis gratiam, et conquirat corporis simul et animæ pœnam. *Vel cum responso nolentis efficiatur.* Ille enim monachus qui cum nolentis responso incusat obedientiam, aut emendat cito voluntatem pariter et responsum, aut festinus in murmurationis labitur peccatum. At vero si cito emendaverit responsum pariter et voluntatem, obedientiæ suæ non perdet mercedem ; quia misericors et miserator Dominus pœnitentibus cito dimittit

Quia obedientia quæ majoribus præbetur, Domino exhibetur. Ipse enim dicit : Qui vos audit, me audit (Luc. x). Cum magno enim cordis amore corporisque velocitate fieri debet obedientia, quam ipse Dominus sanctam in suam recipit personam, ut facientibus eam, cum retributionis tempus advenerit, plenissima tribuat præmia. Ipse enim omnibus in laboris obedientia positus, cum tempus æternæ re-

fectionis advenerit, dicit : *Venite ad me, omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos (Matth. xi).* Ergo cum magna cordis alacritate debet monachus obedientiam facere, qui talem sperat ex illa habere retributionem. Unde et sequitur :

Et cum bono animo a discipulis præberi oportet, quia hilarem datorem diligit Deus (II Cor. ix). Hæc enim sententia non solum de illa, quæ specialiter pauperibus tribuitur, elemosyna, sed etiam generaliter de omni monachorum intelligitur obedientia. Quia quidquid obediendo monachus agit, totum Deo tribuit, cui se totum vovit. Jejunium enim, vigiliis, abstinentiam, superimpositum cursum, et omnem omnino cordis et corporis actum Deo tribuit totum, a quo laboris sui centuplum sperat recipere fructum. Ergo qui cum hilaritate et multiplicatione vult a Domino obedientiæ suæ recipere fructum, cum hilaritate debet majoribus obedire : quia qui majoribus obedire contemnit, sine dubio Domini imperio contradicit, qui discipulis et omnibus doctoribus dicit : *Qui vos audit, me audit, et qui vos spernit, me spernit (Luc. x).* Non est ergo obedientia quæ a majoribus injungitur spernenda, sed potius amanda et diligenda, et, in quantum vires suppetunt, cum hilaritate est operibus exsequenda. Scriptum est enim : *In omni dato hilarem fac vultum tuum (Eccli. xxxv).* In omni ergo dato hilarem facit vultum, qui non cum tristitia aut rancore, sed sereno vultu animoque læto præbet auditoribus sermonem, pauperibus panem, majoribus autem cor humile et obediens. Iste in omni dato hilarem facit vultum, et ideo omne suum datum a Domino credidit esse receptum et aptum. Qui autem jejunant, sed non cum hilaritate vigilant, sed non cum hilaritate abstinent, sed non cum hilaritate cætera multa bona faciunt, sed non cum bono animo nec cum hilaritate, non accipiunt a Domino laboris sui mercedem, sed a maligno murmurationis condemnationem. Unde et subditur :

Nam cum malo animo si obedit discipulus, et non solum ore, verum etiam in corde si murmuraverit, et si impleat jussionem, tamen acceptum jam non erit Deo, qui cor respicit murmurantis. Et pro tali facto nullam consequitur gratiam, imo pœnam murmurantium incurrit, si non cum satisfactione emendaverit. Cum bono enim animo, et corde puro, et humili spiritu debet obedire discipulus magistro, ut obedientiæ suæ gratiam accipiat apud Deum. Nam quando cum malo obedit animo, et superbus, et murmurans, et inobediens tenetur a Deo. Deus autem, cui omnia nuda sunt et aperta, murmurantium, etiam taciturnitatem corda condemnat. Propterea quidquid faciunt monachi, absque murmuratione faciant, ne, quod absit, murmurando ea sententia pereant quæ illi perierunt qui in deserto contra Dominum murmuraverunt ; et perierunt manna manducando, et isti in monasterio Scripturas recitando et insuper murmurando. Illi manna manducando moriuntur : et isti Scripturas legendo et audiendo spiritali fama quotidie moriuntur. Illi murmurando terram repro-

missionis non introierunt, et isti murmurando paradisi perdet, et promissionis terram, id est æternam cœli patriam, non ingredientur. Quid enim prodest murmuratoribus exterius agere opus injunctum, et interius a mercedis præmio remanere vacuos. Melius est ergo majoribus obedire cum gaudio, et præmium recipere sempiternum, quam tristi animo obedire et laboris sui præmia perdere. Etsi factis compleat jussionem magistri, jussionem tamen non implet Apostoli, qui dixit: *Omnia facite sine murmurationibus et hæsitationibus* (Phil. II).

CAPUT VI.

De taciturnitate

Taciturnitas virtus est humilitatis et indicium gravitatis, nutrix virtutum, et custos est morum. Hinc Salomon ait: *Qui custodit os suum et linguam suam, custodit ab angustiis animam suam* (Prov. XIII). Ab angustiis videlicet æternæ pœnæ liberat animam suam, qui taciturnitatem amans, a malo et pravo, vel omnino stultiloquio custodit, et refrenat linguam suam dicens:

Factumus quod ait Propheta: Dixi, Custodiam vias meas, ut non delinquam in lingua mea (Psal. XXXVIII). Ille bene vias, id est, actus vitæ suæ custodit, qui in lingua minime offendit. Modicum enim membrum est lingua, sed multas rixas et multas sæpe committit scandala. De qua Jacobus apostolus ait: *Linguam nullus hominum domare potest; inquietum malum, plena veneno mortifero*, et reliqua (Jacob. III). Qui ergo in lingua non vult delinquere, prius vias suas, id est actus vitæ suæ, debet sollicitè providere, ne subito labatur in lingua, qui ante suas providere neglexit vias. Sequitur:

Ponui ori meo custodiam (Psal. XXXVIII). Ille bene custodiam ori suo ponit, cujus lingua nec in maliloquium, nec in vaniloquium, nec in multiloquium procaciter fluit, sed secundum Salomonem, tempus tacendi, et tempus exspectat loquendi (Eccle. III). Item scriptum est: *Homo sapiens tacebit usque ad tempus, lascivus autem et imprudens non servat tempus* (Eccle. XX). Sed et ille custodiam ori suo ponit, qui se non justum, sed, quod magis verum est, peccatorem fateatur. Ne ergo in maliloquium labatur lingua, ponat unusquisque nostrum ori suo custodiam, et diligenter attendat quid de male loquentibus Apostolus dicat. Ait enim inter cætera superius vel subterius nominata mala: *Neque ebriosi, neque maledici, neque rapaces regnum Dei possidebunt* (I Cor. VI). Sed in lege Dominus filiis Israel præcepit dicens: *Maledicos non sinas vivere in terra* (Exod. XXI). Ne ergo in vaniloquium defluat lingua, audiamus quid Psalmista de vaniloquio dicat. Ait enim: *Vana locuti sunt unusquisque ad proximum suum: labia dolosa, in corde et corde locuti sunt. Disperdat Dominus universa labia dolosa, etc.* (Psal. XI). Ne in multiloquium inconsiderato lingua cadat, audiamus quid Salomon dicat, dicit enim: *In multiloquio non effugies peccatum, et qui multis utitur verbis, laedit animam suam* (Prov. X). Ponenda est ergo custo-

A ori nostro, ne effrenate loquentes aut per maliloquium, aut per vaniloquium, aut per multiloquium offendamus Dominum Deum nostrum. Per effrenationem enim linguæ, sicut beatus Augustinus ait, seminantur stimuli, oriuntur rixæ, accenduntur faces odiorum, pax exstinguitur cordium, et cæterorum multorum redundat copia vitiorum.

Obmutui, et humiliatus sum, et silui a bonis (Psal. XXXVIII). Hanc sententiam beatus Benedictus in taciturnitatis exposuit laude dicens: *Hic ostendit Propheta, si a bonis eloquiis interdum propter taciturnitatem debet taceri, quanto magis a malis verbis propter pœnam peccati debet cessari?* Sic enim quidam ait: pro otioso verbo ratio ponitur. Pro sermone injusto pœna exsolvitur. *Obmutui*, dixit, id est, silentium mihi, ne in loquacitate peccarem, voluntarium imposui. Scriptum est enim: *Qui odit loquacitatem, exstinguit malitiam* (Eccle. XIX). Hinc Isaias ait: *Cultus justitiæ silentium* (Isai. XXXII), videlicet indicans quia mentis justitia desolatur, quando ab immoderata locutione lingua non compescitur. Taciturnitas, ut dictum est, virtus est humilitatis, quia quanto taciturnitatis freno constringitur lingua, tanto mens humiliata erigitur ad summa. Et quanto se sub silentio deprimit, tanto compunctionis aciem in cœlum figit. Et quantum se ad compunctionis gratiam humiliatus animus elevat, tantum se iterum ad gratiam compunctionis humiliat. Unde et sequitur: *Humiliatus sum, et silui a bonis* (Psal. XXXVIII). Nisi enim prius humiliatus esset, a bonis malisque non siluisset. Humiliatus enim intelligitur, humi prostratus. Qui ergo taciturnitatis virtutem veraciter amat, necesse est ut ad tempus etiam a bonis locutionibus taceat, ut virtutes cæteras ad tempus tacendo nutriat, quas nutritas iterum tempore congruo sapienter proferat. Hinc per quemdam sapientem dicitur: *Est tacens qui invenitur sapiens; et est odibilis qui procax est ad loquendum* (Eccle. XX). Ac si diceret: Ille se tacendo sapientem componens nutrit, iste se procaciter loquendo odibilem fecit. Ille qui tacuit inventus est sapiens; iste quia loquendo excessit modum inventus est procax.

Ergo quamvis de bonis et sanctis ad ædificationem eloquiis, perfectis discipulis propter taciturnitatis gravitatem rara loquendi concedatur licentia. Bona et sancta et ad animarum ædificationem apta Domini dicit eloquia, quia nisi anima illis composita, ad cœlorum minime poterit conscendere patriam, aut cum sanctis recipere præmia. De his enim eloquiis dicit Psalmista: *Eloquia Domini eloquia casta: argentum igne examinatum, etc.* (Psal. XI). Hinc iterum ipse: *Judicia Dei justificata in semetipsa; desiderabilia super aurum multum, et lapidem pretiosum, et dulciora super mel et favum* (Psal. XVIII). Etenim servus tuus custodit ea: in custodiendis illis retributio multa. Hinc Paulus ait: *Scimus quia lex bona, et sancta, et justa est* (I Tim. I). Hæc sunt eloquia Domini quæ credentibus et facientibus ea æternam præparant vitam. Quæ propter taciturnitatis gravi-

tatem tenendam raro conceditur discipulis prædicanda, ne forte, dum taciturnitatis suæ incautus egreditur claustra, in elationis præceps foveam cadat, aut silentii sui transeat terminum, et suæ patitur animæ detrimentum, perdat taciturnitatis proficuum gravitatem, et in damnosam incldat animi levitatem. Unde et sequitur :

Quia scriptum est : In multiloquio non effugies peccatum (Prov. x). Hinc beatus Gregorius ait : Quia multiloquio quisque serviens rectitudinem iustitiæ tenere nequaquam possit, testatur Propheta, qui ait : *Vir linguosus non dirigitur super terram (Psal. cxxxix).* Hinc beatus Ambrosius dicit : Est homo qui silentium affectat quidem, sed cor ejus multum se condemnat. Iste talis multum loquitur. Est alius qui mane usque ad vesperum loquitur, et cum discretionis silentium magnum custodit. Melius est enim silentium tenere quam aliquid malitiose dicere. Facilius enim tacendo culpa refugitur quam loquendo. Hinc enim scriptum est : *Noli citatus esse in lingua, et priusquam audias, ne respondeas verbum, et in medio seniorum ne adjicias loqui ; non loquaris, nisi interrogatus fueris (Eccii. iv).* Interrogatio enim os monachi aperiat. Maneat in verbo ejus mensura, in sermone sit statera, semper verba ejus sint moderata, modum loquendi non transeat ; et plus diligat semper audire quam loqui.

Et alibi, Mors et vita in manibus linguæ (Prov. xviii). Lingua namque manus non habet, sed per metaphoram pro operibus manus dicitur lingua habere, sicut et Psalmista dicit : *Erue a frames, Deus, animam meam, et de manu canis unicam meam (Psal. xxi).* In manibus ergo linguæ mors et vita consistit, quia, ut Jacobus apostolus ait : *Ex ipso ore procedit maledictio et benedictio (Jacob. iii).* Quando enim veritatem loquimur, et Dominum, qui dixit : *Ego sum via, veritas et vita (Joan. xiv),* benedicimus in manibus linguæ, vitam tenemus, quia scriptum est : *Os, quod mentitur, occidit animam (Sap. i) ; et, Qui odit fratrem suum, homicida est (I Joan. iii).* Hinc iterum Jacobus ait : *Lingua ignis est : universitas iniquitatis (Jacob. iii).* Ignis est lingua, quia virtutum silvam male loquendo devorat, et cuncta fere facinora per eam aut continuantur, aut patrantur, aut defenduntur. Continuuantur, ut latrocinia, vel supra ; patrantur, ut perjuria et falsa testimonia ; defenduntur, quando commissa delicta interroganti negantur. Ipse iterum dicit : *Ecce quantus ignis, quam magnam silvam incendit (Ibid.).* Sicut enim a modica scintilla ignis excrescens magnam sæpe silvam incendit, ita incontinentia linguæ, suis nutrita levitatibus, magnam bonorum operum materiam, multos vitæ spiritualis fructus, ubi atamina-verit, perdidit ; sed et innumera plerumque, optima quæ videbantur locutionis, folia consumit.

Nam loqui et docere, magistrum condecet ; tacere et audire discipulo convenit. Loqui et docere magistrum decet, quia illi per prophetam dicitur : *Clama, ne cesses, dicit Dominus, quasi tuba exalta vocem tuam,*

et annuntia populo meo scelera eorum, et domui Jacob peccata eorum (Isa. lviii). Ipsi iterum per eundem prophetam præcipitur : *Super montem excelsum ascende tu, qui evangelizas Sion ; dic civitatibus Juda, et reliqua (Isa. xl).* Tacere et audire discipulum convenit. Discipulis enim dicitur : *Qui habet aures audiendi audiat (Matth. xi ; Marc. iv).* Hinc Jacobus apostolus ait : *Sit omnis homo velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum (Jacob. i).* Recte primo admonet aurem quæcumque citius accommodare docenti sero autem os ad docendum aperire. Qui ergo sapientiam diligit, primo hanc a Deo postulet, dehinc magistrum veritatis humilis auditor inquirat, et inter agendum suam cautissime linguam, non solum ab otiosis sermonibus coperceat, verum et ab ipsa, quam nuper didicit, veritate prædicanda contineat. Nam et tutius est ut audiat quam prædicetur, quoniam cum auditur, humilitas custoditur ; cum autem prædicatur, vix non subripit cuius hominum quantalacunque jactantia. Hinc Jeremias bene instituti adolescentis viam describens, modestam taciturnitatis inter prima virtutum studia computat : *Bonum est viro, inquit, cum portaverit jugum ab adolescentiâ sua, sedebit solitarius et tacebit (Thren. iii).*

Et ideo, si quæ requirenda sunt a priore, cum omni humilitate et subjectione reverentiæ requirantur, ne videatur plus loqui quam convenit. Qui enim a priore consilium salutis et verba doctrinæ requirit, cum omni humilitate vel subjectione quærere debet, quia summa monachi virtus humilitas est, summum vitium ejus superbia. Tunc autem se quisque monachum judicet, quando se minimum astimaverit, etiam cum majora virtutum opera gesserit. Semper enim conscientia servi Dei humilis debet esse et tristis, scilicet ut per humilitatem non superbiat, et per utilem mœrorem cor ad lasciviam non dissolvat.

Scurrilitates vero, vel verba otiosa et risum moventia, æterna clausura in omnibus locis damnamus ; et ad tale eloquium discipulum aperire os non permittimus. Scurrilitates autem dicuntur joca turpia et improba, vel irrisionibus digna, quæ a monachis omnimoda debent esse aliena. Decet enim monachum doctrinæ proferre sermonem, non joci scurrilitatem. Mentis debet habere gravitatem, non joci, vel scurrilitatis levitatem. Justum, honestum et rationabile debet habere verbum ; non leve, vacuum et gravitatis gratia alienum. Meditetur ergo necesse est monachus in hymnis, psalmis et canticis, non in verbis vacuis, vanis vel otiosis. Plerumque per quosdam gradus desidiosa mens in foveam lapsus impellitur ; et dum otiosa verba cavere negligimus, ad noxia pervenimus, ut prius loqui aliena libeat, et postmodum detractionibus vitam, de quibus loquitur, mordet. Hoc nos cavere Dominus admonet dicens : *Omne verbum otiosum quod locuti fuerint homines, rationem reddent de eo in die judicii (Matth. xii).* Si ergo ratio de otioso sermone exigitur, penemus quæ pœna de multiloquio maneat. In quo etiam per noxia verba peccatur. Nam et otiosa verba ipsa so-

lent esse risum moventia. Propterea cavenda est omnibus nobis joci et risus immoderata luxuria, per quam plerumque amarissima inter fratres nascuntur scandala. Unde et Salomon ait : *Quasi per risum operatur stultus scelus* (Prov. x). Nam et risum supra modum quis nesciat indisciplinationis et levitatis esse januam? per quam perniciosum cibum miseræ animæ diabolus subtiliter ministrat.

CAPUT VII.

De humilitate et multiplici ejus commendatione duodecim gradibus distincta.

Clamat nobis divina Scriptura, fratres, dicens: Omnis qui se exultat humiliabitur, et qui se humiliat exaltabitur (Luc. xiv). Hoc plane sciendum et firmissime a nobis tenendum quia omnis qui se incaute de meritis, aut, quod pejus est, sine meritis allevaverit, juste a Domino humiliabitur; et qui provide se de benefactis humiliaverit, juste ab eo exaltabitur. Hinc Salomon ait : *Superbum sequitur humilitas, et humilem spiritum suscipiet gloria* (Prov. xxix). *Superbum enim sequitur humilitas*, quia qui in præsentem superbus perseverans vivit, post mortem humiliatus in infernum descendit. De superbis enim scriptum est : *Deducunt in bonis dies suos, et in puncto ad inferna descendunt* (Job. xxi). Hæc enim damnavilis et misera : *superbum sequitur humilitas, et humilem spiritum suscipiet gloria*, id est, gloria regni cælorum suscipiet omnes qui humiliato vivunt spiritu. Hinc Dominus de humilibus ait : *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum* (Matth. v). Hinc iterum dicit : *Sinite parvulos venire ad me, talium est enim regnum cælorum* (Marc. x). Et parvulos ergo, et pauperes spiritu, humiles dicit, quibus post mortem misericorditer regnum cælorum promittit.

Cum hæc ergo dicit, ostendit nobis omnem exaltationem genus esse superbiæ. Omnis superbia tanto in imo jacet, quanto in alto se erigit. Tantoque profundius labitur, quanto excelsius elevatur. Qui enim per superbiam attollitur, per Dei justitiam inclinatur. Superbia ergo, sicut origo est omnium criminum, ita ruina cunctarum virtutum. Ipsa est enim in peccato prima, ipsa in conflictu postrema. Hæc enim aut in exordio mentem per peccatum prosternit, aut in novissimo de virtutibus dejicit. Inde et omnium peccatorum est maxima, quia tam per virtutes quam per vitia humanam mentem exterminat.

Quod se cavere Propheta indicat, dicens: Domine, non est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei (Psal. cxxx). Iste enim psalmus humilitatem prædicat, temperantiam docet et patientiam monet, et beneficientibus omnem humilitatem ostendit; concinnat atque componit. Si ergo humiliatum cor sacrificium Deo est, sacrificium obtulit qui dixit : *Domine, non est exaltatum cor meum* (Psal. cxxx). Si ergo hoc aliquis eremita cellæ suæ vacans diceret, magnæ patientiæ laude fulgeret; quanto magis, quia hoc purpuratus rex et prophetarum dicebat eximius. Si igitur sancti viri etiam cum agunt fortia de semet-

ipsis vilia sentiunt, quid in sua excusatione dicturi sunt, qui sine opere virtutis intumescunt? Sed quælibet sint opera, nulla sint, nisi ex humilitate condiantur. Miranda quippe actio cum elatione non elevat, sed gravat. Qui enim sine humilitate virtutes congregat, in vento pulverem portat. Et unde aliquid ferre cernitur, inde deterius elati oculi cæcantur.

Neque ambulavi in magnis, neque in mirabilibus super me (Psal. cxxx). Hoc est dicere: Nihil meritis meis reputavi, nihil scientiæ meæ contuli, sed si aliquid boni habui, totum gloriæ Dei dedi. Noli quasi mirabilibus innotescere hominibus, et nec quæsiivi aliquid super vires meas, unde me apud imperitos jactarem. Aliter: In magnis enim ambulare, est magna de se unumquemque sentire. In mirabilibus vero est mirabile de se aliquid existimare. Quod se hic negat facere Propheta, cum dicit: *Neque ambulavi in magnis, neque in mirabilibus super me.* Omnis autem humilitas non tam in sermone quam in mente est, ut humiles nos esse conscientia noverit, et nunquam nos vel scire aliquid, vel intelligere, vel esse existimemus, et nihil meritis nostris tribuamus, quia nihil de nostro nisi peccatum habemus.

Sed quid? Si non humiliter sentiebam, sed exaltavi animam meam. In cunctis ergo quæ agimus, humiliter de nobis sentimus, si in radice boni operis humilitatem tenemus, nec quibus superiores, sed quibus adhuc inferiores sumus, aspiciamus; et dum meliorum nobis exempla proponimus, ad majora semper ascendere ex humilitate valeamus. Exaltamus autem animam nostram, cum in hac corporis habitatione humilia meditamur, dicente Scriptura : *Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam* (I Petr. v). Et illud : *Humiliamini in conspectu Dei et exaltabit vos* (Jac. iv). Tanto ergo sit quisque vilior Deo, quanto pretiosior sibi; tanta pretiosior Deo, quanto per eum vilior sibi, quia humilia respicit, et alta a longo cognoscit. Hoc autem esse optimum specimen et electorum solet, quod de se semper minora quam sunt sentiunt, et infra quam sunt de se humilia proferant.

Sicut ablactatus super matre sua, ita retribuens in animam meam (Psal. cxxx). Qui non elevat cor suum, neque in altum attollit oculos suos, neque ambulat in magnis, neque in mirabilibus super se, lactanti similis reperitur, dicente Scriptura : *Ex ore infantium et lactentium perfecisti laudem* (Psal. viii). Hæc enim virtus ideo maxime inter virtutes eximias honorata consurgit, quoniam eam dignatio majestatis assumpsit. Denique consideremus quantum honorata sit humilitas, quæ superbiæ contraria in duodecimo gradu noscitur collocata. Illa enim per septem principalia vitia demergit in tartarum, hæc per duodecim humilitatis gradus deducit ad cælum.

Unde, fratres, si summæ humilitatis volumus culmen attingere. Summæ humilitatis culmen, ut quidam volunt, quatuor modis completur. Primo, si mortificatas monachus in semetipso omnes habeat

voluntates. Secundo, si non solum suorum actuum, A verum etiam cogitationum nil suo celaverit abbati. Tertio, si nil discretioni suæ, sed iudicio ejus universa committat, ac monita ejus sciens ac libenter auscultet. Quarto, si in omnibus observet obedientiæ, mansuetudinis patientiæque constantiam. Beatus ergo Benedictus non solum in quatuor, sed in duodecim gradibus summam atque perfectam esse voluit et definivit humilitatem. Nam et in hoc summa atque perfecta potest videri humilitas, si quis humiliter et patienter impleat quod Dominus ait: *Ego autem dico vobis non resistere malo, sed si quis te percusserit in dexteram maxillam, præbe illi et aliam*, etc. (Matth. v). Qui enim ista patienter et humiliter sustinet, insuper illud audit quod Dominus jussit, dicens: *Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, et orate pro persequentibus et calumniantibus vos, ut sitis filii Patris vestri, qui in cælis est* (Matth. v); summam mihi videtur habere humilitatem summumque humilitatis tenere cacumen.

Et ad exaltationem illam cælestem, ad quam per præsentis vitæ humilitatem ascenditur, volumus velociter pervenire. Exaltationem cælestem illam dicit, de qua Dominus ait: *Fulgebunt sancti sicut sol in conspectu Patris mei* (Matth. xiii). Et de qua Daniel dicit: *Et qui ad justitiam erudiant plurimos, fulgebunt quasi stellæ in perpetuas æternitates* (Dan. xii). Hinc et Psalmista ait: *Nimis exaltati sunt amici tui, Deus; nimis confortatus est principatus eorum* (Psal. cxxxviii). Exaltatio cælestis et summa est, ut sint sancti monachi similes angelis, ut sint filii et hæredes Dei, cohæredes autem Christi, et ut audiant a Domino: *Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi* (Matth. xxv); et ut faciat eos in eodem regno discumbere, et transiens dignetur eis omnia bona ministrare.

Actibus nostris ascendentibus. Tunc actus nostri ad supera bene ascendunt, quando de die in diem bene vivendo ad meliora proficiunt; quando variis et multis fultis virtutibus, ad contemplationem nostri creatoris humiliter surgunt. Et quasi per gradus ad visionem illius per animæ virtutes conscendunt, ita ut de nobis dicatur: *Ibunt de virtute in virtutem, et videbitur Deus deorum in Sion* (Psal. lxxxiii).

Scala illa erigenda est quæ in somnio Jacob apparuit, per quam ei descendentes et ascendentes angeli monstrabantur (Gen. xxviii). Non aliud sine dubio descensus ille et ascensus a nobis intelligitur, nisi exultatione descendere et humilitate ascendere. Quamvis alii doctores aliter hanc voluissent intelligere scalam, et angelos descendentes et ascendentes per eam: beatus tamen Benedictus nostram in hoc loco voluit intelligere vitam, quæ virtutibus plena ad cælum est quotidie erigenda. Angelos vero ascendentes et descendentes animas intellexit in regulari vita degentes. De quibus aliæ se humiliando ascendant ad cælum, aliæ vero superbientes de ipsis vir-

tutum gradibus profundum cadunt in tartarum, et impletur in eis: *Omnis qui se exaltat humiliabitur, et qui se humiliat exaltabitur* (Luc. xiv).

Scala vero ipsa erecta, nostra est vita sæculo, quæ humiliato corde a Domino erigitur ad cælum. Tunc scala, id est vita nostra, ad cælum bene a Domino erigitur, quando corda nostra cum manibus, id est cum bonis operibus, a nobis sursum levantur; quando, secundum Apostoli commonitionem, quæ sursum sunt sapimus, non quæ super terram: quando ad cælum suspirantes cælestia meditamus et quærimus; quando ea quæ retro sunt obliviscimur, et ad ea quæ in ante sunt nos extendimus; quando tota mentis intentione ad palmam sequimur supernæ vocationis; quando de cælestibus meditates cum Paulo dicere possumus: *Nostra autem conversatio in cælis est* (Phil. iii).

Latera enim hujus scalæ, dicimus nostrum esse corpus et animam. Proinde autem et sapienter nostrum corpus et animam hujus scalæ duo dicit esse latera; quia ex utroque omnis homo compositus constat, et pro amore Christi et vita æterna ex utraque substantia, quæ prævalet, agit bona; et utin resurrectionis glória in utraque substantia laboris sui recipiat præmia, in utraque substantia sollicitè satagit Domini custodire mandata. Tunc enim totam nostram ad cælum erigimus scalam, quando auxiliante Deo nostra etiam in hostiam offerimus illi et corpora, obsecrante nos Apostolo ac dicente: *Obsecro vos, fratres, per misericordiam Dei, ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem, sanctam, Deo placentem, rationabile obsequium vestrum* (Rom. xii). Scala a scandendo, id est ascendendo, nomen accepit, quæ non aliter perfecta, nisi lateribus et gradibus constat.

In quæ latera diversos gradus humilitatis vel disciplinæ evocatio divina ascendendos inseruit. Gradus isti humilitatis et disciplinæ dicuntur, quia istæ ambæ virtutes pulcherrimæ sibi iuvicem sociantur: quia quem humilitas mansuetum, disciplinæ eruditio componit et facit doctum, et quem humilitas tranquillum et mitem, disciplinæ eruditio facit providum et sapientem. Quia scriptum est: *Neminem diligit Deus, nisi eum qui cum sapientia commoratur* (Sap. vii), necesse est ut humilitati disciplina jungatur; quia eruditio disciplinæ custos est humilitatis, et humilitas temperatio est eruditionis. Evocatio dicitur, quando ad summum bellum, non solum milites, sed etiam cæteri vocantur. Unde et evocare, educere seu provocare intelligitur. Quod verbum apte satis hoc in loco est positum, quia ut ad bellandum contra diabolum duodecim gradibus humilitatis armati fortiter consurgamus, quotidie a Domino evocamur, educimur ac provocamur: ut illo duce de victoria triumphantes ad cælorum regna per duodecim humilitatis gradus ascendentes perveniamus gaudentes.

De primo humilitatis gradu.

Primus itaque humilitatis gradus est, si timorem Dei sibi ante oculos semper ponens. Merito inter duo-

decim iste gradus est in dignitate, et in ordine ponitur primus. Ideo primus in ordine, quia primus est in cogitatione, in corde et voluntate. Ideo primus est in dignitate, quia a Domino incipit timere. De timore enim scriptum est : *Initium sapientiæ timor Domini : et timor Domini disciplina sapientiæ. Timor Domini gloria, et gloriatio, et lætitia, et corona exultationis : et dabit lætitiā et gaudium in longitudinem dierum* (Eccli. 1). Hæc omnia bona, et alia multa illis timor Domini ministrabit, qui illum sibi jugiter ante oculos posuerint, et cum beato Job dixerint : *Quasi tumentes fluctus super me semper timui Dominum, et pondus ejus ferre non potui* (Job xxxi).

Oblivionem omnino fugiat. Quia in uno cordis habitaculo non potest memoria pariter et oblivio retineri, necesse est ut a cordibus nostris oblivionem pellamus nocivam, et retineamus memoriam proficuum. Cum enim a clastro cordis oblivio fugatur damnosa, tunc in nobis fructifera crescit, et redundat memoria, quæ nobis ante oculos mentis, et Domini præcepta ejus reducit, et quomodo illi placeamus, et ejus præcepta custodire possimus, diligenter inquirat, et quæ facienda, et quæ non facienda sunt, vigilantiter intendit. Hinc Judæorum populum Dominus admonet dicens : *Custodi igitur te metipsum, et animam tuam sollicite, et ne obliviscaris verbum Domini, et ne excedat de corde tuo cunctis diebus vitæ tuæ* (Deut. 10). Hinc Psalmista ait : *Benedic, anima mea, Domino, et noli oblivisci omnes retributiones ejus* (Psal. cii). Memoria timoris Domini facit hominem cautum, modestum, justum, rectum et honestum, piū, benignum, misericordem, prudentem, humilem, mitem, sobriū et in omnibus actionibus temperatum et providum. E contrario mentis oblivio facit hominem stultum, incautum, insensatum, fatuum, improvidum, injustum, injuriosum, iracundum, invidum, impurum, imūtem, incontinentem, irrisorem, detractorem, inflatum, superbum, elatum, vanum, et in omnibus omnino actionibus depravatum hominem, facit et miserum. Non enim ad memoriam Dominum suum et præcepta ejus reducit; et ideo velut cæcus et errans peccat et perit. Qualiter autem hæc oblivio fugiatur damnosa, audi sequentia :

Et semper sit memor omnium quæ præcepit Deus.

Tunc enim memoria præceptorum Dei animæ præbet salutem, quando ea, quæ Domini præceptis sagaciter memorantur, in mente efficaciter complentur in opere. Domini enim memorata, et non impleta præcepta, damnationem magis animæ quam salutem demonstrent. Memorata vero, et operibus consummata a facientibus procul repellunt peccata, et perseverantibus salutem continuam, et præmia promittunt æterna. Tribuunt facientibus gloriam, non facientibus autem gehennam minantur æternam, unde et sequitur :

Et qualiter contemnentem Deum, in gehennam pro peccatis incidunt. Contemnentem enim sunt qui audiunt præcepta quidem Domini, sed obedire con-

temnunt. Deum enim monachi contemnunt, quando abbati suo obedire renuunt, et dura cervice resistunt. De omnibus enim a se missis prædicatoribus Dominus ait : *Qui vos audit, me audit; et qui vos spernit, me spernit* (Luc. x). Hos autem contemnentem et abbatis præcepta justa despicientes, recte gehenna de peccatis incendit, quoniam evadere potuissent, si Domini et abbatis sui præceptis obtemperassent. Quasi enim ignis ligna, sic gehenna inobedientium recipit peccata. Et sicut ignis succenditur ex lignis, sic gehenna a contemptorum Dei succenditur peccatis : ut unumquemque secundum quantitatem suorum cruciet delictorum. Unusquisque enim quantum gehennæ ministraverit peccata, tantum sibi gehennæ ignis incendit flammam. Quantum unusquisque peccatorum secum portaverit ligna, tantum miser cruciabitur in gehenna. Et quantum ibi peccatorum suorum composuerit acervum, tam grandem et durum ibi inveniet cruciatum. Et hoc modo unumquemque de propriis peccatis gehennæ incendit ignis. Hinc beatus Isidorus ait : Sicut unusquisque sanctus in futuro judicio pro quantitate virtutum glorificabitur, ita et unusquisque impius pro quantitate facinorum condemnabitur. Nec deerit in supplicio futurus damnationis ordo, sed juxta qualitatem criminum discretio erit pœnarum. Hinc beatus Gregorius ait : Omnipotentis Dei justitia futurorum præcia ab ipsa mundi origine gehennæ ignem creavit, qui in pœna reproborum esse semel inciperet, sed ardorem suum etiam sine lignis nunquam flueret, sed esset miseris mors sine morte, finis sine fine, defectus sine defectu; quia et mors vivit, et finis semper incipit, et deficere defectus nescit; et mors premit, et non exstinguit; dolor cruciat, sed nullatenus pavorem fugat, flamma comburit, sed nequam tenebras decutit

Et vitam æternam, quæ timentibus Deum præparata est, animo suo semper evolvat. Id est, hoc in corde suo semper evolvat, quod de contemnentibus Deum dicitur : *Ibunt impii in supplicium æternum* (Matth. xxv). De timentibus Deum : *Justi vero in vitam æternam* (Ibid.); ubi est gloria sempiterna, exultatio magna, corona virtutibus florida, claritas veri Solis illuminatione fulgida, habitatio omnium sanctorum solida, æterna et semper permansens bonitas tota. Ad quam qui bonorum operum virtutibus fulti pervenerint, beatis angelis similes erunt, et simul cum Deo suo felices gaudebunt, et in perpetuo sine fine regnabunt.

Et custodiens se omni hora a peccatis et vitiis, id est cogitationum, linguæ, oculorum, manuum, pedum, vel voluntatis propriæ. Quod dicit a peccatis custodire se omni hora, subauditur ab omnibus pravis operibus, quæ fiunt cogitatione, locutione et opere. Unde hic apte posuit *cogitationum, linguæ, manuum, pedum, etc.* Istis fomitibus quasi quibusdam gradibus coalescit omne peccatum. Cogitatio namque prava delectationem parit, delectatio consensum, consensus actionem, actio consuetudinem, consuetudo ne-

cessitatem his ergo vinculis homo implicatus catena A vitiorum tenetur astrictus, ita ut ab ea evelli non valeat, nisi divina gratia manum jacentis apprehendat. Sic ergo omni corpore oportet nos aptare, ut Creatori nostro totis membrorum viribus obsequium valeamus præbere. Tunc enim oculus Deo præstat obsequium, cum turpia declinat aspicere. Tunc lingua merebitur præmium, quando benedictionibus occupatur. Tunc auditus placebit Deo, si detractio- nibus non misceatur. Et pedes laudare Deum pote- runt, si cursum suum ab omni malitia revocare festi- nent. Et manus benedicunt, si rapinis renuntiave- rint, et ad misericordiam præparaverint. Quod vero dicit custodire se a vitiis, subauditur a septem prin- cipalibus, id est, a gula, fornicatione, avaritia, ira, tristitia, acedia, vana gloria, et ab octava eorum B genitrice superbia, et ab omnibus prorsus illorum nocivis ramusculis, qui quasi venenatæ soboles a venenatis nascuntur parentibus, quorum hic catalo- gum enumerare nimis est longam. Nam in cordibus reproborum invicem sibi catalogus succedit vitiorum, ut dum unum abierit, succedat aliud, juxta prophetæ testimonium, qui ait : *Residuum erucae comedit lo- custa, et residuum locustæ comedit bruchus, et resi- dum bruchi comedit rubigo (Joel. 1)*, etc. Hinc ite- rum per prophetam dicitur : *Omnes cognationes terre ab aquilone venient, et ponent unusquisque solium suum in introitum portarum Hierusalem (Jerem. 1)*. Regna aquilonis vitia sunt quæ in ipsis portis, id est, in ipsis sensibus animæ regnant. Neque enim aliunde peccamus, nisi videndo, audiendo, attractando, gu- stando, atque tangendo. Unde et alias dicitur : *In- travit mors per fenestras vestras (Jerem. 1x)*. Quod vero dicit, vel voluntatis propriæ subauditur, custo- diat se a peccatis et vitiis propriæ voluntatis.

Sed et desideria carnis amputare festinat. Subaudi- tur non delectatur implere. Quid enim in hac vita laboriosius, quam carnalibus desideriis æstuarè? Aut quid hic securius, quam desideria carnis non im- plere, et sæculi hujus nihil appetere. Qui enim hunc mundum diligunt, et desideria carnis implere con- tendunt, a turbulentis sæculi sollicitudinibus contur- bantur. Qui autem ita huic mundo moriuntur, ut soli Deo vivere delectentur, futuræ pacis requiem, quam illuc exspectant, hic quodammodo habere jam in- choant. Ergo tam perseveranter intendere oportet animum nostrum orando atque pulsando, quousque inportunas desideriorum carnalium suggestiones, quæ nostris obstrepunt sensibus, fortissima inten- tione superemus, ac tandiu insistere, quousque per- sistendo vincamus.

Æstimet se homo de cælis semper a Deo respici omni hora, et facta sua in omni loco ab aspectu Divinitatis videri, et ab angelis, de omni hora renuntiari. Quanto enim unusquisque sollicitius se a Deo æstimat respi- ci, tanto debet cautius vivere, et vitam suam honestissime custodire : ne illos Divinitatis offendat oculos, quos vult habere propitios. Respicit ille ab- dita, et secreta atque occulta considerat, nec Dei

oculus aliquis potest evadere dicentis : *Ego Deus ap- proximans, et non Deus de longinquo. Si absconses fuerit homo in absconditis, ergo non videbo eum? Nonne cælum et terram ego impleo (Jerem. xxxiii)?* Hinc Psalmista ait : *Oculi Domini super justos, et aures ejus in preces eorum (Psal. xxxiii)*. Quod autem dicit, et ab angelis omni hora renuntiari, ab illo loco intelligitur, ubi angelus Tobix dixit : *Quando orabas cum lacrymis, et sepeliabas mortuos, ego obtuli orationes tuas Domino (Tob. xii)*. Sed et Dominus cum in Evangelio dixisset : *Quicumque humiliaverit se, sicut parvulus iste, hic est major in regno cælorum, et qui susceperit unum parvulum talem in nomine meo me suscipit (Matth. xviii)*, post paululum addidit : *Videte ne contemnatis unum ex his pusillis. Dico enim vobis : quia angeli eorum in cælis semper vident fa- ciem Patris. Magna dignitas animarum, ut unaquæque anima habeat ab ortu nativitatis in custodiam suam angelum delegatum, ut et illam custodiat, ne peccet, et quæ bona fecerit, Deo nuntiare non cesset.*

Demonstrat nobis hoc Propheta, cum in cogitatio- nibus nostris ita Deum semper præsentem ostendit, dicens : *Scrutans corda et renes Deus (Psal. vii)*. Hæc propria virtus, ut Cassiodorus ait, solius Dei est, et corda nostra discutere, et animi nostri vigorem po- tentia suæ hinc penetrare. Nam licet nobis multo celsiores sint potestates cælorum, nulli tamen crea- turarum datum est cogitationum nostrarum plenis- sime secreta cognoscere. Agnoscit tantum perfecte in nobis solus ipse, qui judicat. Ipse autem dicit : *Scient omnes Ecclesie, quoniam ego sum scrutans renes et cor (Apoc. 1)*. Hinc iterum scriptum est : *Quoniam renum illius testis est Deus, et cordis ejus scrutator est verus (Sap. 1)*. Corda ergo nostra scruta- tur Dominus, quando cogitationes cordium nostro- rum subtiliter investigat, ut quæ hominibus sunt occulta, illi fiant in palam. Scriptum est enim : *Homo videt in facie, Deus autem in corde. Scrutatur autem renes, quando animi nostri constantissimum inten- dit vigorem, sive corporeas liquide penetrat delecta- tiones.*

Et iterum : *Dominus novit cogitationes hominum, quoniam vanæ sunt (Psal. xciii)*. Hinc Hieremias ait : *Oculi mei super vias hominum. Non sunt abscondite a facie mea, et non fuit occulta iniquitas eorum (Je- rem. xvi)*. Hinc Salomon ait : *Respicit Dominus vicæ hominis, et omnes gressus ejus considerat (Prov. v)*. Hinc David dicit : *Servavi mandata tua et testimonia tua, quia omnes viæ meæ in conspectu tuo (Psal. cxviii)*. Non solum factis, sed etiam cogitationibus delinquimus, si eis illicite occurrentibus delectemur. Nam si prius pravæ cogitationi resistimus, in lapsum operis non incurrimus.

Et item dicit : *Intellexisti cogitationes meas a longe (Psal. cxxxviii)*. Hinc per Salomonem dicitur : *Omnes viæ hominum panduntur oculis; infernus et perditio coram Domino (Pr. xvi, xv)*, quanto magis corda filiorum hominum. A longe enim quod dicit, non lo- cum significat, sed tempus; quia non solum facta

nostra praevidet Deus, verum etiam antequam existamus ipsi nos, cogitationes nostras cognoscit. Non est timendum, si bona malaque in cogitationem veniant, sed magis gloriandum est, si mens mala a bonis intellectu rationis discernat, et quod inter bonum et malum sensu prudentiori discernit, aut mala cognita caveat, aut intellecta bona faciat.

Et quia cogitatio hominis confitebitur tibi (Psal. lxxv). Cogitatio vero hominis tunc Deo confitetur, quando peccata praeterita humili satisfactione ab illo damnantur: quia dum unusquisque divina illuminatione praeventur, statim molestiis turpium cogitationum pulsatur, sed eas Domino confiteri humiliter non veretur.

Nam ut sollicitus sit circa cogitationes suas perveras, dicat semper utilis frater in corde suo: Tunc ero immaculatus coram eo, si observavero me ab iniquitate mea (Psal. xvii). Subtiliter beatorum monachorum vita describitur, qui quando ad aliquam se gratiam Domini pervenisse cognoscunt, cavent ne iterum iniquitatis antiquae calamitatibus innodentur. Nam cogitationes illicitas immittere, daemonum est, cogitationibus vero oblectari perveris, nocivum est. Iniquitatem hoc in loco posuit pro cogitatione. Omne enim quod aequum non est, iniquum est. Ergo qui se a pravus observat cogitationibus, levius se observat a pravus operibus. Et ideo dixit: *Et ero immaculatus coram eo, si observavero me ab iniquitate mea (Psal. xvii).* Ac si diceret: Tunc immaculatam potero ducere vitam, si me non maculaverit cogitatio prava. Neque enim potest sine macula vivere, cujus iniqua cogitatio polluit mentem. Sed ille tantum bene immaculatus vivit, qui se ab iniquitate pravae cogitationis custodit. Et ne aliquis dicat: Cogitare tantum, non facere, non est grande peccatum, audiat quid de malorum cogitationibus sit scriptum. Dicit enim Scriptura: *Cogitatio stulti peccatum est (Prov. xxiv).* Et ut intelligeres quale peccatum, dicit eadem Scriptura in alio loco: *Perversae cogitationes separant a Deo (Sapient. 1).* Non enim parvum, sed grande peccatum est separari a Deo, et jungi diabolo. A quo se bene observat, qui cogitationes iniquas, dum adhuc sunt parvulae, tenet et allidit ad petram.

Voluntatem vero propriam ita facere prohibemur, cum dicit Scriptura nobis: Et a voluntatibus tuis avertere (Eccli. xviii). In multis jam dictum est, quia propriam voluntatem nulli unquam facere pervertendum est, nisi iudicio, et probatione vel multorum, vel eorum qui praesunt. Nam illam dicimus perfectam continentiam, qua se a propriis suis voluntatibus continet. Quantum autem habeat periculi, qui voluntatem propriam facere vult, et non Domini, certum est ex Apostolo dicente: *Facientes voluntates carnis et cogitationum eramus aliquando et nos natura filii irae, sicut et ceteri (Eph. ii).*

Et iterum: Rogemus Deum in oratione, ut fiat illius voluntas in nobis (Matth. vi). Dominus infirmitatem hominis, quam portabat, ostendens ait: *Pater, si fieri potest, transeat a me calix iste (Luc. xxii).* Et

exemplum discipulis suis tribuens, ut non voluntatem suam, sed Dei faciant, addidit: *Veruntamen, non quod ego volo, sed quod tu.* Et alio loco dicit: *Descendi de caelo, non ut faciam voluntatem meam, sed eius qui misit me (Joan. vi).* Quod si filius obedivit facere voluntatem patris, quanto magis servus debet obedire, et non suam, sed Domini facere voluntatem!

Docemur ergo merito non facere nostram voluntatem; cum caveamus illud, quod dicit sancta Scriptura: Sunt viae quae videntur hominibus rectae, quarum finis usque ad profundum inferni demergit (Prov. xvi). Haec est illa lata et spatiosa via, quae per se gradientes ducit ad perditionem, per quam multi voluntates suas sequendo pereunt, et descendunt in infernum. Hinc quidam sapiens dicit: *Via peccantium complanata lapidibus, et in fine illorum inferi, et tenebrae, et poena (Eccli. xxi).* De quibus et in libro Job legitur: *Excitant in iusibus, tenent tympanum, et citharam, et gaudent ad sonitum organi; deducunt in bonis dies suos, et in punito ad inferna descendunt (Job. xxi).* Nam et de illis intelligi potest, qui nunc electi esse videntur; sed quia non sunt, a Domino reprobantur, dicente propheta: *Vocavit Dominus iudicium ad ignem, et devoravit partem domus (Amos vii).* Pars quippe domus devorabitur, quia illos etiam infernus absorbebit, qui nunc se in praecipitis caelestibus stare gloriantur. Potest et de illis non inconvenienter intelligi, quos vitia sub simulatione virtutum decipiunt. Quaedam vitia speciem virtutum habere videntur, sed virtutes non sunt. Nam interdum sub praetextu iustitiae crudelitas agitur, et inde se nonnulli justos esse confidunt, unde maxime apud Dominum reprobantur. Carnales autem plerumque per insensibilitatem mentis non agnoscunt vitium esse culpabile, quod dignum videtur damnatione. Hinc per Salomonem dicitur: *Vias quae a dextris norit Dominus, perversae vero sunt, quae a sinistris sunt (Prov. iv).* Intelligitur et de haereticis, quorum dogma illius videtur rectum, sed a catholicis viris discernitur, et iudicatur esse pravum; quia sequaces suos dicit ad tartarum. Hinc Salomon ait: *Via impiorum tenebrosa, nesciunt ubi corrumpant (Prov. iv).* Hinc iterum dicit: *In itinere contemptorum vorago (Prov. xiii).*

Et cum item caveamus illud, quod de negligentibus dictum est: Corrupti sunt, et abominabiles facti sunt in voluptatibus suis (Psal. lii). Corrupti sunt sequendo libertatem arbitrii sui, et abominabiles facti sunt sequendo voluntates proprii cordis sui. De his enim Apostolus ait: *Homines corrupti mente, reprobi sine affectu, praevaricatores, immites, caeteritiam habentes conscientiam, etc. (I Tim. i).*

In desideris vero carnis ita nobis Deum credamus superesse praesentem, cum dicit Propheta Domino: Ante te est omne desiderium meum (Psal. xxxvii). Non enim ante homines, inquit, qui cor videre non possunt, sed ante te est omne desiderium meum:

cui non latent quæ sunt in cogitatione vel desiderio cordis mei.

Cavendum ergo ideo malum desiderium, quia mors secus introitum delectationis posita est. Mors dicta vel a morsu, vel quia amara est. Ideo a morsu dicta est mors, quod delectavit Eva de ligno paradisi comedere vetito, et suasa a diabolo accepit pomum, et momordit illud, et statim mortem glutivit amaram cum morsu. Delectavit et momordit, et statim mortis periculum incurrit. Intravit delectatio pomi in animam; intravit pariter et mors cum illa. Et ideo secus introitum delectationis mortem positam beatus esse Benedictus dicit. Nam eodem blandimento delectationis decipiuntur nunc per diabolum, quo protoplasti in paradiso sunt decepti. Diabolus enim quando decipere aliquem cupit, prius naturam unius cuiusque incendit, et inde se applicat, unde aptum hominem ad peccatum inspexerit. Diabolus enim æerpens est lubricus, cui si in capite suggestionis non resistitur, totus in interna cordis, dum non sentitur, illabitur. Si autem ei fortiter in capite a sanctis viris resistatur, tota ejus suggestio cito annihilatur. Unde et Psalmista ait: *Ad nihilum deductus est in conspectu ejus malignus (Psal. xiv); et; Beatus qui tenet et allidit parvulos suos ad petram (Psal. cxxxvi).*

Unde Scriptura præcipit dicens: Post concupiscentias tuas non eas (Eccli. xviii). Hinc Jacobus apostolus ait: *Unusquisque vero tentatur a concupiscentia sua abstractus et illectus (Jacob. 1).* Abstractus videlicet a recto itinere, et illectus in malum. Hinc iterum ipse: *Dehinc concupiscentia eum conceperit, parit peccatum. Peccatum vero cum consummatum fuerit, generat mortem (Ibid.).* Tentatus est David visu uxoris alienæ, et in concupiscentia sua abstractus et illectus est. Atque ubi conceptum scelus perfecit, in reatum mortis etiam proprio ore iudicatus incidit; quem tamen pœnitendo evasit. Tentatus est Judas per philargyriam, et quia erat avarus, ab ipsa concupiscentia sua abstractus et illectus ad interitum consentiendo est deductus. Tentatus est Joseph verbis dominæ; sed quia nec concupiscentiam libidinis, nec delectationem habuit carnis, a tentatione sic evasit.

Ergo si oculi Domini speculantur bonos et malos (Psal. xxxiii), et Dominus de cælo semper respicit super filios hominum, ut videat si est intelligens aut requirit Deum, et si ab angelis nobis deputatis quotidie Domino factori nostro opera nostra nuntiantur (Psal. xliii). Oculi Domini respectio est divina, qua semper respicit super bonos, ut eos ab insidiis inimici defendat, a peccatis custodiat, et in bonis jugiter operibus persistere faciat. Respexerunt oculi Domini Petrum, et ille statim reversus a negationis vitio cognovit Dominum, et amare flendo emendavit delictum. Speculantur ergo oculi Domini bonos et malos, ut bonis bona, et malis retribuant mala. Ut illis pro bonis operibus præmia, istis pro pravis actionibus pœnam tribuat sempiternam. Istos ut exaudiat et salvet, illos ut perdat et damnet, sicut scriptum

est: *Oculi Domini super justos, et aures ejus ad preces eorum (Psal. xxxiii).* Vultus autem Domini super facientes mala, ut perdat de terra memoriam eorum. Respicit et super filios hominum, ut videat si est aliquis inter eos intelligens aut requirens Deum. Ille enim apud Deum intelligens habetur, qui in opere et oratione non alium, sed ipsum auditorem solum requirit et exorat. Qui non in alio curam, spem vel fiduciam, nisi in ipso solo Domino ponit Jesu Christo. Curam, ut *Jacta in Domino curam tuam.* Spem, ut *Spes mea Dominus a juventute mea.* Fiduciam, ut *Bonum est confidere in Domino.* Angelos nobis deputatos dicit, de quibus Dominus ait: *Angeli eorum semper vident faciem Patris mei, qui in cælis est (Math. xviii).* Et pro quibus Paulus Apostolus mulieres prohibet in Ecclesiam non velatis intrare capitibus. Et de quibus idem alio loco dicit, quod Angeli missi sunt in ministerium propter eos qui hæreditatem capiunt salutis.

Cavendum est ergo omni hora, fratres, sicut dicit in psalmo Propheta, ne nos declinantes in malum, et inutiles factos aliqua hora aspiciat Deus, et parcente nobis in hoc tempore (quia pius est, et exspectat nos converti in melius) dicat nobis in futuro: Hæc fecisti, et tacui (Psal. xliix). Ille enim declinat in malum, qui prius stetit in bono, et qui prius in statu rectitudinis stetit, si declinaverit in malum, factus est inutilis servus et pravus. De tali enim anima dicit Propheta: *Quam vilis facta es nimis iterans vias tuas (Jerem. ii).* Illa misera efficitur anima, quæ de statu rectitudinis crebro descendens committit culpam. Unde et misera et inutilis est facta; sed nec talibus interdicenda est venia. Sed hoc necesse est ut custodiat, ut sic præteritam plangat culpam, ne iterum plangendum committat, et eum Dominus frequenter peccantem aspiciens, et reverti diu ad pœnitentiam exspectans, illi nolenti dicat: *Hæc fecisti et tacui (Psal. xliix).* Superius enim peccatori Dominus dixerat: *Tu vero odisti disciplinam, et projecisti sermones meos retrorsum (Psal. xliix);* et cætera, quæ ibi descripta peccatorum multa retinentur mala. Et tunc ista subjiciens dixit peccatori in vindictam. Ac si diceret: *Hæc supra dicta frequenter commisisti peccata, et non tibi reddidi dignam operis tui pravi vindictam, sed potius tacui, et exspectavi te converti ad pœnitentiam.* Non tibi pro malis reddere volui mala, sed tacui, et exspectavi ut pœnitentiam agenti redderem præmia. Tacere enim Domini est, peccatori malum pro malo non reddere, sed diu ad pœnitentiam exspectare. Peccatori enim Dominus non taceret, sed responderet, si vindictam de ejus pravis actionibus statim exspectaret. Sed quem diu exspectat ut pœniteat: si pœnitentiam non egerit, subito ferit ut pereat.

De secundo humilitatis gradu.

Secundus humilitatis gradus est, si propriam quis non amans voluntatem, desideria sua non delectetur implere, sed vocem illam Domini factis imitetur, dicentis: Non veni facere voluntatem meam, sed ejus qui misit me (Joan. vi). Sicut non potest homo Deo

simul et mammonæ servire, sic non potest voluntatem propriam et Dei pariter implere voluntatem. Uno enim vas poculo plenum impleri poculo non poterit altero. Nisi enim exhaurierit nocivum, non poterit hauriendo implere proficuo. Nec unius pectoris urna carnis simul et majestatis sustinere poterit desideria, sed unde recedunt unæ, succedunt aliæ, id est, a qua mente recedunt vitia succedens virtutum copia possidet. Ergo a nostri pectoris arca exhaurienda sunt carnalia desideria, ut et impleri possit virtutum spiritualium copia, et a Deo venientia tenere possit spiritalia desideria. Hinc enim scriptum est : *Lignum vitæ desiderium veniens, et desiderium suum justis dabitur (Prov. xiii)*. De impiorum autem desiderio ita scriptum est : *Desiderium impiorum munimentum est pessimorum (Prov. xii)*. Et alibi scriptum est : *In allocutione desiderii ascendit illis de mari ortygometra, et vexationes peccatoribus superoenerunt (Sup. xix)*. Ergo relinquendæ sunt nostræ voluntates et desideria, ut factis illam Domini vocem imitari possimus qua dicit : *Non veni facere voluntatem meam, sed ejus qui misit me*. Quod autem sequitur :

Item dicit Scriptura : Voluntas habet pœnam, et necessitas parit coronam. Fateor me, nisi fallor, nunquam hoc in divinis legisse Scripturis; et ideo non hujus sententiæ sonum, sed magis ejusdem intellectum querere volo. Dicit enim : *Voluptas habet pœnam, et necessitas parit coronam*. Ac si diceret : *Lata et spatiosa via est, quæ ducit ad mortis pœnam; arcta et angusta est via, quæ ducit ad vitam; ubi necessitatem pro Domino patientes coronas recipiant sempiternas*. Hinc iterum Dominus dicit : *Qui vult post me venire abneget semetipsum, tollat crucem suam, et sequatur me (Matth. xvi; Luc. ix)*. Quid est aliud semetipsum abnegare nisi latam et spatiosam viam deserere, et voluntates proprias odire? Quid est tollat crucem suam et sequatur me, nisi arctam et angustam viam arripiat, ubi pro me multas necessitates sustineat? et sic ad gaudia perpetua me sequens veniat, ubi æternam coronam me donante recipiat?

De tertio humilitatis gradu.

Tertius gradus humilitatis est, ut quis pro Dei amore, omni obedientia se subdat majori; imitans Dominum, de quo dicit Apostolus : Factus est obediens usque ad mortem (Philip. ii). Si enim Deum, ut decet, diligamus, non solum in omni obedientia subdi majori, sed, si necesse fuerit, parati esse debemus etiam pro illo mori; sicut et ille pro nobis mortuus est, sicut Apostolus ait, dicens : *Commendat Deus suam charitatem in nobis, quoniam cum adhuc peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est (Rom. v)*. Et non solum pro illo mori, sed etiam pro fratribus animas ponere debemus esse parati, sicut ait idem Apostolus : *In hoc cognoscimus charitatem ejus, inquit, quoniam ille pro nobis animam suam posuit, et nos debemus pro fratribus animas ponere (I Joan. iii)*. Diligamus ergo Deum ut filii pa-

trem, et simus pro illius amore majoribus subditi usque ad mortem : quia et ille, cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinanivit formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, et habitu inventus ut homo humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem. *Videte ergo, idem ait Apostolus, qualem charitatem dedit nobis Pater, ut filii Dei nominemur et simus (I Joan. iii)*. Ita enim perfecti erimus charitate, si nullius alterius, nisi sicut ille salutis nostræ gratia prior nos dilexit; ita et nos nullius alterius rei, nisi tantum sui amoris dilectione, et majoribus subdi, et pro illo mori simus parati.

De quarto humilitatis gradu.

Quartus humilitatis gradus est, si in ipsa obedientia duris et contrariis rebus vel etiam quibuslibet irrogatis injuriis, tacita conscientia patientiam amplectatur. Frequenter solet contingere, ut quantum se monachus humilitati et obedientiæ subdiderit, tantum invenit quod durius portat. Unde necesse est, ut unusquisque, cum ad Dei accedit servitium, ad omnia toleranda suum fortiter præparet animum, sicut scriptum est : *Fili, accedens ad servitutem Dei sta in justitia et timore, et præpara animam tuam ad tentationem. Deprime cor tuum, et sustine (Eccli. ii)*; et sive irrogatas injurias ab alio, sive tentationes venientes ex animo tacita conscientia sustineat, et auxiliante Deo cum patientia omnia vincat. Scriptum est enim : *In patientia vestra possidebitis animas vestras*. Hinc Jacobus ait : *Scientes quod probatio fidei patientiam operatur; patientia autem opus perfectum habet (Jacob. i)*. Ideo, inquit, adversis tentamini ut virtutem patientiæ discatis, et per hanc ostendere possitis ac probare, quia firmam fidem sustinere retributionis in corde gestatis. Hinc et Paulus similiter ait, dicens, quod *Tribulatio patientiam operatur; patientia autem probationem (Rom. v)*. Patientia enim probationem operatur; quia cujus patientia vinci non potest, ille perfectus esse probatur. Illa enim ratio facit fideles per patientiam exerceri, ut per hanc fides eorum quæ sit perfecta probetur, dum et rebus prosperis utilia justus exempla præstet hominibus, necesse est iterum tangi adversitatibus, quatenus ejus patientia bonum cæteris det exemplar, et patientiæ auz post mortem recipiat præmia : quia qui Deum pro irrogata laudat injuria, et commissa sine dubio perdet facinora, et promissa quandoque a Deo recipiet præmia.

Et sustinens non lassescat, vel discedat, dicente Scriptura : Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit (Matth. x, xxiv). Nam inchoantibus præmium promittitur, sed perseverantibus datur. Tunc enim placet Deo nostra conversatio, quando bonum quod incipimus perseveranti fine complemus. Ille monachus lassescit, vel discedit, qui regulare opus quod cepit ad perfectum non ducit; qui in ipso opere quod agere ferventi animo cepit, paulatim languescens tepescit, et aut ab opere tantum, aut simul ab opere et monasterio tepefactus recedit, non ponens.

ante oculos, quod Scriptura maxime monachos hortatur dicens : *Confide in Domino, et mane in loco tuo. (Eccli. II)* : Unde et sequitur

Item confortetur cor tuum et sustine Dominum (Psal. xxvi). Ac si diceret : Viriliter age, ne cadas in desperationem, et non tibi negatum putes quod diu promissam non accipis. Sustine Dominum, et sine defectione spera in eum, ut tempore opportuno metas quod hic sagaciter quotidie operaris. Exhortatio ista honorum est monachorum, necnon et omnium Christianorum, ne se carnis imbecillitate a recto subducant proposito, sed in bonis operibus perdurantes ad perseverantiam tendant, et in his quæ illis regulariter injunguntur constantè perseverent; sic enim sustententium pectora roborantur, si spem suam in Domini virtute ponentes ad boni operis perseverantiam tendant, et promissa Domini sustententes a Domino mercedem recipere non desperent.

Et ostendens fidem pro Domino universa etiam contraria sustinere debere, dicit ex persona etiam sufferentium : Propter te morte tota die officimur, astinati sumus ut oves occisionis (Psal. XLIII). Morte vero affici, est per longas passiones præsentis vite exitum reperire. Boni monachi fortitudo nec diversis pulsata molestiis vinci, nec aliis voluptatum illecebris debet succumbi, nec adversis dejici, nec debet prosperis elevari, sed contra omnia vitia roborata persistere debet et inconcussa. Et sicut ovis ad occisionem ducta nec vociferatur, nec repugnat, ita monachus patientiam habens, nec vociferans, murmurans, nec repugnans injuriæ debet resistere, sed magis tribulationibus multis affectus debet cum Psalmista Domino dicere : *Propter verba labiorum tuorum ego custodivi viam duram.*

Et securi de spe retributionis divinæ subsequantur gaudentes et dicentes : Sed in his omnibus superamus propter eum qui dilexit nos (Rom. viii). Sancti enim cum Deo et propter Deum omnes præsentis sæculi superant tribulationes, fortiter agentes propter æternam retributionem. Superant enim adversa omnia, et Dominum habentes a mille superantur adversis. Si enim Deus pro nobis, quis contra nos? Hinc Petrus apostolus ait : *Et quis nobis noceat, si boni circumscriptores fuerimus (I Petr. iii)*. De his dicit, quæ nobis ab adversariis per verba contumeliosa, per damna rerum corporalium, per tormenta corporis accidunt. Hæc enim omnia, cum fidelibus irrogantur, eis nocere non possunt, sed magis palmam patientiæ æquanimiter tolerantibus afferunt. Si quis autem hujusmodi adversis victus deficit, non huic ille qui malum intulit, sed ipse sibi qui hæc impatienter recessavit, nocuit.

Et item alio loco Scriptura, Probat nos, inquit, Deus : igne nos examinasti, sicut igne examinatur argentum (Psal. Lxv). Monachorum enim probatio in tentationum et diversarum tribulationum sit camino. *Oportet nos, inquit Apostolus, per multas tribulationes intrare in regnum Dei (Act. xiv)*. *Ignem nos exa-*

minasti, dicit, sicut examinatur argentum. Examinantur ergo igne tribulationis electi, ut ab omnibus sordibus mundati venire mereantur ad diadema regis æterni. Argentum enim nisi examinetur per ignem, sordidum ex sua manet origine : ita et hominum corda, nisi igne Spiritus sancti fuerint mundata, naturaliter sordida manent, et immunda. Propterea ne in fornace humilitatis et tribulationis in plumbi mollescant natura, necesse est fortiter sustententiæ patientiæque teneant arma. Scriptum est enim : *Sustine tentationes Domini, conjunge te Deo, et sustine, ut crescat in novissimo villa tua. Omne quod tibi applicitum fuerit accipe, et in dolore sustine, et in humilitate tua patientiam habe : quoniam in igne probatur aurum, et argentum (Eccli. II)* ; homines vero recti

ptibiles in camino humliationis.

Induxisti nos in laqueum : posuisti tribulationes in dorso nostro. Induxisti nos in laqueo propter exaggerationem dicit tribulationis, ut intelligas omne genus tribulationis in hoc sæculo super electos venire; quia omne genus gloriæ a Domino in futuro expectant recipere. Quia qui vite futuræ præmia accipere expectat, mala omnia præsentis vite æquanimiter tolerat : quoniam ex illius dulcedine hujus vite amaritudinem temperat. Quod autem dicit : *posuisti tribulationes in dorso nostro*, convenit cum sententia Psalmi, qui dicit : *Incurvatus et humiliatus sum nimis ; rugiebam a gemitu cordis mei (Psal. xxxvii)*. Tribulationes enim in dorso et humilem significant animum, et curvum corpus. Inducunt corpus jejuniis castigatum, et cor contritum et humiliatum. Qui enim disciplinæ salutaris tribulationes in dorso minime portant, erecto incedunt corporis collo, ferum multum, et tamidum gestant animum. Quod autem sequitur :

Et ut ostendat sub priore debere nos esse, subsequitur dicens : Imposuisti homines supra capita nostra (Psal. Lxv). Secundum beati Benedicti expositionem abbates significat, sub quibus monachos regularis institutio decrevit vivere, et illorum dictis obtemperare; sub quibus et capita mittore, et jussa illos justa decet implere.

Sed et præceptum Domini in adversis, et in injuriis per patientiam adimplentes, percussi in maxillam præbent et aliam : auferenti tunicam dimitunt et pallium : angariati milliario, vadunt et duo : cum Paulo Apostolo falsos fratres sustinent, et persecutionem ; et maledicentes se, benedicunt (Matth. v ; Luc. vi ; II Cor. xi ; I Cor. iv). Hanc alii justitiæ doctores interpretati sunt sententiam. Beatus vero Benedictus tantum ut hoc in loco humilitatis et patientiæ nobis daret exemplar, posuit illam, quam qui in adversis et in injuriis veraciter implere conatus fuerit, ad æternitatis culmen ascendere cito poterit. Nam nullus hanc implere perfecte poterit, nisi qui prius grandis patientiæ fundamentam in corde radicaverit, et summæ humilitatis prius culmen attigerit. Qui enim in injuriis irrogatis non reddit malum pro malo, ille maxillam percutienti unam præbet et aliam.

Ille qui maledictum non reddit pro maledicto, aufferenti tunicam dimittit et pallium. Ille qui non vincitur a malo, sed vincit in bono malum, angarianti milliaris voluntarie pergit duo. Iste sine dubio talis patienter cum Paulo falsos fratres sustinet et maledicentes benedicendo veraciter humilitatis implet præceptum.

De quinto humilitatis gradu.

Quintus humilitatis gradus est, si omnes cogitationes malas cordi suo advenientes, vel mala a se absconse commissa, per humilem confessionem abbati non celaverit suo. Hinc Salomon ait: *Qui abscondit scelera sua, non dirigitur: qui autem confessus fuerit et reliquerit ea, misericordiam consequetur* (Prov. xxviii). Amaritudo enim poenitentiae facit animum et sua facta subtilius discutere, et dona Dei, quæ contempsit, flendo commemorare. Magna jam justitiae pars est semetipsum nosse interius hominem, quod pravus est, ut ex eo divinæ virtuti humilis subdatur ex quo sua cognoscens peccata alteri confiteatur ea. Hinc iterum Salomon ait: *Revela Domino opera tua, et dirigentur cogitationes tuæ* (Prov. xvi). Unde et hic subditur;

Hortans nos de hac re Scriptura, dicens: Revela Domino viam tuam (Psal. xxxvi). Id est, revela per confessionem abbati, quæra tibi Dominus pro se vicarium dedit, actiones tuas in quibus peccati conscientia latet.

Et spera in Dominum (Ibid.). Qui tibi veniam de commissis misericorditer donet. Hinc Cassiodorus dicit: Velum quoddam est peccatorum, unde via, id est vita nostra, tenebrosa amictus circumdatione vestita est; hanc revelamus quando delicta nostra tenebrosa promptissime constemur. Revelavit enim Paulus viam suam quando dixit: *Caro concupiscit adversus spiritum, spiritus autem adversus carnem* (Galat. v). Speravit autem in Domino dum clamaret: *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus* (Rom. vii)? Gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum. Hinc Augustinus ait: Quod autem habes in corde, patefac in sermone per confessionem. Spera in eum, et ipse faciet, hoc est, ipse tibi dimittet peccata tua, et deducet in charitatem opera tua. Sequitur:

Et item dicit: Confitemini Domino, quoniam bonus, quoniam in sæculum misericordia ejus (Psal. cv). Hinc Cassiodorus ait: Confessionem istam ad medicinam poenitentiae applicandam designat. Sed hoc quoque ad præconia Domini pertinere non est dubium, quando major gloria est pietatis contenti parcere, quam viventis sine confessione præstare. Et ne aliquis de culpæ suarum numerositatibus terreretur, addidit: *quoniam bonus*. Quis enim dubitat ad eum recurrere, quem sibi audit velle celerrime subvenire? Addidit, *quoniam in sæculum misericordia ejus*. Audito bono Domino, ne se humana negligentia a studiosa et sedula supplicatione suspenderet, remedii causam dicit, ut ad confessionem celerem Domini debeat merito festinare. *In sæculum, vitæ hujus si-*

A significat cursum, ubi miseri sunt quicumque delinquant; ubi fas est corda nostra converti, et misericordiam postulari; ibi enim damnatio est confiteri peccatum ubi jam constat esse iudicium.

Et item Propheta: Delictum meum cognitum tibi feci, et injustitias meas non operui (Psal. xxxi). Hoc est, cognitum facere, in confessionem delicti producere: operire autem, velle aliquid silentio tegere, aut corpus dissimulatione celare. Hoc faciunt stulti, qui putant Deum ignorare posse quod agunt. Contra, qui illum noverunt res omnes habere manifestas, ad humilem confessionem et poenitentiam vota descendunt, ne iudicem patiantur infestum quem propitium habere poterant advocatum. Sequitur:

Dixi, Pronuntiabo adversum me injustitias meas Domino; et tu remisisti impietatem cordis mei (Psal. xxxi). Hinc magna pietas Divinitatis ostenditur, ut ad solam pronuntiationem devotionis subito laxaverit peccata, quando sic iudicat pium votum quemadmodum operationis effectum. Dixit enim in corde suo Domino non tacere quæ gesserat, et tanquam jam cuncta prodiderat, ita illi remissa sunt quæ voluit confiteri. Confessio ergo mea adhuc in corde erat, et ad os nondum venerat. Dixeram enim, *Pronuntiabo adversum me, verumtamen Deus auditor cordis mei dimisit impietatem peccati mei*.

De sexto humilitatis gradu.

Sextus humilitatis gradus est, si omni vilitate vel extremitate contentus sit monachus. Magna apud Deum refulget gratia, qui huic mundo contemptibilis fuerit et vilis. Nam revera necesse est ut quem oculi mundus diligit Deus. Sancti qui vilitatem diligunt et rebus honoribusque renuntiant, ideo se ab omni terrena possessione mortificant, ut in hæreditate cum Deo feliciter vivant. Ideo vilitatem extremitatemque amant, ut validiores ad vitam illam quæ illis præparat æterna, de hujus vitæ mortificatione consurgant. Sequitur:

Et ad omnia quæ sibi injunguntur, velut operarium malum et indignum se iudicat. Ideo monachus operarium iudicat se malum, quia quomodo opus ejus recipiatur nescit a Domino. Operamur enim nos exterius, sed quomodo opus a Domino recipiatur nescimus interius. Ideo se indignum iudicat, quia sicut non sunt condignæ passionibus hujus temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis, ita non sunt digna, quamvis sint bona opera nostra, ad conquirendam gloriam vel præmia sempiterna.

Dicens cum Propheta: Ad nihilum redactus sum et nescivi (Psal. xiv). Hæc vox humilitatis est, non timoris; sapientis potius quam nescientis sunt verba; humiliantis, non exaltantis se est sententia. Apud enim sæculum istud se justus cognoscit stultum, ut inveniatur sapiens apud Dominum. Hinc Paulus ait: *Stulta mundi elegit Deus, ut confundat sapientes, et infirma mundi elegit, ut confundat fortia* (I Cor. i). *Nescivi, dixit, id est, nescientem me esse cognovi*. Stultum et parvulum deputavi, et velut insipientem

despexi. Qui enim modo se apud se humiliter nescientem cognovit, quandoque sapiens apud Deum et exaltatus gaudebit.

Ut jumentum factus sum apud te, et ego semper tecum (Psal. LXXII). Non tale jumentum, quod insipientiam cordis haberem, sed qui toto corpore et corde Deum bajularem. Jumentum enim Domini non recusat ferre quodeunque illi fuerit pondus impositum, sed patienter tolerans portat, donec ad locam destinatum perveniat. Ita et monachus omnia quæcunque illi ab abbate vel ab alio aliquo priore regulariter fuerit impositum, patienter tolerare et sine murmuratione debet sufferre, donec ad vitæ suæ perveniat calcem, ubi, deposito laboris onere, expectet a Domino dignam operis sui accipere retributionem.

De septimo humilitatis gradu.

Septimus humilitatis gradus est, si omnibus se inferiore et viliozem non solum sua lingua pronuntiet, sed etiam intimo cordis credat affectu. Qui enim in regno vult esse superior, necesse est ut in hoc mundo fiat inferior; et qui vult esse honoratior, fiat vilior et despectior, secundum Domini sententiam qui ait: *Qui voluerit inter vos primus esse, erit vester servus. Et quicumque voluerit inter vos major fieri, sit vester minister, etc. (Marc. x).* Tunc ergo se quisque monachum judicet, quando se minimum, inferiorem et viliozem cæteris existimaverit. Ad hoc monachus vivit in monasterio, ut humiliatum habens animum, cæteris præbeat humilitatis exemplum. Unde et Petrus apostolus ait: *Omnes invicem humilitatem insinuate (I Pet. v).* Ille bene cæteris humilitatem insinuat, qui eam veraciter in corde portat; qui non se magnum et altum, sed ut vilem et despectum componit, et aptat magno pium; qui se pauperem spiritu et ut puerum parvulum in medio existimat, et exhibet fratrem. Hinc beatus Gregorius ait: Sciendum magnopere est quia tantum unaquæque anima pretiosior ante oculos Dei est, quanto præ amore veritatis despectior fuerit ante oculos suos.

Humilians se et dicens cum Propheta: Ego autem rum vermis et non homo, opprobrium hominum et abjectio plebis (Psal. XXI). Ego autem sum vermis et non homo, propter exaggerationem dicit humilitatis. Vermis enim humilior cunctis animantibus esse videtur et vilior. Nutritus enim vermis ex ligno quanto fragilior, tanto esse probatur et purior. Cui comparatur monachus, qui quanto in hoc sæculo fuerit despectior, infirmior et vilior, tanto apud Deum sanctior invenitur et mundior. De quibus Salomon ait: *Formicæ, populus infirmus, qui præparat in messe cibum sibi (Prov. xxx).* Quod autem dicit, *opprobrium hominum et abjectio plebis,* contra superbos et rusticos respicit populares, qui semper despiciunt humiles, et abiciunt pauperes. Opponunt illis quæ possunt opprobria, objiciunt contraria verba, et semper in abscondito detrabere non cessant. Hinc Salomon ait: *Viri sanguinum oderunt simplicem, injusti [justi] au-*

tem quæruni animam ejus (Prov. xxix). Hæc ratio discernit inter filios Dei et filios diaboli, quia filii diaboli amant et diligunt mundum, filii autem Dei amant et diligunt Deum. Sed filii diaboli filium Dei a mundi amore separatum, et cælestibus tantum desideris intentum, amare non possunt. Abominatio est enim, ut supra dicit, peccatoris religio.

Exaltatus sum et humiliatus, et confusus (Psal. LXXXVII). Hoc specialiter convenire probatur electis. Exaltatum se esse dicit quis illorum, quando prius res humanas cogitabat corde tumido. *Humiliatus sum,* inquit, quando ad confessionem, medicabile donum, divina gratia miserante, pervenit. *Confusus,* quando illa quæ male gesserit, poenitentia professione damnavit. O beata confusio quæ æternum tollis opprobrium! Nam quidquid in reatum venerit poenitentium, perpetuis sæculis redditur absolutum.

Et item bonum mihi, quod humiliasti me, ut discam mandata tua (Psal. cxviii). Exponit enim de illa dulcedine gustare, quæ omnes suavitates probatur excedere, et dicit: *Bonum mihi quod humiliasti me,* id est, ut mandatorum tuorum discerem copiam, quam antea recipere tumidus vel superbus non poteram. Humilitas enim ista Jerusalem tangit gloriosa fastigia. Nam sicut superbia mergit ad tartarum, ita ista tollit ad cælum. Ista quippe humiliatio quale præmium habeat, consequenter exponit, cum dicit: *Ut discam mandata tua.* Tunc enim perfecte discantur mandata quando Domini fideliter implentur præcepta; quando quæ recto intelliguntur corde, efficaci implentur et opere.

De octavo humilitatis gradu.

Octavus humilitatis gradus est, si nihil agat monachus, nisi quod communis monasterii regula vel majorum cohortantur exempla. Ac si diceret: Non aliquam inveniat monachus arbitrio suo institutionem novellam, sed potius omnia quæ ab aliis viderit agi agat, et quæ cæteros viderit facere, pleniter faciat, et quæ scripta tenentur in Regula, firmiter custodiat, et expedite cuncta operibus compleat, et sic demum ordinatum ad exemplar majorum perveniat patrum, et exemplum accipiat humilitatis a Christo, devotionis a Petro, charitatis a Joanne, obedientia ab Abraham, patientia ab Isaac, tolerantia a Jacob et Job, castimoniam a Joseph, mansuetudinis a Moyse, constantia a Josue, benignitatis a Samuel, misericordiam a David, abstinentia a Daniele. Sic et cætera facta piorum quo labore, quo moderamine quæve intentione vel compunctione gerantur, sanctus imitando consideret monachus, ut ejus auxiliante Christo usque ad eorum exemplar proteletur opus.

De nono humilitatis gradu.

Nonus humilitatis gradus est, si linguam ad loquendum prohibeat monachus, et taciturnitatem habens usque ad interrogationem non loquatur, monstrans Scriptura quia in multiloquio non effugietur peccatum (Prov. x). Ideo linguam suam prohibere debet monachus ad loquendum, ne in multiloquio cadat peccatum. Taciturnitas enim virtutes plurimas nutrit

loquacitas vero etiam nutritas dispergit. Hinc Salomon ait : *Sicut urbs patens, et absque murorum ambitu, ita vir qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum* (Prov. xxv). Civitas enim patens et absque clausura non servat interius quod tenet illaesum, nisi tempore congruo aut seris claudatur aut muro; ita et monachus nisi linguam prohibeat ad loquendum, virtutes quas tenet interius per loquacitatis perdit vitium, nisi ori suo custodiam posuerit et ostium. Sequitur :

Et quia vir linguosus non dirigitur super terram (Psal. cxxxix). Quamvis linguosi possunt dici et illi qui linguæ ubertate facundi sunt, tamen illis hoc specialiter nomen constat impositum qui inconsiderata locutione verbosi sunt. Sic enim contrarios sapientibus et diverso sermone tractantes monet Jacobus apostolus dicens : *Sit autem omnis homo velocis ad audiendum, tardus autem ad loquendum* (Jacob. i). Tales enim super terram minime diriguntur, quia flexibilitate sua frequenter excedunt. Difficile est enim indeliberatum rectum esse sermonem.

De decimo humilitatis gradu.

Decimus humilitatis gradus est, si non sit facilis ac promotus in risu, quia scriptum est : Stultus in risu exaltat vocem suam (Eccli. xxi). Levitas animi facit monachum facilem ac promptum esse semper in risu. Non enim timorem Domini gestat in corde, ideo in cachinno vult et alta semper ridere voce. Non enim attendit quid nos Jacobus apostolus admonet dicens : *Miseri estote, lugete, plorate. Risus vester convertetur in luctum, gaudium in mœrorem* (Jacob. iv). Hinc Salomon ait : *Risus dolore miscbitur; et extrema gaudii luctus occupat* (Prov. xiv). Hinc iterum ipse : *Risum reputavi errorem, et gaudio dixi : Quid frustra deciperis* (Eccl. ii)? Magis ergo convenit monacho luctus quam risus, quia per luctum venit ad gaudium, sicut scriptum est : *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur* (Matth. v). Per risum vero venit ad letum, sicut scriptum est : *Vae vobis qui ridetis nunc, quia flebitis et plorabitis* (Luc. vi)! Ridere enim homini, ut jam superius dictum est, penitus non vetatur, quia illi soli hoc inter omnes creaturas concessum naturaliter esse cognoscitur. Sed ut levitatis caveat vitium, facilitas et alta vox fieri prohibetur in risu.

De undecimo humilitatis gradu.

Undecimus humilitatis gradus est, si cum loquitur monachus, leniter et sine risu, humiliter cum gravitate, vel pauca verba et rationabilia loquatur. Leniter, id est, temperate vel placide decet monachum loqui, quia scriptum est : *Verba prudentium statera ponderabuntur* (Eccli. xxxi). Lenitas enim de fonte dulcedinis pariter procedit et pacis. Hinc Salomon ait : *Verbum dulce multiplicat amicos, et mitigat inimicos, et lingua gratiosa in bono homine abundabit* (Eccli. vi). Hinc iterum ipse : *Favus mellis verba composita* (Pr. xvi). Verba enim bene composita et proferentem honestant, et gratiam audientibus subministrant. Addidit dicens : *Et sine risu*; verba enim risu plena

aut stultum aut levem, aut certe vanum monachum esse denuntiant. Humiliter enim et cum gravitate debet monachus loqui, quia scriptum est : *Noli citatus esse in lingua* (Eccli. iv). Et : *Qui odit loquacitatem, exstinguit malitiam* (Eccli. xix). Et pauca verba et rationabilia loquatur. Ideo pauca, quia scriptum est : *In multiloquio non effugies peccatum, et qui multis utitur verbis lædet animam suam* (Prov. x). Ideo rationabilia, quia scriptum est : *Qui moderatur labia sua prudentissimus est* (Ibid.) Ideo pauca, quia scriptum est : *Stultus verba multiplicat. Et ubi sunt verba plurima, ibi frequenter egestas* (Pr. xiv). Ideo rationabilia, quia scriptum est : *Homo sapiens tacebit usque ad tempus, lascivus autem et imprudens non scrupabit tempus. Et est odibilis qui procaz est ad loquendum* (Eccli. xx). Et : *Qui inconsideratus est ad loquendum, sentiet mala* (Prov. xii)

Et non sit clamorosus in voce. Christi enim imitator monachus tacitus debet esse, non clamorosus. De Domino enim scriptum est : *Non clamabit, nec audietur foris vox ejus* (Isa. xlii). Plus enim silentium quam clamor convenit monacho. Honestatem ergo vox submissa, et levitatem ostendit vox clamosa. Sæpe enim vox clamosa hominem odibilem facit, submissa autem amabilem reddit. Unde scriptum est : *Sapiens in verbis seipsum amabilem facit* (Eccli. xx). Ideo amabilem, quia prudenter rationabilia et amabilia loquitur verba. Hinc Basilius ait : *Vocis mensuram definit audiendi modus.* Si enim major fuerit vox quam requirit, cum possit audire ille cui loquitur, etiam, si legimus, loquamur, jam non erit vox, sed clamor. Quod est notabile, nisi forte gravior sit auditus ejus cui loquitur, et necessitas cogat ad clamandum. Hinc Fructuosus ait : *Clamosum in locutione monachum aut ridiculosum esse non decet. Qui autem ejusmodi est, et sæpe castigatus non fuerit emendatus, flagellis curandus est et acriter emendandus.* Sequitur :

Sicut scriptum est : Sapiens verbis innotescit paucis (Eccli. xx). *Innotescit*, dicit, id est, qualis apud semetipsum sit interius, cæteris se innotescit exterius. Sapientia quam secreto tenebat in corde, aliis ostendit proferendo sermone. Et qui sibi tantum notus latebat occulte, semetipsum loquendo producit in publicum. Ubi enim ista traditio dicit : *Sapiens in verbis innotescit paucis* (Eccli. xx), alia dicit : *Sapiens in verbis producit seipsum* (Ibid.), id est, qualis interius exstat tacendo, talem se producit exterius loquendo.

De duodecimo humilitatis gradu.

Duodecimus humilitatis gradus est, si non solum corde monachus, sed etiam corpore humilitatem videntibus se semper indicet. Humilitatem veraciter interius retinere et eam debet exterius videntibus se monachus demonstrare, ut et interius interno placeat judici, et exterius cunctis exemplis præbeat humilitatis. Sic in utroque humilitatis virtute compositus humilis corde, humilis invenitur et corpore. Interius humilis animo et exterius corpore invenia-

tur humilis habitu, ut ejus videntes exemplum laudent et glorificent Deum, qui illi fundamentum humilitatis, constantiam concessit et operis.

Id est, in opere, in oratorio. Videlicet dum orat, cantat psalmos, hymnos, cantica, vel aliud opus Dei in ipso exercet sanctuario semper capite debet esse humiliato.

*In monasterio, in horto, in via, in agro; vel ubi-
cunque sedens, ambulans vel stans, inclinato sit semper capite, defixis in terram aspectibus, reum se omni hora de peccatis suis existimans, jam se tremendo iudicio Dei presentari existimet, dicens sibi in corde semper illud quod publicanus ille evangelicus, fixis in terram oculis, dixit: Domine, non sum dignus, ego peccator, levare oculos meos ad cælum (Luc. xviii).*

Quantum veniæ fiduciam digne pœnitentibus præbet, quod publicanus, qui reatum suæ nequitiae perfecte cognovit, flevit, confessus est. Etsi injustus ad templum venit, justificatus a templo rediit. Unus enim superbiendo recessit humiliatus, alter lamentando appropinquare meruit exaltatus: quia omnis qui se exultat humiliabitur, et qui se humiliat exaltabitur (Matth. xxiii). Quapropter et de verbis elati Pharisæi, quibus humiliari meruit, possumus ex diverso formam humilitatis, qua sublimemur, assumere, ut sicut ille, consideratis et pejorum vitiiis et suis virtutibus, est elatus ad injuriam, ita nos non nostra solum pigritia, sed et meliorum virtutibus inspectis, humiliemur ad gloriam, quatenus unusquisque nostrum hoc apud se ac submissus obsecret: Deus omnipotens, miserere supplici tuo, quia non sum sicut innumeri servi tui contempti sæculi sublimes, justitiæ merito gloriosi, castitatis laude angelici, velut etiam multi illorum qui post flagitia publica pœnitendo tibi meruerunt esse devoti. Qui etiam si quid boni tua gratia largiente fecero, quo fine hoc faciam, quare a te districtione pensetur, ignoro.

Et item cum propheta: *Incurvatus sum et humiliatus sum usquequaque.* Qui recordatur altitudinem quietis æternæ, ipse videt quantum sit humiliatus in hac carnalis corruptione. Plangamus ergo et gemamus in confessione, agnoscamus ubi sumus, recordemur altitudinem æternæ quietis, et patienter exspectemus quod ille promisit qui nobis in semetipso exemplum patientiæ et humilitatis ostendit. Incurvatum se dixit a statu elationis, et humiliatum ab inflatione tumoris.

Et iterum cum Propheta: Incurvatus et humiliatus sum usquequaque (Psal. cxviii). Id est qui dudum elevatus eram in sæculo, incurvatus et humiliatus sum modo sub Deo. Qui sæculari dudum exaltatus eram in gloria, incurvatus et humiliatus sum nunc in pœnitentiæ penuria. Qui dudum exaltatus eram in habitu sæculari, incurvatus et humiliatus sum modo sub manu omnipotentis Dei. Sive incurvatus corpore, humiliatus animo. Quod autem dicit, *usquequaque*, intelligitur ex omni parte et ex omni consideratione. Quia humilitas, quæ magistra est om-

nium materque virtutum, et corde necesse est firmiter teneatur et cunctis corpore demonstratur.

Ergo his omnibus humilitatis gradibus ascensis, monachus mox ad charitatem Dei perveniet illam quæ perfecta foras mittit timorem. Dominus dicit in Evangelio: *Diligite inimicos vestros, et orate pro persecutibus vos, ut sitis filii Patris vestri qui in cælis est (Matth. v).* Hæc est enim perfecta charitas de qua Joannes apostolus dicit: *Timor non est in charitate (I Joan. iv)*; in tali videlicet charitate quæ ad imitationem divinæ benignitatis etiam inimicis benefacere et hos diligere novit. *Sed perfecta, inquit, charitas foras mittit timorem (Ibid.),* illum videlicet de quo scriptum est: *Initium sapientiæ timor Domini (Eccli. i).* Quo timet quisque incipiens opera justitiæ, ne veniat districtus iudex, et se minus castigatum damnet. Sed et presentium adversitatum timorem perfecta charitas ejicit ex animo, quam habere quærebat qui Domino supplicans aiebat: *A timore inimici eripe animam meam (Psal. lxxiii).* Quam et ille habebat qui dicebat: *Quis nos separabit a charitate Christi? tribulatio, an angustia, an persecutio? etc. (Rom. viii).* Stimulat namque timor, sed noli timere. Intrat charitas, quæ foras expellat timorem et sanat quod vulneratum erat a timoris dolore.

Per quam universa quæ prius non sine formidine observabat, absque ullo labore velut naturaliter ex consuetudine incipiet custodire. Prius enim homo cum animi timore et metu formidinis ad habitum venit conversionis, sed postquam tempore diuturno in Christi persisterit servitio, et ejus in bona consuetudine perduraverit actio, succedente charitate, metu caret atque formidine. Et quæ antea faciebat cum timore formidinis, incipit custodire cum amore dulcedinis, et velut naturaliter incipit suaviter custodire quæ prius duriter et formidando cœperat agere. Unde et sequitur:

Non jam timore gehennæ, sed amore Christi et consuetudine ipsa bona, et delectatione virtutum, quæ Dominus jam in operario suo mundo a vitis et a peccatis, Spiritu sancto dignabitur demonstrare. Multi, ut supra dictum est, timore peccatorum incipiunt agere bonum, sed amore Christi perficiunt illud. Inchoant a timore, sed euntes de virtute in virtutem, ad perfectam Christi transeunt charitatem. Et quæ prius agere ignorantia nocente timebant, consuetudine et scientia jam docente agere non formidant. Copiam virtutum habere desiderant, et ideo equis bonum agere satagunt, et a vitis celeriter mundare festinant. Accepto Spiritus sancti dono, in his quæ justa et sancta et recta delectantur, et quæ delectant, sagaciter implere contendunt, ut ejus sacrarum mereantur effici templum cui se ab initio conversionis monachi esse voverunt; ut impleatur in eis illud apostolicum: *Templum Dei estis, et Spiritus sanctus habitat in vobis (I Cor. iii).* Quo Spiritu sancto docente quæ faciendæ sunt faciant, illo adjuvante ad perfectum deducunt, illo trahente desiderando sta-

am actionis bonæ percurrunt, et currendo de virtute in virtutem proficiunt, et ad bravium sempiternum pervenire contendunt, ubi omni bono et gaudio repleantur æterno. Amen. Et ne istos duodecim humilitatis gradus confuse positos a beato Benedicto existiment imperiti, eorum discretionem breviter patefactam monstrabo. Primus itaque humilitatis gradus incipit a timore. Secundus, ut non suam monachus, sed Domini impleat voluntatem. Tertius de obedientiæ dicit perfectione. Quartus de patientiæ longanimitate. Quintus, ut unusquisque abbati suo occultas patefaciat cogitationes. Sextus, ut vilitatem et extremitatem diligit monachus. Septimus, ut inferiorum se et viliorum ceteris proclamet voce, credat corde, ostendat et opere. Octavus, ut nihil agat monachus, nisi quod communis regula et majorum cohortantur exempla. Nonus, si linguam ad loquendum prohibeat monachus. Decimus, si non sit facilis in risu. Undecimus, si leniter loquatur et sine risu. Duodecimus, ut in omni loco humilitatem omnibus corde et opere demonstret se videntibus. His enim omnibus humilitatis ascensis gradibus, ad visionem Omnipotentis feliciter veniet monachus, ubi cum suo Domino felici fruatur gaudio, quod in sempiternum non auferetur ab eo. Ibunt enim de virtute in virtutem, id est de uno virtutis gradu ascendunt in alium; et sic Deum deorum videbunt in Sion et Jerusalem cœlesti cum exaltatione et gaudio.

CAPUT VIII.

De officiis divinis in noctibus.

Hiemis tempore, id est a Kalendis Novembris usque ad Pascha, juxta considerationem rationis, octava hora noctis surgendum est, ut modice amplius de media nocte pausetur et jam digesti surgant. Istud modice amplius de media nocte potest intelligi hora septima noctis tota et octava dimidia. Tunc pulsato signo omnes pariter surgant, et sic illa, quæ restat, dimidia octava, inter signorum explicetur intervalla, ut ab hora noctis nona inchoetur psalmi laus ipsa nocturna. Nam et in alio loco sic dicit: Post sextam surgentes a missa pausetur, et agatur nona mediante octava hora. Ubi ostendit septima diei tota et octava hora dormire dimidia. Tatis et hic mihi sensus videtur esse positus, ut post sex noctis horas pausetur adhuc septima tota et octava dimidia, et intervallo signorum facto, quasi hora dimidia incipientes, a nona hora noctis alacres animo et corpore non pigro divinæ laudis officium reddant Domino nostro Jesu Christo. Quod autem dicit: *Et jam digesti surgant*, ab imperitis absurdum esse positum videtur et ridiculosam, sed a recte intelligentibus utiliter esse prolatum, et congrue probatur esse dictum. *Digestum enim dicit, coctum, consumptum, vel etiam deductum, aut certe exhalatum.* Unde hic intelligitur, *digesti surgant*, id est jam cibo stomachi olla cocto et in ventriculum deducto, somnoque exsurgant exhalato. Nam et in alio loco de hac eadem re quidam monachorum magister sic ait: Ideo post pullos

A nocturnas cum matutinis diximus jungi, et digesti a somno fratres vigilanti et digesto senæ opus Dei sobrie compleant, et quod dicunt agnoscant. Et in hoc intervallum ponitur, ut proluxa nocte somni gravitas finiantur, ne cum ante pullorum cantum in brevibus noctibus coacti fuerint fratres surgere, adhuc crudi ab inchoato somnio, eum in ipso impetu venarum sanguis et humor per venas bullescit, et harmonia gravedinis suscitati somni discoquunt membra escam quam sumpserint, in ipso adhuc incocti occisi incendio, non suscitati, sed potius occisi, cum inchoati fuerint fratres surgere, gravi adhuc capite et indigesti ructu, effugient Spiritus sancti charismata. Sequitur:

Quod vero restat post vigiliis, a fratribus qui psalterii vel lectionum aliquid indigent, meditationi inserviatur. Non hic dormire, sicut quidam volunt, beatus Benedictus, sed vigilare jubet, non in lectulo sanos quiescere, sed meditationi jubet inservire. Scriptum est enim: *In lectulo meo quæsi quem diligit anima mea: quæsi et non inveni illum (Cant. iii).* Non enim in lectulo carnalium voluptatum dilectus Christus invenitur, sed in laboribus sanctis, excubiis sacris et orationibus invenitur crebris, non in somni torpore, sed in vigiliarum oratione et orationis invenitur compunctione. Hinc Cassianus ait: Nonnulli ignorantes, expletis matutinis hymnis, rursum revertuntur ad somnum, quod omnimodis non oportet, ne purificationem nostram confessione supplicii, et antelucanum acquisitam, vel emergens quædam redundantia humorum naturalium polluat, vel illusio corrumpat inimici, vel certe intercedens etiam puri ac simplicis somni refectio interrumpat spiritus nostri fervorem, ac tepefactus somni torpore per totum diei spatium inertes deinceps ignavosque traducat. Hinc iterum ipse: Nec ulterius quisquam post purificationem nocturnarum vigiliarum in requiem somni iterum resolvatur, donec superveniente die nocturnæ meditationi operatio divina succedat; ne forte puritatem nostram psalmis, orationibus acquisitam, invidus diabolus quadam somni illusionem contamineat. Hinc Aurelius in Regula sua ait: Post matutinas orationes ad somnum reverti non liceat; sed ut Regula ait: *A Pascha autem usque ad supradictas Kalendas Novembris, sic temperetur hora vigiliarum agenda, ut parvissimo intervallo, quo fratres ad necessaria naturæ exeant, custodito, mox matutini, qui incipienti luce agendi sunt, subsequantur.*

CAPUT IX.

Quot psalmi dicendi sint in nocturnis horis.

Hiemis tempore, præmisso in primis versu, Deus in adjutorium meum intende; Domine, ad adjuvandum me festina (Psal. LXXIX). In secundo ter dicendum est: Domine, labia mea aperies, et os meum annuntiabit laudem tuam (Psal. L). Sicut enim pro reverentia sanctæ Trinitatis ter dicitur, Sanctus, ita et in hac supplicatione trina apertione labiorum, ab ipsa sancta precatur Trinitate, ut post laborum apertionem, digne possit os servorum Domini annuntiare Domino

laudem. Os autem dicitur corporis membrum et cordis arcanum. Unde et efficaciter laus divina cantatur.

Cui subjungendus est tertius psalmus et Gloria. Psalmus pro operatione ponitur: *Gloria* laus est divina, quam angeli in caelo, homines cantant in terra, sicut ille divinus inchoatur hymnus: *Gloria in excelsis Deo, et in terra pax hominibus bonæ voluntatis* (Luc. 11).

Post hunc psalmus nonagesimus quartus cum antiphona, aut certe decantandus. Antiphona ex Græco interpretatur vox reciproca, duobus scilicet alternatim psallentibus ordine commutato. Quod genus psallendi Græci invenisse traduntur. Apud Latinos autem imprimitus beatissimus Ambrosius antiphonas instituit.

Inde sequatur Ambrosianus. Id est hymnus. Ambrosianum dicit, vel divinum, vel cœleste, id est divinitus vel cœlitus inspiratum. Alii Ambrosianum ab Ambrosio hymnorum magistro dici volunt.

Deinde sex psalmi cum antiphonis. Quibus dictis, dicto versu, benedicit abbas. Id est post versum a cantante dictum dicat abbas: Precibus omnium sanctorum suorum salvet et benedicat nos Dominus, vel aliam aliquam hujusmodi benedictionem.

Et sedentibus omnibus in scamnis, legantur vicissim a fratribus in codice. Vicissim dicit, id est per vices, alternatim, vel mutuo, id est, tunc iste, tunc ille, nunc hinc, nunc inde

Super analogium tres lectiones. Analogium dictum ab eo quod sermo inde divinus aut legatur, aut prædicetur: *logos* enim apud Græcos sermo dicitur.

Inter quas, et tria responsoria canentur. Duo responsoria sine Gloria dicantur. Post tertiam vero lectionem, qui cantat, dicat Gloria. Quam dum incipit cantor dicere, mox omnes de sedilibus suis surgant, ob honorem et reverentiam sanctæ Trinitatis. Codices autem legantur in vigiliis tam Veteris Testamenti quam Novi divinæ auctoritatis. Id est libri Moysis, Genesis, Exodus, Leviticus, Numerus, Deuteronomium, Judicum, Ruth, Regum, Paralipomenon, Job, Psalmorum, Salomon, Sapientie liber, Ecclesiasticus, Tobias, Esther, Judith, Esdras, Prophetarum, id est Isaias, Jeremias, Ezechiel et Daniel, Osee, Joel, Amos, Abdias, Jonas, Micheas, Nahum, Habacuc, Sophonias, Aggæus, Zacharias, Malachias, et Machabæorum. Evangeliorum quatuor libri, id est, Matthæus, Marcus, Lucas et Joannes. Epistolæ Pauli quatuordecim, id est ad Romanos una, ad Corinthios duæ, ad Galatas una, ad Ephesios una, ad Philipenses una, ad Thessalonicenses duæ, ad Colossenses una, ad Timotheum duæ, ad Titum una, ad Philemonem una, ad Hebræos una, Jacobi una, Petri duæ, Joannis tres, Judæ una, Actus apostolorum, Apocalypsis.

Sed et expositiones earum, quæ a nominatissimis doctoribus orthodoxis et catholicis Patribus factæ sunt. Orthodoxi dicuntur viri catholici, in fide recti, in vita probabiles. Ortho enim apud Græcos recte dici-

tur, doxa autem gloria vocatur. Ergo orthodoxi viri rectæ gloriæ dici possunt. Catholici vero universales seu generales interpretantur. Non enim per hæresim aut schisma ab universali segregantur Ecclesia.

Post has vero tres lectiones cum responsoriis suis, sequantur reliqui sex psalmi cum Alleluia canendi. Post hos lectio Apostoli sequatur, ex corde recitanda; et versus et supplicatio litanicæ, id est, Kyrie eleison; et sic finiantur vigiliæ nocturnæ. Kyrie enim apud Græcos Domine dicitur; eleison, miserere interpretatur. Similiter et Christe eleison, Christe, miserere interpretatur.

CAPUT X.

Qualiter æstatis tempore agatur nocturna laus.

A Pascha autem usque ad Kalendas Novembris, omnis, ut supra dictum est, psalmodiæ quantitas teneatur; excepto, quod lectiones in codice, propter brevitate noctium, minime legantur: sed pro ipsis tribus lectionibus, una de Veteri Testamento memoriter dicatur, quam breve responsum subsequatur, et reliqua omnia, ut dictum est, impleantur; id est, ut nunquam minus a duodecim psalmodum quantitate, ad vigiliis nocturnas dicatur, exceptis tertio et nonagesimo quarto psalmo.

CAPUT XI.

Qualiter Dominicis diebus vigiliæ agantur.

Dominico die temperius surgatur ad vigiliis. In quibus vigiliis teneatur mensura, id est, modulatio, ut supra disposuimus, sex psalmis et versu. Temperius dixit, id est, citius, prius, antea. Temperius enim a tempore, adverbio primitivo fit comparativus; sicut a tarde tardius, et a cito fit citius. Modulatio, dixit, sex psalmis, id est, cantatis, in voce compositis vel formatis. Modulatio enim dicitur dulcedo, vel suavitas cantus, quæ fit in modulata canora voce.

Residentibus cunctis dispositis et per ordinem in subsellis, legantur in codice, ut supra diximus, quatuor lectiones cum responsoriis suis. Ubi tantum in quarta responsorio dicatur a cantante, Gloria. Subsellia cæterorum hominum sunt, doctorum autem sedilia cathedræ vocantur. Nam sedes singulariter et proprie regni est, subsellia autem a sedendo, quasi subsecchia nuncupantur.

Quam dum incipit, mox omnes cum reverentia surgant. Post quas lectiones, sequantur ex ordine alii sex psalmi cum antiphonis, sicut anteriores, et versus. Post quos iterum legantur alia quatuor lectiones cum responsoriis suis ordine quo supra. Sicut enim die Dominico duodecim vult pleniter psallere psalmos, ita vult duodecim legere lectiones, et totidem responsoria decantare.

Post quas iterum dicantur tria cantica de prophetis, quæ instituerit abbas. Ea enim instituire cantica debet abbas quæ temporibus, festivitatis congruant et diebus.

Quæ cantica cum alleluia psallantur. Cantica tunc Moyses primum invexit quando percussa Ægypto decem plagis, et Pharaone submerso cum populis, per insucta maris itinera ad desertum gratulabundus

egressus est dicens : *Cantemus Domino , gloriose enim honorificatus est (Exod. xv)* ; deinde Debbora non ignobilis femina in libro Judicum hoc ministerio functa reperitur ; postea multos non solum viros , sed etiam feminas Spiritu divino completas Dei cecinisse mysteria .

Dicto etiam versu et benedicente abbate , legantur alia quatuor lectiones de Novo Testamento , ordine quo supra . Post quartum autem responsorium incipiat abbas hymnum , Te Deum laudamus . Quo perdicto legat abbas lectionem de Evangelio , cum honore et tremore stantibus omnibus . Qua perlecta , respondeant omnes , Amen . Et subsequatur mox abbas hymnum , Te decet laus . Et data benedictione , incipiant Matutinos . Dicit enim incipiat abbas hymnum , lectionemque Evangelii legat ; tamen non hæc omnes debent valentque facere abbates . Sunt enim qui aut impediende culpa non debent , aut impossibilitate cogente non valent . Igitur sunt abbates qui nec sacerdotis , nec levitæ funguntur ministerio , et ideo nec sacrosanctum legere possunt Evangelium . Cantoris non gestant officium , et ideo non possunt Ambrosianum alitudo incipere hymnum . Gregem tamen cum superno juvamine possunt gubernare sibi commissum , et propterea eligantur ad abbatis ministerium peragendum . Attamen si ipsum opus bene facere debet aut prævalet , abbas faciat . Sin autem non valet , valentem facere permittat , secundum quod idem beatus Benedictus alio loco præcepit dicens : *Cantare autem et regere non præsumat , nisi qui potest ipsum officium implere , ut edificentur audientes .* Quod autem dicit , perfecta Evangelii lectione , respondeant omnes , Amen ; incongrue dictum a plerisque videtur et factum . Dicit enim non in omnibus Evangelii finibus convenit respondere Amen ; et ideo superfluum videtur esse descriptum atque prolatum . Quibus respondendum est . Amen enim apud Latinos duas habet significationes : unam orantis , vel optantis , quando ponitur pro fiat , ut est , *Et dicit omnis populus , Amen , amen , pro fiat , fiat ; affirmantis , ut , amen dico vobis , etc .* Sine una ex his duabus significationibus finem Evangelii nunquam invenies . Et ideo non incongrue , sed satis apte , rationabiliter in omnibus Evangeliorum finibus a nobis respondendum est Amen , ut nos dicendo amen , aut prædicta fideliter credere , aut usque promittuntur proficua obtinere nos velle , optando et orando monestremus .

Qui ordo vigiliarum , omni tempore , tam ætatis quam hiemis , æqualiter in die Dominico teneatur ; nisi forte (quod absit) turdus surgant , et aliquid de lectionibus breviandum est aut responsoriis . Quod tamen omnino caveatur ne proveniat . Quod si contigerit , digne inde satisfaciat Deo in oratorio , per cujus evenerit neglectum . Digne satisfacere , est secundum modum culpæ regularem vindictam sustinere . Nam qui pro levi culpa graviter , aut pro gravi leviter judicatur , digne satisfacere non videtur . Ideo autem per cuius culpam evenerit in oratorio , eum satisfacere jubet ;

ut , quia in omnibus fratribus negligenter agens deliquit , ab omnibus satisfaciens videatur , et pro ejus delicto veniam ab omnibus Cunctipotentis implorare misericordiam .

CAPUT XII.

Qualiter matutinorum solemnitas agatur .

Solemnitas dicitur religiositatis festivitas , conventus lætitiæ , quæ fieri cum conventu jucunditatis solet . Solemnitas enim ab eo quod solet nomen accepit .

In Matutinis Dominico die in primis dicatur sexagesimus sextus psalmus sine antiphona in directum . Post quem dicatur quinquagesimus cum Alleluia . Post quem dicatur centesimus septimus decimus , et sexagesimus secundus . Inde benedictiones , et laudes ; lectio una de Apocalypsi ex corde , et Responsorium , et Ambrosianum ; versus , canticum de Evangelio , Litaniam ; et completum est .

CAPUT XIII.

Qualiter privatis diebus matutini agantur .

Privatis enim diebus dicit id est , officiis publicis , extraneis vel segregatis Privari enim ponitur pro malo , ut Jacob Racheli ait : *Num pro Deo ego sum , qui privavit te fructu ventris tui (Gen. xxx) ?* Dicitur et privatus amicus , id est , ab aliis segregatus , et familiaris cæteris in amicitia junctus .

Diebus autem privatis Matutinorum solemnitas ita agatur , ut sexagesimus sextus psalmus dicatur sine antiphona , subtraheudo modice , sicut in Dominica : ut omnes occurrant ad quinquagesimum , qui cum antiphona dicatur . Post quem alii duo psalmi dicantur secundum consuetudinem , id est , secunda feria , quintus et tricesimus quintus tertia feria , quadragesimus secundus , et quinquagesimus sextus ; quarta feria , sexagesimus tertius , et sexagesimus quartus ; quinta feria , octogesimus septimus , et octogesimus nonus ; sexta feria , septuagesimus quintus et nonagesimus primus ; sabbato autem , centesimus quadragesimus secundus , et canticum Deuteronomii , quod dividatur in duas Glorias . Nam cæteris diebus canticum unumquodque die suo ex prophetis sicut psallit Ecclesia Romana , dicatur . Post hæc sequantur laudes : deinde lectio una Apostoli memoriter recitanda : responsorium , Ambrosianum , versus , canticum de Evangelio : Litaniam , et completum est . Plane agenda Matutina , vel

Vespertina non transeat aliquando , nisi in ultimo ordine , Oratio Dominica , omnibus audientibus , dicatur a priore , propter scandalorum spinas , quæ oriri solent in monasterio : ut conventi per ipsius orationis sponsonem , qua dicunt : Dimitte nobis debita nostra , sicut et nos dimittimus debitoribus nostris (Matth. vi) , purgent se ab hujusmodi vitio . Cæteris vero agendis , ultima pars ejus orationis dicatur : ut ab omnibus respondeatur , sed libera nos a malo . Plane aliquoties pro vere et certe , adverbio affirmantis ponitur , ut Propheta ait : *Ego dixi plane : hæc iniquitas magna est , et portabo illam (Ezech. iv) .* Hic autem pro tamen vel nam conjunctionibus ponitur . Scandalorum autem spinæ hoc in loco intelliguntur iræ , rixæ , dis-

ensions, detractiones, amulationes, vel aliqua commotionis contentiones quæ inter fratres solent oriri. A quibus inter se pacem habentes, charitatemque continuam conservantes, mane et in vespere monachi se debent purgare. Mane, ne aliquis ex his vitiis usque ad occasum solis permaneat, quia scriptum est: *Sol non occidat super iracundiam vestram. Vespere, ne usque ad ortum solis pernoctans vitium maneat, et mane reum de peccatis monachum secundumque in conspectu Domini reddat. Ut conventi, id est, per ipsius Dominicæ orationis promissionem, quæ dicit: Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris (Math. vi); dimittat unusquisque fratri suo ex corde. Et sic purgatus, id est a vitiis emendatus, aut mane ad opus accedat obedientiæ peragendum, aut vespere ad nocturnas excubias celebrandum. Cæteris vero agendis, id est, cæteris horis celebrandis, tantum ultima pars ejus orationis, id est, *Et ne nos inducas in tentationem, alta voce dicatur, ut ab omnibus audita, Sed libera nos a malo, respondeatur.**

CAPUT XIV.

Qualiter in natalitiis sanctorum agantur vigiliæ.

In natalitiis sanctorum dicit, in festivitibus et solemnitatibus eorum, in quibus de hoc sæculo felices migraverunt ad cælum. Nobis enim mortui, sed Deo et angelis, et sanctis ejus vivunt in æternum. Nobis autem absentes, illis autem sunt perspicui et præsentés. Nobis mortui, illis vero sunt nati. Nec novum debet cuiquam videri, si natus dicitur, qui ex hac vita migraverit. Quomodo enim consuevit nasci dicitur, cum quis de utero matris procedens hanc in lucem egreditur: ita etiam rectissime potest natus appellari, qui solutus a vinculis carnis ad lucem sublimatur æternam. Unde mos obtinuit ecclesiasticus ut dies beatorum martyrum sive confessorum Christi, qui de sæculo transierunt, natales voce tenus eorum solemnia, non funebria, sed natalitia dicantur. *In sanctorum vero festivitibus, vel omnibus solemnitatibus, sicut diximus Dominico die agendum, ita agatur: excepto quod psalmi aut antiphonæ vel lectiones ad ipsum diem pertinentes, dicantur. Modus autem supradictus teneatur.*

CAPUT XV

Quibus temporibus dicatur Alleluia.

A sancto Pascha usque ad Pentecosten sine intermissione dicatur Alleluia, tam in psalmis quam in responsoriis. Sine intermissione dicit, ut ubi dici debet, et tam in psalmis quam in responsoriis non passim prætermittatur, sed sedule firmiterque dicatur.

A Pentecoste autem usque ad caput Quadragesimæ omnibus noctibus cum sex posterioribus psalmis tantum ad nocturnas dicatur. Quamvis beatus Benedictus a Pentecoste usque ad caput Quadragesimæ, cum sex posterioribus psalmis jubeat ad nocturnas dicere Alleluia, placuit tamen synodo in Francorum

regno congregatæ, ut sicut Romani principes Ecclesiæ in Septuagesima dimitunt Alleluia, ita dimittant et monachi qui in eodem sunt regno constituti. *Omni vero Dominica extra Quadragesimam, cantica, Matutini, Prima, Tertia, Sexta, Nonaque, cum Alleluia dicantur: vespera vero cum antiphona; responsoris vero nunquam dicantur cum Alleluia, nisi a Pascha usque ad Pentecosten.*

CAPUT XVI.

Qualiter divina opera per diem agantur.

Ut ait Propheta, Septies in die laudem dixi tibi (Psal. cxviii). Septies quod ait in die, significat semper. Solet quippe iste numerus universitatis indicari esse; quia per septem dies universus volvitur mundus, et eorum numero dierum universa Dominus creavit tempora. Qui numerus propter septiformis Spiritus gratiam, quæ misericorditer immentibus Deum distribuitur, maxime sacratus esse perhibetur. Unde et sequitur:

*Qui septenarius sacratus numerus a nobis sic implebitur, si Matutina, Prima, Tertia, Sexta, Nona, Vesperæ Completoriquæ tempora, nostræ servitutis officia persolvamus, quia de his horis diurnis dicit Propheta: Septies in die laudem dixi tibi. Nam de nocturnis Vigiliis idem ipse Propheta ait: Media nocte surgebam ad confitendum tibi. Ergo his temporibus referamus laudes Creatori nostro super judicium justitiæ suæ; id est, Matutinis, Prima, Tertia, Sexta, Nona, Vesperæ, Completorio; et nocte surgamus ad confitendum ei. Et de hisdem horis Cassianus ait: Horarum autem ipsarum, in quibus Deo per totum diem spatium obsequia reddimus, ratio hæc est: Prima pro inchoatione diei; tertia, quia Spiritus sanctus in eadem hora super apostolos descendisse primus comprobatur; sexta, pro eo quod immaculata hostia Dominus noster Jesus Christus eadem hora suspensus in cruce obnoxius de æternis peccatorum vinculis liberavit; nona, pro eo quod eadem hora Dominus noster descendens ad inferos sanctorum animas, quæ clausæ tenebris tenebantur, exiit liberavit, et secum ad cælos Completorio transiit; duodecima vero propter terminationem diei sicut prima inchoatione cantatur. Prima vero et completorio duodecima, pro inchoatione et terminatione diei postea a Patribus sunt adjunctæ. Tertiam autem et sextam et nonam etiam ab apostolis legimus fuisse celebratas. Nam tertia hora super apostolos in orationum officio constitutos Spiritus sanctus descendit. Sexta autem hora legimus Petrum, dum in navicula oraret, subito in excessu mentis vas illud quod quatuor initiis quasi linteum, de cælo submissum vidisse. De nona autem legimus: *Petrus vero et Joannes ascendebant in templum, ad horam orationis nonam (Act. iii). Vespertinas autem vel matutinas orationes non solum ab apostolis, sed etiam in Veteri Testamento legimus eas in templo Domini semper fuisse oblatas. Unde et David dicit de Vespertinis: Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo; elevatio manuum meorum sacrificium vespertinum**

(Psal. cxl.). De Matutinis autem dicit : *Deus Deus meus, ad te de luce vigilo : et in matutinis meditabor in te, quia fuisti adjutor meus* (Psal. lxi).

CAPUT XVII

Quantul psalmi per easdem horas canendi sint.

Jam de Nocturnis vel Matutinis digessimus ordinem psalmodiæ, nunc de sequentibus horis videamus. Prima hora dicantur psalmi tres, singillatim, et non sub una Gloria. Hymnus ejusdem horæ, post versum, Deus in adjutorium meum intende, antequam psalmi incipiantur. Post expletionem vero trium psalmorum, recitetur lectio una, versus, et Kyrie eleison, et missæ sint. Tertia vero, Sexta et Nona eodem ordine celebratur oratio, id est, versus : hymni earundem horarum, terni psalmi, lectio, versus, Kyrie eleison, et missæ sint. Si major congregatio fuerit, cum antiphonis ; si vero minor, in directum psallantur. Vespertina autem synaxis quatuor Psalmis cum antiphonis terminetur, post quos psalmi Apostoli lectio recitanda est, inde responsorium, Ambrosianum, versus, canticum de Evangelio, litanía et oratio Dominica, et fiant missæ. Completorium autem trium psalmorum dictione terminetur. Qui psalmi directaneæ sine antiphona dicendi sunt. Post quos hymnus ejusdem horæ, lectio una, versus, Kyrie eleison, benedictio, et post missæ fiant. Quod aliis in locis dicit, et completum est, hæc in clausula, et missæ sunt, dicit, et missæ fiant repetit. Orationes enim officii, quæ a nobis completæ, Deo sunt missæ, quia in illius honore sunt celebratæ. Aliter orationes, id est collectæ, quæ in fine cursus a sacerdote dicuntur missæ, id est, Deo transmissæ vocantur. A sacerdote enim mittuntur, sed a Deo accipiuntur. Hinc et litanía solemnitate aliqua in Ecclesia celebrata, elevata voce, et per sacerdotis ministerium jam Deo est missa.

CAPUT XVIII.

Quo ordine psalmi dicendi sint.

In primis semper diurnis horis dicatur versus : Deus, in adjutorium meum intende ; Domine, ad adjuvandum me festina : et Gloria. Hinc Cassiodorus ait : Tunc enim adjutorium poscimus, quando periculo subjacemus, ut aliquo remedio sublevati, calamitates diversarum possimus vincere passionum. Intende dicit, propitius respice ; quia omnia Dominus etiam cum non rogatur, agnoscit. Festina ergo dicit Domino, qui festinabat de hujus sæculi clade liberari. Generaliter hunc locum facundissimus Cassianus in decima collatione plurima de ejus utilitate disserens, tanto honore concelebrat, ut quidquid monachi assumpserint, sine hujus versiculi tria iteratione non inchoant, quem repetita sæpius laude congeminas nimis utilem probat esse ejus memoriam.

Inde hymnus uniuscujusque horæ. Deinde prima hora Dominica, dicenda quatuor capitula psalmi centesimi octavi decimi. Reliquis vero horis, id est, Tertia, Sexta et Nona, terna capitula suprascripti psalmi centesimi octavi decimi dicantur. Ad Primam autem secundæ seris, dicantur tres psalmi, id est, primus, secundus et sextus. Et ita per singulos dies ad Primam,

*usque ad Dominicam, dicantur per ordinem terni psalmi, usque ad nonum decimum psalmum. Ita sane ut nonus psalmus et septimus decimus distendantur in binas Glorias. Et sic fiat ut ad Vigiliis Dominica semper a vicesimo incipiatur. Ad Tertiam vero, Sextam et Nonam secundæ seris novem capitula, quæ residua sunt de centesimo decimo octavo psalmo, ipsa terna per easdem horas dicantur. Expenso igitur psalmo centesimo octavo decimo duobus diebus, tæ est, Dominica et secunda feria, tertia feria jam ad Tertiam, Sextam vel Nonam psallantur terni psalmi a centesimo nono decimo usque ad centesimum vicesimum septimum, id est, psalmi novem. Quique psalmi semper usque ad Dominicam per easdem horas itidem repetantur, hymnorum nihilominus, lectionum vel versuum dispositione uniformi cunctis diebus servata. Et ita scilicet, ut semper Dominica a centesimo octavo decimo incipiatur. Vespera autem quotidie quatuor psalmorum modulatione canatur. Qui psalmi incipiuntur a centesimo nono usque ad centesimum quadagesimum septimum, exceptis his qui in diversis horis ex eis sequestrantur, id est, a centesimo septimo decimo usque ad centesimum vicesimum septimum, et centesimo tricesimo tertio, et centesimo quadagesimo secundo. Reliqui omnes in Vespera dicendi sunt. Et quia minus veniant tres psalmi, ideo dividendi sunt qui in numero suprascripto fortiores inveniuntur, id est, centesimus tricesimus octavus, et centesimus quadagesimus tertius, et centesimus quadagesimus quartus. Centesimus vero sextus decimus, quia parvus est, cum centesimo quintodecimo jungatur. Digesto ergo ordine psalmorum vespertinorum, reliqua, id est, lectiones, responsoria, hymni, versus vel cantica, sicut supra taxavimus, impleantur. Ad completorium vero itidem psalmi repetantur quotidie, id est, quartus, nonagesimus et centesimus tricesimus tertius. Disposito ordine psalmodiæ diurnæ, reliqui omnes psalmi qui supersunt, æqualiter dividantur in septem noctium vigiliis, partiendo scilicet qui inter eos prolixiores sunt psalmi, et duodecim per unamquamque constituentur noctem. Hoc præcipue commones ut si cui forte hæc distributio psalmorum displicuerit, ordinet, si melius aliter judicaverit. Hanc autem psalmorum distributionem non totum officium beatus Benedictus in judicantis posuit arbitrium, hoc præcipue monens ut qui vult hanc psalmorum distributionem secundum suam tenere dispositionem, teneat. Qui autem aliter melius judicaverit, illam tenens, istam sine culpa dimittat. Nos autem hortamur eum qui secundum hanc promisit se vivere regulam, in quantum valet, firmiter teneat et conservet eam, et confidens de Dei misericordia credat quia custodientibus eam patebunt cœlica regna. Sequitur : *Dum omnimodis id attendatur ut hebdomada Psalterium ex integro numero centum quinquaginta psalmorum psallatur. Et Dominico die semper a capite repetatur ad vigiliis, quia nimis iners devotionis suæ servitium ostendens monachi, qui minus Psalterio cum canticis consuetudinarii per septimanam circulum psallunt ; cum terga-**

mus sanctos Patres nostros uno die hoc strenue imple-
visse, quod nos tepidi utinam septimana integra per-
solvamus.

CAPUT XIX.

De disciplina psallendi.

Ubique credimus divinam esse præsentiam. Nam omnia nuda et aperta sunt, ut ait Apostolus, oculis Dei, et non est ulla creatura invisibilis in conspectu ejus (Hebr. iv). Et ideo sic assistere ante oculos ejus debemus, sicut ante oculos creatoris et judicis. Nullus enim videns principem vel judicem suum, et loquens cum eo, audet vagari oculis et aliorum aspicere quanto magis qui accedit ad Dominum nusquam debet movere oculum cordis, sed intentus esse in eum qui scrutatur renes et corda! Quando enim pro peccatis nostris humiliter supplicamus, ad Dominum nos loqui cognoscimus.

Et oculos Domini in omni loco speculari bonos et malos; maxime tamen hoc sine aliqua dubitatione credamus, cum ad opus divinum assistimus. Et ideo timere debemus ne forte si aliquid, quod petimus, cogitamus, divinæ majestati, ante quam stare vide-
mur, injuriam faciamus.

Ideo semper memores simus quod ait Propheta : *Servite Domino in timore (Psal. ii). Et iterum : Psallite sapienter (Psal. xlvii).* Ea ergo semper lingua proferat quæ Conditori placeant, juxta illud Psalmographi præconium : *Servite, inquit, Domino in timore, et exsultate ei cum tremore.* Tunc ergo Creatori timendo servitur, si opus bonum devotis laudibus jungitur, sicut alibi per Psalmistam dicitur : *Psallite sapienter.* Sapienter etenim quisque psallit, qui voce laudanti noxiis operibus non contradicit; et qualiter oporteat divinæ potentiæ famulari sollicita cura omnique studio prosequitur. Sic ergo mens nostra intenta ad psallendum incedat, qualiter nullo præpedita sæcularis desiderii obstaculo, nullo temporis fuscata vitio, sed semper intenta in cælestibus humilitate ac puritate promptissimaque devotione ornata, ad æterna præmia pervenire contendat. Sic corpus compunctionem flagret, qualiter in se Creatoris misericordiam excitet.

Et : *In conspectu angelorum psallam tibi (Psal. cxxxvii).* Tanta debet esse reverentiæ gravitas vel disciplina psallendi, ut amabilius a Domino quam a nobis dicitur, audiatur, sicut ait Scriptura : *Exitus matutini et vespere delectabis (Psal. lxxv).* Et item : *Psallite Domino sapienter (Psal. xlvii).* Ergo sapienter et cum timore jubet psalli : oportet psallentem immobili corpore, inclinato capite stare, et laudes Domino moderate canere; quippe qui ministerium suum ante Divinitatem implet, docente hoc Propheta, cum dicit : *In conspectu angelorum psallam tibi (Psal. cxxxvii).* Nam considerare debet qui psallit, semper, ne alio sensus ejus demigret; ne cum in aliam cogitationem sensus nostri migraverint, de nobis dicat Deus : *Populus iste labiis me honorat, cor autem ejus longe est a me (Isa. xli).*

Ergo consideremus qualiter oporteat nos in con-

spectu Divinitatis et angelorum ejus esse : et sic stemus ad psallendum, ut mens nostra concordet voci nostræ. Ad tantum ergo et tale officium cor pariter cum lingua conveniat; cum timore Domino quotidianum debitum reddi debet. Et notet sibi in corde, qui psallit, ad singula omnia testimonia quæ dicit, quia singuli versus, si notentur, proficiunt animæ ad salutem, et in eis totum invenitur quod quæritur; quia omnia ad ædificationem loquitur psalmus, dicente Propheta : *Psallam et intelligam (Psal. c).*

CAPUT XX.

De reverentia orationis

Si cum hominibus potentibus volumus aliqua suggerere, non præsumimus nisi cum humilitate et reverentia : quanto magis Domino Deo universorum cum omni humilitate et puritatis devotione supplicandum est. Si hominibus carnalibus nisi cum humilitate non fit præcatio cum beneficia eos aliqua temporalia postulamus, quanto magis convenit ut pro peccatis nostris vel facinoribus omni, qua possumus, Christum prece rogemus. Nulla ergo debet esse in oratione duplicitas. Non unus in ore, alter in corde inveniat. Puritas cordis omnia vitia excludit, omnes virtutes obtinet. Lætetur cor quærentium Dominum, quia ibi est habitaculum Spiritus sancti ubi fuerit puritas cordis. Unde et sequitur :

Et non in multiloquio, sed in puritate cordis et compunctione lacrymarum nos exaudiri sciamus. Et ideo brevis debet esse et pura oratio. Ideo brevis debet fieri oratio, ne per occasionem prolixa orationis obdormiant, aut forte diu jacentes diabolus eis ante oculos diversa ingerat, vel in corde aliud subministret. Ergo oportet orare cum timore suppliciter, ut qui orat præsentis Christi videatur pedes tenere. Et cum tanto debemus orare timore, ut cognoscamus quia cum Deo loquimur. Nec se in multiloquio quisquam, sed potius in puritate cordis et lacrymarum ubertate exaudiri credat. Non enim longæ orationis prolixitas, sed promptæ mentis intentio pietatem clementis judicis excitat. Orandum ergo semper est, ut largiatur delinquentibus veniam, qui languenti mundo per crucis passionem infundit medicinam : salus mundi æterna, Christus Jesus Dominus noster.

Nisi forte ex affectu inspirationis divinæ gratiæ pretendatur. In conventu tamen omnino brevietur oratio. Ideoque ergo nostri Patres utiliter ipsam orationem celeri fine concludi jusserunt, ne forte immorantibus nobis in ea quædam tussis, vel phlegmatis aliarumque rerum interrumpat strepitus, et dum adhuc fervet oratio, velut ex faucibus diaboli velociter recipiatur. Qui, cum nobis semper sit infestus, tunc quam maxime assistit infestus, cum nos intra se offerre preces Domino viderit, festinans mentem nostram ab intentione orationis, aut cogitationibus aut excitatis humoribus revocare. Propterea ergo breves quidem orationes, sed frequentes fieri Patres nostri jussurunt. Breves, ideo ut insidias diaboli insistentes tunc præcipue, cum oramus, in ipsa brevitate vitare possimus. Frequentes autem, ideo ut per ipsam frequen-

tiam Dominum precantes jugiter ei coherere possimus. Propter hanc frequentiam orationis et illud utile est ut longiores psalmos non usque ad finem continuata pronuntiatione, sed æquali numero versus divisos duabus vel tribus incisionibus cum orationis intentione finiamus; quia non multitudine versuum, sed mentis intelligentia delectari debemus, illud virtute sectantes: *Psallam spiritu, psallam et mente* (I Cor. xiv).

Et facto signo a priore, omnes pariter surgant. Isto mos fuit apud antiquos monachorum cuneos, ut audito uniuscujusque horæ signo, celeriter omnes ad orationem convenirent, orationi simul incumbere, simul orarent, et ab oratione, facto signo a priore, omnes pariter surgerent. Modo vero jam apud nos aliter atque aliter habetur. Quanto enim nos scrotini a primitivis, tanto longius vitæ merito ab antiquis distamus Patribus. Hii enim erant spiritu ferventes, Domino servientes; nos autem tepidi et non similia facientes, sumus tamen in misericordia Domini sperantes.

CAPUT XXI.

De decanis monasterii.

Si major fuerit congregatio, eligantur de ipsis fratres boni testimonii et sanctæ conversationis, et constituentur decani: qui sollicitudinem gerant super decanias suas in omnibus, secundum mandata Dei et præcepta abbatis sui. Præcepta enim abbatis concordare cum Domini debent mandatis; et ideo illis pariter decani, pariter et alii obtemperare debent subditi. Nam subditi decanis, et decani debent obedire præpositis, et omnis simul congregatio abbatis debet obtemperare præceptis. Decani enim prius dicti ab eo quod decem militibus præferrentur; modo autem et qui decem, et qui pluribus præferuntur, decani vocantur. Decani autem sollicitudo et eruditio hæc erit erga quemcunque quem sibi ab abbate traditum susceperit, ut doceat eum primitus suas vincere voluntates, in quibus eum diligenter exercens, illa ei semper de industria imperet quæ senserit animo ejus esse contraria. Quia multis hoc experimentis doctum est, nunquam posse monachum suas concupiscentias refrenare, nisi prius per obedientiam mortificare suas didicerit voluntates, nec poterit iram, aut tristitiam, aut spiritum fornicationis exstinguere, nec cum fratribus humilitatem firmam perpetuamque retinere, nec in congregatione diutius permanere, qui prius voluntates suas non didicerit superare.

Qui decani tales eligantur in quibus securus abbas partiatur onera sua. Et non eligantur per ordinem, sed secundum vitæ meritum et sapientiæ doctrinam. Decani, qui super decanias sunt constituti, tantam sollicitudinem gerant super eos quos delegatos habent fratres, ut nullus proprias faciat voluntates. Non loquantur nisi interrogati, suo arbitrio nihil faciant nisi mandati, alibi non pergant, nisi ordinati. Seniores timeant ut dominos, ament ut parentes, faciant quidquid ab eis imperatum acceperint. Credant sibi salutare, quidquid illi præceperint, si hoc

PATR. CII.

sine murmuratione cum hilaritate et taciturnitate fecerint, dicente Moyse: *Audi, Israel, et tace* (Deut. iv, vi et ix). Unus alterius onera portet; et nemo alium judicet, nemo alium detrahat. Quia scriptum est: *Omnis detractor eradicabitur* (Prov. xxiv). Unus ab alio quod non habet accipiat, unus ab alio discat humilitatem, unus ab alio charitatem, unus ab alio patientiam, unus ab alio silentium, unus ab alio mansuetudinem. Comedant sine querela quidquid eis appositum fuerit, vestiant quod acceperint. Non celent fratres decanis suis quidquid per singulos dies cogitaverint. Decani vero sint eis quasi rectores et custodes, tanquam pro ipsis rationem Domino redditori. Negligentias cunctorum ipsi prævideant, et emendandi potestatem habeant, et quod ipsi non valuerint emendare, præposito non morentur accusare. Qui et ipsi præpositi sic hoc districte et rationabiliter agant, ut abbates suos nullo modo præsumant inquietare, excepto de his quæ utrique non valuerint accelerare, et in hoc unus alteri tantam humilitatem habeat, ut nunquam nullus ullum offendant, sed unus in altero tanquam impenso persistat, id est, juniores in decanis, decani in præpositis, præpositi in abbatibus, unus alium portans, tanquam in muro lapides quadrati, Apostolo attestante sicut supra: Unus alterius onera portantes, sic adimplebitis legem Christi (Gal. vi).

Quique decani si ex eis aliqua forte inflatus superbia repertus fuerit reprehensibilis, correptus semel, et iterum, et tertio, si emendare noluerit, dejiciatur; et alter in loco ejus, qui dignus est, subrogetur. Et de præposito eadem constituimus. Non enim superbi, sed humiles esse debent qui alios corrigere, castigare et in omnibus custodire debent. Proinde primum ipsi abbates cum suis præpositis atque decanis semetipsos discutiant, et instar sui juniores arguant, et omne militiæ fermentum a corde radicatus evellant, et sic alios diversis curis et vitiis implicatos castigare, corrigere et emendare contendant, id est, si audierint fratrem non interrogatum loqui, moneant eum dicentes: *Quid agis, frater, quod regula prohibet? habeto taciturnitatem usque ad interrogationem.* Dic cum Propheta: *Pone, Domine, custodiam ori meo, et ostium circumstantiæ labiis meis, non delines cor meum in verba malitiæ* (Psal. cxl). *Sedeat super os tuum sapientia, cum clave justitiæ et timoris Dei, et ipsa bonis eloquiis aperiat, et malis eloquiis claudat labia tua.* Si mentientem audierint fratrem, admonent eum dicentes: *Quid mentiris, frater? cum scias scriptum: Os quod mentitur occidit animam* (Sap. i). *Et, Perdes omnes qui loquuntur mendacium* (Psal. v). Si audierint fratrem multum jurantem, moneant eum dicentes: *Retine, frater, linguam tuam! utquid juras? cum scriptum sit: Non jurabis per cælum, quia sedes Dei est, neque per terram, quia scabellum pedum ejus est, neque per caput vestrum jurabis, etc., sed sit sermo vester est, est, non, non* (Matth. v). Si viderint irascentem, admonent eum dicentes: *Quid agis, frater? In mansuetudine et charitate opera*

tua perfice, quia scriptum est : *Desine ab ira, et derelinque furorem (Psal. xxxvi)*. Et, *Qui dixerit fratri suo, Racha, reus erit iudicio (Matth. v)*. Similiter et in aliis his similibus impediendis variis et diversis vitiis occupatos fratres admonere quotidie et castigare præpositi debent, quia dum hæc quotidie solliciti in commissis sibi fratribus faciunt, et ipsi proficiunt, et alios admonendo proficere faciunt. Multos enim et de multis et variis habent præpositi monachos compescere curis. Solent nonnulli pro suis uxoribus atque filiis, aut etiam quibusque propinquis curam habere more pietatis. Plerique vero, qui non sunt in talibus implicati, pro alimento sunt solliciti. Alii vero tristitiæ morbo interius consumuntur, et tanquam vestimentum a tinea intrinsecus mentis suæ aviditate devorantur, et cum ipso rancoris languore dilabuntur in desperationem. Alii namque spiritu fornicationis inflamantur, et sæpe tali stimulo carnis incitati, interiore oculo cæcati, captivi ducuntur vinculo perditionis ligati. Alii acediæ spiritu inflati, otio et somno vacare cupiunt, et curiosis fabulis sollicitantur; et quod pejus est, a proprio monasterio se auferre disponunt. Alii vanæ gloriæ elationis telo in diversis partibus confodiuntur, et alii alia defendentes, et suas causas magnificantes, dum nolunt Christi pauperibus similes esse, unusquisque in vanis istis cogitationibus elabuntur, et quasi nil a Deo acceperint, de propriis viribus extolluntur, et cum laudatores non inveniunt, ipsi sibi in suis laudibus prosiliunt. Alius genealogia et de sua gente fatetur esse princeps; alius de parentibus, alius de germanis, alius de cognatis, alius de fratribus et consanguineis, et idoneis, alius de divinis, alius de spiritu juventutis, alius de bello fortitudinis, alius de perustratione terrarum, alius de artificio, alius de sapientia, alius de assertionis eloquentia, alius de taciturnitate, alius de humilitate, alius de charitate, alius de largitate munerum, alius de castitate, alius de virginitate, alius de paupertate, alius de abstinentia, alius de orationum frequentia, alius de vigilantia, alius de obedientia, alius de abrenuntiatione rerum, alius de legendo, alius de scribendo, alius de vocis modulatione. Hæc omnia quæ supra perstrinximus, unusquisque dum aliquoties talia non jussi immoderata loquuntur, toties in elationem vanæ gloriæ delabuntur, et ipso morbo, dum quod dicunt vindicare contendunt, in superbiam præcipitantur. Contra ipsum ergo vitium debet unusquisque pugnare, contra quod se cognoscit certamen habere, et de ipso se correptus emendare, ut emendatus possit salvari, ut et sibi salutem æternam et doctori suo mercedem præparet sempiternam.

CAPUT XXII.

Quomodo dormiant monachi.

Singuli per singulos lectos dormiant. Hinc Isidorus ait : *Lux autem nocte dormientium locum illustret, ut depulsis tenebris testimonium pateat singularis quietis.* Monachi stratus in nulla turpi cogitatione versetur, sed in sola contemplatione Dei accubans

et requiem corporis et quietem habeat cordis. Cogitationesque pravæ a se repellat bonisque objectis turpes a se rejiciat. Nam animi motus imaginibus suis agitat, et qualis vigilantis cogitatio fuerit, talis et imago per soporem occurrit. Fructuosus dicit : Duo in uno lecto non jaceant, nec dormire extra cubile proprium cuique licentia pateat. Intervallum singulorum lectulorum singulis cubitis intercedat, ne dum adinvicem proximant corpora, nutrant libidinibus incentiva. In tenebris nemo loquatur alteri, nec accedat ullo modo junior quilibet ad lectum alterius post completoria. Ferreolus ait : *Ut duo, quamlibet proximi vel amici, propter secretam orationem quæ melius ad Deum nullo teste dirigatur, uno lectulo non teneantur, ut majorem licentiam orandi credat sibi mens compuncta concessam, dum neminem vigiliæ suæ aut testem pertimescit aut iudicem.*

Lectisternia, pro modo conversationis, secundum dispensationem abbatis sui singuli accipiant. Lectisternia dicuntur, ubi homines jacere sedereque consueverunt. Augustinus autem dicit : *Populus diu multumque fatigatus nova lectisternia, quod nunquam ante fecerat, exhibenda arbitratus est. Lecti autem sternebantur in honorem deorum.* Unde hoc sacrum vel potius sacrilegum nomen accipit.

Si potest fieri, omnes in uno loco dormiant : si autem multitudo non sinit, deni aut vicenium senioribus suis, qui super eos solliciti sint, pausent. Nam et Isidorus ait : *Fratres omnes, si possibile est, in uno conclavi commorari decet. Quod si difficile fuerit, certe vel decem, quibus unus est præponendus decanus, quasi rector et custos.*

Candela jugiter in eadem cella ardeat usque mane. Quæ candela ante completoria quotidie accendatur, ut videant diversi quomodo unusquisque lectulum suum componit, seque collocans lectulo ponat, in quo frequenter decantans dicat : *Larabo per singulas noctes lectum meum : lacrymis meis stratum meum rigabo (Psal. vi)*. Quo factis impleto, subjungat et dicat : *Memor sui in nocte nominis tui, Domine, et custodisti legem tuam (Psal. cxviii)*. Hoc ergo ut devotus quisque vacatione concessa utilius possit implere, strati sui, ut supra diximus, erit solus ipse possessor, habens secum meliore commutatione pro dormiente fratre Dominum vigilantem.

Vestiti dormiant, et cincti cingulis aut funibus, et cutellos ad latus non habeant dum dormiunt, ne forte per somnum vulnerentur dormientes. Hinc quidam magister ait : *Cum dormiunt monachi, vestiti dormiant et cincti, id est, aut cingulis, aut retibus, aut corrigia gracili.* Bracile fratrem in nocte uti ideo prohibemus, ne dum se regyrat per somnum oppressus, exiens etiam per thecam mucro cutelli carni ejus figatur; vel ideo vestitos ac cinctos dormire diximus fratres, ut cum hora operis Dei advenit, et oratorii index sonaverit, noctu mox parati consurgant. Vel propterea vestiti et cincti debent fratres dormire, quia non licet fratri nuda membra sua contingere, nam exinde immunditates libidinum

in animo ingeruntur; cum membrorum nuditas tactu contingitur, feminarum illico cor desiderio titillatur, et inde per somnum membra sordida coinquinantur.

Et ut parati sint monachi semper, et facto signo absque mora surgentes festinent invicem se praevenire ad opus Dei, cum omni tamen gravitate, et modestia. Gravitas, fortitudo vel firmitas intelligitur animæ. Modestia autem, mansuetudo, honestas, vel temperantia dicitur. Cum quibus virtutibus parati semper debent esse monachi, et facto signo ad cursum cum festinatione surgentes signum crucis frontibus inferant suis, simulque cum silentio dicant: Deus in adiutorium meum intende: Domine, ad adjuvandum me festina (Psal. LXXIX).

Adolescentiores fratres juxta se non habeant lectos, sed permixti cum senioribus. Surgentes vero ad opus Dei, invicem se moderate cohortentur propter somnolentorum excusationes. Adolescentes fratres juxta se non debent habere lectos, sed lectis eorum lectos habent præpositi propter aliquam, ut diximus, vitiorum culpam in eis emendam, ut reverentius præsentem majorem dormiant, et a majoribus custoditi et honeste admoniti surgant, et alacres officium Domini compleant.

CAPUT XXIII.

De excommunicatione culparum.

Si quis frater contumax, aut inobediens, aut superbus, aut murmurans, vel in alio contrarius existens sanctæ regulæ, et præceptis seniorum suorum contemptor repertus fuerit, hic secundum Domini nostri præceptum (Matth. XVIII) admonetur semel, et secundo secreto a senioribus suis. Quod autem dicit, vel in aliquo contrarius existens sanctæ regulæ, non de gravioribus, sed de levioribus dixisse intelligendum est culpis. De gravioribus enim criminibus sub publicam pœnitentiam regulariter subjiciendus est monachus, nam semel et secundo a senioribus admonendus.

Si non emendaverit, objurgetur publice coram omnibus. Si vero neque sic correxerit, si intelligit qualis pœna sit, excommunicationi subjaceat. Si autem improbus est, vindictæ corporali subdatur. Quid de hoc capitulo diversi Patres senserunt, hoc in loco ratum duximus ponere. Ait quidam Patrum: Si quis vero frater, instigante diabolo, contumax, vel superbus, seu inobediens vel murmurans apparuerit, vel etiam in quocunque casu lapsus seniorum præcepta vel sanctæ Regulæ normam violare tentaverit, hic secundum præceptum Domini secreto a senioribus semel verbis corripiatur. Si emendare noluerit, tunc simul ab omni congregatione objurgetur. Et si sic emendare noluerit, tunc prout culpæ magnitudo poposcerit, secundum Regulam judicetur, id est, aut excommunicationi subjaceat, si ejus ad eam intellectus viguit, aut si obstinatæ et duræ mentis tenacitas, culpæ et improbitas perseveret, tunc corporali disciplinæ subjacebit. Hinc beatus Fructuosus ait: Mendacem, furem, percussorem quoque

et perjurum Dei servum esse non decet; corripi primum a senioribus verbis oportet, ut recedat a vitio. Post hæc si nec sic emendaverit, tertio coram fratribus convenietur, ut desistat tantis pererrare. Si nec sic emendaverit, flagelletur acerrime, et trium mensium spatio excommunicationis vindictam suscipiens sub pœnitentiæ districtione solus recludatur in cella, de vesperi in vespere ex hordeaceo panis sex uncis et aquæ mensura parvula sustentandus. Hinc et beatus Basilius ait: Si de omni sermone otioso reddituri sunt homines rationem in die judicii, nihil oportet tanquam parvum sperni. Qui enim spernit minima, paulatim defluit. Sed et quomodo quis audebit dicere aut parvum delictum, cum Apostolus dicat: Quia per prævaricationem legis Deus exhonatur (Rom. II). Sed et aculeus mortis peccatum esse dicitur; et non dixit tale vel tale peccatum, sed omne peccatum. Magis immisericors est, qui intermittit et negligit, quam ille qui arguit; sicut hic qui in morsu serpentis permittit delitescere venenum, quam ille qui educit et attrahit. Sed et charitatem destruit ille qui secundum Scripturas parcens baculo odit filium. Qui autem diligit, diligenter corripit eum. Hinc beatus Augustinus in Regula sua dicit: Si post admonitionem iterum, vel alio quoque die idipsum eum facere videritis, jam velut vulneratum sanandum prodatur, quicumque potuerit hæc invenire. Prius tamen et alteri vel tertio demonstrandum, ut duorum vel trium possit ore convinci, et competenti severitate coerceri. Nec vos judicetis esse malevolos, quando hæc indicatis. Magis quippe innocentes non estis, si fratres vestros, quos indicando corrigere potestis, tacendo perire permittitis. Si enim frater tuus vulnus haberet in corpore, quod vellet occultare, cum timet secari, nonne crudeliter abs te sileretur, et misericorditer indicaretur? Quanto ergo potius debet hoc manifestare, ne perniciosius putrescat in corde. Sed antequam aliis demonstratur, per quos convincendus est, si negaverit prius, præposito debet ostendi, si admonitus neglexerit corrigi, ne forte secretius correptus possit non innotescere cæteris. Si autem negaverit, tunc nescienti adhibendi sunt alii, ut jam coram omnibus possit, non ab uno teste argui, sed a duobus vel tribus convinci. Convictus ergo secundum præpositi, vel etiam presbyteri, ad cujus dispensationem pertinet, arbitrium, debet emendatoriam sustinere vindictam. Quam si ferre recusaverit, etiamsi ipse non abscesserit, de vestra societate projiciatur. Non enim et hoc fit crudeliter, sed misericorditer, ne contagione pestifera plurimos perdat. Nam et de hoc capitulo Paulus et Stephanus abbates ita scripserunt: Si quis alterum in quacunque parte viderit illicitum quidquam vel sermone vel opere facientem, et priori distulerit publicare, agnoscat se esse nutritorem peccati, et per omnia æqualem peccanti; quia et animæ suæ, et illi est, quem tegit, durissimus inimicus. Ex hoc apud Deum, qui male odit, et apud cunctam fratrum

nitatem execrabilis et infidelis habeatur, quod A per abundantiam malitiæ noluit prodere, ut corrigere potuisset errantem; et odio disciplinæ dilexit malitiam, et astutit omni viæ non bonæ.

CAPUT XXIV.

Qualis debeat esse modus excommunicationis.

Secundum modum culpæ, excommunicationis vel disciplinæ debet extendi mensura: qui culparum modus in abbatis pendeat iudicio. Interrogatus beatus Basilius qualibus correptionibus uti oportet inter fratres ad emendationem eorum qui delinquent, respondit. Hoc sit in iudicio positum eorum qui præsumunt, vel quanto tempore, vel quali modo corripri debeant; quia et ætas, et eruditio, multam habere facit differentiam pœnæ. Item ex regula cuiusdam excommunicationis mensura qualis esse debeat, justum scientibus liberare iudicium culpæ modus ostendat. Levioribus enim culpis levior adhibenda est correptio, gravioribus vero ferventior est exhibenda damnatio. Proinde abbati pensandum est, ut si aliquis frater in levioribus culpis invenitur obnoxius, usque ad indictam sibi horam mensa privetur. De gravioribus vero seu dierum, vel hebdomadarum, vel mensium diffinitio in longius protracta correptione finiatur.

Si quis tamen frater in levioribus culpis invenitur, tantum a mensæ participatione privetur. Levioris culpæ reus est, ut ait Isidorus, qui otiosus esse dilexerit, qui ad officium, vel ad collationem, vel ad mensam tardius venerit; qui in choro riserit fabulose vacaverit; qui, relicto officio vel opere, extra necessitatis causam foras discesserit; qui torporem et somnum amaverit, qui sæpius juraverit, qui multiloquus fuerit, qui ministerium cuiuslibet operis injunctum sibi sine benedictione suscepit, aut peracto opere benedictionem minime postulaverit, qui injunctum opus negligenter vel tardius expleverit: qui casu vas aliquod frægerit, qui damnatum rei parvæ intulerit, qui codice negligenter usus fuerit, qui alicubi ad momentum secesserit, qui occulte ab aliquo litteras vel quodlibet munus acciperit, vel epistolam suscipiens occultaverit, aut sine abbatis consensu rescripserit, vel quemlibet parentum, seu sæcularium sine jussu senioris aut viderit, aut cum eo locutus fuerit; qui seniori inobediens fuerit, qui contumaciter seniori responderit, qui erga seniorem linguam non represserit, qui lascivus in lingua fuerit, qui inhoneste incesserit, qui jocaverit, qui satis riserit, qui cum excommunicato locutus fuerit, oraverit, comederit, qui illusionem nocturnam Patri non patefecerit. Hæc et his similia disciplina excommunicationis emendanda sunt. Nam et alibi inter leviores culpas has invenimus numeratas, id est, si decantans quis psalmum, vel modicum quid titubaverit, si vel leviter murmuraverit, si dimissa synaxi non concitus ad cellam recurrere festinaverit, si lectionem, opera, vel obedientiæ proferens officia, statuta segnius fuerit executus; si cum aliquo vel ad modicum substituerit, si

alterius manum tenuerit, si jocularè aliquid vel risui aptum in conventu fratrum proferre præsumserit, vel qui cum junioribus verba otiosa narrare voluerit, aut habere amicitias ætatis infirmæ, increpationi, ut dignus est, subjacebit. Si quis quælibet invenerit, inventa non celet, et cognoscenda non occultet. Quod si reperta unius diei spatio vincitur retentasse furtum, contagiose maculatum se esse cognoscat. Si quis eum qui distractionem monasterii non ferens, fugam meditari agnoverit, si non statim prodiderit, perditionis illius participem se esse non dubitet. Et tandiu est a conventu fratrum sequestrandus, quandiu ille valeat revocari. Si quis hæc non omni virtute studuerit Domino placitura servare, et semel ac secundo correptus non emendaverit, reprehensa juxta ætatis formam convenit indicari. Hucusque et in hujusmodi ac similibus admissis procedit animadversio spiritalis. Residua vero quæ apud nos indifferenter admissa a nobis quoque reprehensibilibus sustinentur, id est, aperta convicia, manifesti contemptus, contradictiones tumidæ, libera et effrenata processio, familiaritas apud feminas, iræ, rixæ, similitates et jurgia, operis peculiaris præsumptio, philargyriæ contagio, affectus atque possessio rerum superfluarum quæ a cæteris fratribus non habentur, extraordinaria ac fructifera cibi refectio; hæc et similia non illa increpatione qua diximus spiritali, sed vel plagis emendantur, vel expulsionem purgantur.

Privati autem a mensæ consortio ista erit ratio, ut in oratorio psalmum aut antiphonam non imponat, neque lectionem recitet usque ad satisfactionem. Hinc quidam monachorum magister ait: Frater qui levem culpam habuerit, et post primam et secundam, et tertiam monitionem de unoquoque vitio non emendaverit, a mensa excommunicetur, non ab oratorio. Quæ excommunicatio tandiu inoffensa permaneat, quandiu in reo majoris humilitatis satisfactio humiliato ad genua capite se de cætero promiserit emendari. Ille vero frater qui excommunicatus a mensa, non ab oratorio fuerit, tandiu antiphonam aut lectionem non imponat, quandiu de culpa illa emendatione promissa satisfecerit, aut abbatis præsentis, aut præpositi sui ad genua incurvatus. Excommunicati vero fratres, si ita superbi exstiterint, aut in superbia cordis perseverantes in tertia die hora nona satisfacere abbati noluerint, custodi usque ad necem cædantur virgis. Et si placuerit abbati, de monasterio expellantur, quia talis vita necessarios non habet corporales vel societates fratrum quos in anima superba possidet mors. Nam merito tales debent plagis mactati expelli, qui esse cum Christo humilitatis Domino non merentur, sed sint a perpetuis promissis Dei cum auctore suo diabolo separati, qui de cælorum regnis propter superbiam suam projectus est.

Refectionem autem cibi post fratrum refactionem accipiat, mensura vel hora qua præviderit abbas ei competere: ut si, verbi gratia, fratres reficiunt sexta

hora, ille frater, nona; si fratres nona, ille vespertina; usque dum satisfactione congrua veniam consequatur. Congrua dicitur satisfactio, quando secundum modum culpæ agitur pœnitudo. Est enim providendum ne gravis pro levibus, nec levis pro culpis gravioribus pœnitentiæ ultio inferatur. Mensura namque, et pondere æquo justitiæque, pia miseratione continua Pater vel præpositus debet excellere, ut sic vulnus curet ægroti, quatenus salutem et non debilitatem inferat membri; quia sicut subditorum vitam præpositus, ita et præpositorum negligentias per semetipsum Deus judicabit.

CAPUT XXV.

De gravioribus culpis.

Is frater qui gravioris culpæ noxa tenetur. Noxa dicitur culpa, vel criminalia delicta. Noxa enim nocibilia, vel noxia dicuntur gravia peccata.

Suspendatur a mensa simul et ab oratorio. Hinc beatus Isidorus ait: Gravioris autem culpæ obnoxius est, si temulentus quisque sit, si discors, si tarpiloquus, si feminarum familiaris, si seminans discordias, si iracundus, si altæ et erectæ cervicis, si mente tumidus, vel jactante incessu immoderatus, si detractor, susurro, vel invidus, si præsumptor rei peculiaris, si pecuniæ contagio implicatus, si aliquid præter regularem dispensationem superfluum possidens, si fraudator rei acceptæ, aut commissæ sibi, aut minus commissæ. Inter hæc si de rebus æcum allatis se extulerit, vel de his per inobedientiam murmuraverit; si rei majoris damnum intulerit, si furatus fuerit, si perjuraverit, si falsum dixerit, si contentiones vel rixas amaverit, si manifestum convicium fratri intulerit, si personam innocentis falso crimine maculaverit, si contumaci animo seniore despexerit, si rancorem adversus fratrem tenuerit, si peccanti in se et postea supplicanti veniam non concesserit, si cum parvulis jocaverit, riserit vel eos osculatus fuerit, si cum altero in uno lecto jacuerit, si extra communem mensam privatim vel furtim quippiam sumpserit, si alicubi extra consensum præpositi vel abbatis discedens medio die vel amplius commoretur, si, ut otiosus sit, falsam infirmitatem prætenderit: hæc et his similia juxta arbitrium prioris diuturna excommunicatione purganda sunt, ut qui graviter peccare noscuntur, acriori severitate coerceantur. Nam et hæc vitia gravia Paulus apostolus in Epistola ad Galatas enumerat dicens: *Manifesta autem sunt opera carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia, luxuria, idolorum servitus, veneficia, inimicitia, contentiones, æmulationes, ira, rixæ, dissensiones, secta, invidia, homicidia, ebrietates, comessationes, et his similia, quæ prædico vobis, sicut quæ prædixi, quoniam qui talia agunt regnum Dei non consequentur* (Gal. v). Et eos qui talibus sunt vitiis applicati, idem apostolus in Epistola ad Romanos blasphematur dicens: *Propterea tradidit illos Deus in passiones ignominia. Nam femine illorum immutaverunt naturalem usum in eum usum qui est contra naturam. Similiter autem et ma-*

sculi, relicto naturali usu femineo, exarserunt in desideris suis invicem, masculi in masculos turpitudinem operantes, et mercedem quam oportuit erroris sui in semetipsis recipientes. Et sicut non probaverunt Deum habere in notitiam, tradidit illos Deus in reprobum sensum, ut faciant ea quæ non conveniunt. Repletos omni iniquitate, malitia, fornicatione, avaritia, nequitia, plenos invidia, homicidiis, contentione, dolo, malignitate: susurrones, detractores, Deo odibiles, contumeliosos, superbos, elatos, inventores malorum, parentibus non obedientes, insipientes, incompositos, sine affectione, absque fide, sine misericordia. Qui cum justitiam Dei cognovissent, non intellexerunt quoniam qui talia agunt digni sunt morte; non solum qui faciunt ea, sed et qui consentiunt facientibus (Rom. 1). Hæc secundum Apostolum dicta sufficiant. Videamus quomodo de his noxiis gravibusve ceteri Patres et ipse judicet beatus Benedictus. Ait enim idem in subsequentibus:

Nullus ei fratrum in ullo jungatur consortio, neque in colloquio. Solus sit ad opus sibi injunctum, persistens in pœnitentiæ luctu. Hinc et alii Patres dixerunt: Si quis vero monachus furtum fecerit, quod potius sacrilegium dici potest, id censuimus ordinando, ut junior virgis cæsus, tanti criminis reus nunquam officium clericatus excipiat. Si vero jam clericus in id facinus fuerit deprehensus, nominis ipsius dignitate privetur. Cui sufficere potest pro actus sui levitate, impleta prævia satisfactione, communio. Hinc beatus Ferreolus ait: Furti conscium, si adhuc vocare monachum possumus, quasi adulterum, secundum flagellis subdi, et magna conteri afflictione jubemus, dantes illi unam cum fornicante sententiam, quia et ipse luxuriatus est, eum furaretur. Similes enim eos non incongrue dicimus, quos in sacra lectione pariter positos invenimus. Dicit ergo Dominus per prophetam: *Non est scientia Dei super terram* (Ose. iv). Et paulo post: *Furtum et adulterium inundaverunt* (Ibid.). Et iterum in psalmo: *Si videbas furem, currebas cum eo, et cum adulteris portionem tuam ponebas* (Psal. xliix). Legimus etiam in Evangelio Dominum dixisse: *Fornicationes, furta, et, nec mora addit, hæc sunt quæ coinquinant hominem* (Matth. xv). Ex his profecto intelligere possunt horum scelerum servi quia sicut æqualiter his damnantur vitia, æqualiter debetur et pena. Hinc beatus Fructuosus episcopus ait: Monachus parvulorum consecrator, vel quicumque qualibet occasione turpi reprehensus fuerit inhiare, cum probata patenter fuerit per accusatores verissimos sive testes causa, publico verberetur, coronam capitis quam gestabat amittat, discalciatusque turpiter opprobrium pateat, omniumque sputa in eum illata probraque aque suscipiat, vinculisque arcatus ferreis, carceris sex mensibus angustia maceretur; et triduana per hebdomadas singulas refectione panis exigui hordeacei vespertino tempore sublevetur. Post deinde expletis mensibus his, aliis sex mensibus succedentibus sub senioris spiritalis custodia segregata in corticula degens,

opere manuum in oratione continua sit contentus, A oratione suspensus, nullus cum eo orandi habeat vigiliis et stetibus et humilitate subjectus, et pœnitentiæ lamentis veniam percipiat, et sub custodia semper et sollicitudine duorum spiritualium fratrum in monasterio ambulet, nulla privata locutione vel concilio deinceps juvenibus conjungendus.

Sciens illam terribilem Apostoli sententiam dicentis, Traditum hujusmodi hominem Satanæ in interitum carnis, ut spiritus salvus sit in die Domini (I Cor. v). De hac sententia Hieronymus ait : Tradere hujusmodi Satanæ in interitum carnis, ut arripiendi illum corporaliter habeat potestatem. Quod dum viderit se nec carnis hic nec in futuro spiritus requiem habiturum, de facto pœniteat et salvetur. Sive si quisque pro meritis suis de Ecclesia pellitur, Satanæ traditur potestati, ut, dum caro ejus per pœnitentiæ afflictam quemdam interitum patitur, spiritus conservetur. Habet enim consuetudinem Scriptura ut hominem in parte totum intelligat. Sive ita quia et hic Scripturæ mos est, ut in carne carnalis actus latere, spiritu vero spiritualis conversatio salva fieri demonstretur. Item hic ostendit ejectum extra Ecclesiam, rapido ore dæmonum lacerandum, si permanserit nolens vitam carnis mortificare, ut possit vitam sanctam recuperare, ut spiritus salvus sit in die Domini Jesu; quoniam in spiritu Satanæ accipere non potest potestatem, ut Domini judicio conservetur. Sequitur :

Cibi autem refectionem solus percipiat, mensura vel hora qua præviderit ei abbas competere. Proinde eum considerare debet abbas, cui qualis conveniat disciplina vel pœnitentia. Considerare enim debet ætatem puerilem, vel senectutem infirmam, vel delicatum corpus, forte vel imbecille; et secundum uniuscujusque qualitatem sic debet pœnitentiæ modum inferre, et disciplinæ pondus imponere, ut medicina cum disciplina sanet, non opprimat; vitaliter elevet, non mortaliter gravet.

Nec a quoquam benedicatur transeunte, nec cibus qui ei datur. De hac sententia sic alii Patres dixerunt : Nullius eloquio consoletur, tacito omnium pertranseat aspectu. Petenti benedictionem nullus respondeat. Quidquid ei porrigitur, a nullo signetur. Quidquid vero extra opus assignatum peculiariter vel ultro affecerit, dispergatur vel dissipetur. Sic ubique solus et ei sola culpa solatium.

CAPUT XXVI.

De his qui sine jussione abbatibus junguntur excommunicatis.

Si quis frater præsumpserit sine jussione abbatibus fratri excommunicato quolibet modo se jungere, aut loqui cum eo, vel mandatam ei dirigere, similem sortiatur excommunicationis vindictam. Hinc beatus Isidorus ait : Ad excommunicatum nulli liceat ingredi citra imperium senioris. Cum excommunicato neque orare, neque loqui cuique licebit. Cum excommunicato nulli penitus vesci licet, nec ipsi quidem qui alimentum victui præbet. Hinc Cassianus ait : Si quis autem pro qualibet culpa sua fuerit ab

oratione suspensus, nullus cum eo orandi habeat licentiam, antequam submissa in terra pœnitentia coram omnibus fratribus supplicanti ei venia ab abbate tribuatur. Nam qui se orationi vel confabulationi ejus, antequam a priore recipiatur, inconsiderata pletate sociare præsumpserit, similis damnationi ejus efficitur, tradens semetipsum voluntarie Satanæ, cui ille, secundum Apostoli sententiam (I Cor. v), pro sui reatus emendatione fuerat deputatus. Et in hoc gravius peccat, qui se ipsi conjungit, quia solatium ei tribuens cor ejus amplius facit indurare, et non permittit eum pro hoc quod ab oratione fuerat segregatus, de satisfactione sua et venia cogitare, sed majorem superbiam fomitem et contumaciam delinquentis nutrit in pejus. Hinc quidam magister monachorum ait : Si quis vero frater aut palam aut absconse cum eo fuerit allocutus aut junctus, communem statim cum eo excommunicationis contrahat pœnam, et ab omnibus reus sit, atque in alio laboris ipse opere sequestretur a præposito suo, et sit ipse tam ab illo reo quam ab omnibus separatus, et solus et mox ab omnium et ipse alienus eloquio. Nam non ad veniam majoris et ipse pertineat, nisi pœnitentiæ similis satisfactio ab eis æqualiter fuerit operata, illius, propter quod exstitit inobediens in vitio vel peccato, istius, quod mercedem consolationis tribuit malorum artificum.

CAPUT XXVII.

Qualiter debeat esse sollicitus abbas circa excommunicatos.

*Omni sollicitudine curam gerat abbas circa delinquentes fratres, quia non est opus sanis medicus, sed male habentibus (Matth. ix). Omnem sollicitudinem dicit omnem curam, omnem sagacitatem, omnem industriam circa delinquentes, id est, circa peccantes fratres. Hic delinquentes fratres male habentibus assimilat; abbatem vero medico comparat. Sine dubio enim anima quando peccat, male habet, quia a bonitate pariter recedit et sanitate. Sicut enim est infirmitas corporis, est et sine dubio infirmitas animæ. Et sicut indiget medico infirmus corpore, indiget infirmus et anima. A qua infirmitate volens liberari Psalmista, Domino vero medico dicebat : *Ego dixi, Domine, miserere mei, sana animam meam, quia peccavi tibi (Psal. xl).* Cujus vicem bonus in monasterio tenens abbas curam de infirmis habere debet animabus, ut sanentur a peccatis et vitiis, et pristina recepta sanitate, iterum serviant Creatori.*

Et ideo uti debet omni modo, ut sapiens medicus, immittere quasi occultos consolatores senipetas. Senipetas, Græcum est nomen, non Latinum, quo secundum ipsius beati Benedicti interpretationem,

Id est, seniores sapientes fratres, intelliguntur.

Qui quasi secrete consolentur fratrem fluctuantem. Fluctuantem dicit, id est, hæsitantem, tribulantem, vel in diversis cogitationibus variantem.

Et provocent eum ad humilitatis satisfactionem. Humilitatis satisfactio est, quando cognoscit se homo per superbiam peccasse, et humiliato corde et cor

pore pro peccatis suis fructus dignos pœnitentiæ facit. Quem ad humilitatis satisfactionem seniores fratres provocare debent dicentes : Humiliate per pœnitentiam sub potenti manu Dei, ut te exaltet in tempore visitationis ; quia *Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.*

Et consoletur eum, ne abundantiori tristitia absorbeat. Abundantior tristitia dicit, id est, majorem et profundior quam antea habuit quando peccavit. Absorbeat dicit, id est, devoretur et deglutatur. Solet enim infirmus animo frater de correctione immoderata amplius quam de perpetrata contristari culpa. Unde necesse est ut cum peccati vulnus in subditis corrigendo restringitur, magnam inde sollicitudinem etiam districtio ipsa moderetur, quatenus sic jura discipline contra delinquentes exerceat, ut pietatis viscera non amittat. De hac sententia Hieronymus dicit : Ne forte abundantiori tristitia absorbeat, qui ejusmodi est, ne forte per desperationem indulgentiæ absorbeat gurgite vitiorum, et a diabolo persuasus, ad infidelitatis et blasphemiciæ majora præcipitia deducatur. Propter quod obsecro vos ut confirmetis in illum charitatem, qua perfectam se agnoscit veniam consecutum.

Sed, sicut ait Apostolus (II Cor. II), confirmetur in eo charitas, et oretur pro eo ab omnibus. Hinc Gregorius Nazianzenus ait : Eum, qui in Corintho peccavit, peccatum quale nec inter gentes, ad pœnitentiam Paulus suscepit. Et non solum suscepit, verum etiam charitatem in eo confirmavit. Quandoquidem emendationem vidit, et causam facti exposuit dicens : *Ne forte ampliori tristitia absorbeat qui hujusmodi est (Ibid.),* correptionis scilicet nimietate prægravatus.

Magnopere enim debet sollicitudinem gerere abbas circa delinquentes fratres. Magnopere dicit, magno studio, magna cura, vel magno certamine ; quia non molliter, aut segniter, sed fortiter et vigilanter animarum debet abbas curam sibi gerere commissarum. Unde et sequitur :

Et omni sagacitate et industria curare ne aliquam de ovibus sibi creditis perdat. Sagacitas, vigilantia, sollicitudo, vel proficua intelligitur curiositas ; industria autem solertia, vel providentia est, qua fretus quisque providere debet, et non corpore, sed mentis et intelligentiæ gressibus curare, ne aliquam de ovibus suis per suam negligentiam, tarditatem, vel segnitiam perdat. Monachi enim boni propter innocentiam vitæ Christi oves vocantur. De quibus ipse Dominus et pastor eorum dicebat : *Oves meæ vocem meam audiunt ; et cognoscunt me meæ : et pastor bonus animam suam ponit pro ovibus suis (Joan. x).*

Noverit enim se infirmarum curam suscepisse animarum, non super sanas tyrannidem. Proprie tyrannus dicitur, qui in republica non jure principatur. Ergo omnis superbus juxta modum proprium, tyrannidici exercet. Superbiam ergo impii re. te tyrannidem

A vocant. Tyrannidis Græcum nomen est. Intelligitur enim usurpatio regni injusta, honor indelictus, potestas injusta, actio superba, ordinatio iniqua, de animo tumido et corde procedens superbo. Quod ministerium non suscepit abbas super sanas animas exercere, id est super firmos et bene viventes monachos agere, sed super infirmas animas, quæ ad tolerandas passiones et tentationes sæculi fortiter adhuc non sunt consolidatæ, curam medendi suscepit atque sanandi. Susecepit enim peccatores curare, infirmos animo roborare, titubantes in Dei servitio solidare, non sanos aut recte viventes subvertere, deviantes conturbare.

Et metuat prophetæ comminationem, per quam dicit Deus : Quod crassum videbatis, assumebatis ; et quod debile erat projiciebatis (Ezech. xxxiv). Quod autem dicit, *quod crassum erat assumebatis,* intelligitur, devorabatis, interficiebatis, vel consumebatis. De hac sententia beatus Augustinus ait : Sanæ atque crassæ oves perpaucæ sunt, id est, solidæ in cibo veritatis, utentes pascuis bene de munere Dei. Sed mali illi pastores non parcunt talibus. Parum est quod illas languentes et infirmas, et errantes et perditas non curant, etiam istas fortes et pingues necant, quantum in ipsis est. Illæ vivunt de misericordia Dei ; tamen, quantum ad pastores malos attinet, occidunt. Quomodo, inquit, occidunt ? Male vivendo, malum exemplum præbendo. Attendit enim ovis etiam fortis plerumque præpositum suum male viventem ; si declinet oculos a regulis Domini, et intendat in hominem, incipit dicere in corde suo : Si præpositus meus sic vivit, ego quis sum qui non faciam quod ille facit ? Occidit ovem fortem. Si fortem ergo occidit ovem, jam de cæteris quid faciet, qui illud quod non ipse fortificaverat, sed forte aut robustum invenerat, male vivendo interfecit. Dico charitati vestræ, iterum dico : etsi vivunt oves, etsi forte sunt oves in verbo Domini, et tenent illud quod audierunt a Domino suo : *Quæ dicunt facite, quæ autem faciunt facere nolite (Matth. xxiii) ;* tamen qui in conspectu populi male vivit, quantum in illo est, cum a quo attenditur occidit. Sic omnis qui male vivit in conspectu eorum quibus præpositus est, quantum in ipso est, occidit et fortes oves. Qui ergo imitatur præpositum malum, moritur ; qui non imitatur, vivit. Tamen, quantum ad illum pertinet, ambos occidit.

Et pastoris boni pium imitetur exemplum. Pastor bonus Christus est, qui dixit : *Ego sum pastor bonus (Joan. x).* Et de se iterum ait : *Bonus pastor animam suam ponit pro ovibus suis (Ibid.).* Cujus pium imitari debet abbas exemplum, et diligere debet gregem ovium suarum, id est monachorum suorum, sicut et ille dilexit genus humanum, in tantum, ut pro illo morti traderet semetipsum, et surgens a mortuis elevavit illum in cælum, et choro sociavit angelico, et sic ovium suarum redintegravit numerum. Nam abbas errantem debet corrigere monachum, et correctum priterque dilectum cunctis cæterorum suorum debet sociare monachorum ; et tunc bene imitatur illum

Qui, relictis nonaginta novem ovibus in montibus, abiit unam ovem, quæ erraverat, quærere. Cujus infirmitati in tantum compassus est, ut eam in sacris humeris suis dignaretur imponere, et sic reportare ad gregem (Luc. xv). Centum oves universitas est angelorum et hominum. Una autem erravit, id est, humanum genus peccavit. Nonaginta novem reliquit in montibus, id est, novem ordines angelorum in cælis, et venit quærere unam in valle lacrymarum, qua inventa sit gaudium super ea magis quam super nonaginta novem qui non erraverant.

CAPUT XXVIII.

De iis qui sæpius correcti non emendantur.

Si quis frater frequenter correptus pro qualibet culpa, si etiam excommunicatus non emendaverit, acrior ei accedat correctio, id est, ut verberum vindicta in eum procedat. Correptus dicit, castigatus vel objurgatus. Inter corripere enim, castigare vel objurgare hoc interest: corripimus enim verberibus, objurgamus autem verbis, castigamus vero et verbis et verberibus.

*Quod si nec ita se correxerit, aut forte (quod absit) in superbiam elatus, etiam defendere voluerit opera sua, tunc abbas faciat quod sapiens medicus. Si exhibuit fomenta, si unguenta adhortationum, si medicamina Scripturarum divinarum, si ad ultimum, ustionem excommunicationis, vel plagas virgarum. Castigationes cum pietate et mansuetudine recte fomenta vocantur. Adhortationes vero cum dulcissimi lenitate unguenta dicuntur. Divinarum vero Scripturarum testimonia vel sacra legis præcepta non incongrue vocantur medicamina. Sanant enim animarum custodientium et observantium ea peccatorum vulnera. Unde Psalmista Domini custodiens præcepta dicebat: *Ego dixi, Domine, miserere mei, sana animam meam, quia peccavi tibi (Psal. xl).* Excommunicationis autem severa districtio, quæ peccatori injungitur pro peccato, convenienter ustio vocatur. Sicut enim ustulatur atque crematur corpus, ita districtio excommunicationis animam affligit, pariter concremat atque corpus. Sed ustio ista a peccati rutiligine humilem purgat animam, superbam vero in plumbi convertit naturam. De virgæ vero flagello Salomon ait: *Percute filium tuum virga, et liberabis animam ejus a morte (Prov. xxiii).* Et, *Si diligis filium tuum, assiduatilli flagella (Eccli. xxx).**

*Etiam si viderit nihil suam prævalere industriam, adhibeat etiam (quod majus est) suam et omnium fratrum pro eo orationem; ut Dominus, qui omnia potest, operetur salutem circa infirmum fratrem. Hinc et apostolus ait: *Confitemini alterutrum peccata vestra, et orate pro invicem ut salvemini. Multum enim valet deprecatio justi assidua. Elias homo erat similis nobis passibilis, et oratione oravit, etc. (Jac. v).* Si hoc unus Elias tantum impetravit, quanto magis valebit frequens plurimorum oratio justorum. Jubentur itaque orare et psallere Domino, quoties aliquibus pulsamur adversis, non solum pro sanitate corporum, sed etiam pro sanitate debemus orare*

animarum. Si enim magnæ mercedis est a morte eripere carnem quandoque morituram, quanti est meriti a morte animam liberare in cœlesti patria sine fine victuram?

*Quod si nec isto modo sanatus fuerit, tunc jam utatur abbas ferro abscissionis, ut ait Apostolus: *Auferte malum ex vobis (I Cor. v).* Hinc in cujusdam Patris scriptum est regula: *Frater si sæpius correptus emendare noluerit, excommunicatione pro modo culpæ corrigatur. Si nec sic aliquid proficiat increpantis correctio, tunc verberum vindictæ subiacebit. Quod si sic emendare noluerit, sed magis in tumorem superbiz elatus, opera vel actus de quibus corrigitur defenderit, tunc abbas scientiæ regimine corrigatur, quia scriptum est: *Qui abjicit disciplinam, infelix (Sap. iiii).* Moderante ergo scientia saniem medendi cura adhibeatur. Si vero tale vulnus per fomenta castigationum et pietatis a lenitatis unguenta sospitati non redditur, tunc excommunicationis sententiam vel disciplinæ corporalis pœnam incurrat. Et si nec excommunicationis metu, nec flagelli pœna frangitur, augetur adhuc pietatis fomes, ita ut ab omni congregatione pro eo communis Dominus orationum officio deprecetur, ut qui laqueo diaboli irretitus tenetur, Domini misericordia ac pietate curetur. Quod si nec sic corripui voluerit, intra septa monasterii sub pœnitentiæ tenore, ab omnibus præter custodes segregatus, tandiu castigetur diversis correctionibus, usque dum ejus humilitas omnibus vera credulitate patefiat, quia et invita sæpe salus præstat. Nam ideo separandus est a congregatione, ut suo vitio non maculet innocentes. Tenera vero ætas, quæ excommunicandi vim nescit, non excommunicatione, sed flagello corrigenda est. Hinc Isidorus ait: *Qui gravi vitio sæpe excommunicatus negligit emendare, tandiu damnationi subiaceat, quousque vitia inolita deponat; ut quem semel illata animadversio non coercuit, frequens severitas censeat emendandum. Quamvis frequentium gravissimorumque vitiorum voragine sit quisque immersus, non est tamen a monasterio projiciendus, sed juxta qualitatem delicti coercendus est; ne forte, qui poterat per diurnam pœnitentiam emendari, dum projicitur, ore diaboli devoretur. Beatus autem Macharius aliter in sua Regula ait: *Qui sæpius, inquit, corripitur, et non se emendaverit, extraneus habeatur, sicut dixit Dominus: *Sit tibi sicut ethiucus et publicanus.* Beatus Basiliius ita: *Qui pro peccato non pœnitet, abscindatur tanquam putrefactum membrum a corpore, scriptum est enim quia expedit ut pereat unum membrorum tuorum, et non omne corpus tuum mittatur in gehennam; quia ei parcere quem Dominus condemnavit, velle tuum non est. In Orientali enim Regula sic invenimus: *Si fuerit aliquis tam durus et tam alienus a timore Domini, ut tot castigationibus et tot remissionibus non emendetur, projiciatur de monasterio, et velut extraneus habeatur, ne vitio illius alii periclitentur. Unde et sequitur:******

Et iterum : Infidelis si discedit, discedat (I Cor. VII). Id est, si vult abire, abeat. Et non hoc abbas grandipendat, aut culpatum se judicet, si suus infidelis discedit monachus : quia si ille proprio vitio monasterii deserit claustra, in abbatem non redundat ejus peccati macula. Qui enim prius discedit mente, necesse est postmodum discedat et corpore, ne ab illo fiat in grege quod sequitur :

Ne una ovis morbida omnem gregem contamine (Ibid.). Morbum ideo veteres appellaverunt, ut ipsa appellatione vim mortis, quæ ex eo nascitur, demonstrarent. Nam inter sanitatem et morbum media est curatio, quæ nisi morbo congruat, non perducit ad sanitatem. Quod autem dicit, *contamine*, intelligitur, polluat vel inquinet. Contagium enim dicitur contaminatio criminum, miseria, animi morbus, calamitas, vel coinquinatio mentis. Contagium enim a contingendo dictum. Quidquid enim tetigerit, polluit.

CAPUT XXIX.

Si debeant fratres exeuntes de monasterio iterum recipi.

Frater qui proprio vitio egreditur aut projicitur de monasterio, si reverti voluerit, spondeat prius omnem emendationem vitii pro quo egressus est ; et sic in ultimo gradu recipiatur, ut ex hoc ejus humilitas comprobetur. Quod si denuo exierit, usque tertio recipiatur. Jam vero postea sciat omnem sibi reversionis aditum denegari. Hinc quidam magister monachorum dicit : Frater si exierit frequenter de monasterio, usque in tertium reversus resuscipiatur. Amplius non jam. Ut quid in monasterio jam opus sit, quem Deus non possidet? Ideoque post tertiam correptionem juste monasterio sit ut ethnicus et publicanus. Hinc Ferreolus ait : Fugitivum vero monachum, deserentem disciplinam et perdentem se, velut contemptorem placuit revocare. Hinc sanctus Fructuosus episcopus ait : Cum aliquis per vitium elapsus fuerit a monasterio, in aliud non recipiatur cœnobium, neque in humanitatis charitatem, neque in pacis osculum, sed continuo vincis post tergum manibus abbati reducatur proprio. Item ipse : Si certe ipsi apostatæ ab omnibus fuerint expulsi, et huc illucque vagantes diversis locis instabiles atque vacillantes, suo monasterio se reverti petierint necessitate compulsi, in conventu majorum deducantur, et ut vasa figuli in fornace probentur. Et cum probati fuerint, suo monasterio reformentur ; et non prima, sed ultima cathedra recipiantur. Item ex Regula cujusdam : Si ullo tempore, quod absit, a Christiana religione frater a septis monasterii discesserit, et foras fugiens postea recordatus pristinae religionis et aeterni judicii percussus timore reversus fuerit, prius omnium morum emendationem polliceatur : postea si probabilis ejus pœnitentia agnoscat, tunc demum intra septa monasterii recipiatur. Et si bis aut tertio hoc fecerit, simili pietate fovetur ; sic tamen ut extremo loco inter pœnitent-

tes receptus tandiu examinetur, usquedum probabilis ejus vita inveniatur.

CAPUT XXX.

De pueris minori ætate, qualiter corripiantur.

Omnis ætas vel intellectus proprias debet habere mensuras. Id est, judicii disciplina non uniformiter est omnibus exhibenda, sed secundum uniuscujusque ætatem vel intellectum cum magno est moderamine inferenda. Aliter enim parvuli, aliter adolescentes et juvenes, aliter senes, aliter vero decrepita positi debent judicari ætate.

Ideoque quoties pueri vel adolescentiores ætate, aut qui minus intelligere possunt, quanta pœna sit excommunicationis ; hi tales dum delinquant, aut jejuniis nimis affigantur, aut arctis [Al., acribus ; al., acrius] verberibus coercentur ut sanentur. De talibus enim Salomon ait : *Stultitia colligata est in corde pueri, et virga disciplinæ fugabit eam (Prov. xxii).* Hinc Isidorus ait : In minori ætate constituti non sunt coercenti sententia excommunicationis, sed pro qualitate negligentiae congruis emendandi sunt plagis, ut quos ætatis infirmitas a culpa non revocat, flagelli disciplina compescat. Illi vero fratres post quindecim annos ætatis vapulent, qui satis gravem aut furti fugacis aut criminalem culpam commiserunt.

CAPUT XXXI.

De cellerario monasterii qualis sit.

Cellerarius monasterii eligatur de congregatione sapiens. Cellerarius, qui servis Dei substantiam ministrat, eorum cibaria dispensat, prudentia plenus et sapientia debet esse præditus, ut prudenter sapienterque et dispensanda dispenset, et quæ sunt conservanda conservet ; quia qui secundum Deum sapiens est, beatus est : et neminem diligit Dominus, dicit Scriptura, nisi eum qui cum sapientia moratur (Sap. vii). Hinc Isidorus ait : Nihil prodest omnem scire prudentiam cum ignorantia Dei ; nihil est scientibus Dominum ignorantia mundi. Perfecte autem scit, qui Deum prius, et ista non pro se, sed pro Deo scit.

Maturus moribus. Maturi enim mores dicuntur suaves, modesti, et multarum rerum experientia et diuturno tempore temperati. Scriptum est enim : *Cani sunt sensus hominis, et ætas senectutis vitæ immaculata (Sap. iv).* Ergo canities honoranda senectusque veneranda, et ætas matura non tantum in corpore sed et in sensibus hominis invenitur, ubi omnia bona quæ a Deo accipiuntur, et discrete componuntur, et rationabiliter discernuntur, et firmiter conservantur.

Sobrius. Sobrius intelligitur cautus, vel consideratus in cibo et potu, frugalis et parcus, verbo et opere temperatus. Hinc Paulus ait : *Non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem (Rom. xii),* id est, temperate. Temperate enim debet sapere cellerarius, temperate vivere, temperato loqui, et ea quæ ministranda sunt fratribus, temperate ministrare. Sobrius mente, discretus in opere, suavis in verbo et dulcis eloquio. Scriptum

est enim : *Sapiens in verbis seipsum amabilem facit* (Eccli. xx). Et, *Qui sapiens est corde, appellabitur prudens* (Prov. xvi). Et, *Qui dulcis eloquio, majora percipiet* (Ibid.).

Non multum edax. Multum enim edax dicitur gluco, vorator, quod monachum et maxime cellerarium non decet. Non enim gluconis, sed abstinentis monachi oratio penetrat cœlum. Abstinentis enim homo spiritalis efficitur, angelis sociatur, et creatori suo facilius appropinquat, sicut scriptum est : *Appropinquate Deo, et appropinquabit vobis.* Bonum est ergo cavere ventris ingluviem, ne in æternum vivens anima destruendo subdatur ventri, et a destruendis dominetur escis. De ventre autem et esca scribit Apostolus : *Esca ventri et venter escis : Deus autem hunc et has destruet* (I Cor. vi). Nemo ergo potest dominari vitiiis cæteris, nisi prius ingluviem restrinxerit ventris. Hinc quidam monachorum magister dicit : Cellerarius vero ipse frater ordinetur, qui probatus fuerit ab abbate fidelis et abstinentis esse, quem nunquam vincit aliquando aliqua desideriorum gula, vel qui non multum amat manducare aut bibere ; ne detur magis locus diabolo, sicut dicit Scriptura : *Nolite dare occasionem quærentibus eam* (Gal. v ; I Tim. v) ; et videatur gastrimargiæ gulæ voracibus vel gluconibus fratribus provideri magis quam referari.

Non elatus. Elatus dicitur in superbia elevatus, audax et jactans, vel arrogans. De talibus enim Salomon ait : *Abominatio Domini est omnis arrogans, et qui se jactat, et dilatat, jurgia concitat* (Prov. xvi). De superbia namque nascitur arrogantia. Nisi enim præcesserit occulta clatio mentis, non sequitur aperta jactantia laudis. Talem enim divina increpat Scriptura dicens : *Ne extollaris in cogitatione, velut taurus, ne forte elidatur virtus tua, et relinquaris velut lignum aridum in eremo* (Eccli. vi).

Non turbulentus. Turbulentus vocatur a turbo furoris commotus, sive ab ira mentis, oculo cordis cæcatus, sicut scriptum est : *Turbatus est præ ira oculus meus* (Psal. vi). De tali et Salomon ait : *Qui conturbat domum suam, pascit ventos* (Prov. x). Domum enim suam conturbat, qui præ levitate mentis ad iracundiam mentem suam cito commovet. Impatiens enim cellerarius, videns sibi multos quærere multa, præ levitate turbatur animo, et petentibus sibi non dulce reddit responsum, sed magis sermonem profert injuriosum ; quod illi facere magnopere vetatur, cum subditur :

Non injuriosus. Injuriosus dicitur, qui fratribus infert injurias vel irrogat contumelias. De talibus enim scriptum est : *Vir iracundus provocat rixas* (Prov. xv). Et, *Os impiorum redundat malis* (Ibid.). Et, *Semper jurgia quærit malus, angelus autem crudelis mittetur contra eum* (Prov. xvii). Et illud : *Inter superbos semper jurgia sunt* (Prov. xiii). Superbi dicuntur monachi mali, qui, neglectis consiliis seniorum suorum, prout illis libitum fuerit, suis legibus vivunt, et inter se frequenter litigant, et erubro

jurgia concitant. Contra quos angelus crudelis mittitur, quia illis locum dantibus contra eos animarum bellator infestus diabolus concitatur.

Non tardus. Tardus enim dicitur piger, lentus vel tepidus. Non enim decet cellerarium esse tardum vel pigrum, ne forte dicatur de illo : *Abcondit manum piger sub ascella, nec ad os suum applicat eam* (Prov. xxvi). Eum autem non decet esse tardum, qui multis debet impendere servitium. Sed necesse est ut sit velox ad audiendum, velox ad serviendum, tardus autem ad excusandum et tardus ad iram.

Non prodigus. Prodigus enim dicitur nimis largus, profusus sive naufragus, consumptor vel rerum dilapidator monasterii, vel stirpator substantiæ fratrum.

Sed timens Deum, qui omni congregationi sit sicut pater. Timere enim et amare debet cellerarius Deum, et pro illius amore vel timore diligere fratres, et obedire illis, junioribus ut pater, senioribus ut filius. Pietatem tamen habens paternam congrue et apte omnibus serviat. Scriptum namque est : *In tota anima tua time Deum, et sacerdotes illius sanctifica. In omni virtute tua dilige eum qui te fecit, et ministros ejus non derelinquas* (Eccli. vii).

Curam gerat de omnibus, sine jussione abbatis nihil faciat. Multi enim dicunt : Sine jussione abbatis nihil illi licet facere, quomodo potest de omnibus curam gerere? Sed ille hoc exponit, cum subdit dicens :

Quæ jubentur custodiat. Ac si diceret : Quod superius dixi, de omnibus illum curam gerere ; de his quæ custodire jussus fuerit, curam gerat ; de cæteris vero rebus sine jussione abbatis nihil faciat.

Fratres non contristet. Quare fratres non contristet, sequentia audi.

Si quis autem frater ab eo forte aliquid irrationabiliter postulat, non spernendo eum contristet, sed rationabiliter cum humilitate male petenti deneget. Male, inquit, petere est, quando irrationabiliter, quæ petenda non sunt, petuntur, aut ea quæ petenda sunt, non congruo tempore petuntur. Tali enim modo petita, culpabiliter petita accipiuntur vel habentur. Quia dare taliter cellerarius prohibetur, maxime cum de eo sequentia dicunt :

Animam suam custodiat. Id est, nec offendant in his quæ danda non sunt, dando ; aut quæ respondenda non sunt, respondendo.

Memor semper illius apostolici : quia qui bene ministraverit, gradum bonum sibi acquirit (I Tim. iii). Gradum itaque illum quem fidelis sibi et prudens dispensator acquisivit quem constituit Dominus super familiam suam, ut det illis in tempore tritici mensuram. Cum illo uterque audiet : *Beatus ille servus quem, cum venerit dominus, inveniet ita facientem* (Matth. xxiv), id est, bene ministrantem. Vere dico vobis quia super omnia quæ possidet, constituet eum, id est, supra omnia cælestis regni gaudia. Ecce qui bene ministraverit, quam bonum sibi gau

dium acquirit, id est, ut sit inter dispensatores A et ministros Domini honoratus in caelo. Quia qui in servitio Dei plus laborat in praesenti, plus mercedis accipiet in futuro.

Infirmorum, infantium, hospitem pauperumque cum omni sollicitudine curam gerat. In infirmitate positus fratribus diligenti cura et promptissimo affectu ministret. Scriptum est enim: *Infirmus sui, et visitatis me (Matth. xxv)*. Infantibus, considerans in eis aetatis fragilitatem et corporis teneritudinem, quae necessaria sunt paterno ministret affectu. Hospitibus necessaria porrigat, quia scriptum est: *Hospes sui, et suscepitis me (Ibid.)*. Et quia praecipitum est: *Omni petenti te tribue (Luc. vi)*. A pauperibus non subtrahat eleemosynam, quia scriptum est: *Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis, et ipse clamabit, et non exaudietur (Prov. xx)*. Sed magis quae necessaria sunt eis cum hilaritate porrigat, quia scriptum est: *Hilarem datorem diligit Deus (II Cor. ix)*.

Sciens sine dubio quia pro his omnibus in die iudicii rationem redditurus est. Oportet nos, ait Apostolus, stare ante tribunal Christi, ut referat unusquisque prout gessit, sive bonum sive malum (II Cor. v). Et sic unusquisque nostrum dignam laboris sui mercedem recipiet.

Omnia vasa monasterii cunctamque substantiam, ac si altaris vasa sacrata conspiciat. Hinc antiqui monachorum Patres dixerunt: Debet enim talis cellerarius eligi qui possit in omnibus evangelico ordine fratribus suis victum gubernare, qui timeat Judae sententiam, qui ab initio fur fuit. Studere debet qui huic officio deputatur ut audiat quia qui bene ministraverit, gradum bonum acquirit, et animae suae lucrum facit. Nosse etiam debent fratres quia quidquid in monasterio tractatur sive in vasis, sive in ferramentis, vel caetera omnia esse sanctificata. Si quis de fratribus aliquid negligenter tractaverit, partem se habere noverit cum illo rege qui in vasis domus Dei sanctificatis cum suis bibeat concubinis, et qualem meruit vindictam. Custodienda sunt illa praecipita, et per singulos dies in aures fratrum recitanda sunt, ut non condemnentur in peccatis suis.

Nihil ducat negligendum; neque avaritiae studeat, neque prodigus sit, aut extirpator substantiae monasterii, sed omnia mensurate faciat, et secundum iustionem abbatis. Hinc secundum Regulam Orientalem Patrum dicitur: Ad condiendos cibos det cellerarius necessaria secundum quotidianae expensae consuetudinem, neque profuse, neque avare, ne vitio ipsius vel monasterii substantia gravetur, vel fratres patiantur injuriam. Sed et necessitatem infirmorum fratrum ac laborem considerans, nihil aegrotantium desideriis neget ex his quae habuerit, quantum illis necesse fuerit. Advenientibus diversis fratribus escas parabit. Haec erit cura custodis cellerarii recurrens semper ad seniorum consilium, et requirens de omnibus, vel praecipue de his quae proprio suo intellectu non potuerit adimplere.

Humilitatem ante omnia habeat: et cui substantia non est quae tribuatur, sermo responsionis porrigatur bonus, ut scriptum est: sermo bonus super datum optimum (Eccli. xviii). Sine dubio autem qui veram humilitatem habuerit in corde, sermonem bonum proferet in ore; et sive sit, sive desit quod tribuat, sermonem dulcem omnibus porrigat atque bonum. In Ecclesiastico autem scriptum est: *Nonne ardorem refrigerabit ros, sicut et verbum melius quam datum (Ibid.)*. Nonne ecce verbum super datum bonum.

Omnia quae ei injunxerit abbas, ipse habeat sub cura sua. A quibus eum prohibuerit, non praesumat. Hic ostendit quia si alia juri suo subjugaverit quam ea quae ab abbate suo injuncta susceperit, aut de his quae illi prohibita sunt praesumpserit, non ei mercedis obedientia, sed inobedientiae deputabitur culpa. Si enim non venit in monasterium suam facere voluntatem, quae illi non fuerint injuncta temere non debet contingere.

Fratribus constitutam annonam sine aliquo typo vel mora offerat, ut non scandalizentur. Annonam dicit alimoniam ciborum, et victum omnem monachorum. Hora enim nona veteres comedere solebant, et ideo a tempore ipso horae nonae, quo illi cibos sumebant, omnis victus hominis non incongrue nomen accepit annona. Ab actu enim et tempore multa derivantur nomina. Quod autem dicit, *sine aliquo typo quae offerenda sunt offerat*, intelligitur in corde turbato, neque vultu corporis mutato, sed hilari animo, et vultu sereno vel placido, quae tribuenda sunt tribuat, et quae offerenda sunt offerat. Typus enim est Graecus sermo, quem nos figuram dicimus seu formam. In typo enim res declaratur ex rebus, et exteriora interiora monstrantur. Nam et typus herba dicitur, quae se ab aqua inflat. Unde etiam ambitiosorum et sibi placentium tumor typus vocatur.

Memor divini eloquii, quid mereatur, qui scandalizaverit unum de pusillis. Scriptum est in Evangelio: *Qui autem scandalizaverit unum de pusillis istis qui in me credunt, expedit ei ut suspendatur mola asinaria in collo ejus, et demergatur in profundum maris (Matth. xviii)*. Quid enim per molam asinariam, nisi circuitus curae praesentis saeculi? Et quid per mare, nisi idem praesens saeculum designatur? Levius enim fuerat monacho qui alios in monasterio positus scandalizat, ut mola asinaria collo suo ligata in mare saeculi hujus projectus, id est, ut curae saeculi implicatus saecularia negotia et circuitum terrenae curae perageret, quam in portu monasterii et se et alios scandalizando perimeret. Hinc beatus Gregorius ait: Per molam asinariam saecularis circuitus ac labor exprimitur, et per profundum maris extrema damnatio designatur. Qui ergo ad sanctitatis speciem deductus, vel verbo caeteros destruit vel exemplo, melius profecto erat ut hunc ad mortem sub exteriori habitu terrena acta constringerent, quam sacra officia in culpa caeteris imitabilem demonstrarent, quia

nimirum si solus caderet, utcunque hunc tolerabilior inferni pœna cruciaret.

Si congregatio major fuerit, solatia ei dentur, a quibus adjutus et ipse æquo animo impleat officium sibi commissum. Ideo maxime illi solatium est accommodandum, ne cum murmurio sibi commissum agat officium. Nam si solus bene laboriosum sibi injunctum non potuerit peragere ministerium, aliis sine dubio periculosum generabit murmurium.

Horis competentibus dentur quæ danda sunt, et petantur quæ petenda sunt. Horas competentes dicit horas convenientes vel congruentes, quando utrumque licet, utrumque, id est, et petenti petere, et dare donanti. Nam quando lectioni vel orationi debent vacare, silentiumque tenere, nisi causa necessitatis, nec petere uni, nec donare licebit alteri, ne ab ordine regulari indiscrete petendo donandoque turbentur utriusque. Unde sequitur :

Ut nemo perturbetur neque contristetur in domo Dei. Domus enim Domini, honorum monachorum sanctissima corda et eorum sunt purissima habitacula, in quibus mundissimum Domino suo præbent habitaculum. Ipse enim Dominus ait : *Inhabitabo in illis, et inambulabo, et ero illorum Dominus, et illi erunt mihi populus.* Et Apostolus ait : *Templum Dei estis, et Spiritus Domini habitat in vobis (I Cor. vi; I Cor. iii; II Cor. vi).* In quo templo, id est, in qua domo Domini, non licebit alteri alterum perturbare vel contristare, quia pacificos convenit semper esse filios pacis.

CAPUT XXXII.

De ferramentis vel rebus monasterii.

Substantiæ monasterii in ferramentis vel vestibus seu quibuslibet rebus provideat abbas fratres de quorum vita et moribus securus sit; et eis singula ut utile judicaverit consignet custodienda atque recolligenda. Ex quibus abbas breve teneat, ut dum sibi in ipsa assignata fratres vicissim succedunt, sciat quid dat aut quid recipit. Si quis autem sordide aut negligenter res monasterii tractaverit, corripiatur; si non emendaverit, disciplinæ regulari subiaceat. Interrogatus beatus Basilius quomodo debent hi qui operantur, curam gerere ferramentorum utensilium eorum de quibus operantur, respondit : Primum quidem sicut vasis Dei vel his quæ jam Deo consecrata sunt, at debent. Deinde tanquam qui non possint sine ipsis devotio- nis et studii sui emolumenta consequi. Item interrogatus, quod si per negligentiam pereat aliquid ex his, aut per contemptum dissipetur, respondit : Is quidem qui contemnit, velut sacrilegus judicandus est. Et qui perdidit per negligentiam et ipse simile crimen incurrit, pro eo quod omnia quæ ad usus servorum Dei deputata sunt, Deo sine dubio consecrata sunt. Hinc Isidorus ait : Strumentorum custodia ferramentorum ad unum quem Pater monachorum elegerit, pertinebit, qui ea operantibus distribuatur, recepta custodiat. Et licet hæc cuncta specialiter singulis maneant distributa, omnia tamen a Patre monasterii ordinata ad curam præpositi parti-

nebunt. Hinc quidam monachorum magister dicit : Ferramenta monasterii in uno contineantur cubiculo, et uni fratri cujus diligentiam abbas cognoverit eorum conservandorum curam committat; qui quotidie fratribus ad faciendum opera consignet ad numerum, et a suscipientibus similiter munda ipse recipiat et reponat, brevem de omnibus tenente abbate.

CAPUT XXXIII.

Si quid debeant monachi proprium habere.

Præcipue hoc vitium amputetur de monasterio, ne quis præsumat aliquid dare aut accipere sine jussione abbatis. Non enim oportet monachum de his quæ pro necessitate præsentis temporis ab abbate suscipit, aut dare aut commodare cuiquam, nisi ab abbate fuerit ordinatum. Quid enim de rebus mundi alteri fratri conferat qui suas in omnibus voluntates propter Christum in abbatis tradidit potestatem? Hinc beatus Fructuosus ait : Peculiare opus institutum est, ut nullus exerceat monachus quasi sibi proprie vindicandum, aut cuilibet, cum voluerit, sua præsumptione distribuendum, nec quodlibet opus sine præceptione et cum licentia senioris suscipiendum, inchoandum, sive faciendum est; sed in omne re quidquid abbas vel præpositus præceperit, hoc agendum.

Neque aliquid habere proprium, nullam omnino rem, neque codicem, neque tabulas, neque graphium, sed nihil omnino; quippe quibus nec corpora sua, nec voluntates licet habere in propria potestate. Quid enim proprium habere potest sanctus monachus, qui nec corpus suum, nec voluntatem suam in suam reservavit potestatem, sed totum se abnegavit sibi ut æquatur Christum? Quid de mundo potest habere proprium, cui mundus crucifixus est et ille mundo? Qui semel mortuus est mundo nec desiderando, nec possidendo res mundi, debet iterum vivere mundo? Semel enim relicto implicare se non debet mundo.

Omnia vero necessaria a Patre monasterii sperare. Monachus enim, cui Dominus partem dedit, quid de omnibus illis sollicitus curam gerat necessariis, quid sollicitus est de rebus terrenis? Domino maxime dicente : *Nolite solliciti esse dicentes, quid manducetis, aut quid bibatis, aut quid induatis (Matth. vi).* Primum enim nobis querendum est regnum cælorum, et postea hæc omnia non a nobismetipsis, sed a Domino per Patrem speranda sunt monasterii. Non ergo necesse est monacho aliquid habere peculiare, cui omnia monasterii ministrantur a Patre.

Nec quidquam liceat habere, quod abbas non dedit, aut permiserit. Quod abbas non dederit, dicit, id est, manibus, aut permiserit, subauditur, aut dari, aut haberi. Hic ostendit quod nec ab exterioribus propinquis, nec ab interioribus aliquid accipere, vel cum alio aliquo familiariter commutare; sed quod ei ab abbate abbatisque jussione distribuatur, hoc libens teneat placideque delectetur.

Omniaque omnibus sint communia, ut scriptum est

(Act. iv), *nec quisquam suum esse aliquid dicat, aut præsumat*. Hinc Ferreolus ait : Hoc tantum iudicet proprium, quiddam cum fratribus possederit indivisum. Nam et lectio Actuum apostolorum tempore surgentis Ecclesiæ taliter fideles Christi vixisse commemorat. Nullus, inquit, ex bonis suis dicebat aliquid suum esse, sed erant illis omnia communia. Item alibi : Nam si de peculiari Ananias et Saphira fidei ab apostolis non meruerunt percipere, qui, omnia sua cum ante pedes apostolorum assignarent, de peculiaribus fraudulenter subtractis, iudicio subitæ mortis damnati sunt; quia fraus Deo fieri non potest, cum nihil est occultum quod ab eo non revelabitur.

Quod si quisquam hoc nequissimo vitio deprehensus fuerit delectari, admonetur semel, et iterum; si non emendaverit, correctioni subiaceat. Hinc Cassianus ait : Et nec verbo quidem audeat dicere aliquid suum, quod magnum sit crimen ex ore monachi processisse, tunicam meam, codicem meum, tabulas meas, graphium meum, et cætera his similia. Nam si huiusmodi verbum per subreptionem vel ignorantiam de ore ejus effuderit, dignam pro hoc poenitentiam satisfaciens, veniam petat in terra prostratus. Item alius monachorum magister ait : Si quid ergo peculiare, aut aliquid cum inventum in aliquo fuerit, grandi eum abbas et diuturna excommunicatione condemnet, ut exemplum illius vindictæ nullus audeat hoc imitari.

CAPUT XXXIV.

Si omnes æqualiter debeant necessaria accipere.

Sicut scriptum est : *Dividebatur singulis prout cuique opus erat* (Act. iv); *ubi non dicimus, ut personarum (quod absit) acceptio sit, sed infirmitatum consideratio. Ubi qui minus indiget agat Deo gratias, et non contristetur; qui vero plus indiget humilietur pro infirmitate, et non extollatur pro misericordia; et ita omnia membra erunt in pace*. Hinc beatus Augustinus ait : Virtus et tegumen non æqualiter omnibus distribuuntur, quia non æqualiter valetis omnes; sed potius unicuique, sicut cuique opus fuerit. Sic enim legitur in Actibus apostolorum : *Quia erant eis omnia communia, et distribuebatur unicuique prout cuique opus erat* (Ibid.). Item alibi scriptum est : *Nihilque habere vos proprium reputetis, sed sint vobis cuncta communia* (Act. iv). Quæ vobis ab abbatis imperio dispensantur, non æqualiter omnibus, sed sicut ratio dispensationis aut causa infirmitatis exegerit, unicuique tamen secundum quod opus fuerit tribuatur; nec feliciores iudicent quibus infirmitate præstatur, quod sanis pro observantiæ rigore subtrahitur. Et si eis quos parentes deliciosius aluerunt, victus aut vestimenta largius tribuuntur, non ob hoc debet commoveri fraternitas, quod fortioribus corpore pro constitutione regulæ denegatur, quod illis charitatis consideratione tribuitur.

Ante omnia ne murmurationis malum pro quacunque causa in aliquo qualicumque verbo vel significatione appareat. Quod si deprehensus fuerit quis, districtiori disciplinæ subdatur. Hinc Fer-

reolus dicit : Ut nullum in congregatione murmur seu detractio, quod familiarissimum habent monachi, contra abbatem aut quemlibet alium de fratribus, audiatur; ne ira Dei, quæ sæpe propter hanc culpam miserabilem populum condemnabat, in perditione similiter murmurantium turbæ, excitetur, et terram repromissionis, quam nos recte accipimus locum futuræ beatitudinis, perdat murmuratio propria, quæ debetur sponse divina. Sic enim dammandos huius vitii sectatores psalmus annuntiat : *Detrahentem adversus proximum suum occulte, hunc persequer* (Psal. c). Et iterum arguens Apostolus dicit : *Susurrone, detractores Deo odibiles* (Rom. i; Judæ 16). Et iterum : *Hi sunt murmuratores, querulosi, secundum desideria sua ambulantes, et os illorum loquitur superbiam*.

CAPUT XXXV.

De septimanariis coquinæ.

Fratres sic sibi invicem servant ut nullus excusetur a coquinæ officio, nisi aut ægritudine, aut in causa gravis utilitatis quis occupatus fuerit; quia exinde major merces et charitas acquiritur. Ægrotos a coquinæ officio ipsa excusat corporis ægritudo. Charitatis enim et fraternitatis dilectione tolerandi sunt, non ad opera compellendi ægroti. Quod autem dicit, gravis utilitatis, magnæ vel grandis intelligitur utilitatis. Grave enim sæpe pro grandi, magno vel perfecto intelligitur positum, sicut Psalmista ait : Confitebor tibi in Ecclesia magna, in populo gravi laudabo te (Psal. xxxiv). Quod autem dicit : *Quia exinde major merces et charitas acquiritur*, intelligitur quod apud Deum major merces acquiritur, et charitas apud Deum et homines augetur. Qui enim in omnibus æquo animo cibaria præparat, ab omnibus charitatis gratiam, et pro omnibus mercedem accipiet sempiternam. Scriptum est enim : *Quia qui plus laborat, plus mercedis accipiet* (Eccl. viii).

Imbecillis autem procurentur solatia, ut non cum tristitia hoc faciant, sed habeant omnes solatia secundum modum congregationis aut positionem loci. Imbecilles autem, fragiles, delicatos vel debiles dicit. Imbecillis, quasi sine baculi consolatione intelligitur esse. Quod autem dicit, secundum modum congregationis, secundum numeri modum et quantitatem intelligitur monachorum. Secundum multitudinem enim congregationis, et ministrorum numerus aut minor aut amplior deputetur. Quod autem dicit, aut positionem loci, intelligitur ædificatio vel constructio monasterii. Constructio enim monasterii, si congruo ponitur loco, ubi secundum hujus Regulæ capitulum omnia in claustro contineat necessaria, minus coquis aliorum indiget adiutorio. Si vero in arcto loco et angusto vel arido ponitur situ, ubi nec aquam sine labore, nec hortum habere possint sine penuria, plus coquis administrari debent solatia.

Si major congregatio fuerit, cellerarius excusetur a coquina; vel si qui, ut diximus, majoribus utilitatibus occupantur. Cæteri vero sibi sub charitate invicem servant. Charitatis enim officio omnes omnibus scr-

viant, et ab invicem servitium recipientes servitium reddant supportantes invicem, et laboris sui unusquisque a Domino dignam expectantes mercedem.

Egressurus de septimana, sabbato munditias faciat. Lintamina cum quibus sibi fratres manus aut pedes tergant, lavet. Pedes vero tam ipse qui egreditur quam ille qui intraturus est, omnibus lavent. Vasa ministerii sui munda et sana cellerario reconsignent. Qui cellerarius item intranti consignet, ut sciat quid dat aut quid recipit. Hinc Cassianus ait: Acto autem Dominico, ingredienti secunda feria, aliis iterum succedentibus hi qui egrediuntur utensilia in quibus ministraverint ac vasa consignent. Quæ tanta sollicitudine curaque custodiant, ne aliquid ex eis minuat aut pereat; aut credant se etiam pro minimis quibusque vasculis tanquam pro sanctis et magnis rebus rationem non solum homini, sed etiam Domino reddituros, si forte aliquid ex his negligenter fuerit factum aut perditum. Ita enim septimanarius obsequium suum fideliter peragat, ne unum quidem granum leguminis negligenter perire de suis manibus patiat. Quia omnia quæ in monasterio fuerint semel ingressa, tanquam sacrosancta et quasi jam Domino consecrata cum summa reverentia Patres nostri tractare jusserunt. Ipsi hebdomadarii omne servitium, et omnem diligentiam, et munditias monasterii exerceant, aquam manibus ipsi ministrent, pedes lavent, mappas et sabanas, et facit erga ipsi avent.

Septimanarii autem, ante unam horam refectiois, accipiant super statutam annonam, singulos biberes, et panem, ut hora refectiois sine murmuratione et gravi labore serviant fratribus suis. Quod autem dicit: ante unam refectiois horam, subintelligitur in illa una hora, antequam fratres reficiant, in ipsa accipiant super statutam annonam, id est, super suam mensuram, tam cibariam, quæ illis communiter et regulariter statuta est, accipiant singulos biberes super mensuram suam, et modicum panis super libram suam, ne gravati servitio graventur et jejunio.

In diebus autem solemnibus usque ad missas sustineant. Quod autem dicit: usque ad missas sustineant, intelligitur usque ad missam principalem, quæ omnibus solemniter canitur. Nam sunt plerique monachorum ministeriales, qui mane audiunt missam, et comedunt, et pergunt quo volunt, et dicunt se missam audisse, et ita comedisse. Quod vitium providens prohibensque beatus Benedictus dixit: In diebus autem solemnibus usque ad missas sustineant.

Intrantes et exeuntes hebdomadarii in oratorio mox Matutinis finitis Dominica, omnium genibus provolvantur, postulantes pro se orari. Hanc ab eis benedictionem et retributionis mercedem pro labore totius septimanæ fideliter expetentes, ut complentes eos Christi mandatum generalis ab omnibus fratribus emissa prosequatur oratio, quæ et eorum consummata obsequia, velut pium sacrificium, Deo

commendet; et quidquid per ignorantiam, aut per humanam fragilitatem peccaverint, simpliciter intercedat.

Egrediens autem de septimana dicat hunc versum: Benedictus es, Domine Deus, qui adjuvisti me et consolatus es me. Quo dicto tertio, recipiat benedictionem egrediens. Subsequatur ingrediens, et dicat: Deus in adjutorium meum intende: Domine ad adjuvandum me festina. Et hoc idem tertio repetatur ab omnibus. Et accepta benedictione, ingrediatur. Hanc egrediens a sacerdote accipiat benedictionem: Deus qui dixisti: Venite ad me, omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos, hos famulos tuos laborum suorum præmio refice sempiterno. Per Dominum, etc. Et hanc ingrediens accipiat benedictionem: Adjuva, quæso, Domine, hos famulos tuos in obsequio laborantes fraterno, et sine murmuratione illis perseverantiam et proprii laboris mercedem concede perpetuam. Per Dominum, etc. Egrediens autem hebdomadarius rite Domino dicit: Benedictus es, Domine Deus, qui adjuvisti me; quia ipse Dominus adjuvat hominem in labore, et ipse laboranti præmium promittit consolationis. Ingrediens autem recte Domino dicit: Deus, in adjutorium meum intende, quia in laboris ingreditur officium, ubi Domini necessarium habet adjutorium, illius videlicet, qui pro se laborare volentibus dixit: Sine me nihil potestis facere (Joan. xv). Quod autem dicit: accepta benedictione ingrediatur, sive ab omnibus fratribus oratione præmissa, sive a sacerdote intelligitur petitione collecta.

CAPUT XXXVI.

De infirmis fratribus.

Infirmorum cura ante omnia et super omnia adhibenda est, ut sicut revera Christo, ita eis serviat, quia ipse dixit, Infirmus fui, et visitastis me (Matth. xxv). Et, Quod fecistis uni de his minimis meis, mihi fecistis (Ibid.). Hinc interrogatus beatus Basilius quali effectu debemus infirmis fratribus ministrare, respondit: Sicut ipsi Domino offerentes obsequia, qui dixit: Quia cum fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis (Ibid.). Hinc alius monachorum Pater ait: Horum cura qui infirmitatibus detinentur, qualis esse debet, pietas auctoris declarat cum dicit: Quæcunque vultis ut vobis faciant homines, et vos facite illis similiter (Matth. vii). Licet hoc in omnibus sit agendum, præcipue tamen in infirmantium cura hæc præceptio est exhibenda, quia Dominus dixit: Infirmus fui, et venistis ad me (Matth. xxv). Ita ergo cura infirmis quærenda est, ac si præsentem Christo ministrari putetur. Revera etenim quicumque pro Christo infirmis curam impendit, Christo in infirmis ministrat.

Sed et ipsi infirmi considerent, in honorem Dei sibi serviri, et non superfluitate sua contristare fratres suos servientes sibi. Hinc beatus Basilius ait: Expedit ad conservandum affectum obsequii nostri, ut hi infirmi qui obsequia a nobis suscipiunt, tales sint quibus merito deferri obsequium debeat, et

non tales qui carni indulgeant et ventri, sed potius in amore Dei et Christi ejus probabiles inveniantur, et per patientiam suam ac vitæ meritum, fratrum mereantur obsequia, ut habeantur ad gloriam Christi et opprobrium diaboli, sicut fuit sanctus Job.

Qui tamen patienter portandi sunt, quia de talibus copiosior merces acquiritur. Hinc beatus Isidorus ait : Qui enim sani sunt, infirmos tolerare debent. Qui autem infirmi sunt, sanos et laborantes antepone-ndos sibi non dubitent. Qui sani sunt corpore, sani esse debent et mente. Et ideo convenit sanis infirmos portare magis quam ab infirmis portari. Necesse est enim ut patienter portemus infirmos, ut iterum infirmi patienter portemur a sanis. Tempore enim infirmitatis eorum copiosam mercedem serviendo conquiramus ab illis, ut et illi tempore infirmitatis nostræ copiosam mercedem serviendo conquirant de nobis. Hinc Apostolus ait : *Invicem onera vestra portate, et sic adimplebitis legem Christi (Galat. vi).*

Ergo cura maxima sit abbati ne aliquam negligentiam patiantur. Quibus fratribus infirmis sit cella super se deputata, et servitor timens Deum, et diligens ac sollicitus. Sit ergo abbatis cura ut separatim cellam habeant cum omnibus opportunitatibus, ut nullum exteriorem laborem sentiant, qui in infirma carne pœnam portant. Infirmantibus quoque vel aliqua necessitate laborantibus satis fidelis et strenua debet persona præponi, quæ et ægrotis cum pietate serviat, et monasterialem disciplinam regulariter custodiat, et quæ conveniant infirmis rationabiliter expendat, quæ et pulmenta strenue præparet, et devoto eis ministerio obsecundet, et de his quæ illis residua sunt neque fraudem faciat, neque occulte comestione se illicita polluat. Tanta enim misericordia foveantur infirmi, ut nec propinquorum affectus, nec urbium delicias requirant, sed quod necesse habuerint, cellarius et præpositus provideant. Ipsi vero infirmi tanta sollicitudine admonentur, ut de ore eorum nec quantulumcunque vel levis sermo murmurantis procedat; sed in sua infirmitate cum mentis hilaritate et vera cordis compunctione semper Deo gratias agant; quos absque concessione majoris nullus audeat visitare, nec propinquos aut germanos sine imperio præpositi ministrandi habebunt potestatem. Id etiam pro custodienda fama specialiter studuimus, ut nullus monachus in infirmitate positus, relicto monasterio, parentum suorum studio commendetur; quia magis eum sæcularium spectaculorum visu et auditu pollui censemus quam ab ægritudine posse purgari.

Balneorum usus infirmis quoties expedit offeratur. Sanis autem, et maxime juvenibus, tardius concedatur. Hinc sanctus Isidorus ait : Lavacra nulli monacho ad-eunda studio lavandi corporis, nisi tantum pro necessitate languoris. Nec differendum est propter medelam, si expedit, nec murmurandum est, quia non fit pro appetitu voluptatis, sed pro remedio tantum salutis. Pro cura medendi balneorum usus summo adhibeatur studio. Sanis vero, præcipue

A juvenulis tardius concedatur. Hinc beatus Augustinus ait : Lavacrum infirmis, si necessitas cogit, minime denegetur : sed etiamsi nolit, jubente præposito, fiat pro salute. Si autem ipse velit, et forte non expedit, suæ cupiditati non obediatur.

Sed et carni esus infirmis omninoque debilibus pro reparatione concedatur. At ubi meliorati fuerint, a carnibus more solito omnes abstineant. Hinc iterum ipse Augustinus ait : Sane quemadmodum ægrotantes necesse habent minus accipere, ne graventur, ita post ægritudinem sic tractandi sunt, ut citius recreentur. Sed cum vires pristinas reparaverint, redeant ad feliciorum consuetudinem suam, quæ famulos Dei tanto amplius decet, quanto minus indigent. Nec cibi eos teneat voluptas jam vegetos, quos necessitas ligaverat infirmos. Illos æstiment ditiores, qui in sufferenda parcitate fuerint fortiores. Melius est enim minus egere quam plus habere. Diligenti enim curiositate debet abbas agnoscere, vel probare, ne quis se fingat propter refectionis edacitatem infirmum. Nam qui se dixerit esse ægrotum, et ad opus Dei non surrexerit, et continuo jacuerit, ad culpam non vocetur, sed in refectione solummodo succos, vel ova, aut calidam aquam accipiat, ut, si se fingit ægrotum, vel fame compellatur levare. Qui autem ad laborem proclamat se non posse, item ad manducandum judicetur non posse, quia utrumque non posse justitiæ convenit. Si vero ad laborandum non possumus dicimus, et ad manducandum non possumus dicamus. O injustitiæ nefas! caput torquetur doloribus propter laborem, et venter non torquetur propter cibi distensionem?

Curam autem maximam habeat abbas ne a cellariis aut servitoribus negligentur infirmi, quia ad ipsum respicit quidquid a discipulis delinquitur. Hinc quidam monachorum magister ait : Abbas talem curam de infirmis habeat, qualem se recipere a Domino sperat, ut nec a cellario aliquam negligentiam infirmi sentiant. Ad abbatem enim respicit, ut emendetur quidquid a discipulis delinquitur. Quod si ab illo non emendatur, a culpæ negligentia abbas non liberatur.

CAPUT XXXVII.

De senibus vel infantibus.

Licet ipsa natura humana trahatur ad misericordiam in his ætatibus, senum videlicet et infantum, tamen et Regulæ auctoritas eis prospiciat. Hic, licet pro quamvis ponitur. Ac si dicat : Quamvis ipsa naturaliter humana natura pietatis viscera plena, hominem ad misericordiam pertrahat, aut senibus misereatur et infantibus; tamen et Regulæ auctoritas eis prospiciat. Quomodo autem prospiciat, sequentia audi :

Consideretur semper in eis imbecillitas, et nullatenus eis districtio Regulæ teneatur in alimentis; sed sit in eis pia consideratio, et præveniant horas canonicas. Hinc beatus Isidorus ait : Hi autem qui vetustate corporis consumpti, aut teneræ ætatis fragilitate detenti sunt, quotidianis non exercendi jejuniis, ne

aut senescens ætas, antequam moriatur deficiat, aut crescens, priusquam proficiat, cadat, et ante intereat quam bonum facere discat. Hinc quidam et alius monachorum magister ait: Infantuli quarta, sexta et sabbato, in diebus tamen minoribus, hoc est, in hiemis tempore, jejument. Aliis vero diebus ad sextam reficiant horam. In ætatis vero diebus, quarta, sexta et sabbato infantuli sexta hora reficiant; aliis vero diebus tertia recreentur; quia in majoribus diebus minor est ætas in viribus, sicut et sustinendi sensu discreta. Sed infantes ad hanc relaxationem tales permittimus, qui intra duodecim annos degunt ætate, amplioris vero qui fuerit ad formam teneatur majorum. Nam justo iudicio infantuli et senio pro-
 vecti, et infirmi, æquali debent refectionum iudicio relaxari. *Præveniant horas canonicas.* Canonicas horas dicit, regulares. Canon enim regula interpretatur. Canonicæ horæ, quas prævenire, id est anticipare, rogat in cibo et potu senes et parvulos, sextæ et nonæ sunt horæ. Præveniant, dicit, horas canonicas, id est, si fratres sexta comedunt, illi tertia hora reficiant. Si fratres nona, illi sexta cibum accipiant. Eos vero senes, quos quietos, simplices, humiles, obediens et in oratione frequenter assistentes, et Christum in ore semper habentes, et sua peccata plorantes, et non suo, sed majorum arbitrio pendentes, et propinquitatis affectum perfecte deserentes, et dilectionem Dei et proximi tota mente tenentes, et die noctuque in lege Domini meditantibus cognoscimus, pia miseratione sicut infantulos foveri, et sicut patres honorare mandamus.

CAPUT XXXVIII.

De hebdomadario lectore.

Mensis fratrum edentium lectio deesse non debet. Ideo lectio comedentibus minus esse non debet, ut lectioni sacræ intendentes secundum Apostolum cum silentio panem suum comedant fratres. Oportet enim ut sicut corporali cibo reficitur corpus, ita spiritali reficiatur animus. Sedentes ergo ad mensam taceant. Et lectio quotidie, et omni tempore, dum cilbus sumitur, legatur, ut uterque homo et exterior cibo, et interior verbi Dei reficiatur, quia scriptum est: *Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo Dei (Deut. viii; Matth. iv).*

Nec fortuito casu qui arripuerit codicem, legere ibi. Subauditur debet, vel audeat. *Fortuito casu* dicit, subito vel improviso. Diligenter enim debet lectio provideri, quæ in ædificationem tantis debet hominibus legi, ne improvisa lectio audientibus non vitale pabulum præstet, sed nocivum magis murmurium generet. Sic enim debet esse sacra lectio lecta, ut sicut cibis edentium corpora, ita et illa audientium repleat corda.

Sed lecturus tota hebdomada, Dominica ingrediarur. Qui ingrediens post missas et communionem, petat ab omnibus pro se orari, ut avertat ab eo Deus spiritum elationis. Rationabiliter enim primum omnium dierum debet lector ingredi ad legendum, et sic hebdomada tota lectionis opus perficere captum.

Quod opus non est incipiendum ab illo, nisi præmissa oratione, tam sua quam fratrum. In omnibus enim quæ monachi debent agere, oratio fratrum assidue debet præcedere. Oratio enim bonorum monachorum cito penetrat cælum. Signum est ergo, ut lector petat ab omnibus pro se orari, ut avertat ab ipso Deus spiritum elationis, quia de superbia nascitur elationis arrogantia, et nisi præcesserit occulta elatio mentis, non sequitur aperta jactantia laudis.

Et dicatur hic versus in oratorio tertio ab omnibus, ipso tamen incipiente: Domine, labia mea aperies, et os meum annuntiabit laudem tuam. Et sic accepta benedictione ingrediatur ad legendum. Ab illo enim quærenda est labiorum apertio, a quo primum facta est linguarum omnium distributio. Ab ipso enim qui disertus fecit esse linguas infantum, et labiorum apertio et cordis quærenda est illustratio, ut os lectoris illi annuntiet laudis officium, a quo se misericorditer esse cognoscit apertum. Quod autem dicit: *et sic accepta benedictione ingrediatur ad legendum,* subintelligitur a fratribus oratione accepta, et a sacerdote benedictionis collecta, ingrediatur ad lectionem perficiendam. Quæ collecta hoc modo, si placet, lectori a sacerdote ante altare datur missa perfecta, dicaturque: *Averte, quæsumus, Domine, ab hoc famulo tuo spiritum elationis, ut humiliter legens, sensum et intellectum capiat lectionis. Per Christum,* etc.

Summumque fiat silentium ad mensam, ut nullius mussitatio, vel vox, nisi solius legentis ibi audiatur. Inter silentium tantum et summum silentium distantia est, ut nulla vox nullaque mussitatio sonet. Silentium tantum est, ubi loquuntur, sed leniter et cum silentio. Unde in Evangelio Martha vocavit Mariam silentio, dicens: *Magister adest, et vocat te (Joan. xi).* De hoc silentio dicit Regula: *Omni tempore silentio studeant monachi.* De illo ad mensam et in nocte summum silentium fiat.

Quæ vero necessaria sunt comedentibus et bibentibus, sic sibi invicem ministrant fratres, ut nullus indigeat petere aliquid. Si quid tamen opus fuerit, sonitu cujuscunque signi potius petatur quam voce. Hinc beatus Fructuosus ait: *Si quid deest in mensa, is qui præest signo dato vel nutibus silentis petat, et indicet ministranti quid inferri vel quid auferri sit a mensa necesse.* Item alibi: *Si aliquid necessarium fuerit in mensa, nemo audeat loqui, sed ministrantibus signum sonitu det.*

Nec præsumat ibi aliquis de ipsa lectione aut aliunde quidquam requirere, ne detur occasio. Subintelligitur, ne detur occasio vel maligno diabolo ad tentandum, vel fratribus ad superflua loquendum, sicut beatus Cassianus ait: *Reficientibus, inquit, fratribus sanctæ lectiones legantur propter superfluas et otiosas fabulas et maxime contentiones quæ frequenter solent ad mensam edentium generari.*

Nisi forte prior voluerit pro ædificatione aliquid breviter dicere. Hinc quidam monachorum magister ait: *Ad mensam nullus penitus præter abbatem, vel*

cui ipse præceperit, pro communi necessitate loqui A præsumat. Sed omnes intento animo gratias reddentes Creatori in cordibus suis, cibi ac potus solitæ mensuræ largitione fruantur. Et quantum alius reficiat, nullus invicem vagantibus oculis curiosius notet, sed unusquisque ante se aspiciat.

Froter autem lector hebdomadarius accipiat mixtum priusquam incipiat legere, propter communionem sanctam, et ne forte grave sit ei jejunium sustinere. Postea autem cum coquinæ hebdomadarius et servitoribus reficiat. Quod dicit, accipiat mixtum, panem intelligitur simul et vinum. In multis enim provinciis panis tantum et vinum quod super altare offertur, mixtum vocatur. Propter communionem sanctam dicit, ne aliquid inde sumptum exsecrans projiciat in spato.

Fratres autem non per ordinem legant aut cantent, sed qui edificant audientes. Hinc iterum monachorum magister ait: Legat namque disposite lector non urgendo, ut apertius occupati ea auditores agnoscant quæ eos factis oporteat adimplere. Et si qua sunt ambigua aut obscura, apertius lecta facilius intelligantur.

CAPUT XXXIX.

De mensura ciborum.

Sufficere credimus ad refectionem quotidianam, tam sextæ quam nonæ, omnibus mensis cocta duo pulmentaria propter diversorum infirmitates; ut forte, qui ex uno non poterit, ex alio reficiatur. Ergo duo pulmentaria cocta fratribus sufficiant, et si fuerint inde prima, aut nascentia leguminum, addatur et tertium. Hinc Isidorus ait: In utrisque temporibus refectio mensæ tribus erit pulmentis, olerum scilicet et leguminum, et si quid tertium fuit pomorum. Hinc et quidam monachorum magister ait: Sufficere namque credimus ad refectionem quotidianam, tam sextæ quam nonæ, omnibus mensis cocta duo pulmentaria, et tertium quodcumque fuerit crudum de pomis. Festivis vero diebus, pro reverentia sacræ solemnitatis pluribus cibis, id est, ternis vel quaternis ferculis sunt corpora reficienda; sic tamen ut plura sunt cibaria numero, sint minora, ut corpora necessario cibo reficiantur, non nimia saturitate damnentur. Quando in mensa cibus administratur, nullus prius cibum comedat, quam signum ad benedicendam insonet. Et cum signum audierint, una voce benedictionem rogent. Quorum vocem abbas subsequitur, dicens: Dominus dignetur benedicere. Illud præcipue decernimus ut nullus alteri dare ex mensura sua, vel accipere ab altero præsumat, præter abbatem, vel præpositum, cui ab abbate commissum est.

Panis libra una propensa sufficiat in die, sive una sit refectio, sive prandii et cænæ. Quod si cœnaturi sunt, de eadem libra tertia pars a cellerario reserretur reddenda cœnaturis. Hinc item idem supradictus magister ait: Medius panis pensans libram singulis fratribus in die sufficiat, secundum formam divinæ dispensationis. Cum medium panis cœlestis corvus

Paulo servo Dei quotidie vescendum paraverat. Quando ergo ad sextam horam tempore æstivo vel aliis temporibus reficiunt, tertia ipsius quadræ Dominici panis, a cellerario per omnium annonas in cellario subtracta, sero ante illum crudum pulmentarium inferendam mensis ponatur. Quod autem dicit: panis libra una propensa, ante pensata vel librata intelligitur. Nam et supradictum pulmentum a pulte nomen ejus est derivatum. Sive enim sola pultis, sive aliud quid ejusdem permixtionis ordine componitur et sumitur, pulmentum proprie dicitur. Leguminum autem nascentia eorundem leguminum intelliguntur gramina, quæ cum aceto vel aliis fructibus composita ad comedendum sunt apta.

Quod si labor forte factus fuerit major, in arbitrio et potestate abbatis erit si expediat aliquid augere. Hinc Basilius ait: Hi qui præsumunt observabunt regulam illam quæ dicit: *Dividebatur singulis prout cuique opus erat.* Debet ergo unumquemque prævenire, ut secundum laborem etiam solatia refectionis inveniat. Quantum enim spectat ad vitia, penitus abstinendum est; quantum autem ad cibos, prout usus deposcit vel ætas, vel labor, vel robur corporis, vel incommoditas ejus, ita etiam modus et qualitas temperabitur cibi.

Remota præ omnibus crapula, ut nunquam subrepat monacho indigeries; quia nihil sic contrarium est omni Christiano quomodo crapula, sicut ait Dominus noster: Videte ne graventur corda vestra in crapula et ebrietate (Luc. xxi). Crapula dicitur immoderata voracitas. Crapula enim dicta, quasi cruda epula, cujus cruditate cor gravatur et stomachus indigestus efficitur. Unde et sequitur: Et ut nunquam subrepat monacho indigeries, id est, indeductio ventris. De crapula enim Dominus ait: *Videte ne graventur corda vestra in crapula et ebrietate, etc.* Repleri enim ventrem et gravari ex cibis valde inutile est monacho, et ad omne opus bonum contrarium, quia qui nimium cibis utitur, quanto magis ventrem pascit, tanto amplius sensum mentis obtundit.

Pueris vero minori ætate non eadem servetur quantitas, sed minor quam majoribus, servata in omnibus varietate. Hinc magister ait: Majoribus vero duodecim annis minus a libra panis in die sufficiat. Quantitas enim dicitur modicitas, vel granditas. Dicta autem a mensura, quæ est, quantum sit. Per eam enim vel plus, vel minus ostenditur. Parcitas enim temperantia est, quæ a parcendo nomen accepit.

Carnium vero quadrupedum omnino ab omnibus abstinenceatur comestio, præter omnino debiles et ægrotes. Hinc Aurelius dicit: Carnes in cibo nunquam sumantur. Pulli vero vel altilia cuncta in congregatione non ministrentur. Infirmis vero tantum provideatur, et accipere liceat. Hinc Fructuosus dicit: Carnem cuiquam nec sumendi nec gustandi est concessa licentia, non quod creaturam Dei judicemus indignam, sed quod carnis abstinence utilis et apta monachis æstimetur: servatur tamen moderamen pietatis erga ægrotorum necessitudines, vel longe

proficiscentium ; qualiter ut et volatiliū esibus infirmi sustententur, et longinquo itinere destinati, si aut a principe vel episcopo sperantur, pro benedictione et obedientia degustare non metuant, servantes apud se de reliquo continentiam consuetam. Quod si quis monachus violaverit, et contra sanctionem Regule usumque veterum vesci carnibus presumpserit, sex mensium spatio retrusioni et pœnitentiæ subjacebit. Quod autem dicit : *debiles, ægrotos*, non duas, ut plerique putant, sed unam tantum significat esse personam. Ergo debilis ægrotus dicitur, qui longa vel dura ægritudine pressus est, ad debilitatem perductus, cui reparationis causa victus est carnis adhibendus.

CAPUT XL.

De mensura potus.

Unusquisque proprium habet donum ex Deo ; alius sic, alius vero sic (I Cor. vii). Quod autem dicit : *alius sic, alius vero sic*, intelligitur quod alius ex Deo habet abstinentiæ donum amplius, alius vero minus. Et ideo cum magna cautela eorum cibus est temperandus, vel potus ; ne, dum ille qui minus indiget temperatur, ille qui plus indiget inopiæ penuriam patiatur. Propterea sequitur :

Et ideo cum aliqua scrupulositate a nobis mensura victus aliorum constituitur. Scrupulositas dicitur mœstitia, et anxietas, sollicitudo, vel molestia animi.

Tamen infirmorum contuentes imbecillitatem, credimus heminam vini per singulos sufficere per diem. Quibus autem donat Deus tolerantiam abstinentiæ, propriam se habituros mercedem sciunt. Hic infirmorum imbecillitatem non pro corporis ægritudine, sed pro animi dicit impossibilitate. Non enim abstinentiam exterius corpus valet implere, nisi ei-interius animus abstinentiæ consenserit. Sunt enim multi qui abstinere poterant propter concessam salutem, sed non valent propter animi imbecillitatem. Hemina enim vini appendit libram unam, quæ geminata sextarium facit.

Quod si aut loci necessitas, vel labor, aut ardor æstatis amplius poposcerit, in arbitrio prioris consistat, considerans in omnibus ne subrepat satietas aut ebrietas. Hinc Ferreolus ait : De ebrietate vero superfluo puto monachum commoveri, cum vel, si parum vini accipiat, a præposita corporis contritione declinat. Et ideo monachum si ebrium, quod dici nefas est, videri allquando contigerit, zelans illi plenus ira præcipio ut triginta diebus a vini portione suspendatur, quatenus omnia infusione, concessa digestionem, hoc spatio vacentur.

Licet legamus vinum omnino monachorum non esse. Ubi hoc scriptum beatus Benedictus legerit, audi. Ait enim quidam antiquus Patrum : Caro et vinum, sive potus in quo sit ebrietas, refutanda sunt a monachis, nec suscipienda, quibus pro Christo crucifixus est mundus, et ipsi mundo, et ferias monacho non esse super terram, nisi modicum in adventu

A fratrum, tanquam Christi letior fuerit cibus gratia charitatis.

Sed quia nostris temporibus id monachis persuaderi non potest, saltem vel hoc consentiamus, ut non usque ad satietatem bibamus, sed parcius, quia vinum apostatare facit enim sapientes (Eccli. xix). Apostatare dicitur a via justitiæ recedere, a fide transgredi, retroire, vel a bono prævaricari. Verum quomodo vinum sapientes faciat apostatare, diligenter attende. Noe enim sapiens, sanctus et antiquissimus vir, quem tantæ moles aquarum non vicerant, a modico vino devictus est, et ab ebrietate dormiens nudatus. Patriarcham vero Loth vinum apostatare fecit, quando contra naturam in filiis suis impudenter commiscuit. Si ergo sanctis et magnificis viris vini ebrietas non pepercit, quanto magis exiguum atque infirmum monachum superabit !

Ubi autem loci necessitas exposcit, ut nec superscripta mensura inveniri possit, sed multo minus, aut ex toto nihil, benedicant Deum qui ibi habitant, et non murmurent. Quia enim Apostolus infirmo Timotheo scribit dicens : *Modico vino utere propter stomachum tuum et frequentes tuas infirmitates (I Tim. v)*, quantum monachis secundum vires monasterii per singulos dies jussu vel dispensatione abbatis vini offeritorium accipiant, et amplius penitus non requirant.

Hoc ante omnia admonentes ut absque murmurationibus sint. Decet enim monachos sine murmuratione esse, ne pereant murmurando, sicut et illi perierunt qui in deserto murmuraverunt, et perditio filiorum nomine, aliud secundum Apostolum accipiant nomen, id est, murmuratores, querelosi, Deo odibiles.

CAPUT XLI.

Quibus horis oporteat reficere fratres.

A sancto Pascha usque ad Pentecosten, ad sextam reficiant fratres, et ad seram cœnent. Hinc beatus Isidorus ait : Hæ sunt feriæ monachorum, in quibus jejunia conquiescunt : in primis venerabilis dies Dominicus nomini Christi dicatus, qui sicut propter mysterium resurrectionis ejus sollemnis est, ita et apud omnes servos ejus celebritate convivii votivo gaudio retinebit. Item a prima die Paschæ usque ad Pentecosten, ita scilicet continuis diebus jejunium a sanctis Patribus dissolutum est, propter resurrectionem videlicet Christi et adventum Spiritus sancti, ut hi dies non in figura laboris, quod Quadragesimæ tempus significat, sed in quiete lætitiæ, laxatis jejunii celebrantur. Hinc Cassianus ait : A vespere sabbati quæ lucescit in die Dominico, usque ad vesperam ipsius Dominicæ, et totis Quinquagesimæ diebus, nec genua curvari, nec jejuniorum regulam custodiri Patrum constituta sanxerunt. Quod dixerit : *sera cœnent, pro tarde*, posuit sera, sicut vespera dicitur pro vespere. Cœna vocatur a communione vescentium. Cœna quippe commuue dicunt Græci. Unde et cœnaculum a communitate

vescentium, et cœnobium a communitate vocatur A
viventium

A Pentecoste autem tota æstate (si labores agrorum non habent monachi, aut nimicitas æstatis non perturbat) quarta et sexta feria jejument usque ad nonam. Hinc iterum Isidorus ait: Secundum jejunium interdianum post Pentecosten alia die inchoatum usque ad æquinoctium autumnale protenditur, trinis scilicet diebus per singulas hebdomadas propter æstivum solis ardorem. Hinc Fructuosus ait: A Pascha usque ad Pentecosten reficiendum est ad sextam. A Pentecoste usque xviii Kalend. Octobris interdiana jejunia retinenda sunt.

Reliquis diebus ad sextam prandeant. Quæ prandii sexta, si opera in agris habuerint, aut æstatis feror nimis fuerit, continuanda erit: et in abbatis sit providentia. Prandium autem ab apparatu refectionis est dictum. Prandii enim sexta dicit esse continuanda, id est, jugiter et quotidie peragenda. Propter fatigationem enim operis et fervorem caloris jugiter solvenda sunt jejunia tempore æstatis. Continuarum enim dicit, quotidie agere, congeminare, vel sine intermissione facere.

Et sic omnia temperet atque disponat, qualiter et animæ salventur, et quod faciunt fratres absque justa murmuratione faciant. Omnia sagacitas curaque pastoris ad hoc debet quotidie tendere, ut ovium suarum animæ salventur, et virtutibus sacris pascanturque saginentur æternis. Et quod faciunt oves, absque justa murmuratione faciant. Justa enim murmuratio illa dicitur quam non voluntarie aut sine causa, sed invicti et coacti monachi faciunt: alterius enim malo commota surgit alterius murmuratio justa. Justa enim murmuratio monachorum ab injusta oppressione solet consurgere magistrorum, sicut beatus Gregorius dicit: Terra etenim contra possessorem clamat, quando contra pastorem suum iuste Ecclesia murmurat.

Ab Idibus autem Septembris usque ad caput Quadragesimæ, ad nonam semper reficiant fratres. Quæstio oritur quomodo hic ab Idibus Septembris jejunandum quotidie dicat, cum in capitulo quadragesimo octavo dicturus sit: A Pascha usque ad Kalend. Octobris post sextam surgentes a mensa pausent. Quæ ita solvitur: Si habuerint opera in agris, vel vindemiam in vineis, ubi per se occupentur, usque ad Kalend. Octobris ad sextam reficiant; sin autem non habuerint, ab Idibus Septembris generale jejunium inchoetur.

In Quadragesima vero usque ad Pascha ad vesperam reficiant. Hinc iterum Isidorus ait: Primum jejunium Quadragesimæ quotidianum, in qua major abstinentiæ observantia manebit in monachis, quando non solum a prandiis, sed etiam a vino et ab oleo abstinetur. Quod vespera monachi reficiant, ipsius Domini utantur exemplo, qui non prandisse, sed cœnasse legitur, cum dicit Scriptura: Vespere autem facto recubuit Jesus cum duodecim apostolis, et cœnantibus illis dixit (Matth. xxvi). Nam ideo ad nonam

horam universis diebus constituta sunt solvi jejunia, ut sit aliquid prolixius quod quadraginta diebus addatur, id est, usque ad vesperam.

Ipsa tamen vespera sic agatur ut lumine lucernæ non indigeant reficientes, sed luce adhuc diei omnia consummentur. Sed et omni tempore, sive cœnæ, sive refectionis, hora sic temperetur, ut cum luce fiant omnia. Ideo luce diei consummanda, perficienda et peragenda sunt omnia, ut nec lumine indigeatur lucernæ, et horis competentibus omnia proinde peragantur et temperate, et ut citius et alacrius in noctibus consurgentes impleatur ab illis quod propheta hortatur dicens: In noctibus extollite manus vestras in sancta, et benedicite Domino (Psal. cxxxiii). Quod autem dicit, sive cœnæ, intelligitur cœna quæ post prandium fit, quando duobus vicibus reficiunt fratres. Refectionis autem hora hic intelligitur, quando jejunio peracto una tantum vice in vespere reficiuntur.

CAPUT XLII.

Ut post completorium nemo loquatur.

Omni tempore silentio debeat studere monachi, maxime tamen nocturnis horis. Hinc et alibi legitur: Regulam silentii omni tempore servandam, sanctarum Scripturarum series declarat, dum per prophetam dicit: Cultus justitiæ silentium (Isa. xxxii). Et illud: Pone, Domine, custodiam ori meo, et ostium circumstantiæ labiis meis (Psal. cxv). Ergo factis completoriis mox inter fratres ingrediatur silentium, et sic se suis collocent lectis, ut nemo alteri loquatur. Ideo enim post completorium tacere debemus, ut merito in nocturnis primo dicamus: Domine, labia mea aperies, et os meum annuntiabit laudem tuam (Psal. l.). Hoc est, petamus Deum in nocturnis aperire labia nostra, quæ sua custodia in completoriis clauserat

Et ideo omni tempore, sive jejunii, sive prandii, si tempus fuerit prandii, mox ut surrexerint a cœna, sedent omnes in unum, et legat unus Collationes vel Vitas Patrum, aut certe aliquid quod ædificet audientes. Non autem Heptateuchum, aut Regum, quia infirmis intellectibus non erit utile illa hora hanc Scripturam audire; aliis vero horis legantur. Quod autem dicit: aut certe aliquid quod ædificet audientes, de hominibus intelligitur dixisse Patrum, in quibus collationes pleniter scriptæ sunt audientium. Vel certe de expositionibus librorum catholicorum, quæ ab orthodoxis factæ sunt viris, in quibus sancta sufficienter sanctis doctrina redundat monachis. Cum vero dicit: non autem Heptateuchum, aut Regum, diligenter attendendum est quod sequitur, quia infirmis, inquit, intellectibus non erit utile illa hora hanc Scripturam audire. Sincèris autem, sanis et acutis intellectibus nullo tempore vetatur Heptateuchum, aut Regum, vel quancunque historiarum divinarum legere Scripturarum, quia possunt in eis figuras et sensus dignoscere, exemplum salutis ab illis legendo recipere. Illis vero qui nequeunt ab illis spiritalem capere intelligentiam, Heptateuchum aut Re-

gum in illa hora juste prohibet legendum. Debet enim tunc unusquisque divino ædificatus sermone, et ad completorii officium, et ad suum ædificatus pergere locum. Cæterum aliis horis aut coram omnibus tempore suo in Ecclesia, aut unusquisque perlegendi doctrina debet eos legere in schola.

Si autem jejunii dies fuerint, dicta vespera, parvo intervallo mox accedant ad lectionem Collationum, ut diximus, et lectis quatuor aut quinque foliis, vel quantum hora permittit, omnibus in unum concurrentibus, per hanc moram lectionis, si quis forte in assignato sibi commisso fuerit occupatus, occurrat. Collatio dicitur confessio, colloquutio, vel confabulatio, ubi de Scripturis divinis aliis conferentibus interrogationes, conferunt alii congruas responsiones, et si quæ diu latuerant occulta conferentibus patefiunt perspicua. Quod autem dicit: *Si quis forte in assignato, subauditur obedientiæ officio sibi commisso; fuerit occupatus, subintelligitur omnibus in unum concurrentibus occurrat.* Commissum enim dicitur creditum, vel commendatum. Unde et sequitur:

Omnes ergo in unum positi, compleant. Non hic excipit abbatem, non præpositum, non decanos, qui aliquoties aliis cantantibus in ecclesia, potibus aut fabulis aut consiliis vacant in hac hora, sed omnes omnino in hac collationis hora occurrere, omnes in unum completorium jubet cantare.

Et exeuntes a completorio nulla sit licentia denuo cuiquam loqui aliquid. Quod si inventus fuerit quisquam prævaricari hanc taciturnitatis regulam, graviore vindictæ subiaceat: excepto si necessitas hospitum supervenerit, aut forte abbas alicui aliquid jusserit. Quod tamen et ipsum cum summa gravitate et moderatione honestissime fiat. Hinc et alibi scriptum legimus: Ab hora vero completionis, cum oratio ad somnum capiendum datur, nullus omnino loqui præsumat, nisi grandis necessitas monasterii poposcerit. Cui ab abbate fuerit ordinatum loqui studeat, vel etiam a præposito, qui curam aliorum portat.

CAPUT XLIII

De his qui ad opus Dei vel ad mensam tarde occurrunt.

Ad horam divini officii mox ut auditum fuerit signum, relictis omnibus quælibet fuerint in manibus, summa cum festinatione curratur; cum gravitate tamen, ut non scurrilitas inveniat fomitem. Ergo nihil operi Dei præponatur. Hinc quidam monachorum magister ait: Quandocumque vel diurnis vel nocturnis horis ad opus divinum signum resonuerit, mox cum summa festinatione surgendum est, ac si præco regis insonet, omni opere, quod in manibus habebatur, postposito, ut nihil operi Dei proponatur, sed mens ad sonitum præconis intenta, et operi Dei innixa, cum omni gravitate et mansuetudine ad intonandum gloriam majestatis ejus et pietatis ejus gratias referendas festina currat. Hinc Cassianus ait: Ad has ergo orationes cum fuit signi sonitus auditus, tanta celeritate debet monachus exsilire, ut non dicam alios artifices, sed is qui opus Scripturæ

A exercet, in eodem puncto quo aures ejus sonus pulsans advenerit, cœptam litteram non audeat consummare. Hinc et alius magister ait: Cum index in oratorio percussus fuerit, mox omnes audientes antequam currant, faciant sibi crucem in fronte, respondentes *Deo gratias*, et tunc laborantes opus projiciant, artifices ferramenta dimittant, scriptores litteram non integrent. Omnis fratrum manus deserat quod agebat, festinet statim, mox cum gravitate pes ad oratorium, sensus ad Deum, ut mox ad primam orationem occurrant, et tanquam apes ad mel intrantium in oratorium fratrum examen ebulliat; ut qui tacitus erat sancti oratorii locus, statim presbyterorum clamoribus impleatur.

Quod si quis ad nocturnas vigiliis post Gloriam psalmi nonagesimi quarti (quem propter hoc omnino protrahendo et morose volumus dici) occurrerit, non stet in ordine suo in choro, sed ultimus omnium stet, aut in loco quem talibus negligentibus seorsum constituerit abbas, ut videatur ab ipso, vel ab omnibus; usque dum completo opere Dei publica satisfactione pœniteat. Ideo autem eos in ultimo aut seorsum judicavimus debere stare, ut visi ab omnibus, vel pro ipsa verecundia sua emendentur. Hinc Cassianus ait: In nocturnis autem orationibus usque ad secundum psalmum datur tardandi dilatio. Attamen antequam finito eodem psalmo fratres in orationes procumbant, congregationi se ingerere atque immiscere festinet. Quod si amplius vel modicum retardaverit, finitis Vigiliis, vera humilitate submissus, veniam negligentiae, sicut superius diximus, expetere non omitat; id est, in loco ultimo, qui talibus negligentibus fuerit deputatus, jubeatur astare, et ibi cum verecundiae metu expectare, et post impletum cursum proluxa venia ante cœtum fratrum egredientium satisfacere.

Nam si foris oratorium remaneant, erit forte talis qui se aut recollocet et dormiat, aut certe sedeat foris vel fabulis vacet, et detur occasio maligno; sed ingrediatur intro, ut nec totum perdat, et de reliquo emendetur. Hinc et alibi scriptum legimus: Nam foris omnino non segregentur, ne a somno detenti dormiant, aut in aliquo maligno hosti adeundi detur occasio. Intus enim positus nec totum perdit quod cœperat, et verecundia ac metu frangitur, dum ab omnibus videtur. Et quando cæteri expleto officio foras egrediuntur, ille in ecclesia pro ipsa tarditate positus, duodecim psalmos supra cursus seriem cantet. Si vero ex toto cursum suum perdiderit, præcipue nocturnis horis, in quibus nullum aliud opus impendit, superpositione damnetur.

Diurnis autem horis, qui ad opus Dei post versum et Gloriam primi psalmi, qui post versum dicitur, occurrerit [Al., non occurrerit], lege qua supra diximus in ultimo stet, nec præsumat sociari choro psallentium usque ad satisfactionem, nisi forte abbas licentiam dederit permissione sua, ita tamen ut satisfaciat reus ex hoc. Hinc sanctus Fructuosus ait: Ad orationes diurnas, qui ad primum psalmum non occurrerit, introire in

oratorium cum cæteris non audeat, sed pœnitentiæ delegabitur. Hinc Cassianus dicit : Si quis autem, antequam finitur psalmus incœptus non occurrit, ulterius in oratorium inter psallentes fratres introire non audeat, sed stans foris ad januam sustineat, donec finitis psalmis congregatio relaxetur, et tunc submissa in terra pœnitentiæ negligentie suæ vel tarditatis coram omnibus ab abbate impetret veniam. Quod si contempserit satisfacere, nullo modo inter fratres societatem orandi habebit. Quod autem dicit : *Ita tamen ut satisfaciat reus ex hoc*, intelligitur, sic eum per licentiam abbatis in choro recipi, ut post peractum cursum satisfaciat adhuc reus pro negligentia a se commissa, donec ab abbate recipiat veniam, et eum remissio plena subsequatur atque pacifica.

Ad mensam autem qui ante versum non occurrerit, ut simul omnes dicant versum et orent, et sub uno simul omnes accedant ad mensam, qui per negligentiam suam aut ritium non occurrerit, usque ad secundam vicem pro hoc corripiatur: si denuo non emendaverit, non permittatur ad mensæ communis participationem, sed sequestratus a consortio omnium, reficiat solus, sublata ei portione sua vini, usque ad satisfactionem et emendationem. Similiter autem patiatur, qui ad illum versum non fuerit præsens, qui post cibum dicitur. Hinc quidam monachorum magister ait : Ad mensæ vero antiphonam vel versum priorem qui non adfuerint, semote et non signatum, et sine data et accepta benedictione manducant et bibant, et sine alicujus eloquio. Et merito sine hominis eloquio debet reficere qui ante refectionem cum Deo non est locutus. Qui vero posteriori mensæ versui non adfuerit, talem pœnam suscipiat, qualem ille qui ante refectionem non est locutus cum Deo. Hæc vero correptiones vel excommunicationes his duntaxat constitutæ sunt, qui sunt voluntate et negligentia tardi, et nullis necessitatibus occupati. Nam pro utilitate monasterii occupati digne absentes a præsentibus in oratorio memorentur. Hinc Isidorus dicit : Qui ad mensam tardius venerit, aut pœnitentiam agat, aut jejuniis ad suum opus vel cubile recurat. Hinc Basilius ait : Si cum possit non sategerit, fateatur culpam negligentie suæ, et maneat sine cibo usque ad illam horam qua convenitur ad cibum in posterum diem.

Nec quisquam præsumat ante statutam horam vel postea quidquam cibi vel potus percipere. Hinc Fructuosus ait : Quilibet ex monachis jejunium solvere non præsumat, nec priusquam in commune reficiant cum cæteris, vel postquam refecerint, quidquam quod ad potandum vel edendum pertinet gustare vel contingere audeat, vel occulte quodlibet peculiariter recondere vel habere præsumat. Hinc Cassianus dicit : Omnimodis autem ex hoc cavere debet ne ante illam vel post illam horam qua omnes fratres in commune reficiuntur, extra mensam quomodocunque quodcumque vel modicum aliquis manducare præsumat, ut etiam poma quæ tempore suo sub ar-

boribus jacent, non tantum degustare, sed etiam tangere, absque his quæ in commune comeduntur, sacrilegium sit.

Sed et si cui offertur aliquid a priore et accipere renuerit, hora qua desideraverit hoc quod prius recusavit, aut aliud omnino non percipiat usque ad emendationem congruam. Hyperbaton est hoc, quod aliter ordinatum intelligitur ita : Si cui aliquid a priore offertur, et renuerit accipere, hora qua desideraverit, subauditur accipere; aut hoc percipiat quod prius recusavit, aut aliud omnino nihil. Hinc beatus Basilius : Hoc enim quod hic de esca dictum est, etiam de omni re quæ ad usus corporis pertinet eadem forma servari potest. Ergo iste talis qui oblata recipere renuit, dignus est ut etiamsi querat non accipiat, usquequo probet is qui præest, et cum viderit vitium animi curatum, tunc etiam quod corporis usibus necessarium fuerit præbebit.

CAPUT XLIV.

De iis qui excommunicantur, quomodo satisfaciant.

Qui pro graviore culpa ab oratorio et a mensa excommunicatur, hora qua opus Dei in oratorio celebratur, ante fores oratorii prostratus jaceat, nihil dicens, nisi tantum posito in terram capite et prostratus, pronus omnium de oratorio exeuntium pedibus se projiciat. Et hoc tandiu faciat usque dum abbas judicaverit satisfactum esse. Quæ graviore sunt culpæ, jam superius dictum est. Hinc vero de congrua culpatorum satisfactione dicendum est. Quorum, ut Isidorus ait, sola panis et aquæ in vespertinum erit adhibenda refectionis, amictus eorum, aut tegimen rasum, aut forte cilicium, lectulus eorum, aut nuda humus, aut fortè stria, id est, matta super humum. Hinc quidam monachorum magister ait : Qui vero frater gravem culpam admiserit, ipse ab utroque excommunicetur, id est, ab oratorio, et a mensa, et non ipse ad indulgentiam majoris perveniat, nisi ante limen oratorii prostratus lacrymabili voce intervallo cessantium in psalmis horarum Deo et omnibus emendatione satisfecerit repromissa.

Qui dum jussus ab abbate venerit, volvat se ipsius abbatis pedibus, deinde omnium fratrum vestigiis, ut orent pro eo. Et tunc si jusserit abbas, recipiatur in choro, vel in ordine, quo abbas decreverit, ita sane ut psalmum aut lectionem, vel aliud quid non præsumat in oratorio imponere, nisi iterum abbas jubeat. Et omnibus horis dum completur opus Dei, projiciat se in terram in loco in quo stat, et sic satisfaciat, usque dum ei jubeat abbas ut quiescat jam ab hac satisfactione. Hinc Isidorus ait : Satisfactio delinquentium hæc est : Peracto pœnitentiæ tempore vocatus veniat, humo prostratus jaceat, jussus ab abbate de terra consurgat, surgens ab omnibus pro negligentia veniam poscat, adepturus indulgentiam post hujus emendatorie satisfactionis mensuram.

Qui vero pro levibus culpis excommunicantur tantum a mensa, in oratorio satisfaciant, usque ad jussionem abbatis hæc semper faciant, usque dum benedicat et dicat : Sufficit. Quod dicit, benedicat, intel-

Igitur, Dimittat tibi Dominus. Quod dicit, *sufficit*, **A** subauditur pro hac culpa satisfactio acta.

CAPUT XLV.

De iis qui falluntur in oratorio.

Si quis dum pronuntiat psalmum, responsorium, aut antiphonam, vel lectionem, fallitur, nisi cum satisfactione ibi coram omnibus humiliatus fuerit, majori vindictæ subiaceat; quippe qui noluit humilitate corrigere avod negligentia deliquit. Infantes vero pro tali culpa vapulent. Quod dicit, *majori vindictæ subiaceat*, subauditur, quasi ibi coram omnibus humiliatus fuisse. Quod vero dicit, *infantes pro tali culpa vapulent*, subintelligitur, nisi ibi coram omnibus humiliati fuerint. Hæc de illis qui raro falluntur, et sæpe correpti non emendantur, etiamsi ibi humiliati fuerint, ut vapulent, ut emendantur, et sæpe jam non falluntur.

CAPUT XLVI.

De iis qui in aliis quibuslibet rebus delinquant.

Si quis dum in labore quovis, in coquina, in cellario, in ministerio, in pistrino, in horto, in arte aliqua, dum laborat, vel in quocunque loco aliquid deliquerit, aut fregerit quidpiam, aut perdidit, vel aliud quid excesserit ubi et ubi, et non veniens continuo ante abbatem, vel congregationem, ipse ulro satisfecerit, et prodiderit delictum suum, dum per alium cognitum fuerit, majori subiaceat emendationi. Hinc Cassianus ait: Si quis aliquid fregerit, aut perdidit, non aliter negligentiam suam delebit, nisi coram omnibus fratribus tandiu supplicaverit Deo in terra prostratus, donec oratione solvatur abbas. C
Supra enim nominatæ negligentia secundum modulum proprium sint pensandæ, et juxta ætatem delinquentium, id est, vel teneram, vel senilem, vel virilem, sunt corrigendi. Si abbati vel præposito puram dederit confessionem et compertum fuerit non suæ voluntatis fuisse, quod casu accidit, sufficiat ei emendare eum veniæ satisfactione quod deliquit. Si vero non sua confessione, sed alterius proditiione cognitum fuerit, prout culpæ magnitudo poposcerit, pœnitentiæ subiacebit.

Si animæ vero peccati causa latens fuerit, tantum abbati, aut spiritualibus senioribus patefaciat, qui sciant curare sua, et aliena vulnera non detegere, aut publicare. Hortamur autem, quod si ex majoribus culpis, quod ad animæ majorem pertineat damnationem, aliquam commiserit frater, secretius per puram confessionem suo manifestet abbati, ne, dum tempore hoc animi culpam detegere verecundat, cum reatu culpæ faciem diaboli interius recondat.

CAPUT XLVII.

De significanda hora operis Dei.

Nuntianda hora operis Dei, die nocteque sit cura abbatis, ut ipse nuntiet, aut tali sollicito fratri injungat hanc curam, ut omnia horis competentibus compleantur. Hinc quidam Pater ait: Horas vero ad curam procurare juxta dispensationem abbatis debet, cui ordinatum fuerit, id est, qui mente sollicita et

impigra fuerit, ad hoc opus idoneus inventus, ut opus Dei non tardetur; qui non, qua hora illi libitum fuerit, fratres ad vigiliam suscitare præsumat, sed sic totam congregationem ad officium orationis invitet, ne in utroque inveniatur incautus, id est, ne vel oppressus somno statutam noctis transeat horam, vel eandem festinus anticipet. Si vero qualibet occasione a justo ordine deviatum fuerit, ut non secundum ordinem suum horæ custodiantur, superpositione damnentur.

Psalmos autem vel antiphonas post abbatem ordine suo quibus justum fuerit imponant. Cantare autem aut legere non præsumat, nisi qui potest ipsum officium implere, ut ædificentur audientes. Quod cum humilitate et gravitate, et tremore faciat, et cui jusserit abbas. Quod dicit, *post abbatem ordinis suo imponant*, non de illo, quo ingressi sunt ordine dicit, sed de illis quibus ab abbate jussum est, et qui hoc opus bene agere possunt, de quibus etiam superius dixit: Fratres non per ordinem legant aut cantent, sed qui ædificent audientes. Quod et illi sicut ordinatum, ita et caute et cum humilitate agere debeat. Unde et sequitur: Cantare et legere non præsumat, nisi qui potest, etc.

CAPUT XLVIII.

De opere manuum quotidiano.

Otiositas inimica est animæ. Otiosus enim corpore monachus, mente a sordidis cogitationibus nunquam poterit esse otiosus. Per otium enim libidines et noxiarum cogitationum desideria concrecant, dicente Salomone: *In desideriis est omnis otiosus, et multa mala excogitat otiositas.* Hortamur ergo, fratres, ut otium non ametis, sed per sincerum mansuetudinis consensum unusquisque, ut prævalet, sic labores, abjecto a se, qui huc usque talis fuit, hoc vitio, promptus ad omne opus occurrat, quia scriptum est: *Non oderis laboriosa opera, et rusticationem ab Altissimo creatam (Ecclesi. vii).* Si enim apostoli corporale opus faciebant unde vitam corporis sustinerent, quanto magis monachi, quibus oportet non solum vitæ suæ necessaria propriis manibus exhibere, sed etiam indigentiam aliorum laboribus suis reficere. Qui viribus corporis et integritate salutis consistunt, si in opere otiosi sunt, dupliciter peccare noscuntur, quia non solum non laborant, sed etiam alios vitiant, et ad imitationem suam invitant. Propterea enim quisque ad Deum convertitur, ut ei deerviens laboris habeat curam, non ut otio deditus inertia, pigritiaque pascatur. Qui sic volent vacare lectioni, ut non operentur, ipsi contumaces existunt, quia non faciunt quod illi legant. Ibi enim scriptum est: *Operantes suum panem manducant (Prov. xxviii).* Hinc per prophetam de anima otiosa dicitur: *Viderunt eam hostes, et deriserunt sabbata ejus (Thren. i).* Hostes enim sabbata videntes irrident, cum maligni spiritus ipsa vacationis otia ad cogitationes illicitas pertrahunt.

Et ideo certis temporibus occupari debent fratres in labore manuum, certis iterum horis in lectione

divina. Ideoque hac dispositione credimus utraque a tempora ordinari, id est, ut a Pascha usque ad Kalendas Octobris, mane exeuntes, a prima usque ad horam pene quartam laborent quod necessarium fuerit. Ab hora autem quarta usque ad horam quasi sextam lectioni vacent. Agent dicit, festinent, vel satis agant: hoc enim intelligitur agent. Hinc Isidorus ait: Propriis autem temporibus oportet operari monachum, et a propriis orationi lectionique incumbere. Horas enim debet habere monachus congruas, et ad singula officia deputatas. Partes autem temporum suis quibusque operibus taliter deputantur. Æstate enim a mane usque in horam tertiam laborare oportet, a tertia vero usque ad sextam lectioni vacare, dehinc usque ad nonam requiescere. Post nonam autem usque ad tempus vespertinum iterum B operari.

Post sextam autem surgentes a mensa pausent in lectis suis cum omni silentio, aut forte qui voluerit legere, sibi sic legat, ut alium non inquietet. Et agantur nona temperius, mediante octava hora, et sterum quod faciendum est operentur usque ad vesperrum. Si autem necessitas loci, aut paupertas exegerit ut ad fruges colligendas per se occupentur, non contristentur, quia tunc vere monachi sunt, si labore manuum suarum vivunt, sicut et patres nostri et apostoli. Scriptum est enim: Labores manuum tuarum quia manducabis, beatus es, et bene tibi erit (Psal. cxxvii). Ergo monachum, ut beatus Ferriolus ait, absque certis solemnitatibus vel manifesta ægritudine, diem sine operatione transeuntem, a convivio decernimus excludendum, jubente Apostolo: Qui non laborant, non manducent (II Thess. iiii).

Omnia tamen mensurate fiant propter pusillanimes. Pusillanimus dicitur pusillum animum habens, parvulum vel modicum, aut certe desperatum. Hinc beatus Pachomius ait: Ne plus operis fratres compellantur facere, sed moderatus labor omnes ad laborandum provocet. Sitque inter eos pax atque concordia, et libenter majoribus subjiciantur, sedentes et ambulantes ac stantes in ordine suo, et invicem de humilitate certantes.

A Kalendis autem Octobris, usque ad caput quadragesimæ, usque ad horam secundam plenum, lectioni vacent; hora secunda agatur tertia, et usque ad nonam omnes in opus suum laborent quod eis injungitur. Facto autem primo signo horæ nonæ disjungunt se ab opere suo singuli, et sint parati dum secundum signum pulsaverit. Post refectionem autem vacent lectionibus suis, aut psalmis. Operis Dei recordatio teneatur, id est, ut dum exterius per temporalem opportunitatem manus operibus occupantur, interius mens cum linguæ meditatione psalmodiarum et Scripturarum recordatione dulcescat. Nam si violator hujus regulæ fabulatione delectetur, silentii poena castigetur.

In Quadragesimæ vero diebus a mane usque ad tertiam plenum vacent lectionibus suis, et usque ad decimam horam plenam operentur quod eis injungitur.

Monachi autem operantes meditari et psallere debent, ut carmen verbi Dei delectatione consoletur ipsum laborem. Maxime autem Quadragesimæ tempore laborandum est corpore, fixa in Deo animi intentione. Sicque manus implicanda est in opere quotidiano, ut mens non avertatur a Deo.

In quibus diebus Quadragesimæ accipiant omnes singulos codices de bibliotheca, quos per ordinem ex integro legant. Qui codices in capite Quadrage imæ aandi sunt. De bibliotheca dicit, id est, de cellula ubi libri reconduntur. Nam quod Græcæ bibliotheca, Latine repositio librorum dicitur.

Ante omnia sane deputentur unus aut duo seniores, qui circumeunt monasterium horis quibus vacant fratres lectioni, et videant ne forte inveniatur frater acediosus, qui vacat otio aut fabulis et non est intentus lectioni, et non solum sibi inutilis est, sed etiam alios extollit. Hic talis si (quod absit) repertus fuerit, corripiatur semel et secundo; si non emendaverit, correptioni regulari subiaceat taliter, ut cæteri metum habeant. Acediosus dicitur tædiosus, anxius, vanæ mentis, vel animo levis, qui tædio mentis commotus, vel levitate animi sublevatus, nec se sinit legere, nec alios lectioni sinit vacare. Qui et sibi vagando inutilis, et aliis legentibus invenitur esse contrarius. Otium enim et fabulas diligit; et ideo et se et alios a sacra lectione distollit, id est, segregat, vel disturbat. Qui taliter corripiendus est, ut cæteri ejus videntes acerrimam correptionem, talem ut ulterius non audeant committereurbationem, ne ad talem audeat frater fratris horis incompetentibus jungere confabulationem. Unde et subauditur:

Neque frater ad fratrem jungatur horis incompetentibus. Illæ enim horæ sunt incompetentes fabulis vanis, quæ sunt competentes lectionibus sacris. Quod autem dicit, neque frater ad fratrem jungatur horis incompetentibus, non proficuum vel sanctam inter sanctos prohibet conjunctionem, sed nocivam, nocivisque fabulis plenam conjunctionem inter otiosos acediososque vetat.

Dominico die lectioni vacent omnes, exceptis his qui variis officiis deputati sunt. Hinc Patres antiqui dixerunt: Die autem Dominica nil aliud agant, nisi Deo vacent, ne pro aliqua occasione se velint, aut alios excusare. Tamen contestor, fratres, nulla operatio in die illa sancta comperiat, nisi tantum hymnis, et psalmis, et canticis spiritualibus dies illa transeat.

Si quis vero ita negligens et desidiosus fuerit, ut non velit, aut non possit meditari, aut legere, injungatur ei opus quod faciat ut non vacet. Desidiosus dicitur, id est, desidia, vel negligentia plenus. Desidiosus enim a desidendo, id est, valde sentendo, otiumque diligendo vocatur. De tali enim Salomon ait: Abscondit piger manum sub ascella, nec ad os suum applicat eam. De duabus enim hic loquitur personis. Una quæ cum possit legere aut meditari, per desidiam cordis neutrum vult agere, sed magis otio vel vanis vult fabulis vacare. Alia enim persona est,

quæ, quamvis velit, per ignorantiam nec legere valet, nec meditari, et ideo, ne otio vacet, utrumque opus iungendum est illis, in quo laborent utriusque.

Fratribus infirmis vel delicatis talis opera, aut ars iungatur, ut nec otiosi sint, nec violentia laboris opprimantur. Quorum imbecillitas ab abbate consideranda est. Delicatus dicitur, deliciis pastus, et diversis epulis enutritus. Et ideo fortioribus laboribus inscius, qui propter corporis teneritudinem, aut imbecillitatem pie cum infirmis est tolerandus, et humanius, clementiusque tractandus. Nec contra eos murmurandum est eis, qui vires laborandi habent, sed magis et isti et infirmi a sanis sunt consulendi, et, ut dictum est, humanius clementiusque tractandi. Quorum imbecillitas, id est, fragilitas vel impossibilitas ab abbate quasi a pia est consideranda patre pariter atque rectore.

CAPUT XLIX

De Quadragesimæ observatione

Licet omni tempore vita monachi Quadragesimæ debeat observationem habere. Licet, hic pro quamvis positum est. Oportet enim monacho sine dubio cum mundus illi crucifixus est, et ille mundo, ut castiget corpus suum, et in servitutem redigat, et omni tempore exhibeat semetipsum sicut Dei ministrum, in variis necessitatibus, in laboribus, in vigiliis, et jejuniis, cæterisque virtutibus se exercendo.

Tamen quia paucorum est ista virtus, eorum videlicet de quibus scriptum est: Multi autem vocati, pauci vero electi (Matth. xx): ideo suademus istis diebus Quadragesimæ, omni puritate vitam suam custodire. Omni puritate dicit, omni sinceritate, et simplicitate cordis, nihil facientes pro vana gloria vel laude humana: sed simplici corde et pura mente quod sequitur agere, id est:

Omnes pariter negligentias aliorum temporum his diebus sanctis diluere. De hoc enim tempore Quadragesimæ scriptum est: *Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis.* In quibus diebus unusquisque nostrum, in quantum illi vires suppetunt, carnem maceret, ejusque desideria affligat, concupiscentias turpes de corde suo repellat, et hoc modo aliorum temporum negligentias his diebus sanctis pœnitendo debeat. Unde et sequitur:

Quod tunc digne fit, si ab omnibus vitiis temperamus. Temperamus dicit, id est, abstinemus, vel coerceamus nos a vitiis omnibus.

Orationi cum fletibus. Scriptum est enim: *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur (Matth. v).* Et, *Qui seminant in lacrymis, in gaudio metent (Psal. cxxv).*

Lectioni et compunctioni cordis atque abstinentiæ operam dumus. Hinc Isidorus ait: Omnis profectus ex lectione et meditatione procedit. Geminum enim donum confert lectio sanctarum Scripturarum, sive quia intellectum mentis erudit, seu quia mundi vanitatibus abstractum hominem ad amorem Dei per-

ducit. Compunctio cordis est humilitas mentis cum lacrymis, exorians de recordatione peccati, et timore iudicii. Illa est conversis perfecta compunctionis affectio, quæ omnes a se carnalium desideriorum affectus repellit, et intentionem suam toto mentis studio in Dei contemplationem desigit. Ille enim bene abstinere a cibis, qui et a malitiæ actibus, et a mundi abstinere ambitionibus.

Ergo his diebus augeamus nobis aliquid ad solitum pensum servitutis nostræ. Solitum pensum dicit, consuetum vel usitatam abstinentiæ nostræ jejunium, cui adhuc diebus quadragesimæ aliquid amplius est augendum. Unde et subditur:

Orationes peculiare ciborum et potus abstinentiæ, ut unusquisque super mensuram sibi indictam aliquid de propria voluntate cum gaudio sancti Spiritus offerat Deo. Cum gaudio enim sancti Spiritus offerre debet monachus suum Domino Deo votum, qui ab illo sperat accipere regnum cœlorum. Qui enim cum hilaritate et gaudio Domino servit, vel donat aliquid, centuplum ab illo accipiet, insuper et vitam æternam possidebit. Offerat ei cum gaudio, et faciat quod sequitur:

Id est, subtrahat corpori suo de cibo, de potu, de somno, de loquacitate, de scurrilitate, et cum spiritualis desiderii gaudio sanctum Pascha exspectet. Merito enim de resurrectione Domini tales debent cum Christo in Pascha lætari, qui corpus suum per abstinentiam pro eo consenserunt crucifigi. Qui enim in præsentī vita aliquid desiderii vel substantiis carni subdlexerint, debent merito de divinis animæ deliciis abundanter in perpetuo saginari. Quia in hoc parvo tempore pro Domino voluerunt ad modicum contristari, iuste cum eo merebuntur in futuro lætari.

Hoc ipsum tamen quod unusquisque offert, abbati suo suggerat, et cum ejus fiat oratione et voluntate: quia quod sine permissione patris spiritualis fit, præsumptioni deputabitur, et vanæ gloriæ, non mercedi. Ergo cum voluntate abbatis omnia agenda sunt. Hinc quidam monachorum magister ait: Dicit abbas omnibus fratribus: Qui vult pro anima sua laborare, et aliquid abstinere, liberam ei voluntatem concedimus. Qui vero noluerit, regule de hoc titulo constituta accipiet, et quadragesimæ contentus erit mensura. Jam qui de fratribus voluerint aliquid abstinere, humiliant se ad genua abbatis, agentes gratias de boni actus voluntate concessa, et post impensam humilitatem simul et ore suo abbati indicent, quis quid voluerit abstinere.

CAPUT L.

De fratribus qui longe ab oratorio laborant, aut in via sunt.

Fratres qui omnino longe sunt in labore, et non possunt occurrere hora competenti ad oratorium, et abbas hoc perpendit, quia ita est, agant ibidem opus Dei, ubi operantur, cum tremore divino flectentes genua. Similiter qui in itinere directi sunt, non eos prætereant horæ constitutæ, sed ut possunt, agant

sibi, et servitutis pensum non negligant reddere. Hinc A beatus Pachomius ait : Et si in navi fuerint, et in monasterio, et in agro, et in itinere, et in quolibet ministerio orandi et psallendi tempora non prætermittant. Hinc et Basilius dicit : Unusquisque in opere suo observare debet propriam regulam, sicut membrum in corpore ; quia damnum habebit, si neglexerit implere quod ei injunctum est, et de communi fratrum utilitate negligens amplius periclitabitur. Et ideo mente et devotione complere debet id quod scriptum est : *Cantantes et psallentes in cordibus vestris Domino* (Eph. v). Si enim corporaliter non occurrit adesse cum cæteris ad orationis locum, in quocunque loco inventus fuerit, quod devotionis est expleat. Oportet tamen observare, ne forte quis possit complere in tempore suo, quod complendum est, et occurrere, sed dum loqui vult occasiones neclit, tanquam ministerii opere occupatus. Quod qui facit, et offendiculum cæteris præstat, et ipse negligentis crimen incurrit. Hinc alius monachorum magister ait : Cum fratres spiritales sine laico ambulant, juncti ad se, et cantantes, modice de via flectant genua, et post orationem redeant in via, mox ab omni verbo alieno adeo tacentes propter reverentiam operis Dei, et sic ambulando petita benedictione impositum prorumpant psalmum.

CAPUT LI.

De fratribus qui non longe proficiuntur.

Fratres qui pro quovis responso proficiuntur, et ea die sperant reverti ad monasterium, non præsumant foris manducare, etiamsi a quovis rogentur, nisi forte eis ab abbate suo præcipiatur. Quod si aliter fecerint, excommunicentur. Hinc antiqui Patres dixerunt : Nemo tamen extra monasterium manducet aut bibat. Hoc enim regulæ non recipit disciplina, ut vel poma vilia desumantur, aquam ipsam ante refectio- nem legitimam bibere non præsumant. Si quis vero extra conscientiam abbatis vel præpositi qualemcunque locum egressus, gulæ vel ebrietati se sociaverit, aut si in proximo transmissus, pro sui levitate vel gulæ non statim expedita necessitate ad cellulam redierit, aut cum in id facinus fuerit detentus, ut canones docent, aut triginta diebus a communione separetur, aut virgis cæsis emendetur.

CAPUT LII.

De oratorio monasterii.

Oratorium hoc sit, quod dicitur ; nec ibi quidquam aliud geratur, aut condatur. Expleto opere Dei omnes cum suo silentio exeant, et agatur reverentia Deo, ut frater qui forte sibi peculiariter vult orare, non impediatur alterius improbitate. Sed si alter vult sibi forte secretius orare, simpliciter intret, et oret, non in clamorosa voce, sed in lacrymis et intentione cordis. Ergo qui simile opus non facit non permittatur expleto opere Dei remorari in oratorio, sicut dictum est, ne alius impedimentum patiat. Hinc beatus Augustinus ait : In oratorio nemo aliquid agat, nisi ad quid factum est, unde et nomen accepit. Aut si forte

etiam aliqui præter horas constitutas, si eis vacat, et orare voluerint, non eis sint impedimento, qui ibi aliquid agendam putaverunt. Item alibi : in oratorio præter orandi et psallendi Dei cultum penitus nihil agatur, ut nomini huic et opera jugiter impensa concordent. Ut si aliquis præter constitutas horas Domino supplicatur ingreditur, votum suum occupatio aliena non tardet.

CAPUT LIII.

De hospitibus suscipiendis

Omnes supervenientes hospites tanquam Christus suscipiantur : quia ipse dicturus est, Hospes sui, et suscepistis me (Math. xxv). Hinc et Apostolus nos inter cætera hortatur dicens : *Hospitalitatem sectantes* (Rom. xii). Dicens enim sectandam esse hospitalitatem, non illud solum ostendit, ut venientem ad nos hospitem suscipiamus, sed et requiramus et solliciti simus, et sectemur, ac perquiramus ubique hospites, ne ubi forte in plateis sedeant, ne extra tectum jaceant. Recordare Loth, et invenies quod non illum hospites, sed ipse quæsierit hospites, et hoc erat hospitalitatem sectari. Hinc et beatus Macharius ait : Hospitalitatem sectantes per omnia, et ne avertas oculum, aut inanem dimittas pauperem, ne forte Dominus in hospite aut in paupere ad te veniat, et videat te hæsitantem, et contemneris ; sed omnibus hilarem te ostende, et fideliter age. Advenientibus ergo hospitibus alacris susceptio adhibenda est, scientes ob hoc novissimam consequi retributionem, quando in judicio his qui a dextris erunt dicturus est Dominus : *Hospes sui et collegistis me : quia quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis* (Math. xxv).

Et omnibus congruus honor exhibeatur. Congruus dicitur conveniens, competens, vel condignus, qui fit, quando unicuique quod expedit et quomodo expedit impenditur. Nam quamvis una charitas omnes amplectatur interius, aliter pauperibus, aliter vero exterius congruit ministrare potentibus. Neque enim æqualis omnibus præparanda est sessio, neque æqualis omnibus ciborum convenit præparatio, sed unicuique necesse est cum charitatis discretionem congruus locus, congruus cibus, congruus lectus, congruus omnibus exhibeatur et honor, ut congrue a nobis recepti sine murmure ad propria revertantur amici

Maxime domesticis fidei et peregrinis. Domesticus dicitur amicus familiaris, vel sodalis ; quos duobus modis intelligere debemus, sive omnes generaliter Christianos unam nobiscum fidem, unum habentes baptisma ; sive specialiter monachos, qui nobis cum Deo peculiarem Dei cultum, et religionis exhibent famulatum. Peregrinus dicitur in longæ patriæ agro positus.

Ut ergo nuntiatu fuerit hospes, occurratur ei a priore vel a fratribus cum omni officio charitatis. Quia enim dux ad monasterium personæ solent venire, duas et illis rationabiliter jubet occurrere. Prioribus enim necesse est occurrat prior, fratribus occurrat

frater. Si enim venit rex, episcopus, aut aliquis de summo apice potens, exeat illi obviam abbas. Si autem venerit alter, obviam illi exeat alter.

Et primitus orent pariter, et sic sibi socientur in pace. In pace dicit, id est, in osculo pacis. Pacificos enim oportet esse, et sibimet invicem in osculo sancto sociari oportet filios pacis. Unde et sequitur:

Quod pacis osculum non prius offeratur nisi oratione premissa, propter illusiones diabolicas. Si enim cum sit diabolus tenebrosus, transfigurari valet in angelum lucis, valet utique transformari et in personam hospitis, quod factum jam fuisse et in dialogis et in Vitis legitur Patrum. Quæ phantasmatis illusio stare nocereque non valet, si oratio prompta ex corde sancti monachi procedit.

In ipsa autem salutatione omnis exhibeatur humilitas. Omnis humilitas dicitur tota, plena atque perfecta, non ficta, sed de corde puro manans, vera atque sincera. Quæ quomodo exhibeatur audi sequentia:

Omnibus venientibus sive discedentibus hospitibus, inclinatio capite, vel prostrato omni corpore in terra, Christus in eis adoretur, qui et suscipitur. Et hic, sicut et superius, duas advenientium inducit personas, unam mediocrem, cui tantum caput inclinatur a fratre; aliam vero summam, quæ in terram toto prostrato adoratur et corpore. Sed tamen in utrisque Dominus Jesus Christus adoratur, qui et suscipitur.

Suscepti autem hospites ducantur ad orationem, et postea sedeant cum eis prior, aut cui jusserit ipse. Legatur coram hospite lex divina, ut edificetur, et post hæc omnis ei exhibeatur humanitas. Omnis humanitas dicitur omnis miserantis affectus, et obsequium plenum, et perfectum amoris, quod hospitibus exhiberi oportet in cibi et potus, et omnium illis competentium administratione.

Jejunium a priore frangatur propter hospitem: nisi forte præcipuus sit dies jejunii, qui non possit violari. Fratres autem consuetudines jejuniorum prosequantur. Dies jejunii, qui violari non possunt, intelliguntur dies sanctæ Paschalis, Quadragesimæ, Litaniarum, et quatuor anni temporum, aut si alicujus diei festi fuerit agenda vigilia, quando non solum a canonicis, clericis, verum etiam a laicis catholicis jejunatur. Fratres autem consuetudines jejuniorum prosequantur, ne pro uno hospite a toto monasterio jejunii solemnitas auferatur. Nam ut charitatem monstraretur habere in hospitem, solummodo jejunium mandat frangi a priore, et maxime propter ipsius hospitis honorem solvi mandat jejunium ab ipso monasterio seniore. Sed et hoc non pro omnibus hospitibus est agendum, sed tantum pro peregrinis fratribus aut illis summis personis quæ tunc visitant monasterium.

Aquam in manibus abbas hospitibus det: pedes autem hospitibus omnibus tam abbas quam cuncta congregatio lavet. Hinc Fructuosus ait: Hospitibus peregrinis fratribus cum summa reverentia chari-

tatis et ministrationis obsequia sunt præbenda, et ad vesperum lavandi pedes, et si ex itinere sunt confecti, oleo perungendi sunt, lectaria, lucerna et extrema mollia exhibenda, ac proficiscentibus juxta pensam cœnobii viaticum imponendum.

Quibus lotis hunc versum dicunt: Suscepimus, Deus, misericordiam tuam in medio templi tui (Psalm. XLVII). Ac si dicat: Suscepimus in isto hospite misericordiæ tuæ visitationem in medio templi tui, in medio templo monasterii tui. Aliter: Suscepimus, Deus, misericordiam tuam in medio templi tui, id est, in medio cordis nostri, quod totum dicit Apostolus esse templum; suscepimus istius hospitis cum charitatis dilectione adventum.

Pauperum et peregrinorum maxime susceptio omni cura sollicitè exhibeatur, quia in ipsis magis Christus suscipitur. Hinc Pachomius ait: Quando ad ostium monasterii aliqui venerint, si clerici fuerint, aut monachi, majori honore suscipiantur. Lavabuntque pedes eorum, juxta Evangelii præceptum, et deducant ad locum xenodochii, præbuntque omnia quæ apta sunt usui monachorum. Hinc Isidorus ait: Et licet omnibus hospitalitatis bonum cum gratia oporteat referendum, uberior tamen monachis et clericis deferenda est honorificentia hospitalitatis. Præbeantur eis hospitacula, laventur eorum pedes, congruis etiam sumptibus ejusdem humanitatis gratia præbeantur.

Nam divitum terror ipse sibi exigit honorem. Quia enim omnibus congruus honor est exhibendus, non tamen metu terroris, quantum etiam præparandum est divitibus obsequium causa discretionis. Debemus enim, secundum Apostolum, reddere cui timorem timorem, et cui honorem honorem.

Coquina abbatis et hospitum per se sit, ut incertis horis supervenientes hospites, qui nunquam desunt monasterio, non inquietent fratres. In quam coquinam ad annum ingredientur duo fratres, qui ipsum officium bene impleant. Quibus, ut indigent, solatia ministrentur, ut absque murmuratione serviant. Et iterum quando occupationem minorem habent, exeat ubi eis imperatur, in opera. Et non solum in ipsis, sed et in omnibus officiis monasterii ista sit consideratio, ut quando indigent solatia, accommodentur eis, iterum quando vacant, obediant imperanti. Estimatur enim a multis, quia sicut coquina alia quam fratrum, et in alio erat constituta loco, ita et mensa abbatis non tunc in communi refectorio erat cum cæteris mensis posita, sed in alia erat cellula segregata, quam crebro venientes hospites frequenter cibis invenirent paratam. Sed modo ab episcoporum, abbatum, et cæterorum Francorum magno concilio salubre inventum est concilium, ut pro sua et fratrum custodia habeat in communi refectorio mensam, ubi quando adfuerint cum hospitibus, quando vero defuerint, cum quibus voluerit, reficiat coram fratribus.

Item et cellam hospitum habeat assignatam frater, cujus animam timor Dei possideat, ubi sint lecti strati

sufficienter, et domus Dei a sapientibus sapienter administratur. A siernenſe enim lecti strati dicuntur. Strati quasi scoriati. Scoria enim dicitur, quod nos mattam, vel nattam dicimus. In his autem solis antiqui monachi dormire solebant, et his solis lectulos suos sternebant. Cujus enim animus timor Domini possidet, sine dubio jam inter sapientes debet haberi. Scriptum est enim: *Initium sapientie timor Domini, intellectus bonus omnibus facientibus eum (Psal. cx).* A talibus enim sapientibus domus Domini, id est, domus quæ in monasterio pro pauperibus Domini ædificatur, aut pro ejus implendo mandato constituitur, necesse est sapienter administratur. Hinc et quidam monachorum magister ait: Cella peregrinorum semote monasterio constituatur cum lectis stratis, ubi supervenientes fratres maxime ignoti dormiant, et visatias suas ponant.

Hospitibus autem, cui non præcipitur nullatenus societur, neque colloquatur, sed si obviaverit aut viderit, salutatis humiliter, ut dictum est, et petita benedictione, pertranseat, dicens non licere sibi colloqui cum hospite. Hospitibus non societur dicit, id est, ad fabulas faciendas non eis jungatur. Sed si obviaverit eis, aut prope se stare viderit, petita benedictione transeat. Quod si rogatus aliquid ab hospite fuerit, respondeat ei dicens, non mihi licet cum hospite loqui. Hinc et beatus Macharius ait: Nullus, nisi cui cura circa hospitale fuerit injuncta, responsum det venientibus, neque sermocinari alicui fratri licebit, nisi soli qui præest, aut quos ipse jusserit.

CAPUT LIV.

Quod non debeat monachus litteras vel eulogia accipere sine jussu abbatis

Nullatenus liceat monacho nec a parentibus suis, nec a quoquam hominum, nec sibi invicem litteras, aut eulogia, vel quælibet munuscula accipere aut dare sine præcepto abbatis sui. Quod si etiam a parentibus suis ei quidquam directum fuerit, non præsumat suscipere illud, nisi prius indicatum fuerit abbati. Quod si jusserit suscipi, in abbatis sit potestate cui illud jubeat dari. Et non contristetur frater, cui forte directum fuerat, ut non detur occasio diabolo. Qui autem aliter præsumperit, discipline regulari subjaceat. Hinc beatus Augustinus ait: Quicumque autem in tantum progressus fuerit malum, ut occulte ab aliquo litteras vel quælibet munuscula accipiat, si hoc ultro confitetur, parcatur illi, et oretur pro illo. Si autem deprehenditur atque convincitur, secundum arbitrium præpositi gravius emendetur. Hinc et beatus Basilius ait: Munus quodlibet, sive epistolas nemo monachus accipiat, nec dare sine jussione abbatis cuiquam præsumat. Hinc et alibi scriptum est: Qui vero litteras vel munuscula cujuscunque accipere præsumperit, si non statim a quo accepit, et quæ accepit publicaverit, distractioni severissimæ subjacebit. Illa vero quæ transmissa sunt, peregrinis et ignotis deputabuntur, aut certe incendio cremabuntur. Sane qui suis filiis vel aliqua ad se

A necessitudine pertinentibus aliquid contulerit in rem commune redactum, cui necessarium fuerit tribuatur. Si vero cui transmissum est abbas præcipit dare, tanquam reliqua fidelium munera, cum gratiarum actione accipiet. Quod autem dicit, *non contristetur*, ne forte detur occasio diabolo, subintelligitur, aut per tristitiam, aut per invidiam, aut per murmurium. Per tristitiam enim quam in suo pectore tenet, nocendi monacho diabolo datur occasio, quia, secundum Apostolum, est tristitia qua, impediendo diabolo, datur occasio, in anima. Nam et si illi, cui datum est, invidetur, per invidiam nocendi monacho diabolo datur occasio, quia scriptum est: *Invidia diaboli mors intravit in orbem terrarum. Imitantur enim illum qui sunt ex parte illius.* Aut si forte murmuraverit, quia quod sibi directum est sibi non datur, et ita per murmurationem nocendi monacho diabolo datur occasio. Quia et qui in deserto murmuraverunt, a serpentibus perierunt. Omnis enim monachus qui unum ex istis fecerit, quia illi non datur quod illi dirigitur, regulari disciplinæ subjaceat, ne in disciplinatus in æternum pro his vitiis pereat.

CAPUT LV.

De vestimentis et calceamentis fratrum.

Vestimenta fratribus secundum locorum qualitatem ubi habitant vel aerum temperiem dentur, quia in frigidis regionibus amplius indiget, in calidis vero minus. Hæc ergo consideratio penes abbatem sit. Quod autem dicit, secundum locorum qualitatem vestimenta dari, mihi videtur de operoso, et non de tam operoso dicere loco. Sunt enim monasteria jam perfecta, et in amœno loco posita, ubi minus operatur, et minus vestimentis et calceamentis indiget. Quod vero dicit: vel aerum temperiem, ipse exponit cum dicit: quia in frigidis regionibus amplius indiget, in calidis vero minus. Hæc prudentissime ille considerans dixit: Nunc vero prudens abbas consideret diligenter aerum temperiem, et loca in quibus habitat, quomodo sint calida, frigida vel temperata, aspera, dura, vel suavia, et secundum possibilitatem suam quod necessarium est fideliter suis ministret monachis, ut sine necessitate Domino serviant, et absque justa murmuratione pacifice vivant.

Nos tamen mediocribus locis sufficere credimus monachis, per singulos, cucullam et tunicam: cucullam in hieme villosam, in æstate puram aut vetustam, et scapulare propter opera. Mediocribus locis dicit, id est, temperatis, nec multum frigidis, nec multum calidis. Cucullam dicit ille, quod nos modo dicimus cappam. Per diminutionem enim a casula dicitur cuculla, et a casa casulla, et a casulla diminuitur cuculla. Quod vero ille dicit, scapulare propter opera, hoc nos modo dicimus cucullam.

Indumenta pedum, pediles et caligas. Pediles autem dicit, quod nos modo dicimus calces. Caligas ille, quod nos subtalares vel soccos vocamus. Caligæ autem a callo pedum dicitur, vel quia ligantur, nam et calcearii vocantur. De pedilibus autem hi-

dorus ait : Pediles utendos in monasterio, quandiu A hiemis coegerit violentia, sive dum fratres gradiuntur in itinere vel proficiscuntur ad urbem. Hinc et Fructuosus dicit : In hieme pediles calcient, qui voluerint, id est, a Kalendis Novembris usque ad Kalendas Maias. Reliquis æstivis mensibus caligarum tantum solatiis muniendi sunt.

De quarum rerum omnium colore aut grossitudine non causentur monachi, sed quales inveniri possunt in provincia qua degunt, aut quod vilis comparari potest. Hinc Ferreolus ait : Colorem etiam in his album, vel nimis rufum, per quem sæpe species corporis ad perniciem suam videntibus commendatur, vitet, hoc est, habere non ambiat, ne jactantæ suæ secum testimonium ferat, et dum corpus velit vestimentis ornare, de animæ ornamentis non curet. Hinc Isidorus ait : Munitus debet esse monachus, non delicatus. Sicut autem non oportet in monacho esse notabilis habitus, ita nec satis abjectus. Nam pretiosa vestis animum ad lasciviam pertrahit. Nimis vilis aut dolorem cordis parit, aut morbum vanæ gloriæ contrahit. Hinc Basilius ait : Si enim studium nobis habendum est omnium esse minimos, et omnium nos novissimos, certum est quod et indumentis omnium nos novissimos deputare debemus. Hinc Cassianus dicit : Oportet ut talis sit vestis monachi, quæ corpus contagens, tantum verecundiam nuditatis repellat, et frigoris retundat injuriam, non quæ occasionem vanitatis enutriet. Quæ ita sit vilis, ut nulla coloris vel compositionis novitate inter cæteros fratres spiritalis habeatur insignis, et ita sit a studiosis superfluis accurrationibus aliena, ut nullis iterum per incuriam collectis aut fecatis a sordibus sit deformis. Postremo sic ipsa vestis ab hujus mundi separetur ornatu, ut in omni servorum Dei cultu communis sit. Nam quidquid inter famulos Dei non ab omnibus tenetur, sed ab uno vel a paucis præsumitur, aut superfluum aut elatum est, et propter hoc noxium judicandum est, quod magis non virtutis speciem, sed vanitatis ostendat.

Abbas autem de mensura provideat, ut non sint curta ipsa vestimenta, utentibus eis, sed mensurata. Si enim fuerint vestimenta curta, erunt ridiculosa; si nimis longa, erunt damnosa. Nam sicut de vestimento curto generatur ridiculum, sic et de nimis longo panni damnum. Ergo ne ista proveniant, fiant omnia mensurata.

Accipientes nova, vetera semper reddant in presenti, reponenda in vestiario propter pauperes. Hinc beatus Fructuosus ait : Quidquid in vestimentis, calcamentis vel lecticariis monachorum vetustum fuerit, dum nova percipiunt, totum ab abbate pauperibus erogatur. Hinc et Aurelianus dicit : Si quid vero superfluum ex usibus fratrum in auro, aut in vestibus, vel cellerario, sanctus abbas per manus provisoris, aut per quamlibet personam fidelem pauperibus, peregrinis aut captivis faciat dispensari. Vestimenta vero vetera, cum nova accipiunt, abbati refundant, incipientibus aut pauperibus eroganda.

Sufficit enim monacho duas tunicas et duas cucullas habere, propter noctes, et propter lavare ipsas res : jam quod supra fuerit, superfluum est, et amputari debet. Et pedules, et quodcumque est vetustum reddant, dum accipiunt novum. Hinc Isidorus ait : Ternis tunicis, et binis palliis, singulisque cucullis contenti sint monachi, nihil præter hæc in habitu aliud præsumentes. Hinc et sanctus Fructuosus ait : Vestimenta non multa, nec superflua sint monachis, duabus tantum cucullis villatis, et simplici uno palliolo, ternisque tunicis, et staminis duabus casisque necessitatis querimonia sufficiens est : Hinc Ferreolus ait : Vestimenta superflua monachus non requirat, dicente Domino ad discipulos : *Neque duas tunicas habeatis.* Quas duas tunicas intelligere debemus non numero, si propter hiemem necessarias esse videntur, sed supra usum si reservatæ fuerint, computari. Super ergo si quid fuerit, putabitur alienum. Dum quidquid possessor avarus includit, magis utitur arca quam dominus. Quod ut vitetur maximus nobis beatus apostolus testis assurgit qui dicit : *Habentes victum et vestitum his contenti simus. Nam qui volunt divites fieri incidunt in tentationem, et laqueum diaboli, et desideria multa, et inutilia, et nociva, quæ mergunt homines in interitum et perditionem (1 Tim. vi).*

Femoralia hi qui in via diriguntur de vestiario accipiant, quæ revertentes lota ibi restituant. Et cuculla et tunica sint aliquanto iis quas habere soliti sint meliores, quas exeuntes in viam accipiant de vestiario, et revertentes lotas ibi restituant. Femoralium usus cuiquam est permittendus, maxime his qui ministerio implicantur altaris. Sed et hoc si studere noluerit, reprehendendus non erit, cum nunc usque constet pleraque hunc usum monasteria etiam in his regionibus non habere. Quod vero dicit de cucullis et tunicis, sint aliquanto pro via meliores quam soliti sunt habere, in illis est regionibus faciendum, ubi multum vilibus soliti sunt uti vestimentis. Ubi vero meliora sunt vestimenta, non sunt propter itinera commutanda. Femoralia enim sunt dicta, eo quod femora tegunt, ipsa et feminalia, ipsa et braccas dicimus. Ideo braccas, quia sunt breves. Brachium enim Græce breve dicitur.

Stramenta autem lectorum sufficiant, matta, sagum, lena et capitale. Sagum Gallicum nomen est. Dictum autem sagum quadrum, eo quod apud eos primum quadratum vel quadriplum esset. Nos autem modo per diminutionem a sago, sagellum dicimus. Lenæ vero species vestis villosæ est quam nos copam [Al., toxam] dicimus, alii vero galnapem eam vocant. Capitale autem dicit, quod nos plumacium dicimus. De hac sententia et Isidorus dicit : Speciosam vel variam supellectilem monacho habere non licet; casus stratus erit storea, et stragulum, pellesque lanæ duæ, galnapi quoque, et facitergium geminasque ad caput pulvillus.

Quæ tamen lecta frequenter ab abbate scrutanda sunt, propter ovum peculiare, ne inveniantur. Et si cul

inventum fuerit quod ab abbate non acceperit, gravissimæ disciplinæ subjaceat. Et ut hoc vitium peculiare radicitus amputetur, dentur ab abbate omnia quæ sunt necessaria : id est, cuculla, tunica, pedules, caligæ, bracile, cultellus, graphium, acus, mappula, tabulæ, ut omnis auferatur necessitatis excusatio. Hinc et beatus Fructuosus dicit : Lectula singulorum alibas vel præpositus bis in hebdomada revolvat atque perscrutetur, ut videant ne quis superfluum aliquid illic vel occultum habeat. Subulæ sane, acus ac fila diversa pro consuetudinibus emendandisque vestibus ipsis tribuenda sunt ab abbate, et cuius necessitas poposcerit, lavandi atque emendandi habeant facultatem. Hinc et sanctus Pachomius ait : Nemo habeat præter ea quæ in commune monasterii lege præcepta sunt ; non tunicam, non pallium, non pellem, non nummum, nec ad caput pulvillum, exceptis his quæ a Patre monasterii per præpositos dividuntur.

A quo tamen abbate semper consideretur illa sententia Actuum apostolorum : quia dabatur singulis, prout cuique opus erat. Ita ergo et abbas consideret infirmitatem indigentium, non malam voluntatem invidentium. In omnibus tamen iudiciis suis Dei retributionem cogitet. Hinc Isidorus ait : Vestimenta non erant æqualiter distribuenda in omnibus, sed cum discretionem, ut cujuscunque ætas, gradusque exposulat. Ita enim et apostolos fecisse legimus, sicut scriptum est : Erant illis omnia communia, et distribuebatur unicuique prout opus erat (Act. iv). Uniuscujusque autem fratris supplementum vel indigentia inspiciatur, ut qui habent contenti sint, et qui non habent accipiant.

CAPUT LVI.

De mensa abbatis.

Mensa abbatis cum hospitibus et peregrinis sit semper. Quoties tamen minus sunt hospites, quos vult de fratribus vocare in ipsius sit potestate. Seniorum autem unum, aut duos, semper cum fratribus dimittos procurat, propter disciplinam. Hinc patres antiqui dixerunt : Non licebit peregrino fratri cum fratribus manducare, nisi cum eo qui præest Patre, ut possit ædificari. Quando tamen defuerint hospites, cum quibus vult de fratribus abbas manducet. Seniores tamen pro custodia cum fratribus dimittet.

CAPUT LVII.

De artificibus monasterii.

Artifices si sunt in monasterio, cum omni humilitate et reverentia faciant ipsas artes, si tamen jusserit abbas. Quod si aliquis ex eis extollitur pro scientia artis suæ, eo quod videatur aliquid conferre monasterio, hic talis evellatur ab ipsa arte, et denuo per eam non transeat, nisi forte humiliato ei iterum abbas jubeat. Hinc Cassianus ait : Si quis autem de opere ac sudore proprio plus ab aliis redditus conferat monasterio, in nullo infletur, nec sibi de tanto operis sui acquisito blandiatur, nec amplius sibi aut delicatius aliquid solita quotidiani victus parcitate præsumat, sed tanquam peregrinum se hujusmodi re-

putans arreptæ nullitatis virtutem usque perducatur. Quod autem dicit : Hic talis evellatur ab ipsa arte, intelligitur, suspendatur ab ipso, cui incumberebat, operando artis officio ; nec amplius transeat per eum, id est, non operetur, nisi humiliatus fuerit denuo. Erigere enim atque suspendere unum intelligitur esse

Si quid vero ex operibus artificum venundandum est, videant ipsi per quorum manus transigenda sunt, ne aliquam fraudem præsumant inferre. Memorentur Ananiæ et Saphiræ, ne forte mortem, quam illi in corpore pertulerunt (Act. v), hanc isti, vel omnes qui aliquam fraudem de rebus monasterii fecerint, in anima patiantur. Pejor enim et durior est mors, quam fraudem faciendo monachi patiuntur in anima, quam mors corporis quam passi sunt Ananias et Saphira. Mors enim corporalis omnium est communis et temporalis, mors vero animæ impiorum est et pœnalis. Hæc animam disjungit a corpore, illa vero separat a Creatore. Hæc corpus in sepulcrum, illa vero immittit animam in infernum.

In ipsis autem pretiis non subrepat avaritiæ malum, sed semper aliquantulum vilis detur quam a sæcularibus datur, ut in omnibus glorificetur Deus. Hinc quidam monachorum magister ait : Cum unaquæque ars aliquem profectum, supervacuum usibus monasterii, vel mittendarum eulogiarum abundaverit, interrogata qualitate pretii, quantum a sæcularibus distrahi potest, tantum infra numerorum minori semper distrahatur pretio, ut agnoscantur in hac parte spiritales a sæcularibus actibus distantiaque separari. Cum non negotii causa, quæ inimica est animæ, lucrum supra justitiam quærant, sed etiam ab ipsa justitia minus accipiendi pretii humanitate consentiant, ut non propter cupiditatem et avaritiam artes operari credantur. Avaritia enim non est parvum, sed grande malum. Ignis est in corde avari inextinguibiliter ardens et incessabiliter urens. Hinc in beati Job libro scriptum est : Ignis devorabit tabernacula eorum qui munera libenter accipiunt (Job xiii). Quod beatus Gregorius exponens ait : Ignis tabernacula devorat, cum æstus avaritiæ cogitationes mentis devastat. Hinc et Salomon ait : Conturbat domum suam, qui sectatur avaritiam (Prov. xv). Et, Avarus non implebitur pecunia (Eccle. v). De avaritia enim multa alia vitia pullulant, sicut scriptum est : Radix omnium malorum est avaritia (I Tim. vi). Hoc est enim vitium non solum occulta plurima, sed et aperta multa generat mala

CAPUT LVIII.

De disciplina suscipiendorum fratrum.

Noviter veniens quis ad conversionem, non ei facilis tribuatur ingressus ; sed, sicut ait apostolus, probate spiritus, si ex Deo sunt (I Joan. iv). Hinc et Patres antiqui dixerunt : Si quis fidei ardore succensus renuntians sæculo monasterium magnæ dispositionis elegerit expetendum, novitati ejus non confestim licentia tribuatur intrandi, sed primum studiosius indagetur, utrum voluntarie an necessitate aliqua

coactus advenerit. Sed dicente apostolo, *probate spiritus, si ex Deo sunt*, diligenter probeatur, ne forte sit de quibus Dominus ait: *Venient ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces: a fructibus eorum cognoscetis eos* (Matth. vii). Probatio enim discernit utrum eum tentatio diaboli, an vocatio ad monasterium adduxerit Christi.

Ergo si veniens perseveraverit pulsans, et illatas sibi injurias et difficultatem ingressus post quatuor aut quinque dies visus fuerit patienter portare, et persistere petitioni suæ, annuatur ei ingressus, et sit in cella hospitem paucis diebus. Illatas injurias sive eas dicit quas a portario probationis causa in cella patitur hospitem, sicut beatus de tali Fructuosus ait: *Hospitibus sive peregrinis stramina comportabit, aquam calefaciens pedibus, et omnia humiliter ministeria exercebit, fascemque lignorum suo quotidie dorso ferens hebdomadarius tribuet, atque ita in omni penuria et utilitate subactus, expleto animo probatus moribus, et laboribus climatus, percepta in ecclesia benedictione, fratrum societati donetur.* Sequitur:

Postea autem sit in cella novitiorum, ubi meditetur, manducet et dormiat. Novitiorum cella dicit, non hospitium, sed pulsantium. Ubi noviter veniens sive cum his quos ibi invenerit, sive cum magistro quem habuerit, meditetur, in canticis, et psalmis, et hymnis, sive in regularibus præceptis quibus tradendus est observandis. Nequaquam ergo debet a tempore [Al., tempore] inchoare, qui mundo renuntiat, ne per ipsum tempus [Al., temporem] rursus in amorem sæculi cadat.

Et senior ei talis deputetur qui aptus sit ad lucrandas animas, qui super eo omnino curiose intendat, et sollicitus sit si vere Deum querat, si sollicitus est ad opus Dei, ad obedientiam, ad opprobria. Si sollicitus est ad opus Dei dicit, id est, ad ea quæ proprie ad Deum pertinent, videlicet ad orationem, ad lectionem divinam, ad vigiliis nocturnas cursusque diurnos, ad jejunium et omne divinum officium. Ad obedientiam dicit, quia *melior est obedientia quam victima.* Ad opprobria, dicit, ut si venerit pro nomine Christi, patienter ea toleret. De hoc leatus Fructuosus ait: *Conversum de sæculo, ut Patrum decreta docent, non suscipiendum, nisi prius experimentum sui in opere et penuria, opprobriis dederit et conviciis.* Hinc et beatus Basilius ait: *Priusquam novitius corpori fraternitatis inseratur, oportet ei injungi quædam laboriosa opera, et quæ videantur habere opprobria, et observari oportet si libenter hæc ac fiducialiter expleat, ne confusionem eorum graviter ferat, vel etiam si in labore impiger inveniat et promptus.*

Prædicentur ei omnia dura et aspera, per quæ itur ad Deum. Prædicentur ei dura dicit, id est, rigida, fortia, vel laboriosa, ut possit dicere cum Psalmista: *Propter verba labiorum tuorum ego custodi vias duras.* Aspera dicit, districta, violenta, vel arcta et angusta, de qua Dominus: *Arcta et an-*

gusta est via quæ ducit ad vitam. Illud audi videlicet qui dixit: *Ego sum via, veritas et vita.* Hinc et antiqui Patres dixerunt: *Hi tales sunt, cum sæculi latebris liberari voluerint, appropiantes monasterio hebdomada pro foribus teneantur, et semper dura et laboriosa eis proponantur.* Si vero perseveraverint pulsantes, eis non negetur ingressus, sed is qui præest Pater hujusmodi homines introire permittat, et qualiter vitam fratrum vel regulam tenere possint ostendat.

Et si promiserit de stabilitate sua perseverantiam, post duorum mensium circulum, legatur ei hæc regula per ordinem, et dicatur ei: Ecce lex sub qua militare vis, si potes observare, ingredi; si vero non potes, liber discede. Si potes observare, inquit, ingredi, subauditur, si potes præcepta istius regule observare, ad militandum ingredi; sin autem non potes, priusquam jugo regule colla submittas, et ejus servituti subdaris, liber discede. Notandum quia non ait: *Ecce lex sub qua quiescas, vel vacans otio quiete vivas;* sed *sub qua militare vis,* inquit, ut intelligas quia *militia est vita hominis super terra, et sicut dies mercenarii, dies ejus.* Ergo pro mercede æterna omnia debet pro Domino sustinere, qui in ejus cupit transire militiam, et tanquam suram lina, scalleis et igne fornacis probari, ut ad diademata et coronam Dominicam possit pervenire.

Si adhuc steterit, tunc ducatur in supradictam cellam novitiorum, et iterum probeatur in omni patientia. Hinc Isidorus ait: *Neque enim intus suscipi quemquam convenit, qui relicto sæculo ad militiam Christi pia et salubri humilitate convertitur, nisi prius foris positus ejus humilitas sive patientia comprobetur.* Ideo autem probationis tempore sub abbate imperata gratanter portamus, ut post peregrinationem vitæ hujus cum Domino regnare mereamur. Quod autem dicit, *tunc ducatur in supradictam cellam novitiorum,* cum antea jam dixisset, *sit in cella novitiorum,* non intelligitur exisse eum ab ipsa cella novitiorum, et venisse ad auditorium, sive ad eum quem abbas elegit locum, et ibi audire regulare præceptum; et tunc iterum reverti in cella novitiorum. Hinc sanctus Aurelius ait: *Hoc jubente Deo in primis statuimus tenendum, ut si quis ad conversionem venerit, regula ei in salutariorio legatur.*

Et post sex mensium circulum legatur ei regula, ut sciat ad quid ingreditur. Hinc Ferroolus ait: *Post hoc ei monasterii regula abbatis jussione legatur, ut imposterum nihil vel inusitatum aut si discessurus prætereat, aut si permansurus agnoscat.* Ubi ergo de senioribus deputatus informetur regularibus disciplinis, ut quæ facere debeat, quibusque eum servire conveniat, deinceps omnia recognoscat.

Et si adhuc stat, post quatuor menses iterum legatur ei hæc eadem regula. Hinc anni cursus impletur novitio a tempore quo pulsans venit ad mo-

nasterium, cui et ordinatum in hoc anni curriculo ter lecta est regula, demoranti adhuc in novitiorum cella. Quod tempus non solum beatus Benedictus, sed et alii Patres jusserunt observare novitium. Dixerunt enim : Nisi expleto anno nullus mutare habitum permittatur, sed si pœnitentis fuerit tanta compunctio, ut hoc sibi supplicatione assidua exigat, non negari. Tamen quod uni fideliter poscenti conceditur non quasi licitum habeatur. Hinc beatus Fructuosus ait : Sicque anno uno spiritali traditus seniori non statim commiscendus erit congregationi, sed prius cunctis honorum operum exercitiis edocendus. Quod si quilibet conversus bonis ac puris moribus enitens, abbatis vel aliorum fratrum spiritalium fuerit iudicio comprobatus, pro merito et puritate suæ conscientie clericus poterit fratrum consortiis misceri, secundum quod abbatis vel fratrum optimorum censuerit deliberatio faciendum.

Et si habita secum deliberatione promiserit se omnia custodire, et cuncta sibi imperata servare, tunc suscipiatur in congregatione, sciens lege regulæ constitutum quod ei ex illa die non liceat de monasterio egredi, nec collum excutere de sub jugo regulæ, quam sub tam morosa deliberatione licuit recusare aut suscipere. Habita enim ab habendo vocatur. Deliberatio autem meditatio vel tractatio dicitur. Ergo habita deliberatio jam definita est retractatio. De hac enim sententia quidam magister monachorum ait : Qua regula in lectione novitio expleta, respondeat ei hoc primo abbas, non forte eum posse constituta regulæ conservare. Cum vero ille dixerit posse se ad omnia obedire, et omnia abbatis verbis prædicta cum se responderit novus frater servare, et ad omnia facto esse paratum; et si professus fuerit se omnia impleturum, tunc excipitur in congregatione monachorum. Exceptus vero usque ad mortem suam nec præsumat nec permittatur de monasterio egredi propter illud propheticum : *Unam petii a Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ (Psal. xxvi).*

Susciendus autem in oratorio coram omnibus promittat de stabilitate sua, et conversione morum suorum, et obedientia coram Deo et sanctis ejus, ut si aliquando aliter fecerit, ab eo se damnandum sciat quem irridet. Promittat autem et dicat hoc modo : Ego ille in hoc monasterio sancti illius promitto stabilitatem meam, et conversionem morum meorum, et obedientiam secundum regulam beati Benedicti coram Deo et sanctis ejus. Cumque hac se promissione astrinxerit, subjiciatur regulis suprascriptis, per bonorum operum industriam quandoque Domino placiturus. Quod si aliquando aliter fecerit, id est, a regulari vita volens discesserit, a Deo se damnandum, quem irridet, sciat.

De qua promissione sua faciat petitionem ad nomen sanctorum quorum reliquiæ ibi sunt, et abbatis præsentis. Quæ petitio hoc tenore dicatur a novitio : Monachus mei tirocinium diligenter attendens, considero quod petitioni meæ primum non facilis

monasterii concessus est introitus, sed diu mihi pulsanti vix hospitii locus est misericorditer attributus, in quo per paucos dies demoratus, novitiorum sum domum progressus, in qua mihi dura et aspera primo diligenter a seniore sunt prædicata, et stabilitatis meæ promissio simpliciter expectata [At., suppliciter adimpleta]. Qui senior comminans mihi hæc terribilis verba auribus intimabat : Sciens scias quoniam si præter promissionem regularis observantiæ retro convertens respexeris, aptus regno colorum non eris. Insuper qualibus te tectum vestibus monasterii claustra receperint, in talibus te fore ab illis projiciendum cognosce. Et quia te pannis exspoliatum veteribus, pariterque exspoliatum vitiis perdiderat mundus, fas est ut utroque suum vestitum recipiat servum, ad ignominiam omnium in perpetuo servandum. Ego autem Davidico confortatus exemplo Domino clamans aiebam : *Propter verba labiorum tuorum ego custodivi vias duras (Psal. xvi)*, certissime sciens quia si particeps Christi passionis fuero, et resurrectionis ero. Illis et similibus divinis confortatus divinis oraculis, omnia me constanter perpeti pro vita profitebatur æterna. Hanc nostram cernens Pater constantiam, ter jussit in anno per ordinem nobis legere, pariterque tradere regulam cum protestatione momentis atque diebus : Ecce lex sub qua militare vis. Si potes observare, ingredi; si non potes, liber discede. Hoc ergo videns ordinatissimum atque morosum mihi spatium attributum, dubitationis aditu prætermisso, ut me vestro jam corpori sociare dignemini, lacrymabiliter rogitans depono. Ego vero mecum jam salvationis deliberatione salubriter adhibita, promitto me in omnibus regulæ custodire, Domino juvante, instituta, libenterque abbatis mei servare præcepta, fratrumque majorum cunctis Domino favente obtemperare mandatis, et propter æternam libertatem legibus hujus regulæ deinceps me polliceor fideliter mancipari, ita ut non jam mihi ex hac die liceat egredi de monasterio, collumque de sub regulæ excutere jugo, quod sub annali optione aut excusare licuit, aut suscipere; sed ut præfatus sum, omni excusatione postposita, promitto stabilitatem monasterii, morumque meorum conversionem, et propter professionis meæ servitium, et vitæ æternæ præmium, metumque gehennæ sanctæ me obedientiæ coram Deo et angelis ejus humiliter militaturum subjicio. Et ut hæc promissionis meæ petitio a vobis firmiter teneatur, ad nomen sanctorum quorum hic reliquiæ continentur, et presentis abbatis, illius [At., illis] conscriptam petitionem trado in perpetuum habendam, et manu mea roboratam super altare pono, hoc in monasterio perenniter observandum. Unde et sequitur :

Quam petitionem manu sua scribat, aut certe si non scit litteras, alter ab eo rogatus scribat, et ille novitius signum faciat, et manu sua eam super altare ponat. Hinc et alibi scriptum legimus. Si cum rebus suis introierit novitius, tunc ille brevis vel donatio rerum

suarum Deo, vel monasterio facta, ipsius donatoris manus super altare ponatur, dicente ipso fratre: Ecce, Domine, cum anima mea et paupertate mea quidquid mihi donasti, tibi reconsigno et offero, et tibi volo ut sint res meæ, ubi fuerit cor meum et anima, sub potestate tamen monasterii et abbatis, quem mihi, Domine, in vice tua timendum præponis, cum ei dicis: *Qui vos audit, me audit, et qui vos spernit, me spernit* (Luc. x).

Quam dum posuerit, incipiat ipse novitius mox hunc versum: Suscipe me, Domine, secundum eloquium tuum, et vivam, et non confundas me ab expectatione mea (Psal. cxviii). *Quem verum omnis congregatio tertio respondeat, adjungentes, Gloria Patri. Tunc ipse frater novitius prosternatur singulorum pedibus, ut orent pro eo: et jam ex illa die in congregatione reputetur.* Vox pœnitentis et ad Deum convertentis est, quæ dicit: *Suscipe me, Domine, secundum eloquium, et vivam, etc.* Qui enim peccando longe a Deo recessit, et velut mortuus a cognitione Dei longo usu in peccati sepulcro latuit, pœnitendo iterum humiliatur, et ut receptus in æternum vivat, flebiliter Dominum deprecatur. Unde et fratrum omnium prostratus pedibus, pro se orare eos rogare debet assiduus etiam in congregatione deceptus. Hinc quidam monachorum magister ait: Post hæc dicta dicat ipse novitius frater responsorium hoc: *Suscipe me, Domine, secundum verbum tuum, et vivam, etc.* Post hoc responsorium dicit abbas hunc versum: *Confirma hoc, Deus, quod operatus es in nobis* (Psal. lxxvii). Post quem versum dictum, mox data ei ab omnibus pace, compleat abbas. Hinc datur intelligi quia post illam *Gloriam* ab omnibus superius dictam omnes iterum cum illo novitio, silentio, ut mos est, debent dicere orationem Dominicam, et abbate dicente, *et ne nos inaucas in tentationem*, more solito respondeant omnes, *sed libera nos a malo*: et tunc orans abbas super novitium hanc orationem dicat: *Suscipe, quæsumus, Domine, hunc famulum tuum ad te procella sæculi hujus laqueisque diaboli fugientem, ut a te susceptus et instanti sæculo salvatus, et in futuro se gaudeat a te feliciter muneratum. Per. Et tunc osculo omnibus dato etiam in congregatione reputetur.*

Res, si quas habet, aut erogat prius pauperibus, aut facta solemniter donatione, conferat monasterio, nihil sibi reservans ex omnibus: quippe qui ex illo die nec proprii corporis potestatem se habiturum sciat. Quod dicit, *facta solemniter donatione*, intelligitur religiose coram testibus et universa monasterii congregatione. Unde et alibi monachorum Patres dixerunt: Si aliquam novitius in cellulam voluerit inferre substantiam, in mensa ponatur coram omnibus fratribus. Hinc et quidam monachorum magister ait: Una cum anima sua Deo et oratorio monasterii per donationem offerat totum, subscriptentibus religiosiis testibus, episcopo, presbytero et diacono, vel ipsius territorii elero, et in ipsa cautione taxans hoc, quod si aliquando monasterio discedere volue-

rit, sine rebus suis de monasterio vel sine indulgentia peccatorum a Deo discedat.

Mox ergo in oratorio exuatur rebus propriis, quibus vestitus est, et induatur rebus monasterii. Hic autem, ut mihi videtur, si in laicali habita est, prius tondeatur, et sic vestibus monasterii induatur. Hinc et quidam antiquus monachorum magister ait: Cum ergo cum cæteris fratribus inculpabiliter in monasterio integrum annum impleverit, tunc demum siue aliqua dubitatione tondeatur, vel ei sancti propositi vestes mutentur. Hinc et Cassianus dicit: Cum vero receptus quis in monasterio fuerit, ita fideliter omni pristina facultate nudetur, ut ne ipsum indumentum quo a sæculo venit indutus, habere amplius permittatur; sed in medio productus exuatur propriis, ac per manus abbatis induatur monasterii vestimentis. Tondendo autem novitio, priusquam tondeatur, hæc oratio a sacerdote dicatur: Præsta, quæsumus, omnipotens Deus, ut sicut hic famulus tuus comam amittit capitis, vitia cordis simul amittat et corporis, ut corpore pariter innovatus et mente, tecum feliciter valeat in æternum regnare. Per.

Illa autem vestimenta quibus exutus est reponantur in vestiario conservanda, ut, si aliquando evadente diabolo consenserit ut egrediat de monasterio, quod absit, tunc exutus rebus monasterii projiciatur. Hinc Cassianus ait: Illa vero quæ deposuit vestimenta præposito tradantur, quæ tandiu ab eo servantur, donec profectus conversationis ejus diversis tentationibus ac probationibus evidentius agnoscat. Si vero aliqua murmuratione aut inobedientia in eo fuerit deprehensa, exuatur monasterii vestibus quibus indutus fuerat, et revestitus suis antiquis quæ a præposito conservantur, foras expellatur, quia non est fas cum vestimentis monasterii quæ accepit abscedere. Hinc quidam monachorum magister ait: Vestes vero sæculares, quas dum mutat exutus fuerit, cum diligentia repositæ conserventur, tam de laicis quam etiam de firmato converso, ne forte quod non in conversis contingat, cum ad suos denuo vomitus redire voluerit, et sæculi elegerit iterato repedare itinera, et nullis Scripturarum vel monitionum poterit vinculis retineri, reddat Christo quod suum est, id est, exutus sanctis vestibus, vel habitu sacro, suis quibus venerat vestitus vestibus resimilans sæculum ad suasorem diaboli revertatur, et non Christi prædatus habitus polluat in sæculo a fugaci.

Illam tamen petitionem ejus, quam de super altare abbas tulit, non recipiat, sed in monasterio reservetur. Ideo illam petitionem jubet reservari, ut per eam etiam illo nolente, si voluerit abbas, possit eum iterum in monasterio reducere, ibique subjectum tenere. Aut si forte se dixerit esse non monachum, ab illa petitione victus, in monachatus redigatur servitium.

CAPUT LIX.

De filiis nobilium vel pauperum qui offeruntur.

Si quis forte de nobilibus offert filium suum Deo

in monasterio, si ipse puer minori ætate est, parentes ejus faciant petitionem quam supra diximus. Et cum oblatione ipsam petitionem et manum pueri involvant in palla altaris, et sic eum offerant. Hinc Basilius ait : Oportet tamen infantes, voluntate et consensu parentum, imo ab ipsis parentibus oblatos, sub testimonio plurimorum suscipi, ut omnis occasio maledicti gratia excludatur hominum pessimorum. Cum autem fuerint suscepti, si forte propositum suum transgressi fuerint, nec videri eos oportet amplius, tanquam eos qui in Domino deliquerunt, quo teste confessionis suæ pactum transgressi sunt. *Quod si peccaverit, inquit, homo in hominem, orabunt pro ipso ad Dominum; si autem in Deum peccaverit, quis orabit pro eo?* Hinc Isidorus ait : Quicumque a parentibus propriis in monasterio fuerit delegatus, B noverit se sibi perpetuo permansurum. Nam Anna Samuel puerum natum, et abstractum Deo pietate obtulit, quique et in ministerio templi, quo a matre fuerat functus, permansit, et ubi constitutus est deservivit. Hinc datur intelligi quia parentes, non alios quam patrem aut matrem qui eum genuerunt, dicit : quia Anna Samuelem quem genuit, ipsa et non alius eum serviturum in templo Domini obtulit.

De rebus autem suis, aut in præsentii petitione promittant sub jurejurando. Sub jurejurando dicit, id est, cum juramento. Omnis enim per superiorem suum jurat. Et ideo dicit : sub jurejurando, quia sub juratione qua jurat, et sub illo est per quem jurat ipse qui jurat.

Quia nunquam per se, nunquam per suffectam personam, nec quolibet modo, ei aliquando aliquid dent, aut tribuant occasionem habendi. Suffecta persona dicitur supposita, vel subrogata. Suffectus dicitur in loco alterius suppositus, quasi suffractus. Unde et *consulem suffectum* dicimus eum qui pro alio substituitur.

Vel certe si hoc facere noluerint, et aliquid offerre voluerint in elemosynam monasterio pro mercede sua, faciant ex rebus quas dare volunt monasterio donationem, reservato sibi (si ita voluerint) usufructu. Usufructum dicit, quod nos dicimus usufructuarium, id est, illas res donent monasterio per testamentum sibi usufructuario reservato, de quibus rebus solvant omni anno sibi indictum census.

Atque ita omnia obstruantur. Id est, omnis occasio claudatur, obturetor et abnegetur, unde puer alterius non periclitetur. Nefas est enim ut qui decipulam hujus sæculi intendit evadere, reservet unde eum infestatio diabolica valeat irretire.

Ut nulla suspicio remaneat puero, per quam deceptus perire possit (quod absit), quod experimento didicimus. Viderat enim ille tali occasione de monasterio juvenes foras exire, et pro rebus terrenis servitium Dei relinquere, sæculumque diligere; et ideo ait, *quod experimento didicimus.* Quod si tunc raro fiebat, nunc vero factum nos frequentissime esse cognoscimus. De hoc enim capitulo quidam monachorum magister ait : Cum alicujus nobilis filius pro-

pter Dei servitium in monasterium voluerit convolare, non prius suscipiatur, nisi, ut superius diximus, omnem a se obedientiam promiserit adimplendam. Deinde conveniant et parentes, ut et eorum quale sit votum, agnoscat de co. Quod si magis fuerint consentientes ejus votis parentes, convocatis eis ab abbate in monasterium, votum filii convertentis exquiratur ab eis, ut ab ipsis potius videatur devoveri, vel offerri, qui eum genuerunt. Cum ergo magis responderint parentes, grater se velle adimplere quæ cupit, tunc dicat eis abbas : Ita enim nos considerantes, o parentes, juste vobis secundum Deum pro vestro filio suademus, ut si filium vestrum digne Deo cupitis offerre, a sæculo eum prius exuite. Quod si aliquid apud vos eis sæculo remanserit conservandum, habebit aliquando utilitatem diabolici desiderii, sicut canis delectatur ad suum redire vomitum, et posita manu super aratrum respiciens retro, jam non sit aptus regno cælorum, relicto quandoque monasterio, securus de portione sua et servata a vobis, cupiens in sæcularem domum vestram reverti, fratribus suis volens esse coheres, in suarum redire inciplat sponsus et dominus facultatum, et pristinis restitutus deliciis et pompis non aliud desideraturus quam nuptias. Ergo, sicut superius diximus, si digne eum vultis Deo offerre, de portione ejus tres fiant æqualiter partes : una distributa abbatibus pauperibus, vel indigentibus erogetur; aliam vobis, vel fratribus suis pergens ille ad comitatum sanctorum exagilario munus titulo derelinquat; tertiam vero partem viatici sui utilitate deferat secum monasterii sanctorum usibus profuturam. Quod si utraq; vobis graves sint voces, ut nec Deum audiat pauperibus erogando, et filii animam redimendo, nec nostrum consilium partibus dividendo, et auferendo ab eo secularem substantiam, vel nudum et solum filium Deo largiamini. Ita ut jurejurando per sacrosancta Evangelia promittatis ei, ulterius eum de vestra patrimonii substantia nihil habere; ut firmiter jam perseverans in Domino, sciat se de sæculo nihil sperare, cum se a vobis et ab eo viderit alienum, solummodo superna desideret. Tantum est ut nihil habeat de sæculo, quod vivis vobis aut mortuis de vestris facultatibus jam speret; quia cui semel crucifixus est mundus, denuo ab eo redelectari non debet. Sequitur :

Similiter autem et pauperiores faciant. Qui vero ex toto nihil habent, simpliciter petitionem faciant, cum oblatione offerant filium suum coram testibus. Quæ traditio filiorum sive nobilium, sive ignobilium, sive divitum, sive pauperum, cum agatur, hoc tenore dici insinuetur : Dum legaliter sancitum, antiquitque teneatur, et tantum cum oblationibus Domino parentes suos tradere filios in templo Domini Domino feliciter servituros, procul dubio hoc de nostris filiis faciendum nobis salubriter præbetur exemplum. Equum etenim est judicium Creatori nostro de nobis reddere fructum. Mirro hunc filium

nostrum nomine illo cum oblatione in manu atque petitione altaris palla omnia involuta ad nomen sanctorum, quorum hic reliquæ continentur, et abbatis presentis, trado coram testibus regulariter permansurum, ita ut ab hac die jam non liceat illi collum de sub regule excutere jugo, sed magis ejusdem regule fideliter se cognoscat instituta servare, et Domino cum cæteris gratanti animo militare. Et ut hæc nostra traditio inconversa permaneat, promitto cum jurejurando coram Domino et angelis ejus, quia nunquam per me, nunquam per suspectam personam, nec quolibet modo per rerum mearum facultates aliquando egrediendi ei de monasterio tribuo occasiones, et ut hæc petitio firma permaneat, manu mea eam firmam et testibus tradidit roborandam.

CAPUT LX.

De sacerdotibus qui voluerint in monasterio habitare.

*Si quis de ordine sacerdotum in monasterio se suscipi rogaverit, non quidem ei citius assentiatur. Ideo dicit non ei citius assentiatur, ut ejus inquirendo constantia approbetur, et in pulsando perseverantia cognoscatur, quia scriptum est: *Quærite et invenietis, pulsate et aperietur vobis (Matth. vii; Luc. xi)*. Vel certe ideo ut probetur utrum Spiritu sancto afflatus, aut alio veniat spiritu commotus atque tentatus.*

Tamen si omnino perstiterit in hac petitione, sciat se omnem regulæ disciplinam servaturum. Regulæ disciplinam dicit, regularem in omnibus doctrinam, et eruditionis sanctæ præcepta. Disciplina enim a discendo nomen accepit. Quidquid enim in schola regulari sancte discitur, non incongrue disciplina vocatur. Eruditio enim regularis disciplinæ in præceptis ejusdem regulæ custodiendis, et in castigationibus, et increpationibus, et in variis judiciis constat. In quibus qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.

*Nec aliquid ei relaxabitur, ut sit sicut scriptum est: *Amice, ad quid venisti (Matth. xxvi)*? Tradere enim Judas venerat Dominum, et excusationis causa falsum illi porrigebat osculum. Qui Dominus ait: *Amice, ad quid venisti?* Sub hoc age, venisti enim me tradere, non osculari, dimitte ergo osculum falsum dare, et festina magistrum et Dominum tuum tradere. Hoc enim modo dicendum est sacerdotibus, et omnibus in regulari vita degentibus, qui ejus in omnibus obedire non curant præceptis. Dicatur enim: *Amice, ad quid venisti, hoc age; venisti enim obedire, non imperare; operari, non otiosi; operibus exerceri, non fabulis vacare; humillare, non superbire. Ergo, amice, ad quid venisti, hoc age. Regularia venisti observare præcepta: in quantum vales, Domino adjuvante, observa ista, ut justificeris illa observando, non periclitaberis ea contemnendo.**

Concedatur ei tamen post abbatem stare, et benedicere, aut missas tenere, si tamen jusserit ei abbas; sin atias, nullatenus aliqua præsumat, sciens se disci-

plinæ regulari subditum, et magis humilitatis exemplum omnibus det. Sacerdos qui bene in sæculo custoditus ob amorem Dei, morumque suorum honestatem, vitæque regularis temperamentum venit ad monasterium, et ut quietus ibi Domino serviat, et amplius ampliusque in virtutibus crescat, et ut Pater monachorum in monasterio vivit, et sanctitatis exemplum ostendens in virtutibus sanctis cæteris præcellit: huic rite concedatur et post abbatem stare, et benedicere, et missas tenere. Et hoc ipsum non sua temeritate, sed jussus, et ordinante, debet agere abbatem. Qui vero peccati pondere pressus in conspectu Dei a sacerdotali est honore depositus, et ut salvetur, claustra petit monasterii, ut ibi penitentia subactus vivat semper humiliatus, non ei talis est locus querendus, sed sui ordinis humiliter loco debet esse contentus.

*Si forte ordinationis aut alicujus rei causa fuerit in monasterio, illum locum attendat, quando ingressus est monasterium, non illum qui ei pro reverentia sacerdotii concessus est. Quod dicit, si forte ordinationis, aut quia sacerdos est ordinatus, aut quia ordinationis ministerium, id est, ut aliquid ordinaret potestatem accepit ab abbate in monasterio. Aut alicujus rei causa, subauditur fuerit exaltatus in monasterio, illum locum attendat, etc. De hoc capitulo et quidam monachorum magister ait: Sacerdotes si hoc eligerint ut pro amore Dei, vel propter disciplinam, vel mensuram sanctæ vitæ monasteriis habitent, in solo nomine Patres monasterii nuncupentur, et nihil aliud eis in monasteriis liceat, nisi orationes colligere, complere, et signare. Aliud vero nihil aut præsumant, aut eis liceat, nisi aliquid ordinationis, aut dominationis, aut dispensationis vindicent, sed omnem formam licentia, vel ordinandæ dominationis monasterii abbas, qui super gregem universum est ordinatus, cum regula iudicet, vel defendat. Nam solo honoris nomine ideo statuimus eos Patres monasterii appellari propter sacrationem sacerdotii, aut ordinationem. Nam ipsi sacerdotes, si victum aut vestitum, aut calcearium monasterii, uti magis quotidie eligunt, et operari communiter secundum præceptum apostolicum, memores Spiritus sancti, apostolis formam ostendentis de se, et dicentis: *Non gratis panem nostrum manducavimus (II Thess. iii)*. Et iterum dicit: *Laboravimus manibus nostris, ne quem vestrum graveverimus (II Thess. iii, 8)*. Et item ipse dicit: *Qui non laborat nec manducet (Ibid.)*. Ergo quod si diutissime otiosi labore manuum suarum querere victum noluerint, cum reverentia per multorum religiosorum testimonia conventi ab abbate ecclesiis revertantur. Si vero (quod absit) non pacifice, sed magis per scandalum exire voluerint, terti et exuti rebus monasterii clausa regia excludantur, quia magis ipsi agere debent quod aliis prædicant.*

Clericorum autem si quis eodem desiderio monasterio sociari voluerit, loco mediocri collocetur. Et ipse tamen si promittit de observatione regulæ, vel

propria stabilitate. Et hic illos clericos mediocri jure collocari loco, qui non peccati pondere pressi, sed amore Dei et regularis vitæ desiderio fratribus se sociari voluerint in monasterio. Cæteri vero, ut jam superius est de sacerdotibus dictum, ordinis sui unusquisque humiliter contentus sit loco.

CAPUT LXI.

De monachis peregrinis, qualiter suscipiantur.

Si quis monachus peregrinus de longinquis provinciis supervenerit, et si pro hospite voluerit habitare in monasterio, et contentus fuerit consuetudine loci quam invenerit, et non forte superfluitate sua perturbat monasterium, sed simpliciter contentus est quod invenerit, suscipiatur quanto tempore cupit. Contentus dicit, in cibo, in potu, et vestimento, sive in laboribus, vel in aliarum rerum monasterii consuetudinibus. Si vero in his omnibus superfluitate sua, id est, querendo, vel reprehendendo superflue, non conturbat monasterium, recipiatur quanto tempore cupit. Hinc Basilii dicit: Concedi quidem ei convenit ingressum propter incertis exitus rerum. Interdum enim potest fieri ut per tempus proficiat, et delectetur sanctitate vitæ, et permaneat in cæptis, sicut et frequenter factum scimus. Oportet tamen circa eum cautius agi et diligentius, ut sive in veritate permaneat, vel proficiat, sive institutionum nostrarum libertas exploretur, probabilis inveniatur et pura. Ita namque et nos Deo placebimus, et ille proficiat, si verax est; aut si simulator est, erubescet.

Si quæ tamen rationabiliter et cum humilitate charitatis reprehendit aut ostendit, tractet abbas prudenter, ne forte eum propter hoc ipsum Dominus direxerit. Quod dicit: *Si quid cum humilitate charitatis reprehendit*, de servitio Dei, et observationibus regulæ, et custodiendis præceptis Domini dicit. De quibus omnibus, si cum charitate aliquid emendaverit hospes, aut emendare jusserit, libenter audiatur, et quæ emendanda sunt eius emendentur, quia operante Domino alius frequenter per alium emendatur.

Si vero postea voluerit stabilitatem suam firmare, non renuatur talis voluntas, et maxime, quia tempore hospitalitatis potuit ejus vita dignosci. Quomodo firmet stabilitatem suam, sive in corde tantum, sive in corde simul et verbo, hic aperte non dicitur, sed ut datur intelligi, sicut ille novitius promittit de stabilitate sua coram Deo et sanctis ejus, ut si aliquando aliter fecerit, ab eo se damnandum sciat, quem irridet; ita et iste quamvis non promittat, quia jam promissum habet, firmet tamen stabilitatem suam corde simul et verbo coram Deo et sanctis ejus, et idoneis testibus, ne mereatur ipse damnationem pro multa sua et illicita vagatione.

Quod si superfluus, aut vitiosus inventus fuerit tempore hospitalitatis, non solum non debet sociari corpori monasterii, verumetiam dicatur ei honeste ut discedat, ne ejus miscria etiam alii vitentur. Superfluus

dicatur, ut superius dictum est, in cibo et potu, vel cæteris regulæ observationibus. Vitiosus vero dicitur vitio usus, et crebro in vitii maculam lapsus. Qui enim amat vitium frequenter usitatus eo et miser ab illo factus, convenienter vitiosus vocatur. Unde et hic sequitur: Ne ejus miscria alii vitentur. Misera enim dicitur vitiosa et peccatis sordida vita. Quæ illico vocatur miseria, quia miseròs facit diligentes se, sicut scriptum est: *Pectata nos miseròs fecerunt* (Prov. xiv).

Quod si non fuerit talis qui mereatur profici, non solum si petierit suscipiatur congregationi sociandus, verumetiam suadeatur ut stet, ut ejus exemplo alii erudiantur, et quia in omni loco uni Domino servitur, et uni regi militatur. Mali enim projiciendi sunt et expellendi, ne societate eorum vitentur alii: boni vero suscipiendi, tenendi sunt atque trahendi, ut societate illorum meliorentur alii. Illi vero projiciendi, ut eorum caveantur vitia; isti tenendi, ut ab aliis istorum imitetur sancta et honesta vita. Suasio vere boni et tenendi hospitis ista erit, dicatur ei: *Stas, frater, nobiscum immobilis in hoc monasterio, ut bono tuo alii erudiantur exemplo.* Non enim opus est in aliquo querere loco, qui ubique est semper notus. Ipsi enim Domino et nos in hoc loco servimus, et ipsi regi militamus. Unus enim est Dominus in omni loco, cui a servis suis quotidie servitur. Et unus rex regum, cui a militibus suis semper in omni loco militatur. Et ideo non est tibi opus alium querere locum, ubi melius servias Domino, quia hic bene laborando Dominoque serviendo cælorum poteris conquirere regnum.

Quem etiam si talem esse perspexerit abbas, liceat eum in superiore aliquantulum constituere loco. Quem si talem perspexerit dicit, id est, talem qui mereatur in superiori loco constitui. Vitam enim sanctam atque probatam exaltari oportet in monasterio, non nobilem personam. Non secundum generositatem parentum, vel vestimentorum cultum, sed secundum vitæ meritum honorandus est Dei servus.

Non solum autem monachum, sed etiam de supradictis gradibus sacerdotum vel clericorum stabilire potest abbas in majori quam ingrediuntur loco, si eorum talem perspexerit esse vitam. Nec isti ideo sunt exaltandi, quia sunt sacerdotes, vel clerici ordinati, sed quia sunt vitæ merito probati, et in conversatione sancta cæteris sanctiores inventi. Et ideo non eos temeritas abbatis, sed exaltat sanctitatis actionis.

Caveat autem abbas, ne aliquando de alio noto monasterio monachum ad habitandum suscipiat sine consensu abbatis ejus, aut litteris commendatitias, quia scriptum est: Quod tibi non vis fieri, alteri non feceris. Hinc Patres antiqui dixerunt: Non licebit de alio monasterio sine voluntate ejus qui præest Patris fratres recipere: non solum recipere, sed nec videre oportet, dicente Apostolo: *Quia qui primam fidem irritam fecit, est infideli deterior.* Quod si præcatus fuerit ab eo qui præest Patre, ut in aliud mo-

nasterium ingrediatur, commendetur ab eo ei qui præest ubi esse desiderat, et sic suscipiatur. Ille vero monachus quantos fratres in alio monasterio invenerit, tantos se noverit habere priores. Sed nec attendendum quid fuit antea, sed probandum qualis esse cœperit. Susceptus vero si habere videtur aliquid, sive in rebus, sive in codicibus, ultra ei possidere non licebit, ut possit esse perfectus, qui alibi non potuit esse senex. Hinc beatus Ferreolus ait: Monachum omnino sive clericum alterius loci, vel monasterii recipi sub qualibet causa nolumus, interdiciamus, prohibemus, prospicientes talia studio charitatis, ne novum aliquid sorde scandali surgente inducat. Dicit enim Scriptura: *Quidquid tibi non vis fieri, alii ne feceris* (Matth. vii).

CAPUT LXII.

De sacerdotibus monasterii.

Si quis abbas sibi presbyterum vel diaconum ordinari petierit, de suis eligat qui dignus sit sacerdotio fungi. Confessione omnium suorum debet abbas cognoscere monachorum, et tunc quem ex omnibus elegerit esse dignum, ordinari sibi jubeat diaconum, vel presbyterum, eligens in eis regularis vitæ meritum et sapientiæ intellectum.

Ordinatus autem caveat elationem aut superbiam. Nec quidquam præsumat, nisi quod ei ab abbate præcipitur, sciens se multo magis disciplinæ regulari subditum. Nec occasione sacerdotii obliviscatur regulæ obedientiam et disciplinam, sed magis ac magis in Domino proficiat. Scriptum est enim: *Quanto magnus es, humilia te in omnibus, et coram Deo invenies gratiam* (Eccli. iii). Caveat ergo monachus necesse est elationis jactantiam, et omnium vitiorum matrem superbiam, quæ sicut origo est omnium criminum, ita ruina est cunctarum virtutum. Nam ideo superbia omni vitio deterior, quia a summis personis atque principibus assumitur, et de operibus justitiæ atque virtutibus exoritur. Recte ergo initium omnis peccati superbia est, quia nisi præcesserit inobedientia, transgressionis non sequitur culpa.

Locum vero illum semper attendat, quo ingressus est monasterium, præter officium altaris. Id est, humilitatem semper tenens, locum suum in omnibus regulariter observans custodiat, et sic accedat ad pacem, ad communionem, ad psalmum imponendum, in choro standum, et in omnibus omnino locis, præter officium altaris, id est, nisi quando altario ministrat. Altario enim assistens primus stat, sacrificat, et primus pro omnibus orat, etiamsi ultimus inveniat in ordine. Et ideo nec locus ibi custodiendus est, nec ordo tenendus.

Et si forte electio congregationis, et voluntas abbatis pro vitæ merito eum promovere voluerit. Promoveri dicitur honorari vel exaltari, et ab humiliori loco in superiori sublimari. Dignum est enim apud homines sublimari, qui fretus amore Dei consentit præ cæteris humiliari. Monachus enim qui cautela et moderatione, pudicitia, fide, humilitate, chari-

tate, obedientia et omni puritatis sinceritate præ cæteris ornatur, oportet ut præ cæteris honoretur.

Qui tamen regulam a decanis vel præpositis constitutam sibi servandam sciat: quod si aliter præsumperit, non ut sacerdos, sed ut rebellis judicetur. Si enim regulam sibi constitutam bene servaverit, et dignitate et nomine sacerdotis honorificabitur; si autem non servabitur, nec sacerdos nec etiam monachus, sed rebellio vocabitur, quia pactam, quod prius voluntarie et pacifice promisit, postea superbus et contumax irritum fecit. Rebellio enim dicitur, qui post pacem factam rursus reiterat bellum.

Et sæpe admonitus si non correxerit, etiam episcopus adhibeatur in testimonium. Quod si nec sic emendaverit, clarescentibus culpis projiciatur de monasterio, si tamen talis fuerit ejus contumacia, ut subdi aut obedire regulæ nolit. Si enim tam perversus extiterit, ut nec amore Christi, nec pro reverentia emendare velit episcopi; omnibus notum factum vicinis projiciatur a monasterio clarescentibus culpis.

CAPUT LXIII.

De ordine congregationis.

Ordines suos in monasterio ita conservent, ut conversionis tempus et vitæ meritum discernit, atque abbas constituerit. Hinc beatus Fructuosus ait: Qui primus in monasterio conversus fuerit, primus ambulet, primus sedeat, primus eulogiam accipiat, primus communicet in ecclesia, prius loquatur cum interrogantur fratres pro aliqua quæstione, prior psalmum dicat, in choro primus consistat, hebdomadam prior faciat, manum in mensam primus extendat. Nec ætas sola inter fratres requirenda, sed conversio est, et laboris studii que propositum. Unde et hæc discretio senioris est præstolanda, ut quem quomodo erga Dei amorem cultumque ferventem viderit, sic honoret. Non enim generis dignitas, aut rerum opulentia quam quisque habuit in sæculo, vel ætatis grandævitas exquirenda, sed vitæ rectitudo et ardentissimæ fidei merita debent esse pensanda: ille enim potior, qui Deo proximior quoque judicandus est.

Qui abbas non conturbet gregem sibi commissum. Quomodo conturbat abbas gregem sibi commissum sequentia declarant, cum dicitur:

Nec quasi libera utens potestate injuste disponat aliquid. Injuste ergo aliquid disponeo conturbat abbas gregem sibi commissum. Pro qua re et illum facit esse pejorem, et sibi pro injusta dispositione multiplicat cumulum damnationis. Unde et sequitur:

Sed cogitet semper quia de omnibus judiciis et operibus suis redditurus est Deo rationem. Alii autem homines de suis tantum operibus Domino rationem in judicio sunt reddituri; abbates vero, et omnes qui præsumunt aliis, non solum de pravis operibus suis, sed et de injustis judiciis rationem reddituri sunt Domino, cum venerint cum illo in supremo judicio. Valde enim debet abbas timere, qui pro cogitationibus suis, et operibus, pariterque judiciis Domino

debet reddere rationem. Diligenter autem et illud debet attendere quod Dominus ait: *In quo iudicio iudicaveritis iudicabimini (Matth. vii)*. Et, *In qua mensura mensi fueritis remetietur vobis (Luc. vi)*. Sed et illud terribiliter debet expavescere, quod scriptum est: *Judicium durissimum in his qui præsunt, fiet: potentes autem potenter tormenta patientur (Sap. vi)*.

Ergo secundum ordines quos constituerit, vel quos habuerint ipsi fratres, sic accedent ad pacem, ad communionem, ad psalmum imponendum, in choro standum. Et in omnibus omnino locis ætas non discernatur in ordine, nec præjudicet: quia Samuel et Daniel pueri presbyteros iudicaverunt. Hinc Isidorus dicit: Quicumque autem monasterium primus ingreditur, primus sedet, primus ambulat, primus psalmum dicit, primus in mensam extendit manum, prior in ecclesia communicat, nec ætas inter eos quæritur, sed professio. Quod dicit: Samuel et Daniel pueri presbyteros iudicaverunt (*I Reg. vii; Dan. xiii*), de Heli, et de illis qui Susannam opprimere voluerunt, intelligitur. Samuel presbyteros iudicavit, quando filios Heli peccare vidit, et eos in corde suo prævaricatores iudicavit, et condemnavit. Heli autem quia eos districta animadversione non repressit, et ab iniquitate compescuit, similiter reprehendit et iudicavit. Daniel quoque tunc presbyteros iudicavit, quando illos iniqua cogitatione plenos, qui Susannam voluerunt falso testimonio condemnare, reprehendit, damnavit, et angelico eos gladio trucidandos esse prædixit.

Ergo exceptis his quos, ut diximus, altiori consilio abbas prætulit, vel degradaverit certis ex causis, reliqui omnes ut convertuntur, ita sint: ut, verbi gratia, qui secunda hora diei venerit in monasterium, juniorem se noverit illius esse qui prima hora venerit diei, cuiuslibet ætatis aut dignitatis sit. Hinc alibi scriptum est: Abbatibus vero studendum fuerunt, ita in suo ordine constituentur, præter si uberis conversatio religionis meruerit, ut tamen antea promoveatur, vel si gravis culpa exegerit, ut retro regredatur.

Pueris vero per omnia ab omnibus disciplina tenentur. Quanto enim fragiliorem in delinquendo videt abbas ætatem, tantum debet magis mittere in custodiendo certamen.

Juniores igitur priores suos honorent. Non hic honor exigitur rerum, sed reverentia expellitur verborum et morum.

Priores juniores suos diligant. Dominus enim Jesus Christus, qui est primogenitus in multis fratribus, dilexit juniores suos apostolos, exemplum dans illis, et dicens: *Hoc mandatum do vobis ut invicem vos diligatis, sicut et ego dilexi vos (Joan. xiii)*.

In ipsa autem appellatione nominum nulli liceat alium puro nomine appellare, sed priores juniores suos Fratres nominent, juniores autem priores suos nanos vocent: quod intelligitur paterna reverentia. Sicut tunc apud illos paterna exhibebatur reverentia, ut priores vocarentur nonni, ita nunc apud nos

exigitur hodie ut ipsa paterna reverentia priores nostri a nobis vocentur domni: sive enim nonni priores nostri, sive vocentur domni; sive juniores vocentur fratres, omnia bene congruunt. Tantum est ut nullus fratrum primo vocetur nomine.

Abbas autem, quia vices Christi agere creditur, Dominus et abbas vocetur non sua assumptione, sed honore et amore Christi. Ipse autem cogitet, et sic se exhibeat, ut dignus sit tali honore. Notandum quia non dixit: Abbas quia cunctis præest, cunctos præcellit, et super omnes est, ideo dominus vocetur et abbas; sed ait, quia vices Christi agere creditur, dominus et abbas vocetur. Ergo abbas, qui recte vices Christi inter fratres non agit, hoc nomine indignus recipit, et assumit. Unde et sequitur: Non sua assumptione, sed honore et amore Christi. Debet enim moribus, lingua, judiciis, et vita, et in omnibus omnino præceptis Domini vivere sine querela, dicens Domino veraciter: *A iudiciis tuis non declinavi*: et sic ob honorem et amorem Christi hoc nomine fungit. Prius recte debet Christi agere vicem, et sic ejusdem sacrosanctum suscipere nomen: nisi forte indignus aut temere illud voluerit assumere, magis sibi condemnationem quam justificationem assumat. Quod autem dicit: Ipse autem cogitet, et sic se exhibeat ut dignus sit tali honore, subauditur de salute sua, et timeat, si prave vixerit, tali nomine condemnari; si autem recte vixerit, gaudeat tali nomine justificari.

Ubiunque autem sibi obviant fratres, junior a priore benedictionem petat. Transeuntes a maiore, minor surgat, et det ei locum sedendi. Nec præsumat junior consedere, nisi ei præcipiat senior suus, ut fiat quod scriptum est: *Honore invicem prævenientes (Rom. xiii)*. Hinc et alius Pater monachorum ait: Quando sibi fratres mutuatum in via vel in quocunque loco occurrerint, cum omni humilitate ab invicem florentes benedictionem rogent. Et si ex eis unus senior fuerit, prius junior benedictionem postulet, tunc demum senior prosequatur. In consessu vero fratrum, si alius supervenerit, qui juniores sunt ordine assurgant, et seniori locum præbeant. Juniores vero senioribus nullatenus superbiendo contradicant, sed cum omni humilitate, vel interrogati vel correpti respondeant. Si labentem in quodlibet delictum junior seniorem aspexerit, non exprobrando, sed magis dolendo ad constituendum abbatem vel præpositum dirigat. Similiter senior juniori faciat.

Pueri, parvuli, vel adolescentes, in oratorio vel ad mensas, cum disciplina ordines suos consequantur. Consequantur dicit, id est, accipiant, et cum disciplina, et honestate: castoque timore ordines suos custodiant, et ordinati ubique fuerint, ambulent, stent, atque sedeant. Unde et sequitur:

Foris autem, vel ubi ubi, custodiam habeant et disciplinam, usque dum ad intelligibilem ætatem perveniant. Sicut jam superscriptum est: Quanto magis viderit abbas fragiliorem ætatem ad peccandum, tanto amplius majorem illi mittat custodiam ad salvandam.

CAPUT LXIV.

De ordinando abbate.

In abbatis ordinatione illa semper consideretur ratio, ut hic constituitur quem sibi omnis concurs congregatio secundum timorem Dei, sive etiam pars quamvis parva congregationis, saniore consilio elegerit. Vita autem merito et sapientiae doctrina eligatur qui ordinandus est, etiamsi ultimus fuerit in ordine congregationis, hinc beatus Fructuosus ait: Abbas autem e propriis semper cœnobii monachis eligatur, vir sanctus, discretus, gravis, castus, charus, humilis, mansuetus et doctus, qui diutinis experimentatus et documentis, omnibus præfatis rebus bene fuerit eruditus: qui in abstinentia præcellat, in doctrina refulgeat, exquisitas epulas mense lautioris consuetudinemque contemnat; vini nimii perceptionem respuat; cunctis in commune fratribus, ut Pater proprius piissimusque provideat; quem nec ira subita et immoderata dejiciat, nec superbia extollat, nec moror ac pusillanimitas frangat, nec libidine corrumpat; qui et in patientia discretionem, et cum ira exhibeat lenitatem; quique sic agentibus aut pauperibus pareat, ut ministrum se, et non prælatum tantum Christi visceribus recognoscat; cuiusque tanta debet sermone et vite consonantia esse, ut id quod docet verbis, confirmet operibus sedulis: et gladio bis acuto præcedens, quidquid alios informat verbo, jugi ipse gerat studio, ut nec sermonem operatio destruat, nec e contra operationem bonam sermo inconveniens frangat.

Quod si etiam omnis congregatio vitiosi suis (quod quidem absit) consentientem personam pari consilio elegerit, et vitia ipsa aliquatenus in utilitatem episcopi (ad cujus diœcesin pertinet ille locus) vel abbatibus, aut vicinis Christianis claruerint, prohibeant pravorum prevalere consensum, et domui Dei dignum constituent dispensatorem; scientes pro hoc se recepturos mercedem bonam, si illud caste et zelo Dei faciant, sicut e diverso peccatum, si negligant. Ideo jubet ut episcopus, abbates, vel etiam Christiani vicini vitiosum abbatem fieri prohibeant, quia in congregatione non remansit, qui hoc prohibere debeat. Ac si diceret: Si etiam omnes qui intus sunt habere vitiosum abbatem consentiant, hi qui foris sunt catholici viri fortiter resistent, et non consentiant eis, ne vitium male ab omnibus nutritum inoleseat in monasterio, et eo inuito, habitatores ejus cunctis vicinis veniant in odium, sed melius repudiatum ab omnibus vitium deperat, et calcatum evanescat, ut et inter monachos virtutes crescant et vitia deperant. Et vicini videntes illorum bona opera glorificent Deum, qui illis et bene velle concessit, et dignum pastorem atque dispensatorem tribuit.

Ordinatus autem abbas cogitet semper quale onus suscepit, et cui redditurus est rationem villicationis suæ. Qui enim monachos suscipit ad regendum, non parvum, sed grande onus recipit ad portandum, unde illi sudor laboris, et unde delectatio crescat honoris. Aliqua enim fratrum cepit regere, de quibus et

A Domino rationem villicationis suæ cogetur ponere. Villicationis dicit, id est, dispensationis, vel gubernationis suæ. Villicus autem proprie villæ gubernator est, unde et nomen accepit. Interdum autem non a gubernatione villæ villicus, sed a dispensatione universæ domus vocatur.

Sciatque sibi oportere prodesse magis, quam præesse. De eo enim quod prodest abbas, et sibi proficit et aliis. Si enim generat lucrum et aliis parit profectum, sibi conquirat Domini gratiam, et aliis salutis doctrinam infundit. Alios erudit ad justitiam, et sibi præmia conquirat æterna. De eo autem quod præest dum vivit, semper sibi laborem et aliis incutit timorem; sibi curam superfluum, et aliis laboris generat pœnam; sibi sollicitudinem multam, et aliis injurias irrogat frequenter injustas. Hæc vero omnia si bene qui præsumt, discrete et propter Deum egerint, et peccare volentibus ne peccent timoris pœnas ingesserint, peccantes vero severa distractione, iudicioque recto constrinxerint, vel modicam apud Deum gratiam consequentur. Si autem hæc facere neglexerint, sed tantum, quia sunt prælati, se extollere voluerint, non solum a mercedis præmio vacui remanebunt, sed etiam elationis suæ in inferno pœnas lugebunt. Et ideo dixit: Sciat sibi oportere prodesse magis quam præesse. Quia de præesse aliquoties parvum bonum, aliquoties vero grande sibi conquirat malum. De prodesse autem semper sibi bonum, semper præmium conquirat æternum.

C Oportet ergo eum esse doctum lege divina, ut sciat et sit unde proferat nova et vetera. Ac si diceret: Sit abbas doctus lege divina, quæ Novo et Veteri Testamento constat, et ex illa sciat, et cognoscat fratribus proferre nova et vetera testimonia. Quod autem dicit, et sit, subintelligitur, sit in ejus pectore thesaurus sapientiæ et scientiæ reconditus, unde, cum necesse fuerit, possit proferre nova et vetera testimonia. Vel certe ipse abbas sit doctus, intelligens, peritus, sapiens, et tale vas sapientiæ plenum, unde, cum voluerit, in promptu habeat proferre novum et vetus testimonium.

Castum, sobrium, misericordem, semper superexaltantem misericordiam iudicio, ut idem ipse consequatur. Scriptum est enim: Benti misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur (Matth. v). Et e contrario iudicium sine misericordia ei, qui non facit misericordiam. Ille ergo superexaltat misericordiam iudicio, qui post actum iudicium non districte punit impium, sed misericorditer parcit ei, et a damnatione debita liberat eum. Hinc et alibi scriptum est: Superexaltat misericordia iudicium (Jacob. ii), id est, superponitur misericordia iudicio, quia in quo inventum fuerit opus misericordiæ, etsi habuerit aliquid forte in iudicio quod puniatur, tanquam misericordiæ peccati ignis exstinguitur.

Oderit vitia, diligat fratres. In uno enim homine et fraternitatem nostram simul diligere, et vitia si fuerint possumus simul odire. Aliud est enim quod frater est, aliud quod vitiosus est homo. Diligamus

ergo in eo fraternitatem nostram, et odio habeamus villositatem suam. Prosequamur in eo vitium, et emendatam, ut nosmetipsos diligamus proximum. Hinc et beatus Gregorius ait: Sic sic nimirum exhibere proximis nostris odii discretionem debemus, ut in eis diligamus quod sunt, et habeamus odio quod in Dei nobis itinere obsistant.

In ipsa autem correctione prudenter agat. Id est, caute, temperate, cum magno moderamine quod facit faciat. *Et ne quid nimis.* Hæc sententia a poetis, et a doctoribus nostris, et a multis catholicis et eruditissimis viris, etiam in multis et congruis dictis locis, quæ et in bonis et in malis actibus intelligi potest. In bono, ut est illud: Non sis nimis justus, et similia. De malo autem non est nostrum dare exemplum, quia et nimis et parum fieri penitus a Domino prohibetur. Hic autem cur a beato Benedicto hæc sententia ponatur, sequentia audiamus.

Ne dum nimis cupit evadere æruginem, frangatur cas. Hic æruginem pro peccati ponit contagione, vas autem pro animi fragilitate; ac si dicat: Sic munda animum monachi a delicti contagione, ne fractum mergas in desperationem. Et quem lucrari potes moderate judicatum, non perdas asperrime condemnatum. Vas et bene monachi tunc male sanum citos frangitur, quando mens ejus pro culpa duriter increpata, aut de desperatione veniæ fortiter conturbatur, aut de fugæ lapsu vel monasterii discessu quotidie meditatur. Quod ne fiat semper abbas sollicitus, sapienter et caute provideat, et quod sequitur semper diligenter attendat. Sequitur enim:

Suamque fragilitatem semper suspectus sit. Dum enim suam fragilitatem suspectus attendit abbas, atque considerat aliorum fragilitatem patienter, discrete et caute dividat. Hinc et apostolus Paulus ait: *Frater; etsi preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, hujusmodi instruite in spiritu lenitatis. Considerans seipsum, ne et tu tenteris (Galat. vi).* Ac si diceret: Quia et tu homo es, et potes in aliquo tentari, et adjutorio indigere, et ideo debes sustinere tentatum. Qui enim sub conditione infirmitatis positi sunt, merito infirmos sustinent. Sequitur:

Memineritque calamum quassatum non conterendum (Isai. xlii). Id est, monachum maculis peccatorum confractum, variisque vitis conqussatam, ad desperationis foveam vel fugæ lapsum, ut predictum est, non impellendum. Calamum enim quassatum sine dubio conterit, qui peccatori non salutis, sed perditionis præbet occasionem. Hinc et beatus Hieronymus ait: Qui peccatori non porrigit manum, nec portat onus fratris sui, iste quassatum calamum confringit.

In quibus non dicimus, ut permittat nutrire vitla. Quia enim superius justæ correctioni posuit temperamentum, hic autem ne crescat vitiorum, admonet, nutrimentum. Ne dum temperatur districtio peccatoris, crescat ac pullulet vitiorum fomes. Unde et aperte sequitur:

Sed prudenter, et cum charitate ea ampuet, prout viderit cuique expedire, sicut jam diximus. Quidquid enim charitatis officio geritur, ad salutis profectum, sine dubio venit. Aliter enim uni, et aliter convenit ipsa salutis impensio alteri. Et ideo vice medici abbas, aliter unum, aliter vero secundum quantitatem vel qualitatem delicti studeat sanare alterum. Et in his omnibus sanctis discretisque actionibus.

Studeat plus amari, quam timeri. Id est, plus exerceat in subditis opus amoris quam timoris; et plus eos paternitatis amore demulceat quam tyrannidis suæ pœna deterreat. Unde et sequitur:

Non sit turbulentus et anxius. Turbulentus dicitur commotionis ira turbatus, mœstus, molestus, vel, atrox. Anxius vero dicitur acedia vel anxietate plenus.

Non sit nimius et obstinatus. Nimius dicitur dilargus, prodigus, vel rerum monasterii nimius et superfluus dispensator. Obstinatus vero dicitur insuperabilis, obfirmatus, pertinax et obduratus.

Non zelotypus, et nimis suspiciosus, quia nunquam requiescet. Zelotypus dicitur zelo sollicitudinis plenus, et suspicionis typo repletus, qui etiam ea quæ non sunt, fieri in absentia suspicatur, et ea quæ nemo committit, committi in abscondito pertimescit; et ideo spiritus ejus nunquam requiescit.

In ipsis impetiis suis sit providus et consideratus, sive secundum Deum, sive secundum sæculum sui. Opera quæ injungit, discernat, et temperet. Opera secundum Deum sunt hæc: Vigilia, jejunia, abstinentia, et his similia; secundum sæculum autem sunt opera, quæ corpori tantum exhibentur, non animæ, id est, arare, fodere, metere, et omnia similia corporis opera. Sed et his omnibus tam spiritalibus quam corporalibus operibus discretionis tenentia est temperantia, ne superflue laborantibus pariter deficiant corda et corpora, et remaneat tantum nociva murmuratio sola.

Cogitans discretionem sancti Jacob dicentis: Si greges meos plus in ambulando fecero laborare, morientur cuncti una die (Gen. xxxiii). Hoc in loco per Jacob rectores, per oves autem eorum subditi designantur. Qui secundum ejus exemplum, sive in actione spiritali, sive sint in corporali opere occupati, sic eorum in laboribus actio, vel possibilitas est temperanda, ut nec animi virtus succumbat, nec corporis fortitudo lassescat. Sed sic omnis eorum laborum actio temperetur, ut alacri animo plus se adhuc cupiant in operibus exerceri, quam illis qui velint præpositi commendare. Unde et sequitur:

Hæc ergo aliaque testimonia discretionis matris virtutum sumens, sic omnia temperet ut sit quod et fortes cupiant, et infirmi non refugiant. Sic enim cum discretionem, quæ est omnium mater virtutum, monachorum opus est temperandum, ut sit, id est, tale opus, et fortes quod cupiant, subauditur, agere vel implere, et infirmi non refugiant, subauditur, ipsum opus, vel ipsius operis pondus.

Et præcipue, ut præsentem regulam in omnibus

conservet. Præcipue autem et super omnia beatus A Benedictus jubet abbatem regulam observare, ut qui est primus in nomine, sit primus in operatione, et quod ordine prædicat, opere compleat. Et prior in humeris vel cervicibus suis portet quæ portare fratres jubet, et utrum sint levia vel gravia quæ fratribus imponit onera, experimento cognoscat; primatumque suum, quem prior ad mensam tenet, primus ad virtutis parcimoniam judicet, et abstinenciam quam lingua prædicat, experimento cognoscat, ne forte subditi tacitis cogitationibus dicant: O quam pulchre nobis prædicat abstinenciam plenus venter! Ita ergo de abstinencia prædicatio acceptabilis est, quam jejuna ora decantant. Et in his omnibus hoc sibi convenire noverit abbas, et angustum regulæ callem, per quem alios admonet intrare, prior ingreditur ipse.

Ut dum bene ministraverit, audiat a Domino, quod servus bonus qui erogavit triticum conservis suis in tempore suo, Amen dico vobis, super omnia bona sua constituet eum (Luc. XII). Bonus enim minister, id est, bonus abbas, a bono Domino honorum omnium retributore audiet quod servus ille audire meruit qui conservis suis triticum fideliter erogavit. Audivit enim: Amen dico vobis, super omnia bona sua constituet eum. Hanc desiderabilem amabilemque vocem et bonus abbas audiet, qui triticum, id est, prædicationis verbum conservis suis, id est, fratribus suis, fideliter ministraverit, et factis ipse compleverit. Quod autem dicit: Super omnia bona sua constituet eum, intelligitur super omnia coelestia regni gaudia, non quod ibi isti soli Dominum teneant, sed ut eorum abundantius cæteris sanctis æterna possessione fruantur. Qui enim docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti, et qui ad justitiam erudiant plurimos, quasi stellæ in perpetuas æternitates. Et Apostolus ait: Qui bene præsumt presbyteri duplici honore digni habentur, maxime qui laborant in verbo et in doctrina (I Tim. v).

CAPUT LXV.

De præposito monasterii.

Sæpius quidem contingit ut per ordinationem præpositi scandala gravia in monasteriis oriantur. Quod enim sæpius jam factum audivimus, nunc autem emendare debemus, et talem sub abbate eligere personam debemus, quæ curam monasterii nomenque præpositi suscipiat, et ut officia sibi injuncta fideliter impleat atque custodiat, et nihil temere per superbiam agat, ne sit de his, quos sequentia monstrant, cum dicitur:

Dum sint aliqui maligno spiritu superbiæ inflati, qui restimantes se secundos abbates esse, assumptis sibi tyrannidem scandala nutriunt, et dissensiones in congregatione faciunt. Tyrannis enim dicitur honor indebitus, et per cordis superbiam acquisitus. Qui præpositus superbe assumit, cum indebitum sibi abbatis honorem impendi requirit, et ideo inter fratres nutrit scandala, et dissensiones in monasterio præparat.

Et maxime in illis locis ubi ab eodem sacerdote, vel ab eisdem abbatibus, qui abbatem ordinant, ab ipsis etiam et præpositus ordinatur. Mos erat eorum tunc, ut quando abbas ordinabatur tunc et ab eodem episcopo et aliis coram stantibus abbatibus et præpositis ordinaretur. Sed quia inde superbiæ vitium nascebatur, non jam ab alio hodie apud nos ordinatur, sed a proprio abbate præposituræ illi obedientia injungitur, ut quæcumque abbati visum fuerit, ab ipso ministerio præpositi mutetur, ne sones illi superbiæ nascatur. Unde et sequitur:

Quod quam sit absurdum, facile advertitur, quia ab ipso initio ordinationis materia ei datur superbiendi, dum ei suggeritur a cogitationibus suis, exutum eum esse a potestate abbatis sui, quia ab ipsis est ordinatus a quibus et abbas. Ut hæc enim mala caveantur fieri, talem præpositum oportet eligi vel ordinari, qui alios ædificare vitæ suæ probetur exemplo, non qui destruat male vivendo. Qui humilitatis præbeat formam, non superbiæ suæ prætentat contumaciam. Quia inferius scribitur:

Hinc suscitantur invidiæ. Id est, inter præpositum et abbatem, dum alter superiorem se non vult videre alterum. Nulla est enim virtus, et pene nullum ministerium, quod non habeat contrarium invidiæ malum.

Rixæ, detractiones, æmulationes, dissensiones, et exordinationes. Fiunt enim rixæ et detractiones, et hæc omnia quæ dicuntur inter præpositum et abbatem, maxime per eorum sequaces. Fiunt dissensiones, quia quod unus cum suis fieri consentit, alius cum suis fieri dissentit. Fiunt exordinationes, quia quod unus ordinando disponit, alius destruit contraria ordinando. Unde et sit quod sequitur:

Et dum contraria sibi invicem abbas præpositusque sentiunt, et ipsorum necesse est sub hac dissensione animas periclitari. Et ii, qui sub ipsis sunt, dum adulantur partibus, eunt in perditionem. Cujus periculi malum illos respicit in capite, qui talis inordinationis se fecerunt auctores. Heu! mihi misero, qui se salvare debuerunt, et alios et se male vivendo perdunt, et cæteros. Et qui ire aliosque ad cælorum debuerunt ducere regnum, eunt ipsi, et sequaces suos in perditionis foveam infernique barathrum mergunt. Quod autem dicit: Cujus periculi malum illos respicit in capite qui talis inordinationis se fecerunt auctores, de illis dici videtur qui sicut abbatem, ita et præpositum ordinaverunt; qui unius monasterii ordinationem non duobus, sed uni debuerunt imponere, et ne inter duos periculosa nascerentur scandala, soli abbati congregationis suæ debuerunt committere curam. Unde et sequitur:

Ideoque nos prævidemus expedire, propter pacis charitatisque custodiam, in abbatis pendere arbitrio ordinationem monasterii sui. Ipse enim per semetipsum debet omnium monachorum suorum necessitatem tam corporis quam animæ providere, et subsidia præsentis necessitatis porrigere, et corda subditorum suorum ad laudem Creatoris admonendo sustollere, et eos quos tarditate vel segnitie culpa-

biles repererit, prout culpa vel ætas fuerit, aut in-crepatione, aut flagello corripere.

Et si potest fieri, per decanos ordinetur, ut antea disposuimus, omnis utilitas monasterii, prout abbas disposuerit; ut dum pluribus committitur, unus non superbiat. Nobis enim modo et abbas et præpositus et decani et presbyter simul et semper sunt necessarii, ut unusquisque in officio sibi commisso, vel ordine convenienti humiliter laborare non cesset. Nec datur illis regulariter locus superbiendi, sed imponitur fascis, quo gemendo pergant oppressi.

Quod si aut locus expetitur, aut congregatio petierit, rationabiliter cum humilitate, et abbas judicaverit expedire, quemcumque elegerit abbas cum consilio fratrum timentium Deum, ordinet ipse sibi præpositum. Qui tamen præpositus illa agat cum reverentia quæ ab abbate suo ei injuncta fuerint, nihil contra abbatis voluntatem aut ordinationem faciens; quia quanto prælatus est cæteris, tanto eum oportet sollicitius observare præcepta regulæ. Et hunc præpositum, sicut et abbatem in omnibus heatus Benedictus diligenter jubet regulam observare. Qui si vel superbia, vel negligentia, vel desidia, aliqua ex his prætermiserit, quæ in regula continentur, omnibus condemnationibus, quas regula continet, subiacebit. Unde et hic apte sequitur:

Qui præpositus, si repertus fuerit vitiosus, aut elatione deceptus superbiæ, aut contemptor sanctæ regulæ fuerit comprobatus, admoneatur verbis usque quater; si non emendaverit, adhibeatur ei correctio disciplinæ regularis. Quod si neque sic correxerit, tunc dejiciatur de ordine præposituræ et alius qui dignus est in loco ejus subrogetur. Quod si et postea in congregatione quietus et obediens non fuerit, etiam de monasterio expellatur. Hactenus qualis esse non debet præpositus digestum est; deinceps autem qualis esse debeat, ex sententiis Patrum demonstrandum est. Præpositus ergo monasterii non ætate senili, sed moribus constituendus est. Multos enim prolixitas annorum attollit, sed dedecus torpentis vitæ ad infantiam immaturitatem compescendo reducit. Constituendus est ergo præpositus moribus gravis, sermone solers, ingenio fortis, consideratione vigil, cursu impiger, correctione pius, disciplina moderatus, actu castus, moribus sobrius, dispensatione æquus, humilitate ornatus, patiens, mitis, non turbulentus, non iracundus, non superbiæ, vel arrogantiam vitio maculatus, non prodigus, non garrulus, sed omni actu religionis armatus, qui sciat languentium moribus subvenire, et tepescentium ignaviam excitare, super quem abbas requiescat, ut in nullo ab eis præceptis deviet, sed in omnibus subditus, et in jussis senioris detentus nihilque abbatis voluntati sit contrarius, aut faciat, aut ordinet faciendum, sed omnia per ejus interrogationem, juxta illud quod scriptum est: *Interroga patrem tuum, et annuntiabit tibi; majores tuos, et dicent tibi (Deut. xxxii).* Interrogandum semper est, ut in nullo a seniorum consilio

animæ subditæ discrepent, in nullo oves absque pastoris voluntate declinent. Ipse autem præpositus nihil faciet, nisi quod Pater jusserit, maxime in re nova; nam quæ ex more descendit, servabit regulam monasterii. Ita agens, ut nec abbati lædium generet, nec fratres intemperantia illius laborent. Ille observabit senior monasterii qui fratribus præpositus est, referens ad abbatem omnia, vel præcipue illa quæ per se non valuerit explicare.

Cogitet tamen abbas se de omnibus judiciis suis Deo redditurum rationem ne forte invidiæ aut zeli flamma urat animam suam. Nec inter laicos debet esse invidiæ livor, quanto magis inter religiosos viros et monasterii præpositos. Abbas enim præpositum, et præpositus abbatem, ut frater debet diligere fratrem. Memorari enim debet abbas, si eum aliqua invidiæ vel livoris tangit flamma, ne in Cain iniquam communicet invidiam, qui per zeli livorem Abel fratrem suum justum occidit; et per zeli livorem factus est inimicus Esau fratri suo Jacob; et per zeli livorem a fratribus suis venditus est Joseph. Zeli enim livor quanquam unius vitii censatur nomine, plurimos per diversa vitia generat ramos. Cuncta enim virtutum germina invidiæ livor concremat. Cuncta bona ardore pestifero devorat, sensum comedit, pectus urit, mentem afficit, et cor hominis quasi quædam pestis depascit. Contra quod vitium præparanda sunt pacis et charitatis arma in abbatis et omnium rectorum sanctorum seu subditorum anima.

CAPUT LXVI.

De ostiario monasterii.

Ad portam monasterii ponatur senex sapiens, qui sciat accipere responsum et reddere; cujus maturitas eum non sinat vagari. Notandum quia non dixit, ad portam ponatur senex ætate, sed ait *ponatur senex sapiens.* Ubi datur intelligi, quia non ætas in portario quærenda est corporis, sed sapientiæ et intellectus. Hinc namque et per quemdam sapientem dicitur: *Senectus venerabilis est non diuturna, neque numero annorum computata. Cani sunt autem sensus hominis, et ætas senectutis vita immaculata (Sap. iv).* Hinc ad Moysen dicitur: *Congrega mihi septuaginta viros de senibus Israel, quos tu nosti, quod senes populi sunt (Num. xi).* In quibus quid aliud quam senectus cordis requiritur. Dum enim dicitur, *quos tu nosti, quod senes populi sunt,* profecto liquet quia senectus mentis, non corporis eligenda nuntiatur.

Qui portarius cellam debet habere juxta portam; ut venientes semper præsentem inveniant, a quo responsum accipiant. Hinc et alii antiqui monachorum Patres dixerunt: Ostiario cura sit, ut omnes venientes intra januas recipiat, dans eis responsum honestum cum humilitate et reverentia, nuntians abbati, vel senioribus quis venerit, et quid petierit. Si quid vero cuicumque de fratribus missum vel mandatum fuerit, nihil ad ipsum perveniat, priusquam abbati vel senioribus indicetur.

Et mox ut aliquis pulsaverit aut pauper clamaverit, Deo gratias respondeat, aut benedicat. Eleganter

hic duas venientium beatus posuit Benedictus personas. Unam potentis, qui si januam monasterii invenerit clausam, manu vel fuste pulset eam; aliam vero pauperis posuit personam, quæ non pulsatur, sed tantum humiliter clamat ad januam. Quibus et satis apta a portario respondenda composuit, responsa, videlicet ut voce pauperis audita, Deo gratias agat, potenti vero occurrens obviam humiliter ab eo benedictionem petat.

Et cum omni mansuetudine timoris Dei reddat responsum festinanter cum fervore charitatis. Hinc et alius quidam monachorum magister ait: Portarii monasterii tales esse debent, qui omnium simul mercedem ædificant ætate senili quibus mundus silet, qui jam ex presentibus pompis nihil desiderant, sed in toto cordis affectu Creatori inhærentes singuli dicunt: *Mihi autem adherere Deo bonum est, ponere in Domino Deo spem meam*, talem semper supervenientibus ostendant exemplum, ut et foris ab extraneis nomen Domini glorificetur, juxta quod Dominus ait: *Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut rideant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum, qui in cælis est (Matth. v)*; et intus cum sodalibus suis mercedis præparent lucra, dum omnium vice foris gerunt curam. Sic cauti moribus cum virtutum magistra humilitate existant, ut omnis patientiæ blandimenta ex colloquio affabili ostendant; pauperum, peregrinorum et hospitem curam inter omnia habentes, quia in his Christus suscipitur, sicut ipse ait: *Quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis (Matth. xxv)*. Foris aliquid dare, vel cuilibet ministrare, vel a foris aliquid accipere, nullatenus sine commentu abbatis facere presumat. A signo vespertinò usque ad secundam impletam nullatenus portarum fores aperiantur, neque ullus a foris introitus pateat, sed si necessitas advenerit per fenestram totum deliberetur.

Qui portarius si indiget solatio, juniorem fratrem accipiat. Hinc et alius Pater ait: Duobus fratribus cella intra regias monasterii constituatur, qui et claudant monasterium post exeuntes, et aperiant intrantibus, et advenientes nuntient abbati. Vasa vel reliqua utensilia, quæ ad hospitem usus bajulant, ac si sacra Deo custodiant, ne per ipsorum neglectum ab ipso mercedem non recipiant ejus res diripiendi non servant.

Monasterium autem, si possit fieri, ita debet constructui; ut omnia necessaria, id est, aqua, molendinum, hortus, pistrinum, vel artes diversæ intra monasterium exercentur; ut non sit necessitas monachis vagandi foras; quia omnino non expedit animabus eorum. Hinc et alius monachorum Pater ait: Omnia necessaria intus intra regias esse oportet, id est, furnos, machinas, refrigerium, hortos, vel omnia necessaria, ut non sit opus frequenter foras egredi fratres. Cum ergo hæc omnia intus fuerint constituta, clausa sit semper monasterii regia, quæ a foris cercellum habeat ferreum, quo a veniente concusso cujuslibet intus indicetur adventus. Ars autem pi-

istoria ad laicos pertinebit. Ipsi enim triticum purgent, ipsi ex more molant. Massam tantundem monachi conficiant, et panem sibi propriis manibus faciant.

Hanc autem regulam sæpius volumus in congregatione legi, ne quis fratrum de ignorantia se excuset. Hinc et beatus Augustinus ait: Ut autem vos in hoc libello, tanquam in speculo possitis inspicere, ne per oblivionem aliquid negligatis, semel in septimana vobis legatur, et ubi vos inveneritis ea quæ scripta sunt facientes, agite gratias Domino bonorum omnium largitori. Ubi autem sibi quicumque vestrum videt aliquid deesse, doceat de præterito, caveat de futuro, orans ut sibi debitum dimittat, et in tentationem non inducatur. Hinc et Aurelius episcopus ait: Ne per oblivionem aliquid negligatis, semel ea in viginti diebus legite, id est, in Kalendis. Nos autem regulam nostram non solum semel in Kalendis, vel in hebdomada, sed etiam quotidie in collatione legimus, ut ejus præcepta cognoscere, et ad purum intelligere valeamus, et ea intelligentes vel secundum possibilitatem memoria retinentes, adjuvante Christo, implere operibus valeamus.

CAPUT LXVII.

De fratribus in via directis.

Dirigendi fratres in via omnium fratrum vel abbatis orationi se commendent. His vero fratribus in via dirigendis ante altare prostratis, et ab omnibus orationem poscentibus, dicat sacerdos hos versus, ipso tamen incipiente, et aliis respondentibus: *Salvos fac servos tuos, Deus meus, sperantes in te. Perfice gressus meos in semitis tuis, ut non morcantur vestigia mea. Lucerna pedibus meis verbum tuum, Domine, et lumen semitis meis. Angelis suis Deus mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis.* His præctis, hanc sacerdos orationis dicat collectam: *Angelus Domini bonus comitetur vobiscum, ut peracto obedientiæ cursu ad nos iterum revertamini in gaudio, per Dominum, etc.* Sed ne frater in via dirigatur solus, sententia nos docet Patrum, quæ dicit: Ad necessaria quærenda bini egrediantur vel terni fratres, et tales, quibus creditur, non qui verborum aut gulam sectentur.

Et semper ad adorationem ultimam operis Dei commemoratio omnium absentium fiat. Hoc in loco priusquam quinquagesimus psalmus inchoetur, a sacerdote dicatur: *Oremus pro fratribus nostris absentibus.* Fratribus vero respondentibus: *Salvos fac servos tuos, Deus meus, sperantes in te,* prosequatur sacerdos et dicat: *Mitte eis, Domine, auxilium de sancto.* Fratresque respondeant: *Et de Sion tuere eos.* Item sacerdos dicat: *Domine, exaudi orationem meam.* Respondeant fratres: *Et clamor meus ad te veniat.* Et tunc subsequatur quinquagesimus psalmus ab omnibus decantantibus.

Revertentes autem de via fratres, ipso die quo redeunt, per omnes canonicas horas dum expletur opus Dei, prostrati solo oratori ab omnibus petant orationem propter excessum, ne quid forte subripuerit in via visus aut auditus malæ rei, aut otiosi sermonis. Pro-

pter excessus dicit, id est, propter transgressionis lapsum. Sed pro quibus excessibus dicat, ipse exponit dicens : Ne qui forte subriperit in via visus, aut auditus male rei, aut otiosi sermonis. Cujus male rei dicat propheta loquente intellige. Ait enim : *Qui excutit manus suas ab omni munere, et obturat aures suas, ne audiat sanguinem, et claudit oculos suos, ne videat malum, iste in excelsis habitabit (Isai. xxxiii).* Revertentibus autem de via, et oratorii solo prostratis orationemque petentibus, hanc eis collectam sacerdos dicat. *Quæsumus, omnipotens Deus, ut his famulis tuis, quos ad nos incolumes de via redire fecisti, quidquid illic impediende fragilitate deliquerunt, tu propitiatus dimittas, per Dominum, etc.* Hinc et Isidorus ait : *Quando fratres foras proficiunt, aut redeunt, congregatis omnibus in unum in ecclesia benedictionem accipiant.*

Nec præsumat quisquam aliis referre quæcunque foris monasterium viderit aut audierit, quia plurima destructio est. Quod si quis præsumserit, vindictæ regulari subiaceat. Hinc beatus Pachomius ait : *Quando reversi fuerint fratres de monasterio, non audebunt aliis omnino quidquid foris gesserint aut audierint narrare. Hinc et alius Pater dicit : Fabulis quas a secularibus vel a quibuslibet audierint vel intellexerint, nullatenus consodalibus suis conferant. Quod si horum aliquid, quæ diximus, transgressi fuerint, regulari pœnitentiæ castigentur. Quod si humili satisfactione pateant, prout humilitas constantis cernitur, ita delinquentis culpa judicetur. Si vero contumaciæ crimen incurrit, et modum pœnitentiæ augetur.*

Similiter et qui præsumserit claustra monasterii egredi, vel quocunque ire, vel quidpiam, quamvis parvum, sine abbatis jussione facere. Hinc beatus Pachomius ait : *Nullus neque exeundi in agrum, neque ambulandi in monasterio, neque extra muram monasterii procedendi foras habeat facultatem, nisi interrogaverit præpositum domus, et ille concesserit.* Hinc et Cassianus ait : *Tanta obedientia regulæ debet junior imbui, ut absque senioris sui permissu non solum de cella exire, sed nec naturali necessitati satisfacere sua auctoritate præsumat. Nec illa etiam quæ utilia sunt, id est, aut cellam mundare, aut aquam deferre, aut si quid aliud opportunum est, sine conscientia et ordinatione sui senioris usurpet. Meditantibus etiam fratribus nulli liceat rebus se aliis implicari, nec liberum judicet ab schola discedere. Qui vero in hac præsumptione proruperit, excommunicationi ut dignus est subiacebit. Si vero pro utilitatibus monasterii missus ire noluerit, aut certe ambulans murmuraverit, vel cum aliqua tarditate exire voluerit, si placuerit abbati, jam non mittatur, et statim excommunicationis pœnam suscipiat, et sciat se adeptum superbiam et præceptioni repugnare divinæ.*

CAPUT LXVIII.

Si fratri impossibili injungantur.

Si cui fratri aliqua forte gravia aut impossibilia

injunguntur, suscipiat quidem jubentis imperium cum omni mansuetudine et obedientia. Quod si omnino virium suarum mensuram viderit pondus excedere, impossibilitatis suæ causas ei qui sibi præstat, patienter et opportune suggerat. Cum omni mansuetudine dicit, id est, cum omni modestia et lenitate. Mansuetus est enim, qui nulli injuriam irrogat : dictus autem mansuetus, quasi manu assuetus. Talis enim debet esse monachus, non contumax aut superbus. Unde et sequitur :

Non superbiendo, aut resistendo, vel contradicendo. Superbiendo enim magistro resistit, qui verbis imperiisque ejus despiciendo contradicit. Resistendo contendit, qui ea quæ implere jubetur, in facie renuit. Contradicendo repugnat, qui se ea quæ fieri jubentur, non fieri aperta voce reclamat. Quod facere monacho prohibetur, cum subditur.

Quod si post suggestionem suam in sua sententia prioris imperium perduravit, sciat junior ita sibi expedire, et ex charitate confidens de adjutorio Dei obediunt. Hinc Basiliius ait : *Omne quod tibi injunctum fuerit religionis gratia libenter obtempera, etiamsi supra vires tuas fuerit ; ne spernas illud, sed causam impossibilitatis tuæ ei qui tibi injungit, fideliter enarra, ut ejus moderamine, quod tibi onerosum fuerit, sublevetur, ut contradictionis vitio carere possis. Qui enim fideliter, et pure Deum diligit, et certus est de retributione Domini, nec sufficere sibi putat ea quæ injunguntur, sed semper augmenta operis quærit, et majora quam injunguntur desiderat, et optat ut supra vires videatur esse quod facit.* Hinc Cassianus dicit : *Illa est vera obedientia, quæ, quamvis aliquid difficile ei imperetur, nil tamen discussionis, sine aliqua hæsitatione perficere nititur. Nihil de impossibilitate murmurans, sed plena fide ac devotione quidquid dictum fuerit, non tanquam ab homine, sed tanquam a Deo suscipit imperatum. Ita enim omnibus virtutibus præferri debet obedientia, ut huic omnia postponantur, et universa dispendia monachus subire contentus sit, dummodo in nullo violare videatur.*

CAPUT LXIX.

Ut in monasterio non præsumat alter alterum defendere.

Summopere præcavendum est ne quavis occasione præsumat alter alterum defendere monachum in monasterio, aut quasi tueri. Tueri enim dicitur sustinere, opera ferre, vel præsidio esse. Hinc terribiliter et Basiliius ait : *Qui consentit peccantibus et defendit alium delinquentem, maledictus erit apud Dominum et homines, et corripietur increpatione severissima.* Hinc et beatus papa Gregorius dicit : *Peccatores in quo sunt sibi conscii, in eo et alium peccantem defendunt. Sibi enim quisque timet, cum alium videt corripit. Ideo contra verba corripientium unanimiter surgunt.* Hinc Salomon ait : *Stuppa collecta synagoga peccantium (Eccli. xxi).* Sequitur :

Etiam si qualibet consanguinitatis propinquitatē jun-

gantur. Nec quolibet modo id a monachis præsumatur, quia exinde gravissima occasio scandalorum oriri potest. Quod si quis hæc transgressus fuerit, acrius coerceatur. Hinc et alius Pater : Si quis errori alterius consenserit, et illi consilium dederit ut se tardius humiliet, sciat se cum illo simili modo culpabilem judicandum. Hinc et beatus Columbanus ait : Defendere proximum, vel consanguineum in monasterio nullo modo permittimus. Ut quid enim alium defendit, qui jam sibi non vivit, sed Christo, quem imitatur, manet crucifixus? Qui ergo proprias perdidit voluntates, ut Christi in se voluntatem implet, cur aliorum delicta defendat? Sit ergo ei æquus amor tam in consanguineo quam in cætero fratre qui ei sanguinis affinitate non jungitur, nec quemquam sub disciplinæ moderamine positum tueri studeat, ne vitium defendendi in aliis dimittat. Qui enim timet Dominum, si viderit fratrem suum errare, quæ sancta sunt debet ei demonstrare, et rectum iter ostendere, ut cum timore Dei incedens illam Salomonis impleat sententiam, quæ dicit : *Libera eos, qui ducuntur ad mortem, et de interitu liberare non cesses.*

CAPUT LXX.

Ut non præsumat quisquam aliquem passim cedere aut excommunicare.

Passim dicitur inordinate, incognite, et sine rationis modo.

Ut vitetur in monasterio omnis præsumptionis occasio, ordinamus atque constituimus ut nulli liceat quemquam fratrum suorum excommunicare aut cedere, nisi cui potestas ab abbate data fuerit. Non enim secundum commonitionem, vel animositatem cordis debet frater in fratrem ad percutiendum manus extendere, sed studio charitatis castigare cum humiliter debet atque corrigere. Hinc beatus Aurelius ait : Frater in fratrem si ausus fuerit manum mittere, legitimam disciplinam accipiat.

Peccantes autem coram omnibus arguantur, ut cæteri metum habeant. Et in Levitico scriptum est : *Ne oderis fratrem tuum in corde tuo, sed publice argue eum, ne habeas super illo peccatum (Levit. xix).* Hinc beatus Augustinus ait : Non est contrarius Apostolus Domino, qui dicit : *Peccantes coram omnibus argue, ut cæteri timorem habeant,* cum ille dicat : *Corripe eum inter te et ipsum solum : utrumque enim faciendum est.* Sicut infirmitatis diversitas eorum, quos utique non perdendos, sed corrigendos curandosque suscepimus, et alius sic, alius autem sic sanandus est.

Infantibus vero usque ad quintum decimum annum ætatis, disciplinæ diligentia sit, et custodia adhibeatur ab omnibus. Sed et hoc cum omni mensura et ratione. Hinc et quidam monachorum magister ait : Infantulos vero usque ad decimum quintum annum non excommunicari, sed præcipimus vapulare pro culpis. Post quindecim vero annos jam non vapulare, sed excommunicari concedet, quia jam intelligunt quo modo poenitere et emendare debeant.

Nam in fortiori ætate qui præsumperit aliquatenus sine præcepto abbatis, vel in ipsis infantibus sine discretionis exarserit, disciplinæ regulari subjaceat. Hinc Ferreolus ait : Monachus in monachum inflammatus, quod est turpissimum, manus injicere non præsumat, præter illos ad quos pertinet correctionis vel nosse modum, vel tenere iudicium, ne uno peccante cæteris præsumendi crescat audacia. Sequitur :

Quia scriptum est : Quod tibi non vis fieri, alii ne feceris (Tob. iv; Matth. vii). Nemo enim vult sibi a quoquam noceri, nec ipse igitur cuiquam debet nocere, sed potius inter utrosque debet fraternam charitas crescere, et ad eos quos aliquis increpat, talem debet affectum servare, qualem pater ad filium, aut medicus ad ægrotum.

CAPUT LXXXI.

Ut obedientes sint sibi invicem fratres.

Obedientiæ bonum non solum abbati exhibendum est ab omnibus, sed etiam sibi invicem ita obediant fratres, scientes se per hanc obedientiæ viam iuros ad Deum. Hinc et alii Patres dixerunt : Virtus obedientiæ expetenda est, et secundum vires uniuscujusque exercenda est, et ad primum verbum senioris omnes qui audierint ex fratribus assurgere oportet. Et qui non surrexerit, veniam petat, et poeniteat quantum judicaverit senior, et impleat quod jussum est.

Præmissis ergo abbatis aut præpositorum qui ab eo constituuntur imperio. Præmissis dicit, anteposito, ante imperato, ordinato, vel mandato.

Cui non permittimus privata imperia præponi. Privata dicit singillata, vel propria, et communia, singulorumque imperia; privata singulorum dimittenda sunt propter abbatis vel præpositorum imperia, non super illorum imperium agenda. Sequitur :

De cætero omnes juniores, prioribus suis omni charitate et sollicitudine obediant. Quod si quis contentiosus reperitur, corripiatur. Licet durum videatur, obedientia usque ad mortem facienda est, secundum exemplum Domini obedientis Patri usque ad mortem, et unumquemque oportet fratri suo servire, sicut abbati proprio vel patri, sicut Apostolus dicit : *Servite invicem in timore Christi (Galat. v).*

Si quis autem frater pro quavis minima causa, ab abbate, vel a quocunque priore suo corripiatur aulibet modo, vel si leviter senserit animum prioris ejuscunque contra se iratum, vel commatum, quamvis modice, mox sine mora tandiu prostratus in terra ante pedes ejus jaceat satisfaciens, usque dum benedictione sanetur illa commotio. Hinc beatus Basilus ait : Eo affectu obediri oportet ei qui nos ad opus mandati cohortatur, quo esuriens parvulus nutriti obtemperat ad verba imperanti, vel quo affectu omnis homo suscipit ab aliquo ea quæ ad vitam pertinent; imo et si quid amplius pro eo quod multo est pretiosior futura vita quam præsens, sicut et Dominus dixit : *Quia mandata mea vita æterna sunt (Joan. xii).*

Quod si quis contempserit facere, aut corporali

vindictæ subjaceat, aut si contumax fuerit, de monasterio expellatur. Hinc alibi scriptum est : Ad primum discussionis senioris sive æquinomi, sive alicujus fratris venia petenda est, et tandiu in terra prostratus jaceat, donec senior discussionem consummaverit. Si autem senior discussionem iteraverit, et ipse veniam iterare debet. Si quis tardior ad veniam inventus fuerit sive aliqua verba religioni contraria, sive pro excusatione sui delicti protulerit, mittendus est in carcerem, et pœniteat secundum quod judicaverit senior, usquequo corrigatur. Si autem obstinatus invenitur, separandus est a fratribus.

CAPUT LXXII.

De zelo bono, quem debent habere monachi.

Sicut est zelus amaritudinis malus, qui separat a Deo et ducit ad infernum, ita est zelus bonus, qui separat a vitiis et ducit ad Deum et ad vitam æternam. Zelus amaritudinis malus, qui separat a Deo et ducit ad infernum, sine dubio de invidia et odio procedit fraterno. De hoc enim zelo et beatus Cyprianus ait : Zelare et invidere alterius bono non est parvum, sed grande et magnum malum. Salomon quoque ait : *Zelus et iracundia minuunt dies (Eccli. xxx).* Sine dubio enim non parvum, sed grande est malum, quod homines separat a Deo et subdit diabolo. Separat a patre, et ducit ad deceptorem; separat a vita, et ducit ad mortem; separat a gloria, et ducit ad pœnam. Hoc enim invidiæ zelo percussus Cain, fratrem suum occidit Abel. Hoc zelo percussus filii Jacob fratrem suum vendiderunt Joseph. Hoc zelo percussus Pharisei et Scribæ, morti Dominum tradiderunt per fraudulentum osculum Judæ. Hunc ergo amaritudinis zelum, Dei non oportet habere servum, sed potius illum qui separat a diabolo et ducit ad Christum; qui separat a morte et ducit ad vitam; qui separat a vitiis et ducit ad virtutes; qui separat a tormento et ducit ad regnum cœlorum. Iste enim zelus de amore nascitur virtutum, non de odio fraterno; de charitatis fonte, non de odii fonte. Iste enim zelus animæ salutem tribuit, fidem retinet et omnem rectitudinem diligit. Hunc zelum Dominus exercuit, quando vendentes et ementes de templo flagellatos eliminavit. Nam et Phinees pro zelo rectitudinis principatum et honorem accipere meruit sacerdotis.

Hunc ergo zelum ferventissimo amore exercent monachi, id est, ut honore se invicem præveniant. Hinc et Apostolus ait : *Charitate fraternitatis invicem diligentes, honore invicem prævenientes, spiritu ferventes, Domino servientes (Rom. xii).* Tunc enim in spiritu fervemus, si sæculo frigidus sumus. Et quia frigidus Dominus non amat, et in tepidis nauseat, vult nos qui sub lege spiritu vivimus, nihil remissum, nihil in nobis habere tepidum, sed cum fervore spiritus, et calore charitatis et fidei cuncta peragere. Unde et apte sequitur :

Infirmittates suas sive corporum, sive morum patientissime tolerant. Hæc ille veraciter implet, qui charitatem in se veraciter habet, de qua scriptum est :

A Charitas patiens est (I Cor. xiii). Hinc et Apostolus ait : *Invicem onera vestra portate, et sic adimplebitis legem Christi (Galat. vi),* id est, charitatem

Obedientiam sibi certatim impendant. Scriptum est enim : *Melior est obedientia, quam victima.* Et Apostolus ait : *Obedientes invicem in vinculo pacis (Ephes. iv).*

Nullus quod sibi utile judicat sequatur, sed quod magis alii. Hinc Apostolus ait : *Charitas non quarit quæ sua sunt (I Cor. xiii);* id est, non cogitat tantum quod sibi utile est, sed quod aliis utiliter serviendo ministret.

Charitatem fraternitatis casto impendant amore. Charitas enim non est duplex, nec alicui invidet, sicut scriptum est : *Charitas non æmulatur, non agit perperam (I Cor. xiii),* id est, perversa, quia omnia secundum ordinem facit, et omnia vitia foras peccatis excludit, et alterius felicitatem quasi suam libenter amplectitur. Unde et ipse hic sequitur :

Deum timeant, abbatem suum sincera et humili charitate diligant. Scriptum est enim : *Qui Deum timet, nihil negligit (Eccles. vii).* Et qui vere Deum timet, ideo abbatem suum sincera et humili charitate diligit. Sincera et humilis charitas est, quam nos Dominus habere præcipit dicens : *Hoc est præceptum meum, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos (Joan. xiii).* Ad hoc enim nos diligere debemus, ut habeamus Dominum, et maneamus in Deo. Et hæc est dilectio, qua sit Deus omnia in omnibus, et qua nos alterutrum diligere debemus.

Christo omnino nihil præponant, qui nos pariter ad vitam perducant æternam. Amen. Cur ergo Christo nihil præponere debeamus, quæ sequuntur dicit, attonitis auribus audiamus. Ait enim : *Qui vos ad vitam æternam perducant.* Nullus enim nos alius ad æternam perducere vitam, nullus ad æternum, nisi ipse tantum, valet perducere regnum. Ipse enim secundum Psalmistam ait : *Ipse est Dominus Deus noster, nos autem populus ejus et oves pascuæ ejus (Psal. xcix).* Ipse enim cum sit omnipotens, non aliud dedit pretium, sed morti solum pro nobis semetipsum tradidit. Ipse nos misericorditer in filios adoptavit, et ut cohæredibus cœlorum regna promissit. Et ideo illi ut pote Deo nostro nihil præponere, nec debemus in rerum natura rerum omnium Creatori aliquid cœquare.

CAPUT LXXIII.

De eo quod non omnis observatio justitiæ in hac sit Regula constituta.

Regulam autem hanc descripsimus, ut eam observantes in monasteriis, aliquatenus vel honestatem morum, aut initium conversationis nos demonstremus habere. Tanto enim hujus regulæ facilius observare debemus instituta, quanto in ea conversationis leviolem inesse descriptam cernimus formam. Nam qui ista negligit observare minima, non potest recto tramite conscendere ad majora, quæ illi perfectam valeant componere vitam. Nam sequitur :

Cæterum ad perfectionem qui tendit, sunt doctrinæ

sanctorum Patrum, quarum observatio perducit hominem ad celsitudinem perfectionis. Et Eliæ enim, et aliorum illius temporis vita, doctrina et actio prophetarum nihil sunt aliud nisi exemplar et norma istius temporis monachorum. Nam et in Novo Testamento Joannis, et omnium apostolorum norma sunt omnium recte viventium monachorum. Unde et sequitur :

Quæ enim pagina, aut quis sermo divine auctoritatis Veteris ac Novi Testamenti non est rectissima norma vite humanæ? Aut quis liber sanctorum catholicorum Patrum hoc non resonat, ut recto cursu perveniamus ad Creatorem nostrum? Nec non et collationes Patrum, et instituta, et vita eorum; sed et regula sancti Patris nostri Basilii, quid aliud sunt, nisi bene viventium et obedientium monachorum exempla et instrumenta virtutum? Hinc beatus Isidorus ait : Plura sunt præcepta vel instituta monachorum, quæ a sanctis Patribus sparsim prolata reperuntur, quæque etiam nonnulli alius vel obscurius posteritati composita tradiderunt. Quisquis ergo vestram illam universam veterum disciplinam contendit appetere, pergat in quantum placet, et arduum illum linitem atque angustum levigato cursu incedat. Qui vero tanta jussa priorum explere nequiverit, in hujus limitis disciplinam gressum ponat, neque ultra declinandum studeat, ne dum declinatius appetit inferiora, tam vitam quam nomen monachi perdat. Quapropter sicut illa præcepta priorum perfectum reddant ad summum, ita facient ista ad ultimum. Illa custodiant perfecti, ista sequantur vel post peccatum conversi. Hæc ergo servi Dei, milites Christi, contemptores mundi, ita a vobis volumus custodiri, ut majora præcepta Patrum per omnia conservetis. Plenitudo autem sanctæ

conversationis et spiritualis vite perfecta doctrina in eorum sanctorum Patrum regulis nobis quotidie recitatur, quorum et probata vita divino munere et docendi est attributa auctoritas.

Nobis autem desidiosis, et male viventibus atque negligentibus rubor confusionis est. Cum enim priorum vitam sanctorum tantis audivimus pollere virtutibus, confusionis vervecundia ruboreque persuadimur, quia ad illorum perfectionem venire minime valeamus; sed nobis confidentiæ audaciam tribuunt verba quæ sequuntur :

Quisquis ergo ad patriam caelestem festinas, hanc minimam inchoationis regulam descriptam, adjuvante Christo, perfice : et tunc demum ad majora, quæ supra commemoravimus, doctrinæ virtutemque culmina, Deo protegente, pervenies. Amen. Facienti hæc vita erit æterna. Paterno more beatus nos hortatur Benedictus, ut si ad caelestem volumus conscendere patriam, hanc minimam prius festinemus inchoationis perficere regulam, et sic adjuvante Christo ad majorum studeamus Patrum doctrinam et ad virtutum sublimia properemus scandere culmina. Cui nos libenter obtemperare, et ejus præcepta libenter debemus audire, quia felix qui hanc recte implere poterit regulam; felix qui in præsentem vitam, ad virtutum potitur ascendere culmina. Sed his omnibus felicior, cui post præsentem vitam, vita erit æterna; felix qui semper cum sanctis regnare, cum angelis vivere, cum utrisque gaudere, et cum ipso Domino in perpetuum feliciter poterit vivere. Ad quam vitam ille nos feliciter ducet, qui in præsentem misericorditer regnat, gubernat Jesus Christus Dominus noster, qui cum Patre, et Spiritu sancto unus Deus vivit et manet in sæcula sæculorum. Amen.

SMARAGDI ABBATIS VIA REGIA.

[Ex Spicilegio Dacherii, tom. I, pag. 258.]

DACHERIUS HUMANISSIMO LECTORI.

Hujus operis VIA REGIA inscripti auctor non est Smaragdus presbyter et monachus Anianæ in Septimania diocesisque Magalonensi, qui doctrina et sanctitate Ludovici Pii imperatoris tempestate florebat; neque idem Smaragdus Luneburgensis monasterii in Saxonia abbas, quandoquidem monasterium istud condidit Hermannus Saxonicus dux sub anno 972, sed Smaragdus abbas sancti Michaelis (vulgo *Saint-Michel*) in diocesi Viridunensi. Sententiam hanc approbat doctissimus Lucas Holstenius, qui nuper in Urbe orbem litterarium veluti sidus splendidissimum illustrabat.

« In Codice manuscripto » ait ille, « serenissimæ reginæ [Sueciæ] unde hoc exemplar accurate descriptum est, deficit primum folium, quo auctoris præfatio continebatur ad Ludovicum Pium, ut pato, sub quo diem extremum cum obiisse nos docet epita-

phium a Sammarthanis fratribus editum. Ut Smaragdo hoc opus tribuam facit epistola eidem in calce subjuncta Caroli imperatoris ad Leonem III papam, quam idem Smaragdus edidisse scribitur. Unde apparet hunc Smaragdum auctorem esse narrationis de collatione habita Romæ in secretario basilicæ Vaticanæ inter missos Caroli Magii et Leonem papam, quam Jac. Sirmondus tom. II Concil. Gall., pag. 256, edidit; cum testimonia illa quorum narratio principio meminit, epistola Caroli contineantur. Præterea ex styli et tractandi modo perspicue apparet librum, qui DIADEMA MONACHORUM appellatur, hujus Smaragdi setum esse: cujus auctorem alii Smaragdum sancti Michaelis abbatem in Saxonia manifesto errore faciunt. Nam liber serenissimæ reginæ ante Saxoniorum imperatorum tempora scriptus est, qui monasterium Luneburgense construxerunt. Neque enim

dubitari potest quin utrumque unius ejusdem auctoris opus sit, cum multa ex uno in alterum ad verbum transcripta legantur, ut videre est in Diademate Monachorum, quod eadem capitum serie prætextitur, et iisdem, ut dixi verbis, utrique tamen vitæ generi diversa ratione accommodatis: conferas tantum capita 6, 7, 8 et 9, et res ad oculum patebit. »

Enimvero ea quæ acta sunt Romæ de Symbolo fidei inter Leonem papam et missos Caroli Magni, se non collegisse modo, sed et ipsis interfuisse non obscure innuit Smaragdus initio narrationis, ubi hæc verba: « His dictis novi quod nonnulla colloquendo potius quam disputando præcesserant, quorum series sensuum seu verborum, nisi tantum quod inde fuit, non satis memoriæ occurrit, etc. In quantum recordari

A valeo, isto fuit cursus sensuum, et summa conclusio novissimarum definitionum, » etc. Namque in Urbem secum adduxerant Smaragdum legati illi, Jesse episcopus Ambianensis et Adalardus Corbeie abbas, utpote virum in rebus ecclesiasticis apprime versatum, ut ejus eruditio sibi esset subsidio.

Porro legenti patebit, Smaragdum, cum regi dicavit suum opus, ætate jam provectum fuisse. Et licet in hoc opere nullos sanctos Patres laudet nominatim, continuo tamen e placitis eorum collectos quasi flores spargit, quemadmodum doctus quisque poterit dijudicare. Denique quantum e Smaragdi monitionibus profecerit Ludovicus, qui agnomen Pii sortitus est, in regendo tum seipso, tum etiam imperio patefaciunt ipsius egregii mores et acta illustra.

Epistola nuncupatoria.

Deus omnipotens, te, o clarissime rex, quando voluit, et ubi voluit, de regali nobilique genere nobiliter procreavit, et misericorditer ad lavacrum regenerationis perduxit: caput tuum oleo sacri chrismatis linivit, et dignanter in filium adoptavit. Constituit te regem populi terræ, et proprii Filii sui in cælo fieri jussit hæredem. His etenim sacris ditatus maneribus rite portas diademata regis.

Primum quia de femore regis regalique descendis prosapia, decenter tibi convenit, et bene et multa regere regna. Secundo quia te regem esse, et sacri chrismatis unctio, et fidei confessio, operisque confirmant et actio. Tertio ut æternum cum Christo feliciter perciperes regnum, misericorditer adhuc te parvulum Rex regum adoptavit in filium. Hæc te prospiciens claraque indicia ab infantia regem clamitant regemque confirmant; superest ut hæc ipsa regalia, quæ percepisti a Domino munera, sollicite salva custodias, et operibus pariter moribusque defendas: exiguo enim tempore in hæc, qua vivimus, morabimur vita; quia via universa carnis pergitur, et celeri cursu ad promissam quotidie patriam festinamus.

Restat ergo ut de illa tantum solerter interrogemus via, quæ nos a latronibus tutos vitis que defecatos desideratam feliciter ducat ad patriam. Hortatur etenim nos de hac re Propheta, cum dicit: *Stare super vias, et videte, et interrogate de semitis antiquis, quæ sit via bona, et ambulate in ea; et invenietis refrigerium animabus vestris (Jerem. vi, 16)*. Sollicite ergo hæc a nobis discreteque querenda est via, qua nos salvos ad requiem perducat æternam; et cum Domino nobis monstrante fuerit inventa, caute discreteque nobis ambulandum est per eam, non ad dexteram ambulantibus aut ad sinistram. Occurrat illa de qua propheticus sermo deauntians clamat: *Est via quæ videtur hominibus recta, cujus novissima demergunt ad inferna (Prov. xiv, 12)*. Sed ne aliquis nostrum per ignorantiam in hoc oberrans incidat devium, pie nos propheta admonet Isaias: *Et erunt oculi tui videntes præceptorem tuum: et aures tuæ audientes verbum post tergum monentis. Hæc est via, ambulate in ea, ut non declinetis neque ad dexteram*

B *neque ad sinistram (Isa. xxx, 20)*. Nani et Israeliticus populus cum, per aliena transiens regna, ad repositionis tenderet patriam, nuntios misit ad Sehon regem Amorrhæorum, dicens: *Obsecro ut transire mihi liceat ad terram tuam, non declinabimus ad dexteram neque ad sinistram, sed per viam regium gradiemur, donec transeamus fines tuos. (Num. xxi, 21.)*

Et tibi ergo, nobilissime rex, si vis ad supernam feliciter promissionis tendere patriam, diligenter regia querenda est via, quia cum sis rex in terra, ad cælorum properans regna per regiam debes currere viam. Trita etenim est, et antiquitas sanctorum regum vestigiis confricata. Per illam Josue firmissimo properans gradu, multorum regum colla comminuit, nefandorum phalanges stravit, Hiericuntinos muros evertit, et Israelitico populo terram repromissionis distento fune divisit. Per illam David indeclinabiliter gradiens, persecutori Sauli pepercit; lapideo ictu Goliath exstinxit, et ab improperio Allophylorum Dei populum liberavit, et sibi regnum perpetuum solidavit. Per illam firmiter ambulans Ezechiam misericorditer Dominus visitavit, a mortis thoro revocavit, et quinquies ternos ad vitam pristinam addidit annos. Per illam adhuc ambulans Salomon, quasi fluvius aqua, impletus est sapientia: nam ab illa recedens inexpiabilem gloriæ suæ intulit maculam. Per illam intrepidus Ozias rex justus ambulans excelsa comminuit, abominationes diversas a populo Dei abstulit, et justificationes a Domino multiplices accepit.

D Ecce conspicis perspicue, rex nobilissime, qualiter per regiam ad Deum reges ambulant viam, et ad cælorum regna cum cæteris sanctis reges quoque feliciter volant. Via etenim regia est, quæ per prophetam vocatur *sancta (Isa. xxxv, 8)*, per quam non transibit pollutus, ait idem propheta: nec inveniatur ibi leo, diabolus scilicet, qui rugiens circumit querens quem devoret; nec mala bestia, dæmon videlicet, ascendit per eam; sed est directa via, et ambulabunt qui redempti a Domino et liberati fuerint, per eam. Per quam et te quotidie, auxiliante Domino, ira cognoscimus et gratulamur, et ad æternam gloriam te esse venturum fideliter credentes non dulitamus.

Tantum est, ut quod cepisti bonum perficias, et usque ad perseverantie finem perducas; quia non qui inchoaverit, sed qui perseveraverit, salvus erit. En jam aggrediar Domino miserante tibi, rex, regiam

A describere viam, qua ambulans non habebis offendiculum, sed perfectum in finem æternumque cum gaudio a Domino excipies regnum, in qua via dilectionis gradum convenienter ponimus primum.

INCIPIT LIBER.

CAPUT PRIMUM.

De dilectione Dei et proximi.

Dilige ergo, mitissime rex, Dominum, sicut ille præcepit, scilicet ex toto corde, tota anima et tota virtute tua (*Dent. vi, 5*). Dilige quia prior dilexit. Sic enim Joannes ille qui super dilectionis fontem in cœna recubuit, in Epistola sua ait: *Fratres, diligamus invicem, quoniam ille prior dilexit nos* (*I Joan. iv, 19*). Neque enim poterat Dominum fragilitas diligere humana, nisi ille primum nostram diligeret naturam. Illus est enim omne quod possumus; illo vivificante vivimus, illoque vegetante movemur. Nihil enim habet homo quod non acceperit; nec bene velle in arbitrio constat humano, quanto magis perficere? Dilexit etiam te priusquam esses, et ideo ut esses creavit. Illi autem laudem referens sancta clamat Scriptura: *Diligis enim omnia quæ sunt, et nil odisti horum quæ fecisti, nec enim odians aliquid constituisti* (*Sap. xi, 25*). Diligens etenim Dominus, o mitissime rex, creavit te, et vivificavit, nutrit et custodivit, et ad lavacrum regenerationis perduxit, renovavit, gubernavit, et ad intelligibilem perduxit ætatem; et dum adhuc parvulus esses, regali te sede sublimiter evexit. Hæc omnia tibi misericorditer et per dilectionem operatus est Deus. Aperi ergo, o rex, oculos cordis, et in tantum te a Jesu Christo Domino nostro antequam esses cognosce dilectum, ut pro te ejus sanguinem non dubites fusum. Suspende cor tuum ad dilectionem Creatoris tui; et non modicum, aut ex aliquo, sed sicut superius dictum est, ex toto corde, et ex tota anima, et ex tota virtute tua dilige Dominum Deum tuum, ita ut nullius dilectionem præponas dilectioni Domini tui. Et ipso te docente intellige; ait enim: *Qui diligit patrem et matrem plusquam me, non est me dignus* (*Matth. x, 37*). Vere enim si Deum toto corde diligimus, dilectioni ejus non parentum, nec filiorum dilectionem præferre debemus.

Sed si diligis Deum, o piissime rex, ex toto corde et ex tota anima tua, et ex tota virtute tua, necesse est ut diligas proximum tuum sicut teipsum: *Quia in his duobus mandatis universa lex pendet et propheta* (*Matth. xxii, 40*). Ergo legem et prophetas non implet, qui Deum proximamque non diligit. Et vera perfectaque in hoc consistit dilectio, ut diligatur Deus, diligatur et proximus; scriptum est enim: *Qui non diligit fratrem suum quem videt, Deum, quem non videt, quomodo potest diligere? Et hoc mandatum habemus a Deo, ut qui diligit Deum, diligit et fratrem suum* (*I Joan. iv, 20*). Ipse namque auctor dilectionis Dominus Jesus Christus mentibus nostris mandatum

dilectionis inculcans, ait: *Mandatum novum do vobis; ut diligatis invicem sicut dilexi vos. In hoc cognoscent omnes quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem* (*Joan. xiii, 34, 35*). Nam et illo discipulus, qui de pectore Domini charitatis fluentia potabat, dilectionem Dei et proximi vaporans aiebat: *Charissimi, diligamus nos ad invicem, quoniam charitas ex Deo est, et omnis qui diligit fratrem suum, ex Deo natus est, et cognoscit Deum: qui autem non diligit fratrem suum, non habet charitatem, et non novit Deum. Si diligamus invicem, Deus in nobis manet, et charitas ejus in nobis perfecta est* (*I Joan. iv, 7*). Nam et Petrus princeps apostolorum, ut nos diligamus invicem, dulciter exhortans ait: *Estote itaque prudentes, sobrii, vigilantes in orationibus: ante omnia autem mutuum in vobismetipsis charitatem continuam habentes: quia charitas operit multitudinem peccatorum* (*I Petr. iv, 8*). Attendendum est quia non dixit: *Temporalem habete charitatem, quæ aliquando sit vobiscum, et aliquando discedat a vobis; sed continuam, inquit, quæ vobiscum perseverans maneat, et a cordibus vestris nunquam discedat. Beata virtus dilectionis et charitatis, quæ sic operit multitudinem peccatorum, et delet a cordibus fidelium, ut nunquam pereant in æternum.*

Quærere nonnulli solent quis sit proximus, quem tam germano præcipit diligere Deus. Nos vero proximum, fidelem omnem dicimus Christianum, qui non solum rationabiliter proximus, sed et fideliter frater vocatur: unum enim Deum habentes, eundemque Patrem, ejus gratia renati, vocamus. Ergo generaliter omnis Christianus, Christiano proximus appellatur: ejus sigillatim ponens species, Apostolus præcipit diligendas: *Viri, diligite uxores vestras, et nolite amari esse ad illas* (*Coloss. iii, 19*). Ut filii diligantur, idem Apostolus admonet parentes, dicens: *Patres, nolite ad iracundiam procurare filios vestros* (*Ephes. vi, 4*). Ut servi diligantur, idem Apostolus admonet, dicens: *Domini, quod justum est et æquum præstate servis, scientes quoniam et vos Deum habetis in cœlis* (*Coloss. iii, 1*). Nam et alibi de illis Scriptura ait: *Si est tibi servus, sit quasi anima tua, quasi fratrem sic eum tracta* (*Eccli. xxxiii, 31*). Ut amicus pariter diligatur et inimicus, præcipit Apostolus, ubi amicum in Deum, et inimicum propter Deum admonet diligendum. Nam et Dominus in Evangelio ait: *Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos: et orate pro persequentibus et calumniantibus vos* (*Matth. v, 44*). Ecce liquido patet quem proximum præcipit Dominus diligendum, uxorem videlicet et filios, servos, amicos et inimicos, in quibus nominibus omnis Christianus

cognoscitur dici proximus, omnisque a Domino præcipitur diligendus. Beata ergo virtus dilectionis et charitatis, quæ omnes amplectitur, omnes diligit, et quasi unius proximi in mentis arcana omnium amorem recondit. Vere beata, quæ nutrit virtutes, et delet peccata, opprimit iram, recludit odia, expellit avaritiam, comprimit rixam, effugit pariter omnia vitia, omnia tolerat, omnia credit, omnia sperat, inter opprobria secreta est, inter odia benefica, in veritate firma, a pravis impugnatoribus non diripitur, a latronibus non furatur, a prædonibus non rapitur, a flumine non destruitur, ab incendio non crematur, ab hæresi non dividitur; individua stat, inexpugnabilis manet, inexplicabilis durat, inconcussa perseverat, incorrupta lætatur; ligamentum est omnium virtutum, gluten est animarum, concordia mentium; societas electorum et exultatio angelorum: ne adversitatibus frangatur, fortiter mentem roborat; ne ira superetur, rationabiliter reprimat. Vere enim hæc, ut video, regalis est virtus, quæ cunctis in palatio panem lætitiæ frangit, cunctis vinum jucunditatis porrigit, dulcicia cunctis oscula tribuit, et diligens omnes unis extensis amplectitur. Tene ergo istam, o clarissime rex, tam claram et beatam regiamque virtutem; tecum sit, tecum maneat, tecum surgat, tecum pergat, tecum lætetur et convivetur; decet enim in convivio regis tam regiam jugiter inesse virtutem.

CAPUT II.

De observandis mandatis Domini.

Quia Domino auxiliante viam regiam scribere cœptus, necesse est ut in ea operis gressus firmiter et diligenter, et ordinate ponamus, ut currens per eam non tibi damnosum offendiculum, sed lucrosam æternamque inveniat gaudium. Videamus quod nobis ipse dilectionis auctor post executionem dilectionis conservandum concedat præceptum; ait enim: *Si diligitis me, mandata mea servate: et ego rogabo Patrem, et alium Paraclætum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum* (Joan. xiv, 15, 16). Attende ergo, o clementissime rex ac mitissime, quantum nos diligit Dominus noster Jesus Christus, qui cum promissione a nobis suam exigit dilectionem, et Spiritum sanctum dicit nobiscum esse in æternum mansurum, si post dilectionem suam mandata ejus servaverimus. Ab ipso enim (ut jam superius diximus) nobis omnia bona creduntur, et velle bonum et operari ab illo prius nobis largitur. Diligimur enim ut diligamus, amamur ut amemus, cognoscimur ut cognoscamus, adjuvamus ut operemur et operando virtutibus ditemur. Ergo si te dilectio Dei proximique demulcet, consequens est ut facias quod ille præcepit, quia in tantum diligis, in quantum facis. Neque enim potest sincere Deum diligere, qui mandata ejus fideliter non implet. Ipse te Domino docente intellige; ait enim: *Si quis diligit me, sermonem meum servabit; et Pater meus diliget eum, et ad eum veniemus, et apud eum mansionem faciemus. Et qui non diligit me, sermones meos non servat* (Ibid., 23, 21). Joannes quoque apostolus

PATROL. CII.

A dilectione Domini repletus in Epistola sua ait: *In hoc scimus quoniam cognovimus eum, si mandata ejus observemus. Qui dicit se nosse eum, et mandata ejus non custodit, mendax est, et in hoc veritas non est. Qui autem servat verbum ejus, vere in hoc charitas Dei perfecta est* (I Joan. 11, 3). Liber quoque Job ore Domini sacratus de hoc ipso testis est, maxime de regibus dicens: *Non auferet a justo oculos suos, et reges in solio collocat in perpetuum, et illi eriguntur. Revelabit quoque aurem eorum, ut corripiat; et loquetur ut revertantur ab iniquitate. Si audierint et observaverint, complebunt dies suos in bono, et annos suos in gloria: si autem non audierint, transibunt per gladium ut consumantur in stultitia* (Job xxxvi, 7, 40 seqq.). De se quoque ipse Job bonum rectamque dans testimonium, ait: *Vestigia Dei secutus est pes meus, viam ejus custodivi, et non declinavi ex ea, a mandatis labiorum ejus non recessi, et in sinu meo abscondi verba oris ejus* (Job xxiii, 41, 42). Tala ergo de te, o bone rex, volumus semper audire testimonium, tale videre frequenter et opus.

Ipse quoque Dominus de dilectione sua atque mandatorum suorum observantia populum Israeliticum admonens, dicit: *Et nunc, Israel, audi præcepta et judicia, quæ ego doceo te, ut faciens ea, rivas in eis. Observa et cave ne quando obliviscaris Domini Dei tui. Et nunc, Israel, quid Dominus Deus tuus petiit a te, nisi ut timeas Deum tuum, et ambules in viis ejus, et diligas eum, ac servias Domino Deo tuo, in toto corde tuo, et in tota anima, custodiasque mandata Domini, et cæremonias ejus, quas hodie præcipio tibi, ut bene sit tibi? Si autem audieris vocem Domini Dei tui, ut facias atque custodias omnia mandata ejus, quæ ego tibi præcipio hodie, faciet te Dominus Deus tuus excelsiorem cunctis gentibus quæ versantur in terra: venientque super te universæ benedictiones istæ, et apprehendent te, si tamen præcepta ejus audieris. Benedictus tu in civitate, et benedictus in agro. Benedictus fructus ventris tui, et fructus terræ tuæ, fructusque jumentorum tuorum, grejes armentorum tuorum, et caulæ ovium tuarum. Emittet Dominus benedictionem super cellaria tua, et super omnia opera manuum tuarum. Dabit Dominus inimicos tuos qui consurgunt adversum te, corruentes in conspectu tuo* (Deut. 10, 1; 1, 12; viii, 11; xxviii, 1 seqq.).

D Addens quoque Dominus adhuc ad Israellem, dicit: *Si in præceptis meis ambulaveritis, et mandata mea custodieritis, et feceritis ea, dabo vobis pluvias temporibus suis, et terra gignet germen suum, et pomis arbores replebuntur. Apprehendet messium trituram vindemiam, et vindemia occupabit sementem: et comedetis panem vestrum in saturitate, et absque pavore habitabit in terra vestra. Dabo pacem in finibus vestris: dormietis, et non erit qui exterreat. Auferam malas bestias, et gladius non transibit terminos vestros. Persequemini inimicos vestros, et corruent coram vobis. Persequentur quinque de vestris centum alienos, et centum de vobis decem millia, cadent inimici vestri gladio in conspectu vestro. Quod si non*

audieritis me, nec feceritis omnia mandata mea, si spreveritis leges meas, et judicia mea contempseritis, ut non faciatis ea quæ a me constituta sunt, et ad irritum perducatis pactum meum, ego quoque hæc faciam vobis. Visitabo vos velociter in egestate, et ardore qui conficiat oculos vestros, et consumat animas vestras. Frustra seretis sementem, quæ ab hostibus devorabitur. Ponam faciem meam contra vos, et eorruetis coram hostibus vestris, et subjiciemini his qui oderunt vos: fugietis nemine persequente (Levit. xxvi). Per Isaiam quoque Dominus ad Israel clamat, et dicit: *Utinam attendissem mandata mea! Facta fuisset sicut flumen pax tua, et justitia tua sicut gurgites maris; et fuisset quasi arena semen tuum, et stirps uteri tui ut lapilli ejus: non interiisset, et non fuisset attritum nomen ejus* (Isa. XLVIII, 18, 19).

Bonum ergo tibi est, o rex, ut diligas Dominum Deum tuum, et ob dilectionem ejus nimiam sollicitè et diligenter custodias ejus præcepta. Sancta sunt enim mandata ejus et justa, et observantibus valde salutaria. Propterea Pater et Filius et Spiritus sanctus ad te venient, et apud te in proprio letam mansionem facient, et beatus eris in perpetuo tali hospite visitatus. Propterea complebuntur in benedictionibus dies tui, et in gloria anni tui. Propterea pax tua feliciter multiplicabitur, et gaudium sicut flumen in æternum complebitur.

CAPUT III. De timore.

Ecce jam auxiliante Deo ad tertium viæ regis pervenimus gradum, in quo operis nostri rectum debemus figere gressum. Sed quia per nosmetipsos agere non valeamus, Prophetam ejusdem Domini, cujus viam gradimur, diligenter interrogemus.

Adest nobis benevolus humilisque David Spiritu sancto repletus, et ubi post observantiam mandatorum Dei, servitiumque beatum pedem operis nostri figere debeamus ostendit, dicens: *Servite Domino in timore: et exultate ei cum tremore* (Psal. 11, 11). Nam et Apostolus æque nos admonet, dicens: *Cum timore vestram salutem operamini* (Philip. 11, 12). Ecce quomodo via regia patet, ecce quomodo perspicua est, ecce quomodo ultro se occurrentibus offert: planam se iter agentibus sternit, et lucidam se calcantibus præbet. Quid enim clarius? quid lucidius? quidve congruentius esse potest, quam ut qui diligit Dominum, mandata ejus observet et operetur in eis? et qui operatur, non inaniter, aut jactanter, sed cum timore Dei operetur, et non sibi de bono opere inanes et vacuas tribuat laudes, sed Domino jugiter dignas gratias referat, qui eum et fructu boni operis impleat, et in operando felix ei adjutorium præbeat. Scriptum est enim: *Qui timeant Dominum, speraverunt in Domino: adjutor eorum et protector eorum est* (Psal. cxiii, 11).

Time ergo, o mitissime rex, Deum, ut protectionem tibi jugiter et adjutorium felix ministret, et tua vox cum voce Mariæ, Moysi et Aaron unita ad Re-

gem regum clamet, et dicat: *Adjutor et protector meus Dominus, et factus est mihi in salutem* (Exod. xv, 2). Necnon et vox tua cum regis David voce conjuncta, jubiloque exultationis repleta vociferans clamet, et dicat: *Dominus virtus mea, firmamentum meum, et refugium meum, et liberator meus: Deus meus, adjutor meus, et sperabo in eum. Protector meus, et cornu salutis meæ, et susceptor meus. Laudans invocabo Dominum, et ab inimicis meis salvus ero* (Psal. xvii, 2-4).

Time ergo Deum, rex, ut jugem tibi animæ virtutem corporisque ministret, firmamentum mentis et adjutorium concedat æternum, cornu regni tui faciat sublime, et brachium fortitudinis robore confirmet. In timoris etenim laudem Salomon ait: *Timor Domini apponet dies* (Prov. x, 27). Time ergo Deum, o rex, sed illo timore, qui sanctus permanet in sæculum sæculi; illo casto timore, qui tibi ad dies temporis hujus adjiciet dies æternos, dies perpetuos, dies immortales, dies perennes: imo diem unum sine vespera et infinitum, diem felici gaudio plenum, indeficiente luce refertum, angelico comitatu suffultum, diem quem nox non interpolat, tenebræ non obscurant, nubilum non offuscat, importabilem non efficit calor æstatis, pigrum non reddit frigus hiemis: dies qui tibi cum sanctis, communis cum angelis, æternus cum utrisque, qui tibi cum felici gaudio consortium tribuat angelorum, et socium faciat patriarcharum, in numero computet prophetarum, in exultatione socium faciat apostolorum.

Ipse quippe Salomon de laude boni timoris ait: *Timor Domini fons vitæ* (Ibid., xiv, 27). Ergo, si vis, rex, in æternum feliciter vivere, alacriter ad fontem debes recurrere vitæ. Ipse enim est fons vitæ, qui juge dans poculum, æternam auferet sitim, et cum gloria tribuet immortalitatis coronam. Ipse iterum Salomon ait: *Timor Domini dat vitam* (Ibid., xix, 23). Vides ergo, rex, quia in timore Domini plenitudo invenitur vitæ: vides quia timor Domini nobis immortalem et æternam ministrat vitam. Præsens etenim vita dierum plenitudine non fulcitur, sed futura. In dimidio namque dierum nostrorum tollimur; et ab ista, dum adhuc vivere cogitamus, rapimur vita. Sic enim rex justus Ezechias ait: *Ego dixi in dimidio dierum meorum: Vadam ad portas inferi, etc. Præcisata est velut a texente vita mea; dum adhuc ordiret, succidit me: de mane usque ad vesperam finies me* (Isai. xxxviii, 10-12). Nam quod in timore Dei plenitudo sit sapientiæ, et plenitudo fructuum, et plenitudo generationis, et thesaurus salutis, una sententia comprehendit pariter Ecclesiasticus liber, et dicit: *Plenitudo sapientiæ est timere Deum; et plenitudo a fructibus ejus, omnem domum illius implebit a generationibus, et receptacula a thesauris illius. Corona sapientiæ timor Domini, replens pacem, et salutis fructum: et vidit, et dinumeravit eam, utraque autem sunt dona Dei* (Eccli. 1, 20). Ipse iterum te timere Dominum salutariter admonet, di-

cens : Serva illius timorem, et in illo veterasce. Me- A tuentes Dominum sustinete misericordiam ejus, et non deflectatis ab illo ne cadatis. Qui timetis Dominum, credite illi, et non evacuabitur merces vestra. Qui timetis Dominum, sperate in illum, et in oblectatione vobis veniet misericordia. Qui timetis Dominum, diligite illum, et illuminabuntur corda vestra (Eccli. II, 6). Ipse iterum Salomon ait : Timor Dei est non despiciere pauperem justum, et noli magnificare peccatorem divitem. Quia quamvis magnus sit iudex et potens in honore, non est major illo qui timet Deum. Quam magnus qui invenit sapientiam et scientiam, sed non est super timentem Deum. Timor Dei se super omnia superposuit : Beatus homo cui donatum est habere timorem Dei. Timor Domini sicut paradus benedictionis, et super omnem gloriam operuerunt illum B (Eccli. x, 25 ; xxv, 13 ; xl, 18).

Vides ergo, rex, quia et ista regia virtus est, in qua fiducia fortitudinis est, in qua vitæ plenitudo invenitur, in qua fructuum plenitudo nutritur, in qua generationis crescit prosapia, per quam fructus pullulat salutis et pacis, per quam thesaurus reconditur salutaris, per quam illuminabuntur corda justorum, per quam multipliciter crescit merces eorum, Vere verum est : *Beatus cui datum est habere timorem Dei (Eccli. xxv, 15).*

Ahuc audi, et diligenter attende, rex, quid Dominus per Malachiam prophetam timentibus se promittat. Orietur, inquit, vobis timentibus nomen meum sol justitiæ, et sanctas in pennis ejus ; et egredientini, et salietis sicut vituli de armento ; et calcabitis impios, C cum fuerint cinis, sub planta pedum vestrorum (Malach. IV, 2). Et tibi ergo timendum est nomen Domini, ut sol justitiæ tibi met oriatur Christus, qui mentis tuæ tenebras repellat, ignorantiam cordis auferat, et lucem intelligentiæ infundat, sapientiæ radios in te dirigat, et discretionis tui memoriam porrigat, inimicorum colla plantis tuis calcanda substernat, et fidelium regna ab inimicorum insidiis te dominante, defendat.

CAPUT IV.

De sapientia.

Ubere Deo gratias agere debemus, qui nos ad cœlica regna per regiam jubet pergere viam, ut per recta gradientes itinera, ad cœlestem feliciter mereamur pertingere patriam. Ergo non declinamus ad dexteram aut sinistram ; firmiter solidoque gradu per regiam nobis incedendum est viam, et casto sanctoque timori cœlestis et sancta jungenda est sapientia, ut utraque virtute sociata ad immortalem mereamur pertingere vitam. *Corona enim, ait Scriptura, sapientiæ timor Domini est (Eccli. I, 22).* Et : *Initium sapientiæ timere Deum (Ibid., 16).* Et : *Plenitudo sapientiæ et radix sapientiæ, ut dicit Scriptura (Ibid., 20), timor Domini est (Ibid., 25).* Si ergo timor Domini initium est sapientiæ, et plenitudo ejus, et corona ipsius, radixque ejusdem, liquide apparet, quia una de alia pendet, et alteri succedit

altera. Et ideo proxime sunt a nobis ponende, non separate. Congruenter ergo post timorem ponimus sapientiam ; quia non in malevolam animam, ut scriptum est, sed in timentem Deum ingreditur sapientia (Sap. I, 4).

Time ergo, clarissime rex, Deum, et animam tuam præpara ad excipiendum sapientiam, ut sicut rex regiam cum sapientia sapienter possis pergere viam : regibus enim liber Sapientiæ maxime frequenterque clamitans ait : *Ad vos ergo reges sunt hi sermones mei, ut discatis sapientiam, et non excidatis : qui enim custodierint justa, juste justificabuntur. Clara est, et quæ nunquam marcescit sapientia, et facile videtur ab his qui diligunt illam, et invenitur ab his qui quærunt illam (Sap. VI, 10, 15).* Audis

ergo, clarissime rex, quia specialiter regibus, ex quibus divina largiente gratia, unus es tu, hæc superna dirigitur vox ; et ut sapienter agant, oraculum divinum frequenter regibus clamitat. Unde et nos vestram clarissimam acclines flagitamus excellentiam, ut sedulus divinam claranque discas sapientiam, et diligenter et assidue requiras illam, et non tepide aut tarde, sed sagaciter vigilanterque investigates illam, et super aurum et argentum concupiscas illam. Sic enim scriptum est de illa : *Concupiscentia itaque sapientiæ deducit ad regna perpetua. Si ergo delectamini sedibus et stemmatibus, reges populi, diligite sapientiam, ut in perpetuum regnetis cum ea. Diligite lumen sapientiæ, omnes qui præestis populis (Sap. VI, 21).*

Oramus ergo te, sanctissime rex, diligenter attende quid de se Salomon, quid de laude sapientiæ loquatur. Ait enim : *Sum quidem et ego mortalis homo, similis omnibus, et ex genere terreni illius, qui prior factus est, et in ventre matris figuratus sum caro ; decem mensium tempore coagulatus sum in sanguine ex semine hominis, et delectamento somni conveniente, et ego natus accepi communem aerem, et in similiter factam decidi terram, et primam vocem similem omnibus emisi plorans. In involumentis nutritus sum, et curis magnis. Nemo enim ex regibus aliud habuit nativitatibus initium. Unus ergo introitus est omnibus ad vitam, et similis exitus. Propter hoc optavi, et datus est mihi sensus : et invocavi, et venit in me spiritus sapientiæ : et præposui illam regnis et sedibus, et divitias nihil duxi in comparatione illius ; nec comparavi illi lapidem pretiosum, quoniam omne aurum in comparatione illius arena est exigua, tanquam lutum æstimabitur argentum in conspectu illius. Venerunt autem mihi omnia bona pariter cum illa, et innumerabilis honestas per manus illius, et lætatus sum in omnibus, quoniam antecedebat me ista sapientia, etc. Hæc enim pretiosior sole, et super omnem dispositionem stellarum, luci comparata, invenitur prior ; illi enim succedit nox, sapientia autem non vincitur malitia. Attingit ergo a fine usque ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter. Hanc amavi et exquisivi a juventute mea, et quæsi vi eam mihi sponsam assumere, et amans factus sum formæ illius,*

generositatem illius glorificat, contubernium habens A timor Domini ipsa est sapientia, et recedere a malo intelligentia (Job xxviii, 12, 13 et seqq.).

Dei; sed et omnium Dominus dilexit illam. Sobrietatem enim et prudentiam docet, et justitiam, et virtutem, quibus utilius nihil est in vita hominibus. Propter hanc habeo immortalitatem, et memoriam æternam his qui post me futuri sunt relinquam: disponam populos, et nationes mihi erunt subditæ. Timebunt me audientes reges horrendi, et in multitudine videbor bonus, et in bello fortis (Sap. vii, 1-29; viii, 1-7-13).

Animadvertite et intellige, o nobilissime et clarissime rex, quia sapientia virtus regia est, quæ investigabiliter a regis regum prædivite procedit thesauro, et non negligentibus aut superbis, invidis aut malevolis datur; sed mitibus, humilibus et timentibus Deum conceditur. Vere enim sine dubio sapientia virtus est regia, ad quos specialiter, ut discant sapientiam, sermo propheticus clamitat. Regia namque virtus est sapientia, quia bene operantes reges justificat, et lumen scientiæ illis inextinguibile radiat, oculos cordis illuminat, sensus mentis illustrat, subtilem intellectum ministrat, salutem corporis præstat, honestatem moribus concedit, thesauros infinitos multiplicat, virtutem regni roborat, et participem Dei amicitia constituit, spiritu sapientiæ et intellectus, consilii et fortitudinis, scientiæ et pietatis, et timoris Domini replet. Justitiam regibus et prudentiam, fortitudinem et temperantiam donat, virtutem et sobrietatem ministrat, stabiles facit in regno, certos in verbo, dulces in eloquio, hilares in dato, in misericordia humanos, in respondendo suaves, in discernendo sagaces, in prosperitate amites, in adversitate securos, acutos in sensu, in facto placidos, candidos in vultu et fortes in bello. Sapientia regibus conceleat sibi subdita discrete disponere regna, et suaviter populos jam sibi facit servire possessos. Exteras etiam gentes fortiter facit debellare minaces, et nationes subjici diras, et reges calcari feroces, et ut ita dicam, in sapientia constat regni dispositio cuncta. Thesaurus etenim magnus est sapientia, quam qui invenerit, inveniet vitam, et qui possederit, immortalitatis habebit coronam. Thesaurus est enim Domini occultus et non omnibus manifestatus. Sic enim de sapientia vir famosissimus Job testatur, dicens: Sapientia vero ubi invenitur? et quis est locus intelligentiæ? nescit homo pretium ejus, nec invenitur in terra suaviter viventium. Abyssus dicit: Non est in me; et mare loquitur: Non est mecum. Non dabitur aurum obryzum pro ea, nec appendetur argentum in commutatione ejus. Non æquabitur ei aurum vel vitrum, nec commutabuntur pro ea vasa auri: excelsa et eminentia non memorabuntur comparatione ejus: trahitur autem sapientia de occultis, etc. Unde ergo sapientia venit? et quis est locus intelligentiæ? Abscondita est ab oculis omnium viventium, volucres cæli quoque latet. Perditio et mors dixerunt: Auribus nostris andivimus famam ejus. Deus intelligit viam ejus, et ipse novit locum illius, etc. Et dixit homini: Ecce

timor Domini ipsa est sapientia, et recedere a malo intelligentia (Job xxviii, 12, 13 et seqq.).

Grandis enim hic, rex clarissime, ut vides, et investigabilis fama de sapientia sonat; regia sine dubio virtus est, cui non comparatur aurum mundam, vel obryzum, nec æquabitur argentum clarissimum, nec confertur vitrum perlucidum. In cujus comparatione lapis vilescit sardonychus, pro nihilo ducitur sapphirus, parvipenditur topazius. Aurea non magnifice feruntur vascula, mundissimæ non appendentur tincturæ, nec aliquid pretiosi et varii æstimabuntur lapilli. Vere, ut vides, regia virtus est sapientia, et a regibus maxime diligenda.

Dilige ergo illam, o clarissime rex, ut diligaris ab illa: taliter enim vox ejus in Proverbiis sonat: Ego diligentes me, inquit, diligo: et qui mane vigilant ad me, invenient me (Prov. viii, 17). Tale tuum bonis actibus regium præpara pectus, ut tuo semper inesse consilio delectetur. Internis te doceat cogitationibus quidquid gerere debes operibus. Suum est enim consilium, et cui vult intimat illud; sua est prudentia, et cui vult porrigit illam; sua est fortitudo, et cui vult tribuit illam; suum est regnum, et cui vult et quantum vult commendat illud. Sua etenim vox per Salomonem in Proverbiis taliter clamitat: Ego sapientia habito in consilio, et eruditus intersum cogitationibus. Meum est consilium et æquitas, mea est prudentia, mea est fortitudo. Per me reges regnant, et conditores legum justa decernunt. Per me principes imperant, et potentes decernunt justitiam. Ego diligentes me diligo, et qui mane vigilant ad me, invenient me. Mecum sunt divitiæ et gloria, opes superbæ et justitia. Melior est enim fructus meus auro et lapide pretioso, et gemina mea argento electo. In viis justitiæ ambulo, in medio semitarum judicii, ut ditem diligentes me, et thesauros eorum repleam (Prov. viii, 12-21). Ergo rex, ut terrenos thesauros tibi repleat Christus, et concedat æternos, clama medullis cordis, clama tota intentione mentis, et cum Salomone non cesses ad Dominum fundere preces; ora jugiter, ora frequenter, ora instanter, ora indesinenter Deum, et dic: Deus patrum meorum et Domine misericordiæ, qui fecisti omnia verbo tuo, et sapientia tua constituisti hominem ut dominaretur creaturæ quæ a te facta est, ut disponat orbem terrarum in æquitate et justitia, et in directione cordis judicium judicet: Da mihi sedium tuarum assistricem Sapientiam, et noli me reprobare a pueris tuis, quoniam servus tuus ego sum, et filius ancillæ tuæ, homo infirmus et exiguus temporis, et minor ad intellectum judicii et legum. Mitte illam de cælis sanctis tuis, et a sede magnitudinis tuæ ut mecum sit et mecum laboret, ut sciam quid acceptum sit apud te. Scit enim illa omnia, et intelligit, et deducet me in operibus meis sobrie, et custodiet in sua potentia, et erunt accepta opera mea, et disponam populum tuum juste, et ero dignus sedium patris mei (Sap. ix, 1).

Vere, rex, beata est virtus sapientiæ; et qui invenit eam, beatus efficitur ab illa. Sapientia filia

suis vitam præparat, diligentibus se justitiam ministrat, amantibus se prudentiam donat : qui tenuerit illam, vitam hæreditabit æternam; diligit enim Deus illum qui diligit sapientiam. In tentatione ambulat cum eo, et in primis eligit eum, et firmabit illum, et iter adducet directum ad illum, et denudabit absconsa sua illi, et thesaurizat super illum scientiam et intellectum prudentiæ.

CAPUT V.

De prudentia.

Post illurinationem ergo sapientiæ thesaurosque scientiæ, oportet illum qui cupit regiam feliciter currere viam, Domino donante, impleri prudentia. Regia etenim virtus est prudentia, et a prioribus regibus nimium dilecta; sic enim de David rege scriptum est : *Egredebatur quoque ad omnia quæcunque misisset eum Saul, et prudenter se agebat* (1 Reg. xviii, 5). Prudentia enim quasi porrovidentia dicitur. Porro autem et a longe providere oportet regem quid agere debeat, ne post actum egisse se pœniteat. Omnia namque quæ agit et erga Deum et erga homines, prudenter agere debet et provide. Omnia juste, omnia recte, omnia sapienter et cum prudentia necesse est ut faciat, ne regis opera vel consilia, ut cæterorum hominum, reprehensionis recipiant linguam. Qui enim multa Domino donante gubernat, necesse est ut alto consilio prudenter cuncta disponat. Sic enim prudentissimus Salomon in Proverbiis ait : *Qui sapiens est, multa gubernat prudentia*. Item ipse ait : *Sapientia ædificabitur domus, et prudentia roborabitur* (Prov. xxiv, 3). Grandis enim virtus est, maxime in pectore regis, prudentia, quæ cuncta prudenter regna regit atque gubernat. Prudentia namque ornamentum est omnium virtutum, gloria verbi decusque sermonis, sicut scriptum est : *Ornamentum aureum prudentis doctrina, et quasi brachiale in brachio dextro* (Eccli. xxi, 24). Prudentia custos est oris, gubernatio actionis, temperantia cordis, moderatio linguæ, omniumque statera verborum et ponderatio rerum. Sic enim scriptum est : *Verba prudentium in statera ponderabuntur* (Ibid., v. 28). Iterum scriptum est : *Aurum tuum et argentum tuum confusa, et verbis tuis fac ostiola, et frenos ori tuo rectos* (Eccli. xxviii, 29). Rursum scriptum est : *Aperi os tuum muto, et causis omnium filiorum qui pertranseunt, aperi os tuum, decerne quod justum est, et judica inopem et pauperem* (Prov. xxxi, 8). *Quia de fructu oris sui unusquisque replebitur bonis, et juxta opera manuum suarum retribuetur ei* (Prov. xii, 14). Malachias quoque ex persona Domini : *Delevi, inquit, pactum meum, quod fuit cum eo, vitæ et pacis, et dedi ei timorem, et timuit me, et a facie nominis mei pavebat. Lex veritatis fuit in ore ejus, et iniquitas non est inventa in labiis ejus, in pace et in æquitate, ambulavit mecum, et multos avertit ab iniquitate* (Malach. ii, 5). Paulus ad Colossenses (iv, 6) ait : *Sermo vester semper in gratia sale sit conditus, ut sciatis quando oporteat vos unicuique respondere*.

A Dilige ergo, rex, hanc clarissimam regiamque virtutem, quæ tibi regni gubernationem disponat, et discretionem actionis conferat; quæ tibi gressus operis dirigat, et cogitationis actus disponat; quæ tibi regiam prolibusque secundam ædificet, et ædificatam roboret; quæ tibi ornamenta virtutum copiamque ministret et rerum; quæ tibi regni cornu sublimet, et brachio fortitudinem donet; quæ ori tuo legem veritatis ministret, et cordi tuo intellectum sapientiæ multiplicet; quæ tibi multarum gentium colla subjiciat, et te cunctis amabilem reddat; quæ sermonibus tuis aureum ornamentum imponat, et argenteum munus labiis conferat; quæ operibus tuis jugem custodiam, congruam ministret et gloriam.

CAPUT VI.

De simplicitate.

B Magna est quidem prudentiæ virtus : sed necesse est ut simplicitatis virtute temperetur. Sic enim Dominus in Evangelio ait : *Estote prudentes sicut serpentes et simplices sicut columbæ* (Matth. x, 16). Ambula ergo, nobilissime rex, de virtute in virtutem, et jugiter proficiens in melius, ab itinere non declines regio; sed de prudentia in simplicitate firmiter pone gressum. Via enim regia est simplicitas, et a sanctis regibus antiquitus dilecta. Laudabile etenim de Job laudabili viro Dominus dat testimonium, dicens diabolo : *Nunquid considerasti servum meum Job, quod non sit ei similis in terra, homo simplex et rectus ac timens Deum, et recedens a malo* (Job 1, 8). De Moyse quoque Scriptura commemorat dicens : *Erat mitissimus super omnes homines qui morabantur in terra* (Num. xii, 3). Specialiter namque liber Sapientiæ regibus regumque ministris clamat et dicit : *Diligite justitiam, qui judicatis terram, sentite de Domino in bonitate, et in simplicitate cordis quærite illum, quoniam invenietur ab his qui non tentant illum* (Sap. 1, 4). Generaliter autem et de omnibus sanctis Salomon in Proverbiis ait : *Simplicitas justorum dirigit eos* (Prov. xi, 3). *Qui ambulat simpliciter, salvus erit* (Prov. xxviii, 18). Paulus vero ait : *Volo vos sapientes esse in bono, et simplices in malo* (Rom. xvi, 19). Debet etenim electorum corda prudentia in bonum jugiter acuere, et simplicitas ab acumine prudentiæ temperari, ne aut prudentia modum rectitudinis excedat, aut simplicitas ignorantiae fallacia torpescat.

Regia etenim via est simplicitas, quæ regum simpliciter dirigit gressus, ut ad cœlestia, per regia gradientes itinera, feliciter perveniant regna. Curre ergo, rex, firmiter per simplicitatis itinera, ut ad perennem citius pervenias vitam, et immortalitatis cito accipias præmia, et stola induaris pacis et gloriæ.

CAPUT VII.

De patientia.

Transi iterum, rex, de virtute in virtutem, et de simplicitate in patientiam feliciter pone gradum. Posside patientiam, si vis tuam dulciter possidere

animam. Sic enim Deus auctor nostræ salutis et pacis in Evangelio ait : *In patientia vestra possidebitis animas vestras* (Luc. xxi, 19). Salomon quoque dicit : *Doctrina viri per patientiam noscitur, et gloria ejus est iniqua prætergredi* (Prov. xix, 11). Paulus quoque ait : *Induite vos ergo sicut electi Dei, sancti, et dilecti viscera misericordiæ, benignitatem, humilitatem, modestiam, patientiam, supportantes invicem, et donantes vobismetipsis si quis adversus aliquem habet querelam : sicut Dominus donavit vobis, ita et vos* (Coloss. iii, 12 et seqq.). Nam quod et ista virtus principum virtus sit, Salomon in Proverbiis testatur, dicens : *Patientia lenitur princeps, et lingua mollis frangit duritiem* (Prov. xxv, 15). Apostolus vero ad eosdem principes clamat, dicens : *Corripite inquietos, consolamini pusillanimes, suscipite infirmos, patientes estote ad omnes* (I Thess. v, 14). Jacobus apostolus ait : *Patientia autem opus perfectum habet : ut sitis perfecti et integri, in nullo deficientes* (Jac. i, 4). Virtus ergo quæ lenit principes, et docet corripere inquietos, et opus regum ad perfectum perducit, sine dubio virtus est regia. Ambula ergo per eam, mitissime rex, et dilige eam, quia currens per eam non habebis offendiculum, sed plenum et æternum in futuro invenies gaudium. Magna enim est virtus patientia, quæ lædentem se non lædit, sed diligit; quæ injurianti injurias remittit, non reddit; [quæ] tui nocere potest non nocet, sed parcat. Patientia est quæ nos Deo commendat, et a malis omnibus custodit et servat. Ipsa est quæ iram temperat; ipsa est quæ linguam refrenat; ipsa est quæ mentem gubernat; ipsa est quæ pacem custodit; ipsa est quæ disciplinam moderate peragat; ipsa libidinis impetum frangit; ipsa furoris violentiam comprimit, incendium simultatis extinguit, coercet potentiam divitum, refovet inopiam pauperum, facit humiles in prosperis, fortes in adversis, contra injurias et contumelias miles, tentationes expugnat, persecutiones tolerat. Ipsa est quæ fidei nostræ fundamenta fortiter munit; ipsa est quæ incrementa spei nostræ sublimiter provehit; ipsa nos ut tenere possimus viam Christi, gubernat; ipsa ut filii Dei perseveremus, confirmat.

Hanc ergo ama, rex, virtutem, hanc dilige, hanc eam gaudium et totis viribus amplecti festina. Vere enim regia via est, et per se gradientes feliciter ad regnum perducit æternum. Cave ne declines ad dexteram aut ad sinistram. Scito quia sicut Domini est bonum patientia, ita diaboli malum est impatientia. Et sicut ille in quo inhabitat et manet Christus, patiens invenitur; ita impatiens semper ille existit cujus mentem diaboli nequitia possidet. Tu vero, rex, regiam viam tene, et non declines ab ea, sed ista felici beataque virtute, in eam quæ vocatur justitia, actionis tuæ feliciter pone pedem.

CAPUT VIII.

De justitia.

Quod regale sit officium facere justitiam et iudicium, Jeremias testatur, ubi : *Et præcepit Dominus,*

dicens : Descende in domum regis Juda, et loqueris ibi verbum hoc, et dices : Audi verbum Domini, rex Juda, qui sedes super solium David : tu et servi tui, et populus tuus, qui ingredimini per portas istas. Hæc dicit Dominus : Facite iudicium et justitiam, et liberate vi oppressum de manu calumniatoris, et advenam, et pupillum, et viduam nolite contristari, neque opprimatis inique : et sanguinem innocentem ne effundatis in loco isto. Si enim facientes feceritis verbum istud, ingredientur per portas domus hujus reges sedentes de gente David, super thronum ejus, et ascendent currus et equos, ipsi et servi, et populus eorum. Quod si non audieritis verba hæc; in memetipso juravi, dicit Dominus, quia in solitudinem erit domus hæc (Jerem. xxii, 1-5). Dilige ergo justitiam, rex, si vis perpetua frui vita, si vis honorari in perpetuo ab ea. Scriptum est enim : *Si sequeris justitiam, apprehendes illam, et indues quasi poderem honoris, et inhabitabis cum ea, et protegat te in sempiternum, et in die agnitionis invenies firmamentum* (Eccli. xxvii, 9).

Tu ergo cum sis rex in terra, ut sis filius Regis in cælo, dilige iudicium et justitiam. Imitare operibus quem Patrem clamas sermonibus. Dilige justitiam et operare in ea; quia Pater tuus cœlestis diligit et operatur in ea. Ipse enim ait per Jeremiam : *Ego sum Dominus qui facio misericordiam et iudicium et justitiam in terra : hæc enim placent mihi, ait Dominus* (Jerem. ix, 24). Totis viribus tuis debes imitari illum, cum quo speras vivere in æternum. Sic enim Dominus per prophetam Ezechielem ait : *Vir si fuerit justus, et fecerit iudicium et justitiam, in montibus non comederit, et oculos suos non levaverit ad idola domus Israel : et uxorem proximi sui non violaverit, et ad mulierem menstrualem non accesserit; et hominem non contristaverit; pignus debitori reddiderit; et nudum operuerit vestimento : panem suum esurienti dederit; per vim nihil rapuerit; ad usuram non commodaverit, et amplius non acceperit; ab iniquitate averterit faciem suam, et iudicium verum fecerit inter virum et virum, in præceptis meis ambulaverit, et iudicia mea custodierit ut faciat veritatem, hic justus est, vita vivet, ait Dominus* (Ezech. xviii, 5-9). Dilige ergo, rex, justitiam et iudicium, quæ est via regia, et a prioribus regibus antiquitus trita. Per eam desiderium bonum iustis dabitur; per eam de angustia iusti liberabuntur; per eam semen eorum in æternum fundabitur; per illam domus eorum plurimam accipiet fortitudinem. Illam tenendo erit memoria iustis cum laudibus; illam sequendo sancti diligentur a Deo; illam custodiendo exaltabuntur ab eo; illam observando honorificabuntur ab eo; in illa fidendo absque terrore erunt quasi leo. Laborantes in ea benedictionem consequentur æternam; operantes cum illa mercedem accipient sempiternam; sicut scriptum est : *Datio Dei permanet iustis, et benedictio ejus in mercedem ejus festinat* (Eccli. xi, 17, 21). Hæc est via regia, per quam, rex,adiens cito pervenies ad perpetua

regna. Sed tempera justitiam, et crudelitatis sollicitate cave sinistram. Temperata etenim justia regiam tenet viam. Quod si caute non temperetur, in crudelitatem cito dilabitur.

CAPUT IX.

De judicio.

Sed ne hoc tibi eveniat, salutariter te admonet Scriptura, dicens : *In iudicando esto pupillis misericors ut pater, et pro viro matri illorum : et eris tu velut filius Altissimi obediens, et miserebitur tui magis quam mater* (Eccli. iv, 10). Job quoque ait : *Oculus fui cæco, et pes claudo : pater eram pauperum, et causam quam nesciebam, diligentissime investigabam, conterebam molas iniqui, et de dentibus illius auferebam prædam. Flebam quondam super eo qui afflictus erat, et compatiebatur anima mea pauperi* (Job xxix, B 15). Nam et hanc regiam esse virtutem rex Salomon approbat, dicens : *Rex qui iudicat in veritate pauperes, thronus ejus in æternum firmabitur* (Prov. xxix, 14). Si vis ergo, o rex, ut thronus tuus a Domino firmetur, non cesses justificare pauperem et pupillum, non cesses subvenire viduæ et oppresso, non cesses defendere advenam et desolatam, subveni misero, eleva jacentem, solida contractum, conforta et robora lassum, divitiis non cesses fulcire mendicum, de manu peccatoris non cesses liberare oppressum. Audi quod regibus regumque iudicibus Dominus per David clamitat dicens : *Judicate egeno et pupillo : humilem et pauperem justificate. Eripite pauperem, et egenum de manu peccatoris liberate* (Psal. lxxxii, 5). Huic sententiæ concordans liber Ecclesiasticus ait : *Libera eum qui injuriam patitur de manu superbi* (Eccli. iv, 9). Isaias nihilominus prædicans ait : *Quærite iudicium, subvenite oppresso, iudicate pupillo, defendite viduam, et venite et arguite me, dicit Dominus. Si fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi nix dealbuntur; et si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt. Si volueritis et audieritis me, bona terræ comedetis* (Isa. i, 17-19). Vide ergo et diligenter attende, o rex, quid defensoribus eveniat pauperum; se illis esse debitorem, seque redditorem pronuntiat Deus, nivis candorem peccatoribus promittit, et albæ lanæ munditiem pollicetur : postremo bona terræ comedere tribuit, terræ scilicet illius de qua scriptum est : *Sancti in terra sua duplicia possidebunt* (Isa. lxi, 7), et de qua Psalmista ait : *Credo videre bona in terra viventium* (Psal. xvi, 13). Vides quia bona terræ æternæ illis regibus conceduntur, qui hic pauperum defensores existant. Illis in escam fructus æternæ conceditur terræ, qui hic pauperes sciunt defendere pie, fructus optimos scilicet angelorum, fructus æternos, fructus perpetuos, fructus dulcissimos et amantissimos, plenos saturitate et pinguedine, plenos lætitiæ et gaudio, plenos felicitate et gloria.

O quam beata est vita regum justorum, quæ et hic temporalibus rebus fulta nitescit, et in æternum cum angelis immortaliter requiescit : hic terrenis nutritur deliciis, illic gloria vestitur decoris; hic

A populorum constipatur catervis, illic choris comitatur angelicis; hic hominum multitudine delectatur, illic cum angelorum choro lætatur, hic illi militia imperii obtemperat, illic in militia Redemptoris exultat; hic stola vestitus regali nitescit, illic gloria immortalitatis refulget; hic regis diademata portat, illic gaudio exultationis resultat; hic terreni regis filius vocitatur, illic cælestis Regis filius confirmatur; hic terreni regni decenter magnam capit hæreditatem, illic cælestis regni felicem feliciter accipit portionem. Hæc ut tibi eveniat, clarissime rex, totis viribus laborare non cesses; nullus te felicior erit, si tibi hæc, auxiliante Domino, evenerit; nullus te transcendet in gloria, si hæc tibi a Domino felicitate fuerit collata.

CAPUT X.

De misericordia.

Qui enim, Domino adjuvante, pie cupit pauperes et viduas, advenas et pupillos defendere, misericorditer, si valet, eorum inopiam bonis suis debet abstergere, et mendicitatem eorum elemosynis frequenter debet fulcire. Sicut scriptum est : *Fili, elemosynam pauperis ne defraudes, et oculos tuos ne transvertas a paupere. Animam esurientem ne despezzeris, et non exasperes pauperem in inopia sua. Cor inopis ne affixeris, et non protrahas datum angustianti : rogationem contribulati ne abjicias : et non avertas faciam tuam ab egeno : ab inope ne avertas oculos tuos. Declina pauperi sine tristitia aurem tuam, et redde debitum tuum, et responde illi pacifica in mansuetudine* (Eccli. iv, 1 et seqq.). Propter mandatum assume pauperem : et propter inopiam ejus ne dimittas eum vacuum. Conclude elemosynam in cor pauperis, et hæc pro te exorabit ab omni malo. Super scutum potentis, et super lanceam adversus inimicum tuum purgabit (Eccli. xxi, 12, 15, 18). Sed et quod ista virtus sit regia, rex Salomon in Proverbiis indicat; ait enim : *Misericordia et veritas custodiunt regem, et roboratur clementia thronus ejus* (Prov. xx, 28). David quoque tam de se quam et de omnibus elemosynas misericorditer facientibus ait : *Beatus vir qui intelligit super egenum et pauperem : in die mala liberabit eum Dominus* (Psal. xl, 1). Job quoque simplex et rectus ac timens Deum, de se verax proferens testimonium, fiducialiter ait : *Si negavi quod volebam, pauperibus, et oculos viduæ expectare feci. Si comedi buccellam meam solus, et non comedit pupillus ex ea. (Quia ab infantia mea crevit mecum miseratio, et de utero matris meæ egressa est mecum.) Si despezzi pereuntem, eo quod non habuerit indumentum, et absque operimento pauperem. Si non benedixerunt mihi latera ejus, et de velleribus ovium mearum cæfactus est. Si levavi super pupillum manum meam, e iam cum viderem me in porta superiorem : humerus meus a junctura sua cadat, et brachium meum cum suis ossibus confringatur* (Job xxxi, 16, 22). Non enim tepide aut tarde nec formidando elemosynas erogare debet, qui ex illis feliciter thesaurizare sperat in cælo. Cum magna mentis hilaritate pauperi-

bus debemus eleemosynas dare, quando ipsi Domino sine dubio datur, quod pauperibus hilariter erogatur. Ipse namque Dominus in iudicio his, qui a dextris ejus erunt dicturus est : *Venite, benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi. Esurivi enim, et dedistis mihi manducare; sitiivi, et dedistis bibere; hospes eram, et collegistis me; nudus, et cooperuistis me; infirmus, et visitastis me; in carcere eram, et venistis ad me* (Matth. xxv, 34-36). Illis autem interrogantibus, et quando hæc fecissent scire volentibus, respondens Dominus ait : *Quando fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis* (Ibid., vers. 40).

Ergo, rex, ut ab origine mundi præparatum percipias regnum, debes pauperibus eleemosynas frequenter porrigere propter Christum. Illum enim in æternum senties retributorem, si pro illo pauperibus hilariter porrexeris panem; ab illo æternam consequeris misericordiam, si pro illo plenam pauperibus porrexeris dexteram. Neque enim mereri Dei misericordiam poterit, qui misericors et ipse non fuerit; aut impetrabit de divina pietate aliqui precibus, qui ad precem pauperis non fuerit humanus. Sic Spiritus veritatis per Salomonem dicit : *Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis, et ipse clamabit et non exaudietur* (Prov. xxi, 13). Raphael quoque angelus ut eleemosyna libenter ac largiter fiat hortatur nos, dicens : *Bona est oratio cum jejuniis, et eleemosyna magis quam thesauros auri recondere, quoniam eleemosyna a morte liberat, et ipsa est quæ purgat peccata, et facit invenire misericordiam et vitam æternam* (Tob. xii, 8). Revelat angelus et affirmat eleemosynis petitiones nostras efficaces fieri, eleemosynis vitam de periculis redimi, eleemosynis a morte animas liberari. Quam bonum tibi erit, o nobilissime rex, quam dulce et suave, quando ipse creator, redemptor et gubernator tuus coram omnibus angelis et archangelis, patriarchis, prophetis, et apostolis, totiusque mundi, videlicet cœli et terræ exercitu congregato, tibi ad dexteram suam misericorditer constituto taliter fuerit cum cæteris allocutus : *Venite, benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi* (Matth. xxv, 34).

Ergo, mitissime atque clarissime rex, fide plena, mente devota, operatione continua, Domino Deo tuo obsequium præpara : da Christo in terra vestimentum, ut ab illo cœleste recipias indumentum; da cibum et potum, ut cum Abraham, Isaac et Jacob ad convivium mercaris pervenire æternum. Quæ illa erit tibi æterna lætitia; quam grandis et summa gloria, quando tibi cœperit Dominus retribuere pro terrenis cœlestia, pro temporalibus sempiterna, pro modicis magna, pro caducis permanentia, pro fugacis permanentia, pro fragilibus firmissima, pro transcurrentibus permansura! Ergo, rex, de rebus tuis portionem fac Domino tuo, possessionum terrestrium fac tibi participem Christum, ut et ille coheredem te faciat regnorum cœlestium. Ille etenim tibi omnia quæ habes concessit, et a te quam tibi centu-

pliciter postmodum reddat, in pauperibus eleemosynam rogat. Ille te facere vult in æternum honorificando sublimem, et in pauperibus a te parvum expetit honorem.

CAPUT XI.

Ut operibus Dominus honoretur.

Operibus enim misericordie honorari Dominus comprobatur, sicut scriptum est : *Qui calumniatur egentem, exprobrat factori ejus : honorat autem eum qui miseretur pauperis* (Prov. xiv, 31). Item Salomon ait : *Fili, honora Deum, et valebis*. Jesus filius Sirach ait : *Honora Deum ex tota anima tua, et honorifica sacerdotes, et propurga te cum brachiis. Da illis partem, sicut mandatum est tibi, primitiarum et purgationis; et de negligentia tua purga te cum paucis. Datum brachiorum tuorum, et sacrificium sanctificationis offeres Domino, et initia sanctorum, et pauperi porrige manum tuam, ut perficiatur propitiatio et benedictio tua* (Eccli. vii, 33, 36). Nam, quod et hæc virtus sine dubio virtus regia sit, regi David Dominus clamat, et per eum ad honorificandum se alios reges provocat, dicens : *Sacrificium laudis honorificabit me : et illic iter, quo ostendam illi salutare meum* (Psal. xlix, 23). Nam ipse David rex de se ipso dicit : *Confitebor tibi, Domine Deus meus, in toto corde meo, et glorificabo nomen tuum in æternum, quoniam bonum est* (Psal. lxxxv, 12). Dignum enim et justum est ut pro omnibus hominibus reges honorificent Deum, quia pro omnibus hominibus honorificantur ab eo. Honorificate, o reges, Deum, quia ille prior honorificavit vos. Illius etenim vox per Salomonem clamat et dicit : *Ego sapientia habito in consilio, et eruditio intersum cogitationibus. Meum est consilium et æquitas, mea est prudentia, mea est fortitudo. Per me reges regnant, et legum conditores justa decernunt. Per me principes imperant, et potentes decernunt justitiam. Ego diligentes me diligo, et qui de mane vigilant ad me, inveniunt me. Mecum sunt divitiæ et gloria* (Prov. viii, 12, 14, 18).

Honorificare ergo, rex, debes totis viribus Dominum Deum tuum, qui tantam jam tibi contulit laudem, et tantum adhuc promisit honorem. Hic jam tibi regni eruditionem, prudentiam pariter concessit et fortitudinem; illic vero æternæ vitæ promisit immortalitatem. Hic te terrenum evexit in regnum; illic tibi cœleste promisit imperium. Hic tibi gaudium temporale concessit, illic gaudium æternum promisit. Hic amplam regni dedit hæreditatem, illic amplissimam paradisi promisit possessionem. Hic affluentiam in divitiis subministrat, illic postea accipiendam præparat. Hic te jam regali vestivit purpura, illic vestiet adhuc immortalitatis stola. Hic jam capiti tuo posuit diademata regia, sed illic adhuc æternitatis ponet coronam. Hic jam concessit florentia regna, illic dabit grandia et inenarrabilia gaudia. Hic contulit multiplicia munera, illic promisit candida et perpetua regna. Hic sine tristitia dedit deducere tempora, illic perenni et sine fine dabit vivere vita.

Hic dedit habere virtutem in castris, illic dabit societatem felicem cum angelis. Hic terrenas multiplicesque contulit divitias, illic cœlestes communesque cum sanctis omnibus promisit, æternas illas videlicet, de quibus ait Apostolus : *Quia oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus iis qui diligunt illum (I Cor. II, 9).*

CAPUT XII.

De decimis et primitiis.

Honorifica ergo, rex clarissime, moribus et actibus tuis Dominum Deum tuum; honorifica decimis et primitiis, et omnibus oblationibus in vita tua Dominum Deum tuum, sicut scriptum est : *Fili, si habes, benefac tecum, et Deo dignas oblationes offer: memor esto quoniam mors non tardat (Eccli. XIV, 14).* Nam et in lege Dominus præcipiens filiis Israel, ait : *Quando compleveris decimam cunctarum frugum tuarum, anno decimarum tertio, dabis levitæ et advenæ, et pupillo et viduæ, ut comedant intra portas tuas, et saturentur: loquerisque in conspectu Domini Dei tui. Abstuli quod sanctificatum est de domo mea, et dedi illud levitæ et advenæ, et pupillo ac viduæ, sicut iussisti mihi: non præterivi mandata tua, nec sum oblitus imperii tui. Non comedi ex eis in luctu meo, nec separavi ea in qualibet immunditia, nec expendi ex his quidquam in re fœnebræ (Deut. XXVI, 12-14).* Ipse iterum Dominus per Malachiam prophetam ait : *Inferte omnem decimam in horreum, et sit cibus in domo mea, et probate me super hoc, dicit Dominus. Si non aperuero vobis cataractas cœli, et effudero vobis benedictionem usque ad abundantiam, et increpabo pro vobis devorantem, et non corrumpet fructus terræ vestræ, nec erit sterilis vinea in agro, dicit Dominus exercituum. Et beatos vos dicent omnes gentes: eritis enim terra desiderabilis, dicit Dominus exercituum (Malach. III, 10, 11).*

Vide ergo et prudenter intellige, clarissime rex, largitorem bonum, optimumque datorem, qui cum tibi innumerabiles regiasque dederit divitias, in horreo inferre iussit tantum decimas et primitias. Tu eum adhuc in terra positus decimis honora atque primitiis, ille vero te in cœlo collocatum divitiis ditabit angelicis. Considera, rex, quam dulcis tibi erit societas regum justorum, quam suavis collatio patriarcharum, quam dulce consortium prophetarum, quam clarissima germanitas apostolorum, quam læta dignitas martyrum, quam excellentissima gloria virginum, quam delectabilis et honoranda æqualitas angelorum, quam felix vita inextinguibilis manens in sæcula sæculorum. Hunc tam grandem et inenarrabilem, rex, accipies in futuro thesaurum, si modo decimis et primitiis tuum honorificaveris Deum.

CAPUT XIII.

Ut thesaurus in cœlo collocetur.

Et ut thesaurus rerum nostrarum in cœlo collocetur, admonet nos Dominus in Evangelio, dicens : *Theaurizate autem vobis thesaurus in cœlo: ubi neque ærugo neque tinea demolitur (Matth. VI, 20).*

A Ipse iterum in Evangelio diviti ait : *Si vis perfectus esse, vade, vende quæ habes, et da pauperibus, et habebis thesaurum in cœlo; et veni, sequere me (Matth. XIX, 21).* Thesaurum ergo tuum in cœlo pone, clarissime rex, ubi non timeas hostem et expugnatorem, ubi non timeas occultum furem, atque latronem, quem rapere non possit publicus prædo atque grassator. Patria enim tua paradisi est: in patria enim tua postmodum recepturus, multiplices debes recondere thesauros. Magnus te illic charorum numerus expectat; parentum, fratrum atque sororum copiosa turba illic te videre desiderat de sua jam immortalitate securo, sed adhuc de tua salute sollicita. Chorus etenim te illic patriarcharum expectat, numerus prophetarum desiderat, apostolorum et omnium sanctorum cuneus cernere cupit. O quam grandis lætitia est ad istorum omnium sanctorum pervenire consortium; ad istorum omnium felicem venire complexum! Quam summa et perpetua felicitas illic apostolorum gloriosos cernere choros; illic prophetarum exsultantium numero interesse sacro; inter virginum, martyrum, confessorum et omnium pro Domino triumphantium candidatum cuneum interesse sanctorum! Ergo ut ad istorum merearis, rex, felix consortium pertingere, patrimoniorum tuorum quotidie in cœlo thesauros reponere honos, et noli condere malos. Sunt etenim thesauri mali, sicut et boni, sicut scriptum est : *Bonus homo de thesauro cordis sui profert bonum. Et malus homo de malo thesauro profert malum (Luc. VI, 45).* Quem enim superbia inflat, iracundia inflammat, rapacitas inquietat, crudelitas stimulat, ambitio delectat, libido præcipitat, quid aliud facit quam thesauros iniquitatis sibi reponit? De talibus enim Paulus apostolus ait : *Tradidit illos Deus in reprobum sensum, ut faciant ea quæ non conveniunt, repletos omni iniquitate, malitia, fornicatione, avaritia, nequitia, plenos invidia, homicidio, contentione, dolo, malignitate; sursurrones, detractores, Deo odibiles, contumeliosos, superbos, elatos, inventores malorum, parentibus non obedientes, insipientes, incompósitos, sine affectione, absque fœdere, sine misericordia (Rom. I, 28-31).* De quibus et subdit : *Quod secundum duritiam tuam et impœnitens cor thesaurizas tibi iram in die iræ et revelationis justi iudicii Dei (Rom. II, 5).*

CAPUT XIV.

Qualem et quantum thesaurum in vita sibi homo recondit, talem et tantum post mortem inveniet.

Qualem thesaurum et quantum unusquisque adhuc vivens homo in cœlo recondit, talem et tantum post mortem inveniet. Sic enim Paulus ad Galatas ait : *Notite errare, Deus non irridetur: quæ enim seminaverit homo, hæc et metet. Quoniam qui seminat in carne sua, de carne et metet corruptionem: qui autem seminat de spiritu, de spiritu metet vitam æternam. Bonum autem facientes, non deficiamus; tempore enim suo metemus non deficientes. Ergo dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes, maxime*

ad domesticos fidei (Galat. vi. 7-10). Salomon quoque ait: Qui seminat iniquitatem, metet mala. Qui pronus est ad misericordiam, benedicetur (Prov. xxi, 7-8). Esto, rex, pronus ad misericordiam, ut merearis a Deo accipere gratiam: semina dando pauperibus in presenti sæculo, quæ ipse cum multiplici fenore metiaris in futuro. Mitte panem tuum in esurientium viscera, ut cum multiplicem invenias in æterna patria. Sic enim Salomon ait: *Mitte panem tuum super transeuntes aquas: quia post tempora multa invenies illum* (Eccle. xi, 4). Quid est autem super transeuntes aquas mittere panem, nisi pauperibus et egentibus, et de hoc sæculo transeuntibus elemosynam dare? Quid est vero, *Post tempora invenies illum*, nisi in futuro sæculo retributionis ex illo largum accipies præmium?

CAPUT XV.

De non fidendo divitiis.

Et quia tibi Dominus misericorditer regias concessit in præsentis sæculo et largas divitias, solerter agere debes, ut multas invenias ex illis in futura patria repositas. Neque enim aliæ veraciter dicendæ sunt divitiæ, nisi illæ quæ in cœlesti thesauro feliciter sunt reconditæ. Audi ergo, rex, Apostolum, et noli confidere in caducis istius præsentis sæculi divitiis, sed in illis de quibus pauperibus erogatis cœlestem thesaurum ædificaveris: ait enim Paulus apostolus: *Divitiis hujus sæculi præcipe non sublimè sapere, neque sperare in incerto divitiarum, sed in Deo vivo (qui præstat nobis omnia abunde ad fructum), bene agere, divites fieri in bonis operibus, facile tribuere, communicare, thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant veram vitam* (I Tim. vi, 17-19). Opus enim misericordiæ et justitiæ patrocinaur homini post mortem, non divitiæ. Sic enim Salomon ait: *Non proderunt divitiæ in die ultionis: justitia autem liberabit a morte. Quia qui confidit in divitiis suis, corruet: justi autem quasi virens folium germinabunt* (Eccli. v, 40; Prov. x, 2, et xi, 28). David quoque ait: *Nolite sperare in iniquitate, et rapinas nolite concupiscere. Divitiæ si affluant, nolite cor apponere* (Psal. lxi, 41). Ille divitiis cor apponit, qui in ipsis singularem esse felicitatem credit. Iste sic illis cor apponit, ut non velit res pauperibus erogare, sed magis eas ambire. Non vult aurum suum expendere, sed calcare: patrimonialia sua non vult egenis largiri, sed hæredibus congregata servare. Et ideo post mortem nihil inveniunt, quia in vita pauperibus nihil tribuunt. De quibus congrue Psalmista ait: *Dormierunt somnum suum, et nihil invenerunt omnes viri divitiarum in manibus suis* (Psal. lxxv, 6). Ad hunc finem Salomon de divitiis suis computatam sententiam produxit, ubi ait: *Magnificavi opera mea, ædificavi mihi domos, et plantavi vineas, feci hortos, pomaria, et consevi ea cuncti generis arboribus, et extruxi mihi piscinas aquarum, ut irrigarem silvam lignorum germinantium. Possedi servos et ancillas, multamque familiam habui, armenta quoque et magnos ovium*

greges, ultra omnes qui fuerunt ante me in Hierusalem. Et vidi in his omnibus vanitatem et afflictionem animi, et nihil permanere sub sole (Eccli. ii, 4-11).

Largas enim divitias Psalmographus habere non damnat, sed ne cor illis appouatur vetat. Non tibi oberit divitiarum congregatio justa, si adhaerit distributio larga. Ex illis enim munus misericordiæ egenis porrigitur; ex illis pauperum nuditas operitur; ex illis peregrinorum inopia suppletur; ex illis pupillorum miseria detergitur; ex illis viduarum solatia tribuuntur; ex illis esurientium fames repellitur; ex illis sitiendum sitis fugatur; ex illis infirmantium desideria suppletur; ex illis accipientes a miseriis liberabuntur, et illarum fidelis dispensator in futuro ditabitur.

B

CAPUT XVI.

De non gloriando in divitiis, sed in humilitate.

Ergo illæ divitiæ quæ in cœlesti conduntur thesauro, permanent in æternum; et istæ quæ tenentur in sæculo caduco, transeunt et pereunt. Non gloriandum est, sicut nec confidendum in perituris divitiis, sed potius lætandum et gloriandum est in bonis magnisque virtutibus. Nam quia oportet divites non in divitiis gloriari sed in humilitate, Jacobus testatur dicens: *Glorietur autem frater humilis in exaltatione sua: dives autem in humilitate sua* (Jac. i, 9). Noli ergo in divitiis gloriari, rex, sed in humilitate. Esto humilis, esto in humilitate fundatus; quamvis sis sublimis, magnus et summus, humilitatem tene. Sic enim scriptum est: *Quanto magnus es, humilia te in omnibus, et coram Domino invenies gratiam: quoniam magna potentia Dei solius, et ab humilibus honoratur* (Eccli. iii, 20). Vides ergo, rex, quia si humilitatem tenueris, habebis gratiam, habebis et gloriam, insuper et animæ tuæ invenies requiem. Sic enim Dominus tuus redemptor et doctor tuus, creator et gubernator tuus, te quem sequi debeas docet, et quid discere debes tibimet ostendit, dicens: *Discite a me quia mitis sum et humilis corde; et invenietis requiem animabus vestris* (Math. xi, 29). Idem ipse Dominus per prophetam clamat et dicit: *Ad quem autem respiciam, nisi ad pauperem, et contritum spiritu, et trementem sermones meos* (Isa. lxxvi, 2)?

C

Si vis ergo ut ad te respiciat Deus, sublimem faciat, glorificet et exaltet, humilia te in conspectu illius. Sic enim Jacobus apostolus ait: *Humiliamini in conspectu Domini, et exaltabit vos* (Jac. iv, 10). Per hanc enim regiam humilitatis viam purpuratus et infulatus fortissimus rex David et sacerdos firmiter currens clamabat: *Domine, non est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei; neque ambulavi in magnis, neque in mirabilibus super me. Si non humiliter sentiebam, sed exaltavi animam meam* (Psal. cxxx, 1, 2). Magna enim est virtus humilitas, et mirabilis genitrix omnium et educatrix virtutum. Sed non hæc virtus humana voluntate a quoquam sumitur, sed misericorditer a Domino cui voluerit largitur: quæ ideo inter virtutes eximias

D

maxime honorata consurgit, quia eam majestas divina dignanter assumpsit. Nam quod et hæc virtus regia sit, priscorum regum acta testantur. Saulem superbum humilians Dominus ait : *Cum esses parvulus in oculis tuis, caput in tribubus Israel factus es; unxitque te Dominus in regem super Israel* (I Reg. xv, 47). Et est subauditio : Cum tu te magnum existimasti in oculis tuis, parvus et abjectus factus es in oculis meis. Nam David cum Michol filia Saulis, eo quod se humiliasset reprehendit, ait : *Ludam, et vilior sum plusquam factus sum, et ero humilis in oculis meis* (II Reg. vi, 22). Vides ergo, rex, quia unus ex illis de regni solio per superbiam est dejectus, et alius ad regni gloriam per humilitatem est evectus. Unde et in illis impletum est : *Quia omnis qui se exaltaverit, humiliabitur : et qui se humiliaverit, exaltabitur* (Matth. xxiii, 12). Unus ex illis cum in oculis suis fuisset elevatus, in oculis Domini juste est humiliatus : alius cum in oculis suis humiliter fuisset despectus, in oculis Dei decenter est exaltatus. Humilia te ergo, rex, in oculis tuis, ut exalteris in oculis Domini ; quia quantum humilior fueris in conspectu tuo, tantum gloriosior eris in conspectu Altissimi.

CAPUT XVII.

De pace.

Nemo enim se apud Deum magis exaltat, quam qui se apud semetipsum propter Deum humiliat. Ad hoc enim a Domino humilis exaltatur, ut filius Dei et hæres Christi vocetur. Tantum est ut pacem sequatur, quia pacem quærere debet, et sequi filius pacis. Taliter enim nos admonet Apostolus dicens : *Pacem sequimini cum omnibus et sanctimoniam, sine qua non videbitis Deum* (Hebr. xii, 14). Ipse quoque Dominus in Evangelio ait : *Beati pacifici : quoniam filii Dei vocabuntur* (Matth. v, 9). Nam et inter sua divina mandata et magisteria salutaria, passioni jam proximus hoc nobis præceptum atque mandatum commendavit Salvator custodiendum. Ait enim : *Pacem meam do vobis* (Joan. xiv, 27). Hanc nobis hæreditatem ascendens Dominus in cælum reliquit ; et sequi eam per suum fidelissimum regem David atque prophetam mandavit : *Diverte a malo, et fac bonum : inquire pacem, et persequere eam* (Psal. xxxiii, 15). Si hanc enim sincero corde sequi vo-

CAPUT XVIII.

De zelo rectitudinis.

Viam regiam perge, rex ; ne declines ab ea neque ad dexteram, neque ad sinistram : sic enim tene viam humilitatis et pacis, ut a zelo non declines rectitudinis. Tene, inquam, rex, humilitatem et pacem ; et ad Deum cum David clama, et dic : *Zelus*

A lus domus tuæ comedit me (Psal. lxxviii). Quam sententiam in actione sua Dominus veraciter complevit, quando vendentes et ementes de templo flagellatos eliminavit. Nam et Phinees filius Eleazari pro zelo rectitudinis pactum a Domino meruit accipere sempiterni sacerdotii. Ait enim Dominus ad Moysen : *Phinees filius Eleazari filii Aaron sacerdotis avertit iram meam a filiis Israel ; quia zelo meo commotus est contra eos ; ut non ipse delearem filios Israel in zelo meo : idcirco loquere ad eum : Ecce do ei pacem fœderis mei, et erit tam ipsi quam semini ejus pactum sacerdotii sempiternum, quia zelatus est pro Deo suo* (Num. xxv, 11). Et te ergo, mitissime rex, zelus domus Domini rationabiliter comedat, in qua domo Dei et tu membrum es Christi : debent etenim caput sequi membra. Si quid forte perversum in Ecclesia videris Christi, satage corrigere, et emendare non cesses. Si videris aliquem in domo Dei, quæ est Ecclesia, currere ad luxuriam, ad ebrietatem, prohibe, veta, terre, si zelus domus Dei comedit te. Si videris superbia inflatum, aut iracundia sævum, aut violentia temulentum, aut livore fratris invidum, aut libidine incensum, aut avaritia rapinæ deditum, aut crudelitate violentum, reprime omnes, minare omnibus, et refrena severissime omnes. Fac quidquid potes pro persona quam gestas, pro ministerio regali quod portas, pro nomine Christiani quod habes, pro vice Christi qua fungeris. Noli quiescere lærari Christum, quia lucratus es a Christo, et perficis in te : *Zelus domus comedit me*. Iste enim zelus salutem tribuit, fidem retinet, pudicitiam servat, rectitudinem amat, et Ecclesiam Dei gloriosa vivacitate custodit.

CAPUT XIX.

De clementia.

Memento quia sic debes exercere rectitudinis zelum, ut humilitatis atque clementiæ non relinquant officium. Audi quod scriptum est : *Clementia præparat vitam : et sectatio malorum, mortem* (Prov. xi, 19). Non enim parvipendenda est ; sed summopere quærenda, firmiterque tenenda virtus, quæ nobis immortalæ et æternæ præparat vitam. Non enim turbulento animo, sed cum clementia debes disponere cuncta. Quamvis ergo auro nitescas et purpura, humilitatis non debes abjicere clementiam ; quamvis regali cultu resplendeas, ab humilitatis clementia non recedas ; quamvis populorum sis circumdatus multitudine, tu tamen piæ clementiam tene : regalis enim virtus est, et honorum regum custos est. Nam enim custodiendo, illorum proles servabitur, et thronus illorum solidabitur. Sic enim scriptum est : *Misericordia et veritas custodiunt regem, et roboratur clementia thronus ejus* (Prov. xx, 28). Ipsa est enim quæ lætos regi facit servire populos : ipsa est quæ jucundissime regis facit hilarescere vultum, sicut Salomon ait : *In hilaritate vultus regis, vita : clementia ejus sicut imber serotinus* (Prov. xvi, 15). Ipsa est quæ omnibus in palatio regis jucunditatem ministrat atque lætitiæ ; ipsa est quæ cunctis pueris

regis larga dona multiplicat; ipsa est quæ parvulos et juvenes senesque lætificat; ipsa est quæ per cunctos palatii angulos lætos facit discurrere natos; ipsa est quæ nonnullis oscula, plerisque ministrat amplexus. Volo ergo, clementissime rex, ut et in tuo jugiter vultu resplendeat clementiæ virtus, quæ cunctis lætitiâ cunctisque ministret amorem.

CAPUT XX.

De consilio.

Et ut hæc omnia cum consilio agas, Scriptura te divina per Salomonem admonet, dicens: *Astutus omnia agit cum consilio* (Prov. xiii, 16); et Jesus filius Sirach ait: *Fili, sine consilio nihil facias* (Eccli. xxxii, 24). Et ut sapienter et cum disciplina et cum consilio semper vivas, idem te Salomon admonet, dicens: *Audi consilium, et suscipe disciplinam, ut sis sapiens in novissimis tuis* (Prov. xix, 20). *Qui agunt cuncta cum consilio, reguntur sapientia* (Prov. xiii, 10). *Dissipantur cogitationes ubi non est consilium: ubi vero plures sunt consiliiarii, confirmantur* (Prov. xv, 22). Ipse iterum ait: *Unguento et variis odoribus delectatur cor: et bonis amici consiliiis anima dulcoratur* (Prov. xxvii, 9). *Cum dispositione inquit bellum, et erit salus ubi multa consilia sunt* (Prov. xxiv, 6). Magna etenim res est Consilium, et regibus valde necessarium, et non parvipendendum, sed super aurum et argentum constituendum. Et hoc idipsum divina approbat Scriptura, dicens: *Aurum et argentum est constitutio pedum, et super utrumque consilium beneplacitum permanet* (Eccli. xl, 25).

Vides ergo, rex, quam regia virtus est consilium, quam super aurum et argentum esse prædicat Scriptura, quam sicut fontem clamitat affluenter manantem. Hanc igitur virtutem consilii omnes dilexerunt regia currentes itinera. Virtute consilii roboratus constanter Noe per centum annos fabricavit arcam, et in diluvio gubernavit eam. Virtute consilii Abraham confirmatus, de cognationis suæ genere intrepidus est egressus, et inter gentes exteras prudenter est commoratus. Virtute consilii firmiter credens Isaac, benedictionem a Domino in se omnium gentium accepit. Consilium matris audiens Jacob benedictionem paternam hæreditavit, primogenita fratris accepit, et in duodecim tribubus filiorum largiter excrevit. Per hanc virtutem consilii novissimus Moyses sexcenta millia per eremum gubernavit. Per hanc virtutem consilii frater ejus Aaron fideliter ministerium sacrumque sacerdotis officium regendo peregit. Per hanc virtutem consilii Phinees sacerdotis Eleazari filius zelo Domini plenus Zamrim, cum scorto Madianitico gladio perforavit, et sævientem Domini iram jam super populum pendentem retinuit. Unde et benedictionem perpetui sacerdotii posteris suis reliquit. Hanc virtutem consilii Josue a Moyse nutritore accipiens, triginta gentium reges occidit, illorumque regna destruxit, Hiericuntinos muros subvertit, in terram repromissionis populum Dei introduxit, et eam illis per consilii rationem discento sue partivit. Per hanc virtutem consilii Samuel po-

pulum Dei juste judicans gubernavit. Per hanc virtutem consilii David Goliath interfecit, cum leonibus lusit, et regnum acceptum prudenter et fortiter gubernavit. Per hanc virtutem consilii Salomon cum pace gentibus imperavit, et sublime Domino in Hierusalem templum ædificavit. Per hanc virtutem consilii Elias bis quinquagenos cœli igne consumpsit, congruo tempore cœli pluviam distulit, et iterum congruo, Domino optulante, reduxit. Per hanc virtutem consilii martyres, ut æternam a Domino acciperent vitam, morti temporali se tradiderunt. Per hanc virtutem consilii virgines et confessores in servitio Domini usque in finem perseveraverunt.

Et tu ergo, rex, omnia quæ agis, cum consilio age, quia scriptum est: *Et in his omnibus deprecare Altissimum ut dirigat in veritate viam tuam. Ante omnia opera verbum verax præcedat te: et ante omnem actum consilium stabile* (Eccli. xxxvii, 19, 20). *Si enim Dominus magnus voluerit, spiritu intelligentiæ replebit te, et ipse quasi imbres mittet tibi eloquia sapientiæ, et aperiet in oratione os tuum in bono, et usque in sæculum non delebitur memoria tua* (Eccli. xxxix, 8 seqq.).

CAPUT XXI.

Ut caveat unusquisque superbiam.

Hactenus quid, auxiliante Deo, rex, agere debeas ordinatim digessimus. Quid vero deinceps vitare debeas salubriter proferamus; neque enim minoris vitatis est homo qui mala sollicitè vitat, quam qui bona salubriter congregat. Unde necesse est, clarissime rex, ut in omnibus actibus tuis viam regiam discrete custodias, et per eam salubriter ambulans, gressus operis firmiter ponas; et dextera feliciter tenens itinera, caute et sollicitè cave sinistra. Dextera enim via est virtus humilitatis, quæ cæteras nutrit virtutes, et bene viventes ad vitam perducit æternam. Sinistra est vitium superbiæ, quæ cætera nutrit vitia, et sibi male consentientes æternam perducit ad pœnam. Superbia enim primum et summum vitium est, et sicut scriptum est in Ecclesiastico: *Odibilis coram Deo est et hominibus superbia. Initium omnis peccati est superbia. Qui tenuerit illam adimplebitur maledictis, et subvertet eum in finem. Propterea ex-honoravit Dominus conventus matorum, et destruxit eos usque in finem. Sedes ducum superbiorum destruxit Deus, et sedere fecit mites pro eis: radices gentium superbarum arefecit Deus, et plantavit humiles ex ipsis gentibus. Terras gentium evertit Dominus, et perdidit eas usque ad fundamentum; arefecit ex ipsis, et disperdidit eos, et cessare fecit memoriam eorum a terra. Perdidit Deus memoriam superbiorum, et reliquit memoriam humilium* (Eccli. x, 7 et seqq.). Dominus quoque dans de ligno humilibus et superbis comparisonem, per Ezechielem ait: *Et scient omnia ligna regionis, quia ego Dominus humiliavi lignum sublime, et exaltavi lignum humile: et siccavi lignum viride, et frondere feci lignum aridum. Ego Dominus locutus sum et feci* (Ezech. xvii, 24). Dominus quoque in Evangelio ait: *Omnis qui se exal-*

averit, humiliabitur; et qui se humiliaverit, exaltabitur (Matth. xxiii, 12). Ipse quoque Dominus per Jeremiam superbo comminans ait: *Ecce ego ad te, superbo, dicit Dominus Deus exercituum: Quia venit dies tuus, tempus visitationis tuæ, et cadet superbus, et corruet, et non erit qui suscitet eum: et succendam ignem in urbibus ejus, et devorabit omnia in circuitu ejus* (Jerem. l., 31).

Grande malum est superbia, quæ diabolum de cælo deposuit, et hominem de paradiso projecit; quæ et quotidie de statu rectitudinis miseris ad infima premit, et post obitum ad inferna demergit. Superbia prius in cogitatione elevat hominem, et postea elatum extollit in opere; prius in secreto cordis tumidum facit, et postea in publico præcipitem reddit. Inde superbi extrinsecus cadunt, unde prius miseri intrinsecus elevantur. Juste enim homo peccato substratus jacet, qui auctorem suum superbiendo contemnit. Tu ergo, prudentissime rex, time tantum et cave superbiæ malum. Declina servilem sinistram, et per dexteram, quæ est regia, velociter curre viam. Dilige et tene humilitatem, et quod tibi Dominus per Scripturam clamat diligenter attende; ait enim: *Rectorem te posuerunt, noli extolli: esto in illis quasi unus ex ipsis. Curam illorum habe, et sic confide, et omni cura tua explicita recumbe, ut lateris propter illos, et ornamentum gratiæ accipias coronam* (Eccli. xxxii, 1-3).

CAPUT XXII.

De zelo et livore.

Zelare et invidere alterius bono non est parvum, sed grande et magnum peccatum. Diabolus inter initia statim mundi zeli livore percussus periiit primus, et sic perdidit alios. Postquam vero hominem ad imaginem Dei factum conspexit, in zeli livorem prorupit, et hominem miserum suadendo decepit: sed et angelicam beatitudinem, quam habebat, miserimus amisit; et ex tunc, ut scriptum est: *Invidia diaboli mors introivit in orbem terrarum* (Sap. 11, 24). Imitantur autem illum qui sunt ex parte ipsius. Imitatus est illum Cain iniquus, et per zeli livorem Abel fratrem suum justum occidit. Per zeli livorem Esau factus est inimicus fratri suo Jacob. Per zeli livorem a fratribus suis venditus est Joseph. Per zeli livorem David inimicus et persecutor factus est Saul; et ne longius eam recensendo per singulos, Judæorum populus per zeli livorem interivit, qui Christo maluit invidere quam credere. Zeli enim livor, quanquam unius vitii censeatur nomine, multiplices per diversa initia generat ramos. Radix est omnium malorum, et fons vitiorum. Inde odium surgit, animositas inde procedit; avaritiam zelus inflammat, ambitionem zelus excitat. Per iniquum livoris zelum Dei timor exponitur, magisterium Christi negligitur, judicii dies non providetur, inflatur superbia, exacerbatur sævitia, perfidia prævaricatur, impatientia concutitur, furit discordia, fervescit ira; nec se jam potest cohibere vel regere, qui factus est subditus potestati alienæ. Hinc omne pacis vinculum

A rumpitur, hinc fraterna charitas violatur, hinc adteratur veritas, unitas scinditur, ad hæreses atque schismata prosilitur, dum obrectatur sacerdotibus, episcopis invidetur. De zelo superbus efficitur; de zelo perverse animus mutatur. Non est cibus talibus lætus, non est potus jucundus; suspirat semper ad alterius bona et ingemiscit. Hinc vultus minax, torvus aspectus, pallor in facie, in labiis tremor, stri lor in dentibus. Quid plura referam? De zeli livore fons omnium vitiorum consurgit.

Tu ergo, mitissime atque nobilissime rex, dilige omnes, et paterno regalique affectu complectere cunctos, et tantum et tam perniciosum odii caute evita malum; quia Jacobus apostolus ait: *Ubi est zelus et contentio, ibi inconstantia et omne pravum* (Jac. iii, 16). Vides ergo quam lethifera est livoris et invidiæ indignatio. Ipsa est quæ cuncta virtutum germina concremat; ipsa quæ cuncta bona ardore pestifero devorat; ipsa quæ sensum comedit; ipsa quæ pectus urit; ipsa quæ mentem afficit, et cor hominis quasi quædam pestis depascit. Occurrat ergo tibi, o rex, contra zeli livorem animi bonitas plena munere: adversus invidiam fraterna charitas præparetur, et arma dilectionis. Pacem ama cum omnibus, pacem retine cum cunctis. In mansuetudine et charitate amplectere omnes. Stude in terris a cunctis hominibus dulciter amari, ut merearis in cælo cum angelis feliciter lætari.

CAPUT XXIII.

De non reddendo malum pro malo.

C Dilige proximum sicut teipsum, puro animo, mente sincera: ita ut si etiam in te peccaverit, dimittas, et non reddas malum pro malo; sicut scriptum est: *Ne dicas: Reddam malum; exspecta Dominum, et liberabit te* (Prov. xx, 22). Ergo et tu ex toto corde ia te dimitte peccanti, et exspecta Deum, ut a proprio libereris peccato; et noli vindicari in homine qui in te deliquerit. Quia scriptum est: *Qui vindicari vult, a Domino inveniet vindictam; et peccata illius servans servabit: relinque proximo tuo nocenti te; et tunc deprecanti tibi peccata solventur* (Eccli. xxviii, 1). Tu vero cum sis rex, et summi regis filius, Patrem tuum bonum imitare Deum, et proximo relinque peccata, ut et tua dimittantur a Domino commissa. Fac tu proximo tuo quod et vis ut faciat tibi Deus tuus: noli querere de proximo vindictam, ne expetantur a te, Domino vindicante, delicta. *Noli vinci a malo, sed vince in bono malum* (Rom. xii, 21). Quod non vis ut tibi faciat Deus, noli tu homo facere homini. In utroque Testamento scriptum reperitur: *Quod tibi non vis fieri, alteri ne facias*. Si ergo cavet quisquam alteri facere quod nequaquam vult ab altero perpeti, cavet utique ne superbia elatus proximum despiciat; cavet ne ambitione commotus fratrem ad iracundiam provocet, cavet ne invidiæ morsu cilaniet. Cum quisque vero cogitat ea alteri facere quæ sibi ab altero vult fieri, sine dubio pensat ut malis bona, et bonis meliora retribuatur, procacibus mansuetudinem ostendat,

humilibus gratiam benignitatis demonstret; errantibus viam rectitudinis demonstrat, discordes ad pacem revocat, necessaria indigentibus ministrat, affictos verbo consolationis sublevat, et cuncta quæ valet proximis fideliter subministrat.

CAPUT XXIV.

De reprimenda ira.

Nam quia solet homo homini per iram reddere vindictam, ideo peccare per iram nos Apostolus prohibet dicens: *Irascimini et nolite peccare. Sol non occidat super iracundiam vestram. Nolite locum dare diabolo (Ephes. iv, 26)*. Vides ergo, mitissime rex, quia qui per iram in fratrem expetit vindictam, in corde suo diabolo facit locum; et vero Soli, qui est Christus, quantum in semetipso est, facit occasum. Recte etenim per solem Christus, et per tenebras diabolus intelligitur. Neque enim possunt in uno hominis pectusculo sol et tenebræ pariter commorari: habitante etenim luce fugantur tenebræ, commorantibus tenebris excluditur lux. Neque enim commorari potest cum amaritudine dulcedo, aut cum lumine caligo, aut cum pace pugna, aut cum tranquillitate tempestas. Depone ergo, mitissime rex, auxiliante Domino, iram, et noli per iram reddere vindictam. Attende diligenter quid Pauli nos admonentis dicat sententia. Ait enim: *Nunc autem deponite et vos omnem iram, indignationem et malitiam (Coloss. iii, 8)*. Iacobus quoque dicit: *Ira enim viri justitiam Dei non operatur (Jac. i, 20)*. Salomon ait: *Zelus et iracundia minuunt dies, et ante tempus adducet senectam cogitatus (Eccli. xxx, 26)*. Ipse quoque Dominus noster, totius Ecclesiæ suæ ornamentum et decus, prædicator et doctor, exemplum et forma, creator, gubernator et rector, ab ira nos fratris omnino removens, ait: *Omnis qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio (Matth. v, 22)*. Cavendum est ergo maxime regibus ad effectum suam perducere iram. Neque enim æqualis est cuiuslibet hominis cum ira regis. De ira regis scriptum est: *Sicut fremitus leonis, ita ira regis (Prov. xix, 12)*. Et iterum: *Ira regis nuntius mortis (Prov. xvi, 14)*. Ergo quantum validior est ira regis ad reddendum vindictam, tantum a fidelissimis regibus temperata debet esse et cauta.

Tu vero, mitissime rex, si vis per hanc quam scribimus Regiam currere Viam, et ad superam feliciter regiamque scandere patriam, mansuetus atque mitissimus esto; et si proruperit iracundia, restringe illam; si præoccupaverit mentem, mitiga eam; si emerit animo, comprime illam; si iracundiæ furor pulsaverit animum, fraternus amor comprimat illam, fraterna dulcedo temperet iracundiam, fraterna charitas temperet animositatem, fraterna dilectio mitiget indignationem. Grande enim vitium est iracundia: per iram sapientia perditur, per iram iustitia relinquitur, per iram societas amoris dissolvitur, per iram pacis concordia rumpitur, per iram lex veritatis amittitur; iracundiæ stimulis agitata corpus tremit, lingua balbutit, vultus ignescit, cor palpitans tremulat, et oculi turbati ca-

ligant. Hæc ergo, rex, ne tibi contingant, refrenata ira, omnia dispone cum patientia; sermo enim tuus potestate plenus est, cui nemo resistere potest. Ergo cum pace dispone quæ disponenda sunt, et cum tranquillitate rege quæ regenda sunt, ut et regnum bene et juste gubernes, et animæ tuæ possessor in æternum lateris.

CAPUT XXV.

De non consentiendo adulatoribus.

Solent namque adultores ad reddendum malum pro bono sibi consentientes incitare potentes, qui et sibi æternum præparent incendium, et illis perniciæ inferant detrimentum; quos diligenter, discretissime rex, vitare memento, et qui sint illi acutissime et caute discutito, et talibus nullo modo nulloque pacto consentire digneris, ne te lactantes atque laudantes a via divertant regia, et gressum operis tui in via faciant ponere non recta. De talibus enim adulatoribus scriptum est: *Vir iniquus lactat amicum suum, et ducit eum per viam non bonam (Prov. xvi, 29)*. Iterum de principibus qui consentiunt adulatoribus scriptum est: *Princeps qui libenter audit verbum mendacii, omnes ministros habet impios (Prov. xxix, 12)*. Item de adulatoribus: *Lingua fallax non amat veritatem: et os lubricum operatur ruinas (Prov. xxvi, 28)*. Item de consentientibus: *Malus obedit linguæ iniquæ: et fallax obtemperat labiis mendacibus (Prov. xvii, 4)*. Tu ergo, clarissime rex, cave adulatorum lubricas mortiferasque ruinas, et ne sub amicorum specie illorum te decipiant male sanæ fallaciæ. Audi quid de illis scriptum est: *Simulator ore decipit amicum suum (Prov. xi, 9)*. Item de illis scriptum est: *Qui beatos vos dicunt, ipsi vos decipiunt; semitam pedum vestrorum conturbant (Isa. iii, 12)*. Te ergo quid inter tales agere debeas, Spiritus sanctus per divinam Scripturam admonet dicens: *Quomodo probatur in conflatorio argentum, et in fornace aurum: sic probatur homo ore laudantis (Prov. xxvii, 21)*.

Ecce qualis inter laudantium adulantiumque linguas justus et rectus invenitur princeps scilicet lucidior argento et clarior auro. Hæc illi tamen evenient, si divinæ concordaverit Scripturæ, ubi ait: *Voluntas regum labia justa: qui recta loquitur dirigetur (Prov. xvi, 13)*. Diligenter attende, rex, et vide si in conspectu summi regis ille dirigitur qui recta loquitur, debet et in conspectu tuo ille dirigi qui non adulantia sed vera loquitur verba. Respue ergo ab auribus tuis suasorios deceptoriosque sermones; respue blandam adulantium linguam: bene etenim sonant, sed male decipiunt; suaviter cantant, sed male maculant; promittunt dulcia, sed perdunt animam.

CAPUT XXVI.

De cavenda avaritia.

Tu ergo, rex, nec pro adulatoribus, nec pro muneribus, a recto regioque divertas itinere, nec ad avaritiæ malum, rectum regiumque digneris flectere gressum. Regum etenim specialiter inculpans avari-

tiam scripta divinitus invenitur sententia. Ait enim Salomon in Proverbiis : *Rex justus erigit terram : vir avarus destruet eam* (Prov. xxix, 4). Item ipse : *Conturbat domum suam qui sectatur avaritiam : qui autem odit munera, vivet* (Prov. xv, 27). Dominus in Evangelio discipulis ait : *Cavete ab omni avaritia : quia non in abundantia cujusquam vita ejus est, ex his quæ possidet* (Luc. xii, 15). Huic sententiæ concordans Ecclesiastes ait : *Avarus non implebitur pecunia : et qui amat divitias, fructum non capiet ex eis* (Eccl. v, 9). Habacuc quoque propheta dicit : *Væ qui congregat avaritiam malam domi suæ : ut sit in excelso nidus ejus, et liberari se putat de manu mali* (Habac. ii, 9) ! Paulus apostolus prædicat dicens : *Omnis fornicator, aut immundus, aut avarus, quod est idolorum servitus, non habet hereditatem in regno Christi et Dei* (Ephes. v, 5).

Tu ergo, largissime rex, ama misericordiam, et fuge avaritiam, ut cum Christo hereditatem habere merearis æternam. Omnibus esto munificus, omnibus largus, ut per te non male destruat, sed feliciter erigatur regni tui terra. Non ut avarus domum tuam conturbes, sed ut largus ædifices. Grande enim et ingens malum est avaritia : ignis enim inexstinguibiliter est ardens et incessabiliter urens. De avaritia enim in libro beati Job scriptum est : *Ignis devorabit tabernacula eorum, qui munera libenter accipiunt* (Job xv, 34). Sicut enim corpus habitat in materiali ædificio, sic mens habitat in cogitationis consilio : sed ignis tabernacula devorat, cum æstus avaritiæ cogitationes mentis devastat. Avaritia modum ignorat, temperamentum nescit, finem habendi postponit, et cum cuncta devoret, saturitatem penitus nescit, esurit semper et mendicat, inops est et paupertate repleta ; et cum feralibus cuncta dentibus rodatur, adhuc se jejunam horribilis confitetur et clamat ; et cum sit unum nomine tenus vitium, multa ab illo alia pullulant et emergunt vitia, sicut scriptum est : *Radix omnium malorum est avaritia* (I Tim. vi, 10). Et non solum occulta plurima, sed et aperta generat multa mala. Inde rugata fronte in conventu inveniuntur falsarii ; inde in medio civitatis sicarii ; inde in publico venefici ; inde aperte crimen admittitur ; inde scelus publice operatur.

CAPUT XXVII.

Ut de impensis alienis domus non ædificetur.

Tu vero, o rex, velut mundissimi regis filius ab omni munere nocuo regias excutiens munda manus, quia scriptum est : *Qui excutit manus suas ab omni munere, qui obturat aures suas ne audiat sanguinem, et claudit oculos suos ne videat malum, iste in excelsis habitabit* (Isa. xxxiii, 15). Ergo ut merearis in excelsis sedere feliciter throno, muneribus pauperum non amplifices tibi met, aut ædifices domum ; quia scriptum est : *Qui ædificat domum suam impendiis alienis, quasi qui colligit lapides suos in hieme* (Eccl. xxi, 9). Jeremias quoque ait : *Væ qui ædificat domum suam in injustitia, et cœnacula sua*

non in iudicio ; amicum suum opprimet frustra, et mercedem ejus non reddet ei. Qui dicit : Ædificabo mihi domum lætam, et cœnacula spatiosa : qui aperit sibi fenestras, facit laquearia cedrina, pingitque sinopide (Jer. xxii, 13). Isaias talibus clamat et dicit : *Væ qui conjungitis domum ad domum, et agrum agro copulatis, usque ad terminum loci. Nunquid habitabitis vos soli in medio terrarum ? In auribus meis sunt hæc, dicit Dominus exercituum* (Isa. v, 8). Hoc ipsum et Salomon prohibet dicens : *Ne attingas parvulorum terminos : et agrum pupillorum ne introeas* (Prov. xxiii, 10).

Tibi ergo, rex, omnipotens Dominus ampla et florida, divitiisque plena tribuit regna, parentumque multiplicia divisit et prædia ; fisorum plurima dedit vectigalia, et multorum potentum honoravit munera, unde regia fabricare possis palatia. Cave ne pauperum lacrynis miserorumque impensis tibi domus ædificetur regalis.

CAPUT XXVIII.

Ut pro justitia facienda nulla a iudicibus requirantur præmia.

Judicibus ergo tuis præcipe, rex, ut nullum pro justitia præmium istius sæculi requirant. Præcipe ut pro justo iudicio temporalia lucra non appetant, sed æterna ; mercedem non requirant perituram, sed permansuram ; pauper an dives sit, causam perspiciant non personam ; in omnibus veritatem custodiant, non ambitionis munera. Qui præsentia munera affectat, futuram gloriam non sperat. Qui cupidus hic recipit pro justitia dona, ulterius æterna non accipiet præmia. Contra delinquentium iudicium pravitatem per Moysen dicitur : *Iuste quod justum est exsequeris* (Deut. xvi, 20). Iuste ergo justum exsequitur, qui justitiam propter Deum exercet, non propter avaritiam. Omnis qui recte iudicat, stateram in manu gestat ; in utroque penso justitiam et misericordiam portat : sed per justitiam promittit peccati sententiam, et per misericordiam peccati temperat poenam ; ut justo libramine quædam per æquitatem corrigat, quædam vero per miserationem indulgeat.

CAPUT XXIX.

Ne statera dolosa inveniatur in regno tuo.

Prohibe ergo, justissime atque rectissime rex, ne statera dolosa sit in regno tuo. Audi quid Dominus populo Israel prohibet dicens : *Non habebis in sacculo diversa pondera, majus et minus ; nec erit in domo tua modius major et minor ; pondus habebit justum et verum, et modius æqualis et verus erit tibi ; ut multo tempore vivas super terram, quam Dominus Deus tuus dedit tibi. Abominatur enim Dominus Deus tuus eum qui facit hæc* (Deut. xxv, 13). Salomon quoque ait : *Abominatio est apud Dominum pondus et pondus : statera dolosa non est bona* (Prov. xx, 23). Item ipse : *Statera dolosa abominatio est apud Dominum, et pondus æquum voluntas ejus* (Prov. xi, 1). Vere enim grandis est pravitas, propter terrena commoda Domini deserere iudicia. Du-

lus enim occultus et diabolicum opus, pro terreno lucro justum et legaliter sancitum fraudulentè mutare modium, aut divinitus instituta commutare pondera in deceptione fraterna. A Domino enim traditum, ab illoque fideliter confirmatum tenemus, quia in dilectione Dei et proximi tota lex pendet et prophetæ (Matth. xxii, 40). Ergo qui dolosa statera, aut minore modio pondereque dolose decipit innocentem, nec proximum diligit, quem fraudulentè supplantat, nec Deum, cujus leges ac præcepta despiciens calcit. Et in hoc convincitur quia leges et prophetas a se inobediendo procul expellit, qui inobediendo præcepta Domini non custodit.

CAPUT XXX.

Prohibendum ne captivitas fiat.

Prohibe ergo, clementissime rex, ne in regno tuo captivitas fiat. Esto fidelissimus illius Patris filius ad quem quotidie clamas cum cæteris fratribus: *Pater noster, qui es in cælis* (Matth. vi, 9). Quidquid ille amans diligit, et tu dilige: quidquid audiens ille prohibet, et tu prohibe. Imitare illum fideliter, cum quo speras regnare perenniter. Ipse enim Moysi præcipiens ait: *Si deprehensus fuerit homo sollicitans fratrem suum de filiis Israel, et vendito eo acceperit pretium, interficietur, et auferes malum de medio tui* (Deut. xiv, 17). Ipse quoque per Amos prophetam clamat et dicit: *Super tribus sceleribus Gazæ, et super quatuor non convertam eam: eo quod transfulerint captivitatem perfectam; ut concluderent eam in Idumæa. Item ibi: Super tribus sceleribus Tyri, et super quatuor non convertam eum, eo quod concluderint captivitatem perfectam in Idumæa, et non recordati sunt fœderis fratrum. Item ipse: Super tribus sceleribus Israel, et super quatuor non convertam eum: pro eo quod vendiderit pro argento justum, et pauperem pro calceamentis* (Amos i, 6 et 9; ii, 6).

Ut juste et recte erga servos agatur, et ut liberi dimittantur, Isaias clamat et dicit: *Hoc est magis jejuniis, quod elegi: dissolve colligationes impietatis, solve fasciculos deprimentes, dimitte eos qui confracti sunt, liberos, et omne onus dirumpe* (Isa. lvi, 6). Ecclesiasticus quoque: *Non lædas servum in veritate operantem, neque mercenarium dantem animam suam. Servus sensatus sit tibi dilectus quasi anima tua, non defraudes illum libertate, neque inopem derelinquas illum* (Eccli. vii, 22, 23). Item ipse: *Si est tibi servus fidelis, sit tibi quasi anima tua, quasi fratrem sic eum tracta* (Ibid., xxxiii, 51). Dominus quoque per Jeremiam populo Israel de servis hoc dedit præceptum. Ait enim: *Hæc dicit Dominus Deus Israel: Ego percussi fœdus cum patribus vestris, in die qua eduxi eos de terra Egypti, de domo servitutis dicens: Cum completi fuerint septem anni, dimittat unusquisque fratrem suum Hebræum qui venditus est ei, et servivit tibi sex annis: et dimittes eum a te liberum; et non audierunt patres vestri me, nec inclinauerunt aurem suam. Et conversi estis vos hodie, et fecistis quod rectum est in oculis meis, ut prædicaretis libertatem unusquisque ad amicam suam. Et ini-*

stis pactum in conspectu meo, in domo in qua invocatum est nomen meum super eam. Et reversi estis, et commaculastis nomen meum: et reduxistis unusquisque servum suum, et unusquisque ancillam suam, quos dimiseratis ut essent liberi et suæ potestatis: et subjugastis eos, ut sint vobis servi et ancillæ. Propterea hæc dicit Dominus: Vos non audistis me, ut prædicaretis libertatem unusquisque fratri suo, et unusquisque amico suo: ecce ego prædico vobis libertatem, ait Dominus, ad gladium, ad pestem, et ad famem: et dabo vos in commotionem cunctis regnis terræ (Jer. xxxiv, 13).

Vere obedire debet homo Deo, et ejus præceptis, in quantum ille possibilitatem dederit, obedire. Et inter alia præcepta salutaria, et opera recta, propter benignitatem illius charitatem unusquisque liberos debet dimittere servos, considerans quia non illi eorum natura subegit, sed culpa; conditione enim æqualiter creati sumus, sed aliis alii culpa subacti. Simul et considerantes quia si dimiseritis, dimittetur vobis. Nam et vos, domine, conditionale opprimit jugum. Honorifica ergo, justissime ac piissime rex, pro omnibus Deum tuum, quia, ut scriptum est, *Pro omnibus honorificavit te, sive in servis tibi subactis, sive in divitiis tibi concessis, ex illis liberos faciundo, et ex istis eleemosynas tribuendo, præceptis illius obedire non cesses. Esto pauperum pater, pupillorum nutritor, orphanorum amator, viduarumque defensor, peregrinorum educator, omniumque secundum regulæ ministerium defensor et rector.* C Esto, Christo donante, illius gratia largiente, sapientia plenus, esto prudentia præditus, esto simplicitate ditatus, esto patientia fundatus, zelo tamen rectitudinis erectus. Omnibus esto mitis atque pacificus, sed tamen zelo rectitudinis accensus. In perquirendo justitiam esto sollicitus indagator, in dijudicando cautissimus executor, ita tamen ut misericordia semper iudicio præponatur. Memento quia a Domino misericordiam accipiet, qui fratri misericorditer indulserit.

Hæc si diligenter agens impleveris, rex roborabit Dominus regnum tuum, exaltabit solium, et brachium confirmabit, quoniam cujus vult Dominus brachium confirmat, et ad faciendam victoriam suam gladium cum auxilio præstat. Sic enim per Ezechielem prophetam ait: *Et confortabo brachia regis Babylonis, daboque gladium meum in manu ejus: et confringam brachia Pharaonis, et gement gemitibus interfecti coram facie ejus, et confortabo brachia regis Babylonis, et brachia Pharaonis concident, et scient quia ego Dominus, cum dederam gladium meum in manu regis Babylonis, et extenderis eum super terram Egypti* (Ezech. xxx, 24).

Nam cujus vult Dominus brachium debilitat et frangit: ipse enim et hoc ad Ezechielem dicit: *Fili hominis, brachium Pharaonis regis confregi: et ecce non est obvolutum ut restitueretur ei sanitas, ut ligaretur pannis, et fasciaretur linteolis, ut recepto robore posset tenere gladium. Propterea hæc dicit Do-*

minus Deus : *Ecce ego ad Pharaonem regem Ægypti, et comminuum brachium ejus forte, sed confractum; dejiciam brachium de manu ejus: et dispergam Ægyptum in gentibus, et veniabo eos in terris (Ibid. 21). Et in Psalmo scriptum est: Avertisti adjutorium gladii ejus, et non es ei auxillatus in bello (Psal. lxxxviii, 44).*

Quod autem et victoriam, antequam fiat, Dominus cognoscit, ipse per Ezechielem ait: *Tu ergo, fili hominis, hæc dicit Dominus Deus: Dic omni voluceri et universis avibus cunctisque bestiis agri: Convenite, properate, concurrite undique ad victimam meam, quam ego immolo vobis, victimam grandem super montes Israel, ut comedatis carnem et bibatis sanguinem; carnes fortium comedetis, et sanguinem principum terræ bibetis: arietum, et agnorum, et hircorum, taurorumque et altilium, et vinguium omnium. Et comedetis adipem in saturitatem, et bibetis sanguinem in ebrietatem, de victima, quam ego immolabo vobis: et saturabimini super mensam meam de equo et equite forti, et de universis viris bellatoribus, et Dominus Deus (Ezech. xxxix, 17-20).*

CAPUT XXXI.

De præsidio Domini requirendo.

Tu ergo, clarissime rex, ut tibi Dominus et in brachio fortitudinem, et in bello victoriam donet, ipsius semper require solatium, et ad ejus confuge præsidium. Sic enim scriptum est: *Turris fortissima nomen Domini: ad ipsum currit justus, et exaltabitur (Prov. xviii, 10).* Ergo salus non consistit in multitudine populi, nec in armatura multiplici, sed in invocatione nominis Domini. Stabilis enim et inconcussa tutela est cæleste præsidium; quod quia a regibus sollicite sit quærendum, David rex est dulciter imitandus, qui Domino humiliter supplicans ait: *Exaudi, Deus, deprecationem meam: intende orationi meæ. A finibus terræ ad te clamavi: dum anxietetur cor meum, in petra exaltasti me. Deduxisti me, quia factus es spes mea: turris fortitudinis a facie inimici (Psal. lx, 1).* Petra enim hic et turris Christum significant: in hac enim petra recte se exaltatum pronuntiat, qui in fide illius se fundatum non dubitat.

Et in hac turre ille defenditur, qui in auxilio ejus confidens virtutibus armatur. Turris enim ista virtutibus est plena, non gladiis, pugnat verbo non prælio, nec localiter defendit, sed universaliter inavicta fortitudine electos suos protegit et custodit.

CAPUT XXXII.

De oratione.

Nam et hoc intuendum est, quia ad hoc cæleste præsidium rex David orando pervenit; sic enim Iachans cœpit: *Exaudi, Deus, orationem meam cum deprecor: a timore inimici eripe animam meam. Proteristi me a conventu malignantium, a multitudinis operantium iniquitatem, etc. (Psal. lxxiii, 1).* Et tu ergo, fidelissime rex, ut Domini possis auxilio fulvus tuum defendere regnum, ejus jugiter orans require præsidium. Ipsius enim David regis innumera-bilia de oratione in Psalmis habes exempla. De Salomone quoque et hic perpaucis ponimus exempla: Ait enim: *Longe est Dominus ab impiis; et orationes justorum exaudiet (Prov. xv, 29). Qui conservat legem, multiplicat orationem (Eccli. xxxv, 1).* Item ipse: *Oratio in humilitate penetrabit super montes (Ibid., vers. 21).* Dominus in Evangelio ait: *Omnia quaecunque petieritis in oratione credentes, accipietis (Matth. xxi, 22). Vigilate itaque, omni tempore orantes, ut digni habeamini fugere quæ futura sunt, et stare ante filium hominis (Luc. xxi, 36).* Paulus quoque ait: *Orationi instantes, orantes omni tempore, in spiritu vigilantes in omni instantia (Rom. xii, 12; Ephes. vi, 18).* Jacobus autem dicit: *Orate pro invicem ut salvemini: multum enim valet deprecatio justis assidua (Jac. v, 16).* Nam et nos oramus semper cum Apostolo pro vobis, ut dignetur vos vocatione sua Deus, et impleat omnem voluntatem bonitatis, et opus fidei in virtute, ut clarificetur nomen Domini nostri Jesu Christi in vobis, et vos in illo, secundum gratiam Dei nostri et Domini Jesu Christi. *Confidimus autem de vobis in Domino quoniam præcipimus, et facitis, et facietis. Dominus autem dirigat corda vestra in charitate Dei, et patientia Christi (II Thess. iii, 4, 5). Amen.*

Explicit liber Smaragdi abbatis, qui dicitur VITA REGIA.